

II-5
260

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

026000285268

ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΡΙΟ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΧΡΟΝΩΝ

Ημερομηνία

ΥΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΝ ΤΟΥ ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΤΗΣ κ. ΣΕΡΑΦΕΙΝ

ΣΚΥΦΑΣ

ΕΤΟΣ Αον

ΑΡΤΑ — ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1955

ΤΕΥΧΟΣ 3ον

Ἐκδότης: Μουσικοφιλολογικὸς Σύλλογος Ἀρτης ὁ «Σκουφᾶς» — Διευθύνεται
ὑπὸ Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς: — Ὑπεύθυνος Συντάξεως: Τάκης Βαφιδᾶς.

Κ. Δ. ΜΕΡΤΖΙΟΥ, ἀ. μ. Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν

Η ΑΡΤΑ

ΕΙΣ ΤΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ
1696 — 1787

Πολλάκις ἐλάβομεν ἀφορμὴν νὰ ἐ-
ξέσωμεν τὴν σημασίαν τῶν Ἀρχείων
τῆς Βενετίας ὡς πρὸς τὴν ἱστορίαν τῆς
προεπαναστατικῆς Ἑλλάδος.

Τὰ ἐν λόγῳ Ἀρχεῖα εἶναι ἀπέρυ-
τα. Ὅταν τις ἐπισκέπτεται διὰ πρώτην
φορὰν τὸ κυρίον τῶν Κρατικῶν Ἀρ-
χείων μὲ τὰ 100 μεγάλα δωμάτια ὁ-
που εἶναι τοποθετημένα τὰ ἔγγραφα
μῆς χιλιετηρίδος εἰς ἐκατοντάδας χι-
λιάδας τόμων, Ὅσον λίβη ὑπ' ὧσιν ὁ
ἐπισκεπτής δει τὰ «ρίφια» ὅπου εἶναι
τοποθετημένοι οἱ τόμοι αὐτοὶ καὶ τὰ
κατάστιχα ἔχουν μῆκος δοκτεῶν χιλι-
ομέτρων, διὰ μάθῃ δει ὑπάρχει ἕνας
Γενικὸς Δείκτης σύμπαντος τοῦ ἱστο-
ρικοῦ ὅλικοῦ καὶ δει εὐρίσκονται 700
— 800 εὐρετήρια χωριστὰ διὰ τὴν κἀ-
θε Ἀρχήν, καταλαμβάνεται ὁ ἐπισκέ-
πτης ἀναμφιβόλως ἀπὸ ἑλιγγων.

Δυσχερεστάτη, κατὰ συνέπειαν, ἀ-
ποβαίνει ἡ ἐρευνα τόσον ογκώδеста-
τον καὶ ποικίλου ὅλικοῦ.

Καὶ ἐσχόμεθα τῶρα εἰς τὴν Ἀρ-
τιαν. Ἀπὸ τὴν δὲν κατεῖχτο ποτὲ ἀπὸ
τῶν Βενετῶν. Δὲν ὑπῆρχον, λοιπὸν,
ὡς προβλεπτοὶ ὅπως ἦσαν εἰς τὴν
Πατρίδα, τὴν Βόνιτσαν, τὴν Δευκά-

δα κ.λ.κ. Πρὸς ποίαν, λοιπὸν, κατεῦ-
θυνται πρέπει νὰ προσανατολισθῇ ὁ
ἐρευνητής, ἵνα συγκεντρώσῃ τὰ περὶ
Ἀρτης εὐρισκόμενα στοιχεῖα;

Αἱ πληροφορίες περὶ Ἀρτης πε-
ριέχονται εἰς τὴν γενικὴν ἀλληλογρα-
φίαν τῶν προβλεπτῶν Δευκάδος, Ἰρε-
βέζης, Κερκύρας. — Εἰς τὴν Κέρκυραν
ἦτο ἡ ἑδρα τοῦ Γενικοῦ κατὰ θάλασ-
σαν προβλεπτοῦ, ὁ ὁποῖος ἦτο καὶ ὁ
Ναύαρχος τῶν Ἑνετῶν καὶ ὑπ' αὐτὸν
ὑπῆγοντο οἱ κατὰ τόπους προβλεπταί.
Ἀλλ' οὗτοι ἀλληλογραφεύσαν ὅχι μόνον
μὲ τὸν Γεν. Προβλεπτήν, ἀλλὰ καὶ
ἀπ' εὐθείας μὲ τὴν Γερουσίαν καὶ ἀ-
πηύθυνον τὴν ἀλληλογραφίαν εἰς τὸν
Δόγην. Ἐκτὸς τούτου ὑπῆρχε καὶ ἄλ-
λος Γεν. Προβλεπτής εἰς τὴν Νήσω, ἐκ-
τὸς ὁλοσπῆ τῶν ἐν Κεφαλληνίᾳ, Ζα-
κύνθῳ κ.λ.κ. τοπικῶν προβλεπτῶν.
Καὶ οὗτος ἔγραφε καὶ εἰς τὸν Δόγην
καὶ εἰς τὸν Γενικὸν Προβλεπτήν τὸν
ἐδρεύοντα ἐν Κερκύρᾳ καὶ κινούμενον
συχνὰ μὲ τὸν Στόλον εἰς τὰς διαφό-
ρους κτήσεις.

Ὑστερα ὑπῆρχε καὶ Βενετὸς Ὑπο-
πρόξενος ἐν Ἀρτῇ. Τούτου σώζεται
ἐλαχίστη ἀλληλογραφία εἰς τὸν εἰδι-

κόν φάκελον. Μέγα δὲ μέρος τῶν ἐπιστολῶν σου, εὐρέθη εἰς ἄλλο Ἀρχεῖον, τὸ Ἀρχεῖον δηλαδὴ τοῦ ἐν Κων) πόλει Βενετοῦ Πρέσβεως, τοῦ καλουμένου Βαῖλου.

Τὸ Ἀρχεῖον τῶν προβλεπῶν ἐν γένει, ὡς καὶ τοῦ Γενικοῦ τοιούτου ἀποτελεῖται ἀπὸ 1300 τόμους, τὸ δὲ τοῦ ἐν Κων) πόλει Βαῖλου, ἀπὸ ἄλλους 280.

Τὰ διάφορα ἔγγραφα τῶν Τόμων ἀφορῶν ὅλα τὰ ζητήματα τὰ ἐνδιαφέροντα τὰς Ἑνεϊκὰς κτήσεις καὶ σπανίως εἰς τι ἐξ αὐτῶν περιέχεται καὶ εἰδήσεις τις ἀφορῶσα τὴν Ἀρτιαν.

Συνεπῶς, παρέσθη ἀνάγκη νὰ ἐξετασθῶν καὶ νὰ μελετηθῶν μερικὲς δεκάδες τόμων ἢ δεσμῶν καὶ νὰ ἐξαχθῶν μὲ τὸ «στραγονόμετρον» τὰ ἀφορῶντα τὴν Ἀρτιαν.

Μία παρομοία ἐξονυχιστικὴ ἐργασία δι' ἕνα μελετητὴν ποὺ διὰ πρώτην φοράν ἔρχεται εἰς ἐπαφὴν μὲ τὰ Ἀρχεῖα, ἄμοιρον τῆς πολαιογραφίας, θὰ ἀπῆται μακρὸν χρόνον, ὅχι δηλαδὴ μικρότερον τῶν 8 ἢ 10 μηνῶν. Καὶ ὁμῶς ὑπὸ τὴν συνεχῆ ἐπίβλεψιν καὶ καθοδήγησιν μας, ἐγένετο τὸ θαῦμα, ἦτις νὰ συγκεντρωθῇ, δι' ἐιδικοῦ ἔργου τοῦ, τὸ ἱστορικὸν ὕλικόν ἑνὸς αἰῶνος (1696—1790) ἐντὸς τριῶν καὶ ἡμίσεως μηνῶν.

Καὶ τὸ ὕλικόν αὐτὸ τὸ ὁποῖον ῥίπτει ἄπλετον φῶς εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἀρτιᾶς καὶ τῆς περιοχῆς αὐτῆς καὶ ἐν μέρει καὶ τῶν Γιαννίνων, τὸ παραδίδομεν σήμερον εἰς τὴν δημοσιότητα μεταφρασμένον καὶ ὑπομνηματισμένον.

Καὶ ἀρχίζει ὅπως εἶπαμε τὸ 1696, ὅτε ἐγένετο μία καταστρεπτικὴ ἐπιδρομὴ κατὰ τῆς Ἀρτιᾶς ὑπὸ τοῦ Μαυιάτη λιμπερλοῦ Γερσάκη, προσχωρήσαντες εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν Ἑνετῶν ἀφοῦ ἐπὶ ἔτη εἶχεν ὑπηρετήσει τοὺς Τούρκους.

Τὰ τῆς ἐπιδρομῆς αὐτῆς περιγραφονται λεπτομερέστατα.

Οἱ Ἀρτινοὶ εἰς μίαν ἐκκλησίαν πρὸς

τὸν Δόγην, τὴν ὁποίαν ἐπέδωκαν αὐτοπροσώπως, ἐλθόντες ἐπίτηδες εἰς Βενετίαν δύο ἀπεσταλμένοι, γράφουν μεταξὺ ἄλλων.

«Δὲν ἠξέυρομεν εἰ νὰ εἰποῦμεν διὰ τὸν ἀνθρώπον αὐτόν, εἰς ἕνα θρησκευτὴν εὐρίσκεται, μὲ τοὺς Τούρκους ὄντας, χριστιανούς ἐπολέμει καὶ τώρα μὲ τοὺς χριστιανούς συνδιαγῶν, χριστιανούς πολεμεῖ, χριστιανὸς λέγεται, ἀλλὰ τὰ ἀποτελέσματα αὐτοῦ δὲν ὁμοιάζουν χριστιανικά.....»

Καὶ ἦσαν τότε φόρου ὑποτελεῖς εἰς τοὺς Ἑνετοὺς οἱ Ἀρτινοὶ καὶ ἐπλήρωναν ἑτησίως 1500 δραχμὰς, ἕνα ἀποφύγουν παρομοίας ἐπιδρομὰς!!

Φόρου ὁ ἰο-εὐλῆ ἦσαν καὶ τὰ χωριά τῆς Ἀρτιᾶς τῶν ὁποίων δημοσιεύεται λεπτομερὴς κατάλογος μὲ το ποσὸν τῆς ἑτήσιας καταναγκαστικῆς ἐσφορίας, ὑπὲρ τῶν Ἑνετῶν.

Περαιτέρω δημοσιεύονται: ἀλληλογραφία τοῦ Βορβόδα τῆς Ἀρτιᾶς, μὲ τὰς Ἑνεϊκὰς ἀρχάς, ἀποφάσεις τῶν Κατῆδων, ἐκτίθεται διάφορα ἐπεισόδει, παρατίθενται ἔγγραφα ἀφορῶντα τοὺς ἀρματωλοὺς, οἱ ὅποιοι ἀνελόμενον παρὰ τῶν Διοικητῶν καὶ τῶν Κοινοτήτων, τὴν ὑπηρεσίαν τῆς φυλάξεως τῶν δρόμων καὶ οἱ ὅποιοι ἐγκατέλειπον κάποτε τὸ ἀξίωμα τοῦ ἀρματωλοῦ καὶ μετεπήδων εἰς τὸ τοῦ ληστοῦ καὶ κατόπιν ἐδίδον χρήματα εἰς τοὺς Τούρκους καὶ ξαναδιωρίζοντο ὡς δευτερευόντες ἀνοφρονταὶ εἰδῆσαι περὶ τῆς πανώλους, ἡ ὁποία, κατὰ περιόδους ἀπεδικάζετο τοῦ: κατόλους, ἀναφέρονται διάφοροι βίαιπραγμίαι, λησιτεῖαι, φόνοι, ἐκιδρύματα καὶ τῆς Ἀρτιᾶς ὡς ἐκτείνη τῶν ἀτάκτων Ἀλβανῶν τοῦ 1759 καὶ ἀπανταχοῦ διαφένεται ἡ δύναμις τοῦ χρήματος ἡ ὁποία κατεπρόσνε τοὺς Τούρκους καὶ ἔλυνεν ὅλα τὰ ζητήματα. Πολλάκις ἤρχοντο εἰς ῥῆξιν διὰ διάφορα ζητήματα οἱ Τούρκοι Διοικηταὶ μὲ τοὺς Ἑνετοὺς τοιοῦτους, ἀλλὰ παντοῦ τὸ χρέμα, ὡς ἀπομνηχανῆς θεός, ἐξωμάλυνε τὰ πάντα.

Εἰς ἕν ἔγγραφον τοῦ 1768 ὁ Γ.

νικὸς Προβλεπτικὸς γράφει μεταξὺ ἄλλων τὰ κάτωθι χαρακτηριστικά:

«Κανὼν πρᾶγμα δὲν ἡμπορεῖ κατεῖς τὰ ἐπιτύχη ἀπὸ τοῦς Γούρκου, ἅν δὲν θυσιάσῃ εἰς τὸν βωμὸν τοῦ εἰδώλου των ποὺ εἶναι τὸ χρῆμα».

Ἡ Ἀρτα εἶχε τότε μεγάλο ἐμπόριον μὲ τὴν Βενετίαν καὶ ἄλλα μέρη τῆς Ἰταλίας. Ἐγένετο μεγάλη ἐξαγωγή ἀπὸ σιτάρια καὶ καπνὸς ἰδίως. Φαίνεται ὅμως ὅτι ἐξ' Ἀρτῆς ἐφοριζόνοντο καὶ προϊόντα τῆς Θεσσαλίας ὡς π.χ. τὰ κόκκινα νήματα τῶν Ἀμπελακίων καὶ διάφορα χονδρὰ ὑφάσματα τῆς Σαγοῦρας.

Ἀπο ἔν τιμολόγιον, τὸ καθορίζον, τὰ τελωνιακὰ δικαιώματα εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς, τοῦ ἔτους 1726, προκύπτει ὅτι ἐξήγοντο πολλὰ δέρματα κατεργασμένα καὶ ἀκατέργαστα, Ἀγιοκέραι, πρινοκόκκι, μετᾶξι κορπέτες, μαλλιά, βελανίδια, τυριά κ. ἄ.

Εἰσάγοντο δὲ πολύτιμα ὑφάσματα χρυσοκέννητα καὶ ἄλλων ποιότητων, χασιτὶ γραψίματα, γυναικῶν, Κοράλλια, Ἀλουποδέσματα, Ἀρνοδέσματα μαῦρα (ἀστραχὰν) διὰ γούνες, σαμουῦργια, κου νάβια, γατοδέσματα, πιπέρι, χαλκός, κασιτέρως, αἰσάλι, μολύβι κ. ἄ.

Καὶ ἐπειδὴ τὸ ἐμπόριον ἦτο εἰς χεῖρας τῶν Ἀλλήνων ἐμπόρων Ἀρτῆς, οὗτοι δυνάμενοι νὰ διαθέσουν χρῆμα, τὰ ἐβόλευαν μὲ τοὺς Αἰοικητὰς καὶ δὲν κερκοπερνοῦσαν. Τὸ δὲ ἡ Ἀρτα ἦτο μία πλουσία περιοχή, ἀποδοικνύεται καὶ ἰπὸ τῶν γεγονότων, ὅτι τὰ λάφυρα τοῦ ἀπεκόμισαν τὰ ἔλκυσαν στίφη τοῦ Αἰμπεράκη τὸ 1696 ἀνῆλθον εἰς 50.000 δρᾶλ.α, ποὺ ἦτο διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ποσὸν τερά-

στιον, δεδομένης τῆς ἀγοραστικῆς δυνάμεως ποὺ εἶχαν τότε τὰ δρᾶλ.α, ὡς ἀναγράφεται ἐν τινὶ ὑποσημειώσει ἡμῶν.

Θεωροῦμεν περὶ τὸν νὰ ἐπεκτείνωμεν τὴν παροῦσαν εἰσαγωγὴν, διότι οἱ ἀναγνώσται θὰ σχηματίσουν, ἀπὸ τὴν μελέτην τῶν περαιτέρω δημοσιευομένων ἐγγράφων, σαφὴν ἰδέαν περὶ τῶν ἐν Ἀρτῇ καὶ τῇ περιόχῃ αὐτῆς συμβάντων κατὰ τὴν χρονικὴν περιόδον τῆς ἐκατονταετίας.

Κρίνομεν ὡσαύτως περὶ τὸν νὰ ἀναφέρωμεν τοὺς κόπους καὶ μόχθους εἰς οὓς ὑπεβλήθημεν ἐπὶ δύο συνεχεῖς μῆνας, διὰ τὴν κατάταξιν καὶ μετάφρασιν τῶν 223 φύλλων, ὅσα ἀποτελοῦν τὸ συλλεγὲν πολύτιμον ἱστορικὸν ὕλικον. Δὲν θὰ ἀναφέρωμεν ὁμολως, ὅτι τὴν ἀντιγραφὴν τῶν ἀνευρεθέντων ἑλληνικῶν ἐγγράφων τὴν ἐκάμομεν ἡμεῖς, διότι ὁ Ἰταλὸς ἐρευνητῆς δὲν ἐγνώριζε νεοελληνικὰ, οὕτε καὶ Ἑλληνικὴν παλαιογραφίαν.

Κλείοντες τὴν παροῦσαν εἰσαγωγὴν, λογιζόμεθα, οὐδὲν ἥτιον, εὐτυχεῖς διότι μᾶς ἐδόθη ἡ εὐκαιρία νὰ συντελέσωμεν εἰς τὴν ἀποκάλυψιν τῶν ἱστορικῶν ἰσχυρῶν στοιχείων, τὰ ὅποια προστιθέμενα εἰς ὅσα ἤδη ἐδημοσιεύσαμεν, κατὰ καιροῦς, περὶ Ἰωαννίνων, θὰ δώσουν τὰς βάσεις ἐφ' ὧν θὰ ἀνεγερθῇ μίαν ἡμέραν τὸ ἱστορικὸν οἰκοδόμημα τῆς ἰδιαιτέρας πατρίδος μας τῆς Ἠπείρου, κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας μὲ βάσεις στερεὰς καὶ ἀναμφισβητήτους, ὡς ἀκριβῶς εἶναι τὰ ἐκ τῶν Ἀρχείων Βενετίας προκύπτουσα ἱστορικὰ στοιχεῖα.

Δέση 847

ΑΡΧΕΙΟΝ ΓΕΝΙΚΟΝ ΚΑΤΑ ΘΑΛΑΣΣΑΝ ΠΡΟΒΛΕΠΤΟΥ

Κόρινθος 29 Αὐγούστου 1696

Ὁ Αὐγουστίνος Σαγρέδο
γράφει πρὸς τὸν Δόγην:

«...ὁ ἱππότης λιμπεράκης ἐτοιμάζεται τώρα νὰ ἐπιτεθῇ κατὰ τῆς Ἀρτῆς, τοῦ πλουσιού, ἵνα τὴν κατακτήσῃ καὶ οὕτω δώσῃ δειγμάτων τῆς ἱκανότητός του.

«Αν ἐπιτύχη ἡ πραγματοποίησις τοιούτου σχεδίου θὰ μᾶς ἀποφέρῃ πολλὰ ὀφέλη καὶ θὰ προξενήσῃ τεραστίαν ἐντύπωσιν.....»

Κόρινθος, 18 Σεπτεμβρίου 1696:

Ὁ ἴδιος πρὸς τὸν Δόγην:

«... ἀπὸ τὸν ἱππότην λιμπεράκην δὲν φθάνουσιν καλὰ νέα· οὔτε καὶ τὰ ἐκτυλιχθέντα γεγονότα ἀνταπεκρίθησαν εἰς τὰς προσδοκίας του.

«Οὗτος μετέβη πλησίον τῆς Ἀρτῆς μὲ δύο Γαλέρας τῶν Νήσων καὶ 2500 Ἕλληνας ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Καπιτάν Γεώργη ἀδελφοῦ του. Ἐκινήθησαν τὴν ἡμέραν τρέχοντος (ν.ῆ.) καὶ ἐπλησίασαν τόσοον κρυφὰ καὶ τόσοον σίφνιδίαν τὸν ἐχθρόν, ὥστε ἂν εἶχον ἀμέσως προσβάλλει τὴν πλουσίαν ἐκείνην πόλιν, τὰ λάφυρα θὰ ἦσαν πλουσιώτατα καὶ ἡ ἐπιχειρήσις ἐνδοξος. Ἀλλὰ, στρατοπεδεύσαντες, ἵνα ἀναπαυθοῦν, ἔβρισαν εὐκαιρίαν εἰς τοὺς Τούρκους νὰ ἀνακαλύψουν τὴν ἐτοιμαζομένην ἐπίθεσιν καὶ νὰ κλεισθοῦν μαζὺ μὲ τοὺς Ἑβραίους κατοίκους, ἀφοῦ ἐπῆραν μαζὺ τοὺς καὶ τὰ πολυτιμότερα εἶδη τῶν, ἐντὸς τοῦ φρουρίου, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἔλειπε καὶ αὐτὸς ὁ Ἀγᾶς, ὁ ὁποῖος εἶχε πηγαίνει στὰ Γιάννινα μὲ 80 ἱππεῖς.—Γοιουτοτρόπως ὀλίγα ἦσαν τὰ λάφυρα καὶ ἀποτυχημένη ἡ ἐπιχειρήσις. Ἡθέλησε κατόπιν ὁ λιμπεράκης νὰ κινηθῇ διὰ τὴν ἀλῶσιν τοῦ Φρουρίου καὶ ἤρριψε νὰ ρίπῃ μὲ βομβοβόλον, ἀλλ' οἱ Τούρκοι ἀντέστησαν ἐρρωμένως καὶ ἠναγκάσθησαν οἱ τοῦ Λιμπεράκη νὰ ὑποχωρήσουν ἀτάκτως ἀφοῦ ἀπώλεσαν 200 ἄνδρας νεκροὺς καὶ αἰχμαλώτους.....»

Δέση 1176

Ὁ Γενικὸς Προβλεπτὴς τῶν Νήσων Ἀντώνιος Μολὶν γράφει εἰς τὸν Δόγην:

Ἀγία Μαύρα 19 Ὀκτωβρίου 1696

«....ἡ ἐπιδρομὴ τοῦ λιμπεράκη κατὰ τῆς Ἀρτῆς, ἔληξε μὲ τὴν φυγὴν τοῦ στρατοῦ του ἀποτελουμένου ἐκ 200 ἀνδρῶν, οἱ ὁποῖοι ἐτρομοκρατήθησαν ἀπὸ 60 ἐφιίπους Τούρκους. Ἐφονεύθησαν ἐκ τῶν ἡμετέρων 24 στρατιῶται τοῦ σώματος Τουρκῶν, ἐχάθησαν 60 μαῖνιες καὶ ἐν βομβοβόλον. Καὶ αὐτὰ συνέβησαν διότι δὲν ὑπῆρχον οὔτε συνοχὴ οὔτε πειθαρχία. Τοιουτοτρόπως ὑπέστησαν μίαν ἀτυχίαν τὰ δημόσια ὄπλα, ἀπώλεσθησαν τρόφιμα καὶ ἄλλα ἐφόδια ἀλλὰ καὶ ἄλλα τινὰ ἔκτροπα ἐσημειώθησαν. Ἐπετάχυνα τὴν ἔλευσίν μου ἐνταῦθα, διότι κατὰ τὴν ἐπιδρομὴν, οἱ μὲν Τούρκοι, μετέφεραν τὰ ἐπιπλα καὶ τὰς οἰκογενείας τῶν ἐντὸς τοῦ φρουρίου, δηλ. δὲ ἡ μανία τῶν ἐπιδρομῶν ἐξέσπασεν ἐπὶ τῶν ἀτυχῶν χριστιανῶν Ἑλλήνων καὶ πάσης τῆς φόρου ὑποτελοῦς χώρας καθ' ὃν χρόνον αὕτη, συνεπὴς εἰς τὴν καταβολὴν τῆς ἐτήσιας εἰσφορᾶς, διήγεν ἀμέριμνος ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς Δημοσίας Πιστεως. Οἱ ἐπιδρομεῖς δὲν ἐφείσθησαν οὔτε τῶν Ἱερῶν Ναῶν, οἱ ὁποῖοι ἐκάησαν, ἢ ἐβεβηλώθησαν ἢ ἀπεγυμνώθησαν ἀπὸ τὰ ἱερά τῶν ἀντικείμενα.

«Οἱ κάτοικοι τῆς Ἀρτῆς μοὶ ἐξέφρασαν τὰ συγκινητικὰ τῶν παράπονον, διὰ τῶν συνημμένων ἐγγράφων καὶ εἶναι διατεθειμένοι, παρ' ὅλα τὰ γενόμενα, νὰ ἐξακολουθήσουν νὰ καταβάλλουν τὴν ἐτήσιαν εἰσφορὰν τῶν 1500 (1) ρεαλίων, ἀρκεῖ νὰ ξαναδῶσω τὸν λόγον μου, τὸν ὁποῖον ἀδυνατῶ νὰ δώσω χωρὶς τὴν διατα

1.—Τὸ ρεάλι ἦτο ἀργυρὸν Ἰσπανικὸν νόμισμα τὸ ὁποῖον ἐκυκλοφόρει τότε εὐρύτατα. Ἡ ἀγοραστικὴ τοῦ ἀξία ἦτο μεγάλη. Τὸ ρεάλι ἰσχυνόμεναι μὲ λίρας Βενετικὰς 9 1/2. Τὶ ἡμποροῦσε νὰ ἀγοράσῃ κανεὶς μὲ μίαν λίραν, μὰ, τὸ λέγει ἐν ἐγγράφῳ τοῦ 1703. Τὸ βούτυρον ἐτιμᾶτο 16 σολδία ἢ λίμπρα. Δηλαδή μὲ 40 σολδία, ἦτο: μὲ 2 Βενετικὰς λίρας ἡγούργε κανεὶς μίαν ὁκάν βούτυρον. Τὸ δὲ κρέας ἐτιμᾶτο 5 σολδία ἢ λίμπρα. Δηλαδή μὲ μίαν λίραν ἦτο: 20 σολδία ἡγόραζε κανεὶς δύο κιλά σχεδὸν κρέατος. Ἀρα μὲ ἓνα ρεάλι ἡγόραζε 14 περιπου ὁκάδες κρέατος.

γὴν τῆς Ὑμετέρας Γαληνότητος, ὅπως ὦσιν, οὗτοι ἐξησφαλισμένοι εἰς τὸ μέλλον κατα πάσης ἐνοχλήσεως, ἐνῶ τὰ ἄλλα χωριά, πικραθέντα ἀπὸ τὴν ἐπιδρομὴν, εὐρίσκουν πρόφασιν νὰ μὴ ἐπαναλάβουν τὴν καταβολὴν τῶν εἰσφορῶν. Ὡς πρὸς τὸν λιμπεράκην βλέπω μετ' ἐκπλήξεώς μου ὅτι κυκλοφοροῦν προκηρύξεις μετ' τίτλον ἀνω ἔρου Ἐπιθεωρητοῦ ἦτοι:

«Ἡμεῖς λιμπέριος Γερακάρης διὰ τὴν Γαληνοτάτην Δημοκρατίαν τῆς Βενετίας ἀνώτερος Ἐπιθεωρητὴς τῆς Ροῦμελης...»

Ἡ πρώτη ἐκκλησίς (2) τῶν κατοίκων τῆς Ἄρτης.

Πρὸς τὸν Γενικὸν Προβλεπτὴν τῶν Νήσων Ἀντ. Μολίν.

«Ἐκλαμπρότατε καὶ ἐξοχώτατε Κύριε Γενικὲ Προβλεπτὰ τῶν Νήσων».

«Ἡμεῖς οἱ δοῦλοι Σας κάτοικοι τῆς Ἄρτης, λεηλατημένοι καὶ ἀτυχεῖς, ὑποβάλλομεν ταπεινοτάτην ὑπόκλησιν εἰς τὴν Ὑμετ. ἐξοχότητα, παρακαλοῦντες τὸν Θεὸν ἵνα χαρίξῃ Ὑμῖν μακροζώαν καὶ εὐτυχίαν.

Δὲν γνωρίζομεν ἀπὸ ποῦ νὰ ἀρχίσωμεν. Εἴμεθα ταραγμένοι ἀπὸ τὴν φρίκην τῶν δυστυχιῶν μας, ποῦ μᾶς ἐγονάτισαν. Δώδεκα ἔτη μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς Ἁγίας Μαύρας, φοβηθέντες ἐπὶ τόσας ἀπειλὰς περὶ ἐπιδρομῶν εἶχομεν ἀποκρύψει τὰ πράγματά μας. Τέλος ἀπεφασίσαμεν νὰ προσφύγωμεν εἰς τὴν εὐσπλάχνιαν τῆς Γαληνοτάτης Δημοκρατίας καὶ νὰ γίνωμεν φόρου ὑποτελεῖς, ἵνα εἴμεθα ἀπηλλαγμένοι ἀπὸ τοὺς φόβους αὐτοῦς τῶν ἐπιδρομῶν. Καὶ ἀφοῦ ἐδηλώσαμεν ὑποταγὴν εἰς τὸν Πρίγκιπα ἐνομίζομεν ὅτι ἡδυνάμεθα νὰ ζήσωμεν ἀσφαλεῖς. Αἰφνῶς ἐνέσκηψεν εἰς ἡμᾶς ἡ μεγαλύτερα καὶ πλέον ἀνυπόφορος δυστυχία. Τὰ ὑπάρχοντά μας τὰ ὅποια εἶχομεν εἰς τὰ σπίτια μας, διότι εἴμεθα βέβαιοι καὶ δὲν εἶχαμεν καμμίαν ὑπόψιν, ἐληλατήθησαν. Τὰ ἱερὰ σκεύη τῶν ἐκκλησιῶν ἀφηρεύθησαν ἀπὸ βεβήλους χεῖρας καὶ ἀπὸ τὴν Μητρόπολιν καὶ ἀπὸ τὰ Μοναστήρια.

Ἐκαυσαν καὶ μίαν Ἐκκλησίαν καὶ ἔρριψαν κατὰ γῆς τὰ δυσκοπότερα μετὰ τὴν ἁγίαν μετάληψιν. Δὲν εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ περιγράψωμεν τὰ κακὰ ποῦ μᾶς ἔγιναν. Ἀπὸ τοὺς ἀπίστους δὲν ἀφῆρεσαν οὔτε μία πεντάρα, ἀλλὰ μόνον τὰ πράγματα τῶν Χριστιανῶν. Ἐναντίον ἡμῶν καὶ μόνον μετεχειρίσθησαν τὰ ὅπλα. Δὲν γνωρίζομεν διατί. Παρομοίαν καταστολὴν δὲν τὴν ἐπεριμέναμεν. Καὶ τώρα γονυπετεῖς πρὸ τῶν ποδῶν τῆς Ὑμετ. Ἐξοχότητος τὴν ἐκλιπαροῦμεν νὰ μᾶς λυπηθῇ, νὰ αἰσθανθῇ οἶκτον διὰ τὰ τόσα παθήματά μας καὶ νὰ μᾶς εἴπῃ, τίνι τρόπῳ δυνάμεθα νὰ ζήσωμεν εἰς τὸ μέλλον καὶ τὴν προσκυνοῦμεν ταπεινοφρόνως.

Ἄρτα 13 Σεπτεμβρίου 1696 (π. ἡ.).

Θεόθωρος Ἱερεὺς, σκονόμος Ἄρτης, Διαζὺν Μπακτρὸν λογοθέτης, Ἰωάννης Χαϊκάλης, Ἰωάννης Ἀνδρώνης, Βασίλειος Β. ἀνης, Ζαφείρης Παζίτης, Χριστόδουλος Ἱερεὺς, Ἰωάννης Κρασσᾶς, Δημήτριος Ράρτης, Κωνστάντιος Ἱερομόναχος.

Γαβριὴλ Ἡγούμενος τῆς Φανεραμένης

Ἰωάσαφ Ἡγούμενος τῆς Παναγίας

Δημήτριος Ἱερεὺς καὶ διερμηνεὺς

Ἰωάννης Πάρτε

Ὁ Ἡγούμενος τῆς Ὑπεραγίας Εὐδοκίου Χρύσανθος

Ὁ Ἡγούμενος τῆς Βλαχέρνης Δομιανός

2—Ἡ Ἐκκλησίς παρατίθεται εἰς τὴν Δέσμην ἐν Ἰταλικῇ μεταφράσει ἐκ τοῦ πρωτοτύπου Ἑλληνικοῦ.

Γεώργιος Κοθώνης (3)
 Ἀντώνιος Κοθώνης (3)
 Νικόλαος Κρασσάς.

Ἄλλη ἐκκλησις τῶν ἀντιπροσώπων τῶν περὶ τῆς Ἀρτῆς χωρίων πρὸς τὸν ἴδιον Γεν. Προβλεπτήν.

Καὶ αὕτη εἶναι γραμμένη ὅπως καὶ ἡ ἄλλη.

« Ἐκλαμπρότατε καὶ ἐξοχώτατε Κύριε Στρατηγέ, ἐπαξιώτατε ἡμεῖς οἱ δοῦλοι Σας τῆς περιοχῆς Ἀρτῆς Σας προσκυνούμεν ταπεινοφρόνως καὶ παρακαλοῦμεν τὸν Θεὸν νὰ ἀξιῶσῃ τὴν Ὑμετέραν ἐξοχότητα μεγαλειτέρων ἀξιομάτων καὶ τιμῶν.

« Πολλοὶ εἶναι αἱ δυστυχίαι μας καὶ ἀπειράριθμα τὰ βάσανά μας τὰ τὰ ὅποια μας συνέβησαν.

Τὴν 3ην Σεπτεμβρίου ἦλθεν ἕνας στρατὸς καὶ ἔκαψε τὴν Ἀρταν. Ὅλα τὰ χωριά μας ἐληλατήθησαν. Μᾶς ἐπῆραν τὰ μικρά καὶ τὰ μεγάλα ζῶα καὶ τὰ ἄλογα καὶ κάθε τι ποῦ εἶχαμε ἡμεῖς οἱ δυστυχεῖς Χριστιανοί, καὶ δὲν γνωρίζομεν τὸ αἶτιον ποῦ μᾶς ἐγίνε τόσο κακὸ. Ἡμεῖς οἱ κακομοιροὶ εἶχαμε γίνε φόρου ὑποτελεῖς καὶ ἐζούσαμεν ἀσφαλεῖς καὶ ἐχάσαμεν τὰ πράγματά μας. Καὶ ὁμῶς ἤμπορούσαμε νὰ φύγωμε καὶ νὰ ἀποφύγωμεν τὴν δυστυχίαν.

Ὅμως, Κύριε, διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν ζωὴν, παρακαλοῦμεν νὰ μᾶς κυβερνήσῃτε. Ἡμεῖς ἐλάβομεν πολλὰς χάριτας ἀπὸ τὴν Ὑμετέραν ἐξοχότητα καὶ ζητοῦμεν σήμερα καὶ αὐτὴν τὴν νέαν χάριν, νὰ μᾶς ἀπαλλάξῃτε ἀπὸ αὐτὸν τὸν κίνδυνον, διότι ἐχάσαμε κυριολεκτικῶς τὰ μυαλά μας.

Ἀληλατηθέντες, ἀπογυμνωθέντες ἀπὸ τοὺς Χριστιανούς, χειρότερα ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ἀκούομε νὰ μᾶς λέγουν προδότος καὶ δὲν μᾶς πιστεύουν καὶ κάθε μέρα φονεύουν ἀνθρώπους.

Δι' αὐτὸ καταφεύγομεν εἰς τὴν μεγάλην Σας εὐσπλαχνίαν ἵνα μᾶς ἐλεηθῇ καὶ λάβῃ τὰ μέτρα νὰ μᾶς προστατεύσῃ καὶ Κύριος ὁ Θεὸς θὰ δωρήσῃ εἰς τὴν Ὑμετ. ἐξοχότητα μεγαλειέτας τιμὰς καὶ ἀνώτερα, ἀξιώματα, καὶ τέλος τὴν προσκυνούμεν.

Ὁ δοῦλος τῆς Ὑμετέρας ἐξοχότητος ὁ Οἰκονόμος τῶν Κωστακιούς.

Χριστόδουλος ἱερεὺς τῶν Κιρκιζάδες.

Παπᾶ — Νίκος.

Παπᾶ — Δῆμος ἀπὸ τὸ Παχυκάλαμο.

Δῆμος τοῦ Παπᾶ — Σίμου.

Παπᾶ — Ἀπόστολος ἀπὸ τὰ Πλέσσια (Πλησιοί).

Παναγιώτης ἀπὸ τῆ Βρύση.

Ἡ πρὸς τὸν Δόγην ἐκκλησις τῶν δύο ἀντιπροσώπων τῆς Ἀρτῆς.

(Μετάφρασις ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ).

Γαληνότατε Πρίγκιψ,

Εἰς τὸ βαθύτατον σέβας τῶν δύο ἀπεσταλμένων τῆς Κοινότητος Ἀρ-

3.—Ἡ οἰκογένεια αὕτη διέπρεψεν ἐν Βενετία καὶ ἀφοῦ συνεκέντρωσε πολλὰ πλοῦτη ἐξηγόρασε τὸν τίτλον τῆς εὐγενείας μὲ 100.000 δουκάτα (Πρβλ. Κ. ΜΕΡΤΖΙΟΥ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ Τόμ. 11ος σελ. 229 κ.ά.)

της πού λατρεύουν με αίσθημα αληθινής υποταγής την 'Ανάσσουσιν Μεγαλειότητα της 'Υμετέρας Γαληνότητος, ἰδοὺ ἡνωμένη εὐρίσκεται, ἡ καρδία δλοκλήρου ἐκείνου τοῦ λαοῦ καὶ ὄλων τῶν χωρίων της ἐπαρχίας ἐκείνης. Παρά τὴν τυραννικὴν δουλείαν τὴν ὅποιαν ὑπομένουν ὑπὸ τὴν 'Οθωμανικὴν ἐπικράτειαν, ἔχουν ὅμως ἐν ταῖς ψυχαῖς τῶν ἐλευθέρων τὴν διάθεσιν καὶ, μετὰ τὸν Κύριον τὸν Θεόν, δὲν ἔχουν ἄλλοῦ ἐστραμμένα τὰ βλέμματα τῶν παρὰ εἰς τὴν Σεβαστὴν 'Υμῶν Κυριαρχίαν, πρὸς τὴν ὅποιαν, παρ' ὅλην τὴν ἐπ.συμβᾶσαν ἀναγκαστικὴν βίαν, διαδιγλοῦν τὴν θέλησιν τῶν νὰ παραμένουν λίαν ἀφωσιωμένοι ὑποτακτικοί.

Τὰ τοιαῦτα αἰσθηματὰ τῶν τὰ πλήρη σεβασμοῦ, τὰ ἐξεδήλωσαν πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ ἐξοχωτάτου Γενικοῦ Προβλεπτοῦ 'Αντωνίου Μολίνου ἤδη ἀπὸ τοῦ 1695 καὶ προσεφέρθησαν νὰ καταβάλλουν, ἐκτὸς τῶν εἰσφορῶν τῶν χωρίων, μίαν εἰδικὴν τῶν εἰσφορᾶν ἐκ 1500 ρεαλίων, πληρωτέων ἐτησίως εἰς τὸ Δημόσιον Ταμεῖον, πρὸς ἐνδείξιν τῆς ἀναλλοιώτου πίστεως αὐτῶν.

'Ἰκέτευσαν καὶ ἐγένοντο ἀποδεκταὶ αἱ ἱκεσίαι τῶν μετὰ ἀπόφασιν τοῦ αὐτοῦ ἐξοχωτάτου τὴν 20ὴν Σεπτεμβρίου 1695, ἵνα ὑπὸ τὴν Δημοσίαν Προστασίαν, προστατεύονται ἡ ζωὴ καὶ τὰ ὑπάρχοντά τῶν ἀπὸ τὰς ἐπιδρομὰς ἴσων τῶν κουρσάρων, ὅσων καὶ ἐκείνων πού ὑπηρετοῦν ὑπὸ τὰς ἐν ὅξους σημαίας τῆς Γαληνότητος Λύθεντίας.

'Ἡ ἀμεσὸς καταβολὴ τῆς εἰσφορᾶς διασφαλίζει τὴν ἐμπράγματον ἐξασφάλισιν καὶ χρησιμεύει ὡς γενναιόδωρος παρότρυνσις διὰ τὰς Δημοσίας Χάριτας.

Καὶ ὅμως τὴν 27ην παρελθόντος 'Αύγουστου πού ὑπῆρξε δι' ἡμᾶς μίαν ἡμέρα σκοτεινὴ καὶ πένθιμος, εἶχαμε τὸ αὐτύχημα νὰ ὑποστῶμεν μίαν ἐπιδρομὴν πολυάριθμον ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ ἱππότη λιμπεράκη, οἱ ἄνδρες τοῦ δλοίου ἐπέρασαν διὰ πυρὸς καὶ οἰδήρου τὰ πάντα ἥτοι ἔοφωξαν ἀθῶους, διήρπασαν τὰ ἀγαθὰ μας, ἀπήγαγον παρθένους, ἀπεγύμνωσαν νᾶους, ἐπυρπολόησαν οἰκίας καὶ ἐκκλησίας.

Δὲν ἀναζητοῦμεν τὰ αἰτία. Μόνον ἐλεεινολογοῦμεν τὴν πικροτάτην μοῖραν μας, ἀλλ' ἐπειδὴ μόνον ἀπὸ 'Υμᾶς, Σεβάσμιε Πρίγκηψ, δύναται νὰ προέλθῃ—διὰ τῶν μέσων ἐκείνων τὰ ὅποια θὰ κριθοῦν ἀπὸ τὴν 'Υμετέραν ἐγνωσμένην φρόνησιν— ἡ διαφύλαξις ἐν τῷ μέλλοντι καὶ προστασία μας ἀπὸ πειρομίας καταστρεπτικῆς ἐπιδρομᾶς, ἰδοὺ ἡμεῖς πρὸ τοῦ θρόνου Σας, γονυπετεῖς πρὸ τῶν ποδῶν τῆς 'Υμετέρας λατρευτῆς Μεγαλειότητος, ἱκετεύομεν νὰ δεχθῆτε εἰς τοὺς κόλπους τῆς πατρικῆς 'Υμῶν εὐμενίας, ἐκλιπαροῦμεν τὰς ἐνδείξεις τῆς 'Υμετέρας Χριστιανικῆς Εὐσπλαχνίας ὑπὲρ ἡμῶν πού εἴμεθα ψυχῇ τε, καὶ σώματι πιστοὶ ὑπῆκοοι εἰς τὰς διαταγὰς 'Υμῶν, ἐκλιπαροῦμεν τὰ μέτρα ἐκείνα πού ἤθελε κρίνει ἡ 'Υμετέρα Γαληνότης κατάλληλα διὰ τὴν προάσπισιν τῶν συμφερόντων μας καὶ τῆς ζωῆς τῶν κατοίκων. Αὐτὰ καὶ μόνον ἐκλιπαροῦμεν ἡμεῖς τοὺς ὁποίους πρέπει νὰ μᾶς θεωρῆτε ὡς δούλους Σας καὶ ταπεινοτάτους ὑπηκόους. Οὕτω θὰ δυνηθοῦν τὰ ἀγαθὰ μας, τὰ ὅποια δὲν ἐκονιορτοποιήθησαν, νὰ γίνουν θυσία εἰς τὸν βωμὸν τῆς Δημοσίας Δόξης. Θὰ δυνηθοῦν οὕτω οἱ κάτοικοι καὶ τὰ τέκνα τῶν, πού δὲν ἐχάθησαν κατὰ τὴν ἐπιδρομὴν, νὰ χρησιμεύσουν διὰ τὴν αὐξάνσιν τοῦ μεγαλείου τῆς 'Υμετέρας Γαληνότητος. Οὕτω θὰ εἶναι δρθιοὶ οἱ 'Ἱεροὶ Ναοί, ὅπου αἱ μὴ βιασθεῖσαι παρθένοι θὰ

δύναται νά ὑψώνουν εἰς τόν Θεόν τὰς δεήσεις των διὰ τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν δόξαν τῆς Γαληνοτάτης Δημοκρατίας.

Εἶναι δι' ἡμᾶς μεγάλη ἀνακούφισις, διότι ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ εἴμεθα μὲ ὅλην μας τὴν καρδιά ἐκλεκτοὶ ὑπῆκοοι τῆς Ὑμετέρας Γαληνότητος καὶ αὐτὸ παρηγορεῖ τὰς τεθλιμμένας μας ὑπάρξεις ποὺ σιενάζομεν ὑπο τὸν βαρὺν ζυγὸν ἑνὸς μισητοῦ καὶ ἀπεχθοῦς Κράτους. Εὐχαριστοῦμεν (4).

1697 9 Μαΐου.

Νά παραπεμφθῇ εἰς τοὺς Σαβίους τῆς μῆς καὶ τῆς ἄλλης χειρός.

Εἰς τὸν ἴδιον φάκελλον περιέχεται ἀντίγραφον τῶν ἀποφάσεων τῆς Γραμματείας τοῦ Γενικοῦ Προβλεπτοῦ τῶν Νήσων Ἀντωνίου Μυλίν, ὅπου περιέχεται ἡ πρώτη αἴτησις τῶν κατοίκων τῆς Ἀρτῆς, ἵνα γίνουεν φόρου ὑποτελεῖς.

Ἰσοῦ αὕτη κατὰ μετάφρασιν ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ:

Ἐξοχώτατε Κύριε Γενικὲ Προβλεπτὰ τῶν Νήσων.

Εἶναι πολὺς καιρὸς ποὺ καίει τὰς καρδίας ἡμῶν τῶν πληθυσμῶν τῆς Ἀρτῆς, ἡ ἐπιθυμία ἡ ὁποία καθίσταται πάντοτε ζωερὸ ἔρα, νὰ ζητήσωμεν τὴν ἰσχυρὰν χριστιανικὴν προστασίαν τοῦ Γαληνοτάτου Ἐνείνου Πρίγκιπος. Καὶ εὐρίσκοντες τῶρα κατάλληλον τὴν εἰκαιρίαν ποὺ διοικεῖ τὴν ἐνδοξὸν Γενικὴν Προβλεπτίαν, ἡ Ὑμετέρα ἐξοχότης, τῆς ὁποίας μᾶς εἶναι γνωστὰ ἡ ἀξία καὶ εὐσπλαχνία, προσφεύγομεν μὲ ἀπόλυτον πίστιν καὶ μὲ ἀκεραίαν ὑποταγὴν εἰς τὴν κυριαρχαν τῆς πάντοτε ἀξιοσεβάστου Δημοκρατίας, ἐκλιπαροῦντες τὴν παρ' ἡμῶν τοῦ ἀητιήτου βραχίονος τῆς Υ.Ε. καὶ προσφέρομεν πρὸς τοὺς ἡμεῖς οἱ πληρεξούσιοι, κάτωθι ὑπογεγραμμένοι, τῆς Ὀλότητος τῶν κατοίκων τῆς Ἀρτῆς, ὡς ἐθελούσιον εἰσφορὰν οἰωνίου ἀφοσιώσεως, ἐκτὸς ἐκείνων ποὺ καταβάλλονται τῶρα ἀπὸ τὰ ὑποταχθέντα χωριά, τὸ ποσὸν τῶν 1500 βεαλίων, τὰ ὁποῖα θὰ πληρώνωνται ἀλληλεγγύως ἀπὸ τὸ σύνολον τῶν κατοίκων κατ' ἔτος, εἰς τὸ Δημόσιον Ταμεῖον.

Ἐκλιπαροῦμεν τὴν Αὐτοῦ Μεγαλειότητα τὸν Πρίγκιπα νὰ μᾶς δεχθῇ μὲ πατρικὴν ἀγάπην καὶ νὰ διαφυλάττῃ τὴν ζωὴν καὶ περιουσίαν μας ἀπὸ ἐνοχλήσεως καὶ ἐπιδρομᾶς, τόσον τῶν κουρσάρων, ὅσον καὶ ἐκείνων ποὺ ὑπηρετοῦν ὑπὸ τὰς ἐνδόξους σημαίας Ἀγίου Μάρκου, καὶ νὰ εὐδοκήσῃ νὰ μᾶς χορηγήσῃ πάσας τὰς ἀσυδοσίας τὰς ὁποίας ἀπολαμβάνουν ἄλλοι ἴδιοι, ἀφωσιώμενοι εἰς τὸν Γαληνότατον Πρίγκιπα.

Ἰωάννης Ἀνδρόνης ος ον (5) πρότος Ἀρτῆς;

Νικόλος Ππακάλης ος ον πρότος Ἀρτῆς

4.—Αἱ πρὸς τὸν Δόγην αἰτήσεις καὶ ἐκκλήσεις ἐτελέσθων μὲ τὴν λέξιν «εὐχαριστῶ» καὶ δὲν ἔφερον Χρονολογίαν. Οἱ Σάβιοι ἦσαν οἱ σύμβουλοι τοῦ Δόγη καὶ μὴ τριῶν αἰδῶν. Ἡ λέξις σάβιο = σοφός.

5.—Ὡς ὢν. —

XP

καὶ

λιν

σηκ

λημ

λερό

Οἱρ

μυρ

χαμ

πηρ

πού

λ(δ

φού

Μπε

Ξακ

των

Μπέ

Ἄγ

μέρε

κως

τοῦ

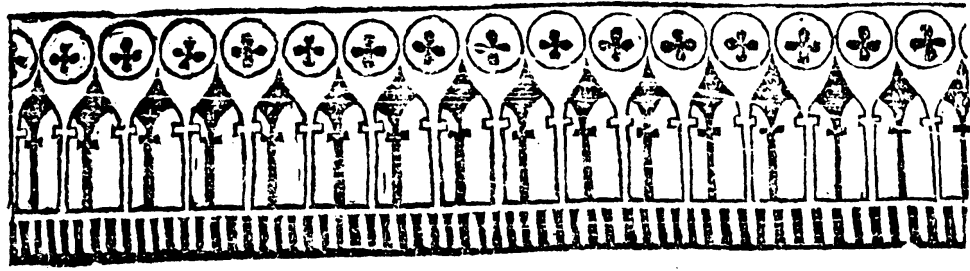
των

του

των

1 - 1

2 - 1

K. Δ. MEPTZIOY, ἁ μ. Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν

Η ΑΡΤΑ

ΕΙΣ ΤΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ

1696 — 1787

Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

Ἰδοὺ τώρα ἡ ἀπόφασις τοῦ Γεν. Προβλεπτοῦ τῶν Νήσων
, ἐπὶ τῆς ἄνω αἰτήσεως (μετάφρασις)

«Ζῶσιν εἰς τὸν πληθυσμὸν τῆς πόλεως τῆς Ἀρτης τὰ αἰσθήματα τῆς παλαιᾶς αὐτῶν ἀφωσιώσεως πρὸς τὸ ἔνδοξον Δημόσιον Ὄνομα καὶ εἶναι τόσοι ἐρριζωμένα βαθεῖα εἰς τὴν ψυχὴν των, ὥστε πολὺ καλὰ διαφαίνονται ἀπὸ τὰς ἐκδηλώσεις σεβασμοῦ, μὲ τὰς ὁποίας προσφεύγουν διὰ μέσου των προκρίτων αὐτῶν, ἵνα γίνουσι φόρου ὑποτελεῖς καὶ ἐκλιπαροῦν τὴν Δημοσίαν σθεναρὰν προστασίαν.

Ἡ ἐθελουσία εἰσφορά τὴν ὁποίαν διατυπώνουν διὰ τῆς ἐπισυνημμένης αἰτήσεως τοῦ ποσοῦ τῶν 1500 ρεαλίων, μὲ τὴν ἀλληλέγγυον ὑποχρέωσιν τῆς ὁλότητος τῶν κατοίκων, ἐκτὸς τῶν εἰσφορῶν ποὺ δίδουν τώρα τὰ διάφορα χωριὰ τῆς περιοχῆς, δηλώσαντα ὑποταγὴν, θεωρεῖται παρ' ἡμῶν ὡς μὴ ἐνδείξις τῆς θερμῆς των πίστεως καὶ γίνεται ἀποδεκτὴ μὲ εὐχαρίστησιν καὶ εἰς ἀναγνώρισιν τῆς εἰσφορᾶς ταύτης ἐπιθυμοῦντες ἡμεῖς, ἵνα μετὰσχουν καὶ οὗτοι τῆς ἀσφαλείας καὶ ἀσυνδοσίας, ὧν ἀπολαμβάνουν ἐκεῖνοι ποὺ ζοῦν προστατευόμενοι ἀπὸ τὸν ἰσχυρὸν βραχίονα τῆς Δημοσίας Δυνάμεως, διατάσσομεν καὶ παραγγέλλομεν, ἐφ' ὅσον οἱ κάτοικοι τῆς Ἀρτης ἀνέλαβον τὴν ὑποχρέωσιν ὅπως ἀλληλεγγύως καταβάλλουν εἰς τὸ Δημόσιον Ταμεῖον τῆς Ἀγίας Μαύρας τὸ ποσὸν τῶν 1500 ρεαλίων κατ' ἔτος, εἰς δύο δόσεις, τὴν μίαν πληρωτέαν τέλος μηνὸς Μαρτίου καὶ τὴν ἄλλην τέλος Σεπτεμβρίου, δυνάμει δὲ τῆς παρούσης ἡμετέρας ἀποφάσεως τοῦ Στρατηγεῖου τούτου, διατάσσομεν πάντας τοὺς ὑπὸ τὰ ὄπλα ὑπηρετοῦντας νὰ μὴ προξενοῦν ἐνόχλησιν εἰς τὴν, τήσων κατὰ τῶν ἀτόμων, ὅσον καὶ κατὰ τῶν περιουσιῶν αὐτῶν τῶν εἰρημένων κατοίκων τῆς πόλεως Ἀρ-

6.— Δὲν ἐννοεῖ τὸν ἐπὶ τοῦ κτηνοῦ φόρον, ἀλλὰ τὸν ἐπὶ τῶν σπιτιῶν τὰ ὁποῖα διεκρίνοντο ἀπὸ τὸν καπνὸν ποὺ ἐβγαζαν ἀπὸ τὰς καπνοδόχους των.

της καθώς και εἰς τὰ συνορεύοντα μέ. αὐτὴν χωρία, φόρου ἤδη ὑποτελεῖ, καὶ ἀπαγορεύεται ὁμοίως εἰς κάθε ἀρχηγὸν κουρσάρον νὰ ἐξασκῇ βίαν τι νὰ ἐπ' αὐτῶν ἢ νὰ ἀποσπᾷ βιαίως σιτηρὰ καὶ ζῶα ἢ νὰ εἰσπράττῃ ἄλλον φόρον καπνικόν* ἢ καὶ ἄλλον τινὰ οἰονδήποτε μὲ οἰονδήποτε πρόσχημα. Κατὰ τῶν παραβατῶν θὰ ἐπιβληθῶν ποιναὶ αὐστηρόταται.

Ἔτσι θέλομεν καὶ ἐπιβάλλομεν ἵνα οἰσθανθοῦν οἱ εἰρημένοι κάτοικοι τὰ εὐεργετήματα τὰ ὁποῖα ἐπιδρασιλεῖ εἰς αὐτοὺς ἡ χρηστὴ τοῦ Πρίγκιπος διοίκησις ἵνα οὕτως αὐξάνει εἰς αὐτοὺς ἡ λατρεία, ὁ σεβασμὸς καὶ ἡ πίστις πρὸς τὸν Πρίγκιπα. Εἰς ἐνδειξιν ἱδὼν ἄνω κλπ.

Ἐδόθη εἰς τὴν πόλιν Ἀμαξίκι*

τῇ 20 Σεπτεμβρίου 1695.

Ἀντώνιος Μολίν, Γενικὸς Προβλεπτὴν τῶν Νήσων.

Εἰς τὸ περιθώριον, τῇ 3 Ὀκτωβρίου 1695. (ν. ἡ.) Ἀγία Μαύρα.

Ἐδημοσιεύθη εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Ἀμαξίκι, παρουσίᾳ πολλῶν ποῦ ἤκουσαν τὴν ἀνάγνωσιν, ὑπὸ τοὺς ἤχους τῶν τυμπάνων καὶ σαλπίγγων,

Ὁ Γραμματεὺς

Ἐλευθέριος Καλογεράς

Ἰδοὺ ἡ ἐκκλησίαι τὴν ὁποῖαν ἐπέδωκεν εἰς τὸν ἐν Βενετίᾳ Δόγην ἡ διμελὴς Πρεσβεία τῶν Ἀρτινῶν καὶ ἡ ὁποῖα εἶναι συντεταγμένη Ἑλληνιστί : Ἀναδημοσιεύεται ὥς ἔχει εἰς τὸ Πρωτότυπον (ἡ ἐκκλησίαι ἐδημοσιεύθη εἰς τὰ Ἀκτα τοῦ Μίκλοσιτς—Μοῦλλερ).

† Ὑψηλότατοι, ἐκλαμπρότατοι καὶ ἐξοχώτατοι αὐθένται καὶ διοικῶνται τῆς Γαληνοτάτης Ἀριστοκρατίας τῶν Ἑνετῶν, ἡμεῖς οἱ ἐκ τῆς ἡχημαλωτισμένης Ἀρτῆς ἄθλιοι καὶ ταλαίπωροι δοῦλοι ὑμῶν, δουλικῶς τὴν ἐξοχώτητα ὑμῶν προσκυνοῦμεν, ἕως ἐδάφους τῆς γῆς προσκυνοῦντες, παρακαλοῦντες καὶ δεόμενοι τοῦ Παντοδυνάμου Θεοῦ νὰ διατηρῇ τὸ ἔνθεον καὶ Γαληνότατον Κράτος τῆς δικαιοτάτης Ἀριστοκρατίας Ὑμῶν ἀσινές ἀπὸ πάσης ἐναντίας ἐπὶ ἡρίας καὶ ἀνώτερον ἀνιάρου παντός συνοντήματος. Τὸ γράμμα μας, ἐξοχώτατοι καὶ ὑψηλότατοι αὐθένται, εἶναι διὰ νὰ ἀναφέρωμεν πρὸς τὴν ἐξοχώτητά Σας τὰς μεγάλας δυστυχίας καὶ αἰχμαλωσίας καὶ δημεύσεις τῶν ὑπαρχόντων ἡμῶν καὶ ἐμπρισμοὺς τῶν οἰκῶν καὶ ἐκκλησιῶν ἡμῶν, ὅπου ἐγένιναν εἰς ἡμᾶς διὰ χειρὸς τοῦ ὑψηλοτάτου Καβαλιέρ λιμπεράκη, ἡμεῖς οἱ ἐλεεινοὶ ἐξοχώτατοι αὐθένται, εἴχαμεν ἕως τοῦ νῦν ἀφοῦ ἡ Ἀγία Μαύρα καὶ ἡ Πρέβεζα ἐκυριεύθη ὑπὸ τῆς Γαληνοτάτης Ἀριστοκρατίας Ὑμῶν, δέκα τρεῖς χρόνους, ὅπου μὲ τὸ νὰ εἴμεσθαι ὁμοῖοι, ἐφοβερίζομεθα ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων τῆς οὗτης Ἀφεντίας νὰ αἰχμαλωτισθοῦμεν, ὅμως εἴχαμεν ἐννοίαν καὶ ἐφυλαγόμεσθαι κατὰ τὸ δυνατόν μας καὶ εἴχαμεν φυλαγμένον τὸ πρᾶγμα μας καὶ δὲν ἐβλάφθημεν παντελῶς καὶ εἴχαμεν προθυμίαν καὶ πρότερον νὰ προσπύσωμεν καὶ νὰ προσκυνήσωμεν εἰς αὐτὴν τὴν γαληνοτάτην αὐθεντίαν διὰ νὰ λυτρωθοῦμεν ἀπὸ

* Ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἀγίας Μαύρας ἐνθα ἡδρευεν Ὁ Ἐκτακτὸς Προβλεπτὴς καὶ αἱ ἄλλαι Ἀρχαί.

7. Ἀντί ἀσινές=ἀβλαβές.

τούς φόβους, αλλά ἐμποδιζόμεθα ὑπὸ τῶν κρατούντων ἡμῶν, μόλις δέ μετὰ τούς δέκα τρεῖς χρόνους, ἐπήραμεν ἄδειαν καὶ παρευθὺς μετὰ προθυμίας ἐπήγαμεν εἰς τὴν Ἁγίαν Μαύραν καὶ ἐπροσκυνήσαμεν καὶ ἐγίναμεν σούδητοι * τοῦ Ἀγίου Μάρκου διὰ μέσου τοῦ Ὑψηλοτάτου ἀφέντιου Γενεράλη Ἀντωνίου Μολήνη καὶ ἐσυμβιβάσθημεν μετ' αὐτοῦ νὰ πληρώνωμεν κατ' ἔτος ρεάλια τὸν ἀριθμὸν χίλια πεντακόσια (1500) καὶ ἔσονται νὰ ἦλθεν ὁ μισὸς καιρὸς ἐπληρώσαμεν τὴν ράτα, " ἡμῶν ρεάλια ἑπτακόσια πενήκοντα ἦτοι 750 καὶ ἐχάρημεν ἅπαντες χαρὰν μεγάλην πὺς ἡλευθερώθημεν ἀπὸ τοῦ πολλοῦ φόβου τῆς αἰχμαλωσίας καὶ εἰμεσθεν ἐλεύθεροι. Ἐξαπύνης δέ, δὲν ἤξεύρομεν πὺς ἦλθεν ὡς φθοροποιὸς ἀστραπὴ ὁ Ὑψηλότατος καβαλιέρ λιμπεράκης καὶ ἔφθειρε καὶ ἠφάνισε ἄρδην τὴν Ἄρταν καὶ τὰ χωρία αὐτῆς καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικοῦντας χριστιανούς, ἄρπαξε τὰ ὑπάρχοντα ἡμῶν, ἔκαυσε τὰ ὀσπῆτια, ἐδήμευσε τὰ ἱερὰ σκεύη τῶν ἐκκλησιῶν, ἔρριξαν κατὰ γῆς τὰ ἁγία ἄρτοφόρια μετὰ τοῦ ζωηφόρου ἄρτου, ἔσυραν γυναῖκας μετὰ τῶν παιδιῶν αὐτῶν, ἐτράβισαν καὶ ἐφθειραν παρθένους καὶ ἄλλα μυρία κακὰ ἐποίησαν ἡμῖν οἱ ἄνθρωποι τοῦ, Χριστιανοὶ λεγόμενοι, Χριστιανούς ἡμᾶς ἐκακοποίησαν καὶ ἐλεηλάτησαν λεηλασίαν ἐσχάτην τῇ εἰκοστῇ ἐβδόμῃ τοῦ Αὐγούστου μηνὸς καὶ τελείως ἡμᾶς ὑτέρησαν τῶν ὑπαρχόντων, πολλοὺς ἀπὸ λόγου μας, πιστεύσατε, αὐθένται ὕψηλοτάτοι, ἐγύμνωσαν τελείως ὡς τοὺς ἐγέννησεν ἡ μήτηρ αὐτῶν καὶ ἐπεριπατοῦσαν γυμνοί, φεῦ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, θέαμα ἐλεεινὸν τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ τί λέγομεν τὴν ἡμέραν ἐκείνην μόνον; Ὅπου καὶ ἕως σήμερον γυμνοὶ συνδιαγουσιν, οὔτε σκεπάσματα ἔχοντες πρὸς αὐτάρκειαν, οὔτε ἐνδύματα. Τὴν ἡμέραν ἐκείνην, αὐθένται ἐσοχώτατοι, θάμβος ἦν νὰ ἴδῃ τις τὸν ἥλιον αὐτόν, ὅπου ἐσκοτίσθη " συμπάσχων λογιάζομεν καὶ αὐτὸς τῇ μεγίστῃ δυστυχίᾳ τῇ γιγνομένη ἡμῖν δὲν ἤξεύρομεν τί νὰ εἰποῦμεν διὰ τὸν ἄνθρωπον αὐτόν, εἰς τίνα θρησκίαν εὐρίσκεται μετὰ τοὺς Τούρκους ὄντας, Χριστιανοὶς ἐπολέμει καὶ γώρα μετὰ τοὺς Χριστιανούς συνδιάζων, Χριστιανοὶς πολεμεῖ, Χριστιανὸς λέγεται ἀλλὰ τὰ ἀποτελέσματα αὐτοῦ δὲν ὁμοιάζουν Χριστιανικά, διότι τίνα τῶν Τούρκων δὲν ἐβλάψε, μήτε ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν ἔλαβεν, οὔδὲ ὀβολοὺς, ἔξω ἀπὸ δέκα ὀσπῆτια ὅπου ἔκαυσε, ἀλλὰ μήτε τῶν Ἑβραίων ἔλαβέ τι, μόνον δὲ τοὺς Χριστιανούς ἐζημίωσε καὶ ὑτέρησε τῶν ὑπαρχόντων, ὥστε καὶ μίαν ἐκκλησίαν τοῦ Θεολόγου Ἰωάννου ἔκαυσε. Δὲν ἠμποροῦμεν νὰ γράψωμεν καταλεπτῶς ὅλα τὰ κακὰ, ὅπου μᾶς ἔκαμαν, τοῦτο μόνον γράφομεν, ὅτι ὡς ἐχθροὶ καὶ ἀλλότριοι τῆς θρησκείας ἡμῶν ἐφέρθηκαν πρὸς ἡμᾶς ἴσως καὶ οἱ γραμματοκομισταὶ ¹² ὅπου ἔρχονται πρὸς τὴν Ὑμῶν ἐσοχώτητα διὰ ζωσῆς φωνῆς θέλουν τὰ φανερώσει πλατύτερον, ἐπὶ δὲ καὶ προσεπαπειλεῖ διὰ νὰ ἔλθῃ καὶ πάλιν νὰ μᾶς ἀφανίσῃ τελείως καὶ νὰ μᾶς ἐξαλείψῃ ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, διὰ τοῦτο προσκυνούμεν Ὑμᾶς, ἐκλιπαροῦμεν, παρακαλοῦμεν καὶ δεόμεθα Ὑμῶν, αὐθένται ἐσοχώτατοι, ἵνα συμπασχῆσθε ἡμῖν καὶ ἐλεήσθε, ὡς ἐλεήμονες καὶ ποιήσθε ἔλεος μετ' ἡμῶν διὰ τὸν τοὺς ἐλεήμο-

8. = ὑπήκοοι.

10. = δόσιν.

11. Ἐννοεῖ κάποια ἐκλείψιν τοῦ ἡλίου, ἀλλὰ κατὰ τὸ 1695, ὡς διεπιστώσαμεν συμβουλευθέντες εἰδικὰ συγγράμματα, δύο μόνον ἐκλείψεις ἡλίου ἐσημειώθησαν ἡ μία τὸν Μάϊον καὶ ἡ ἄλλη τὸν Νοέμβριον.

12. Ἐννοεῖ τὴν διμελῆ Πρεσβείαν τῶν Ἀρτινῶν. Ἐνας ἐκ τῶν Πρέσβεων ὀνομάζετο Ἀντώνιος Μπούμπας ὡς μᾶς λέγει περαιτέρω ἔγγραφον.

νας μακαρίζοντα κύριον καὶ ποιήσητε δικαιοσύνην εἰς ἡμᾶς ὡς Χριστομίμητοι καὶ δικαιοτάτοι κριταί. ἵνα εὕρητε τὸν δίκαιον κριτὴν Χριστὸν τὸν θεὸν ἡμῶν ἔλεον, ἐν τῇ φρικτῇ καὶ φοβερᾷ ἡμέρᾳ τῆς ἀνταποδόσεως διότι θέλετε ἐλεήσει καὶ δικαιοῦσαι ἀνθρώπους ὁμογενεῖς, ὁμοφύλους καὶ ὁμοπίστους Χριστιανοὺς διὰ τοὺς ὁποίους ἔχισεν ὁ Δεσπότης Χριστὸς τὸ ἅγιον οὐτοῦ αἵμα ἐπὶ τοῦ σταυροῦ καὶ τοὺς ἐξηγόρασεν ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ δι' οὐδολοῦ. Νεύσοτε τοίνυν ὡς βέλτιστοι καὶ ὑψηλότετοι αὐθένται εἰς τὴν κάκωσιν καὶ ταπεινώσιν ἡμῶν τῶν ἀθλίων καὶ ταλαιπώρων ἀδελφῶν σας Χριστιανῶν καὶ μὴ ἀποτύχωμεν οἱ ἄθλιοι τῆς αἰτήσεως καὶ ἀφανισθῶμεν πληροῦν τὸ κατ' ἔτος συμπεφωνηθὲν καὶ προσέτι μένομεν χρεώσται ἵνα εὐχόμεθα καὶ παρακαλῶμεν τὸν παντοδύναμον Θεὸν νὰ διαφυλάττῃ καὶ νὰ διατηρῇ τὸ γαληνότατον Κράτος καὶ δικαιοτάειον τῆς γαληνοτάτης Ἀριστοκρατίας Ὑμῶν ἀσυνὲς καὶ ἀλώβητον πάσης ἐναντίας ἐπηρείας καὶ περιστάσεως εἰς αἰῶνας αἰώνων ἀμήν.

1696 Ὀκτωβρίου 28 κατὰ τὸ παλαιόν.

Ἄκομη παρακαλοῦμεν τὴν ἐξοχότητα Ὑμῶν τὸ εἶτι ἤθελε φανῇ ἵνα πληρώσωμεν νὰ γίνῃ κοινὸν εἰς τὴν Ἄρτιαν, τὰ χωρία τῆς καὶ τὸ Τζουμέρκο καὶ Ραβοβίτζι ἐπειοῇ ἔτι εἰρήνῃ κοινῶς εἰς ὅλους νὰ γίνῃ μὲ τὸ ἴδιον τῆς θέλημα.

† γρηγοριος ἱερομόναχος ὁ διδάσκαλος καὶ ἐπίτροπος τῆς Ἄρτης καὶ εὐχέτης Ὑμῶν.

† Θεόδωρος ἱερεὺς ὁ Οἰκονόμος Ἄρτης καὶ εὐχέτης Ὑμῶν.

† διαζὸς μπουστρῶν ὁ λογοθέτης Ἄρτης καὶ δοῦλος Ὑμῶν.

† Χριστόδουλος ἱερεὺς ὁ σακελλάριος Ἄρτης εὐχέτης Ὑμῶν.

† Ἰωάννης Χαϊκάλης ὁ σκευοφύλαξ Ἄρτης καὶ δοῦλος Ὑμῶν.

† Ἰωάννης Ἀνδρώνης ὁ καὶ δοῦλος Ὑμῶν.

† Σπηλιώτης ἱερεὺς ρεφενδάριος Ἄρτης καὶ εὐχέτης Ὑμῶν.

† Ἰωάννης ἱερεὺς ὁ Καστρίσιος καὶ εὐχέτης σας.

† Ἰωάσαφ ἱερομόναχος ἡγούμενος καθ' ὁδὸν Βούσεως καὶ εὐχέτης Ὑμῶν.

† Γεώργη ἱερεὺς ὁ ἐπὶ τῶν γονάτων καὶ εὐχέτης σας.

† Δαμιανὸς ἱερομόναχος ἡγούμενος Βλοχερνης.

† Ἰωάννης Πειρῆς ὁ δικαιοφύλαξ Ἄρτης καὶ δοῦλος Ὑμῶν.

† βασίλις βράνης καὶ δοῦλος Ὑμῶν.

† δημήτριος ἱερεὺς ὁ Οἰκονόμος κωστακεῶν καὶ δοῦλος Ὑμῶν.

† δημήτριος ῥάπτης ὁ πρωτονοτάριος Ἄρτης καὶ δοῦλος Ὑμῶν.

† λεοντάριος Κουτζούλη ὁ καὶ δοῦλος Ὑμῶν.

† Ἀντώνιος ἱερεὺς ἱερομνημῶν Ἄρτης καὶ εὐχέτης σας.

† Γερμανὸς ἱερομόναχος καὶ εὐχέτης σας

13.— Ὅχι: Ἀνδρόνικος ὡς ἀνέγνωσεν ὁ Μ. κλοσιτς εὐρίσκεται περὶ αὐτῶν καὶ εἰς ἄλλο ἔγγραφο ὡς Ἀνδρώνης.

14.— Ὅχι Παπατρίς ὡς ἀνέγνωσεν ὁ ἴδιος.

15.— Ὅχι Κουζούλη ὡς ἀνέγνωσεν ὁ Μ. κλοσιτς

† Χρυσανθος Ιερομόναχος ηγούμενος τοῦ Θεοτοκείου καὶ εὐχέτης Ὑμῶν.
† γαβριήλ ἡερομόναχος καὶ ηγούμενος τῆς κηρῆς Πεφαναίρομένης καὶ
εὐχέτης

† δημοσ « Παπακυρσιμονέλο ἀπὸ Χαλικιάδες δούλος Ὑμῶν.
† νικόλαος Βηκῆς καὶ δούλος σας.

Ἀπὸ τὸ δπισθεν μέρος τῆς Ἐκκλησεως ὑπάρχει ἡ διεύθυνσις ταύτης:

«Τοῖς Ὑψηλοτάτοις καὶ Ἐξοχωτάτοις καὶ Ἐκλαμπροτάτοις Αὐθένταις
διοικηταῖς τῆς δικαιοτάτης Ἀριστοκρατίας τῶν Ἐνετῶν, εὐτυχοῦς Ἐνετίας»

Οἱ «Σάβιοι» πρὸς οὓς εἶχε παραπεμφθῇ ἡ ἔκκλησις τῶν δύο ἀπεσταλ-
μένων τῆς Ἀρτῆς εἶχον ζητήσει καὶ τὴν γνώμην τοῦ προηγηθέντος τοῦ
Ἀντωνίου Μολίν εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ Γενικοῦ Προβλεπτοῦ τῶν Νήσων,
Βιντσέντζο Βενδραμίν, ὅστις καὶ τὴν ὑπέβαλε καὶ ἔχει αὐτὴ ὡς ἔπεται:

«Ἐπιβληθέντος εἰς ἐμέ τὸν κάτωθι ὑπογεγραμμένον, ὡς τελευταίως
ἐπανελθόντα ἀπὸ τὴν Διοίκησιν τῶν Νήσων, ὅπως ἀναφέρω εἰς τὴν Ὑμε-
τέραν Γαληνότητα τὴν ἀντίληψιν καὶ τὴν γνώμην μου ἐπὶ τῆς συνημμένης
ἐκκλησεως ἣν ταπεινοφρόνως παρουσίασαν εἰς τοὺς πόδας τῆς, οἱ δύο
ἐξ' Ἀρτῆς ἀπεσταλμένοι ἐξ' ὀνόματος τῆς Κοινότητος ἐκείνης, ἔχω τὴν
τιμὴν νὰ ἀναφέρω δι, ὡς ἐξάγεται ἀπὸ τὰ συνημμένα ἔγγραφα, ἡ πόλις
ἐκεῖνη κατοικουμένη ἀπὸ Τούρκους καὶ Ἕλληνας εἶχε οἰκειοθελῶς προ-
σφέρει εἰς τὸν Ἐξοχώτατον Ἀντώνιον Μολίν ἐπαξιώτατον διάδοχόν μου
τὸ ἐτήσιον ποσὸν τῶν 1500 ρεαλίων, ἵνα ἀπαλλαγῇ ἀπὸ κάθε ἐνόχλησιν
καὶ κάθε ἐπιδρομῇ, ἐκ μέρους τῶν ὅπλων τῆς Ὑμετ. Γαληνότητος, ὅχι
μόνον ἐξ' αὐτῶν, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ ἀπὸ ἐνοχλήσεως τῶν κουρσάρων, οἱ ὅ-
ποιοι διατρέχουν τὴν περιοχὴν τοῦ Ξηρομέρου. Ὅτι ὑπὸ τῆς Αὐτοῦ Ἐξο-
χότητος εἶχε γίνῃ δεκτὴ ἡ συνεισφορά αὕτη δι' ἀποφάσεως τοῦ ἰδίου τῆς
20 Ἰουλίου 1695 καὶ παρεχωρήθη ὄντως εἰς τοὺς ὑπηκόους πληθυσμοὺς ἡ
Δημοσία προσοσια, μὲ ρητὴν ἀπαγόρευσιν εἰς τε τοὺς κουρσάρους καὶ
εἰς τοὺς ὑπὸ τὰς Δημοσίας σημαίας ὑπηρετούντας τοῦ νὰ ἐνοχλοῦν τὴν
ζωὴν καὶ περιουσίαν τῶν κατοίκων τῆς Ἀρτῆς, οἵτινες φαίνεται δι κα-
τέβαλον ἤδη ποσὸν τι χρημάτων εἰς τὸ Δημόσιον Ταμεῖον.»

23 Ἀπριλίου 1697

Βιντσέντζος Βενδραμίν

ἐπιστρέψας Γενικὸς προβλεπτῆς

τῶν τεσσάρων Νήσων.

Ἰσὺ γῶρα καὶ τὸ ψήφισμα τῆς Γερουσίας, τὸ ὁποῖον ὡς καὶ τὰ ἄλ-
λα δημοσιευόμενα ἔγγραφα, περιέχεται εἰς τὴν

FILZA 130—SENATO SECRETA—RETTORI 1697.

1697 Μαΐου 4, ἐν τῇ Γερουσίᾳ. (Μετάφρασις)

Πρὸς τὸν Γενικὸν Κατὰ Θάλασσαν Προβλεπτὴν.

Προσχωρησάντων τῶν πληθυσμὸν τῆς Ἀρτῆς οἰκειοθελῶς κατὰ τὸ

15 = Ὅχι μῖνος.

ἔτος 1695 εἰς τὴν ὑποταγὴν, πρὸς τὴν ἡμετέραν Αὐθεντίαν καὶ ἀναλαβὸν τῶν τὴν ὑποχρέωσιν νὰ πληρώνουν ἐτησίως τὸ ποσὸν τῶν χιλίων πεντακοσίων ρεαλίων, πλὴν τοῦ ἄλλου ποσοῦ ποὺ καταβάλλουν τὰ χωριὰ τῆς περιοχῆς εἰς τὸ Δημόσιον Ταμεῖον, ἵνα ἀπαλλαγῶν ἀπὸ τὰς ἐπιδρομὰς καὶ παραμένουν ὑπὸ τὴν προστασίαν μας, καὶ γενομένης ἀποδεκτικῆς τῆς προσφορᾶς τῶν ταύτης παρὰ τοῦ Γενικοῦ προβλεπτοῦ τῶν Νήσων Μολίν, διεβιβάσθη τότε ἡ πρότασις εἰς τὴν Γερουσίαν ἢ ὁποῖα καὶ τὴν ἐπεκύρωσεν. Τώρα ἐμφανισθέντες ἐνώπιον ἡμῶν οὗο ἀπεσταλμένοι ἐξ ὀνόματος τῆς Κο νότιος ἐκείνης με ἐκκλήσεις καὶ με παράπονα, τῶν ὁποίων θὰ λάβῃ γνώσιν ἡ Ὑμετέρα ἐξοχότης ἀπὸ τὰ ἐγγράφα ποὺ διοβιζάζομεν συνημένως τῷ παρόντι, εὐρίσκομεν δίκαιον καὶ πρόσφορον ἵνα διατηρηθῇ ἀπὸ αὐτοὺς ἡ ἐμπιστοσύνη πρὸς τὸ Δημόσιον καὶ ὅτι πρέπει νὰ τυγχάνουν οὗτοι τῆς μεγαλειτέρας ἀσφαλείας καὶ προστασίας καὶ παρακυνοῦμεν Ὑμᾶς, ἵνα διαβιβάσητε τὰς καταλλήλους διαταγὰς ὅπως, εἴτε ἀπὸ τοῦς ἡμετέρους ὑπηκόους, εἴτε ἀπὸ Παρτιζάνους, εἴτε ἀπὸ τοῦς ὁπαδοὺς τοῦ ἱπποτοῦ λιμπεράκη μὴ γίνῃ πλέον εἰς οὐτοὺς οἰαδήποτε ζημία ἢ ἐνόχλησις, ἀλλὰ νὰ ἀπολαμβάνουν οὗτοι τὴν Δημοσίαν προστασίαν καὶ συναντίληψιν εἰς τρόπον ὥστε, διησφαλισμένοι ὡς πρὸς τὴν ζωὴν καὶ περιουσίαν τῶν, ἰσχυροποιοῦν ἐτι μᾶλλον τὴν πίστιν καὶ ἀφοσίωσιν τῶν εἰς τὸ Δημόσιον ὄνομα». — 148 0. 13 ")

Ἴδου τώρα ἡ ἐκκλησις τὴν ὁποῖαν ἐπέδωκαν εἰς τὸν Γενικὸν προβλεπτὴν τῶν Νήσων Ἀντώνιον Μολίν, οἱ ἱερωμένοι καὶ κάτοικοι τῆς Ἀρτης, ἐπὶ ἧς κάμνει λόγον εἰς τὴν πρὸς τὸν Δόγην ἐπιστολὴν ὁ Γεν. προβλεπτής.

Ἡ ἐκκλησις εἶναι μεταφρασμένη ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς εἰς τὴν Ἰταλικήν, ὁπόθεν τὴν μεταφράζομεν:

« Ἐκλαμπρότατε καὶ Ἐξοχώτατε Κύριε Στρατηγέ. Προσκυνοῦμεν τὴν Ὑμετέραν ἐξοχότητα ἡμεῖς οἱ δυστυχεῖς κάτοικοι τῆς ὑποδοῦλου Ἀρτης καὶ δεόμεθα τοῦ Παναγάρχου Θεοῦ ἵνα ἡ παρούσα ἐκκλησίς μας τὴν εὐρὴν εἰς πλήρη ὑγείαν καὶ εὐτυχίαν καὶ τὴν σκέπη ἀπὸ παντὸς κακοῦ.

« Ἠκούσαμεν, ἐξοχώτατε Στρατηγέ, ἀπὸ ἀνθρώπων μας ὅτι εἴσθε τὸ σὸν φιλεῦσπλαχνος καὶ δίκαιος καὶ ὅτι ἐδείξατε συμπάθειαν διὰ τὰ τόσα δεινὰ μας, ὡς αὐθέντης εὐσεβεστάτος καὶ Χριστιανικώτατος.

« Πρῶτον ἠὲ χαριστήσαμεν Κίριον τὸν Θεὸν καὶ κατόπιν τὴν Ὑμετέραν ἐξοχότητα διότι ἡσθάνθητε οἶκτον διὰ τὰς δυστυχίας μας. Εἴθε ὁ Πανάγαθος Θεὸς νὰ διαφυλάττῃ τὴν ὑγείαν τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος καὶ νὰ τὴν ἀνταμείψῃ κατὰ τὴν ὥρην τῆς κρίσεως καὶ νὰ τῇ ἐπιδαψιλεύσῃ πᾶσαν εὐτυχίαν καὶ πᾶσαν τιμὴν, διὰ τὴν προστασίαν καὶ ἀρωγὴν τῶν Χριστιανῶν. Ἡμεῖς ἀπὸ τὸς πράξεις Σας ἐγνωρίσαμεν ὅτι ἡ Ὑμετέρα ἐξοχότης εἶναι Χριστιανὸς, φιλεῦσπλαχνος, ἐλεήμων καὶ φεβᾶται τὸν Θεόν.

« λοιπὸν Ὑψηλότατε Κύριε, ἐξακλουθήσαστε νὰ ἔχητε τὴν χριστιανικὴν πρὸς ἡμᾶ ἀγάπην.

« Τὴν ἐκκλησίαν μας ταύτην συνοδεοῦν οἱ ἀπεσταλμένοι μας οἱ ὁποῖοι

θά μεταβοῦν νά συναντήσουν τόν Ἐξοχώτατον Γενικόν Προβλεπτήν καί παρακαλοῦμεν τήν Ὑμετ. ἐξοχότητα νά τοὺς βοηθήσῃ καί νά τοὺς ἐνθαρρύνῃ. Θά στείλωμεν καί ἄλλους ἀντιπροσώπους εἰς τήν Γερουσίαν, ἀλλά προiήτερα θά τοὺς στείλωμεν νά συναντήσουν τήν Ὑμετ. ἐξοχότητα, διότι ἡμεῖς μετὰ τόν Θεόν, δέν ἔχομεν ἄλλην ἐλπίδα, παρά εἰς Ὑμᾶς.

«Ὁμοίως παρακαλοῦμεν τήν Ὑμετ. ἐξοχότητα νά παραχωρήσῃ τήν ἄδειαν ἐλευθέρας μετακινήσεως, ἵνα μή οἱ πιστωταὶ ζητήσουν ἐγγυήσεις, διότι ποῖον γνωρίζουν, ἵνα τὸν βάλουν ἐγγυητήν;

Διὰ ταῦτα Σᾶς ἱκετεύομεν νά στείλητε προiήτερα τήν ἄδειαν καί ὅστερα θά ἔλθουν νά παρουσιάσουν τὰ σέβη των καί νά λάβουν τὰς ὁδηγίας τῆς Ὑμετ. ἐξοχότητος διὰ νά παρασιοῦν εἰς τήν Γερουσίαν.

«Ὅπως ἀποτείνομε θερμὴν καί ταπεινὴν παράκλησιν διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ καί διὰ τὴν ἀνακούφισιν τῶν ἀτυχῶν Χριστιανῶν, τῶν ἀδελφῶν Ὑμῶν, τῶν ἀθλίων καί ἀτυχῶν ἡμῶν, ἵνα ἀναπνέωμεν ἐλεύθεροι κατόπιν τῆς τελευταίας καταστροφῆς καί δέν θά πύσωμεν νά ἱκετεύωμεν Κύριον τὸν Θεὸν ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τῆς υἰείας Ὑμῶν καί ὑπὲρ τῆς δόξης Ὑμῶν καί τῆς Γαληνοτάτης Δημοκρατίας.

1696 Ὀκτωβρίου 5 (π.ῆ.)

Ὁ διδάσκαλος καί τοποτηρητῆς τῆς Ἀρτῆς Γρηγόριος

Διόστρο ὁ Μουστρῶν λογοθέτης τῆς Ἀρτῆς.

Ἰωάννης Χαϊκάλης

Βασίλειος Βράνης

Μάνος Μινέας, πρωτέκδικος

Θεόδωρος ἱερεὺς καί οἰκονόμος τῆς Ἀρτῆς

Δημήτριος Ράφης πρωνονοτάριος

Γεώργιος Ἱεροψάλτης

Λεοντάρης Κουτζιούλης

Σπηλιώτης ἱερεὺς Ρεφερενδάριος

Χριστόδουλος ἱερεὺς Σαλελλάριος

Ἀλλῇ ἀπόφασιν τοῦ Ἐκτάκτου προβλεπτοῦ τῆς Ἀγίας Μαύρας διὰ τὰς εἰσφοράς τῶν χωριῶν τῆς Ἀρτῆς.

» Ἡμεῖς Ἀλοῦσιος Φόσκαρι διὰ τὴν Γαληνοτάτην Δημοκρατίαν τῆς Βενετίας ἔκτακτος προβλεπτής Ἀγίας Μαύρας.

» Ὅποδῆποτε φθάσυν αἱ παροῦσαι, πιστοποιοῦμεν, ὅτι τὰ κάτωθι σημειούμετα χωριὰ τῶν ἀναφερομένων εἰς αὐτὰ περιοχῶν, κατέστησαν ἐθελουσίως φόρου ὑποτελῆ εἰς διαφόρους ἐποχὰς μὲ ἐτησίαν εἰσφοραν, ὅπως σημειοῦται παραπλεύρως ἐνὸς ἐκάστου χωριοῦ, ὡς ἀκριβῶς ὑφίσταται εἰς τὸ ἡμέτερον λογιστικὸν Γραφεῖον.

Ἡ παροῦσα ἀπόφασις ἐπαφίεται κατ' αἵτησιν τῶν ἐνδιαφερομένων προκρίτων τῶν ἐν λόγῳ χωριῶν, ἵνα τὴν χρησιμοποιοῦσιν ὅπου δεῖ. Εἰς

18.—Εἰς τὴν προηγουμένην ἐκκλῆσιν εἶναι ὑπογεγραμμένος ὡς Διαζὼς.—Εἶναι πρῶτον τὸ ὄνομα τεπώνυμον τοῦτο, ὅχι βέβαια ἡ ἑλληνικὴν.

πίστωσιν κ.λ.π.

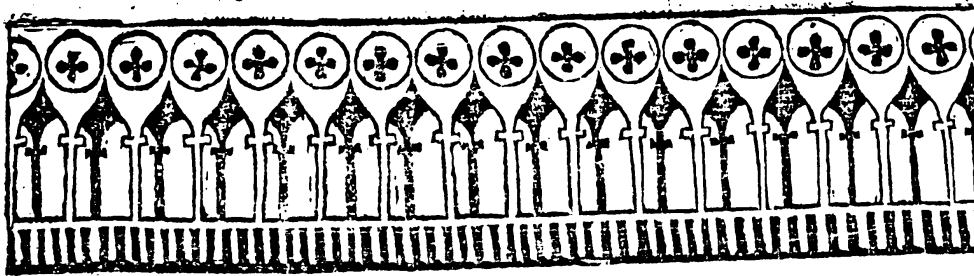
Χωριά της περιοχής της Άρτας
Καί πεδιάδος

Βρύση		Σουλιώτικα	7	»
Κομμένο		Ρουμπά	7	»
Σκάλωμα		Κατζας	2	»
Άλιμβη	διά ρεάλια	Γλυκόριζο	4 1/2	»
Συκιές	60 έτησίως	Τσουπί	5	»
Λίσβη		Πέτρα	7	»
Κόπραινα		Καλόβατος	5	»
Γιανίτσαροι		Πλίσκα	5	»
Άνέζα	ρεάλια 43	Γαβριά	3	»
Μίτικα		Κωστακοί	15	»
Μαρατιού		Άγια		
Κεραμάτες	7 1/2	Ζαβάκα		
Παναγία στά περιβόλια	8	Άγ. Παρασκευή	ρεάλια 32 1/2	
Κιρκιζάτες	6	Παχυκάλαμο		
Γεωργοσοί	5	Νεοχώρι		
Χαλκιάδες	15			
Ρόκκα	12			

Περιοχή Άρτης—Τμήμα Ραδοβίζι—Τζουμέρκα

Σπανοπέτροι	5	ρεάλια	Γουριανά	4	»
Βελειζικό	25	»	Σχορέτσανα	5	»
Μπότση	6	»	Μελισουργοί	16	»
Βρατσίστα	4	»	Κακοραψίστα	15	»
Σκουληκαριά	9	»	Νισίστα	5	»
Χώσιανα	5	»	Ρουμανό	2	»
Μεγάρχη			Μπρένιστα	5	»
Σελλάδες	15	ρεάλια	Ρουμανό	16	»
Γριτσίστα	4	ρεάλια	Μίγερη	3	»
Κουκουλίστα	4	»	Βουργαρέλι	25	»
Πράμαντα	14	»	Χώσεψη	10	»
Ραφταναίοι	7	»	Λεπιανά	7	»
Ροβίστα	5	»	Μελιονά	7	»
Πιστιανά	20	»	Βρεστενίτσα	12	»
Μαρκινιάδες	6	»	Σεκλίστα	8	»
Κουσοβίστα	2	ρεάλια	Σοιμεροῦ	7	»
Γρίμποβο	5	»	Μεσούντα	4	»
Λουψίστα	10	»	Τσιρκίστα	3	»
Θυδώρανα	14	»	Κλίτσοβο	3	»
Συρράκο	3	»	Λεβίτσικο	4	»
			Κομπέτι	25	»

(* Ακολουθεῖ)

Κ. Δ. ΜΕΡΤΖΙΟΥ δ.μ. 'Ακαδημίας 'Αθηνών

Η ΑΡΤΑ ΕΙΣ ΤΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ 1696 - 1787

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγούμενου)

Δέσμη 1131⁽¹⁾

Ὁ Γενικὸς κατὰ θάλασσαν προβλεπτὴς γράφει εἰς τὸν Δόγη·.

Τῇ 2 Ἀπριλίου . . . ἡ πλέον σημαντικὴ ἐπιχειρήσις τὴν ὁποίαν ἀπεπειράθη νὰ κάμῃ ὁ Λιμπεράκης, ὅστις προσεχώρησεν εἰς τὴν Ὑμετέραν Γαληνότητα, ὑπῆρξεν ὁ τῆς Ἀρτης. Πρὶν τὴν ἐπιχείρησιν, μοῦ ἀνεκοίνωσεν τὴν σκέψιν του καὶ ἐγὼ λαβὼν ὑπ' ὄψει τὴν σπουδαιότητα τοῦ τόπου ἐκείνου, ὁ ὁποῖος εὕρεται παρὰ τὸ Ξερόμερο καὶ ἐπισκιάζει τὰ ἐδάφη τῆς Ἀγίας Μαύρας καὶ Πρεβέζης, καὶ προσεῖλκυσε τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἐξοχωτάτων προκατόχων μου, οἵτινες ὅμως δὲν ἐπεχείρησαν νὰ τὸν καταλάβουν, διότι ἦσαν ἀπησχολημένοι μὲ ἄλλα σπουδαιότερα ζητήματα, ὅταν λοιπὸν μοῦ ἀνεκοίνωσεν τὴν πρόθεσίν του ὁ Λιμπεράκης, δὲν ἐδοκίμασα δυσκολίαν νὰ συγκατανεύσω.

Εἶναι ὅμως ἀληθὲς ὅτι, ὅταν διεπεραιώθη εἰς τὴν Ρούμελην, τὸν ἐπεφόρτισα νὰ εἶναι ἕτοιμος καὶ νὰ ἀναμείνῃ τὰς διαταγὰς μου διὰ τὴν ἐπεχείρησιν κατὰ τῶν Θηβῶν ἢ ὅπου ἄλλοις ἤθελε παρουσιασθῇ ἀνάγκη. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον, ὅταν τῷ ἐπέδωκα συστατικὰς ἐπιστολάς διὰ τὸν ἐξοχώτατον Γενικὸν Προβλεπτὴν τῶν Νήσων ἔγραψα εἰς τοῦτον νὰ τὸν στείλῃ νὰ ἐνεργήσῃ ἐπιδρομὰς κατὰ τοῦ ἐχθροῦ καὶ παρῶρμουν τὸν Γενικὸν προβλεπτὴν νὰ τὸν ἐνισχύσῃ χωρὶς νὰ προσδιορίζω τί εἶδους ἐπιχειρήσιν ἐσχόπευε νὰ κάνῃ.

Ματαιωθέντος, κατόπιν, τοῦ σχεδίου ἐπιδρομῆς κατὰ τῶν Θηβῶν, διότι ἐδέησε νὰ μετακινήθῃ μὲ τὸν στόλον νὰ ἀντισταθῇ κατὰ τοῦ Καπουδὰν Πασᾶ, ποῦ εἶχε κατέλθῃ εἰς τὴν Ἀνδρόν, ὑπὸ θερμοῦ ζήλου ἐλαυνόμενος ὁ Λιμπεράκης νὰ ἐπιδείξῃ τὴν καλὴν του θέλησιν, ἐπανελάβε τὴν σκέψιν τῆς κατὰ τῆς Ἀρτης ἐπιχειρήσεως.

Δὲν ἔμπορῶ νὰ φαντασθῶ ὅτι ἡ ἐκτέλεσις ἐγένετο ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ Γενικοῦ προβλεπτοῦ τῶν Νήσων καθ' ὃν χρόνον, ἐκτός τοῦ εἰρημένου Λιμπεράκη, ἔχω πληρῶς

Σ
φορ
συν
ἡ Α

ὡς
ὀλι
βλε
καὶ
Τα
διὰ
Τῶ
νατ
γου
τὸν
ἀπε
ἡτι
ἐνα
ἡτο
ἐτα
πα

Λο
κοι
τοῦ

ἐδο
τοῦ

τρε
εὐχ

τια

χω

μό

κα

νὰ

δυν

χοι

ἐγ

πρ

σει

τρυ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

φορίας υπ' ἔψει μου, ὅτι ὁ Γενικός προβλεπτής ἀπέστειλεν ἀντιπρόσωπόν του ἵνα συναντήσῃ τὸν Λιμπεράκην καὶ ἐξακριβώσῃ τὰς προθέσεις του. Ὅμοίως γνωρίζω ὅτι ἡ Α. Ε. προσέφερεν εἰς αὐτὸν τὰ μέσα ἵνα διαπεραιωθῇ εἰς τὴν Ἀγίαν Μαύραν.

Εἶναι ἀληθές ὅτι ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἠγγέζον διὰ τὴν Ἄρτα εἶχε γίνῃ ἀποδεκτὴ ὡς χώρα φόρου ὑποτελής. Τὴν ἀνυποσίαν ταύτην τὴν εἶχε παρ᾽αγορήσει ἡ Α. Ε. ὀλίγους μῆνας προτοῦ ἀναλάβω τὸ ὑψηλὸν τοῦτο ἀξίωμα καὶ ἀφῆκεν ὁ Γενικός προβλεπτής νὰ παρέλθῃ σχεδὸν ἓν ἔτος, χωρὶς νὰ μοῦ ἀναφέρῃ τίποτε σχετικῶς. Οὕτε καὶ εἶδα νὰ ἐμφανίζεται ποσὸν τι εἰσφοράς τῆς πόλεως τῆς Ἀρτῆς εἰς τὸ Δημόσιον Ταμεῖον. . . . βραδύτερον πολὺ, μοι ἀνεκοίνωσεν τὴν μετὰ τῆς Ἀρτῆς συμφωνίαν διὰ 1500 ρεάλια ἐτησίως, ἐνῶ διεδόθη ἡ φήμη ὅτι ἡ συμφωνία ἦτο διὰ 4.000. . . . Τῷ κατέστησα γνωστὸν ὅτι κατόμωσαι συμφωνίαι μὲ Τουρκικὰ, μέρη δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γίνωνται μὲ μόνην τὴν πρωτοβουλίαν του, χωρὶς ποσὼς νὰ ζητηθῇται πδοση-ρουμένως, ἡ γνώμη καὶ ἡ συγκατάθεσις τῆς Ἀνωτάτης ταύτης Ἀρχῆς. . . οὕτε ἀπὸ τὸν Συνταγματάρχην Τουντοῦ ποῦ μετέσχε τῆς κατὰ τῆς Ἀρτῆς ἐπιχειρήσεως, οὕτε ὑπὸ ἄλλους ἀξιωματικοὺς λαβόντας ὁμοίως μέρος, ἠδυνήθην νὰ ἀντλήσω ἐνοχοποι-μικά στοιχεῖα κατὰ τῆς κακῆς συμπεριφορᾶς τοῦ Λιμπεράκη. Τὸυναντίον δ' αὖτ' ἡμεῖς μοῦ λέγει ὅτι ἂν ἠκολούθουν τὰς καλὰς ὁδηγίας τοῦ λιμπεράκη, καὶ ἂν οὗτος το ἐπικεφαλῆς τῆς ἐπιχειρήσεως, τὰ πράγματα θὰ ἐλάμβανον ἄλλοιαν τροπὴν . . . ἵαν διεπεραιώθῃ ἀπὸ τὸ Βασίλειον εἰς τὰ Σάλλωνα ὁ Λιμπεράκης δὲν εἶχε μαζί του πρὸς 300—400 ἄνδρας.

Ἠνώθησαν μετ' αὐτοῦ κοτόπιν διαταγῆς μου, οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Συνταγματάρχου ἡδωρέκα, ἀλλὰ ὁ μεγαλύτερος ἀριθμὸς τῶν ἀνδρῶν ἐσχηματίσθη ἀπὸ τοὺς κατοί-ους τῆς Ἀγίας Μαύρας Κεφαλληνίας καὶ τῆς Πιλάρου καθὼς καὶ ἀπὸ τοὺς ὁπαδοὺς τοῦ κόμητος Μεταξά, οἱ ὅποιοι προσέτρεξαν εἰς μέγαν ἀριθμὸν.

Ὅταν ἐξεκίνησαν τὰ σώματα ἵνα δδεύσουν κατὰ τῆς Ἀρτῆς, ὁ Λιμπεράκης ἡμοίσευσεν μίαν προκήρυξιν νὰ μὴν πειράξουν τοὺς Χριστιανοὺς καὶ νὰ μὴν οἰξουν τοὺς Ναοὺς. Παρ' ὅλα ταῦτα, οἱ Πιλαριῶτες, οἱ Ἀγιομαυρίτες καὶ Κεφαλλῆνες, κεν-ζόμενοι ἀπὸ τὰς ἐρριζομέναις ἀρπακτικὰς των διαθέσεις καὶ ἐπωφεληθέντες τῆς αἰτίας ὅπου οἱ Ἕλληνες τῆς Ἀρτῆς μὲ μεγάλην εὐκολίαν ἐγκατέλειψαν τὰ σπί-των, ἤρχισαν νὰ λεηλατοῦν τὴν πόλιν, χωρὶς χαλινόν, χωρὶς πρόσκομμα καὶ ὡς καμμίαν πειθαρχίαν. Καὶ ἐπειδὴ ἦσαν οἱ πρῶτοι ποὺ ἤρχισαν τὴν δῆλωσιν, οἱ εἶδον ὀλίγον Τουρκικὸν ἱππικὸν νὰ περνᾷ τὸν ποταμόν, ἐγύρισαν τίς πλάτες ἐκκύταξαν νὰ θέσουν ἐν ἀσφαλείᾳ τὴν λείαν καὶ τοὺς αἰχμαλώτους. Ἀξίζει ὅμως ἡμῶς πεινεθῇ ὁ ζῆλος ποῦ ἐπέδειξεν ὁ ἐξοχώτατος Προβλεπτής, ὁ ὅποιος κατέβαλεν τὴν προσπάθειαν ἵνα περισυλλέξῃ τὰ κλαπέντα καὶ ἀποδώσῃ εἰς τοὺς δικαιού-ους, ἐφ' ὅσον ἄλλωστε ὁλόκληρος ἡ λεία εὑρέθη εἰς τὰς Νήσους. Τὸ μαρτυρεῖ ἡ εἰστος ἐπιστολή, γραφείσα ὀλίγον βραδύτερον, παρὰ τοῦ ταγματάρχου τῆς Α.Ε.

Ἐνα τῆς αὐλῆς μου, ὅπου λέγει ὅτι μόνον οἱ τῆς Ἀγίας Μαύρας εἶχαν διαρπά-ξῃ διὰ 50.000 ρεαλίων, ἐπὶ τῶν ὁποίων μοι ὠφείλετο ἡ δεκάτη καὶ παρῶ-ς, τὸν εἰς ὃν ἔγραψεν, ἵνα μοι τῷ ἀνακοινώσῃ, ἵνα ἐξασφαλίσω τὰ δικαιώματα

τῆς Ἀρχῆς ταύτης. Ἀλλὰ ἡ πρότάσις αὕτη ἀπεκρούσθη παρ' ἐμοῦ ὡς ἀνάρμοστος καὶ ξένη πρὸς τοὺς σκοποὺς ἐκείνους πρὸς οὓς τείνουν οἱ καθόλου ἐνέργειαι μου.

Παρὰ τὰ ἐπισυμβάντα γεγονότα καὶ παρ' ὄλην τὴν δυσμενῆ ἐκθεσιν ποῦ γίνε-
ται, εἰμαι δέδαιος διὰ τὴν σύνεσιν τῆς Ὑμετέρας Γαληνότητος, θὰ σταθμίσῃ τὰ πράγ-
ματα μὲ διαφορετικὴν πλάστιγγα ἀπὸ τὰς συνήθεις, διὰ θὰ κρίνῃ τὸ γεγονός, τὸ
ὅποιον κατετρόμαξε τοὺς Τούρκους, μὲ τὴν προϋπόθεσιν διὰ ὃ λιμπεράκης ἐπέδειξε
τὴν καλὴν τοῦ διάθεσιν, ἀναμφιβόλῃτως, καὶ διὰ μὲ εἰλικρίνειαν προσεχώρησεν
εἰς ἡμᾶς καὶ διὰ ἔχει ζωηρὰν ἐπιθυμίαν νὰ ἀναπτύξῃ μίαν ἐπωφελῆ δράσιν εἰς
τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ὑμετέρας Γαληνότητος Γνωρίζω διὰ ἡ κατὰ τῆς Ἀρ-
τῆς ἐπιχειρήσεις ἡ ὁποία καίπερ ἀτελής, ἀλλὰ ἐπιζημία εἰς τοὺς Τούρκους, προξέ-
νησεν ἀναστάτῳσιν εἰς τὰ πέριξ τῆς Ἀρτῆς μέρη καὶ συνετέλεσεν ὥστε νὰ ἀπο-
σπάσῃ τὴν προσοχὴν τοῦ Σερασκέρη, ὁ ὁποῖος φογούμενος χειρότερα, ἐξησθένησε
τὸ ἐν Θήβαις στρατόπεδον καὶ ἀπέστειλεν ἐν ἰσχυρὸν σῶμα πρὸς τὰ μέρη τῆς
Ἀρτῆς.

Οἱ ἴδιοι Τούρκοι τρομοκρατηθέντες καὶ ὁ ἴδιος ὁ Σερασκέρης, ὅχι μόνον ἐπέ-
τρεψαν, ἀλλὰ παρώτρυναν τοὺς ὑπηκόους των τῆς Ἀρτῆς νὰ ἀποστείλουν ἐδῶ, ἐπι-
σήμεως ἀντιπρόσώπους ἵνα ὑποβάλουν ταπεινοφρόνως τὰ αἰσθήματά των ἀφοσιώσε-
ως καὶ ἵνα ἐκλιπαρήσουν ὥπως τοὺς ἀποδεχθῶμεν καὶ τοὺς ἐπαναφέρωμεν φόρου
ὑποτελεῖς. Παρουσιάσθησαν ἐνώπιόν μου τὸν παρελθόντα Δεκέμβριον καὶ μοὶ ἐπέ-
δωκαν τὰς ἐκκλήσεις των.

Τοῖς εἶπα διὰ ἔπρεπε προτύτερα νὰ διώξουν τοὺς Τούρκους ἀπὸ τοὺς ἰόπους
των καὶ δταν θὰ μείνουν ἐκεῖ μόνον οἱ Ἕλληνες, τότε θὰ ἡμουν εὐχαριστημένοι
νὰ ἀποδεχθῶ τὴν ὑποταγὴν των καὶ νὰ τοὺς ἀπαλλάξω ἀπὸ κάθε ἐνόχλησιν. Ἀλ-
λως τε, τοὺς εἶπα, δὲν εἶναι σωσιόν, δὲν εἶναι δίκαιον νὰ ἐπεκτείνωμεν τὴν προστα-
σίαν μας καὶ εἰς τοὺς Τούρκους διὰ, εἰς φίλους καὶ ἐχθρούς. Καὶ μὲ αὐτὰς τὰς
ἀπαντήσεις τοὺς ἀπέλυσα

Ἴδου τώρα καὶ ἡ ἐπιστολὴ τοῦ ταγματάρχου Ἰωάννου Μπούλτζου ποῦ ἀνα-
φέρει ὁ Γεν. Προβλεπτῆς:

«Εἰς Ἀγίας Μαύρας 21 Ὀκτωβρίου 1696.

«Ἐλθὼν ἐδῶ εἰς τὴν Ἀγίαν Μαύραν, ἔλαβα θετικὴν καὶ ἀκριβῆ πληροφορί-
αν ὅτι κατὰ τὴν δῆλωσιν ποῦ ἐγένετο εἰς Ἀρταν εἰς βάρος τῶν Ἑλλήνων τῆς
Ἀρτῆς, οἱ μετασχόντες εἰς αὐτὴν τὴν ἐπιδιομὴν κάτοικοι τῆς Ἀγίας Μαύρας ἀφῆ-
ρισαν ἀντικείμενα, εἶδη καὶ χρήματα ἀξίας συνολικῶς 50.000 ρεαλίων καὶ εἶναι
αὐτοὶ ποῦ ἀφῆρσαν τὰς ἀργυρὰς κανδήλας καὶ ἄλλα πολύτιμα ἀντικείμενα ἀπὸ
τὰς ἐκκλησίας, καθὼς θὰ πληροφορηθῇ ἡ Αὐτοῦ Ἐξουχότης ἀπὸ τοὺς ἱερωμένους
τῆς Ἀρτῆς οἱ ὁποῖοι ἔρχονται νὰ προσπέσουν εἰς τοὺς πόδας τῆς καὶ οἵτινες δε-

επιμένουν ότι η συνολική ζημία ανέρχεται εις 100.000 τζεκίνια. Ίδιαιτέρως θα αναπτύξη τα καθέκαστα των ζημιών εκείνος ο Αντώνιος Μπούμπακας, δοτις ήλθε πέρυσιν ως πρέσβης της Ἀρτιης καὶ ἐπῆρεν εις πλειοδοσίαν τὸν φόρον ἐπὶ τοῦ καπνοῦ Ὁ κάθε παθὼν Ἀρτινὸς ἔκαμε σημείωσιν τῶν εἰδῶν ποῦ τοῦ ἀφήρεσαν ἀπὸ τὸ σπίτι του. Ὁμοίως θὰ παρουσιασθῇ καὶ κατάστασις τῶν ζώων ποῦ ἀφήρεσαν ἀπὸ τὰ χωριά, ἐκ μέρους τῶν εἰρημένων ἱερωμένων δὲν ἔχω ἄλλο τι νὰ προσθέσω, μόνον παρακαλῶ νὰ ἐνθυμῆσαι ἕναν πιστὸν δοῦλον σου καὶ νὰ ἀναφέρης καὶ εις τὴν Α. Ε. τὸν Γεν. Προβλεπτὴν τὰ δσα σοῦ γράφω ἵνα μὲ ἔχη ὑπὸ τὴν εὐνοίαν του ».

Δέσμη 1177 20 Ἰουνίου 1699 ὁ Γεν. Προβλεπτὴς Δανιὴλ Δολφίν πρὸς τὸν Δόγην:

« Ὁ Ἀγᾶς τῆς Ἀρτας ὑπέβαλεν διαμαρτυρίαν εις τὴν Ἀρχὴν ταύτην διότι ὑπήκοοι τῆς Λευκάδας μετέφεραν εις τὴν περιοχὴν τῆς δικαιοδοσίας του ἀλάτι ἐξωτερικοῦ Κράτους πρὸς πώλησιν καὶ ζητεῖ νὰ ἀπαγορεύσωμεν εις τοὺς ὑπηκόους μας τὴν μεταφορὰν ἀλατος, διότι τοῦτο παραβιάζει τὰ συμφέροντα τῶν ἐνοικιαστῶν του ποῦ ἐνοίκιασαν τὰς ἀλυκάς εις τὸν κόλπον τῆς Ἀρτιης Ἐπαυσαν αἱ ἐκούσαι εἰσφοραὶ ποῦ κατεδύλλοντο ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῆς ἐνδοχώρας ἧτοι Ξηρομέρου καὶ λοιπῶν . . . ».

4.12.1699. Εἰς τὸ ἔγγραφον τοῦτο ἀναφέρεται ὡς Διοικητὴς Ἀρτιης ὁ Μαχμεὺτ Ἀγᾶς, μουτεσελλίμης.

Δέσμη 952. Μετάφρασις ἐπιστολῆς τοῦ Ὁσμάν Ἀγᾶ πρὸς τὸν Γεν. Προβλεπτὴν Φραγκίσκον Γκριμάνι, τῶν ἀρχῶν τοῦ ἔτους 1706.

« Μεταξὺ τῶν πλέον εὐγενῶν τῶν πιστευόντων εις τὸν Ἰησοῦν καὶ μεταξὺ τῶν μεγαλυτέρων ὁπαδῶν τοῦ Μεσσία, εἰσθε Ὑμεῖς, ἀφοσιωμένε, φιλεῦσπλαχνε, ἀξιαγάπητε, φίλε μου Γεν. Στρατηγέ, μετὰ τοὺς εἰλικρινεῖς χαιρετισμούς, εὐχομαι εις τὴν Ὑμετέραν Μεγαλειότητα πᾶσαν εὐτυχίαν κάθε ἱκανοποίησιν καὶ κάθε τι ποῦ ἐπιθυμεῖς.

Δι' αὐτὸ ἀγαπητέ μου φίλε Γενικὲ Καπιτάνιε, εις Ὑμᾶς ποῦ εἰσθε φιλεῦσπλαχνος καὶ ἐλεήμων, γνῶρίζω Ὑμῖν ὅτι ἐγὼ ποῦ εἰμαι φίλος Σας, προωρίσθην ἀπὸ τὸν Μεγαλειότατον καὶ ἀξιαγάπητον καὶ Ἰσχυρὸν Μέγαν αὐθέντην, μὲ ὑψηλὴν του διαταγὴν, νὰ ἀναλάβω τὴν φύλαξιν καὶ ἐπαγρύπνησιν δλων τῶν μερῶν ποῦ εὐρίσκονται εις τὸ ἀριστερὸν μέρος τῆς Ρούμελης ἧτοι Λάρισσα, Τρίκαλα, Γρεβενά, Ἐλασσῶνα Ἀρτα, Νάυπκτο, Κάρλοβα, Καρπενήσι, Δερμπέν. ἐπάνω εις τοὺς μεϊντάνηδες ἀνώτατος Διοικητὴς κατὰ τῶν ληστῶν καὶ δολοφόνων καὶ ἐπειδὴ ἦλθα τώρα καὶ εὐρίσκομαι εις τὴν Ἀρταν ἵνα φροντίσω διὰ τὴν φρούρησιν τοῦ

τόπου, ανέθεσα εις τούς Μειντάνηδες (*) νά καταδιώκουν τούς δολοφόνους και, θεού θέλοντος, εις τὸν καιρὸν τοῦ ἐλεήμονος Αὐτοκράτορος, ὅλοι οἱ ἔμποροι τῶν μερῶν Σας ποῦ θὰ ἤρχοντο και θὰ ἔφευγαν με ἔμπορεύματα εις τούς τόπους τούτους, ἐδόθησαν αὐστηρα διαταγαί νά μὴν ἐνοχλοῦνται καθόλου ἀπὸ οἰονδήποτε και νά προστατεύηται ἡ ζωή, τιμὴ και περιουσία τῶν ὑπηκόων Σας τούτων, ὡς ἀκριβῶς ἀναφέρουν αἱ ἱεραι Συνθηκαι εἰρήνης.

» Ἐκτὸς τούτου, φίλε μου ἀγαπητὲ Καπετὰν Στρατηγέ, ἐδῶ εις τὴν Ἄρταν ὁ Ἀγᾶς ποῦ εἰσπράττει τὸ χαράτσι συνέλαβε και τοὺς ἔρριξε σιδηροδεσμίους εις τὰς φυλακὰς ὑπηκόους Σας, ζητῶν νά εἰσπράξῃ ἀπὸ αὐτοὺς τὸ χαράτσι.

» Παρακληθεῖς τώρα ἀπὸ τὸν διορισθέντα δι' Αὐτοκρατικοῦ Διατάγματος Πρόξενον τῆς Γαλλίας κ. Δεμπροκά διὰ τὴν ἀποφυλάκισιν τῶν Ὑμετέρων ὑπηκόων, ἵνα δείξω τὴν φιλίαν και τὴν ἀγάπην πρὸς Ὑμᾶς, τοὺς ἐβγαλα ἀπὸ τὰ σιδηρα και τοὺς ἀπέλυσα και διέταξα τὸν Ἀγᾶν ἀπὸ τώρα και στὸ ἐξῆς νά μὴν ἐνοχλῇ τοὺς ὑπηκόους Ὑμῶν.

» Ὅμοίως, μόλις ὁ ρηθεις Γάλλος Πρόξενος με εἰδοποίησεν ὅτι μερικὸι Ἀλβανοὶ Μαργαριτιῶτες, ἐπετέθησαν κατὰ τὴν νύκτα ἐναντ' ὄν μιᾶς θάρκας Ὑμετέρων ὑπηκόων και τοὺς ἀψήρεσαν 150 ρεάλια εις μετρητά, ἔγραψα ἀμέσως ἐπιστολὰς εις τὸ μέρος ἐκεῖνο και εις ἄλλα μέρη και ἂν θελήσῃ ὁ Θεὸς ἐλπίζω διὰ πολὺ γρήγορα οἱ ἐν λόγῳ Ἀλβανοὶ κακοποιοὶ θὰ συλληφθοῦν και θὰ τιμωρηθοῦν καθὼς θὰ πάθουν τὰ ἴδια και ὅλοι οἱ ἄλλοι κακοποιοὶ οἱ ὅποιοι θὰ τολμήσουν νά παραδοῦν τὰς διαταγὰς μου.

Και πάλιν ἔστειλα διαταγὰς αὐστηρὰς νά μὴν πειράζουν και νά μὴν ἐνοχλοῦν τοὺς Ὑμετέρους ὑπηκόους και νά εἰσθε δέδαιος διὰ δὲν θὰ συμβῇ ἄλλο ἀτύχημα.

Τώρα ἀγαπητὲ και φιλεύσπλαχνε φίλε Καπετὰν Στρατηγέ θέλω και ἀπὸ Ὑμᾶς νά δεῖξετε τὴν αὐτὴν ἀγάπην και ἀφροσύνην και ζητῶ ἵνα ἀπολύσητε σκλάβους ποῦ ἔχετε εις τὴν γαλέραν Bastarda ἤτοι τὸν Ἀλῆ υἱὸν τοῦ Μουσταφᾶ μπαρμπέρη ἀπὸ τὴν Καρίτενα. Διὰ τὴν ἀγάπην μας νά τὸν ἀπολύσητε μιὰ μέρα προτίτερα. Θέλω νά πιστεύω διὰ τὴν παρουσίαν ἡμετέρων φίλων θέλει γίνεαι παρ' Ὑμῶν ἀποδεκτὴ, διότι εἶναι δικαία και διὰ τὴν θέλησιν ἀπὸ ἡμᾶς, εἴμεθα πρόθυμοι νά Σας εὐχαριστήσωμεν.

σεω

ὑπὸ

συν

γῆσ

τοῦ

νά

νῶν

οἱ

λα

πλ

Μυ

μα

σελ

φά

πά

εἰ

ἀμ

ἀπ

συ

Ε

δα

τη

Α

Ἡ φίλια μας εἶθε νὰ εἶναι πάντοτε στερεά.

Ὅσμαν Ἀγᾶς, Στὰν ἦτοι προϊστάμενος τῶν θυρωρῶν τοῦ μεγάλου αὐθέντου.

Ἰδοὺ τώρα ἡ ἀπάντησις τοῦ Γεν. Προβλεπτοῦ.

Ναὺ πλιον 20 Φεβρουαρίου 1706 «... μανθάνομεν μετ' εὐχαριστή-
σεως δι' ὅτι Ὑμεῖς διορίσθητε εἰς τὴν θέσιν ποῦ μᾶς ἀναφέρατε, καὶ μᾶς δεδαιοῖτε δι' αὐ-
τὴν τὴν Διοίκησιν Σας θὰ ἀποκατασταθῇ ἀπολύτως ἐλευθερία εἰς τὰς ἐμπορικὰς
συναλλαγὰς καὶ ἤδη ἐλάδομεν δείγματα τῶν Ὑμετέρων καλῶν διαθέσεων διότι ἐνε-
ργήσατε νὰ ἀπολυθοῦν ἀπὸ τὰς φυλακὰς οἱ ἀδίκως κρατούμενοι ὑπῆκοοι μᾶς ἀπὸ
τοὺς ὁποίους ἐζητεῖτο ἡ πληρωμὴ χαρταφίσκου, καθὼς εἶδαμεν δι' ἐδόσατε διαταγὰς
νὰ συλληφθοῦν οἱ ἔνοχοι καὶ νὰ ἐπιστραφῇ τὸ ἀφαιρεθὲν χρήμα παρὰ τῶν Ἀλδα-
νῶν τοῦ Μαργαριτίου ἀπὸ μίαν Ζακυνθινὴν δάρκαν.

» Καὶ ἐνῷ ἐκφράζομεν Ὑμῖν θερμὰς εὐχαριστίας, Σας κάμνομεν γνωστὸν δι' αὐ-
τὴν ὅτι Ἀλδανοὶ ἀφῆρσαν ἀπὸ τὴν δάρκαν περισσότερα ἀπὸ 240 ρεάλια καθὼς καὶ ἄλ-
λα εἶδη διάφορα καὶ ἐλπίζομεν δι' αὐτὰ ἐπιστραφοῦν τὰ πάντα.

» Εἰς τὰ ὕδατα τῆς Γουμενίτης προσήγγισε τὴν 24ην Δεκεμβρίου ἓν ἐμπορικὸν
πλοῖον μετὰ σημαίαν τοῦ Ἁγίου Μάρκου ὀνόματι Ἁγίος Γεώργιος, ἐπήγαγε διὰ τὴν
Μυτιλήνην ἓνα φορτῶση δελανιδία. Ἐκεῖ ὑπῆρχε κατὰ τὴν νύκτα ἐπίθεσιν ἀπὸ πω-
μα κακοποιῶν οἱ ὁποῖοι ἀφῆρσαν τὸ χρήμα ποῦ προωρίζετο διὰ τὴν ἀγορὰν τῶν
δελανιδιῶν ἦτοι 1250 τζεκίνια, 200 σὺγγαρα, μερικὰ δουκάτα καὶ ἄλλα εἶδη, συμ-
φώνως μετὰ τὴν ἐγκλειστον κατάστασιν. Εἰρημολογεῖται ὅτι θὰ καταβάλλητε κάλλε προσ-
πάθειαν ἓνα ἀποζημιωθοῦν οἱ παθόντες καὶ τιμωρηθοῦν αὐστηρῶς οἱ κακοποιοὶ καὶ
δι' αὐτὸ τὸ μέλλον δὲν θὰ ἐπαναληφθοῦν τὰ τοιαῦτα ἀλλ' ὅτι θὰ ζήσουν οἱ ὑπῆκοοι
ἀμφοτέρων τῶν Ἐπικρατειῶν ἡσυχοὶ καὶ ἀσφαλεῖς ὑπὸ τὴν σκιάν τῆς εἰρήνης.

Διὰ τὸν Τοῦρκον ποῦ ζητεῖτε, ἡ γαλέρα αὕτη δὲν εὐρίσκεται τώρα ἐδῶ, εἶναι
ἀπασχολημένη ἀλλαχοῦ καὶ μόλις ἐπιστρέφει θὰ φροντισομεν νὰ Σας εὐχαριστή-
σωμεν, ἓνα Σας δώσωμεν δείγματα τῆς ἐγκαρδιότητός μας.

Σας εὐχόμεθα εὐτυχίαν, υἱεῖαν καὶ πολλὰ τὰ ἔτη. . . »

Δι' ἄλλης ἐπιστολῆς τῆς 20 Ἀπριλίου 1706, ὁ Ἱμπραήμ Πασᾶς τῆς
Εὐθείας, ζητεῖ ἀπὸ τὸν Γεν. Προβλεπτὴν νὰ ἀπολύσῃ ἀπὸ τὴν γαλέραν ὅπου κατε-
δικάσθη νὰ κωπηλατῇ, συλληφθεὶς αἰχμάλωτος, εἰς τὸν Μυστράν ἓνας ποῦ ἦτο ναύ-
της εἰς τὴν γαλέραν τοῦ Ἱμπραήμ, ὀνομαζόμενος Μαχμεὺτ υἱὸς τοῦ γενίτσαρου
Ἀβδὺλ Λαφίτ ἀδελφοῦ τοῦ Μίμευ, καταγόμενος ἀπὸ τὴν Ἀρταν

Ὁ Ἱμπραήμ κάμνει θερμὴν ἐκκλησίαν καὶ ὑπόσχεται εἰς αὐτὸν φιλίαν συνεχῇ

και αναλλοίωτον ἂν τὸν ἱκανοποιήσῃ, πλὴν ὁ Γεν. Προβλεπτὴς τῇ ἀπήντησεν, ὅτι δὲν ἔμπορεῖ νὰ προβῇ εἰς τὴν ἀπόλυσιν χωρὶς τὴν ἄδειαν τῆς Γερουσίας καὶ ὅτι θὰ γράψῃ ἀμέσως ἵνα τὴν ζητήσῃ... ».

Δέσμη 952. 22 Αὐγούστου 1706—Κέρκυρα. Ὁ Γεν. Προβλεπτὴς πρὸς τὸν Δόγην.

«... αἱ διαφυγαὶ στρατιωτῶν πρὸς τὴν ἀπέναντι ξηράν, δὲν εἶναι σπάνιαι. Ὅφειλονται προφανῶς εἰς τὸ εὐμετάβλητον τοῦ χαρακτήρος τῶν ἀνδρῶν, οἱ ὅποιοι νομίζουν ὅτι μεταβαίνοντες καὶ κατατασσόμενοι ὑπὸ ἄλλας σημαίας θὰ βελτιώσουν τὴν θέσιν των καὶ θὰ περνᾶνε καλύτερα. Εἶναι καὶ ἡ μικρὰ ἀπόστασις πρὸς μᾶς χωρίζει καὶ ἡ εὐκαιρία πρὸς τόσας ἐάρας πηγαίνουσιν. Ἐξ ἄλλου ἡ πρόθυμος φιλοξενία πρὸς εὐρίσκουν οἱ λιποτακτοὺντες παρὰ τῇ Γάλλῳ Προξένῳ τῆς Ἀρτῆς τοὺς ἐξωθεῖ ἐν μέρει πρὸς τοῦτο, καίτοι δὲν ἔμπορεῖ νὰ βεβαιωθῇ ὅτι ὁ Πρόξενος τῆς Γαλλίας πράγματι θυσοδομεῖ ἐναντίον μας, ἀλλ' εἶναι γεγονός ὅτι τοὺς δέχεται... »

«Ἐδημοσίευσαν μίαν αὐστηρὰν προκήρυξιν καὶ προειδοποιῶ τοὺς καραδοκῶντες νὰ εἰδοποιούν ἀμέσως τὰς ἀρχὰς ἂν τυχὸν ἐμφανίζεται στρατιώτης πρὸς ζητεῖ νὰ ἐπιβιβασθῇ, διότι ἄλλως θὰ ἐφαρμοσθοῦν ἐκρύταται κυρώσεις...».

Κέρκυρα 18 Αὐγούστου 1706. Ἐνεφανίσθη εἰς τὸ Ὑγειονομικὸν ὁ κ. Κλαύδιος Δαπούζ ἀπὸ τὴν Μασσαλίαν, ὁ ὅποιος κατέθεσεν ὅτι ἔρχεται ἀπὸ τὴν Ἀρταν καὶ φέρει μίαν ἐπιστολὴν τοῦ ἐκεῖ προξένου κ. Δουμπροκά διὰ τὸν Γεν. Προβλεπτὴν. Ἐρωτηθεὶς πῶς εὐρέθη εἰς τὴν Ἀρταν ἀπήντησεν ὅτι εἶχεν ἀναχωρήσει ἀπὸ τὴν Μασσαλίαν ἐπιβαίνων μεγάλου ἐμπορικοῦ σκάφους ὑπὸ πλοίαρχον τὸν Γάλλον Λάζαρον-Φραγκίσκον Ντεβέν, ὅπου ὁ ἴδιος ἦτο γραμματεὺς καὶ πρὸ 12—14 ἡμερῶν ἔφθασεν εἰς Κέρκυραν καὶ ἀπέπλευσαν κατευθυνόμενοι εἰς Σμύρνην. Ἐπλησίασαν λόγῳ τῆς θαλασσοταραχῆς εἰς τὴν Πάργαν, ὅπου τὴν νύκτα κατέφυγε καὶ ἓνα Ὁλλανδικὸ μεγαλύτερο σκάφος, τὸ ὅποιον καὶ ἐλήστευσε τὸ Γαλλικὸ καὶ ὁ Φρούραρχος τῆς Πάργας καίτοι εἰδοποιήθη ἐγκαίρως δὲν ἔκαμε τίποτε. Τὸ πλήρωμα ἀπεδιδάσθη καὶ ὁ δευτέρος πλοίαρχος ὀνόματι Ἀρδέν, κονιάδος τοῦ προξένου τῆς Ἀρτῆς, ἐπειδὴ ἦτο ἀσθενὴς ὠδηγήθη παρ' ἐμοῦ, ἐνδὸς «μουτίου» (*) καὶ τοῦ πιλότου πρὸς ἦτο Μανδουκιώτης ὠδηγήθη εἰς Πρέβεζαν καὶ ἀπὸ ἐκεῖ διεκομίσθη εἰς Ἀρταν.

Ὁ πρῶτος πλοίαρχος κατόρθωσε νὰ ἐξαγοράσῃ τὸ σκάφος ἀπὸ τοὺς Ὁλλανδοὺς ἀντὶ 500 πιαστρῶν καὶ τώρα ὁ Γάλλος Πρόξενος κ. Δουμπροκά ζητεῖ ἀπὸ τὸν Γεν. Προβλεπτὴν νὰ ἐνεργήσῃ ἀνακρίσεις κατὰ τοῦ Φρουράρχου Πάργας πρὸς δὲν ἐπεξέδῃ ὡς εἶχεν καθήκον... »

20 Ιανουαρίου 1707 Κέρκυρα: Ὁ Γεν. Προβλεπτὴς πρὸς τὸν Δόγην.

«... παρ' ὅλα τὰ ληφθέντα αὐστηρὰ μέτρα ἐξακολουθοῦν οἱ λιποταξίαι τῶν ἀνδρῶν πρὸς τὴν ἐναντι ξηράν. Τώρα φαίνεται ὅτι δὲν εἶναι ἀμέτοχος ὁ Γάλλος πρόξενος Ἀρτῆς, ὅστις ὑποκινεῖ τὰς λιποταξίας... »

Δέσμη 953. Ἀντίγραφον ἐπιστολῆς ἐνδὸς ἐμπιστοῦ πρὸς τὸν Γεν. Προβλεπτὴν, τῆς ὁποίας περίληψιν δίδει οὗτος εἰς τὸν Δόγην. 30 Μαΐου 1707 «... αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἔφθασεν ὁ ἀπεσταλμένος πρὸς εἶχα στείλει εἰς Ἀρταν. Μοῦ ἀναφέρει

δι οι κάτοικοι ζητοῦν ἀπὸ τὸν Μέγαν αὐθέντην ἓνα πασάν ἵνα τοὺς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τοὺς Μαργαριτιώτας ποὺ τοὺς ἐνοχλοῦν συχνότατα καὶ ἐζήτησανὼς πασάν τὸν Τοῦρκον ὀνόματι Ἀλῆ-Κανίνα, ὃ δὲ Ἀσλάν ἐπῆρε τὴν διοίκησιν τῆς Αὐλῶνος. Διετάχθη καὶ ὁ πασᾶς τῶν Γιαννίνων νὰ στείλῃ καὶ αὐτὸς τοὺς ἀνδρας του κατὰ τοῦ Μαργαριτίου. Δὲν προσεκλήθησαν οἱ Σπαχήδες ἀπὸ κανέν μέρος, ἀλλὰ φαίνεται πὼς σύντομα θὰ τοὺς καλέσουν ἵνα κινηθοῦν ὅλοι μαζὺ οἱ πασάδες κατὰ τοῦ Μαργαριτίου...

23 Ἰανουαρίου 1708. Κέρκυρα.

Κατάθεσις ἐνὸς Χρήστου Πάσχου ἐκ Παραμυθιάς, ὅστις ἐφθασεν εἰς τὴν Πάργαν καὶ ἐρωτηθεὶς παρὰ τῶν ἐκεῖ Ἀρχῶν, εἶπεν. «Ἐπικρατεῖ ἄκρα ὑγεία. Δύο ἔμποροι ποὺ ἦλθαν ἀπὸ τὰ Γιάννενα κατέθεσαν ὅτι εἰς τὰς 10 τρέχοντος ἐφθασαν εἰς τὰ Γιάννενα ὁ Ἀσλάν Πασᾶς καὶ ἓνας ἄλλος πασᾶς, οἱ ὁποῖοι ἠνώθησαν μετὰ τὸν πασάν τῶν Γιαννίνων καὶ ἔχουν ὑπὸ τὰς διαταγὰς των 600 καὶ πλέον ἀνδρας. Λέγουσι ἀναμένεται ἀπὸ τὴν Κωνσταντινὴν καὶ ὁ Καζάκης ἦτοι τὸ δεύτερον πρόσωπον μετὰ τὸν Μέγαν Βεζύρη. Ἡ εὐρεία διὰ τὰς εἰσοδίων εἶναι ὅτι θὰ ἐδεύσονται κατὰ τοῦ Μαργαριτίου. Οἱ πασάδες ἔστειλαν ἓναν ἀξιοματικὸν μετὰ 100 ἀνδρας εἰς τὴν Παραμυθίαν ἵνα ἐτοιμάσῃ καταλύματα διὰ τὸ τέλος τοῦ μηνός. . .»

Δέση 954. Κέρκυρα 1708.

Κατάθεσις ἐνὸς Γιάννη Μπαγιάτη, караβοκύρη ἐλθόντος ἀπὸ τὴν Ἀρταν μετὰ ἄλλους τέσσαρας συντρόφους, ἐκ τῶν ὁποίων ἓνας εἶναι Τοῦρκος.

Ἀνεχώρησα προχθὲς ἀπὸ τὴν Ἀρταν μετὰ φορτίον ἀλεύρου, μαζὶ μετὰ ἄλλο καὶ τὸν Γιάννη Φιζόλη, ποὺ ἐφόρτωσε κεράσια εἰς τὴν Ἀρταν.

Ἐρωτηθεὶς διὰ τὴν ὑγιεινὴν κατάστασιν, ἀπήντησε ὅτι ὑπάρχει ἄκρα ὑγεία μέχρις ὥρας.

«Εἰς τὴν ἐμποροπανήγυριν τῆς Μοσχολούρης, ἐσυνέχισεν, καὶ εἰς τὴν Λάρισσαν ἐμάθαμε τὴν περασμένη Κυριακὴ ὅτι ἐξεδηλώθη ἡ νόσος καὶ μάλιστα αὐξάνει τὸ κακό, μετὰ ὅχι ὀλίγους θανάτους.

Κατόπιν τούτου οἱ πρόκριτοι τῆς Ἀρτης οἱ Ἕλληνες, ἔλαβον τὴν ἀπόφασιν νὰ μὴν ἐπιτρέψουν εἰς τοὺς Ἀρτινοὺς ἐμπόρους ποὺ θὰ ἐπιστρέψουν ἀπὸ τὴν ἐμποροπανήγυριν τῆς Μοσχολούρης, τὴν εἰσοδὸν εἰς τὴν πόλιν, ἀλλὰ θὰ τοὺς σιαιματήσουν ἐξω ταύτης εἰς ἀπόστασιν δύο μιλίων, ἵνα ὑποστοῦν τὴν συνηθισμένην κάθαρσιν...»

20 Μαΐου 1708 ἄλλη κατάθεσις ἐνὸς Ἀνδρέου Μαρίνου ἐλθόντος εἰς Κέρκυραν ἐξ Ἀγίας Μαύρας καὶ Πρεδέζης μαζὺ μετὰ 14 ἄλλους Ἀρτινοὺς καὶ Γιαννιώτες.

Ἐρωτηθεὶς εἶπεν:

«Τίς περασμένες ἐξεδηλώθη ἡ πανώλης εἰς τὴν Λάρισσαν, τὸν Τύρναβον, τὴν Ἐλασσῶνα καὶ τὴν Καρδίτσαν. Εἶναι τώρα ἐξ ἡμέρας ποὺ ἦλθαν στὴν Ἀρταν δύο ἔμποροι ποὺ εἶχαν ἀναχωρήσει διὰ νὰ πηγαίνουν εἰς τὴν ἐμποροπανήγυριν τῆς Μοσχολούρης καὶ καθ' ὁδὸν ἔμαθον ἀπὸ ἓνα Τρικκαλινὸν ὅτι ὑπῆρχεν ἡ ἀσθένεια εἰς τὴν Μοσχολούρην, μετὰ θανάτους μερικῶν ἀτόμων, καὶ ἠναγκάσθησαν νὰ ἐπανέλθουν εἰς τὴν Ἀρταν. Ἦκουσαν ἐπὶ πλέον ὅτι ἡ πανώλης προσέβαλε τὴν Βέρροϊαν, τὴν Θεοφάνειαν καὶ τὰ Κονιαροχώρια.

Ἡρωτήθη πόσον ἀπέχουν ταῦτα ἀπὸ τὴν Ἄρταν καὶ ἀπήντησεν, τεσσάρων ἡμερῶν ὁρόμον.

Ἐρωτηθεὶς ἂν ἐπέστρεψαν οἱ Ἄρτινοι ἔμποροι ποῦ εἶχαν μεταβῇ εἰς τὴν ἐμποροπανήγυριν, ἀπήντησε :

« Ἀπὸ τὰς εἰδοποιήσεις ποῦ ἔλαβον οἱ πρόκριτοι τῆς Ἄρτης ἀπὸ τοὺς δύο ἐπανελθόντας, ἀπεφάσισαν νὰ τοὺς σταματήσουν εἰς τὸ μέρος τὸ λεγόμενον Θεοτοκεῖδ ὅπου ὑπάρχει ἐν μοναστηρί, ἀπέχον ἀπὸ τὴν Ἄρτα τρία μίλλια⁽²⁾ καὶ ἐκεῖ θὰ περάσουν τὸ χρόνον τῆς καθάρσεως ποῦ θὰ κριθῇ ἀναγκαῖος.

Τὴν περασμένην Δευτέραν μάλιστα ἦλθαν ἀπὸ τὴν ἐμποροπανήγυριν τῆς Μοσχολούρης τέσσαρες ξένοι ἔμποροι ἀπὸ τὰ Ἀγραφα μὲ τὰ ἐμπορεύματά των, καὶ τοὺς ἐσταμάτησαν οἱ φύλακες ἔξω τῆς πόλεως καὶ τοὺς ἔβαλαν εἰς τὸ ρηθὲν Μοναστήρι διὰ νὰ ὑποστοῦν τὴν κάθαρσιν.

Δέ σ μ η 955 14 Σεπτεμβρίου 1709. Ὁ Γεν. Προβλεπτὴς γράφει εἰς τὸν ἑκτακτον τῆς Ἀγίας Μαύρας.

« . . . Ἐπὶ τῶν παραπόνων ποῦ ὑπέβαλεν ὁ Γάλλος Πρόξενος Ἄρτης ὅτι δύο πλοῖα Ναπολιτάνικα ἐλήστευσαν ἓνα Γαλλικόν, νὰ ἀπαντήσετε ὅτι τοῦτο ἐγένεν εἰς τοὺς λιμένας Καλαμά καὶ Κανδέλλε ποῦ εἶναι Τουρκοὶ καὶ ὅτι ἡμεῖς δὲν ἔχομεν καμίαν εὐθύνην. . . »

21 Μαρτίου 1710. Ὁ Γεν. προβλεπτὴς πρὸς τὸν Δόγην.

« . . . Ἐμπιστος ἐλθὼν ἐκ Λαρίσσης μοῦ ἀνέφερεν ὅτι δὲν εἶδεν συγκεντρώσεις στρατοῦ εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη ἀλλ' ὅτι βορειότερα ἦσαν οἱ Σπαχῆδες ποῦ μετέβαιναν εἰς Κων)πολιν ὅπου εἶχε κληθῇ καὶ ὁ Μπειλὲρ Μπέης τῆς Ρούμελης. Τὰς πληροφορίας αὐτάς μοῦ τὰς ἐπεβεβαίωσε καὶ ἓνας ἀνταποκριτὴς μας εἰς Ἄρταν καὶ Διοικητὴς τῆς Πάργας. Καὶ οἱ δύο λέγουν ὅτι κληθέντος τοῦ Μπειλὲρ Μπέη εἰς Κων)πολιν, ἀνεβλήθη ἐπ' ἀόριστον ἡ τιμωρία τῶν Μαργαριτινῶν κακοποιῶν. . . »

28 Ὁ κ τ ω β ρ ί ο υ 1710. Ὁ ἴδιος πρὸς τὸν Δόγην :

« . . . Τὸ ἐξωπλισμένον πλοῖον τοῦ Γάλλου προξένου Ἄρτης εὗρίσκετο πρὸ ἡμερῶν εἰς τὰ ὕδατα τῆς Αὐλῶνος ὡς ἀναφέρει ὁ ἐν Δυρραχίῳ πρόξενος καὶ ὅτι τὸ πλοῖον τοῦτο ἠνώχησε δύο-τρία Βενετσάνικα ἐμπορικά. Κατόπιν τούτου διετάχθη ἡ ἐπαγρύπνησις τῶν ἀκτῶν μέχρι Δυρραχίου ἵνα ἀπομακρυνθοῦν τὰ ὑπόλοιπα πλοῖα... »

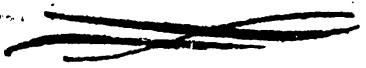
10 Δ ε κ ε μ β ρ ί ο υ 1710. Ὁ αὐτὸς πρὸς τὸν Δόγην :

« . . . καὶ νέον ἐπεισόδιον ἔλαβεν χώραν εἰς τὴν Λευκάδα ὅπου μερικοὶ ὑπῆκοι ἡμῶν συνελήφθησαν αἰχμάλωτοι εἰς τὸν κόλπον τῆς Ἄρτης ἀπὸ κακοποιῶν Μαργαριτινῶν. Ἐξ αὐτῶν ὀλίγοι ἀφέθησαν ἐλεύθεροι ἀφοῦ κατέβαλον 150 τῆκενια⁽³⁾. Ὅλα αὐτὰ τὰ κάμνει ἓνας Χασάν Μπουλούκμπασης φυγῶν τῶν Τούρκων. Ἐν τῇ μεταξὺ ὁ Βοεβόδας τῆς Ἄρτης ἀντήλαξεν ἀλληλογραφίαν μὲ τὸν ἑκτακτον Προβλεπτὴν Ἀγίας Μαύρας ὅπως ἐπαναρχίσουν τὰς ἐμπορικὰς συναλλαγὰς μὲ τὴν Ἄρταν οἱ ἡμέτεροι ὑπῆκοι. Δὲν ἐδόθη ἀκόμη ἀπάντησις εἰς τὸν Βοεβόδαν ὥς ὅτου ξεκαθαρισθῇ ἡ κατάστασις καὶ διασφαλισθῇ ἡ ἡσυχία τῆς ναυσιπλοίας εἰς τὸν κόλπον. Τα δύο τρεχαντήρια ποῦ ὑπάρχουν ἐκεῖ δὲν κατώρθωσαν νὰ προ-

ουν τὸ ἄνω ἐπεισόδιον . . . ἀναφέρω τὰ πάντα εἰς τὸν παρὰ τῇ ὀψηλῇ Πύλῃ
χώτατον Βάλλον (").
(Ἄ κ ο λ ο υ θ ε ι)

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

- 19. Δέσμην ὀνομάζομεν τὴν Ἱταλικὴν λέξιν Busta. Διότι δὲν πρόκειται περὶ φακέλλου ἀ περὶ τόμου, περιλαμβάνοντος 50—60 ἔγγραφα, ἕκαστον τῶν ὁποίων ἔχει 4—10 φύλλα αὐτὰ δὲ πρέπει ν' ἀναγνωσθοῦν ἐπιμελῶς ὥπως εὐρεθῇ ποία πυράγραφος ἐνδιαφέρει Ἄρταν. Σημειωτέον δὲ ὅτι τὴν γραφὴν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης μόνον ἑνας παλαιογράφος τορεῖ νὰ τὴν ἀναγνώσῃ.
- 20. Ἐν εἶδος ἁρματωλῶν.
- 21. Ἡ λέξις τὴν ὑποῖαν μετὰφραζόμεθα καὶ σήμερον εἶναι ἡ Ἱταλικὴ uozzo δηλαδὴ πόπες.
- 22. Τὸ Ἑνετικὸν μίλλιον ἦτο 1739 μέτρα.
- 23. Τὸ Τζεκίνι ἡ χρυσὴ δουκάτο ἐκόπη τὸ πρῶτον τὸ 1284 καὶ μέχρι τῆς πτώσεως τῆς περίας ἦτο τὸ 1797 παρέμεινε ἀναλλοίωτον καὶ ὡς πρὸς τὸ βάρος (3 1/2 γραμμάρια περί-υ) καὶ ὡς πρὸς τὴν περιεκτικότητά καθυρὸν χρυσὸν 24 καρατίων. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ὀνομά-ται φλωρί βενέτικο.
- 24. Ὅπως ἐκαλεῖτο ὁ ἐν Κωνσταντοῦλε Ἑνετὸς πρῶτος.

ΚΟΤΖΙΟΥΛΑ

ΔΥΟ ΠΟΡΤΟΚΑΛΙΑ

Δυο πορτοκάλια ἀπ' ἄρτινὰ περδὸλια μόχουν στείλει
κι ἦταν τῆς ἔρημης ψυχῆς αὐτοῦ σὰν ἀντιστύλι.
Σὲ ταχυδρόμον ἐμπιστο τάδωσε νὰ τὰ φέρι.
Μὰ ἀθῶα τὰ πῆρε ἡ μάνα τῆς ἢ τὰχα, λέω, νὰ ξέρει;
Σὰν τί νὰ ξέρει, ἀφοῦ οὐτ' ἐγὼ δὲν ἔχω ἀκόμα κάτι
πού νὰ μοῦ δειχνεῖ πῶς ἐμὲ στὸ νοῦ τῆς ἔχει ἢ ἀφρότη.
Κι ὄχι κανέναν ἀγουρο, κανένα παιδαρέλι,
πού τῆς ταιριάζουν πιὸ πολὺ καὶ πού ἡ ἡλικία τὰ θέλει.
Σάρη πού δὲν ἀξιώθηκα πιὸ πρὶν τ' ἀγνάντεμά τῆς,
στὰ πατρικά μου χῶματα τῇ θρίσκω ἀνοιχτομάτης.
Μέτωπο μάρμαρο, ἀξαφνὰ κρυφὴ τοῦ πατριώτη,
γίνε ἡ στερνὴ μου ἀγάπη, ἀφοῦ δὲν ἔλαχες ἡ πρώτη!

943

Κ. Δ. ΜΕΡΤΖΙΟΥ & μ. Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν

Η ΑΡΤΑ

ΕΙΣ ΤΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ

1696 — 1781

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

Κατάθεσις Βασίλη Μουτζούνη ἀπὸ τὰ Γιάννινα, πού ἔφθασε μὲ μίαν βάρκαν ἐκ Σαγιάδος εἰς Κέρκυραν.

«Ἦμην—κατέβησε—κάτοικος τῆς Γαστούνης, δταν ὁ Πρίγκηψ κατεῖχε τὸ Βασίλειον τοῦ Μωριά, τώρα εἶμαι καὶ πάλιν εἰς τὴν πατρίδα μου, τὰ Γιάννινα. Εἶναι ὀκτὼ ἡμέρες, πού λείπω ἀπὸ τὴν πατρίδα. Πέντε ἡμέρες πρὶν ἀναχωρήσω εἶχε διαβαστῇ ἓνα φερμάνι, τὸ ὁποῖον διέτασσε τὸν Καδὴν καὶ τοὺς δημογέροντας τῶν Γιαννίνων ὅπως καὶ τῆς Ἀρτις καὶ ἄλλων τόπων, νὰ μεταβοῦν εἰς τὰ Τρίγκαλα, ὅπου εἰρίζεται ὁ Χαρατζάκος, ⁽²⁵⁾ ἵνα ἀπὸ κοινοῦ ἀποφασίσουν τὴν ἐπισκοπὴν τῶν δρόμων διὰ τὴν προσεγῇ ἀνοιξιν χάριν τοῦ ἀναμενόμενου στρατοῦ.

»Τὸ χαρίζοι ἐναντιόσθη δύο καὶ ἥμισυ ρεάλια καὶ πέντε παράδες κατὰ κεφαλὴν

»Ἦκουσα ἐπίσης, ὅτι οἱ Τοῦρκοι πού κατοικοῦσαν εἰς τὸν Μωριάν πρὸ τοῦ καταλάβῃ τὸν τόπον ἐκείνον ὁ Πρίγκηψ, τώρα πού τὸν ξαναπῆρυν, ἐπιστρέφουν εἰς τὰ σπίτια των οἱ Τοῦρκοι, πού εἶχον καταφύγει εἰς τὴν Ρεθύμελην...

30 Ἰανουαρίου 1716. Ὁ Γεν. Προβλεπτής πρὸς τὸν δόγην.

«...ἀπὸ πρόσωπον ἔμπιστον, πού εἶχε πηγαίνει εἰς τὴν Ἀρταν, ἐπληροφορήθην, ὅτι ἤλθε διαταγὴ εἰς τὴν Ἀρταν νὰ διορθώσουν τοὺς δρόμους ἀπὸ Μεταόβου μέχρι Λελβίνου. Ἀλλῇ διαταγῇ ἔφθασεν εἰς τὴν Τζώρτζιαν (Κορνισῶν) νὰ συγκετρώσουν γκίστας καὶ νὰ εἶναι ἑτοιμοὶ διὰ τὴν πρώτην Φεβρουαρίου. Φαίνεται ὅτι θέλουν νὰ τοὺς στείλουν κάτω εἰς τὸ στενὸν τῆς Κερκύρας καὶ νὰ χύμουν δύο φρούρια, ἓνα εἰς τοὺς Ἀγίους 40 καὶ ἓνα εἰς τὸ στενότερον μέρος τοῦ Καναλιῶ, ἵνα προ

25.—Ἡ Χαρταῖς εἶναι ὁ εἰσπράκτωρ τοῦ Χαρατζίου ἥτοι προσωπικοῦ φόρου ἐπιβαλλομένου εἰς τοὺς ἄρρενα, ἐναντι ἀποδείξεως. Τὴν ἀπόδειξιν ταύτην ἔπρεπε νὰ τὴν ἔχουν μὲτ' ὧν οἱ μετακινούμενοι ἀπὸ μίας πόλεως εἰς ἄλλην. Ἦτο ἀπαραίτητος, διότι ἄλλω: ὕπερχροῦντο νὰ ξαναπληρώσουν. Ὁ χρησίμευε τότε σὰν τὸ σημερινὸν διαδότηριον εἰς τοὺς ταξιδεύοντας ἐντὸς τῆς Τουρκικῆς ἐπικρατείας.

στατεύσουν τοὺς Τούρκους, ποὺ θὰ ἐπιβαίνουν σχεδιῶν διὰ τὴν ἐπίθεσιν κατὰ τῆς Κερκίρας....»

Δέσμη 961 Μαρτυρικὴ κατάθεσις Ζαφείρη Ρίζου κατοίκου Πατρῶν δοθεῖσα ἐν Κερκίρᾳ τῇ 22 Ἀεκεμβρίου 1717,

Ὁ Ζαφείρης Ρίζος δηλοῖ ἐν ἀρχῇ, ὅτι τῶρα δὲν ἔχει μόνιμον κατοικίαν, διότι γυρίζει δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ζητῶν τὴν ἐλεημοσύνην τῶν Χριστιανῶν διὰ τὴν ἐξαγορὰν τῆς οἰκογενείας του, ποὺ παραμένει αἰχμάλωτος τῶν Τούρκων.

» Ἀπεστάλην—καταθέτει περαιτέρω—πρὸς εἴκοσι ἡμερῶν κατόπιν διαταγῆς τοῦ Ἐξοχωτάτου Καπετὰν Γκενεράλ, διὰ νὰ μεταβῇ εἰς τὰ Γιάννινα καὶ ἀπ' ἐκεῖ εἰς Ἄρταν, ἵνα κατοικήσῃ τὰς κινήσεις τῶν Τούρκων καὶ μάθῃ ποίαν δυνάμειν διαθέτουν. Διαπεριωθεὶς εἰς τὴν Σαγιάδα, ἔμεινα ἐκεῖ δύο ἡμέρας ἐξ αἰτίας τῶν πολλῶν βροχῶν καὶ τέλος ἔρθασα εἰς τὰ Γιάννινα καὶ ἐφιλοξενήθην εἰς τὸ σπίτι τοῦ Λιαμαντῆ Παπαδοπούλου, ποὺ εἶναι τῶρα Δημογέρον τῆς πόλεως καὶ ὅστις εἶναι πρῶτος μου ἐξάδελφος, διότι καὶ ἐγὼ εἶμαι ἀπὸ τὰ Γιάννινα. Ἀπὸ αὐτὸν ἔμαθα, ὅτι οἱ σπαχήδες τῶν Γιαννίνων εἶχον μεταβῇ ὅλοι εἰς Ἄρταν καὶ ἦσαν περὶ πρὸς 200. Καθὼς δὲ ἐπέρασε ὁ Σερασκέρης Σαρί Μουσταφᾶ Πασᾶς ἀπὸ τὰ Γιάννινα, ὡς σερασκέρης μὲ τρεῖς ἵππουρίδας (") ἐξέδωκε μίαν προκήρυξιν, ἵνα πάντες οἱ Τούρκοι, ποὺ ἦσαν ἐκεῖ, μεταβῶν ἀμέσως εἰς Ἄρταν ἐπὶ ποινῇ ἀπαγχονισμοῦ ἔξω τῆς θύρας τοῦ σπιτιοῦ των, οἷονδὴποτε ἤθελεν ἀρνηθῇ νὰ κινηθῇ πρὸς τὴν Ἄρταν. Κατόπιν τῆς αὐστηρᾶς ταύτης διαταγῆς, ὅλοι μετεκινήθησαν πρὸς τὴν Ἄρταν, ἀλλὰ μετὰ παρέλευσιν ὀκτὼ ἡμερῶν, ἐπέστρεψαν ἅπαντες ἐκτὸς τῶν σπαχίδων ποὺ παραμένουν ἐκεῖ. Ἐπὶ πλέον ἔμαθα ἀπὸ τὸν ῥηθέντα Λιαμαντῆν, ὅτι ὁ Σερασκέρης εἶχε ζητήσει ἀπὸ τὴν Ναύπακτον νὰ τοῦ στείλουν λένιε καὶ νόνια καὶ τέσσαρα βομβοβόλα, ἀλλ' ὁ Πασᾶς ἐκεῖνος ἡρνήθη νὰ τοῦ τὰ δώσῃ καὶ ὁ Σερασκέρης ἔγραψεν εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πύλιν καὶ περιμένει νέας διαταγὰς. Ἐν τῷ μεταξύ συνεκέντρωσε τριακοσίους ἄνδρας ἀπὸ τὰ Γιάννινα, τὴν Ἄρταν καὶ τὸ Ξηρόμερο καὶ τοὺς ἔβαλε νὰ διορθώσουν τοὺς δρόμους τοῦ Μακρινόρους πρὸς τὸ παρθαλάσιον. Διεδόθη, ὅτι θὰ τοὺς ἀπέλυε αὐτοὺς τοὺς ἐργάτας, ἀλλ' ἔως ὅτου ἤμην ἐγὼ ἐκεῖ ἐξηκολούθουν νὰ ἐργάζωνται. Ὅταν ὁ Σερασκέρης ἦλθε εἰς τὰ Γιάννινα συνωδεύετο ἀπὸ 100 ἄνδρας, Κατόπιν ἦλθεν ὁ υἱὸς του μὲ ἄλλους 300 ἐφίπλους. Προσετέθη ἕστερα ὁ Πασᾶς τῆς Αὐλῆς μὲ 330 πεζοὺς καὶ ἐφίπλους καὶ ἐκινήθη καὶ ὁ Χουσεῖν Πασᾶς τῶν Γιαννίνων μὲ ὅλους τοὺς ἄνδρας τῆς φρουρᾶς του καθὼς καὶ ὁ τοῦ Δελβίνου μὲ 200 καὶ ὑπολογίζω νὰ ἦσαν ἐν ὅλῳ 530, ἀλλὰ, βραδύτερον, ἀπεχώρησεν ὁ Πασᾶς τῆς Αὐλῆς καὶ ὁ τῶν Γιαννίνων. Ὁμοίως ἀπεχώρησαν καὶ διεσκορπίσθησαν καὶ οἱ συνοδοὶ τοῦ Πασᾶ τῆς Πρεβέζης συλληφθέντες

25. Ἡ ἵππουρίς (ἀλόγουρος) ἦτο διακριτικὸν γνῶρισμα ἀξιώματος ἐν Τουρκίᾳ. Μίαν εἶχεν ὁ σαντζιάκ μωλῆς (νομάρχης) δύο ὁ μπεϊλερμπέης καὶ τρεῖς οἱ Βεζύρηδες. Αὗται ἐφέροντο ἐπὶ κοντῶν ἐν εἰδεί λαβάρων ἀπὸ ἐφίπλους καὶ προηγούμενο τοῦ Πασᾶ ὅταν εὐρίσκετο ἐν πορείᾳ. Ἐπορεύεσθαι δὲ πρὸς τὴν σκηνὴν ὀρθῶς, ὡς ἄλλοις ἐστρατοπέδων Τουρκιστὶ ἡ λέξις εἶναι TOUGH.

και μεταφερθέντες εις Ναύπακτον. Τοιουτοτρόπως παρέμειναν συγκεντρωμένοι μόνον 2.500 Τούρκοι.

Τὰς εἰδήσεις αὐτὰς μοῦ τὰς ἔδωκεν ἕνας φοιτητὴς ὀνόματι Ἀθανάσιος Πρωτοπαπαδίτης, κουνιάδος τοῦ ἀδελφοῦ μου καὶ εἶναι εἰς θέσιν νὰ γνωρίζῃ τὸν ἀριθμὸν τῶν Τούρκων ἀπὸ τὸ ψωμὶ ποὺ καθημερινῶς παράγουν οἱ φούρνοι. Γιὰ τὴν ὥρα, καθὼς κατὰλαβη, δὲν ὑπάρχει καμμιά πρόθεσις τῶν Τούρκων νὰ ἐπιτεθοῦν κατὰ τῆς Πρεβέζης. Περιμένουν τὴν ἀπάντησιν τῆς Ὑψηλῆς Πύλης διὰ τὰ κανόνια καὶ ἅμα ἔλθῃ ἡ ἀνοιξίς, λέγουν οἱ Τούρκοι, ὅτι θὰ ἐπιχειρήσουν τὴν ἐπίθεσιν κατὰ τῆς Πρεβέζης, ἵνα τὴν ἐπανακτήσουν. Ἀπὸ τὰ στρατεύματα, ποὺ εἶχον συναχθῇ, ἀπέλυσεν ὁ Σερασκέρης 40 «μπαϊράκια», διότι ἀντὶ νὰ ἔχουν τὸ καθὲν 50 ἄνδρας, εὗρηκε μόνον 12 ἢ 16. Καὶ ἔτσι ἔχει μόνον 2.50 καὶ τὴν βοήθειαν τοῦ Πασᾶ τῶν Γιαννίνων καὶ τὸν Ἀλαϊμπεη τοῦ Δελβίνου καὶ Αἰλῶνος. Μερικοὶ τοὺς ὠνόμαζαν πασάδες αὐτοὺς τοὺς δύο, ἀλλ' εἶναι ἀντὶ τοῦ Ἀλαϊμέδης (27) μὲ μίαν ἱπποῦρίδα. Ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκην ἐφθίασαν εἰς τὴν Ἄρτιαν 100 φορτώματα πυρίτιδος καὶ σφαιρῶν καὶ ἀπὸ τὰ Γιάννινα 8 φορτία σκαπινῶν, πτυαρίων καὶ ἄλλων εἰδῶν ἐργαλεῖα σιδηρᾶ.

» Ἐν τῷ μεταξὺ ἐτοιμάζονται τὰ καρφιὰ ποὺ ἀναγκαιοῦν, ἵνα ξαναγίνῃ τὸ γέφυρον τοῦ ποταμοῦ Λούρου, εἰς ὁποῖον εἶχε καταστρέφῃ ὁ Πασᾶς τῆς Πρεβέζης, ὅταν ἔφυγε, ἀλλὰ ἀκόμη δὲν συνεκέντρωσαν τὸ ἀπαιτούμενον ὑλικὸν ξυλείας.

Εἰς τὰ μέρη τοῦ Λούρου εὐρίσκεται ἕνας Τούρκος ὀνόματι Μαβρίκο, ὁ ὁποῖος ὡς ἀρματωλὸς—Πασᾶς, δηλαδὴ φύλαξ τῶν δρόμων, ἐπιτηρεῖ τὴν περιοχὴν ἐκείνην, ἵνα μὴ τυχὸν ἐνοχληθῇ κανεὶς ἀπὸ τοὺς Παρτιζάνους (28) καὶ ἔχει ἀπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ 100 ἄνδρας. Ὡς πρὸς τὸν Πασᾶν τῆς Βονιτσας δὲν γνωρίζω τίποτε τὸ νεώτερον. Ὅταν ἦτο ὁ Σερασκέρης στὴν Ἄρτιαν, ἠγύριε κετο καὶ αὐτὸς ἐκεῖ, κατόπιν ἀνεχώρησε δὲν ξεύρω γιὰ ποῦ. Εἰς τὴν Ἄρτιαν ὑπάρχουν μόνον δύο μικρὰ κανόνια, εἰς τὰ Γιάννινα δὲν γνωρίζω ἂν ὑπάρχουν.

Ἀπὸ τὴν Ἄρτιαν εἰς τὴν Ναύπακτον ἡμπορεῖ νὰ πηγαίῃ κανεὶς σὲ δύο ἡμέρες, ἂν περπατῇ γρήγορα. Εἰς αὐτὴν τὴν ἐποχὴν χρειάζονται δύο καὶ ἡμίσεια ἡμέραι. Ἀλλὰ διὰ τὴν μεταφορὰν τῶν κανονιῶν ἐκ Ναυπάκου εἰς Ἄρτιαν δὲν γνωρίζω πόσες μέρες θὰ χρειασθοῦν. Ἄν ἀποφασίσουν τὴν μεταφορὰν, τότε θὰ χρησιμοποιήσουν κάρρα τὰ ὅποια τὰ σύρουν βουβάλιαι....»

Ἡ ἄνω κατάθεσις συνοδεύεται ἀπὸ τὸ κάτωθι ἔγγραφον τοῦ Γενικοῦ κατὰ θάλασσαν Προβλεπτοῦ πρὸς τὸν Δόγην μὲ τὴν αὐτὴν χρονολογίαν ἤτοι 22 Δεκεμβρίου 1917 καὶ ἔχει οὕτως:Ἡ μαρτυρικὴ αὕτη κατάθεσις ἡ ὁποία γιὰ τὴν ὥρα

27. Συνταγματάρχαι τοῦ ἱππικοῦ.

28. Οἱ Βενετοὶ ὠνόμαζαν εἰς τὰ ἔγγραφα "PARTIDAREI". Ἦσαν δὲ ἄτακτα στίφη τὰ ὅποια ἠγύρισκοντο εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν καὶ ἔζων ἀπὸ τὰ λάφυρα, ποὺ ἀπεκόμιζον ἀπὸ τὰς ἐπιδρομὰς ποὺ ἔκαμνον.

ἀπομακρύνει κάθε φόβον περὶ ἐπιθέσεως τῶν Τούρκων, ἐπιβεβαιούται ὅς μοῦ ἀναφέρει ὁ ἐξοχώτατος Προβλεπτής, τῶν Νήσων καὶ ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Ρωγῶν, τοποτηρητοῦ τοῦ Μητροπολίτου Ἀρτης, ὁ ὁποῖος παρέμεινε παρὰ τῇ Α.Ε. μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Ἐξοχωτάτου Ναυάρχου Φωσκαρίνι, ἵνα καταβάλλῃ τὸ ποσὸν τῶν 2.009 τζεκινίων, ὅπερ προσεφέρθη νὰ δώσῃ ἐκεῖνος ὁτόπος.

Ὁ Ἐπίσκοπος ἔλαβε παρομοίαις εἰς λεπτομερεῖς ἀπὸ τοὺς Προκρίτους τῆς Ἀρτης καὶ πρὸς μεγαλειτέραν ἀπόδειξιν ἔχομεν τὴν ἀποστολὴν ἡ ὁποία τῷ ἀνειτέθη παρὰ τῶν ἰδίων, ἵνα πληρώσῃ τὸ εἰρημένον ποσόν. Ἐμείναν μόνον χρεῶσται διὰ 200 τζεκινία, ἀλλὰ ἀνέλαβον τὴν ὑποχρέωσιν νὰ τὰ καταβάλλουν τὸ ὀργηγορώτερον, ὡς ἐπίσης ὑπόσχονται νὰ καταβάλλουν ἐτησίως, εἰς τὰς ὁρισμέναις δόσεις τὴν συμφωνηθεῖσαν ἐτησίαν εἰσφορὰν. Εἶναι τοῦτο δείγμα φανερόν, ὅτι οἱ Τούρκοι δὲν πρὶν τίθεται νὰ κάμουν τώρα ἐπίθεσιν κατὰ τῆς Πρεβέζης καὶ εἶναι ἀναμρίβολον, ὅτι διὰ τὴν καταβολὴν τοῦ ἀνὴ ποσοῦ θὰ ἐδόθη καὶ ἡ συγκατάθεσις τῶν Τούρκων, τὸ αὐτὸ ἡμπορεῖ νὰ λεχθῇ καὶ διὰ τὴν ἐτησίαν καταβαλλομένην εἰσφορὰν τῶν κατοίκων ἐκεῖνων, ἵνα οὕτως, ἑξασφαλίζονται ἀπὸ τὰς ἐπιδρομὰς καὶ τὰς ἀντεκδικήσεις τῶν ἡμετέρων παρτιζάνων, τοὺς ὁποίους πολὺ φοβοῦνται.

«Συνέστησα εἰς τὸν Προβλεπτὴν τῶν Νήσων ἵνα περιποιηθῇ καταλλήλως τὸν Ἐπίσκοπον καὶ ἐπιδείξῃ αὐτῷ πᾶσαν δυνατὴν εὐμένειαν καὶ εὐγένειαν, ἵνα τὸν ἔχω μὲν ὡς ἔμπιστον πληροφοριοδότην περὶ πάσης κινήσεως ἢ προθέσεως τῶν Τούρκων καὶ εἶμαι βέβαιος, ὅτι αἱ πληροφορίες τοιούτου Ἱεράρχου θὰ μᾶς εἶναι πολύτιμοι καὶ χρησιμώταται..... Ὁ Ἐπίσκοπος ἀνεχώρησεν ἤδη διὰ τὴν πατρίδα του.....»

Π ρ έ β ε ζ α 28 Δεκεμβρίου 1717.— Μαρτυρικὴ κατάθεσις ληφθεῖσα ἐν Πρεβέζῃ:

Ὁ αἰδέσιμος Παπαϊωαννίκιος ἡγούμενος τῆς μονῆς Κορωνησίας κειμένης εἰς τὸ στόμιον τῶν ἰχθυοτροφείων τοῦ κόλπου τούτου ἔλθων ἐξ Ἀρτης κατέθεσεν. Ὁ Θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος τῆς Ἀρτης μὲ ἔστειλεν ἐπίτηδες ἐδῶ, ἵνα ἐκθέσω τὰ κεινοπαθήματά του καὶ τοὺς κινδύνους, ποὺ διατρέχει καὶ ἵνα καταβάλω τὸ ὑπόλοιπον τῆς εἰσφορᾶς τῶν κατοίκων Ἀρτης.

Μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν του ἀπὸ τὸ μέρος τοῦτο ἐπετιμήθη σφοδρῶς παρὰ τοῦ Ἐκαστέρου Σαφὴ Μουσταφᾶ Πασᾶ, διότι ἐτόλμησε νὰ πληγαίνῃ πρὸς συνάντησιν τῶν ἐχθρῶν του Χριστιανῶν καὶ νὰ δώσῃ εἰς αὐτοὺς τόσα χρήματα ὡς εἰσφορὰν. Καὶ ἐπειδὴ ἐθεώρησε τοῦτο ὡς βαρὺ ἁμάρτημα, διέταξε τὴν σύλληψιν καὶ φυλάκισιν τοῦ ἐπισκόπου καὶ τέλος ἐξέδωκεν ἀπόφασιν καταδίκης εἰς θάνατον, δι' ἀποφασισμῷ τοῦ Ἐπισκόπου καὶ τῶν δύο προκρίτων ποὺ τὸν συνώδευσαν. Μόλις γινώσθη ἡ σύλληψις, οἱ Τούρκοι κάτοικοι τῷ ἀπηγόρευσαν νὰ ἀποκαλύψῃ, ὅτι μετέβη νὰ προσκυνήσῃ τὸν Ἑνετὸν Πρίγκηπα καὶ μὲ τὴν συγκατάθεσιν τῶν. Τοιοῦτον τρόπον ὁ αὐτοῦς Ἐπίσκοπος ἀνέλαβεν ὁλόκληρον τὴν εὐθύνην ὁ ἴδιος καὶ ἠδυνήθη νὰ ὑπερασπίσῃ ἑαυτὸν. Περιορίσθη μόνον νὰ εἴπῃ, ὅτι τὸ ἔκαμε διὰ τὸ γενι-

κόν καλὸν καὶ ἵνα πρόφυλαχθῇ ὁ τόπος ἀπὸ ἐπιδρομῶν τῶν Βενετσιάνων. Ἄλλ' ὁ Σερασκέρης ἦτο ἀμετάπειστος. Τέλος προσέτρεξαν ὅλοι οἱ κάτοικοι καὶ ἐζήτησαν νὰ τὸν συγχωρήσῃ. Ἀλλὰ μᾶλλον ἢ θεία Πρόνοια ἐμεσολάβησεν, ἵνα ἀποφευχθῇ τὸ μοιραῖον. Μετὰ τινὰς ἀκόμῃ ἀντιδράσεις ἐδέησεν ἐπὶ τέλους νὰ μαλακώσῃ καὶ ὁ Σερασκέρης καὶ αὐτὸν ἐχώρησε τὴν ζωὴν καὶ ἡδυνήθη νὰ μετακινηθῇ ὁ Ἐπίσκοπος.

Τὴν Παρασκευὴν τὸ βράδυ ἀπελύθη τῶν φυλακῶν καὶ μετέβη εἰς τὸ Μοναστήρι ὅπου κατοικεῖ καὶ τὴν Κυριακὴν 18ην τρέχοντος τοῦ ἔδωκε τὴν ἐντολὴν νὰ ἔλθω εἰς Πρέβεζαν μὲ πᾶσαν μυστικότητά, ὁ ἴδιος δὲ ἐπροφασίσθη, ὅτι μεταβαίνει εἰς τὸ Μοναστήρι μου, ἵνα ἀναπαυθῇ.

Ἐρωτηθεὶς τί ἄλλα νέα γνωρίζει ἀπήντησεν.

Ὁ Σερασκέρης ἀπέλυσε ὅλα τὰ μικρὰ σώματα καὶ δὲν ἔχει τώρα ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ περισσοτέρους τῶν δύο χιλιάδων ἀνδρῶν.

Ἐγραψεν εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ζητεῖ νὰ τῇ στείλουν 10.000 ἄνδρας, ἵνα ἐπιχειρήσῃ τὴν ἀνάκτησιν τῆς Πρεβέζης καὶ Βονίνσης. Φαίνεται ὅτι μὲ αὐτὸν θὰ συμπτῶσιν καὶ Ὁσμὰν Πασῶς τοῦ Μωριά. Ἐν τῇ μεταξὺ διορθίονουν τοὺς δρόμους ἀπὸ τὴν Ναύπακτον μέχρι τῆς Ἄρτης ἵνα μεταφέρουν τὰ κανόνια. Εἰς τοὺς δρόμους ἐργάζονται οἱ χωρικοὶ τῶν περιφερειῶν.....».

8 Ἰανουαρίου 1718. — Ὁ Γενικὸς Προβλεπτής γράφει εἰς τὸν Δόγην: «...Ἐξακολουθοῦν νὰ καταρθάνουν εἰδήσεις περὶ συγκεντρώσεων ἐν Ἄρτῃ ὑπὸ τοῦ Σερασκέρη. Ἐχει, καθὼς φαίνεται, ἀπόφασιν νὰ προσβάλλῃ τὴν Πρέβεζαν, ὅπως μὲ πληροφορῇ καὶ Προβλεπτής τῶν Νήσων. Ἀπὸ τὴν Ναύπακτον τῷ ἐστάλησαν καζμάδες καὶ φκιρία καθὼς καὶ μαροῦτι, καὶ κατομὶν διαταγῶν τοῦ οἱ Τούρκοι, ποὺ εἶναι στὸ Βραχωρι, παρήγγειλαν, τὰ χωριὰ νὰ στείλουν ἀνθρώπους, γιὰ νὰ διορθώσουν τοὺς δρόμους, διὰ τὴν μεταφορὰν τῶν κανονιῶν ... Ὁ Ἐπίσκοπος Ρωγῶν, τοποτηρητὴς τοῦ Μητροπολίτου Ἄρτης, ἐπανελθὼν εἰς τὴν ἔδραν τοῦ, εἶχε μίαν δυσμενεστάτην ὑποδοχὴν ἀπὸ τὸν Σερασκέρη, ὁ ὁποῖος ἐχαράκτηρισεν ὡς βαρύντατον παράπτωμα τὴν δοθεῖσαν εἰσφορὰν εἰς τὸ Ταμεῖον τοῦ Πρίγκηπος, τὸν ἐφνλάκισε καὶ τὸν κατεδίκασεν εἰς τὴν ἐσχάτην τῶν ποινῶν.....».

Δέσμη 961. — Κέρκυρα 6 Ἰανουαρίου 1718. — Ὁ Γενικὸς Προβλεπτής γράφει εἰς τὸν Δόγην:

«.....Ὁ Σερασκέρης εὐρίσκεται εἰς τὴν Ἄρταν. Εἰς τὸ Σηρόμερο καὶ εἰς τὸν Πύργον τοῦ Βραχωριοῦ εἶναι 350 σπαχήδες καὶ 250 ὁμοιοὶ πεζοί. Εἰς τὴν Ἄρταν εἶναι συγκεντρωμένοι 25000 ἵππικὸ καὶ πεζικόν. Ὁ Σερασκέρης, ποὺ εἶναι πολὺ δραστήριος καὶ ὀνομαστός, ἔχει μεγάλας ιδέας διὰ τὴν προσεχὴ ἀνοιξιν. Κυκλοφορεῖ ἡ φήμη, ὅτι ἀναμένονται 800 Γενίτσαροι ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκην, οἱ ὁποῖοι θὰ μείνουν στὰ Γιάννινα, καὶ κατοπιν θὰ ἐνωθοῦν μὲ τοὺς ἄνδρας τοῦ Δελβίνου τῆς

ύλωνος και άλλων μερών. Τοιουτοτρόπως υπολογίζεται ότι υπό τας διαταγὰς τῆς Σερασκέρης θὰ εἶναι περὶ τοὺς 8.000 ἄνδρες καὶ ἄγνωστοι παραμένουν αἱ δι-
λέσεις του καὶ τὰ μελλοντικά του σχέδια. Πιθανὸν νὰ λάβῃ ἱππικὸν καὶ ἀπὸ τὸν
ωρητῶν ποὺ εἶναι τόσον πλησίον πρὸς τὸ Ξηρόμερο.....».

24 Φεβρουαρίου 1718: Ὁ αὐτὸς πρὸς τὸν Δόγην:

«.....ἀνέφερα διὰ τῶν προγενεστέρων μου εἰς τὴν ἐξοχωτάτην Γερουσίαν τὴν
αὐτὴν τοῦ Σερασκέρη εἰς Ἄρταν μὲ 2500 ἄνδρας καθὼς καὶ διὰ τὴν μεταφορὰ
ἰπυρίτιδος, καζιμάδων καὶ φκιαργιῶν, ὡς καὶ δύο μικρῶν κανονιῶν καὶ ἐνὸς
βομβόλου ποὺ τὰ ἔφεραν ἐπάνω εἰς ζῶα. Ἀνέφερα ἐπίσης τὰ τῆς ἐπισκευῆς τῶν
ὁμῶν. Τώρα μοῦ γράφει ὁ Ἐξοχώτατος Προβλεπτής τῶν Νήσων ὅτι ἀναμένον
καὶ ἄλλαι ἐνισχύσεις εἰς τὸν Σερασκέρη καὶ γίνεται μεγάλη προμήθεια γαλέτ-
... Τώρα, νεώτεροι εἰδήσεις ἀναφέρουν ὅτι ἡδῆ ὁ ἀριθμὸς τῶν Τούρκων καὶ
ἐνεφανίσθησαν ἤδη εἰς τὰ σύνορα Πρεβέζης καὶ Βονίτσας σφόδρα ἐχθρικοῦ
αἰσῶς. Τέλος ὡς ἐμφαίνεται ἀπὸ μαρτυρικὰς καταθέσεις, μετέφεραν ἀπὸ τὴν
ισαλονίκην εἰς τὰ Τρίγκαλα ὀκτὼ κανόνια καὶ δύο μικρὰ βομβοβόλα, ἀλλὰ εἶναι
πολλὸς, ἂν μὴ ἀδύνατος, κατὰ τὴν παροῦσαν χειμερινὴν ἐποχὴν, ἡ μεταφορὰ τῶν
αὐτῶν Ἄρτης, διότι οἱ δρόμοι εἶναι ὀρεινοὶ καὶ σκεπράμενοι ἀπὸ χιόνι. Ἀλλ'
Σερασκέρης ἔδωκεν αὐστηρὰς διαταγὰς νὰ γίνῃ, πᾶσι θυσίαι, ἡ μεταφορὰ τῶν
ὁμῶν εἰς Ἄρταν, διότι, θέλει νὰ κτυπήσῃ τὴν Πρέβεζαν καὶ τὴν Βόνιτσαν
νὰ ἔλθῃ ἡ ἀνοιξίς, ὅποτε οὗτος θὰ κληθῇ νὰ μεταβῇ εἰς τὰς Βορείους Ἰσκαρ-
... μαζὺ μὲ τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἄνδρας.

Ἀντίγραμον ἐπιστολῆς ἀπὸ τὰ Γιάννινα τῆς 6/17 Φεβρ. 1718 (π.ῆμ.)....» ὡς
καὶ τὰς κατὰ ξηρὰν ἐπιχειρήσεις δὲν ὑφίστανται τώρα ἄλλαι ὑπὸ σκέψιν παρὰ κα-
τὰ τῆς Πρεβέζης καὶ Βονίτσας. Ὅκτω κανόνια καὶ δύο βομβοβόλα μετέφεραν οἱ
ἱπποὶ ἀπὸ τὰ Τρίγκαλα εἰς τὸ Μέτσοφον καὶ δὲν ἠμπόρεσαν νὰ προχωρήσουν
πρὸς τὴν ἀφθόνην χιόνος ποὺ καλύπτει τὸν δρόμον. Λέγεται ὅτι θὰ συγκεντρω-
ν 8.000 Τούρκοι ἵνα ἐπιτεθοῦν κατὰ τῶν δύο φρουρῶν, ἀλλὰ δὲν τὸ πιστεύω
ὡς αὐτὸ τὸ φεγγάρι δὲν ἀπέθανον ἀπὸ τὴν πανώλην παρὰ ἑνας τὴν ἡμέραν, ἂν,
νὰ τὸ φεγγάρι ἀρχίσῃ νὰ ὀλιγοστεύῃ, δὲν πάρεν πάλιν νέαν ἔκτασιν ἢ νόσος, ἐλπί-
εν εἰς τὸν Θεὸν νὰ ἀπαλλαγῶμεν ὀριστικῶς..... ἀφ' οὗτου ἐξεδηλώθη ἡ νόσος ἀ-
πὸν 1500 Τούρκοι καὶ 150 Χριστιανοί....»

Ἄλλη ἐπιστολὴ τῆς παραθέτομεν ἀπόσπασμα :

Γιάννινα 10)21 Φεβρουαρίου 1718 (π.ῆ.)

«.... εἰς τὴν Ἄρταν καθὼς μανθάνω εὐρίσκονται συνηγμένοι τρεῖς χιλιάδες
ἱπποὶ διὰ τὴν ἀνάκτησιν τῆς Βόνιτσας καὶ Πρεβέζας.... Ἡ πανώλης γὰρ τὴν ὥ-
ρην δὲν ἀκούεται πλέον, δόξα νὰ ἔχῃ ὁ Θεός....»

Ἄρτα. 2)13 Φεβρουαρ. 1718 (π.ῆ.). Ἄλλη ἐπιστολὴ :

«...ἔφθασαν ἀπὸ τὴν λεβαδειὰν ἐδῶ εἰς τὴν Ἄρταν 500 νεφέργια (°) καὶ 200 Γενίτσαροι. Εἶναι ἐδῶ τρεῖς Πασάδες μὲ 1300 ἄνδρας καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἀναμένον· ται καὶ οἱ σπαχήδες τῶν Γιαννίνων τοῦ Δελβίνου καὶ τῆς Παραμυθιάς καὶ ὅλοι μαζὺ θὰ κτυπήσουν τὴν Πρέβεζαν καὶ τὴν Βόνιτσαν...»

Ἐπιστολὴ τοῦ ἐν Ἄρτῃ Γάλλου Προξένου Ντουμπροκά πρὸς τὸν Γενικὸν Προβλεπτὴν Ἀνδρέαν Πιζάνι.

Ἄρτα 3 Ἰανουαρίου 1718.

«.... Ἦ Α.Ε. ὁ κ. λορεδάν μοι ἔδωσε τὴν ἄδειαν νὰ Σᾶς γράψω τοὺς ὅρους ποὺ σχετίζονται μὲ τοὺς τῆς Υ.Ε. ὡς πρὸς τὰ ὕδατα τοῦ Κόλπου τούτου καὶ εἶναι τρεῖς:

1) Νὰ πληρώνεται εἰς Πρέβεζαν ὡς τελώνιον 4 ο/ο δι' ὅ,τι θὰ εἰσέλθῃ καὶ θὰ ἐξέλθῃ χωρὶς διάκρισιν εἴτε ἐπικρατείας εἴτε δικαιοδοσίας.

2) Ἐνα μπέτζο (°) πέραν τῶν 4 % διὰ κάθε λίβραν καπνῶν καὶ 3) ὅλα τὰ φορτωνόμενα ἐμπορεύματα πρέπει νὰ κατευθύνωνται εἰς Βενετίαν.

Ἐπὶ τούτου εἶμαι ὑποχρεωμένος, χωρὶς νὰ θεωρηθῶ ὅτι δὲν ἔχω σεβασμὸν πρὸς τὴν Υ.Ε. τὴν ὁποίαν θεωρῶ, ἕνα ἀπὸ τοὺς πλέον διακεκριμένους Ἀντιπροσώπους τῆς Γαληνοτάτης Δημοκρατίας καὶ ἀνήκοντα εἰς μίαν ἐνδοξον οἰκογένειαν, νὰ ὑποβάλλω τὴν παρατήρησιν ὅτι παρομοία ἐπιβολὴ δὲν ἔμπορεῖ νὰ εἶναι ἐπιτετραμμένη παρὰ μόνον ὡς πρὸς τοὺς ἰδίους, ὑπηκόους οἱ ὅποιοι ἐμπορεύονται καὶ συναλλάσσονται μὲ ἐκείνην τὴν Ἐπικρατείαν καὶ δύνανται νὰ φορτώνουν ἐμπορεύματα καὶ ξεφορτώνουν εἰς τὰς χώρας ποὺ κατευθύνονται, ἐὰν δὲν προβλέπον διαφωρετικὰ αἱ συνθηκαὶ εἰρήνης. Ἀλλὰ δὲν ἀφορᾷ ἡμᾶς ποὺ ἐμπορευόμεθα εἰς τὰ Τουρκικὰ μέρη, χωρὶς νὰ κάμωμεν καμμίαν καινοτομίαν εἰς ἐκεῖνο ποὺ καθορίζεται ἀπὸ παγκοσμίους διατάξεις. Καὶ τὰς διατάξεις ταύτας τὰς σέβονται ὅλοι οἱ Πρίγκηπες εἰς τὴν χρῆσιν τῶν ὑδάτων καὶ ἐπιτρέπουν τὴν ἐλευθεροπλοΐαν χωρὶς νὰ ζητήσουν κανὲν δικαίωμα οὔτε φόρον, ἐκτὸς ἐὰν ξεφορτωθῇ τὸ ἐμπόρευμα εἰς τὴν ἐπικράτειαν ἐκάστου Πρίγκηπος καὶ εἰς τοιαύτην περίπτωσιν καταβάλλεται ὁ καθωρισμένος δασμός. Μὴ ὑπαρχούσης τοιαύτης ἐλευθερίας εἰς τὴν μεταφορὰν τῶν προϊόντων, ἂν δηλονότι ὁ κάθε Πρίγκηψ ἀπὸ τὰ ὕδατα τοῦ ὁποίου διέρχονται πλοῖα μέμῃτα, ἤθελεν ἀπαιτήσει τὴν καταβολὴν ἐνὸς δικαιώματος μόνον καὶ μόνον ἵνα ἐπιτρέψῃ ἀκωλύτως τὸν πλοῦν, δὲν θὰ ἦτο δυνατὴ ἡ διὰ θαλάσσης ἐμπορικὴ συναλλαγὴ, ἐκτὸς ἂν ὁ ἐνδιαφερόμενος θὰ κατώρθωνε νὰ περάσῃ διὰ τῆς ἐνόπλου βίας.

Διὰ τοὺς λόγους τούτους παρακαλῶ τὴν Υ.Ε. νὰ δώσῃ καὶ διαταγὰς ἵνα δύνανται οἱ συναλασσόμενοι μὲ τὰ Τουρκικὰ μέρη νὰ ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ φοιτῶν καὶ νὰ ξεφορτώνωνται τὰ μῆτα καὶ νὰ μεταφέρουν ἐλευθέρως διὰ μέσου τοῦ κόλπου τῆς Πρεβέζης..... Ἐχω τὴν τιμὴν νὰ προτείνω μίαν συμβιβαστικὴν λύσιν

29. Νεοσύλλεκτοι στρατιῶται.

20. BEZZO, τὸ ὄνομα τοῦτο ἐδόθη ὑπὸ τῶν Βενετῶν εἰς ἕν Γερμανικὸ νομισματάκι ἀξίας ἡμίσεως σολδίου καὶ βραδύτερον ἔκοψεν καὶ οἱ Βενετοὶ παρόμοιον χαλκοῦν νομισματάκι. Ἡ ἰνδικτὴ λίρα ἀντιστοιχεῖ μὲ 40 BEZZI.

εἰς τὸν τελώνην τῆς Πρεβέζης, ἵνα μοτρασθῇ μετὸν Τοῦρκον τῆς Ἀρτης τὸ εἰσπρατ-
τόμενον δικαίωμα. Σκέπτομαι ὅτι θα συμφέρῃ ἡ λύσις αὕτη εἰς τὸν Τελώνην τῆς Πρε-
βέζης.... Καὶ πάλιν παρακαλῶ τὴν Υ.Ε. νὰ λάβῃ ἀποφάσεις διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῶν
συναλλαγῶν καὶ τὴν ἀκώλυτον ναυσιπλοΐαν εἰς τὸν κόλπον τῆς Πρεβέζης.... αὕτη
εἶναι ἡ χάρις τὴν ὁποίαν ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ζητήσω ἀπὸ τὴν Υ.Ε. καὶ τὴν παρακα-
λῶ νὰ πιστεύῃ εἰς τὸν βαθύτατον σεβασμὸν μου πρὸς τὴν Υ.Ε. μεθ' οὗ διατελῶ.

Ταπεινότατος, εὐπειθέστατος δοῦλος Της

Ἀρτα. 3 Ἰανουαρίου 1718 Ντουμπροκά.

Υ.Γ. Ὑποβάλλω εἰς τὴν Ὑμετέραν Ἐξοχώτητα τὰς καλλιτέρας εὐσχὰς δι' ἐν
νέον ἔτος εὐτυχές.

Ἡ λίγη πανώλης ποὺ ἦτο ἐδῶ, δόξα τῷ Θεῷ, ἐξέλειπεν. Ἀπὸ 15 ἡμερῶν ποὺ
ἦτο εἰς τὰ ὕδατα τοῦ Κόλπου ἡ Υ.Ε. δὲν ἐξεδηλώθη πλέον κρούσμα τι οὔτε καὶ ἀ-
πέθανε κανεὶς ἀπὸ τὴν νόσον».

(Ἀκολουθεῖ)

ΔΗΜΟΤΙΚΟ

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΚΛΕΦΤΙΚΟ

Ἀνάρια—ἀνάρια τάρριχναν οἱ κλέφτες τὰ ντουφέκια
γιατὶ εἶναι οἱ μαῦροι λιγροστοί, πεντ' ἔξῃ ὀκτὼ νομάτοι.
Κι' ὁ καπετάνιος ἔκαιπε μ' ὀλη' τὴ συντροφιά του.
Πάει νὰ βαπτίσῃ ἓνα παιδί, νὰ πιάσ' ἓνα κουμπάρο.
Νὰ τῷ χῃ ὁ μαῦρος γύρισμα, νὰ τῷ χῃ ἀποκούμπι.
Πάρε κουμπαρα μ' τὸ παιδί καὶ δός μου τὸ ντουφέκι,
γιατὶ ντουφέκια πέφτουνε πέρα στὰ κλεφτοχώρια.

(Ἐκ τῆς συλλογῆς Μ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ - ΑΛΕΞΙΟΥ)

Κ. Δ. ΜΕΡΤΖΙΟΥ. δ. μ. Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν

Η ΑΡΤΑ

ΕΙΣ ΤΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ

1696—1781

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγούμενου)

3 Φεβρουαρίου. 1718.—Βόνιτσα.

Κατάθεσις τοῦ Καλιτὰν Κώστα Ραφτοπούλου :

Ἐπιστολέφης οὗτος μετὰ τοὺς ἄνδρας τὸν ἀπὸ τὰ μέρη τοῦ Ἀσπροποτάμιου, πρὸς τὰ Γιάννινα, ὅπου εἶχε μεταβῆ ὡς «λαοτιζάνος» ἐδήλωσεν :

«Εἶνε 8 ἡμέρες πού ἐπῆγα εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα ἵνα κάμω κτημίαν ἐπιδρομὴν κατὰ τῶν Τούρκων καὶ εἰς τὸ Χωριὸ Χαλίκι εὗρήκα δύο ἀπὸ αὐτοὺς ἀλλ' ἐλειδῇ εἶχον κλεισθῇ καὶ ὀχυρωθῇ εἰς ἓνα σπίτι, συναντήσας μεγάλας δυσκολίας ἵνα τοὺς συλλάβω, ἔβαλα φωτιά εἰς τὸ σπίτι καὶ ἐκάησαν μαζὺ μετ' αὐτό.

Ἄφ' οὗ δὲν ἤμπόρεσα νὰ κάμω ἄλλο τίποτε, ἠγόρασα μερικὰ πρόβατα ἀπὸ Χριστιανούς βοσκούς καὶ τὰ ἔφερα ἐδῶ πού ὑπάρχει ἔλλειψις κρέατος καὶ ἔφθασα χθὲς τὸ βράδυ.»

Ἐρωτηθεὶς περὶ τῆς ὑγιεινῆς καταστάσεως τῶν μερῶν ἀπήντησεν : Συνήντησα πολλοὺς ἐμπόρους οἱ ὅποιοι ἀπὸ τὰ Γιάννινα καὶ τὴν Ἀρτιαν ἐπήγαιναν πρὸς τὰ Τρίκαλα, καὶ οὗτοι μοι ἐδήλωσαν μετ' ὄρκον ὅτι πρὸ πολλῶν ἡμερῶν δὲν ἐσημειώθη κροῦσμά τι καὶ ὅτι τῶρα ἐπικρατεῖ ὑγεία καὶ εἰς τὰ δύο μέρη.

Οἱ ἴδιοι ἔμποροι μοῦ εἶπον ὅτι τὸ σῶμα τοῦ Σερασκέρη πού εὗρίσκεται τῶρα εἰς τὴν Ἀρτιαν ἀποτελεῖται ἀπὸ 2000 περίπου ἀνδράς καὶ ὅτι ἔφθασαν τελευταίως ἀπὸ τὰ Τρίκαλα ἐκατὸν ἀπὸ τοὺς ἀνδρας τῆς ἱπαιῖθρον, τοὺ ὁποίους ὀνομάζουν Γιουρούκηδες καὶ Γενιτσάρους, ἀλλὰ πράγματι δὲν εἶνε. Λέγουσι ὅτι περιμένουν καὶ ἄλλους ἀπὸ τὰ Τρίκαλα, ἀλλὰ εἶναι δύσκολος ἐπὶ τοῦ παρόντος ἡ διαβάσις, διότι οἱ δρόμοι εἶνε σκεπασμένοι ἀπὸ καχὶ στρώμα χιόνος καὶ ὅτι συνήθως οἱ δρόμοι γίνονται διαβατοὶ τὸν μῆνα Μάρτιον.

Τέλος εἶπεν ὅτι γενικὴ γνώμη ὑπάρχει ὅτι ὁ Σερασκέρης ἐτοιμάζει ἐπίθεσιν κατὰ τῆς Πρεβέζης ».

20 Φεβρουαρίου 1718. Κέρκυρα.

Μαρτυρική κατάθεσις του 'Αγγελή Ραρτοπούλου 'Αθηναίου πρώην κατοίκου Πατρῶν ἀλλὰ τώρα χωρίς μόνιμον κατοικίαν. 'Ηλθεν ἀπὸ τὴν Σαγιάδαν.

'Ερωτηθεὶς τί ἤλθε νὰ κάμῃ ἀπήντησεν ὅτι εἶχε φέρῃ μερικά ἐμπορεύματα ἀπὸ τὴν Λάρισσαν διὰ τὴν Σαγιάδα, ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ἐμπορικὴ ἐπικοινωνία μεταξὺ Κερκύρας καὶ Σαγιάδος εἶναι διακεκομμένη, ἀφῆκε τὰ ἐμπορεύματα στὰ Γιάννινα καὶ ἤλθε μόνος τρυφεῖς τὸν ἀδελφόν του ποὺ εἶναι μαζί με τὸν Λεονάρδον Βαβόν.,, ..» 'Ηκύσε καὶ αὐτὸς διὰ τὰ κανόνια καὶ τὰ εἶδε στὰ Τρίκαλα καὶ λέγει ὅτι προορίζονται διὰ τὴν 'Αρταν..... Περιγράφει τὸ εἶδος τῶν κανονιῶν καὶ ὅτι τὰ μετέφεραν ἐπ' ἡν σὲ κάρρα συρόμενα ἀπὸ 4 ἢ 6 ἵππους, ἀλλὰ λόγῳ τοῦ ὅτι εἰς τὸν δρόμον ποὺ ἔκαμε μεταξὺ Τρικκάλων καὶ 'Ιωννίνων ἔπεσε πολὺ χιόνι, δὲν νομίζει εὐκολον τὴν μεταφοράν, μολονότι ὁ Σερασκέρης ἐπέβαλεν εἰς τοὺς δημογέρουντας τῆς Ἀρτῆς καὶ Τρικκάλων νὰ πληρώσουν ἀνδρῶπορες νὰ ἀνοίξουν τοὺς δρόμους...»

12 Φεβρουαρίου 1718 Βόνιτσα.

Μαρτυρική κατάθεσις εἰς τὸ 'Υγειονομεῖον τοῦ Ρίζου Καστροῦ ἀπὸ τὸ Κομπότι ἐλθόντος εἰς Βόνιτσαν με βάρκαν.

».....Εἶνε τώρα 25 ἡμέραι ποὺ δὲν ἐσημειώθη κινεῖν νέον κρούσμα στὰ Γιάννινα. Μᾶς τὸ ἐμβαίωσαν πολλοὶ ποὺ ἤλθαν ἀπὸ ἐκεῖ εἰς τὸ χωριὸ μας. Εἰς τὴν 'Αρταν ὕστερα ἀπὸ τὸ πρῶτον καὶ τελευταῖον κρούσμα ποὺ ἀπέθανεν ἕνας νῶς χριστιανὸς ποὺ ὑπηρετεῖ ὡς σπαχῆς στὸ χωριὸ Ρόκα τὸ ὁποῖον ἀπέχει δύο ὥρες δρόμον ἀπὸ τὴν πόλιν καὶ ὑπῆρχεν ὑποψία ὅτι προσεβλήθη ἀπὸ τὴν πανώλην, δὲν ἐνεφανίσθη πλέον ἄλλο κρούσμα καὶ τώρα ἐπικρατεῖ ἀκρα ὑγεία καὶ ἐντὸς τῆς πόλεως καὶ ἔξω στὰ χωριά εἶναι πλέον τῶν 45 ἡμερῶν ποὺ ἀπέθανεν ὁ ἡμεῖς νέος. Καὶ ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχει πλέον ὑποψία περὶ νόσου, ὁ Πρύξενος ὁ Γάλλος, ὁ ὁποῖος εἶχε καταφύγει εἰς μίαν μονὴν ἔξω τῆς πόλεως, ἤδη ἐπανέκαμψεν εἰς τὴν ἐδμεν του. Δύο ἕως τρεῖς χιλιάδες 'Τούρκοι εὐρίσκονται ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰς 'Αρταν, ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Σερασκέρη ἑφιπποὶ καὶ πεζοί. Χθὲς ἤλθαν 150 γιουρούκηδες καὶ ἐντὸς ὀλίγου κατακράνουν ἄλλοι 2000 ἀπὸ τὰ μέρη τῆς Θεσσαλονίκης διότι φαίνεται πῶς σκοπεύει νὰ ἐπιτεθῇ κατὰ τῆς Πρεβεζῆς. Μάλιστα πρὸ τριῶν ἢ τεσσάρων ἡμερῶν ἤλθεν ἕνας καπιτῆζης (**) ἐκ μέρους τῆς 'Υψηλῆς Πύλης καὶ τῷ ἔφερε τὴν διαταγὴν νὰ ἐπιτεθῇ ἀνέν περαιτέρω ἀναβολῆς κατὰ τῆς Πρεβεζῆς, διαφορετικὰ κινδυνεύει τὸ κεφάλι του. Διὰ τοῦτο ὁ Σερασκέρης διέταξεν ἀμέσως νὰ ἐτοιμάσουν γαλέταν οἱ φουῆροι τῆς 'Αρτῆς καὶ διέταξε καὶ τοὺς χασάπηδες νὰ συγκεντρώσουν κρέατα. 'Ετοιμάζει δὲ καὶ ὅ,τι ἄλλο εἶναι χρήσιμον διὰ τὴν ἐκστρατείαν, λέγουν ἐπίσης ὅτι πρόκειται νὰ μεταφέρῃ καὶ κανόνια. 'Ηδη πρὸ 15 ἡμερῶν ἐπέβαλεν εἰς τοὺς κατοίκους νὰ τὰ μεταφέρουν με βουβάλια.

31) Θυρωρὸς τῆς 'Υψηλῆς Πύλης. Ὅδοι ἀπεσιέλλοντο ὡς ἀγγελιαφόροι.

άλλα παρουσιάζονται πολλές δυσκολίες.

«Από μίαν Γαλλικήν Ταρτάναν (32) ένα χονδρόν καλώδιον καὶ τὸ μετέφερε με μουλάρια εἰς τὴν Ἄρταν πρὸ 15 ἡμερῶν».

«Ὁ Σερασκέρης ἔστειλεν ἕνα ἄνθρωπον του εἰς τὸν Μωρηῶν παρὰ τῇ Ὁσμάν Πασᾷ, πού ἦτο ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος πέρασε τὴν παρελθούσαν Τρίτην μαζί με δύο μπαϊράκια (33) ἀπὸ τὸ χωριὸ μας καὶ πῆγεν εἰς τὴν Ἄρταν εἰς τὸν Σερασκέρη, ἀλλὰ δὲν γνωρίζομεν τί ἀπαντήσεις τοῦ ἔφερεν. Ἐνα μόνον μικρὸ κανόνι ἔφερε μέχρι τοῦδε στὴν Ἄρτα καὶ δύο βομβοβόλα μικρά. Ταῦτα μετεφέρθησαν ἐπὶ τῆς ῥάχεως τῶν ἀλόγων.

Ἄλλο τι δὲν ἔχω νὰ προσθέσω».

Δέσμη 867.

Βόνιτσα 1 Αὐγούστου 1718. Ὁ Προβλεπτής Βονίτσης Ἀντώνιος Μπέμπο ἀποστέλλει τὴν κάτωθι μαρτυρικήν κατάθεσιν ἐνὸς ἐμπίστου ὑπὸ χρονολογίαν 20 Ἰουλίου 1718 (π.ῆ.)

«.....μεῦ ἐγράψατε ὅτι γίνετε λόγος πῶς εἰς τὴν Ἄρταν εὐρίσκονται 4000 Τούρκοι οἱ ὅποιοι ἐτοιμάζονται διὰ τὴν κατάληψιν τῆς Πρεβέζης. Ποῖος τὸ εἶπεν αὐτό, εἶναι ἕνας ψευτής διότι εἰς τὴν Ἄρταν εὐρίσκονται μόνον 1000 ἄνδρες καὶ ὁ Διοικητὴς τῆς πόλεως κατέβασε τὰ κανόνια ἀπὸ τὸ φρούριον καὶ λέγει ὅτι ἀπεφάσισε νὰ κινηθῇ κατὰ τῆς Πρεβέζης καὶ οἱ περιμένει νὰ φθάσουν καὶ ἄλλοι ἄνδρες. Ἀλλὰ τίς περυσμένες τοῦ ἔφυγαν 13 μπαϊράκια ἀπὸ Γιουρούκηδες τοὺς ὁποῖους κάποιον εἶχε στείλει ἵνα κατόπιν γυρίσουν, ἀλλὰ δὲν ἠθέλησαν νὰ ἐπιστρέψουν. Τὰ κανόνια τὰ ἔχει ἔτοιμα πρὸς φόρτωσιν καὶ ἡ ἰδέα του εἶναι νὰ ἐπιτεθῇ κατὰ τῆς Πρεβέζης. Ὁ Τούρκος εἶναι πονηρὸς καὶ ἡ Ὑμετ. Ἐξοχότης πρέπει νὰ ἐπαγρυπνῇ.

Ἡ Ὑμετέρα Ἐξοχότης ἔγραψε καὶ εἰς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον ἵνα λάβῃ πληροφορορίας. Ἀλλ' οὗτος ἀπεμακρύνθη καὶ δὲν εὐρίσκεται πλησίον τῆς πόλεως, διότι φοβεῖται τὸν Βεζύρη καὶ δι' αὐτὸ κρύβεται.

Μετὰ δύο - τρεῖς ἡμέρας στείλατέ μοι πάλιν τὸ πλοιάριον καὶ θὰ σᾶς δώσω καὶ νέας πληροφορίας διότι θὰ στείλω ἄνθρώπους νὰ κατοπτεύσουν τὰς κινήσεις τῶν Τούρκων καὶ γνωρίζει ἡ Ὑ. Ἐξοχ. ὅτι τῶρα με δυσκολίαν πηγαίνουν οἱ ἄνθρωποι εἰς τὴν Ἄρταν, διότι φοβοῦνται τὴν ἀσθένειαν.

Παρακαλῶ τὴν Ὑ. Ἐ. ὡςάκις μοῦ γράφει νὰ μὴ σημειώνῃ τὸ ὄνομά μου ἀλλὰ νὰ γράφῃ ἕνα ψευδώνυμον ὥπως νομίζει, διότι δὲν θέλω νὰ πέσῃ κανένα γράμμα καθ' ὁδόν, διότι θὰ ἔχανα τὴν ζωὴν μου καὶ τέλος ἀσπάζομαι τὸ ἔνδυμά της.

Ταπεινότητος δοῦλος Της.

20 Ἰουλίου 1718 (π.ῆ.).

32) Ἐμπορικὸ πλοῖο ταχύ.

33) Κάθε διμοιρία στρατοῦ ἔφερε καὶ ἕνα λάβρον ἥτοι μπαϊράκι, ἀπετελεῖτο δὲ συνήθως ἀπὸ 30 ἕως 50 ἄνδρας.

Δέσμη 966.

Ἁγία Μαύρα 1 Ὀκτωβρίου 1721—Μαρτυρική Κατάθεσις.

Ἐνεφανίσθη εἰς τὸ Γραφεῖον τοῦ Ἐξοχῶτ. Ἐκτακτοῦ Προβλεπτοῦ ὁ Μαρίνος Παπαντωνῆς τοῦ ποτε Γεωργάρα ἐκ Ζακύνθου καὶ κατέθεσε τὴν ἀκόλουθον:

«Ἐρχομαι ἀπὸ τὰ Γιάννινα μέσῃ Ἀρτῆς. Εἶνε 13 ἡμέραι πρὸς λείπω ἀπὸ τὰ Γιάννινα. Μία μέρα ἐπῆγα εἰς τὸν Μητροπολίτην Ἰερόδεον. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἦλθε καὶ ἓνας Ἕλλην ἔμπορος προερχόμενος ἐκ Κων/πόλεως, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἀναχωρήσει ἐκεῖθεν πρὸς 14 ἡμερῶν καὶ ἐνεχείρισε εἰς τὸν Μητροπολίτην μερικὰς ἐπιστολὰς τοῦ Οἰκομενικοῦ Πατριάρχου. Ἐγένετο λόγος περὶ ἐπικειμένου πολέμου κατὰ τῆς Βενετίας. Κατόπιν ἐπῆγα πρὸς συνάντησιν τοῦ ἐν Ἀρτῇ Προξένου τῆς Γαλλίας κ. Δουμπροκά πρὸς εὐρίσκετο εἰς τὰ Γιάννινα εἰς τὸ σπίτι τοῦ κ. Λάμπρου Πάλλη ἐμπόρου καὶ διερμηνέως του καὶ τῷ εἶπα ὅτι ἀνέφερον ὁ ἐκ Κων/πόλεως ἔλθων ἔμπορος. Ὁ Πρόξενος ἐπεφόρτισε τὸν Πάλλον νὰ εἴρῃ δύο ἀγάδες πρὸς ἦλθαν ἀπὸ τὴν Κων/πολιν, ἵνα μάθῃ κάτι. Τὴν ἐπομένην ἡμέραν ὁ Πρόξενος ἐπῆγεν εἰς τὸν Πασᾶν ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ τίποτε δὲν ἤκουσε τὸ δευτερόν.

Ἀνεχώρησα ἀπὸ τὰ Γιάννινα μετὰ τὸν Πρόξενον ἵνα εἶμαι ἐξησφαλισμένος ἀπὸ τοὺς κακοποιούς οἱ ὅποιοι ἀρπάζουν εἰς τοὺς δρόμους κατὰ τῶν φιλησυχῶν διαβατῶν καὶ μετὰ δύο ἡμέρας ἤμεθα εἰς τὴν Ἀρταν. Ἐκεῖ ἔμεινα δέκα ἡμέρες εἰς τὸ σπίτι τοῦ Γεώργου Κεφαλᾶ, ἐμπόρου, πρὸς εἶναι καὶ διερμηνεὺς τοῦ εἰρημένου Προξένου. Ὁ Γάλλος Πρόξενος κ. Δουμπροκά μοῦ εἶπεν ὅτι ὁ Τούρκος καπιτζίμπας (**) πρὸς εὐρίσκετο στὰ Γιάννινα, σταλμένος ἀπὸ τὴν Ὑψηλὴν Πύλιν καὶ τίς περασμένες τὸν συνήντησεν εἰς τὸ Παλάτι τοῦ Πασᾶ, κατέοχεν εἰς τὴν Ἀρταν τὴν περιουσίαν τῶν Τούρκων Τζαπρασλῆ καὶ Σπάο. Ὁ Σπάο αὐτὸς εἶχεν ἀποκεφαλισθεῖ πρὸ ἐνὸς μηνὸς στὰ Γιάννινα, διότι εἶχε συνεννοηθῇ μετὰ τὸν Τζαπρασλῆ.

Ὁ Καπιτζίμπας ἔγραψε τῷ ἄρτι εἰς τοὺς Διοικητὰς τῆς Ἀρτῆς νὰ ἐτοιμάσουν τριάντα πέντε οἰκῆματα ἵνα φιλοξενήσουν 2000 Γενιτσάρους, οἱ ὅποιοι ἐπρόκειτο νὰ κατέλθουν εἰς Ἀρταν.

Ἐπειδὴ ὁ Πρόξενος δὲν ἤθελε νὰ τὰ γράψῃ τῷ ἀνωτέρῳ εἰς Ὑμᾶς ἵνα μὴ τυχὼν παραπέσῃ ἢ ἐπιστολὴ του, μετὰ ἐπεφόρτισεν ἵνα, ἅμα ἔλθω εἰς τὴν Ἁγίαν Μαύραν ἐκθέσω τὰ καθέκαστα εἰς τὸν Δημόσιον Ἀντιπρόσωπον.....».

Δέσμη 867.

18 Ἰουνίου 1723—Ὁ Ἄλκο Μπουλούμπας (**) πρὸς τὸν Ἐκτακτον Προβλεπτὴν Ἀγ. Μαύρας.

«ἀπὸ ἐμένα τὸν Ἄλκο Μπουλούμπας εἰς τὸν ἐξοχῶτ. φίλον μας Ἐκτακτον Προβλεπτὴν φιλικούς χαιρετισμούς.

*) Ἀρχιθωροδὸς τῆς Ὑψηλῆς Πύλης.

**) Ἡ ἐπιστολὴ γραφείσα Ἑλληνιστί, εὐρίσκεται εἰς τὸ ἔγγραφον μεταρρασμένη εἰς τὴν Ἰταλικὴν μετὰ τὴν σημείωσιν: EXGRECO καὶ ἤδη μετεφράσθαι, παρ' ἡμῶν.

Με τὸ παρὸν σὰς κάμνω γνωστὸν ὅτι ἦλθεν εἰς ἡμῖς ὁ Φουρλίγκας καὶ ὁ Πά-
νος Στασινὸς μετὰ τὸν ἀδελφὸν τοῦ Νικὸν καὶ τὸν Δῆμον Κρινιώτην καὶ ἐπροσκύν-
σαν καὶ ὁ Βασιλεὺς μας τοὺς ἐσυγχώρησε τὰ σφάλματα καὶ τὰ ἐγκλήματα τῶν καὶ
γράφω καὶ εἰς Σὰς ἵνα τοὺς συγχωρήσῃτε ἂν ἔκαμαν κάτι τι εἰς τὰ σύνορά σας
καὶ νὰ μὴν ἔχουν πλέον κτιμίαν ἐνόχλησιν ἀπὸ τὴν Ὑ. Ἐ. Ὁμολογῶ καὶ ὁ Βλα-
γιάννης μετὰ τοὺς λεβέντες τοῦ ἐπροσκύνῃ καὶ ἐπῆγαν οἱ δημογέροντες καὶ ἐπαιώτη-
καν ἐγγυηταὶ δι' αὐτὸν εἰς τὸν Ἀφέντην μου καὶ ὁ ἴδιος μοῦ ἐγράψε νὰ εἰδοποιήσω
καὶ τὴν Ὑ. Ἐ. ἵνα μὴ ἔχη πλέον καμμίαν ἐνόχλησιν καὶ μετὰ τὰς ἐορτὰς θὰ ἔλθῃ
εἰς τὰ σύνορα ὁ μπέης μου.

Τελειώνοντας Σὰς χαιρετῶ καὶ πάλιν.

Σημ.—Ἡ ἀπάντησις τοῦ Ἐκτάκτου Προβλεπτοῦ ἦτο λίαν ἐπιφυλακτικὴ.

Ἀγία Μαύρα 15 Ἰανουαρ. 1724: (Ο Ἐκτάκτος Προβλεπτής εἰς τὸν Δόγην:

«... ὁ μουσελῖμης (") τῶν Ἰωαννίνων καὶ ὁ Βοεβόδας τῆς Ἀρτις μοι ἔ-
καμαν γνωστὴν τὴν κατωθι περιεργὸν καὶ ἀπίστευτον ὑπόθεσιν: ὅτι δηλαδὴ ἕνας
Διαμαντῆς καὶ Κώστας ὑπὸ καὶ τῆς Ὑμετ. Γαληνότητος, κάτοικοι τῆς νήσου ταύ-
της, καταπιεσθέντες μετὰ ψυχὴν ἀδικον καὶ κακοήθῃ τὰς διατάξεις τῆς Συνθήκης ἐι-
ρήνης εἰσέβαλον μετὰ πολλοὺς ὁπαδοὺς εἰς τὴν Ὀθωμανικὴν Ἐπικράτειαν καὶ ἤρ-
σαν τὰς ληστείας καὶ τὰ βλαπτικὰ κατὰ τὴν ἰσχύοντων κτιοίκων καὶ ἐπέφερον τοι-
αύτην ἀναταραχὴν εἰς τὰ σύνορα ὥστε ἐγένοντο ἤδη διαμαρτυρίαι πρὸς τὴν Ὑψη-
λὴν Πύλιν. Εἰς τὴν σειράν τῶν παθόντων ἐνεφανίσθη ἐνώπιόν μου καὶ κάποιος
Στέφανος Μπάντης ὑπὸ καὶ τῆς Ὀθωμανῆς μετὰ μίαν ἔκκλησιν τῆς ὁπρίας ἐποβάλλω
συνημμένως ἀντίγραφον εἰς τὰς Ὑμετέρας Ἐξοχότητας. Τὸν ἐδύχθην μετὰ εὐγένειαν
καὶ τῷ ὑπεσχέθην κάθε διευκόλυνσιν καὶ βοήθειαν ἵνα ἱκανοποιήσω κατὰ τὸ δυνα-
τὸν τὰς διατυπωθεῖσας εἰς τὴν αἰτήσιν ἀπαιτήσεις τοῦ καὶ ἵνα ἀπέλθῃ εὐχαριστη-
μένος. Ὑπέβαλα καὶ σχετικὴν ἔκθεσιν εἰς τὸν Γενικὸν Προβλεπτήν, ἀλλὰ δὲν ἤσ-
χασεν ὁ Ἕλλην αὐτὸς καὶ καθημερινῶς προσήρχετο καὶ διεμαρτύρετο δι' ὅσα ἀδικα
ἐπαθεν. Τοῦ εἶπα νὰ περιμένῃ ἕως ὅτου ἔλθουν αἱ ἀπαντήσεις τοῦ Γεν. Προβλε-
πτοῦ. Ἐπειδὴ ὅμως οὗτος εἶχεν ἀπαυδῆσαι καὶ ἠτοιμάζετο νὰ ἀναχωρήσῃ ἵνα ἀ-
ναφέρῃ τὰ καθέκαστα εἰς τοὺς Τοῦρκους Διοικητὰς καὶ οὕτω προκληθῇ καὶ νὰ
παράποντα εἰς Κωνσταντινὴν, ἐθεώρησα σκόπιμον νὰ φυλακίσω τὰς οἰκογενείας τῶν κα-
κόποιων καὶ νὰ τὰς κρατήσω εἰς τὸ δεσμοτῆριον μέχρις ὅτου ἀποζημιωθῇ ὁ παθὼν
ἀπὸ τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν οἰκογενειῶν τούτων.

Τὸ μέτρον ποὺ ἔλαβον ἀπεδείχθη τελεσφόρον διότι μετὰ δύο ἡμέρας ἱκανοποι-
ήθη ὁ παθὼν καὶ οὕτως ἔληξε μία τόσον ἀνιάρη ὑπόθεσις καὶ ὑπεγράφη καὶ ἀπο-
δεῖξις ἐξοφλήσεως πάσης ἀπαιτήσεως, ἧς ἀντίγραφον ὑποβάλλεται συνημμένως.

Ἀντίγραφα θὰ ὑποβάλω καὶ εἰς τὸν Ἐξοχότατον Βαῖλον παρὰ τῇ Ὑψηλῇ
Πύλῃ, ἵνα τὰ παρουσιάσῃ, ἂν τυχὸν ἤθελὸν φθάσει τὰ παράποντα εἰς τὸ Διβάνιον

36) Ὁ Μουσελῖμης ἢ μουτεσελῖμης ἦτο ὁ ἀναπληρωτὴς τοῦ Διοικητοῦ.

τῆς Ὑψηλῆς Πύλης..... Ἐδῶκα ἀδυστήρως διαταγάς, ἵνα καταδιωχθῶν καὶ συλληφθῶν οἱ κακοποιοὶ καὶ εἰδοποιοὶ καὶ τοὺς Τούρκους Διοικητάς, βεβαιῶν αὐτοῖς ὅτι θὰ κυνηγηθῶν μέχρι θανάτου καὶ ὅχι μὲ τὸν τρόπον ποὺ ἐφαρμόζουν οἱ ἴδιοι Διοικηταί, οἱ ὅποιοι τοὺς συγχωροῦν, ἐνῶ ἔπειτα αὐτοὶ ἀρχίζουν τὰ αὐτὰ ὥς καὶ προηγήτερα. Ἐκφράζομαι κατ'αὐτὸν τὸν τρόπον ἵνα τοὺς ἀναγκάσω νὰ παύσουν τὴν μέχρι τοῦδε πολιτικὴν τῆς συγγνώμης καὶ ἀμνηστίας τῶν κακοποιῶν, ὥς ἔγινε μέχρι τοῦδε.....»

Ἴδου τώρα καὶ τὸ ἔγγραφο. τῆς ἐξοφλήσεως τῶν ἀπαιτήσεων συνταχθὲν εἰς Συμβουλευγράφον τῆς Λευκάδος ἑλληνιστί, ἀλλὰ εὐρίσκεται μεταφρασμένον Ἱταλιστί.

1724, 6 Ἰανουαρίου (π.ῆ.) ἐν τῇ χώρᾳ τοῦ Ἀμαξικίου τῆς Ἀγίας Μαύρας.

Τὴν σήμερον ἡμέραν ἐνεφανίσθη ἐν ὀπίῳ ἐμοῦ Συμβουλευγράφου καὶ μαρτύρων ὁ Στεφανῆς Μπάντης τοῦ ποτε Κώστα ἀπὸ τὸ χωρίον Γριμμένον, περιφερείας Ἰωαννίνων, ὁ ὅποιος ἦλθε ἐδῶ μὲ γράμματα τοῦ Μουσσελίμη τῶν Ἰωαννίνων καὶ τοῦ Βοεβόδα τῆς Ἀρτης, οἱ ὅποιοι τὸν συνέστειον εἰς τὴν Δικαιοσύνην τοῦ Ἐξοχωτάτου τοῦτου ἐκτάκτου Προβλεπτοῦ, διὰ τὴν ἀποζημίωσιν τῶν ὧρων ὑπέστη ἀπὸ τοὺς κακοποιούς οἱ ὅποιοι τὸν ἐλήστευσαν, καὶ ἐπειδὴ αἱ ὑποφάει ἐστράφησαν κατὰ τὸν Διαμαντὴ Μαζοῦ, Κώστα Ράρτη καὶ ἐνὸς Μιλάμου καὶ Μαρή, οἱ ὅποιοι ἔχουν τὰς οἰκογενείας τῶν εἰς τὴν νῆσον ταύτην, ἐλήφθησαν παρὰ τοῦ Ἐξοχωτάτου Προβλεπτοῦ ἀδυστήρᾳ μέτρα κατὰ τῶν οἰκογενειῶν ταύτων, ἵνα οὕτως ὑποχρεωθῶν οἱ αὐτοὶ νὰ ἀποζημιώσουν τὸν παθόντα. Ἀφ'οὗ ἦλθεν ἔπειτα ἐνταῦθα ὁ παθὼν καὶ ἐνιστάμενος ἵνα ζητήσῃ τὴν δικαιοσύνην κατὰ τῶν ἐνόχων καὶ βεβαιωθέντος ὅτι οἱ κακοποιοὶ ἦσαν ἄλλοι ἢτοι ὁ Γομαρο—Κυριάκης, ὁ Ἀναστάσιος Κατσιγιάννης καὶ λοιποὶ, καὶ ὅχι οἱ ἀναρριθύντες Διαμαντῆς, Ράρτης καὶ συντροφία, μὲ ὅλα τοῦτα ἠθέλησαν οἱ ἐν λόγῳ Διαμαντῆς, Ράρτης καὶ λοιποὶ ὑπήκοοι, νὰ μείνουν σύμφωνα μὲ τὸν παθόντα ἀναφορικῶς μὲ τὴν συνολικὴν ζημίαν ποὺ ὑπέστη, ἵνα ἀπαλλαγῶν οὗτοι ἀπὸ τὰ μέτρα τῆς δικαιοσύνης καὶ δυνηθῶν νὰ στραφῶν κατὰ τῶν πραγματικῶν ἐνόχων.

Ἀηλώνει κατόπιν τῶν ἄνω, ῥητῶς καὶ κατηγορηματικῶς, ὁ παθὼν Στέφανος ὅτι ἔλαβεν ἀπὸ τοὺς εἰρημένους Διαμαντῆν, Κώστιαν, Μιλάμον καὶ Μαρήν πλήρη ἱκανοποίησιν διὰ τὸ σύνολον τῆς ζημίας καὶ ὅτι δὲν ἔχει πλέον καμμίαν ἀπαίτησιν ἐναντίον οὐδενὸς καὶ ὅτι ἀφίεται εἰς αὐτὸν τὸ δικαίωμα νὰ ἀξιῶσιν παρὰ τῶν ἄλλων τὴν ἐπανόρθωσιν τῆς ζημίας καὶ τέλος δηλώνει ὁ Στέφανος Μπάντης ὅτι εἶναι ἄνθρωπος ὑποχρεωμένος εἰς τὴν ἀδέκαστον δικαιοσύνην τοῦ φιλευσπλάχνου Πρίγκιπος, ἡ ὁποία τοῦ ἔδωκε τὴν χεῖρα καὶ τὴν βοήθειαν πρὸς πλήρη ἱκανοποίησιν του. Παρακαλεῖ τέλος νὰ ἀφίση ἐλεύθερον καὶ ἑκάστην πρᾶγμα ποὺ κατεσχέθη τῶν ἄνω ἀναφερομένων Διαμαντῆ καὶ λοιπῶν καὶ ὅτι ἐξ ὀλοκλήρου ἀποζημιωθείς δὲν ἔχει πλέον καμμίαν ἀξίωσιν ἢ ἀπαίτησιν καὶ βεβαιώνει τὰ ἄνω, ὑπογράφων ἰδιοχείρως μαζὺ μὲ τοὺς μάρτυρας τὴν παροῦσαν πράξιν.

Στέφανος Μπάντης τοῦ ποτε Κώστα βεβαιῶ.

Γεώργιος Σαμπέλλης μαρτυρῶ.

Γεώργιος Σάκκας μαρτυρῶ

Ἰωάννης Καρβελᾶς δημόσιος Συμβολαιογράφος συνέταξα καὶ ἐπεκύρωσα

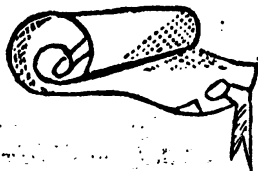
Εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὑπὸ ἡμερομ. 1 Ἰανουαρ. 1724, ποὺ ὑπέβαλεν ὁ Στέφανος Μπλάντης ἐκ τοῦ χωρίου Γραμμένου εἰς τὸν Ἐκτακτὸν Προβλεπτὴν, ἀναφέρεται ὅτι οἱ κακοποιοὶ τὸν ἐπλήγωσαν βαρεῖά, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὰς σὺλᾶς ποὺ ἔχει εἰς τὸ σῶμά του ὅτι ἐπῆραν σκλάβον τὸν υἱόν του Στάθην, τὸν ὁποῖον καὶ ἐξηγόρασε μὲ 520 ρεῶλια καὶ ὅτι ἵνα ἐξοικονομήσῃ τὸ ποσὸν αὐτό, ἐπώλησε ὅ,τι εἶχε καθὼς ἔβαλε σὲ ἐργασία καὶ τοὺς ἄλλους υἱοὺς του. «Ὅτι ἡμποροῦσαν γράφει περαιτέρω, οἱ διοικηταὶ μου ποὺ ἔγραψαν καὶ τὰ συστατικὰ γράμματα πρὸς Ὑμᾶς, νὰ κάμουν τὰ ἴδια συλλαμβάνοντες ὑπηκόους Ἐνετούς, οἱ ὁποῖοι πηγαινοέρχονται μὲ ἐμπορεύματα εἰς τὴν Ἀριαν. Ἀλλὰ δὲν ἐπιθυμοῦν νὰ διαταραχθοῦν αἱ εἰρηνικαὶ σχέσεις καὶ ἡ φιλία τὴν ὁποίαν μὲ τόσῃ καλὴν θέλῃσιν καλλιεργεῖ ἡ Ὑμετ. Ἐξοχότης....».

Ἀρτα 18 Ἰουνίου 1726 Βοεβόδας Ἀρτης εἶναι ὁ Χατζῆς Ἀλῆ Ἀγᾶς ὅστις γράφει εἰς τὸν Ἐκτακτὸν Προβλεπτὴν Ἀγῆς Μαύρας διὰ κίποιαν ὑπόθεσιν.

Ἀγία Μαύρα 2 Αὐγούστου 1728 ὁ Ἐκτακτὸς Προβλεπτὴς γράφει εἰς τὸν Δόγην:

«... δὲν γνωρίζω ποῖαν ἔλπιωσιν δικαιοῦνται νὰ ἐπιτύχουν οἱ ἐνοικιασταὶ τῶν Ὑπερωσίων οἱ ὁποῖοι πλῆττονται διττῶ; καὶ ἀπὸ τὸν Βοεβόδαν τῆς Ἀρτης ὁ ὁποῖος ἐπιμένει νὰ εἰσπράττῃ αὐτὸς τὰ δικαιώματα ἐξόδου καὶ εἰσόδου, ἐκ τοῦ Κόλπου καὶ ἀπὸ τὰς ἐνοκλήσεις τῆς ἐπισημίας, ἡ ὁποία παρακωλύει τὴν μεταφορὰν πολλῶν ἐμπορευμάτων.....».

(Συνεχίζεται)

Κ. Δ. ΜΕΡΤΖΙΟΥ ἄ. μ. Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν

Η ΑΡΤΑ ΕΙΣ ΤΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ 1696-1781*

Δέση 867

Ὁ ἔκτακτος προβλεπτής Λευκάδος πρὸς τὸν Δόγην

1 Ἰουλίου 1726

«... Δὲν ἦτο ἐπιτυχὴς ἡ ἐπιδρομὴ τῶν κακοποιῶν Μαργαριτιῶν κατὰ τῶν ὑπηκόων μας τῆς Προβέξης, διότι συνήντησαν ἀμέσως τὰ ὄπλα τῆς Ὑμετ. Γαληνότητος, τὰ ὁποῖα τοὺς ἀπώθησαν... Τώρα κατέβυλα προσπαθείας ἵνα ἔλθω εἰς κάποιον συμβιβασμὸν ὡς πρὸς τὸν Τελωνειακὸν δασμὸν μετὰ τὸν Βοϊβόδα τῆς Ἀρτης.

Μὲ μίαν φιλόφρονα ἀλληλογραφίαν ἀνταλλαγεῖσιν μετὰ τοῦ ἐν Ἀρτῇ προξένου τῆς Γαλλίας ἐπέτυχά νὰ ἐγγύσω εἰς τὴν ψυχὴν του αἰσθήματα συμπαθείας καὶ σεβασμοῦ πρὸς τὴν Γαληνοτάτην Δημοκρατίαν. — Οὗτος κατέβυλε κάθε δυνατὴν προσπάθειαν ἵνα ἀρχίσῃ διαπραγματεύσεις διὰ τὸν διακανονισμὸν τοῦ ζητήματος τῶν Τελωνειακῶν δασμῶν, τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται ἀπὸ τόσων ἐτῶν ἐν ἐκκρεμότητι. Οὗτος εἰς τὰ γράμματα του μοὶ ἔδιδε σχεδὸν ὡς βεβαίαν τὴν ἔκβασιν τῶν διαπραγματεύσεων, ἀλλὰ ἵνα ἀποβῇ ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τῆς Ὑμετ. Γαληνότητος ἔπρεπε νὰ μὴ παρατείνεται ἐπ' ἀπειρον ἡ ἐκκρεμότης, διότι αὕτη ἀπέβαινε πρὸς ζημίαν.

Ἐχων ὑπ' ὄψει τὰς προσπάθειας τοῦ Γάλλου προξένου ἔκρινα εὖλογον καὶ σκόπιμον νὰ ἐπωφεληθῶ τῆς εὐκαιρίας καὶ νὰ ἀποπειραθῶ διὰ τῆς ἀποστολῆς ἐνὸς Δημοσίου λειτουργοῦ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν συγκατάθεσιν τοῦ Βοϊβόδα ὅπως ἐπιβεβαιώσῃ ἐπισήμως τὸ δικαίωμα τῆς Ὑμετ. Γαληνότητος ἵνα εἰσπράττῃ τὸν δασμὸν εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Κόλλου.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀπέστειλα εἰς Ἀρταν τὸν Ἰωάννην — Βαπτιστὴν Βιτσεράνο, Γραμματέα μου, ὁ ὁποῖος ἔπῃρε μαζὺ του τὴν σχετικὴν ἀλληλογραφίαν καὶ τὰ ἀπαραίτητα ἔγγραφα καὶ μετὰ τὴν συμπαράστασιν τοῦ ἐκεῖ Γάλλου προξένου θὰ παρουσιάζετο εἰς τὰς Ἀρχὰς τῆς Ἀρτης καὶ θὰ ἐξέθετε τὸ ἀνισπῶν αὐτὸ καὶ χρονίζον ζήτημα. Ἐγίνε δεκτὸς μετὰ φιλοφρονήσεως εἰς Ἀρταν, ὁ δὲ Γάλλος πρόξενος ἠθέλησε νὰ τὸν συνοδεύσῃ ὁ ἴδιος παρὰ τῷ Βοεβόδα. Εἰς τὴν παρουσίαν αὐτοῦ ἐπαρτήθη τὰ διαπιστευτήρια. Ὁ Βοεβόδας τὰ εἶδε καὶ ἀφοῦ ἀντελήφθη τὸ περιεχόμενον, ἐδήλωσεν ὅτι εἶναι πρόθυμος νὰ μᾶς διευκολύνῃ, ἀλλὰ πρὸς ὑποστήριξιν τῶν ἀπαιτήσεων, ἐπεθύμει νὰ διατυπώσῃ μερικὰς ἀντιρροήσεις.

Τότε τῷ παρουσιάσθη τὸ ἐγκλειστον συμφωνητικὸν τὸ ὁποῖον ἔκρινε κατ'

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου.

ἀρχὴν τὸ ζήτημα καὶ ἀποῦ ἐμελέτησε σοβαρῶς τοὺς ὅρους τοῦ ἐγγράφου, τὸ ἀπέρ-
ριψε ὡς παράνομον καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς ἰξίας, διότι λείπει ἡ ἄδεια καὶ ἐγκρισις
τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, ἡ ὁποία δὲν θὰ ἐπέτρεπε παραχώρησιν τοιούτων δικαιωμάτων
εἰς τοὺς Βενετούς, ἐπὶ βλάβῃ τῶν Μουσουλμάνων, ὅτι αὐτὸς εἶχε μόνον ἓνα κε-
φάλι καὶ δὲν ἦτο διατεθειμένος νὰ τὸ θέσῃ εἰς κίνδυνον, γινόμενος φόρου ὑποτε-
λῆς εἰς τὴν Δημοκρατίαν, ὅτι τὸ Σκάλωμα τῆς Ἀρτας ποὺ εἶναι τοῦ Μεγάλου
Αὐθέντου δὲν μπορεῖ νὰ στερηθῇ τῶν νενομισμένων τελωνειακῶν δασμῶν, ὑπὲρ
ἄλλων.

Ἐξεπλάγη δὲ Γάλλος πρόξενος ἀπὸ τὴν αἰφνιδίαν μεταβολὴν τοῦ Βοεβόδα
καὶ εἶπεν ὅτι εἰς αὐτὸν ἔδωσε τὸν λόγον του ὅτι θὰ ἐτήρει εἰς πλήρη ἰσχὺν τὴν γε-
νομένην καὶ ἀναγνωρισθεῖσαν ὑπὸ τῶν προγενεστέρων τοῦ συμφωνίαν καὶ ὅτι ἡ
μὴ ἀναγνώρησις τῶν συμφωνηθέντων ἔθιγε τὴν ἀξιοπρέπειάν του.

Ἡρνήθη ρητῶς δὲ Βοεβόδας τὴν ὑποχρέωσιν, ἰσχυριζόμενος ὅτι δὲν ἠδύνατο
νὰ συγκατανεύσῃ κατ' ἄλλον τρόπον, παρὰ ἂν διατάσσοτο δι' εἰδικοῦ φερμανίου
παρὰ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης. Μὴ ὑπάρχοντος παρομοίου φερμανίου, ὁ πρόξενος δὲν
εἶχε δικαίωμα, ἔφ' ὅσον ὁ Βοεβόδας ὠμίλει πάντοτε μετ' αὐτοῦ εἰλικρινῶς καὶ
πάντοτε συμφώνως τῶν διαταγῶν τῶν ἀνωτέρων του ἥτοι τοῦ Μεγάλου Αὐθέντου.

Βλέπων δὲ Γραμματεὺς μου ὅτι τὰ προσχήματα ἔβαινον ἐπὶ ζημίᾳ μας καὶ ὅτι
ἔλειπεν ἡ καλὴ πίστις, ἡ ὁποία, εἶναι ἀληθὴς, δὲν συναντᾶται παρὰ τοῖς βαρβά-
ροις, εἶπεν ὅτι, ἂν Κύριος τοῦ Στομίου τοῦ Κόλπου εἶναι ὁ Πρίγκηψ, ὁ ὁποῖος
κατέχει ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του δύο φρουρία φυλάσσοντα τὴν εἴσοδον καὶ ἔξοδον,
δὲν εἶναι δυνατὸν τὰ πλοῖα ποὺ εἰσέρχονται καὶ ἔξρχονται φορτωμένα μὲ ἐμπο-
ρεύματα νὰ μὴ ἀναγνωρίζουν τὴν Κυριαρχίαν τοῦ Πρίγκηπος διὰ τῆς καταβολῆς
τῶν φυσικῶν δικαιωμάτων, τῶν ἀνηκόντων εἰς τὸ Τελωνεῖον τῆς Πρεβέζης.

Πρέπει νὰ ληφθοῦν ὑπὸ σημείωσιν τὰ σημαντικὰ ἔξοδα, τὰ ὁποῖα ὑφίστα-
ται τὸ Δημόσιον ἵνα συντηρῇ πολεμικὰ πλοῖα περιπολοῦντα εἰς τὸ στήμιον καὶ ἐν-
τὸς τοῦ Κόλπου, ὅτι προφυλάττουν τὴν ἐλευθέραν ναυσίπλοϊαν καὶ ἀμύνονται κα-
τὰ τῶν κορσάρων τοὺς ὁποίους καταδιώκουν ἀπηνῶς καθὼς καταδιώκουν καὶ τοὺς
κακοποιούς ὀθωμανοὺς οἱ ὁποῖοι ἐνοχλοῦν τὰ πλέοντα σκάφη καὶ τόσα ἄλλα φρον-
τίζουν τὰ πολεμικὰ πλοῖα ἵνα διατηρῇται ἡ καλὴ ἀνταπόκρισις καὶ ἡ φιλία μεταξὺ
τοῦ Πρίγκηπος καὶ τοῦ Μεγάλου Αὐθέντου. Ὅτι δὲν ἠμποροῦσε ὁ τωρινὸς Βοε-
βόδας νὰ ἐναντιωθῇ εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν συμφωνιῶν, ἀποῦ τρεῖς προγενέστεροί
του εἶχον συγκατατεθῇ, ὅπως ἐμφαίνεται ἀπὸ τὸ ἐγγράφον ποὺ ἐκράτει ὁ Γραμ-
ματεὺς εἰς τὰ χέρια. Ἐδήλωσε τέλος ὁ Γραμματεὺς ὅτι ἂν ὁ Βοεβόδας ἐπιμένει
εἰς τὰς ἀπόψεις του καὶ ἀρνείται ν' ἀναγνωρίσῃ τὰς γενομένας συμφωνίας, ἀναγ-
καῖον καθίσταται νὰ διακοπῇ ἡ ναυσίπλοϊα καὶ κάθε ἐμπορικὴ συναλλαγὴ μεταξὺ
τῶν ὑπηκόων τοῦ Πρίγκηπος καὶ τῶν Ὀθωμανῶν τοιούτων ἥτοι μετὰ τῆς πόλεως
τῆς Ἀρτης.

Μόλις ἤκουσεν ὁ Βοεβόδας τὰς λογικὰς καὶ καθαρὰς σκέψεις τοῦ Γραμματέ-
ως καὶ ἀντελήφθη καὶ τὴν δυσμενῆ σιᾶσιν τοῦ Γάλλου προξένου, ἀλλὰ κυρίως ἐπλή-
γη ἀπὸ τὴν ἀγγελίαν ὅτι θὰ ἔσταμάτα κάθε ἐμπορικὴ συναλλαγὴ, πρῶγμα τὸ ὁ-
ποῖον θὰ παρέβλαπτε τὰ συμφέροντά του, ἀπήντησεν ὅτι ἔχει ἀνάγκην χρονικοῦ τινος
διαστήματος ἵνα σκεφθῇ καλλίτερα καὶ ἀποφασίσῃ ἐπὶ τοῦ σημείου ἐκείνου ὅπου
ἰὼ ἐπιτρέπετο νὰ λάβῃ ἀποφάσεις.

Ἐληξεν οὕτω ἡ πρώτη συνάντησις καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἔλαβεν χώραν καὶ
νέα τοιαύτη καθ' ἣν ἐλήφθη τὸ μέτρον τὸ ὁποῖον εὐνοεῖ τὰ δημόσια συμφέροντα,
ὡς τοῦτο καταφαίνεται ἀπὸ τὸ περαιτέρω δημοσιευόμενον ἀντίγραφον.

Ὁ Βοεβόδας παραχωρεῖ τὰ παλαιὰ δικαιώματα καὶ δηλοῖ ὅτι ἔκαμεν αὐτὸ διὰ λόγους καλῆς γειτονίας, ἐνῷ μὲ ἐκφράσεις στρουφνὰς προσπαθεῖ νὰ περιφρουρήσῃ ἑαυτὸν καὶ καθιστᾷ ἰδιωτικὴν τὴν σύμβασιν.

Δὲν ἐστάθη δυναιὸν νὰ ἀποφύγωμεν τὰς συνήθεις δαπάνας διὰ δῶρα, ποὺ ἀνῆλθον εἰς 35 τρεκίνια. Ἀλλ' ὑπῆρξε μεγαλυτέρα ἢ ζημία τὴν ὁποίαν ἐπέβαλεν διὰ τῆς ἐξουσίας του ὁ Τοῦρκος εἰς τὸ Λημόσιον, ὡς πρὸς τὰ φυσικὰ του δικαιώματα, τὰ ὁποῖα ἐπὶ ἕξ μῆνας τὰ ἀπῆρτε διὰ τὸν ἑαυτὸν του καὶ ὅτι, γλυκανθεὶς ἀπὸ αὐτὰ, ἐνομίζετο πῶς ἡ οὐκ ἀδύνατον ὁ Βοεβόδας νὰ ἐγκαταλείψῃ τὰς ἀξιώσεις του.

Ἐθεώρησα σκόπιμον νὰ ἀνεχθῶ κἀκεῖ διὰ τὸν λόγον ὅτι τὸ ζήτημα τῶν Τελωνειακῶν δασμῶν δὲν ἔχει περιληφθῇ εἰς τὰς Σινδίκας εἰρήνης καὶ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐπικαλεσθῶ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ παρὰ τῇ Ὑψηλῇ Πύλῃ ἐσοχωτάτου Βαίλου.

Θὰ ἔχουν αἱ Ὑμέτεραι ἐξοχότητες πάντοτε βάρη τινὰ κάθε φορὰ ποὺ θὰ ἀλλάσῃ τὸ πρόσωπον τοῦ Βοεβόδα τῆς Ἀρτης, ἀλλὰ καὶ ἡ δαπάνη αὕτη δύναται νὰ ἀρθῇ σὺν τῷ χρόνῳ καὶ διὰ μέσου τοῦ προξένου τῆς Γαλλίας, ὁ ὅποιος καθίσταται ἄξιος τῆς ἐκτιμήσεως καὶ ἀγάπης, μεθ' ὧν τὸν περιβάλλει ὁ ἐξοχώτατος Γενικὸς προβλεπτής. Γνωρίζω καὶ ἐγὼ χάριτις εἰς τὸν ἴδιον Γάλλον προξένον διότι ὑπῆρξε συμπαραστάτης εἰς αὐτὴν τὴν δύσκολον περίστασιν τοῦ Γραμματέως μου καὶ μὲ τὰς σοφὰς του συμβουλὰς καὶ ὑποδείξεις συνετέλεσε τὰ μέγιστα εἰς τὴν εὐτυχῇ ἔκβασιν τῆς ὑποθέσεως...» Ἀγία Μαύρα 1 Ἰουλίου 1726

Αὐγουστίνος ντὰ Ρίβα. Ἐκτακτὸς προβλεπτής

«Ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ:

Ἀπὸ ἐμένα τὸν Χατζῆ Ἀλῆ Ἀγᾶ, Βοεβόδαν τῆς Ἀρτης πρὸς τὸν ἐνδοξον καὶ μεγαλοπρεπῆ ἔκτακτον προβλεπτήν Ἀγίαν Μαύραν

Φιλικὸν καὶ ἀγαπητὸν χαιρετισμὸν

«Ἐλαβα τὸ ἀγαπητὸν Σας γράμμα ἀπὸ τὸν Γραμματέα σας καὶ ἐκατάλαβα καλὰ τὸ περιεχόμενον καὶ Σᾶς εὐχαριστῶ διὰ τὴν ἀγάπην καὶ διὰ τὴν ἐκτίμησιν ποὺ μοῦ δείχνετε καθὼς καὶ ἐγὼ ἐπιθυμῶ πάντοτε νὰ ἐξακολουθῇ ἡ μεταξύ μας φιλία καὶ ἐκτιμῶ καὶ ἐγὼ πολὺ τὸ καλὸν σας ὄνομα καὶ τὰς καλὰς σας διαθέσεις.

Μοῦ γράφετε διὰ τὸ ζήτημα τῶν τελωνειῶν, ἀλλὰ ἐγὼ δὲν ἔχω ἰδέαν ἀπὸ τὴν ὑπόθεσιν αὐτὴν. Ἐξήτασα ἂν ὑπάρχει καμμιά βάσις Βασιλικὴ καὶ μοῦ ἀπήντησαν ὅτι δὲν ὑπάρχει καὶ ἐπειδὴ δὲν ὑφίσταται Βασιλικὸ Φερμάνι δὲν εἶναι δίκαιον οἱ τελῶναι νὰ εἰσπραττοῦν δικαίωμά τι, ἀλλ' ἐγὼ ἔλαβον ἀπόφασιν, εἴτε ἔχετε, εἴτε δὲν ἔχετε δίκαιον, νὰ παρακρατῇται, ἀπ' ἐδῶ καὶ εἰς τὸ ἐξῆς τὸ ἐν τέταρτον τῶν εἰσπραττομένων καὶ ἔτσι θὰ ἐξακολουθῇσωμεν χάριν τῆς ἀγάπης καὶ νὰ εἶναι εἰς γνώσιν σας.

Τέλος εὐχομαι ἀπὸ Θεοῦ καὶ καλὸν γιὰ Σᾶς.

1726 Ἰουνίου 18 ἐν Ἀρτῇ

Χατζῆ Ἀλῆ Ἀγᾶς Βοεβόδας τῆς Ἀρτης

Εἶπα καὶ ἔγραψα τὸ παρὸν

Εἰς τὸ ἀντίγραφον τῆς 1ης Ἰουλίου 1726 εὐρίσκεται προσηρημένον καὶ τὸ κάτωθι συμφωνητικὸν περὶ τῶν Τελωνειακῶν δικαιωμάτων διὰ κάθε εἶδος εἰσφερομένου καὶ ἐξερχομένου ἐμπορεύματος, ὑπὸ χρονολογίαν 2 Αὐγούστου 1720. (N.II")

(Συνεχίζεται)

37. νέον ἡμεμολόγιον ἦται τὸ Γρηγοριανόν

ΓΕΩ

οὔτε

ρο. Κ

γῆ σ

γνήτ

τι μα

χειρη

ένα λ

Καθ

ὀφιο

κόνα

νεκρά

καὶ τ

πτῶν

δίδε

θλιμ

Μ

μένα

Λίγα

ομένα

θεση,

πότε

ρωσι

λαγχο

μέσα

φαί

ραία

χωρίς

ιητας

πέλαγ

πράγ

φυσού

Λέν ε

πώς ἡ

ποῦ μ

Κ. Δ. ΜΕΡΤΖΙΟΥ δ. μ. Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν.

Η ΑΡΤΑ ΕΙΣ ΤΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ 1696-1787*

Ἐμφανισθέντος εἰς τὸν Κόλπον τούτῳ τοῦ ἐκλαμπροτάτου ἐξοχωτάτου Ἐδρυ-
Πασηουαλήγο, Γενικοῦ κατὰ Ἑλλάσσαν προβλεπτοῦ τῆς Γαληνοτάτης Δημοκρατίας
καὶ τοῦ κλεινοῦ καὶ τιμίου Χουσεῖν Ἀγά Βρεβόδα τῆς Ἀρτης, ἔμειναν οὕτοι σύμφω-
νοι ἵνα πάντα τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα μεγάλα καὶ μικρά, πάσης ἐθνικότητος, τὰ ὅποια
εἰσέρχονται εἰς τὸν Κόλπον τούτῳ μὲ ἐμπορεύματα διὰ τὴν Ἀρταν καὶ ἄλλα σκο-
λώματα ὑποκείμενα εἰς τὸν ῥημένον Βρεβόδαν, καθ' ἑαυτοὺς ὑποχρεωτικῶς εἰ-
τὸν Τελώνην τοῦ πρίγκηπος, συμφώνως μὲ τὴν ἐκτίμησην τῶν ἐμπυρευμάτων κα-
τὰ καθε 100 τελωνικὸν δικαίωμα, τὰ ἑκάστῳ νὰ εἶναι πρὸς ὄφελος τοῦ Τελώνου κα-
τὰ 300 θὰ εἶναι διὰ λησμών τοῦ εἰρημένου Βρεβόδα. Τὸ ἴδιον καὶ διὰ τὴν ἐξοδὸν τῶν
πλοίων ἀπὸ τοῦ Κόλπου, τὰ ὅποια θὰ ἐφόρτωνον ἐμπορεύματα εἰς τὰ ῥηθέντα σκο-
λώματα, μὲ τὴν αὐτὴν κατανομήν καὶ πρὸς ἀποφυγὴν πάσης παρεξηγήσεως δηλοῦται
ὅτι ἡ εἰσπραξις τῶν ἀσπρων⁽³⁸⁾ θὰ γίνηται κατὰ τὴν ἀκόλουθον κατάστασιν ἢ ταρίφαν,
καὶ δὲν θὰ ἔχῃ τὸ δικαίωμα κανεῖς ἐκ τῶν δύο συμβελλομένων νὰ ἀπαιτῇ περισσότε-
ρα. Καὶ διὰ τὴν καλλιτέραν ἐξασφάλισιν τῆς εἰσπράξεως τῶν ὀφειλομένων δασιμῶν, βύ-
γεται ὁ Τελώνης τοῦ πρίγκηπος ἢ ἀντιπρόσωπός του ἐντεταλμένος, νὰ ἐπισκέπτεται
τὰ πλοῖα, ὥσον ὅταν φορτώνουν ὅσον καὶ ὅταν ἐκφορτώνουν ἐμπορεύματα εἰς Ἀρταν
ἵνα ζητῇ τὰ σωστά δικαιώματα, συμφώνως τῇ ἐπιμένῃ τιμολογίᾳ. Εἶναι παρὼν καὶ
ὁ Ἐκλαμπρότατος Κύριος Γουλιέλμος Ντουμπροκά, πρόξενος τῆς Αὐτοῦ Χριστιανι-
κωτάτης⁽³⁹⁾ Μεγαλοτάτης ἐν Ἀρτῇ, ὁ ὅποιος ἀποδέχεται τὴν γενομένην συμφωνίαν
καὶ ὡς πρὸς τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα τῆς ἐθνότητός του τὰ φέροντα Γαλλικὴν σημαίαν
καὶ τὰ ὅποια ἤθελον εἰσελθεῖν εἰς τὸν κόλπον ἢ ἐξελθεῖν:

Ἰδοὺ τὸ τιμολόγιον δ. α. τὴν ἐξοδὸν:

Δέρματα μικρὰ κατεργασμένα, τὸ καθένα ἀσπρα	2
» Ὅμοια ἀκατέργαστα ὁμ.	1
Διὰ κάθε καρπέτα (σχιζέλινα) ⁽⁴⁰⁾	3
Διὰ κάθε Δέμα βούχου Σαλονικιστοῦ ⁽⁴¹⁾	230

38) Τὸ ἀσπρον ἦτο μικροσκοπικὸν τοιρκικὸν νόμισμα ἐξ ὀργύρου. Εἰδὼ ὅμως ἐν-
νοεῖται ὑπὸ τὴν γενικὴν σημασίαν. Χρημάτων ἢ λεπτῶν, ὡς λέγοιεν σήμερον.
39) Χριστιανικώτατος ὠνομάζετο ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας, ἐνῶ ὁ τῆς Ισπανίας
ἐλέγετο Καθολικὸς βασιλεὺς.
40) Τὴν ἔφερον οἱ Σκλάβοι (SCHIAVI) ἐξ οὗ ἐπήρθε καὶ τὸ ὄνομα SCHIAVINA.
41) Κατεσκευάζετο εἰς τὴν Θεσσαλονικὴν καὶ ἦτο χονδρὸν μάλλινον. Μὲ αὐτὸ ἐνε-
δύοντο οἱ Γενίταροι.

ΣΚΟΥΦΑΣ

άσπρα	360
»	800
»	600
»	12
»	4
»	120

άφρορα	
το δέμα	» 400
και μεγάλα	» 2

πληρώνουν 4 ο/ο.

α, λεπτοκάρυα, τυριά, και 8τι άλλο είδος τρο-
της αξίας,

οδον εις τα σκαλώματα :

ράθυμτρος, χρυσοκεντήτου ή σκέτου θα πληρώνεται
άθε τετάχιον το ποσόν των άσπρων 400
ποιόητος ύφάσματος μήκους μπράτσων
δθ θα πληρώνη 400

έσσσαρα κυώτια 400

δήποτε είδους τα 8 δέματα 400

άθε κυώτιον 400

0 δκάδας άσπρα 400

α κάθε 1200 » 400

α 1200 » 4000

ισρι τα 100 » 400

υνάβια και τσακάλια τα 100 » 400

α και καλάι κάθε 200 δκάδας » 400

ολύδι χυτό κάθε φορτίον από 120 δκ. 400

ον τοθτο των Τελωνιακών δικαιωμάτων εισόδου και έξόδου υπέγρα-

όρξι Πασκουαλίγο Γενικός κατά θάλασσαν προβλεπτής

όσσειν Άγας Βρεδόςας της Άρτης

και Γουλιέλμος Ντουμπροκά, πρόξενος της Γαλλίας

Άρτα 2 Αύγούσιου 1720 (ν.ή).

3. Άρτα 3 Ιουνίου 1724...ό Γάλλος πρόξενος Ντουμπροκά γράφει εις τον
πάρμπρο Προβλεπτήν Βονίσην, ότι έσημειώθησαν δύο κρούσματα πανώ-
ος της πόλεως και ότι ο Πρόξενος έκλείσθη εις το σπίτι του και έπαυσε να
ορη.

Αγία Μαθθα 28 Ιουλίου 1729. Ο έκτακτος Προβλεπτής γράφει ότι είναι
του 40 ήμέραι πού έπαυσε ή επιδημία εις την Άρταν.

Φάκελλος 639)91. Άρχειον πέντε Σοφών επί του έμπορίου.

Διὰ κάθε Δέμα	Ἀγιοκηρίου	ἄσπρα	360
» » »	μετάξης	»	800
» » »	πρινοκονκίου	»	600
» »	Δέρμα Βουβαλίων	»	12
» » »	Βοδς	»	4
» »	Δέμα βαμβακιού	»	120
» »	χρωματιστά υφάσματα διάφορα		
που ἔρχονται ἀπὸ τὴν πανήγυριν τὸ δέμα	»		400
» καπνὸς, τόσον μικρὰ ὅσον καὶ μεγάλα	»		2

Τὰ καπνὰ εἰς τῆς ἀξίας θὰ πληρῶνουν 4 οἷο.

Μαλλιά, αὐγοτάραχα, βελανίδια, λεπτοκάρυα, τυριά, καὶ ὅτι ἄλλο εἶδος τροφίμων θὰ πληρῶνῃ 4 οἷο ἐπὶ τῆς ἀξίας.

Διὰ τὴν εἵσοδον εἰς τὰ σκαλώματα :

Διὰ κάθε εἶδος μεταξωτοῦ υφάσματος, χρυσοκεντήτου ἢ σκέτου θὰ πληρῶνεται στὶς 10 ὀκάδες που εἰναι κάθε τετάχιον τὸ ποσὸν τῶν ἄσπρων 400
Κάθε τεμάχιον οἰκωδῆποτε ποιότητος υφάσματος μήκους μπράτσων 400
ὅθι θὰ πληρῶνῃ

Ἐμ)τα κάθε εἶδους τὰ τέσσαρα κυδῶτια 400

Χαρτὶ γραφίματος οἰουδῆποτε εἶδους τὰ 8 δέματα 400

Γιαλικά διάφορα, τὸ κάθε κυδῶτιον 400

Κοράλλια διὰ κάθε 20 ὀκάδας 400

Ἀρνοδέρματα μαύρα κάθε 1200 » 400

Ἀλουποδέρματα τὰ 1200 » 400

Δέρματα ἀπὸ σαμοῦρι τὰ 100 » 400

Γαλοδέρματα, κουνάδια καὶ τσινάγια τὰ 100 » 400

Πιπὲρι, γάλλκωμα καὶ καλάϊ κάθε 200 ὀκάδας » 400

Ἀτσάλι καὶ μολύβι χυτὸ κάθε φορτίον ἀπὸ 120 ὀκ. 400

Τὸ τιμολόγιον τοῦτο τῶν Τελωνιακῶν δικαιωμάτων εἰσόδου καὶ ἐξόδου ὑπέγραψαν οἱ κάτωθι :

Ξόρξι Πασκουαλίγο Γενικὸς κατὰ θάλασσαν προβλεπτῆς

Χοσεῖν Ἀγὰς Βεβόδας τῆς Ἀρτης

καὶ Γουλιέλμος Ντουμπροκά, πρόξενος τῆς Γαλλίας

Ἄρτα 2 Αὐγούστου 1720 (ν.ῆ).

Δέση 973. Ἄρτα 3 Ιουνίου 1724...ὁ Γάλλος πρόξενος Ντουμπροκά γράφει εἰς τὸν Μαρίνο Μπάρμπαρα Προβλεπτὴν Βονίτην, ὅτι ἐσημειώθησαν δύο κρούσματα πανώλους ἐντὸς τῆς πόλεως καὶ ὅτι ὁ Πρόξενος ἐκλείσθη εἰς τὸ σπίτι του καὶ ἐπαυσε γὰ κυκλοφορῇ.

Ἀγία Μαύρα 28 Ιουλίου 1729. Ὁ ἑκτακτος Προβλεπτῆς γράφει ὅτι εἶναι περίπου 40 ἡμέραι-που ἐπαυσε ἡ ἐπιδημία εἰς τὴν Ἄρταν.

Φάκελλος 639)91. Ἀρχεῖον πέντε Σοφῶν ἐπὶ τοῦ ἐμπορίου.

«Εξ Ἀρτης ἐφορτώθησαν τὴν 25 Ἰεβρίου 1729 διὰ Λιθόρνου: Καθὰ σιταριοῦ 831 καὶ καπνὰ δέματα 712....»

Λέσμη 867.

Ἁγία Μαύρα 16 Μαΐου 1731.

Ὁ ἔκτακτος Προβλεπτὴς γράφει εἰς τὸν Δόγην: «....Δὲν παρέλειψα νὰ ἐνδιαφερθῶ διὰ τὰς ἀξιώσεις τοῦ Μουσελλίμ Μεχμέτι Μπέη καὶ τοῦ Βοεβόδα τῆς Ἀρτης Σουλεϊμάν, οἱ ὅποιοι δικαίως ἀπήτουν τὴν εἰσπραξιν μιᾶς πρὸς αὐτοὺς ὀφειλῆς, δύο πηκῶν τῆς Ὑμετέρας Γαληνότητος. Ταυτοχρόνως ἑμῶς ἐγένετο διαμαρτυρία πρὸς τοὺς ἰδίους διότι συνέλαβον ἕναν ἄλλον ὑπῆκοον, ξένον πρὸς τὸ χρέος, χωρὶς λόγον καὶ μάλιστα εἰς στιγμήν καθ' ἣν κατασχέσας τὰ ὑπάρχοντα τῶν πρώτων δύο ὀφειλετῶν ἐξησφάλισα τὰ συμφέροντα τῶν δύο Τούρκων Πισκητῶν. Ἀλλὰ τὸν ἀπέλυσαν μετ' ὀλίγας ὥρας, ὅπως μὲ πληροφορῇ ὁ ἐν Ἀρτῇ ὑποπρόξενος τῆς Ὑμετέρας Γαληνότητος... ὁ ἄλλος Πρόξενος Ντουμπροκά εἶναι ἕνας ἀληθινὸς φίλος μας. Οὗτος μὲ τὴν ἀποστολὴν δύο στρατιωτῶν λιποτακῶν, ἔδωκε δείγμα τῆς εἰλικρινοῦς τοῦ φιλίας ὁμοίως καὶ δι' ὅσα ἀνέφερε περὶ τῆς ἐν Κων)πόλει γενομένης στάσεως....».

Ἰδοὺ ἡ ἐπιστολὴ τοῦ ἐν Ἀρτῇ Βενετοῦ Ὑποπροξένου Νικολάου Μπελλίνι τῆς 10 Ἀπριλίου 1731 (ν.ῃ.).

Πρὸς τὸν ἐξοχώτατον Μπαρμπάριον Μπάλμπι

ἔκτακτον Προβλεπτὴν τῆς Ἀγίας Μαύρας.

«Ἐκτελὼν τὰς σοφὰς ὁδηγίας τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος, τὰς περιεχομένας εἰς τὴν τιμὴν τῆς 7ης τρέχοντος, ἔσπευσα ἀμέσως νὰ παρουσιασθῶ εἰς τὸν Κανδιδραγῆ, ἀναπληρωτὴν τοῦ Μεχμέτι Μπέη τωρινοῦ Βοεβόδα. Τῇ ἐνεχείρισα τὰς ἐπιστολάς τῆς Υ.Ε. καὶ μὲ καλὸν τρόπον τῷ εἶπα ὅτι κακῶς συνελήφθη καὶ ἐκρατήθη ὁ Σπύρος Κανδάρης, ἐπιλεγόμενος Μυλωνᾶς, ὑπῆκοος, ὁ ὅποιος ὅμως μετ' ὀλίγας ὥρας ἀπελύθη. Δὲν παρέλειψα νὰ τῷ ἀναφέρω ὅτι ἡ Υ.Ε. εὐρέθη πάντοτε εὐδιάθετος νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὰς Τουρκικὰς Ἀρχὰς εἰς πᾶσαν εὐλόγον καὶ δικαίαν ὑπόθεσιν. Τοῦτο τὸ παραδέχεται καὶ τὸ ἀναγνωρίζει καὶ μὲ διεβεβαίωσεν ὅτι ἔχει μεγάλην ἐκτίμησιν πρὸς τὴν Υ.Ε. καὶ ὅτι δὲν θὰ ἐπαναληφθῇ πλέον παρομοία πράξις καὶ ὅτι θὰ μὲ προειδοποιῇ εἰς κάθε περίστασιν ἵνα συνεννοῶμαι μὲ τὴν Υ.Ε.... ὁ Χαραϊζῆς Σουλεμάν μπέης καὶ ὁ ῥηθεὶς ἀναπληρωτὴς τοῦ Μεχμέτι Μπέη μοῦ εἶπαν ὅτι ἀπὸ τῆ ποσὸν τῶν 55 τζεκινίων, οἱ ἀδελφοὶ Τρεβιζάνοι νὰ πληρώσουν μόνον 42, διότι τὰ ἄλλα 13 τὰ κατέβαλεν εἰς αὐτοὺς ὁ σὺντροφός των Πολυχρόνης Γραμματικὸς ἀπὸ τὴν Πρέβεζαν. Ὡς πρὸς τὸ ποσὸν τῶν ἄλλων 42 τζεκινίων, μοῦ γράφει ἡ Υ.Ε. νὰ εἶπω εἰς τοὺς Διοικητὰς νὰ στείλουν αὐτοὶ ἀνθρωπὸν των εἰς τὴν Ἀγίαν Μαύραν ἵνα τὰ εἰσπράξουν, ἀλλὰ μοῦ ἀπήντησαν δὲν ἔχουν κανένα διαθέσιμον, διότι ὅλοι κυνηγοῦν τοὺς κλέφτες καὶ παρακαλοῦν τὴν Υ.Ε. νὰ θελήσῃ νὰ τὰ εἰσπράξῃ καὶ νὰ τὰ στείλῃ εἰς χεῖρας μου ἵνα τὰ παραδώσω εἰς τοὺς ἰδίους καὶ λάβω τὰς σχετικὰς χρεωστικὰς ἀποδείξεις τῶν ἀδελφῶν Τρεβιζάνι ποὺ ἔχει ὁ Σουλεμάν Ἀγᾶς ἀδελφὸς τοῦ Μουσταφᾶ Ἀγᾶ...».

Ἰδοὺ τώρα μιὰ ἐπιστολὴ τοῦ Βοεβόδα τῆς Ἀρτης πρὸς τὸν Ἐκτακτον Προ-

βλεπτήν, γραφείσα τὴν 20 Μαρτίου 1731 ἀπὸ τὰ Γιαννίνα ὅπου ὁ Μεχμέτ μπέης ἦτο Μουσελλίμης: (ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ).

«Ἀπὸ ἡμᾶς τὸν Μεχμέτ μπέην Ἀσουλάν μπέην Ἀξινδὲ Μουσελλίμην τῶν Γιαννίνων καὶ Βοσβύδαν τῆς Ἄρτης εἰς τὴν Υ.Ε. ἕνα φιλικὸν χαιρετισμόν.

Σὰς δίδομεν τὴν εἰδήσιν ὅτι ὁ Γεώργιο Φουρλήκας εὐρισκόμενος πλησίον τῆς Σαλαώρας μετ' ἄλλους κλέφτες, ἐπῆρεν αἰχμάλωτον τὸν Χρήστον Συρρακιώτην, ἀπὸ τοῦ χωριοῦ Συρράκων, τὸν ὅποιον ἐπρόδωκεν ἕνας Νικόλα Γαμόθεος, Κορφιότης. ὅπως ἦτο μετ' τὴν θάρκαν, ἐκεῖ ἐφώνησε τὸν Συρρακιώτην νὰ ἀνέβῃ εἰς τὴν θάρκαν ἵνα κάμῃ ἐμπόριον μετὰ διάφορα πρόσωπα ποὺ ἦσαν μέσα, ἐν τῇ μεταξὺ ἐπῆρε μερικὰ εἶδη ἀπὸ τὸν Συρρακιώτην καὶ τοῦ εἶπε ὅτι θὰ τὸν πληρώσῃ μόλις ἔλθῃ ἐπάνω εἰς τὴν θάρκαν. Ἀφοβοῦς καὶ ἀμέριμνος ὁ Συρρακιώτης ἀνέδῃ, ἀλλὰ μόλις ἐπάτησε τὸ πόδι του, πετάχθηκε ὁ κλέφτης Γεώργιος Φουρλήκας ποὺ ἦτο κρυμμένος μετ' ἄλλους ἐντὸς τῆς θάρκας καὶ τὸν συνέλαβον αἰχμάλωτον, ἀφ' οὗ προηγουμένως τὸν ἐλήστευσαν καὶ τὸν ὠδήγησαν πρὸς τὴν Βόνιτσαν, ὅπου ἔχουν τὰς οἰκογενείας των στὲς κάλύβες.

Δι' αὐτὸ δίδομεν εἰς Σὰς εἰδήσιν νὰ ἀνεύρῃτε καὶ νὰ ἐλευθερώσῃτε τὸν Συρρακιώτην, ἐξασκοῦντες πίεσιν ἐπὶ τῶν οἰκογενειῶν τῶν κλεφτῶν καὶ νὰ ἀπκλαγᾷ ἀπὸ τοὺς κακοποιοὺς ὁ ὀπτήκοος τοῦ Μεγάλου Αὐθέντου. Νὰ κάμνετε τὴν ἐρευναν διὰ τὴν ἀγάπην ποὺ ἔχομεν.

Δὲν ἡμποροῦμεν νὰ τὸν ἀφίσωμεν σκλάβον τῶν κακοποιῶν καὶ ἐν ἀνάγκῃ θὰ ὑποβάλωμεν τὰ παράπονά μας εἰς τὴν Ἱψηλὴν Πύλιν.

Ἐλπίζομεν ὅτι θὰ μᾶς κάμῃτε αὐτὴν τὴν χάριν καὶ ἡμεῖς φροντίζομεν ὥστε νὰ μὴ συμβαίνουσιν τοιαῦτα σκάνδαλα μεταξὺ τῶν ὑπηκόων σας καὶ τῶν ἰδικῶν μα., οἱ ὅποιοι ἐνεργοῦν τὰς ἐμπορικὰς τῶν συναλλαγὰς μετ' τὴν Ἄρταν καὶ πρέπει νὰ τὰς ἐνεργοῦν μετὰ πᾶσαν ἐλευθερίαν καὶ ἀσφάλειαν.

Διὰ ταῦτα, ὡς ἐκ τῆς ἐξουσίας ποὺ ἔχετε, ἐνεργήσατε δραστηρίως ἐρεῦνας καὶ φροντίσατε ὥστε νὰ ἀπελευθερωθῇ ὁ Χρήστος Συρρακιώτης καὶ νὰ ἔχωμεν τὴν ἀγαπητὴν σας ἀπάντησιν εἰς τὴν παροῦσαν ποὺ γράφομεν ὡς φίλοι προσφιλεῖς ποὺ εἰμεθα καὶ θὰ εἰμεθα....»

24 Μαΐου 1731 Ἄρτα. (Ἐπιστολὴ τοῦ Μητροπολίτου Ναυπάκτου καὶ Ἄρτης Παρθενίου πρὸς ἑκτικτὸν Προβλεπτήν Ἀγίας Μαύρας Βαρβαρίον Μπάλμπε, περιεχομένη εἰς ἔγγραφόν του τῆς 26 Ἰουνίου 1731 πρὸς τὸν Δόγην:

Ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ: Ἐξοχώτατε Κύριε Μπαρμπάριγο Μπάλμπε Ἐκτικτε Προβλεπτά Ἀγίας Μαύρας. Εἰρήνῃ ἐν Χριστῷ εὐλογοῦντι. «Καὶ πάλιν ἀπὸ μέσης καρδίας προσκυνῶ τὴν Ἱμετ. Ἐξοχότητα παρακαλῶ Κύριον τὸν Θεὸν διὰ τὴν ἀρίστην σας ὑγείαν καὶ εὐτυχίαν καὶ διὰ πᾶν ὅ,τι ἐπιθυμεῖ ἡ Υ.Ε. Προχθὲς δὲν παρελείψαμεν νὰ σᾶς ἀνακοινώσωμεν ἐπείγοντως δι' ἐπιστολῆς μας πᾶν ὅτι ἦτο ἐνδιαφέρον καὶ σκόπιμον. Καὶ σήμερον πάλιν λαβόντες μερικὰς πληροφορίας δι' ἐπιστολῆς κατὰ τοῦ σοφωτάτου διδασκάλου Ἀθανασίου, ἡμετέρου τοπότηρη τοῦ σπεύδμεν νὰ τὰς ἀνακοινώσωμεν εἰς Ὑμᾶς καὶ εἶναι αἱ ἀκόλουθοι: Διεδόθη εὐρύτατα εἰς τὴν χώραν μας

Ετι ὁ Καπουδάν Πασᾶς ἦτοι ὁ Γιαννοῦν Χότζας ἐπαύθη καὶ ἀντικατεστάθη ὑπὸ ἄλλου.
 Ὁ κ. Χριστόδουλος ἀδελφός τῶν κυρίων Σίμωνος καὶ Λάμπρου Μιχρότου μᾶς γρά-
 φει ἀπὸ τὰ Γιάννινα ἐτι ἀναγνώσθη Βασιλικὴ διαταγὴ ὑπὸ τοῦ Ὁσμάν Πασᾶ ἐτι ὁ
 Ἰσὺς ὀφείλει νὰ κατέβῃ, πρὸς τὰ κάτω ἐναντίον τῶν στασιαστῶν καὶ τῶν ἐχθρῶν τοῦ
 Βασιλέως καὶ ἐτι ἔλαι αἱ ὑποθέσεις καὶ διαφοραὶ θὰ ὑποβάλλωνται εἰς τὸν Πασᾶν καὶ
 ὄχι εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πύλιν. Καὶ εἰς τὴν Ἀρτιὴν ἀναγνώσθη Βασιλικὴ διαταγὴ, ποῦ
 τὴν ἔφερεν ἕως Ἐντάρταρος, διὰ τῆς ὁποίας ἀπαγορεύεται ἡ ἐξαγωγή σιτηρῶν καὶ
 κάθε ἄλλου τροφίμου, ὅχι ἄλλων εἰδῶν. Αὐτὰ περιγλίθον εἰς γνῶσιν μου καὶ τὰ καθιστῶ
 γνωστὰ εἰς τὴν Γ.Ε. ὡς μοὶ ἐπιβάλλει τὸ καθήκον καὶ ζῆν θὰ πρᾶξω ἅμα ὡς
 μάθω κάτι ἄλλο νὰ τὸ ἀνακοινώσω ἀμέσως εἰς Ἑμάς. Εἶμαι πάντοτε εἰς τὰς διατα-
 γὰς Σας καὶ ἀναμένων τὴν τιμιωτάτην Σας ἀπάντησιν, παρακαλῶ τὸν Θεὸν νὰ σᾶς
 χαρίῃ μακρὰν ζωὴν.

1731 τῇ 24 Μαΐου (π.ῃ.).

τῆς Ἑμετ. Ἐξοχότητος

Πρόθυμος εἰς τὰς διαταγὰς Ἰης

Ὁ Μητροπολίτης Ναυπλίου καὶ Ἀρτις Παρθένιος

ΠΟΥ ΤΟΥΣ ΧΑΛΑΕΙ ΑΛΗΠΑΣΑΣ

Μὲ γέλασε μιά χαραυγὴ τ'ἄστρι καὶ τὸ φεγγάρι
 καὶ βγῆκα ὁ μαῦρος στυῖβουνά, νύχτα στὰ κορφοβούνια.
 Ξέγειρα ν'ἀποκοιμηθῶ, γλυκὸν ὕπνο νὰ πάρω.
 Μὴδὲ ξέγειρα, μὴδὲ πλάγιασα, μὴδὲ ἰὸν ὕπνο πῆρα,
 κι'ἀκούω τὰ πεῦκα νὰ βογγοῦν καὶ τίς ὀξιές νὰ τρίζουν,
 κι'ἀκούω λαλιά ἀπὸ πέρδικα, λαλιά ἀπὸ χελιδόνι,
 ποῦ τόλεγε λυπητερά σέ μαῦρο μοιρολόγι.
 —Τὸ τ'ἔχεις περδικούλα μου, καὶ κλαῖς κι'ἀναστενάξεις;
 Μὴν εἶν τ' αὐγά σου μελανὰ καὶ τὰ πουλιά σου μαῦρα;
 —Δὲν εἶν τ' αὐγά μου μελανὰ καὶ τὰ πουλιά μου μαῖρα,
 μόν' κλαίω γιὰ τὴν κλεφτ. υριὰ, γιὰ τοὺς καπεταναίους,
 ποῦ τοῦ, χαλαεὶ Ἀλήπασας στὰ Γιάννενα στὴ λίμνη.

(Κλέφτικο)

Κ. Δ. ΜΕΡΤΖΙΟΥ Δ.μ. Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν.

Η ΑΡΤΑ ΕΙΣ ΤΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ 1696-1787*

Ἀγία Μαύρα 18 Φεβρουαρίου 1732: Ὁ Ἐκτακτος Προβλεπτής Μπαρμπάρης Μπόλμπι ὑποβάλλει εἰς τὸν Δόγην τὴν κάτωθι ἐπιστολὴν τοῦ Βοεβόδα τῆς Ἀρτῆς Μεχμέτ Ἀγᾶ, ἡ ὁποία εἶναι ἀχρονολόγητος:

Ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ: «Ἀπὸ ἡμᾶς τὸν Μεχμέτ Ἀγᾶν Βοεβόδαν τῆς Ἀρτῆς εἰς τὸν ἑξοχώτατον φίλον Μπαρμπάρη Μπόλμπι, ἑκτακτον προβλεπτήν Ἀγίας Μαύρας καὶ προβλεπτήν Προβέξης καὶ Βονίτσας.

Φιλικὸν χαιρετισμὸν

Ἐλαβα τὴν πολυτιμωτάτην ἐπιστολὴν τῆς 2 Ἰανουαρίου καὶ ἔχαρην τὰ μέγιστα διὰ τὴν ἀρίστην ὑγείαν σας καὶ πάντοτε ὁ Θεὸς νὰ τὴν προφυλάτῃ καὶ νὰ χορηγῇ εἰς Ὑμᾶς κάθε ἐπιτυχίαν καὶ τιμὴν. Ἐυχαριστῶ ὅτι ἦλθαν οἱ ἐνοικιασταὶ τῶν ἰχθυοτροφείων Βουλμαριᾶς καὶ Σκαλί, οἱ ὅποιοι ἔχουν κατὰ νοῦν νὰ παραβοῦν καὶ τὴν λογικὴν καὶ τὴν δικαιοσύνην, καὶ ἀναγινώσκοντας τὴν ἐπιστολὴν Σας, ἔμαθα ὅτι συνεβιβίσθησαν μετὰ τοὺς συναγωνιστάς των. Πολὺ ἀνεκουφίσθη με αὐτὴν τὴν εἰδησιν, διότι καὶ εἰς αὐτὸ τὸ ζήτημα ἡ Υ.Ε. ἠθέλησε νὰ μοὶ ἀποδείξῃ τὴν ἀπερίγραπτον σύνεσιν τῆς καὶ ἠμπορεῖτε νὰ εἰσθε βέβαιοι ὅτι τόσον πολὺ με ἱκανοποίησατε εἰς αὐτὴν τὴν ἐκκλησίᾳ μου, καὶ μόνον ὁ καιρὸς με ἐμποδίζει νὰ ἀνταποδώσω τὴν ἐπαινετὴν πολιτείαν Σας.

Δὲν θὰ λείπω, ὅμως, μεταβαίνων εἰς Κωνσταντινούπολιν νὰ κάμνω τοὺς δέοντας ἐπαίνους εἰς τοὺς Ἀνωτέρους μου.

Ἔως ὅτου θὰ εἶμαι ἐδῶ διατάξατέ μου καὶ Ὑμεῖς ὅ,τι θέλετε μετὰ τὴν ἀγάπην ἐκείνην ποὺ πάντοτε ἐπῆρε μετὰξὺ μας.

Σᾶς εὐχομαι κάθε ποίητόν παρὰ τοῦ Θεοῦ. . .»

Υ.Γ. Διὰ τὸν Παπαργηγόρην ὅταν θὰ ἔλθῃ ἀπὸ τὴν Κέρκυραν Σᾶς παρακολῶ νὰ τὸν δικαιοῦσητε.

20 Ἰουνίου 1732. Ὁ Ἐκτακτος προβλεπτής πρὸς τὸν Δόγην:

«...ἀπέστειλα χθὲς ἓνα τρεχαντήρι εἰς τὴν Ἀρτιαν μετὰ ἄτομα τῆς ἐμπιστοσύνης μου, ουστημένα εἰς τὸν Πρόξενον τῆς Γαλλίας κύριον Ντουμπροκά, ἵνα κατορθώσῃ νὰ πάρῃ ἀπὸ τὸν Καδὴν ἓνα Χοτζέτι, σύμφωνα μετὰ τὰ ὅσα ἔγραψα τὴν ἀπάντησιν εἰς τὸν Ἰζανὸν Χότζα, ἀλλ' ὁ Καδὴς δὲν ἠθέλησε νὰ ἐκδώσῃ τὸ ζητηθὲν Χοτζέτι, φοβόμενος τὸν Ἰζανὸν Χότζα, ὅπως μοῦ τὸ ἐξηγεῖ καθαρὰ ὁ ῥηθὲς πρόξενος, ὁ ὁποῖος δι' ὅ,τι ἔκαμε καὶ κίμναι ἀξίζει τὴν εὐαρέσκειαν τῶν Ὑμετέρων Ἐξοχοτήτων

* Συνέχε α ἐκ τοῦ προηγουμένου.

04 ΦΑΣ
1958-1962
1962
1967-1975
11-20, 21-33, 34-39

αὐτὸ μοῦ λέγει ὅτι ὁ Βοεβόδας ἀνεχώρησε δ' αὖ τὰ Γιάννινα ἵνα συμβουλευθῇ τὸν ἀδελφὸν του Μεχμέτ Μπέην, Μουσελίμην τῆς πόλεως ἐκείνης....»

(Σημειώσεις: Εἶχε συλληφθῇ ἀπὸ ληστὰς ὁ Τσιοχανδάρης τοῦ Πασᾶ τῆς Ναυπάκτου Τζανοῦν Χότζα ὁ ὁποῖος καθίστα ὑπευθύνους τῆς συλλήψεως τοὺς Βενετοὺς Διοικητάς).

Ἰδού τώρα ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Γάλλου Προξένου πρὸς τὸν Μπάμπι, ἑκτακτον προβλεπτήν:

Ἄρτια 13 Ἰουλίου 1732:

«...» Ἐλαβον ὑπὸ καλὴν σημείωσιν τὴν ἀνησυχίαν τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος καὶ τῆς ἐπιστολῆς, ἣν μοῦ ἐπέδωκεν ὁ σημαιοφόρος Ἀλμπάλι. Ὁ Τσιοχανδάρης τοῦ Πασᾶ τῆς Ναυπάκτου, πρὸς καλλιτέραν διαφωτισίν Σας, δὲν συνελήφθη εἰς τὴν κόπρεναν ἀλλὰ εἰς τὸ Σηρόμερο εἰς τὴν θέσιν ὀνόματι Βλύχες.

Ὁ ὁρηθεὶς Τσιοχανδάρης εἶχε πάρει θέσιν εἰς μίαν βάρκαν τοῦ Τελώνου τοῦ καλώματος ἐκείνου Τοῦρκου. Οἱ κλέφτες τὸν συνέλαβον εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο μάλιστα πεβιβάσθη καὶ ἐπερίμενε τὰ ζῶα διὰ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν πορείαν. Ὁλη ἡ πόλις ἐδῶ γνωρίζει ὅτι αἱ δύο βάρκες, ὅπου ἦσαν οἱ κλέφτες, ἦσαν Πρεβεζάνες.

Ὑμεῖς ζητεῖτε ἓνα Χοτζέτι τοῦ Καδῆ ἵνα ἀποδείξητε ὅτι οἱ κλέφτες ἦσαν σιὴν ἀρκαν τοῦ Τοῦρκου Τελώνου Μανέτα.

Πρῶτα ἔχω νὰ εἶπω ὅτι ὁ Μανέτας δὲν εἶναι Τοῦρκος.

Ἔστειλα ὅμως τὸν Ἀραγουμάνον μου εἰς τὸν Καδῆν ἵνα φροντίσῃ νὰ ἐπιζητή τὸ Χοτζέτι ποὺ ζητεῖτε, ἀλλ' ὁ Καδῆς ἀπήντησεν ὅτι δὲν ἔμπορεῖ νὰ ἐκδώσῃ ἔτιω Χοτζέτι διότι τοῦτο εἶναι τελειωτικὴ ἀπόφασις, ἀλλ' εἶναι διατεθειμένος νὰ πωλέσῃ ἓνα «ὐλλάμ», εἶδος μαρτυρικοῦ δηλαδὴ ἢ πιστοποιητικοῦ, ὅπου θὰ βεβαιώσῃ ὅτι ὁ Τσιουχανδάρης συνελήφθη εἰς Τουρκικὸ μέρος καὶ θὰ ἀναφέρῃ λεπτομερῶς καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ληστῶν καὶ τῶν ἀρχηγῶν τῶν καὶ θὰ βεβαιώσῃ ἐπὶ πλέον ὅτι οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν συνορευόντων Βενετικῶν τόπων κρατοῦν καθαρά τὰ σύνορα τῶν ἀπὸ ληστὰς.

Δὲν θὰ παραλείψω νὰ ἐπιτύχω, ἂν ὁ Καδῆς θελήσῃ νὰ προσθέσῃ εἰς τὸ πιστοποιητικὸν ὅτι οἱ λησταὶ ἦσαν μέσα σὲ βάρκες Τορκικές.

Διὰ τὸ ἐν λόγῳ πιστοποιητικὸν ἐζήτησε 30 Τζεκίνια καὶ μὲ τρόπον ὁ Ἀραγουμάνος τὰ κατέβασε εἰς τὰ 15 Ἀναμένω τὴν ἀπάντησιν τῆς Ὑ.Ε. καὶ τὰς διατάξεις τῆς εἰς τὴν παροῦσαν, τὴν ὁποῖαν στέλλω μὲ εἰδικὸν Ταχυδρόμον... Ὁ ἀδελφὸς σου Μπεϊλέρμπετ τῆς Ρούμελης περιμένεται σιὰ Γιάννινα καὶ ὕστερα θὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Ἄρταν μὲ 1000 ἄνδρας διὰ τὴν καταδίωξιν τῶν ληστῶν... Εἰς τὴν Ναύπακτον λέγεται ὅτι ὁ Τζανοῦν Χότζας ἐκδικούμενος τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ Τσιοχανδάρη, συνέλαβε καὶ ἐνυλάκισε τὸν ἐκεῖ ἐνετὸν πρόξενον....».

Ἄλλο γράμμα τοῦ Γάλλου Προξένου ὑπὸ ἡμερομ. 18 Ἰουλίου 1732.

«...» Ὁ Καδῆς ἐξετέλεσε τὴν ἐπιθυμίαν τῆς Ὑμετ. Ἐξοχότητος καὶ ἐξέδωκε τὸ ἀρτυρικὸν σύμφωνα μὲ τὰς ὁδηγίας ποὺ μοῦ ἔφερεν ὁ Γραμματεὺς Λευκόκυλος, ὅς διαπραγματεύσεις μετὰ τοῦ Καδῆ τὰς διεξήγαγεν ὁ Ἀραγουμάνος μου.

Πωλείται ακριβά η δικαιοσύνη έδω εις αυτούς τους Τούρκους, αλλά διά να γλυτώη κανείς βύρη και ένοχλήσεις, είναι ανάγκη να περνά από υιόν τον δρόμον.

Έπιθυμώ να ιδω τώρα την 'Υ.Ε. ήσυχον από τας τόσας ένοχλήσεις. . . (ήκουσθαι η μετάφρασις του «Ίλλιάμ» του Καδή, την οποίαν έκαμεν εκ της Τουρκικής γλώσσης ο Δραγονούανος του Γάλλου Προξένου εν 'Αρτη).

Εις την μεγίστην Αυτοκρατορίαν.

«Έγώ ο ταπεινότητος βεβαιώνω εκείνο που όλοι οι κάτοικοι της 'Αρτας μου εφανέρωσαν, παρουσιαζόμενοι ενώπιον του Δικαστηρίου μουλέγοντες και ό,τι εγνώριζον: ότι ο Τσιοχανδάρης του Βεζύρ Πασά της Ναυπάκτου, ερχόμενος προς τα έδω διά κάποιες ύποθέσεις του, ενώ επέστρεφεν, επεβίβασθη μιάς βάρκας του Τελώνου του Ξηρομέρου, που επάγεται εις τον Καδην της Βονίτσας εις Βλίκες, φθάσας δε εις το μέρος αυτό έστειλε σέ ένα χωριό πλησίον να ζητήση ζώα, τρεις άνθρωπος τον που είχε, μένων ο ίδιος μόνος.

Τότε ο ληστής Κατσούλης με την συνοδείαν του, που είχε αρπάσσει από τα ιχθυοτροφεία του Λούρου τις βάρκας των υπηκόων μας, επήγε με αιτίες να καταδιώξη μίαν βάρκαν ενός Ένετου υπηκόου, την οποίαν και συνέλαβεν διά της βίας των όπλων. Δύο ναυτικοί από την 'Ιθάκην εφονεύθησαν, τέσσαρες άλλοι απεγυμνώθησαν από ό,τι είχαν και ύστερα ο ίδιος Κατσούλης συνέλαβε τον άνθρωπον του Βεζύρη και τον ώδήγησεν εις το δάσος του Λούρου, όπου και κρατείται τώρα υπό των κακοποιών με την ιδεάν της εξαγοράς.

Βεβαιώνω επίσης ότι ο Έκτακτος Προβλεπτής της 'Αγίας Μαύρας φυλάττει επιμελώς και από ξηράς και από θαλάσσης τα σύνορα της Βονίτσας και Πρεβέζης και μεγίστην καταβάλλει προσοχήν ώστε να μη εισέρχωνται εκείθεν οι κακοποιοί, ενώ εις τα μέρη μας εξακολουθεύν την δράσιν των, την ένοχλητικήν.

Το βεβαιούμεν αθήνα και αι περαιτέρω διαταγαί θα εξαρτηθούν από την Αυτού Μεγαλειότητα.

Έδόθη το 1144 κατά τας πρώτας ημέρας της Σελήνης του Ξιλιτζέ. Ο μεταφραστής Σλυρίδων Παπαδόπουλος Δραγομάνος του εν 'Αρτη Προξένου της Γαλλίας.

Τη 16 'Ιουνίου 1732.

Ακολουθεί περαιτέρω έπιστολή του Έκτακτου Προβλεπτού προς τον Βεζύρ Πασάν Ναυπάκτου της 12 'Ιουνίου 1732 εν η αναφέρεται ότι την αιχμαλωσίαν διέπραξεν ο Κατσούλης και ότι τώρα τον κρατούν εις το δάσος Κόκκινο πλησίον του Λούρου, ότι πρέπει ο άρματολός του Λούρου Γεώργιος Ανασιώτης που είναι και άρματολός της 'Αρτας να φρουρή καλά τα ιχθυοτροφεία να μη τα καταστρέφουν οι λησταί, ότι τα σύνορα τα φυλάττει καλά και τέλος ότι ο Τσιοχανδάρης καλά έκαμε που δεν εξήγησεν από τους διοικητάς Ένετους εν πολεμικόν πλοιάριον ως φρουράν, θα τω εδίδετο άμέσως. Και τέλος υποδεικνύει να ο Μπουλούκμ ταισης αντί να κάθηται στο Μοναστηράκι και στην πλαγιά, να ηγαίνη εις το δάσος Κόκκινο

πρὸς ἀπελευθέρωσιν τοῦ κρατουμένου Ἰσιοχανδάρη...».

Δέση ἀρ. 867.

5 Ἰουλίου 1733. Ὁ Ἐκτακτος Προβλεπτής Μπάλμπι εἰς τὸν Δόγην:

«...Μοῦ ἔκαμε τὴν τιμὴν ἡ Α.Ε. ὁ Ἐκτακτος ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρόεδρος τῆς Ὑμετ. Γαληνότητος νὰ μοι ἀνακοινώσῃ τὸ περιεχόμενον μιᾶς ἀναφορᾶς ποὺ ὑπέβαλον εἰς τὸ Δεβάνι τοῦ Αὐτοκράτορος οἱ πλεθυσμοὶ τῆς περιφερείας Ἀρτης καὶ Κάρλεϊ, (,,) ἐπὶ μιᾶς κυκλοφορησάσης φήμης ὅτι τὰ σύνορα τῆς Βόνιτσας καὶ Πρέβεζας θὰ ἐπεξετείνοντο ἐπ'ὲς τὴν ὠφελείαν τῆς Ὑμετ. Γαληνότητος. Ἡ φήμη αὕτη ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὴν ὑποβληθεῖσαν ἀναφορὰν διαμαρτυρίας.

Ἡ διάδοσις ἥτο ψευδὴς καὶ ἄγνωστος εἶναι ὁ κυκλοφορήσας τὴν φήμην ταύτην, ἐν τῇ μεταξύ, κατόπιν διαταγῆς τῆς Ὁθωμανικῆς Κυβερνήσεως ἔφθασεν εἰς τὴν Ἀρταν ἕνας Βεζύρ Ἀγᾶ:—ὡς μὲ πληροφορεῖ ὁ ἐκεῖ Γάλλος Πρόξενος— ὁ ὁποῖος ἔδωκεν εἰς τὴν δημοσιότητα δύο φερμάνια διαφεύδοντα τὴν κυκλοφορήσαν ὑποπόστατον φήμην καὶ ἔχει ἐντολὴν νὰ ἀνακαλύψῃ τοὺς διαδόσαντας τὰ ἀβίσιμα αὐτὰ πράγματα... Στὰ Γιάννινα αὐξάνονται αἱ ὑποψίαι περὶ τῆς νόσου πανώλους, ὡς μὲ πληροφορεῖ ὁ κύριος Μέρα, ὅστις ἔχει τὴν τιμὴν νὰ ὑπηρετῇ ἐν Ἀρτῇ τὴν Ὑμετ. Γαληνότητα, ὑπὸ τὴν ιδιότητα τοῦ Ὑκαπροξένου....»

Ἴδου τὸ γράμμα τοῦ Μέρα πρὸς τὸν Ἐκτακτον Προβλεπτήν.

*** Ἀρτα 4 Ἰουνίου 1733.** «...μὲ εἰδικὸν ἀπεσταλμένον διὰ ξηρᾶς πρὸς τὴν Πρέβεζαν ἀνέφερα εἰς τὴν Υ.Ε. ὅτι ἡ ἐπιδημία ἐξαπλώνεται σιὰ Γιάννινα, ὅπου σημειώνονται καὶ μερικοὶ θάνατοι. Ὅποιος ἔχει τὰ μέσα ἀφίνει τὴν πόλιν καὶ μεταβαίνει εἰς τὴν ἑπαιθρον, πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς υγείας του. Θὰ ὑπακούωω τυφλῶς εἰς τὰς ῥητὰς ὁδηγίας τῆς Υ.Ε. ὡς πρὸς τὴν ἀξίωσιν τοῦ Βοεβόδα. Θὰ ἀντισταθῶ ἐλκρινῶς ἂν τυχὸν ἤθελε παραβιάσει τὴν ὑπόσχεσιν. Δι' ὅ,τι περαιτέρω συμβῇ θὰ δώσω εἰδήσιν εἰς τὴν Υ.Ε. καὶ μένων μετὰ βαθέος σεβασμοῦ τῆς φιλῶ ταπεινῶς τὸ ἔνδυμα...».

Ἴδου τῶρα καὶ τὸ ἔγγραφον τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἐκτακτου Προέσβευς Ἀντζελο Ἐμο, περὶ οὗ κάμνει λόγον ἐν ἀρχῇ τοῦ ἄνω ἔγγράφου του πρὸς τὸν Δόγην ὁ Ἐκτακτος Προβλεπτής.

Κων)πόλι 2 Ἰουνίου 1733.

«...Ἐπίκαιρον μοι ἔφθασεν πρὸ τριῶν ἡμερῶν τὸ ἔγγραφον τῆς Ὑμετ. Ἐξοχότητος τῆς 14ης Μαΐου, εἰς τὸ ὁποῖον μοι γράφει ὅτι ἔληξε πλέον τὸ ζήτημα τῶν οἰκογενειῶν τῶν Ὁθωμανῶν ὑπηκόων ποὺ εὗρισκοντο εἰς τὰς κτήσεις μας καὶ ὅτι ὅλοι οἱ κακοποιοὶ ἀπηλάθθησαν καὶ οὕτως ἔμειναν ἱκανοποιημένοι οἱ γειτονικοὶ Διοικηταὶ Ὁθωμανοί. Ἡ εἰδήσις αὕτη συνετέλεσεν ὥστε νὰ ἡσυχάσουν κάπως οἱ ἐδῶ προΐστάμενοι, οἱ ὁποῖοι ἐθορυβήθησαν ἀπὸ μίαν ταραχώδη ἀναφορὰν

43) Ὁνομάζουν τὴν περιοχὴν τοῦ Βρχωρίου.

(Συνεχίζεται).

ΤΟΥ ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗ

(Ἀπόσπασμα)

Αὐτοῦ ποῦ πᾶς, μαῦρο πουλὶ, μαῦρο μου χελιδόν,
νὰ χαιρετᾷς τὴν κλεφτουριά κι αὐτὸν τὸν Κατσαντώνη.
Πέ του νὰ κάνῃ φρόνιμα κι ὅλο ταπεινωμένα,
δὲν εἶν' ὁ περσινὸς καιρὸς νὰ κάνῃ ὅπως θέλει,
φέτος τὸ πῆρε γκέντσιανας, τὸ πῆρε ὁ Βελῆ Γκέκα,
ζητάει κεφάλια κλέφτικα, κεφάλια ξακουσμένα.
Κι' ὁ Κατσαντώνης τόμαθε καὶ τὸ σπαθὶ τοῦ ζώνει
καὶ πέρνει δίπλα τὰ βουνά, δίπλα τὰ κορφοβούνια,
χαμπέρι στέλνει: σὴν Τουρκιά, σ' αὐτὸν τὸ Βελῆ Γκέκα:
«Ὅπου νὰ τόβρῃ τὰ παιδιὰ, ἄς τόβρῃ κι' ἄς τὰ πάρῃ».
Κι' ὁ Βελῆ Γκέκας ἔτρωγε σ' ἐνὸς ποταμὸ το σπῖτι.
Τρία κοράσια τὸν κερνοῦν κι' οἱ τρεῖς ξετρωμαλλοῦσες,
ἡ μία κερνάει μὲ τὸ γυαλί, ἡ ἄλλη μὲ τὸ κρουστάλλι,
ἡ τρίτη νῆ καλύτερ μὲ τάσημένο τᾶσι.
Κι' ἐκεῖ ποῦ ἰρώγαν, κι' ἔπιναν κι' ἐκεῖ ποῦ λακριντίζαν,
μοῦρα μαντάτα τοῦρᾶνε ἀπὸ τὸν Κατσαντώνη.
«Νὰ βγῇς Βελῆ μου, στ' Ἀγρυφ, νὰ βγῇς ν' ἀνταμωθοῦμε».

מבוא

Δ. ΜΕΡΤΖΙΟΥ ἁ. μ. Ἀκαδημία, Ἀθηνῶν.

Η ΑΡΤΑ ΕΙΣ ΤΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ 1696-1787*

Ἁγία Μαύρα, 20 Μαρτίου 1734. (1) Ἐκτακτὸς Προβλεπτὴς πρὸς τὴν Δόγην: «..... Μετέβην καὶ πάλιν εἰς τὴν Πρεβέξαν ὅπου ἔν Γαλλικὸν πολεμικὸν εἶχε πρόθεσιν νὰ προσβάλλῃ διὰ Αὐτοκρατορικῆς Ταρτάνης ποὺ εὐρίσκοντο ἐντὸς τοῦ Κόλπου καὶ ἐφόρτωναν σιτάρι. Μόλις ἐπληροφορήθην τὴν πρόθεσιν τῶν Γάλλων, ἀνεφέρθην ἀμέσως εἰς τὸν Ἐξοχώτατον Γενικὸν Προβλεπτὴν ἰσχυραλῶν νὰ μοὶ ὑποδείξῃ πῶς πρέπει νὰ φερθῶ, εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν ὁ Γάλλος πλοίαρχος ἤθελεν πραγματοποιήσῃ τὴν ἀπειλήν. Πρὶν ἢ μὴ φθάσῃ ἡ ἀπάντησις τοῦ Ἐξοχωτάτου, εἰδοποιήθην ἀπὸ τὸν ἐν Πρεβέξῃ προβλεπτὴν Κορνέο ὅτι τὸ Γαλλικὸν εἰσχωρήσαν εἰς τὸν Κόλπον, ἠχμαλώτισε μίαν ἐκ τῶν δύο Ταρτανῶν ποὺ ἐφόρτωναν σιτάρι εἰς τὸν ὅρμον τῆς Κύπρου δικαιοδοσίας τῆς Ἀρτίας. Μοὺ προέβλεπεν ὁ προβλεπτὴς ὅτι ἡ ἄλλη Ταρτίνα ποὺ ἠύρισκετο εἰς τὴν Σαλαχώραν, μὴδε ἔμαθε τὸ συμβᾶν τῆς ἄλλης, ἀπέπλευσεν ἐκεῖθεν, ἠνώπιον μὲ μίαν ἄλλην αὐτοκρατορικὴν Ταρτίαν ποὺ ἐφόρτωνεν εἰς τὸν λιμένα Βαθὺ καὶ ἀπεφάσισαν καὶ οἱ ἡγετῆς Κυβερνήται νὰ ἐλευθερώσουν διὰ τῶν ὀπλῶν τὴν ἄλλην ἀπὸ τοῦ χέρου τῶν Γάλλων..... Κατόπιν αἰτήσεως τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ἐν Ἀρτίῃ πρέσβητος ὀνόματι Καρμυζιό, ὁ προβλεπτὴς τῆς Πρεβέξης ἐθέσισεν εὐλογον νὰ εἰδοποιήσῃ τὸν Γάλλον κυβερνήτην ἵνα προσορμισθῇ ἐπὶ τὸ φρούριον... ὁ ἐν λόγῳ αὐτοκρατορικὸς πρέσβης ἦλθεν εἰς Πρεβέξαν καὶ εἶπεν ὅτι ἀναιμένεται ἐκεῖ καὶ ὁ ἐν Ἀρτίῃ Γάλλος πρέσβης κ. Ντομπροκά... πλὴν ὁ Γεν. Προβλεπτὴς μὲ διέταξε νὰ μὴ ἀναμιχθῶ εἰς αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν.... Ἐφθάσε κατόπιν καὶ ὁ Γάλλος πρέσβης καὶ εἰς ἀνεπιθυμητὰς συσκέψεις ποὺ εἶχα μετὰ τοῦ ἔμεινον εἰσχωριστήμενος ἀπὸ τὴν κρίσιν ποὺ ἐτήρησα. Ἐσχίσαν κατόπιν διαπραγματεύσεις μετὰ τῶν δύο πρεσβῶν, ἀλλὰ δὲν κατελήξυν εἰς συμπέραςμα καὶ ὁ Γάλλος πρέσβης ἐπέστρεψεν εἰς Ἀρτίαν ἵνα καθησυχάσῃ τὸν Βοεβόδαν, Λωκατὴν τοῦ τόπου, ὁ ὁποῖος διεμαρτυρήθη ὅτι οἱ Γάλλοι ἐθίξαν τὸ σκάλωμα τῆς δικαιοδοσίας τοῦ καὶ ἠχμαλώτισαν τὴν Ταρτίαν, ἐξ ἧτις δὲ τὴν ἀμέσως ἀπόλυσιν ταύτης... παρέμεινε εἰς Πρεβέξαν ἐπὶ μὴνα καὶ ἐπέστρεψε εἰς τὴν Ἁγίαν Μαύραν, διότι τὸ κλίμα τῆς Πρεβέξας ἦτο γι' ἐμὲ ἀνυπόφορον... Μόλις ἐπανῆλθον ἐξ οὗ ὁ Βοεβόδας τῆς Ἀρτίας ἔστειλε μὲ εἰδικὸν ἀπεσταλμένον

Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγούμενου.
* προήρχοντο ἀπὸ τὴν Νεάπολιν τῆς Ἰταλίας, ἡ ὁποία τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦτο ὑπὸ τὴν ὀστρούαν.

Έγγραφόν του εις τὸν Προβλεπτήν τῆς Πρεβέζης καὶ ἐξήτει ἀπὸ αὐτὸν νὰ κρατήσῃ τὴν Ταρτιάναν ποὺ ἐπῆραν οἱ Γάλλοι ὥς καὶ τὸ φορτίον τῆς καὶ νὰ μὴ τὴν παοαδίωσῃ οὔτε εἰς τὸν ἕνα οὔτε εἰς τὸν ἄλλον, ἕως ὅτου φθάσῃ τὸ φορμάνι ἀπὸ τὴν Ὑψηλὴν Πύλιν, ὅπου εἶχεν ἀναφέρει τὰ συμβάντα ὁ Βοεβόδας καὶ ἀνέμενε τὴν ἀπόφασιν. Μετὰ βῆ ὅστερα ὁ πλοίαρχος τῆς αἰχμαλωτισθείσης Ταρτιάνας εἰς Ἄρτιαν ὅπου ἠδούσκετο καὶ ὁ Κυβερνήτης τοῦ Γαλλικοῦ πολεμικοῦ καὶ ἔμειναν σύμφωνοι διὰ τὴν ἀπόδοσιν τοῦ πλοίου καὶ οὕτως οἱ δύο πλοίαρχοι ἐπιστρέψαντες εἰς Πρέβεζαν ἔδωκαν εἰς ἐφαρμογὴν τὴν συμφωνίαν ποὺ ἐμεσολάβησεν μεταξύ των ἐντὸς τῆς Γραμματείας τοῦ Γαλλικοῦ Προξενείου Ἄρτης καὶ ἀπέπλευσαν καὶ οἱ δύο ἐκ Πρεβέζης, χωρὶς νὰ σημειωθοῦν ἄλλα ἐπεισόδια...»

Ἰδὸν ἡ συμφωνία:

Ἀντίγραφον μεταφρασθὲν ἐκ τῆς Γαλλικῆς Γλώσσης.

Ἀπόσπασμα πράξεως ἐξαχθείσης ἀπὸ τὰ Βιβλία τῆς Γραμματείας τοῦ ἐν Ἄρτῃ Γαλλικοῦ Προξενείου τοῦ ἔτους 1734 εἰς τὸ Βασίλειον τοῦτο τῆς Ἀλβανίας:

Ἐκτὴ τοῦ Μαρτίου 1734 πρὸ μεσημβρίας παρουσίᾳ ἐμοῦ Ἀμβροσίου Τζιουλιάνου Γραμματέως τοῦ Γαλλικοῦ Προξενείου εἰς τὸ Βασίλειον τοῦτο τῆς Ἀλβανίας⁴⁵ καὶ ἐνώπιον τῶν κάτωθι υπογεγραμμένων μαρτύρων, ἐνεφανίσθη ὁ καπετὰν Ἀντώνιος Ἰκάρ κυβερνήτης τοῦ πολεμικοῦ ὀνομαζομένου Ρονδυνέλλα, ἡγκυροβολλημένον τὴν ὥρην ὑπὸ τὸ Φρούριον τῆς Πρεβέζης καὶ ἔλαβεν διὰ χειρὸς τοῦ κυρίου Ντουμπροκά ἡμετέρου προξένου εἰς τὸ σκῶλον τοῦτο, τὸ ποσὸν τῶν 960 πιάστρων εἰς διάφορα νομίσματα τῆς Τουρκίας χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, ἵνα ἀφίσῃ ἐλεύθερον τὸ πλοῖον τοῦ καραβοκύρη Ἀγγέλου Σίστο, Ναπολιτάνου, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἔγγραφα καὶ σημαίαν τῆς αὐτοκρατορίας. Ὁ αὐτὸς Καπετὰν Ἰκάρ παρέδωκεν εἰς χεῖρας τοῦ εἰρημένου πλοίαρχου Σίστο 75 πιάστρας Σιβελλιάνες⁴⁶ τὰς ὁποίας εἶχεν ἀνεύρει εἰς τὸ Ταμεῖον τοῦ πλοίου. Τὰς εἰρημένας 960 πιάστρας ὁ Καπετὰν Ἰκάρ θὰ φυλάξῃ καὶ θὰ τὰς διαθέσῃ εἰς τὸν ἐσχότατον Κόμητα τῆς Τουλούζης ναύαρχον τῆς Γαλλίας.

Παρέστησαν ὡς μάρτυρες: ὁ κ. Ἰωσήφ ντὶ Μπέρρα, ἱερεὺς καὶ πνευματικὸς τοῦ Γαλλικοῦ Προξενείου καὶ ὁ κ. Κωνσταντῖνος Βουλακούτσης; Δραγομάνος οἱ ὅποιοι προσκληθέντες ὑπέγραψαν τὴν παρούσαν πράξιν, τὴν ὁποίαν προὑπέγραψαν ὁ Πρόξενος, ὁ Καπετὰν Ἰκάρ καὶ τέλος ὁ Γραμματεὺς Ἀμβρόσιος Τζιουλιάνος.

Ἄλλο ἔγγραφον τοῦ αὐτοῦ σχεδὸν περιεχομένου

Ἐν ἔτει 1734 τὴν 5ην τοῦ μηνὸς Μαρτίου πρὸ μεσημβρίας παρουσίᾳ ἐμοῦ Ἀμβροσίου Τζιουλιάνου, Γραμματέως τοῦ Προξένου τῆς Γαλλίας εἰς τὸ Βασίλειον τοῦτο τῆς Ἀλβανίας καὶ τῶν κάτωθι μαρτύρων, ἐνεφανίσθησαν ὁ καπετὰν Ἀντῶ-

45: ἔτσι ὠνόμαζον τότε κακῶς τὴν Ἠπείρον.

46: τῆς Σιβελλίας (Ισπανίας). Ἡξίζον 23) ἀσπρα ἦτοι ἕνα γρόσι καὶ 110 ἀσπρα, ἡ πιάστρα ἢ τὸ γρόσι ἀντιστοίχει μὲ 120 ἀσπρα.

ος Ίκάρ, Κυβερνήτης τοῦ Γαλλικοῦ πολεμικοῦ «Ρονδινέλλα» ἠγκυροβολημένου καὶ τὸ φρούριον τῆς Πρεβέζης. Ἄφ' ἑνὸς καὶ ἄφ' ἑτέρου ὁ καρaboκύρης Ἄγγελος Ἰστο, Ναπολιτάνος, οἱ ὁποῖοι ἐδήλωσαν ὅτι ὁ ῥηθεὶς καπετὰν Ἀντώνιος Ίκάρ ἀίνει καὶ ἐγκαταλείπει εἰς τὸν ἕτερον τῶν συμβαλλομένων Ἄγγελον Σίστον τὸ πλοῖον τὸ ὀνομαζόμενον Ἰησοῦς, Μαρία καὶ Ἅγιος Ἰωσήφ τὸ ὅποιον οὗτος εἶχε κτείνει, ὡς φέρον σημαίαν Αὐτοκρατορικὴν καὶ τῶρα εὐρίσκεται εἰς τὸν λιμένα τῆς Πρεβέζης καὶ τὸ παραδίδει μὲ ὅλα τὰ ἐξαρτήματα ποῦ ἦσαν αὐτοῦ, ἐκτὸς 8 λιθῶν, 12 ντουφεκιῶν καὶ 4 πιστωλίων, καθὼς ἀφίνει ἀνέπιαρον καὶ τὴν ποσότητα ταριοῦ ποῦ ἦτο φορτωμένον ἤτοι 400 Καδιὰ περὶπου καὶ ἔναντι τῆς ἀποδόσεως τοῦ πλοίου, ὁ Σίστις κατέβαλεν εἰς τὸν Ίκάρ 960 πιάστρες εἰς δίκρονα τουρκικὰ μίσματα χρυσὰ καὶ ἀργυρὰ, ἐνώπιον ἐμοῦ καὶ τῶν κάτωθι ὑπογραφομένων μαρτύρων.

Ἐγένετο ἡ παροῦσα πράξις δημοσίᾳ ἐν τῇ Γραμματείᾳ τοῦ Προξενείου, παρὼς τοῦ κ. Ἰωσήφ Ντὶ Μπέρρα ἱερέως εἰς τὸ Προξενεῖον, καὶ τοῦ Ματθαίου Κουσκιμπούρη ἀπὸ τὰ μέρη τῆς Γένοβας, ἥδη προσωρινῶς ἐνταῦθα παρεπιδημῶν ἐς ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Γαλλίας.

(Οἱ μάρτυρες ἐπέγραψαν προσκληθέντες, ὁμοίως ἐπέγραψαν οἱ συμβαλλόμενοι καὶ τέλος ὁ Γραμματεὺς.)

Ἁγία Μαύρα 1 Ἰουλίου 1736. Ὁ αὐτὸς ἔκτακτος Προβλεπτής πρὸς τὸν Δύγην: «... πλησίον τῶν συνόρων Πρεβέζης—Λούρου, γίνεται κάθε χρόνο στήν ἐσχάτη τῆς Ἀγίας Τριάδος ἕνα πανηγύρι ὅπου πηγαίνουν μὲ τὰς οἰκογενεῖας των πολλοὶ ἄνθρωποι. Ἐκεῖ συνέβη ἕνα πειρασμὸν ἐπεισὸδιον ποῦ εἶχεν ὡς συνέπειαν τὸν ὄνον δύο Τούρκων καὶ τὸν τραυματισμὸν μερικῶν ἄλλων, ὡς καὶ τὸν θανάσιμον τραυματισμὸν τριῶν Πρεβεζάνων, οἱ ὁποῖοι ἠερίσκοντο ἐν ἡμέρῃ. Ἀφορμὴ ὑπῆρξεν ἡ ὑπεροπτικὴ στάσις ἐνὸς Μονιλούκμπαση, ὀνομαζομένου Σέτκο, ὁ ὁποῖος ἀνὰ φηλάττη τὴν θέσιν ὅπου ἐτάχθη, πλησίον τῆς ἀρχαίας Νικολόλεως, ὀλίγον ἀπέχουσαν ἀπὸ τὰ Δημόσια σινορα, ἀπεφάσισε νὰ ἐισχωρήσῃ εἰς τὸ Πανηγύρι καὶ ὠλιστά εἰς μέρος ὅπου δὲν ἠμποροῦσε οὔτε ὥφειλεν νὰ εἰσέλθῃ. Ἐκεῖ ἔρχισε νὰ τιτίθεται ἀναιτίως κατὰ τῶν ἡμετέρων ὑπηκόων νὰ τοὺς κτενὰ καὶ τέλος ἐφριξεν αἱ ντουφεκιὲς ἐναντίον των. Ἦλπιζε κανεὶς ὅτι θὰ ἐχώρταιεν ἡ μισαρὰ ψυχὴ του καὶ θὰ ἀπεσύρετο ἐν τέλει. Ἀλλὰ ἤρχισε, μὲ μὲν διέβη τὰ σύνορα νὰ συγκεντρώνῃ καὶ ἄλλους ὁπαδοὺς μὲ τὴν πρόθεσιν νὰ ἐπιτεθῇ καὶ πάλιν κατὰ τῶν πανηγυριζόντων. Ἐεῖδοποίησεν ἀμέσως ὁ Προβλεπτής Πρεβέζης καὶ ἔστειλα ἀμέσως ἐπιστολὰς εἰς τοὺς τόπους... Οἱ Τούρκοι, περὶ τοὺς 200, μὲν ἀντελήφθησαν τὰς κινήσεις τῶν στρατιωτῶν μας ἀπεσύρθησαν εἰς τὰ φλάμπουρα ὅπου ἔστειλα ἕναν ἱκανὸν ἐμπιστον καὶ γραψα εἰς τὸν Διοικητὴν Ἀλῆ μπέν πρὸς τὸν ὅποιον ἔστειλα καὶ μαρτυρίαν τριῶν Τούρκων ποῦ συνέπεσε νὰ εὐρίσκωνται τὴν στιγμὴν τῶν ἐπεισодиῶν εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο. Ὁμοίως ἐπέβη καὶ σχετικὴν ἐκθεσιν εἰς τὴν Α. Ε. τὸν παρὰ τῇ

Ἐψηλῇ Πύλῃ Βάτλον, καὶ τὰ δύο ἔγγραφα διεβιβάσθησαν εἰς τὸν ἐν Ἄρτῃ Ὑποπρόξενον ὁ ὁποῖος τὸ μὲν πρῶτον θὰ ἐγχειρίσῃ εἰς Βοεβόδαν, τὸ δὲ ἄλλο θὰ ἀποστείλῃ εἰς Κων/πολιν.

Ἐν τῷ μεταξὺ διέταξα νὰ διακοπῇ καθε ἐμπορικὴ ἐπικοινωνία μετὰ τὰ μέρη τῆς Ἄρτης καὶ ὑπάρχει φόβος μήπως δημιουργήσουν νέα ἐπεισόδια οἱ κάτοικοι τοῦ Μαργαριτίου καὶ θελήσουν νὰ ἐκδικηθοῦν τοὺς φονευθέντας δύο Τούρκους, ἔξ ὧν ὁ εἰς ἀδελφὸς τοῦ Μπουλούκμπαση Σέϊκο καὶ ὁ ἄλλος ἀδελφὸς τοῦ προγραφέντιος Σεργιάννη.

Σκοπίμως διέδωσαν ὅτι προσεκλήθησαν ἀπὸ τὸν Βοεβόδαν εἰς Ἄρτιαν, ἀλλ' ἐγὼ ἔχω ἀποδείξει ὅτι 40 καὶ πλέον ἔνοπλοι, διοικούμενοι ἀπὸ ἄλλον Μπουλούκμπασην εὐρίσκονται πλησίον τῆς Νικοπόλεως καὶ δὲν ἀποκλείεται νὰ εἶναι καὶ ἄλλοι Μαργαριτιῶτες κρυμμένοι στὰ διάση ἔτοιμοι δι' ἐπεισόδια, ἐφ' ὅσον ἄλλως τε θεωροῦνται ὡς σιτισιαστικά τοῦ Μεγάλου Αἰθέντου.

Ἡ Θεὸς νὰ θελήσῃ νὰ εἶναι εὐνοϊκὰ αἱ ἀπαντήσεις του Βοεβόδα, ἀλλὰ δὲν τὸ πιστεύω, διότι ὁ Βοεβόδας εἶναι φιλόδοξος καὶ ἰσχυρογνώμων καὶ προβλέπω νέας ταραχάς. ... αὐτὴν τὴν στιγμὴν πληροφοροῦμαι ὅτι οἱ Τούρκοι ἐφόνευσαν ἓνα ψαρῶν Ἅγιο—Μαυρίτιν ὁ ὁποῖος ἔξω ἀπὸ τὸ ἰχθυοτροφεῖον Μαῖωμα—ἰδιοκτησία Τουρκικὴ—ἐκύτταξε νὰ βγάλῃ τὸν ἐπιούσιον...»

Ἄγία Μαύρα 4 Ἰουλίου 1736. Ὁ αὐτὸς πρὸς τὸν Λόγην:

«... ὁ μουσελίκης Ἀλήμπεης προσεκώλεσεν εἰς τὴν Ἄρτιαν ἐπειγόντως τοὺς ἐνόπλους, μόλις ἔλαβε τὸ ἔγγραφόν μου τὸ ἐπιδουθεν αὐτῷ παρὰ τοῦ Ὑποπροξένου. Θανμάσιον ὑπῆρξεν τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀπειληθείσης διακολῆς πάσης ἐμπορικῆς συναλλαγῆς μετὰ τὰ μέρη τῆς Ἄρτης, ἡ ὁποία ζημιώνει τὴν ἀπλησίαν τοῦ Βοεβόδα καὶ οὕτως ἐλπίζει ὅτι θὰ μᾶς δοθῇ πλήρης ἱκανοποίησις.... Ὁ ἴδιος μοὶ διεβίβασε μίαν εὐγενεστάτην ἀπάντησιν ἡ ὁποία μοὶ ἐπεδόθη ἀπὸ τὸν ἀπεσταλμένον του ἐμπιστον Χουσεῖν Κεφαλᾶ καὶ ἀπὸ ἓνα πρόκριτον Ἀρτινόν. Ὁ Βοεβόδας προσπαθεῖ νὰ ἐπιρρίψῃ τὰ σφάλματα εἰς τοὺς ἰδικοὺς μας βαλχόους, πλὴν ἐν τέλει προσφέρεται νὰ ἀποζημιώσῃ τοὺς παθόντας...»

Ἄγία Μαύρα 1 Νοεμβρίου 1736. Ὁ ἴδιος πρὸς τὸν Λόγην:

«... Ὁ εὐγενὴς Φιορίν Ντενόντο προβλεπτὴς Προβέξης, προσβληθεὶς ἀπὸ ὕψιν πυρετὸν κακοήθη, κατόπιν τῆς ταραχῆς ποὺ δημιουργήθη ἀπὸ τὰ ἐπεισόδια τῶν συνόρων, υπέκυψεν εἰς τὸ μοιραῖον τὴν νύκτα τῆς 30ης παρελθόντος μηνὸς. Ἀφῆκεν ἐλαινετὴν μνήμην τῆς συνετοῦς πολιτείας του καὶ μάλιστα κατὰ τὰς παρούσας ἐνοχλητικὰς περιστάσεις ποὺ δημιουργεῖ ἡ πανήγυρις. Αὕτη προτύτερα ἐπτενοχῶρει τοὺς κατοίκους τῶν Γιαννίνων, ὡς καὶ ἐξακολουθεῖ ἀκόμη ἐκεῖ, ἀλλὰ μετεδόθη καὶ μέχρις Ἄρτης, ποὺ συνορεύει μετὰ τὴν Προβέξαν καὶ Βόνιτσαν καὶ ἐτρομοκράτησε τόσοσιν πολὺ τοὺς κατοίκους τῆς Ἄρτης, ὥστε ἵνα ξεφύγουν ἀπὸ τὴν μάστιγα ταύτην, φεύγουν ζητοῦντες ἄστυον εἰς τὸ Ξηρόμερο ... σήμερον ἔμαθα ὅτι ἰέσσαρες οἰκογένειαι Ἀρτιναὶ κατέφυγον εἰς τὸ χωρίον Πλαγιά, τὸ ὁ οἶον ἀπέχει μόλις δύο μίλια ἀπὸ τὴν νῆσον ταύτην... Ἀνέφερα τὰ καθέκαστα εἰς τὸν Ἐξοχ. Γεν. κατὰ θάλασσαν προβλεπτὴν...»

Κ. Δ. ΜΕΡΤΖΙΟΥ & μ. 'Ακαδημίας 'Αθηνών.

Η ΑΡΤΑ ΕΙΣ ΤΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ 1696-1787*

16 'Ιανουαρίου 1737. 'Ο ἔκτακτος προβλεπτής εἰς τὸν Δόγην.

«..... ἀποβαίνουν ἐνοχλητικώταται αἱ ἐκδηλώσεις τῆς τρομακτικῆς ἐπιδημίας τῆς πανώλας, ἡ ὁποία ἀπὸ τὴν Ἄρταν ἔφθασεν μέχρι τοῦ Μαργαριτίου.....»

17 Ἀπριλίου 1738: 'Ο ἴδιος πρὸς τὸν Δόγην.

«..... ἐσημειώθησαν μεγάλοι ταραχαὶ εἰς τὰ γειτονικὰ ἰδὼν συνόρων μας Τουρκικὰ μέρη, τὰ ὁποῖα κρατοῦν ἐν ἑξεγέρσει τοὺς κατοίκους. Αἰτία τούτων εἶναι ὅτι οἱ ἀγάδες καὶ ἄλλοι ὀθωμανοὶ Διοικηταὶ κακοήθεις διέδωσαν ὅτι πρόκειται νὰ γίνῃ συγκέντρωσις ἀνδρῶν, οἱ ὁποῖοι θὰ σταλοῦν κατὰ τῶν Μοσκόβων. Τοιουτοτρόπως οἱ διάφοροι καλούμενοι ἔπλὸ τὰ ὕπλα, ἐπιζητοῦν κάθε πρόσκαιν ἵνα ἀπαλλαγῶν ἀπὸ τὴν ὑποχρέωσιν καὶ ἀναμειγνύουν ὡς ἐπείθονα καὶ τὰ ὅπλα τῆς Ὑμετ. Γαληνότητος. Παραξένος βέβαια ἡ διάδοσις ἀλλὰ τὸ γεγονός εἶναι ὅτι εἰς τὴν γενικὴν αὐτὴν σύγχυσιν καὶ εἰς τὸν θόρυβον τῶν ἐνδιαφερομένων, εὗρον ἀφορμὴν νὰ ἐπιτείνουν τὴν κακοποιὸν τῶν δρᾶσιν οἱ λησταί. Ὅχι ὀλίγοι ἀριθμητικῶς καὶ ἀγόμενοι ἀπὸ τὴν ἐλπίδα λαφυραγωγίας, ἤρχισαν ἀσυστόλως τὴν κακοποιὸν τῶν δρᾶσιν καὶ ἀνυψώνουν διὰφόρων εἰδῶν σημαίας. Καὶ ὄχι μόνον ἐνοχλοῦν τοὺς ὀθωμανοὺς ἐπὶ τῶν ἀλλὰ πειράζουσιν καὶ τοὺς ὑπηκόους τῆς Ὑμετ. Γαληνότητος καὶ ἰδίᾳ τοὺς ἐνοικιαστὰς τῶν ἰχθυοτροφείων, κατὰ τῶν ὁποίων ἐνεργοῦν συγχὰς ἐπιδρομὰς ἀπὸ ξηρᾶς..... Μετέβην εἰς Πρέβεζαν καὶ διέταξα νὰ περιπολοῦν τακτικὰ εἰς τὸν Κόλπον τρία τρεχαντήρια καὶ μία μικρὴ Γαλέρα. Κατ'ὁρῶσαν τὰ πλεῖστα ταῦτα νὰ ἀπελευθερώσουν διάφορες βύρakes ποὺ εἶχαν ἀρπάσει οἱ κακοποιοὶ ἀπὸ τοὺς ὑπηκόους μας..... Ἐν τῷ μεταξὺ καὶ καθ' ὃν χρόνον ἀπουσίαζεν ὁ Διοικητὴς τῆς Ἄρτης Ἀλήμητης, ἀνώτερος Διοικητὴς Ἰωαννίνων, Ἄρτης καὶ Ξηρομέρου, ἀναχωρήσας διὰ Κων/πολιν κατόπιν τριπλῆς προσκλήσεως παρὰ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, ἐθεώρησα σκόπιμον νὰ γνωρίσω τὰ καθέκαστα εἰς τὸν τοποτηρητὴν τοῦ Πασόμπην, διαμαρτυρηθεὶς ἐντόνως διὰ τὰς καταπιψεις καὶ τὰς βιαιοπραγίας ποὺ ὑφίστανται οἱ ἡμέτεροι ὑπῆκοι κατὰ παράβασιν τῶν Συνθηκῶν καὶ ἐζήτησα τὴν παραδειγματικὴν τιμωρίαν τῶν ἐνόχων καὶ τὴν ἀποζημίωσιν τῶν παθόντων.....»

20 Ἰουνίου 1738: 'Ο αὐτὸς ἔκτακτος προβλεπτής πρὸς τὸν Δόγην.

«.... ἕνας καρβοκύρης μιᾶς Τυρτάνας Δολχινιώτικης» ὁ ὁποῖος μετεφέρθη

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου.

48: τὸ Λουλαίνο παρὸς πόλιν τῆς Δαλματίας κατοικεῖτο ἀπὸ Τούρκους, διασημὸς πειρατής.

εἰς τὴν Ἄρταν, τόπον τοῦ Μεγάλου αὐθέντου, ὑπεῖκων εἰς τὰ ἄγρια τοῦ ἐνστικτα, ἴδια τῆς ἐθνικότητος τῶν Δολχινιωτῶν, καίτοι εὐρισκόμενος εἰς ἕδαφος τοῦ Μονάρχου του καὶ δὲν εἶχε μαζὺ παρὰ 13 ἄνδρας τοῦ πληρώματος, ἐτρομοκράτησεν ὁλόκληρον τὴν πόλιν. Ἐκδικούμενος τὸ γεγονός ὅτι—ὡς ὁ ἴδιος ὑπέθετεν—εἶχον δώσει ἄσυλον εἰς ἕνα νεαρὸν Μιλανέζον, τὸν ὁποῖον εἶχεν ἀρπάσει εἰς τὴν Ζάραν καὶ τὸν εἶχεν ὡς σκλάβον καὶ τὸ ἄσυλον τὸ εἶχε παραχωρήσει ὁ Πρόξενος τοῦ Χριστιανικωτάτου Βασιλέως κ. Ντιουμπροκά, μόλις ἀπεβιβάσθη εἰς τὴν Ἄρταν, ἐπετέθη κατὰ τοῦ Γαλλικοῦ Προξενείου καὶ ἀπήγαγεν αἰχμάλωτον τὸν Γραφεά. Ἀλλὰ μὴ ἀρκεσθεὶς εἰς τοῦτο ἀπεπειράθη διὰ τῆς βίας τῶν ὅπλων νὰ φονεύσῃ καὶ αὐτὸν τὸν Πρόξενον. Ὁ Πρόξενος διαφυγὼν τὸν κίνδυνον προσέτρεξεν εἰς τὸν Κυδῆν ὦν Τούρκων, ὁ δὲ τοῖος ἵνα φανῇ εὐάρεστος εἰς τὸν πρόξενον, συνεχένιρωσεν πολλὴν ἀνὰ καὶ ἔλαβεν τὴν ἀπόφασιν νὰ βάλῃ φωτιά εἰς τὰ σπίτια ὅπου κατοικοῦσαν οἱ Δολχινιώτες. Πρὸ τοιαύτης ἐξεγέρσεως ἠναγκάσθησαν νὰ διαφύγουν, ἀφίσαντες λευθερον καὶ τὸν Γραφεά τοῦ Προξενείου. Ἐνῶ οἱ Δολχινιώτες ἐπήγαιναν πρὸς τὰ πλοῖα τῶν, συνήντησαν καθ' ὁδὸν δύο ἑβραίους καὶ τρεῖς Ἕλληνας, οἱ ὁποῖοι σταν τῆς αὐλῆς τοῦ Διοικητοῦ, τοὺς ἐκακομεταχειρίσθησαν καὶ τέλος τοὺς ὠδήγησαν αἰχμαλώτους ἐπὶ τοῦ πλοίου καὶ ὁμέσω, ἀπέπλευσαν, χωρὶς νὰ χάσουν καὶ ἓν.

Μὲ δύο εἰδικούς ἀπεσταλμένους ἔλαβον γνῶσιν τῶν ἐπεισοδίων καὶ παρὰ τοῦ οἰκητοῦ Ἀλήμπεη καὶ παρὰ τοῦ Προξένου τῆς Γαλλίας.

Μοῦ ἔγραψε συγχρόνως ἐκθέτων τὰ συμβάντα καὶ ὁ ἐκκὶ Ὑποπρόξενος τῆς μετ. Γαληνότητος, ὅλοι μὲ παρακαλοῦν νὰ ἐμποδίσω τὴν ἔξοδον ἐκ τοῦ Κόλπου ; Δολχινιώτικης Ταρτάνας.

Ὁ Διοικητὴς Ἀλήμπεης, πρὸς μεγαλυτέραν ἀπόδειξιν μοῦ ἔστειλε καὶ ἓν Ταῦρ ὃν Ἰλζάμ, διὰ τοῦ ὁποίου παρεκάλει τὰ ὅπλα τῆς Ὑμετ. Γαληνότητος νὰ τιμωροῦν τὴν αὐθάδειαν τῶν Δολχινιωτῶν, τοὺς ὁποίους παρουσίαζεν ὡς Κουρσάς καὶ ἀποστάτας.

Εἰς ἔλαβα τὰς εἰδοποιήσεις, σκεπτόμενος νὰ φανῶ εὐάρεστος εἰς τὸν Τούρκον οἰκητὴν καὶ εἰς τὸν Πρόξενον φίλον Πρίγκηπος, εἰς μίαν ὑπόθεσιν τόσον δικαίως διεβίβασα τὰς καταλλήλους διαταγὰς εἰς τὴν Βόνιτσαν καὶ εἰς τὰ περιπολοῦντα πρὸς τὴν Κόλπον. Καὶ πράγματι ἡ μικρὰ Γαλέρα ὑπὸ Διοικητὴν τὸν Ταγματὴν Βούρνοβιτς κατώρθωσε νὰ σιματήσῃ τὴν Ταρτάναν τῶν Δολχινιωτῶν, ὅλην τὴν ἀντίστασιν πρὸς ἡδὲλῃσαν πρὸς σιγμὴν νὰ ἀντιτάξουν καὶ οὕτως λευθερώθησαν οἱ αἰχμάλωτοι, «ἡ δὲ Ταρτάνα ἐξηκολούησε τὸν πλοῖον χωρὶς ἐπεισόδια.....»

ὅκτου 1738: Ὁ ἴδιος πρὸς τὸν Δόγην.

Ὁ Ἀλήμπεης Πασᾶ Ζαδὲ; ὁ ὁποῖος εἶχε μεταβῇ εἰς Κων/πολιν, τώρα ἐπέστρεψε ἰλλὰ μόνον ὡς Διοικητὴς τῶν Γιαννίνων καὶ τῆς Ἄρτης καὶ ὄχι πλέον τοῦ μέρου, αὐτοῦ κατώρθωσε διὰ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ ἀρματωλοῦ Σουλεμάν νὰ ἐπι

τύχη την εκδίκεσιν την οποίαν ἀπὸ καιροῦ εἶχε κατὰ νοῦν νὰ πραγματοποιήσῃ ἦτοι τὴν ἐξόντωσιν τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν ληστῶν Τζουβάρρα, τοῦ ὁποίου τὰ κακουργήματα ἐπληθύνοντο ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν. Πράγματι εἰς μίαν συμπλοκὴν ὁ Τζουβάρρας ἀρχιληστὴς καὶ μερικοὶ ἐκ τῶν συντρόφων του ἐφονεύθησαν. Πλὴν ἡ ἐξαφάνισις τοῦ Τζουβάρρα δὲν ἔφερε τὴν ἡσυχίαν εἰς τὴν ἡλαιοῦρον, διότι ἀνεφάνησαν καὶ ἄλλοι κακοποιοὶ οἱ ὁποῖοι ἐνοχλοῦν καὶ τοὺς ὑπηκόους τοῦ Μεγάλου Ἀδθέντου καὶ τὴν ὀλίγην ἔκτασιν τῆς ἀκροθάλασσης ποὺ εἶναι ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν μας, ὅπου σημειώνονται συχνὰ συμπλοκαὶ μεταξύ αὐτῶν καὶ τῶν Τούρκων

29 Μαΐου 1739: Ὁ ἔκτακτος προβλεπτής Πομπέο Ρότι γράφει εἰς τὸν Δόγην: «..... ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ἀναφέρω εἰς τὰς Ὑμεῖς Ἐξοχότηας τὰ συμβάντα ποὺ ἐπὶ κολουθήσαν τὸν θάνατον τοῦ Ἀλῆ μτέη ποὺ ἦτο Διοικητὴς σιὰ Γιάννινα. Δύο φατρίαι διαδηλώνουν θορυβωδῶς καὶ εἰς τὰ Γιάννινα καὶ στὴν Ἀρταν. Οἱ μὲν θέλουν νὰ γίνῃ Πασᾶς ὁ Υἱὸς τοῦ ἀποθανόντος, οἱ δὲ ἄλλοι προτιμοῦν τὸν ἀδελφὸν τοῦ Ἀλῆ, Μιχμέτ Μπέην

15 Σεπτεμβρίου 1739: Ὁ νέος προβλεπτής Ἰωάννης Μανολέσσο γράφει: «..... Ἐπιθυμῶν νὰ εἶμαι εἰς καλὰς σχέσεις μετὰ τοὺς γείτονας ὀθωμανοὺς Διοικητὰς διέταξα τὴν ἀπέλασιν πασῶν τῶν οἰκογενειῶν Τούρκων ὑπηκόων, οἱ ὁποῖοι κατέφυγον εἰς τὴν Πρεβέζαν. Καὶ εἶναι αὗται ἐν ὅλῳ 13. Καὶ τὸ μέιστον τῆς ἀπελάσεως ἐλήφθη καὶ δι' ἓνα ἄλλον λόγον, διότι ἐνεφανίσθησαν παρὰ τὰ σύνορα, οἱ κακοποιοὶ Σταθιᾶς καὶ Τσεκούρας μετὰ πολυαριθμοὺς ὁπαδοὺς..... Ἐκτὸς τῶν δύο αὐτῶν ἀρχιληστῶν καὶ ἓνας ἄλλος πλέον αὐθάδης καὶ ἀποφασιστικὸς εὗρίσκετο εἰς τὰ μέρη τοῦ Λούρου ὀνόματι Ἀνάστος Τζουβάρρας. Οὗτος ἐπιτυχὼν τὴν συγγνώμην παρὰ τοῦ Τούρκου Διοικητοῦ Ἀρτης, διωρίσθη παρ' αὐτοῦ καὶ τῶν προκρίτων τῆς πόλεως ὡς ἀρματωλὸς δηλαδὴ φύλαξ τῶν ὁδῶν τῆς περιοχῆς ἐκείνης, ἵνα μετὰ τὸν τρόπον τοῦτον ἐγκαταλείψῃ τὴν κλαϊάν του κακοποιῶν δραστὴν Ἀναλαβὼν τὴν θέσιν, ὅχι μόνον ἠξίωσεν νὰ τὸν ἀναγνωρίσωμεν ὡς ἀρματωλὸν τῶν πέραν τῶν συνόρων τῆς Πρεβέζης μερῶν, ἀλλὰ παρέλαβε καὶ ὡς σύντροφον κάποιον Δημήτρη τῆς Ἀντώνεας, κονιάδον του, ποὺ ἦτο ἓνας ἀπὸ τοὺς 13 ποὺ ἀπῆλθον ἐκ Πρεβέζης ... Τῷ κατέστησα γνωστὸν ὅτι χωρὶς τὰ ἀναγκαῖα συστατικὰ γράμματα τοῦ Διοικητοῦ τῆς Ἀρτης, δὲν ἠδυνάμην νὰ τὸν ἀναγνωρίσω, ὁμοίως καὶ τὸν κονιάδον του, χωρὶς θετικὸν χοτζέτι τοῦ αὐτοῦ Διοικητοῦ.

Ἐνῶ ἀνέμενον νὰ μοῦ παρουσιάσῃ τὰ ζητηθέντα χιριτιά, ἐπληροφορήθην, ἀπὸ τὸν προβλεπτὴν Πρεβέζης, ὅτι ὁ δηθελὺς Τζουβάρρας ἐσκόπευε μετὰ τὴν ἄδειαν τοῦ Διοικητοῦ καὶ προκρίτων τῆς Ἀρτης, νὰ σχηματίσῃ ἓνα νέο χωριὸ ἐντὸς τῆς περιοχῆς τῆς Ἀρχαίας Νικοπόλεως καὶ ἐπεζητεῖ νὰ προσελκύσῃ διὰ προσκλήσεων καὶ γενναιοδῶρων παραχωρήσεων, νέους κατοίκους ἀπὸ τὴν Πρεβέζαν ... Ἀποταθεὶς βραδύτερον εἰς τὸν Βοεβόδαν Ἀρτης εἰς ὃν ἀνέφερα τὰ ὑπὸ τοῦ Τζουβάρρα λεχθέντα ὅτι διωρίσθη ἐπισήμως ὡς ἀρματωλός, ἔλαβα τὴν ἀπάντησιν ὅτι πράγματι οὕτως ἐξελέγη εἰς τὴν θέσιν ταύτην καὶ ἔπρεπε νὰ τὸν ἀναγνωρίσω ὡς τοιοῦτον...»

Ἰδοὺ τὴν γράμμα τοῦ Βοεβόδα:

Ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ. Ἀπὸ τὸν ἐνδοξον Μεχμέτ Ἀγῶν Βοεβόδαν τῆς Ἀρ-
της εἰς τὸν διακεκριμένον καὶ ἀφοσιωμένον φίλον μου κύριον Ζουὰν Μανολέσσο,
ἐκτακτον προβλεπτήν Ἀγίας Μαύρας καὶ Διοικητὴν τῶν δύο Φρουρίων Πρεβέ-
λης καὶ Βονίτσης, στέλλω φιλικὸν χαιρετισμόν.

Τὸ γράμμα Σας τὸ ἀγαπητὸν τῆς Θης Ἰουνίου (π.ῆ.) τὸ ἔλαβα καὶ πολὺ ἐχά-
ρην μανθάνων τὴν αἰσίαν ἀφίξιν σας αὐτοῦ εἰς τὴν Ἀγίαν Μαύραν καὶ εἶπε ὁ Θε-
ὸς νὰ σὰς χαρίξῃ καλὴν ὑγείαν ἵνα περάσῃτε ἐντίμως εἰς τὸ ὑψηλὸν αὐτὸ ἀξίωμα,
ὅπως διατάσσει ὁ πρίγκηψ καὶ ἡμεῖς ζωνηρῶς ἐπιθυμοῦμεν ὡς καλοὶ φίλοι καὶ
γείτονες διότι καὶ ἡμεῖς θέλομεν νὰ ὑπάρχῃ μεταξύ μας καλὴ ἁρμονία, ὅπως εἶχαμε
καὶ μὲ τοὺς προηγουμένους προβλεπτὰς καὶ ἰδίᾳ μὲ τὴν φιλικὴν συνάντησιν ποὺ
εἶχαμε τίς περασμένους αὐτοῦ εἰς τὴν Ἀγίαν Μαύραν μὲ τὸν ἐξοχώτατον Ἰηριμάνι
Γενικὸν Προβλεπτήν. Ἔτσι ἐλπίζομεν εἰς τὴν καλὴν καὶ πιστὴν φιλίαν, ποὺ ὑ-
πάρχει μεταξύ τῶν δύο ἀνωτέρων μας καὶ εἰς κάθε τι ποὺ θὰ λάβῃτε ἀνάγκην
καὶ θὰ ζητήσῃτε τὴν βοήθειά μου, θὰ μὲ γνωρίσῃτε ἄξιον καὶ πρὸθυμον, καθὼς
εἶμαι βέβαιος ὅτι καὶ ἀπὸ μέρους σας δὲν θὰ λείψῃτε εἰς ὅ,τι δῆποτε ἤθελα οὐς
χρεϊασθῇ».

Ταῦτα καὶ Σὰς εἶχομαι ἀπὸ τὸν θεὸν κάθε ποθητὴν εὐτυχίαν.

Ἄρτα 6/17 Ἰουνίου 1789

(Σημ. — Ἐπειδὴ ἀπεχώρησεν ὁ Ἐκτακτος Προβλεπτής Πυρπέν Ρότα τέλη Μαΐου 1789 καὶ
διωρίσθη νέος ὁ Ζουὰν Μανολέσσο, οὗτος, ὅμως, ἡμῶς ἀνέλαβε τὸ ἀξίωμα, εἰδοποιήσας ἐ-
πιστολῇ τὸν Βοεβόδαν Ἄρτης καὶ ἔλαβε παρὰ τοῦ ἰδίου τὴν ἀπάντησιν, τὴν ὁποίαν
παρεθέτομεν ἀνωτέρω).

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Δὲν εἶναι κρίμα κι ἄδικο, δὲν εἶναι κι ἀμαρτία
νὰν ἢ Βασίλω σ' ἐρημιά, σὲ κλέρτικα λημέρια,
νὰ στρώνει πεδὺ στρώματα κι ὀξὲς προσκεφαλάρια:
Κι' ὅστερ' ἀπ' τὰ μεσάνυχτα στὶς τέσσερες ἡ ὥρα,
ὁ Θύμιος Τάκης φώναζε κι' ὁ Θύμιος Τάκης λέει:
— «Σήκω, Βασίλω μ', ἔφεξε, σήκω καὶ πήρε γιόμα,
σήκω νὰ πάρεις τὸν καφέ, νὰ δρέξεις παξιμάδι,
καὶ ξαγορὰ μὰς ἔφτασε στὶς μοῦλες φορτωμένη».

Βλαχοῦλαν ἐρεῶδαγεν ἀπὸ ψηλὴ ραχοῦλα
μὲ τὴ ροκούλα γνέθοντας καὶ τὸ μαλλὶ στριμμένο.
Κι' ὁ Βλάχος τὴν καρτέραγε σὲ μιὰ στενὴ στρατούλα,
μὲ τὴ φλογέρα παίζοντας, τσιγγέλι τὸ μουστάκι.
— «Βλάχο μ', ποὺ πὰς ἀπὸ δῶ πᾶς;
— «Πάω ψωμί γιὰ τὰ σκυλιά, τσαρεύχια τοῦ Τσοπάνου».
— «Βλάχο μ', γιὰ δὲς μου τὸ φίλι, τὰ δυό σου μαῦρα μάτια».
— «Τὸ πὼς νὰ σ' δώσω τὸ φίλι, τὰ δυό μου μαῦρα μάτια,
ποῦ μ' ἔχει ἡ μάνα μ' ἀκριδῇ;...»

(ΛΗΜΟΤΙΚΑ)

Δ. ΜΕΡΤΖΙΟΥ & μ. 'Ακαδημίας 'Αθηνών.

ΤΑΡΤΑ ΕΙΣ ΤΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ 1696-1787 *

10 7βελου 1739: 'Ο "Εκτακτος προβλεπτής πρὸς τὸν Δόγην:

«...μερικοί κάτοικοι τοῦ χωρίου «Κωστακιοί», τῆς περιφέρειας "Αρ-
 τας, δὲν γνωρίζω ἂν αὐθορμήτως ἢ ὑποκινηθέντες ἀπὸ τοὺς Διοικητάς
 ν, κατήλθον εἰς τὰ νερά τοῦ Κόλπου καὶ ἤρχισαν νὰ «παρεῦουν με ἀπη-
 ευμένα ἐργαλεῖα, προξενούντες, οὕτως, αἰσθητάς ζημίας εἰς τὴν Δημο-
 ν περιουσίαν, ὡς πρὸς τὰ 'Ιχθυοτροφεῖα Πρεβέζης... Μόλις μοῦ περιήλ-
 εἰς γνῶσιν ἡ πληροφορία αὕτη, μὴ δυνάμενος νὰ ἀνεχθῶ τοιαύτην ἐπι-
 λαν παρέμβασιν, ἔστειλα διαμαρτυρίαν εἰς τὸν Βοεβόδαν τῆς "Αρτας,
 ὅποῖαν συνέταξα με τόνον ἐπιφυλακτικὸν καὶ ἡπιον καὶ ἐζήτησα ὅχι
 ον τὴν διακοπὴν τῆς τοιαύτης βλαβερᾶς καινοτομίας ἀλλὰ καὶ τὴν ὀφει-
 ἔνην τιμωρίαν τῶν ἐνόχων... 'Η ἀπάντησις ἦτο εὐνοϊκὴ. "Οχι μόνον
 ἄξε νὰ παύσῃ τὸ οὕτω διενεργούμενον ψάρευμα ἀλλὰ ὑπεσχέθη ὅτι
 τροβῇ καὶ εἰς τὴν τιμωρίαν τῶν ὑπευθύνων....»

4 'Ιανουαρίου 1740. 'Ο ἴδιος πρὸς τὸν Δόγην:

«...με τὴν πρόθεσιν νὰ φορτώσῃ καπνὰ. προσήγγισεν εἰς τὰ νερά τοῦ
 ιαργιοῦ, τῆς Νήσου ταύτης, μία Ταρτάνα κυβερνωμένη ἀπὸ τὸν Πλοῖ-
 ον Φίλιππον 'Αστορίν, φέρουσα σημαίαν 'Ιεροσολύμων. καίτοι εἶναι συ-
 ιένῃ εἰς τὸν Πρόξενον τῶν δύο Σικελιῶν. "Ἰνα ἐξασφαλισθῇ τὴν ἀγορὰν
 φορτίου με σχετικὴν ὠφελείαν, ἐθεώρησε σκόπιμον νὰ προμηθευθῇ τὰ
 ἰὰ ἀπὸ τὴν "Αρταν εἰς μέσου τοῦ ἐκεῖ Προξένου τῶν Δύο Σικελιῶν,
 ἰς νὰ μεταβῇ ὁ ἴδιος με τὸ πλοῖον τοῦ ἐκεῖ. 'Ενῶ ἀνέμενε τὴν ἀπάντη-
 ξ "Αρτης, ἐκυκλοφόρησεν ἡ φήμη ὅτι ὁ κακοποιὸς Τσεκούρας, —ὁ ὅποιος
 ε τελευταίως τὴν ἀμνηστίαν παρὰ τῶν Τούρκων Διοικητῶν, —ἤρπασε
 βάρκαν ἀπὸ τὸν Κόλπον καὶ ἐτριγύριζε πρὸς ἀνεύρεσιν λείας, ὁ ρη-
 πλοίαρχος ἔκρινε σκόπιμον νὰ προσορμήσῃ τὸ πλοῖον τοῦ πλησίον
 ιαργίσκου, ὅχι μακρὰν τοῦ Φρουρίου τούτου, ἵνα οὕτω εὐρίσκεται ἐν
 λυτέρᾳ ἀσφαλείᾳ...»

10 Ἀπριλίου 1740. 'Ο ἴδιος πρὸς τὸν Δόγην:

«..... Κατορθώσας νὰ πληροφορηθῶ ὅτι ὁ 'Ανάστος Τζιοβάρας ἀρ-

νέχρη ἐκ τοῦ προηγουμένου.

ματωλός του Λούρου και Ἄρτης, ἀνήγειρε μὲ ὠθησιν, καὶ συγκατάθεσιν τοῦ Βοεβόδα, ἓνα ἰσχυρὸν πύργον μὲ τρία πατώματα, ἓνα πραγματικὸν φρούριον, τὸ ὁποῖον εἰς κάθε περίπτωσιν θὰ ἐχρησίμευεν ὡς καταφύγιον τῶν κατοικοῦν, οἱ ὁποῖοι θὰ ἠνώχλουν τοὺς ὑπηκόους μας, ἐφόσον ὁ πύργος εὐρίσκεται εἰς ἀπόστασιν τριάντα βημάτων ἀπὸ τὰ ἔσχατα σύνορα τῆς Πρεβέζης πρὸς τὸν Λοῦρον καὶ λαβὼν ἀπὸ σημειώσιν, ὅτι τὸ κτίριον τοῦτο θὰ ἦτο λίαν ἐπιβλαβές διὰ τὴν ἡσυχίαν τῶν συνόρων, ἐσκέφθην νὰ ἐπιζητήσω τὸν τρόπον διὰ τοῦ ὁποῖου θὰ κτιώρθωνα νὰ κατεδαφισθῇ ὁ πύργος. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον διεπεραιώθην εἰς Πρέβεζαν μὲ τὴν πρόφασιν νὰ κάμω τὴν συνήθη ἐπιθεώρησιν καὶ ἐκάλεσα, δι' ἄλλον λόγον, τὸν Τζιοβάραν, ὁ ὁποῖός ὁμως ἦλθε μετ' ὀλίγας ἡμέρας διότι ἐν τῷ μεταξύ ἤθελε νὰ τελειώσῃ καὶ ἡ στέγη τοῦ πύργου, ἵνα δημιουργήσῃ τετελεσμένον γεγονός, διότι φαίνεται κάτι «ἐμυρίσθηκε» περὶ τῶν προθέσεών μου. Τὸν ἐδέχθην, μετὰ τὰς συνήθεις ὑγειονομικὰς διατυπώσεις, εἰς τὸ ἰδιαιτερον δωμάτιόν μου καὶ ἤρχισα νὰ τοῦ ὁμιλῶ μὲ καλωσύνην καὶ εὐμένειαν καὶ νὰ τὸν διαβεβαίω ὅτι ἂν ποτὲ θελήσῃ νὰ ἔλθῃ εἰς Πρέβεζαν καὶ νὰ τεθῇ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν μας καὶ ὑπηρετήσῃ ὑπὸ τὰς σημαίας μας, ὡς ἄλλην φοράν εἶχεν ἐκφράσει τοιαύτην ἐπιθυμίαν, θὰ μᾶς εὕρισκε προθύμους νὰ τὸν δεχθῶμεν καὶ νὰ τῷ παράσχωμεν κάθε βοήθειαν.

Ἐδείχθη ἀμέσως ἀνένδοτος διὰ δύο λόγους, πρῶτον διότι εἶχε δαπανήσῃ σημαντικὰ ποσὰ διὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ πύργου καὶ δεύτερον διότι θὰ ἐπιπτεν εἰς τὴν δυσμένειαν τῶν Διοικητῶν του. Τέλος μετὰ τὰς νέας διαβεβαιώσεις μου ὅτι προθύμως θὰ τῷ ἐδίδομεν τὴν Βενετικὴν ὑπηκοότητα καὶ ἀφοῦ μετεχειρίσθην καὶ ἄλλα πλεον εὐχάριστα μέσα, συγκατετέθη νὰ μὲ εὐχαριστήσῃ καὶ ὀχι μόνον ὑπεσχέθῃ νὰ κατεδαφίσῃ μέχρι καὶ τῶν θεμελιῶν τὸν πύργον, ἀλλὰ νὰ μεταφέρῃ καὶ τὰ ὕλικά ἐκ τῆς κατεδαφίσεως, ἐντὸς τῶν συνόρων μας...

Ἀφοῦ ἐκανόνισα κατὰ τὸν καλλίτερον τρόπον τὴν ἐνοχλητικωτάτην ὑπόθεσιν τοῦ πύργου, ἐνεφανίσθη εἰς τὸ μέσον ἄλλος: Εἰς τὴ Κόπρηναν εὐρίσκοντο ὑπὸ φόρτωσιν δύο ταρτάνες Δολχινιώτικες καὶ μία Γαλλικὴ. Μεταξὺ τῶν προεκλήθη μία ῥήξις καὶ ἐκρότησαν τὰ ντουρέκια. Τέλος οἱ Δολχινιώτες ἠχμαλώτισαν τὴν Γαλλικὴν καὶ συνέλαβον τὸν πλοίαρχον, τὸν γραφέα, τὸν πιλότον καὶ δύο ναύτας. Οἱ ὑπόλοιποι ῥιφθέντες εἰς τὴν θάλασσαν διεσώθησαν καὶ ἔτρεξαν εἰς τὸ ἐν Ἄρτῃ Γαλλικὸν προξενεῖον. Ὁ Πράξενος μετέβη εἰς τὸν Βοεβόδαν ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἤξιωσε νὰ συλλάβῃ τρεῖς Δολχινιώτας ποὺ ἦσαν εἰς τὴν Ἄρταν καὶ νὰ γράβῃ εἰς τὸν Προβλεπτὴν Πρεβέζης ἵνα ἐμποδίσῃ διὰ τῆς βίας τὸν ἔκπλουν διὰ τοῦ λιμανίου Πρεβέζης, τῆς Δολχινιώτικης Ταρτάνας...

Πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ ἀποφύγῃ κάθε ῥήξιν μὲ τὴν ἀγρίαν φυλὴν τῶν Δολχινιώτων, ἐσκέφθην νὰ μετακαλέσω ἐδῶ τὴν μικρὰν γαλέραν, πρὶν ἢ

ουν αὶ δύο Δολχινιώτικαι. Εἰς δὲ τὸν Προβλεπτὴν Πρεβέζης εἶπα πάντῃσι, μὴ ὑπαρχούσης τῆς μικρᾶς γαλέρας, ἥτις ἐκλήθη εἰς ἀλ-
 πείγουςαν ὑπηρεσίαν, δὲν εἶχε τὰ μέσα νὰ σταματήσῃ τοὺς Δολχινι-
 καὶ οὕτως ἔληξεν ἡ ὑπόθεσις, ὃ δὲ Γενικὸς Προβλεπτὴς ἐπέδοκίμασε
 ὑπεριφορὰν μου....»

Ἰεσμή 868

Αὔγουστου 27 Μαΐου 1744. Ὁ Ἐκτακτὸς Προβλεπτὴς γράφει
 τὴν Δόγην:

..... Εἶναι ἀξιὸν νὰ σημειώθῃ ἡ περίπτωσις τῶν ἐξ Ἀρτης ἐλθόν-
 εκροθαπτῶν. Προσκληθέντες οὗτοι μὲ τοὺς ὄρους ποὺ καθώρισαν οἱ
 ἄλτοικοι καὶ παρακινήθέντες καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Ἀρτῇ Βενετοῦ Ὑποπρο-
 ἔφθασαν εἰς τὴν πλέον δύσκολον στιγμὴν, διότι προσβληθέντες ἀπὸ
 σὺν οἱ χωρικοί, οἱ ὁποῖοι ἄλλες φορές ἔθαπταν τοὺς ἀποθνήσκοντας
 ἐπιδημίας, δὲν ἤμπορουσε νὰ βρεθῇ κανεὶς, ἔστω καὶ ἂν ἐπληρώ-
 ῃ τόσο χρυσάφι, ἵκανόντ᾽α πλησιάσῃ τοὺς νεκρούς. Ὅταν ἐφθασαν
 τινὲς εὗρηκαν 40 πτώματα ἀταφα καὶ μὲ τὴν ἔντασιν τῆς ἐπιδημίας
 νὰ θάψουν πλέον τῶν ὀκτακοσίων πτωμάτων καὶ συνετέλεσαν
 ἀτρόπως εἰς τὴν μὴ περαιτέρω μόλυνσιν τῆς χώρας.

ὅρα εὐρίσκονται εἰς χεῖρας τῶν δυνάμεων τοῦ Γεν. κατὰ θάλασσαν
 πτοῦ, κατηγορούμενοι ὅτι διέπραξαν κλαπὰς καὶ βασανίζονται μὲ
 ἱκὰς μηχανὰς βασανιστηρίους, ἵνα μαρτυρήσουν τὴν ἀλήθειαν.
 ποιαδήποτε καὶ ἂν εἶναι ἡ κατηγορία, εἶμαι σύμφωνος νὰ ἐπιβλη-
 ἄλογος τιμωρία, ἀλλὰ πρέπει νὰ ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν τὰ κάτωθι: πρῶ-
 προσέφεραν μεγάλας ὑπηρεσίας μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς των, δεύτε-
 εἶνε ὑπήκοοι Ὁθωμανοὶ καὶ τρίτον ὅτι ὁ Βοεβόδας, μόλις ἔμαθε
 πὸν δι' ὃν προσεκαλοῦντο, ἔδειξε μέγα ἐνδιαφέρον καὶ ἀπήτησε
 οὖν ἀμέσως ἵνα βοηθήσουν εἰς τὸ θάψιμο τῶν νεκρῶν. Διὰ τὴν τύ-
 των ἐνδιεφέρθη ὁ Βοεβόδας καὶ τὴν ἐπιστολὴν του τὴν ὑπέβαλε ἡ-
 ὦν Γενικὸν Προβλεπτὴν καὶ ἀναμένω τὴν ἀπάντησιν του....»

μὴ 990

κυρια 12 Μαΐου 1745. Ὁ Γεν. Προβλεπτὴς πρὸς τὸν Δόγην:

.. Αἱ μεγάλαι διαταραχαὶ ποὺ γίνονται προέρχονται ἀπὸ τοὺς ὀ-
 Τούρκους καὶ μάλιστα ἀπὸ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἐστρατολογήθη-
 ὁ δνομα τοῦ ἀρματωλοῦ, τοὺς ὁποίους ὁ Πασκας τῶν Γιαννίνων
 λει πρὸς τὰ μέρη τοῦ Λούρου εἰς τὰ σύνορα τῆς Πρεβέζης, μὲ σκο-
 ουλάξουν τοὺς δρόμους ἀπὸ τὰς ἐνέδρας τῶν ληστῶν. Συνήθως ὀ-
 αὶ ἡ πολιτεία τῶν Ὁθωμανῶν Διοικητῶν ποῦ εἶνε ἄπληστοι συμ-
 ὀγοι, νὰ ἀλλάζουν συχνὰ τοὺς ἀρχηγούς τῶν ἀρματωλῶν, δια-
 ευόμενοι διὰ χρημάτων τὰς ἀλλαγὰς τούτων εἰς τρόπον ὥστε ὀ-

ταν ένας άρματωλός έκδιώκεται, γίνεται ληστής και προσβάλλει τούς διερ-
χομένους και λεηλατεί με τούς όπαδούς του τὰ χωριά και όχι σπανίως εισ-
βάλλουν και εις τὰς κτήσεις μας Πρεβέζης και Βονίτσης, τρομοκρατούν
τούς κατοίκους τών χωριών και τούς ληστεύουν, ώς συνέβη, πρό όλίγων ή-
μερών. Πολλές φορές έδημοσιεύθησαν διαταγαί τής 'Υψηλής Πύλης νά έξον-
τωθοὺν οί κακοποιοί οί όποιοι λυμαίνονται τήν ύπαιθρον, αλλά αί διαταγαί
δέν έξετελέσθησαν. ή έλλείπει μέσων ή επίτηδες οί Διοικηταί άνέχονται
τοιαύτην άναρχίαν, έκμεταλλευόμενοι τήν περίστασιν και μοιραζόμενοι τὰ
κλοπιμαία με τούς τοιούτους κακοποιούς. 'Απέναντι δέ τών προΐσταμένων
των δικαιολογούνται λέγοντες ότι τούς κακοποιούς τούς ύποθάλομεν
ήμεις δίδοντες καταφύγιον εις αυτούς και έναμαν άναφοράς εις τήν 'Υψη-
λήν Πύλην και έγέγοντο ήδη διαβήματα και διαμαρτυρίαι τοῦ Μεγάλου Βε-
ζύρη πρός τόν 'Εξοχώτατον Βάσιλον. 'Εννοείται ότι όλα τὰ έπιχειρήματα
τών Διοικητών είναι τελείως άβάσιμα...»

24 Μαΐου 1745. 'Ο ίδιος πρός τόν Δόγην:

«...Έμαθα προσφάτως ότι πλησίον τών Γιαννίνων ηύρίσκετο ένα σώμα
άπό 1500 'Αλβανούς, όλοι προγεγραμμένοι στασιασταί, υπό τήν άρχηγίαν
ένός κάποιου Μοῦτσο Κούτσο και ένός Δημήτρι και οί δύο διάσημοι άρχη-
γοί κακοποιών. Οῦτοι ψευδώς διέδωσαν ότι είχαν λάβει Βασιλικήν διατα-
γήν νά κινηθοὺν πρός τὰ μέρη τής 'Αρτης και τοῦ Ξηρομέρου ίνα κυνηγή-
σουν και διασκορπίσουν τούς κακοποιούς και νά τιμωρήσουν τούς έν ύπη-
ρεσίᾳ άρματωλούς, όμοίως διέδωσαν ότι έχουν διαταγήν νά αντικαταστή-
σουν όλους τούς 'Ελληνας άρματωλούς με Τούρκους 'Αλβανούς. 'Η αλή-
θεια είναι ότι έξηγέρθησαν και θορυβοὺν διότι-όλοι οί Πασάδες είναι μα-
κράν τών έδρών των και έμειναν αί πόλεις χωρίς Διοικητάς περιωπής και
ότι κύριος σκοπός των είναι νά διατρέξουν ύλην τήν ύπαιθρον και νά λη-
στεύσουν τούς κατοίκους και νά φθάσουν έως εκεί όπου θά ήμπορέσουν.

Συναφώς πρός τὰ άνω μοί περιήλθεν εις γνώσιν ή πληροφορία, αλλά
δέν κατώρθωσα άκόμη νά τήν εξακριβώσω ότι οί κακοποιοί 'Αλβανοί
τοῦ Μούτσου Κούτσου και τοῦ Δημήτρι ήξίωσαν από τούς κατοίκους τών
Γιαννίνων δέκα πουγγιά (") άπειλοῦντες νά λεηλατήσουν τὰ γειτονικά
χωρία ..., έλαβα τὰ κατάλληλα μέτρα ίνα προφυλάξω τὰ σύνορα Πρεβέζης
και Βονίτσης διότι ή πρόθεσίς των είναι νά κατέλθουν πρός τὰ εκεί...»

15 'Ιουνίου 1745. 'Ο ίδιος πρός τόν Δόγην:

«..... μοί έφθασεν ή έπιβεβαίωσις ότι ό άρχηγός τών Τουρκαλβανών
πού είχε συγκεντρωθή με τούς όπαδούς του πλησίον τών Γιαννίνων, έζή-
τησε νά άπομακρύνη τούς 'Ελληνας δθωμανούς ύπηκόους από τὰς θέσεις

49. Κάθε πουγγί περιείχε 500 γρόσια ή πιάστρες, πού ήσαν έν και τὸ αὐτό.

ρματωλῶν εἰς τὰς ἐπαρχίας Ἰωαννίνων, Ἄρτης καὶ Ξηρομέρου καὶ ἰσμοποίησιν Τουρκαλβανούς. Καὶ ἂν δὲν τοῦ γίνῃ αὕτη ἡ παραχώ-
 θὰ ἐπιδιώξῃ νὰ τὴν ἐπιβάλῃ διὰ τῆς βίας, ληστεύων καὶ καταστρέ-
 . Ἡ ἀνησυχία τῶν προκρίτων τῶν Γιαννίνων ὑπῆρξε μεγάλη, διότι
 ἦσαν τὰς λεηλασίας. Οὗτοι ἐκάλεσαν καὶ τοὺς προκρίτους τῶν ἄλ-
 ταρχιῶν καὶ συνεζήτησαν διὰ τὴν κοινὴν σωτηρίαν.... Ὁμόθυμος δ'
 ἐδηλώθη ἡ ἀντίστασις τῶν πάντων ὅπως μὴ ἐπιτραπῇ ἡ φύλαξις
 κίθρου καὶ τῶν δρόμων εἰς παρομοίους προγεγραμμένους κακοποιούς,
 τοίους δὲν κινοῦν ἄλλα ἐλατήρια, παρὰ ἡ αὐθαίρεσις καὶ ἡ ἀπλη-
 . Ἐγένοντο προσπάθειαι ὅπως διαλυθῇ διὰ καταβολῆς χρημάτων
 κρότημα τῶν Τουρκαλβανῶν. Ἄν ἀποτύχῃ ἡ ἀπόπειρα αὕτη, τότε
 μάσουσιν οἱ ἐναπομείναντες ἀναπληρωταὶ τῶν Διοικητῶν νὰ τοὺς ἀ-
 σουσιν διὰ τῶν ὀπλῶν, συγκεντρώνοντες καὶ τοὺς ἤδη ὑπηρετοῦντας
 λούς....

κατέληξαν εἰς ἀποτέλεσμα αἱ διαπραγματεύσεις τῶν προκρίτων.
 αὐτὰς συνώδευσαν μὲ προσφορὰν χρημάτων καὶ οἱ κακοποιοὶ τότε
 τὰς δηώσεις. Τοιοῦτοτρόπως ἐλήφθη ἡ ἀπόφασις νὰ κτυπηθοῦν
 ὀπλῶν. Διενεμήθησαν ὅπλα εἰς κατοίκους τῶν Τρικκάλων ἵνα ἐ-
 τὸ σῶμα τῶν ἄρματωλῶν καὶ ἐκινήθησαν οὗτοι ὅπως ἐμποδίσουν
 σμα τῶν Τουρκαλβανῶν πρὸς τὰς ὀρεινὰς διαβάσεις. Εἰς γενομέ-
 πλοκὴν οἱ ἄρματωλοὶ μετὰ τῶν ἄλλων ἀπώλεσαν περὶ τοὺς 300 ἄν-
 λά καὶ αἱ ἀπώλειαι τῶν Τουρκαλβανῶν δὲν ἦσαν μικραί. Οἱ Τουρ-
 ἐπετέθησαν κατὰ δύο χωρίων τῶν Τρικκάλων καὶ ἀφοῦ τὰ ἐλή-
 , ἔσφαξαν ὅλους τοὺς κατοίκους, ἀδιακρίτως ἡλικίας καὶ φύλου....
 καταστροφή καθ'ὃν χρόνον διεδίδετο ὅτι καταφθάνουν καὶ ἄλλοι
 πρὸς ἐνίσχυσίν των, ἐτρομοκράτησε τοὺς κατοίκους τῶν Γιαννί-
 τῆς Ἄρτης. Ὁ Βοεβόδας ἔδωκε διαταγὴν εἰς ὅλους τοὺς ἀρχηγούς
 τῶν τῆς περιοχῆς του νὰ ἐκκινήσουν ἵνα πιάσουν τὰς ὀρεινὰς
 , ὁ ἴδιος δὲ ἀνεχώρησε πρὸς συνάντησιν τοῦ Ὑποδιοικητοῦ τῶν
 ν, ἵνα συγκεντρώσουν ἀπὸ κοινοῦ καὶ νέας δυνάμεις καὶ δη-
 ουν κοινόν μέτωπον κατὰ τῆς ἐπαπειλουμένης ἐπιδρομῆς τῶν
 βανῶν.....».

Συνεχίζεται

Κ. Δ. ΜΕΡΤΖΙΟΥ δ. μ. Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν.

Η ΑΡΤΑ ΕΙΣ ΤΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ 1696-1787*

30 Ἰουνίου 1745—*Κέρκυρα*. Ὁ Γενικός Προβλεπτής πρὸς τὸν Δόγην:

«... Ἀνέφερα εἰς προηγουμένα ἔγγραφα τὰ τῶν Τουρκαλβανῶν, οἱ ὁποῖοι ἀπέστρεψαν διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου δύο χωριὰ τῶν Τρικκαίων... μετὰ τὴν ἐπιδρομὴν αὐτὴν ἐφαίνεται ὅτι θὰ ἐκινουῖντο πρὸς τὸ Ξηρόμερο, ἀλλ' αἰφνιδίως ἀστράφησαν πρὸς τὴν Ἀρταν, ληστεύοντες καὶ διαρπαζόντες καθ' ὁδὸν καὶ ἀφοῦ συνέλαβον καὶ 200 σκλάβους ἔφθασαν τέλος τὴν 17ην λήγοντος μηνὸς ὑπὸ τὴν ὕλιν.

Ἐφυγε πρὸς τὰ Γιάννινα ὁ Βεοβόδας, ὁ δὲ Ἑμίνης ἐκλείσθη εἰς τὸ φρούριον καὶ μόνον ὁ Καδῆς, εὐνοῶν τοὺς Ἀλβανούς, διεκώνησε καὶ δὲν ἠθέλησε νὰ προβληθῇ ἀντίστασις. Οὗτοι ἀπήτησαν νὰ τοῖς δώσουν οἱ κάτοικοι πολλὰ τρόφιμα καὶ ἐπωφελοῦμενοι τοῦ τρόμου ποὺ κατέλαβε τοὺς πάντας, ἐδήλωσαν ὅτι σκοπεύουν νὰ ἐκοντώσουν τὸν Τζιοβέρην, ἀρχηγὸν τῶν Ἑλλήνων ἀρματωλῶν, ποὺ ἐκτελεσε τὴν περιοχὴν Λούρου μέχρι τῶν συνόρων Προβίτζης. Τέλος κατέλαυσεν ὁρμὴ των διὰ τῆς προσφορᾶς τριῶν πογγιῶν, τὰ ὅποια τοῖς ἔδωσαν οἱ πρόκριτοι τῆς Ἀρτας, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι τὰ ἐπῆραν ἀπὸ τὸν Τζιοβέρην καὶ ἔτσι ἐγκατέλειψαν τὸ σχέδιον τοῦ νὰ ἀντικαταστήσουν τοὺς Ἑλληνισ ἀρματωλοὺς με Τουρκαλβανούς.

Ἀπὸ τὴν Ἀρταν ἀνεχώρησαν εἰς τὰς 20 τρέχοντος κατευθυνόμενοι πρὸς τὰ Γιάννινα, τελείως ἱκανοποιημένοι διὰ τὰ λάφυρα ποὺ συνήθριψαν καὶ διὰ τοὺς σκλάβους ποὺ συνέλαβον. Ἀλλὰ δὲν ἀποκλείεται, ἀφοῦ μοιράσουν τὰ λάφυρα, νὰ ἀγριώσουν καὶ ἄλλας ἐπιδρομὰς ὑπὸ τὴν ἀγοχὴν τῶν Ὀθωμανῶν Διοικητῶν...

Ὡς πρὸς τὰ τελωνειακὰ δικαιώματα ποὺ εἰσπράττονται εἰς Πρόβεζαν, ὁ Βεοβόδας τῆς Ἀρτης, τῇ εἰσηγήσει τοῦ Γάλλου Προξένου Φραγκίσκου Μπουλέ, ἔειπεν εἰς Κωνσταντῖνον ἐν Ἰσλαμ περιέχον ἐκφράσεις αἱ ὁποῖαι δηλητηριοῦν τὰς ἐξέσεις τῆς καλῆς με' αὐτὸ γειτονίας...

Δέσμη 990

Ὁ Γενικός Προβλεπτής γράφει εἰς τὸν Δόγην:

10 Φεβρουαρίου 1746. «... Ἐφθασεν εἰς τὰ μέρη τῶν Γιαννινῶν ἓνας ἄρβεν Ἀγῶς Ἰνα ἐκοντώσῃ τοὺς ληστές, διότι ὁ Μπεϊλέριμ περὶ ποὺ θὰ ἦτοχετο ἐν τῷ, εὑρίσκεται ἀκόμη εἰς τὸ Μοναστήρι. Ὁ Ἀρβέν Ἀγῶς ἐκαθάρισε τὸ σῶμα

*Ὑπόμνημα ἐκ τοῦ προηγουμένου.

των άρματωλών, αποκλείσας τους ληστές. Άλλά αϊ δύο αΐται ιδιότητες είναι δύσκολον νά συνδυασθούν, διότι τὸ πέρασμα ἀπὸ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ληστοῦ εἰς τὸ τοῦ άρματωλοῦ δημιουργεῖ ἓνα κύκλον ποῦ θεωρεῖται ὡς φυσικώτατος.

Ὁ Δερβέν Ἀγᾶς ἔφθασε εἰς τὰ Γιάννινα καὶ ἔστειλε διαταγὰς εἰς τὴν Ἄρταν ἵνα ἐξεύρουν καταλύματα καὶ τρόφιμα διὰ τὴν ἀκολουθίαν του, ποῦ ἔλέγετο δι᾽ ἦσαν 3000 ἄνθρωποι ἦσαν μόνον 300 . . . ».

19 Νοεμβρίου 1746. Ὁ ἴδιος πρὸς τὸν Δόγην:

Δέσμη 991. « Ἀνακύπτει καὶ νέα ἐνοχλητικὴ ὑπόθεσις μετὰ τοὺς Τούρκους Πρόκειται περὶ τοῦ Τελωνειακοῦ φόρου τῆς Πρεβέζης, κατὰ τοῦ ὁποῖου προβάλλουν ἀντιστάσεις οἱ Ἐμποροὶ τῆς Ἄρτης Ὁ Βαῖλος Βενιέρ μετὰ εἰδοποίησε μετὰ τὰς τιμὰς του ἐπιστολὰς, μετὰ τὰς ὁποίας συνώδευσεν τὸ Φερμάνι, προκληθέν, ὡς φαίνεται, παρὰ τῶν αὐτῶν ἐμπόρων, ἵνα μὴ ὑφίστανται τὰ βάρη τοῦ τελωνείου ἐπὶ τῶν ἐμπορευμάτων ποῦ εἰσερχοῦνται καὶ ἐξερχοῦνται διὰ τοῦ στομίου τῆς Πρεβέζης. Ἄμα τῇ καταλήψει τῆς Πρεβέζης ἡ Ὑμετέρα Γαληνότης ἐπέβαλεν ἓν δικαίωμα 40) ἐπὶ τῶν ἐμπορευμάτων ποῦ φέρουν τὰ πλοῖα τὰ ὁποῖα πλέουν ἐντὸς τοῦ Κόλπου Τὸ 1720 ἐγένετο συμφωνία μεταξὺ τοῦ τότε ἐκτάκτου Προβλεπτοῦ Πασκουαλίου καὶ τοῦ Βοεβόδα τῆς Ἄρτης νά εἰσπράττεται μόνον 10) οἰς εἰς τὸ Τελωνεῖον Πρεβέζης διὰ τὰ εἰσερχόμενα καὶ ἐξερχόμενα διὰ τῶν πλοίων ἐμπορεύματα. Τώρα εἰς τὴν ἀναφορὰν ποῦ ὑπέβαλον εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πύλιν οἱ Ἐμποροὶ τῆς Ἄρτης ζητοῦν νά καταργηθῇ τὸ 10). Ἀλλὰ φαίνεται τὴν ἀναφορὰν τὴν εἰσηγήθη ὁ Διοικητὴς τῆς Ἄρτης, ὅστις εἶναι ὁ ἴδιος ποῦ ἐπέγραψε τὴν συμφωνίαν μετὰ τοῦ Ἐκτάκτου Προβλεπτοῦ Πασκουαλίου. Ἀλλὰ ἔχει καὶ τὸν δάκτυλον καὶ ὁ ἐν Ἄρτῃ Γάλλος, Πρόξενος ὁ ὁποῖος εἶναι πλούσιος καὶ ἀπληστος ἔμπορος καὶ πολὺ ἐνδιαφέρεται νά καταργηθῇ ὁ φόρος τῆς Πρεβέζης Σκόλιπμον θὰ ἦτο νά ἐξασκηθῇ πίσεις ἐπὶ τῶν ἐμπόρων Ἄρτης διὰ τῶν αὐτῶν μεσιτῶν καὶ προσηθεντῶν Μαρωνίτη καὶ Κυραγιάννη (*), ἀπὸ τοῦς ὁποῖους κατὰ τὸν ἔξαρτῶνται οἱ ἐν Ἄρτῃ Ἐμποροὶ . . . ».

Δέσμη 992

Ὁ Ἐκτακτος Προβλεπτὴς γράφει εἰς τὸν Δόγην:

26 Σεπτεμβρίου 1747. « . . . μοὶ ἔφθασεν ἡ ἐσώλειστος ἐπιστολὴ τοῦ Πασᾶ τῶν Γιαννίνων ὁ ὁποῖος κατόπιν διαταγῶν αὐστηρῶν καὶ ἀπειλῶν τοῦ Μπελέρμπε τῆς Ρούμελης κατήλθεν εἰς Ἄρταγ ἵνα καταδιώξῃ καὶ ἐξοντώσῃ τοὺς προγεγραμμένους κακοποιούς Ἀλβανούς, οἱ ὁποῖοι ἐστασίασαν κατὰ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, ὅπως μοὶ ἀναφέρει ὁ ἐκεῖ Ὑποπρόξενος. Ὁ Πασᾶς εἰς τὴν ἐπιστολὴν του ζητεῖ νά ἐξασκήσωμεν πᾶσαν δυνατὴν ἐπιγρύπνησιν, ἵνα μὴ εἰσχωρήσῃν ἐντὸς τῶν κτήσεών μας οἱ καταδιωκόμενοι στασιασταί.

Καὶ δὲν περιορίσθη εἰς τὸ νά καλέσῃ τὸν Ὑποπρόξενον ἵνα τῷ ἀναπτύξῃ τὰ

60) Καὶ οἱ Μαρωνίται καὶ οἱ Κυραγιάννηται ἦσαν Ἰωαννίται καὶ μεγαλέμποροι ἐν Βενετίᾳ. Περὶ τούτων βλ. Κ. Α. ΜΕΡΤΖΙΟΥ τὸ ἐν Βενετίᾳ Ἱστορικὸν Ἀρχεῖον. — Ἱστορικὰ Χρονικὰ Τόμος 11ος.

θερμά τον αίσθημα ἐπὲρ ἡμῶν, ἀλλὰ ἠθέλησε νὰ γράψῃ εἰς τὸν ἐδῶ Ἀντιπρόσωπον τῆς Ὑμετέρας Γαληνότητος καθὼς καὶ εἰς τοὺς ἄλλους δύο τῆς Προβέξης καὶ Βονίτης, ἐπαναλαμβάνων ὅσα γράφει πρὸς ἐμὲ εἰς τὴν συνημμένην ἐπιστολὴν του. Μοῦ γράφει ἐπὶ πλέον ὁ Βενετὸς ἐν Ἄρτῃ Ὑποπρόξενος ὅτι ὁ Πασᾶς ἐξήτησε νὰ μάθῃ ἂν σκοπεύω καὶ πότε νὰ μεταβῶ εἰς Πρέβεξαν. . . . ».

Δέσμη 992

Ἐπιστολὴ τοῦ Σουλεμάν Πασᾶ τῶν Γιαννίνων ἐξ Ἄρτης πρὸς τὸν Ἐκτακτον Προβλεπτὴν Ἀγίας Μαύρας (ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ).

Ἀπὸ τὸν Ἐκλαμπρότατον καὶ ἐξοχώτατον Σουλεμάν Πασᾶν πρὸς τὸν Ἐκλαμπρότατον καὶ Ἐξοχώτατον κύριον Μαρίν Καβάλλι, πτέλλομεν ἐγκαρδίους χαιρετισμούς.

«Μὲ τὸ παρὸν ἀγαπητόν μας γράμμα τῆς δίδομεν τὴν εἴδησιν διὰ τοῖς Ἀλβανοὶ τοῦ Μαργαριτίου, οἱ ὅποιοι εὐρίσκονται εἰς τὰ μέρη ταῦτα ὡς λησται καὶ οἵτινες διέπραξαν πολλὰ ἐγκλήματα καὶ ὄχι ὀλίγας καταστροφάς, ἐπροκάλεσαν τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ Βασιλέως μας, ὅστις ἐστείλεν αὐστηρὰς διαταγὰς εἰς τὸν Μπεϊλέρμπεη τῆς Ρούμελης ἵνα τοὺς κυνηγήσῃ καὶ ἐκτυπήθῃσαν καὶ ἀπὸ ἡμᾶς καὶ ἐφοιεύθῃσαν ὄχι ὀλίγοι ἀπὸ αὐτοῦς καὶ ἄλλοι τριάντα συνελήφθησαν παρ' ἡμῶν αἰχμάλωτοι καὶ θὰ τοὺς στείλωμεν εἰς τὸν ῥηθέντα Μπεϊλέρμπεη. Διὰ τοῦτο τῆς γράφομεν ἵνα καὶ ἡ Ὑμετ. Ἐξοχότης δώσῃ τὰς ἀναγκαίας διαταγὰς εἰς τὰ σύνορα καθὼς νὰ ἀποστείλῃ καὶ τὰ πολεμικὰ πλοῖα εἰς τὸν Κόλπον τῆς Ἄρτης ἵνα ἐμποδίσῃ τὸ πέρασμα τῶν ἐν λόγῳ κακοποιῶν καὶ ἂν τοὺς εὔρουν πουθενὰ οἱ δικοὶ σας στρατιῶται νὰ τοὺς φρονέουσιν, ἵνα τοῦ λοιποῦ ζήσωμεν ἡσυχίαν ὡς μέχρι τοῦδε. Ἡ Ὑμετ. Ἐξοχότης ἐδιοίκησεν ἕως τῶρα καλὰ τὰ φρούρια καὶ τὰ σύνορα καὶ ἐλπίζω ὅτι καὶ εἰς τὸ μέλλον θὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν ἰδίαν τακτικὴν. Ὅλα αὐτὰ τὰ ἀνεκινώσαμεν καὶ εἰς τὸν ἐνταῦθα Βενετὸν Ὑποπρόξενον, ὁ ὁποῖος θὰ τῆς στείλῃ σχετικὴν ἀναφοράν. Σᾶς εἰδοποιῶ τέλος διὰ τοῦς ἀνθρώπους μου φυλάσσονται καλὰ τὰ μέρη τῆς Ἄρτης.

Ταῦτα καὶ σᾶς εὐχῆμαι ἀπὸ τὸν Θεὸν μακρὰν ζωὴν.

Ἄρτα 23 Αὐγούστου 1747 (π.ῆ.)

Δέσμη 992.

Ὁ Γεν. Προβλεπτὴς γράφει εἰς τὸν Δόγην:

18 Μαΐου 1748. « . . . ἀποφασιστικαὶ ἐπιχειρήσεις διεξήχθησαν κατὰ τὰς τελευταίας αὐτὰς ἡμέρας μὲ μεγάλας δυνάμεις—κατόπιν διαταγῶν τῆς Ὑψηλῆς Πύλης—ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ καὶ τοῦ Κεχαγιᾶ τοῦ Μπεϊλέρμπεη τῆς Ρούμελης, ἐναντίον τοῦ γνωστοῦ κακοποιοῦ ἐπαναστάτου Μοῦτσο Κοῦτσο, ὁ ὁποῖος μολονύτι εἶχεν ὑπὸ τὰς διαταγὰς του 1500 ἄνδρας, ἐν τούτοις ὅμως κατετροπώθη Μετ' αὐτοῦ ἦτο ὑπαρχηγὸς καὶ ὁ Ἰμπραήμ, Πρόκριτος ἀπὸ τὸ Μαργαρίτι. Μόλις κατώρθωσε νὰ διασωθῇ ὁ Μοῦτσο Κοῦτσο μὲ ὀλίγους ὁπαδούς, διότι οἱ ἄλλοι διεσκυρπίσθησαν καὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὰ σπίτια των. Τὸ εὐχάριστον αὐτὸ γεγονός θὰ ἀποκαταστήσῃ τὴν ἡσυχίαν εἰς τὰ σύνορα. . . ».

Δέσμη 993.

Άρτα 23 Ιουνίου 1748. Ὁ Ἐνετὸς Ὑποπρόξενος Μαρίν ντε Λούκα γράφει εἰς τὸν Ἐκτακτὸν Προβλεπτὴν Ἀγίας Μαύρας:

«... μόλις ἐφθάσα ἐδῶ, ἐπῆγα νὰ ἐπισκεφθῶ τὸν Βοεβόδαν Ἀσλὰν Ἀγὰν, ἔξ ὀνόματος τοῦ Σουλταὴν Πασᾶ, ὁ ὁποῖος φαίνεται ὅτι εἶναι φίλος μου. Μὲ ἐδέχθη εὐχαρίστως καὶ ἔλεγεν εἰς τοὺς παρόντας Ἀγάδες καὶ Ἕλληνας, ὅτι οἱ Πρεβεζάνοι συνέλαβον καὶ ἐφόνευσαν ἓνα ληστήν, ὁ ὁποῖος τόσα κακὰ προξένησεν εἰς τὸν τόπον τῶν. Ἀποχωρήσας ἀπὸ τὸν Βοεβόδαν καὶ ἐνῶ ἐπήγμυνα πρὸς τὸ σπίτι μου, ἤκουσα νὰ μὲ φωνάζῃ ὁ ἄλλος Βοεβόδης Χουσεῖν Ἀγὰς καὶ ἔξ ὀνόματος τοῦ Πασσόμπεη τῶν Γιαννίνων μοῦ εἶπεν ὅτι δὲν ἔκαμαν καλὰ οἱ Πρεβεζάνοι νὰ φονεύσουν τὸν Κυλετὰν Χρήστο Σερμεντζέλην, ἐνῶ εἶχε σταλῇ μὲ τὰ ἀναγκαῖα ἐγγράφα, ὅπως ἀναγνωρισθῇ ὡς ἄρματωλὸς καὶ ἐκεῖ ἀφοῦ τὸν ἐλῆστευσαν καὶ τοῦ ἐλῆσαν ἓνα μεγάλο ποσὸν χρημάτων, ποῦ ἀνήκον εἰς τὸν αὐθέντην τοῦ Πασσόμπεην, τὸν ἐφόνευσαν καὶ ὅτι τώρα ὁ Πασσόμπεης θὰ ὑποβάλλῃ διαμαρτυρίαν εἰς τὸν Μπεϊλέρμπεην...».

Ἰδοὺ πῶς διηγεῖται τὰ τοῦ φόνου ὁ Προβλεπτὴς Πρεβέζης πρὸς τὸν Ἐκτακτὸν Προβλεπτὴν Ἀγίας Μαύρας:

Πρεβεζα 22 Ἰουλίου 1748. «... ὁ Ὑποπρόξενος Ἀρτης ὑποβάλλει μὲ τὸ ἐσώκληστον ἔγγραφον τὰς διαμαρτυρίας τοῦ Διοικητοῦ Χουσεῖν Ἀγὰ, ὁ ὁποῖος ζητεῖ ἀποζημίωσιν διὰ μέγα χρηματικὸν ποσόν, διότι δῆθεν ἐληστεύθη ἐδῶ ὁ ἄρματωλὸς τῶν Σερμεντζέλη, εὐρεθεὶς μὲ συνοδὸν ἄλλον ἄρματωλὸν ὀνόματι Ξαβίδην.

Τόσον ὁ Σερμεντζέλης ὅσον καὶ ὁ Ξαβίδης παρδυσιάσθησαν μὲ τὰ συνήθη πιστοποιητικὰ τῶν Διοικητῶν τῶν, ἵνα ἀναγνωρισθῶν ἀπὸ τὴν φρουρὰν τῶν συνόρων ὡς ἄρματωλοί. Ἐγένοντο δεκτοὶ μὲ τὰς συνήθεις φιλοφρονήσεις ἀπὸ τὸν Προβλεπτὴν τῆς Πρεβέζης. Ὀλίγον βραδύτερον ἐξεδηλώθη ἡ κρυφὴ ἐχθρότης ἣ τις ὑπῆρχε μεταξὺ αὐτῶν, ἐγένετο αἰφνιδιαστικὴ ἐπίθεσις κατὰ τοῦ Σερμεντζέλη εἰς μίαν οἰκίαν ὑπηκόου Πρεβεζάνου ὅπου ἠρρίσκειτο οὕτως καὶ εἰς τὴν ὁποίαν εἶχον κρυβεῖ μερικοὶ ὁπαδοὶ τοῦ ῥηθέντος ἄρματωλοῦ Ξαβίδη καὶ ἐφονεύθη ὁ Σερμεντζέλης παρ' αὐτῶν καὶ ἐληστεύθη ἀκολούθως. Ἡ ἐπίθεσις αὕτη ὑπῆρξεν αἰφνιδία καὶ σφοδρὰ καὶ δὲν ἠμπόρεσε νὰ λάβῃ μέρος ἡ φρουρὰ τῆς Πρεβέζης ἵνα τὴν ἐμποδίσῃ καίτοι εἶναι ἡ φρουρὰ ὀλιγάριθμος, καὶ δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἀντιμετωπίσῃ μίαν σιάν, τῆς ὁποίας τὴν ἔκτασιν ἦτο ἀδύνατον νὰ προβλέψῃ τις... Οἱ διαπράξαντες τὸν φόνον διέφυγον... Ἐγγραψα καὶ εἰς τὸν ἐν Ἀρτῇ Ὑποπρόξενον, ἵνα ἐνημερωθῇ πληρέστερον ἐπὶ τοῦ συμβάντος...».

(Συνεχίζεται)

ἔαβ
καλ
μν

BIBLIOTHEKI IONANNINON

Η ΑΡΤΑ ΕΙΣ ΤΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ 1696-1787*

Κ. Δ. ΜΕΡΤΖΙΟΥ Α. Μ. ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

26 Ὀκτωβρίου 1748. Ὁ ἴδιος πρὸς τὸν Δόγη.

«... οἱ νέοι ἄρματωλοί ἦτοι φύλακες τῶν δρομῶν, Τζιοβάρας καὶ Νάκας τοὺς ὁποίους διώρισαν οἱ Τούρκοι διοικηταὶ εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Λούρου διὰ τὴν φύλαξιν τῶν ὑπόρου, παρουσιάσθησαν εἰς τὸν Δημόσιον Ἀντιπρόσωπον τῆς Πρεβέζης καὶ προβάλλουν ἀξιώσεις διὰ πολλὰς οἰκογενείας ὑπηκόων Πρεβέζης καὶ μὲ τὸ πρόσχημα ὅτι ἔχουν συγγενεῖς καὶ συνεννοοῦνται μὲ τοὺς Ὀθωμανοὺς ὑπηκόους καὶ ζητοῦν οἱ ἄρματωλοί τὰς ἀπελάσωμεν ἵνα τιμωρηθοῦν ἀπὸ τοὺς Τούρκους Διοικητάς. Ταυτοχρόνως ἤρπαιον καὶ πολλὰ μικρὰ ζῶα τῶν Πρεβεζάνων, λέγοντες ὅτι αὐτὰ ἀνήκουν εἰς τὸν προκάτοχόν των ἄρματῶν Ξαβίδην ὃ ὁποῖος περιέπεσε τώρα εἰς τὴν δεομένην τῶν Διοικητῶν καὶ καταδιώκεται.... Ἐπεφόρτισα τὸν ὑποπρόξενον νὰ διαμαρτυρηθῇ ἐντόνως εἰς τὴν Διοικητὴν τῆς Ἀρτις.»

30 Δεκεμβρίου 1748. Ὁ ἴδιος πρὸς τὸν Δόγη

«...παυθέντος τοῦ Σουλεϊμάν Πασᾶ καὶ διορισθέντος ὡς Πασᾶ τῶν Γιαννίνων τοῦ ασόμπεη, ἦλθεν ὁ τελευταῖος τὰς παρελθούσας ἡμέρας εἰς τὴν Ἀρτιαν καὶ ταυτοχρόνως ἔφθασαν ἕνας Καπιτζήμασης καὶ εἰς ἁγῶς σταλέντες ἀπὸ τὸν νέον Μπεϊλέρμπεην εἰς Ρούμελης, ἵνα κάμουν ἀνακρίσεις καὶ ἐξακριβώσουν τὰ αἰτία τῶν παραπάνων πού ἔχον ὑποβάλλει κατὰ τοῦ Σουλεϊμάν οἱ πρόκριτοι τῆς Ἀρτις καὶ ὁ Πασόμπεης εἰς τὴν ψηλὴν Πύλην. Τὰ ἀνωτέρω μοὶ ἀνέφερεν ὁ ἐν Ἀρτιᾷ Βενετὸς Ὑποπρόξενος, ὃ ὁποῖος μετέβη πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ Πασόμπεη καὶ τοῦ ἀνέφερε τὰς ἐνοχλίσεις πού προὔξεσαν οἱ Ὀθωμανοὶ ἄρματωλοί εἰς τὴν περιφέρειαν τῆς Πρεβέζης, οἱ ὁποῖοι ἀφήρεσαν καὶ ἄλλα ἀγαθὰ τῶν ὑπηκόων μας καὶ ἔφθασαν μέχρι τοῦ σημείου νὰ πάρουν καὶ λάβους, παρὰ τῶν συνθήκην εἰρήνης πού ὑφίσταται. Τὴν Πέμπτην 26 τρέχοντος, ἔφει ὁ αὐτὸς ὑποπρόξενος Ντὲ Λοῦνα, ἔφθασαν ὁ Καπιτζής καὶ ὁ Ἀγῶς τοῦ Μπεϊλέρμπεη καὶ ὁλος ὁ λαὸς τῆς Ἀρτις παρουσιάσθη εἰς τοὺς δύο, διαμαρτυρόμενος κατὰ τὸν Σουλεϊμάν Πασᾶ... Ὑπάρχει φόβος μήπως δημιουργηθῇ καμμία οὐγκρουνις μετα-

ὑνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου.

ἐν τῶν ὁπαδῶν τοῦ Σουλτᾶν καὶ τῶν τοῦ Πασόμπη, νέον πιασᾶ τῶν Γιαννίνων...»

Δέσμη 993

13 Μαΐου 1749. 'Ο αὐτὸς πρὸς τὸν Λόγγη:

«...ἐξεδηλώθησαν αἱ ἀποφάσεις τῆς Ὑψηλῆς Πύλης διὰ τὴν καταδίωξιν καὶ ἐξόντωσιν τῶν προεργουμένων κακοποιῶν τῶν εἰσαγαγίτων ὅσων καὶ ἄλλων μισθῶν καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον αἱ διατάγαι ποὺ εἶχαν δοθῇ εἰς τὸν Γιαγῆ πιασᾶν, πρὶν Μπελέμπη τῆς Ρούμελης, πανθίντα ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Ἀδθέντιου, διεβιβάσθησαν εἰς τὸν διάδοχόν του Ἀχμέτ Πασᾶν. Μεταξὺ τῶν ἄλλων περιοχῶν ποὺ ἐλομαινόντο οἱ ἐν λόγῳ κακοποιοί, ἦσαν αἱ τῶν Γιαννίνων, τῆς Ἀρτις καὶ τοῦ Κάρλι. Τὴν καταδίωξιν εἶχε ἀρχίσει ὁ Χατζῆ Μεχμέτ Πασᾶς τῶν Γιαννίνων, ἄνθρωπος ἀξίας, ἐπὶ κεφαλῆς 2500 καὶ ἀναμένει τώρα καὶ ἄλλας ἐνισχύσεις. Οὗτος ἔχει διαταγὴν νὰ διατρέξῃ ὅλας τὰς περιοχὰς Ἰωαννίνων, Ἀρτις καὶ μέχρι τοῦ Σαντζιακίου τοῦ Κάρλι, εἰς τὸ ἀπώτερον σημεῖον τοῦ ὁποίου λέγεται ὅτι εὐρίσκεται ἓνα σῶμα κακοποιῶν ἀνερχόμενον εἰς 1500 ἄνδρας, ἀποφασισμένους νὰ ἀντιστῶν εἰς οἵανδήποτε ἐπιθύν...».

Δέσμη 994

14 Ἰουλίου 1750. 'Ο ἴδιος πρὸς τὸν Λόγγη:

«...ἔφθασιν εἰς τὰ Γιάννινα καὶ ἐτοιμάζεται διὰ τὴν Ἀρτιαν ὁ Ὁμέρ Πασᾶς μετρεῖς ἱπποκρίδας, εἰς ὃν ἀντιέθῃ ὑπὸ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης ἡ ἐξόντωσης τῶν ἀνὰ τὸ Ξηρόμερον εὐρισκομένων ληστῶν. Πληροφορηθεὶς ὅτι ὁ Μητροπολίτης Ἰωαννίνων εἶναι ἔμπιστος τοῦ Πασᾶ, ἔστειλα ἐκεῖ ἓνα ἄνθρωπόν μου ἓνα τῶ ἐποβάλλῃ τὰ σέβη μου καὶ εἰς οὐμίλῃ εἰς τὸν ἴδιον νὰ ἐπιρρίψῃ τὸν πιασᾶ ἓνα εἶναι ὀλιγώτερον αὐστηρὸς καὶ καταστῇ μαλακώτερος...».

18 Σεπτεμβρίου 1750. 'Ο Γεν. Προβλεπτής πρὸς τὸν Λόγγη:

«...ἦλθα μὲ τὸν στόλον εἰς τὸ στόμιον τοῦ κόλπου τῆς Πρεβέζης, ἓνα παρατηρήσω ἐκ τοῦ πλησίον τὰς κινήσεις τοῦ Ὁμέρ Πασᾶ, ὁ ὁποῖος, ἐπὶ κεφαλῆς πολυαριθμὸν σώματος, καταδιώκει τὸν ληστὰς. Φαίνεται ὅτι ἤθελε νὰ προωγγίσῃ, εἰς τὰ σύνορα τῆς Πρεβέζης, ἀλλὰ πάντοτε ἀναποφάσιτος εἰς τὰς κινήσεις του. Ἐξορίζεν ἀπὸ ἓνα εἰς ἄλλο μέρος, μὲ διάφορα προσχήματα, ἀλλὰ μὲ τὸν πραγματικὸν σκοπὸν νὰ ἀποσπάσῃ χρήματα ἀπὸ τὸν πληθυσμόν, ὡς καὶ ὅντως συνέλιξε το ποσὸν τῶν 500 πουργιῶν.

Ἐπιστρέψας, ἀκολουθῶν, εἰς τὰ Γιάννινα μὲ τὴν πρόφασιν ὅτι ἔπασχε ἡ υγεία του, δὲν ἀφίνει τώρα νὰ διαφανοῦν αἱ περαιοτέρω προθέσεις του. 'Ο Ὁμέρ Πασᾶς εἶναι φιλάργυρος, ὑπερήφανος καὶ σκυοφάντης, ἀλλὰ χαίρει τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ Μεγάλου Βεζύρη καὶ τοῦ Κισλάβ Ἀγά...».

28 Σεπτεμβρίου 1750. «...ἀπὸ προηγουμένα ἐγγράφῳ μου ἐπληροφορήθη ἡ Ὑμετ. Γαληρότης περὶ τῆς διαταγῆς ποὺ ἐδόθη εἰς τὸν Ὁμέρ Πασᾶν τῶν Γιαννίνων νὰ καταδιώξῃ μέχρι τελείας ἐξόντωσης τοὺς κακοποιούς τῶν περιφερειῶν τούτων. Τώρα μοῦ γράφει ὅτι οἱ λησταὶ κατέφυγον εἰς τὰς κτήσεις μας. Προσεπάθησα νὰ τὸν πείσω περὶ τοῦ ἐναντίου, πλὴν εἰς μάτην...».

Δέσμη 995

19 Αὐγούστου 1752. «... ὁ Ὁμέρ Πασᾶς τῶν Γιαννίνων, ἀντικατεστάθη ὑπὸ τοῦ Σουλτᾶν Πασᾶ...».

Δέσμη 996

9 Ἀπριλίου 1753. 'Ο Γενικός Προβλεπτής πρὸς τὸν Λόγγη:

«...ἓνας κάποιος Χρήστος Μηλιώνης γεννηθεὶς ἐν Πρεβέξῃ ἀπο νεαρῆς ἡλικίας διήγε βίον ἄτακτον, πότε δηλαδὴ ἦτο ἁρματωλὸς καὶ πότε κακοποιός. Ἀρματωλὸς δηλαδὴ φύλαξ τῶν δρόμων ἦτο ὑπὸ τοὺς Τούρκους Μπουλουκμπασήδες. Ἐνῶ εὐρίσκετο εἰς τὰς ἀκτὰς τοῦ Μπελήμπεη, εἰς τὸν κόλπον τῆς Ἀρτις μὲ τοὺς ὁπαδοὺς του, ἔχων πρὸς φύλαξιν τὸ μέρος ἐκεῖνο ὡς ἁρματωλός, διωρισμένος ἀπὸ τοῦ Προκρίτου καὶ τὸν Μπου-

ἵπασταυ τοῦ Ξηρομέρου, ἀνεχώρει ἀπὸ τὴν Ἄρταν μὲ τὴν ἀκολοιούτιαν τοῦ ἑνὸς καὶ ἑπτάραυμ Ἐφένδης, Καδῆς ὁ ὁποῖος μετατεθεὶς εἰς Κόρινθον, ἐπέβαινον ἐνὸς τοῖου κατευθυνόμενος εἰς τὸν κόλπον τῶν Πατρῶν. Τὸ πλοῖαριον προσβληθὲν ὑπὸ τοῦ ἀνέμου, ἐπλησίασεν εἰς τὸ Μπιλίμπεη καὶ ὁ Καδῆς ἐξῆλθε εἰς τὸ χωριὸ Ἰνα αὐτῇ εἰς ἓνα σπῖτι ἀνῆκον εἰς τὸν Μητροπολίτην Ἄρτης. Μόλις εἶδε τὸν Μηλιώ- καὶ τοὺς ὁπαδοὺς, ἐφοβήθη, ἀλλὰ καθήσυχασεν κατόπιν τῶν βεβαιώσεων ἐνὸς Τοῦρ- τοῦ μέρους ἐκείνου πὺν ἦτο καὶ αὐτὸς μεταξὺ τῶν φυλάκων καὶ ἤρχισε νὰ συνδια- αὐ μὲ τὸν Μηλιώτην καὶ τοὺς ἄλλους ἀρματολούς. Τὴν ἐπομένην πρωΐαν ἐξεκίνη- ἔτ τὸ πλοῖαριον καὶ παρέλαυνον πρὸς μεγαλυτέραν ἀσφάλειαν μερικὸς ἀρματολὸς Μηλιῶν. Τὸ πλοῖαριον τὸ ἠκολούθησαν εἰς βάρκες καὶ οἱ ὑπόλοιποι ὁπαδοὶ τοῦ ῶν, ὡς τιμητικὴ ἀκολοιούτια τοῦ Καδῆ. Ὑστερα ἀπὸ μερικὰς ὥρας πλοῦ, εὐρέθη- ἰς τὴν Ἀγιάν, μέρος Ὀθωμανικὸν τοῦ Μαργαριτιοῦ, ὅπου ἐκηρύχθησαν αἰχμάλω- ῶν ὁ Καδῆς καὶ ἡ ἀκολοιούτια του. Ἡ κράτησις τοιοῦτου προσώπου ἐξεκρίθησε τοὺς κους Διοικητὰς, οἱ ὁποῖοι νομίζουν ὅτι ὑπάρχει ὁ δάκτυλός μας εἰς τὴν ὑπόθεσιν, ἔχουν ὅτι εἰς τὴν θάλασσαν ἐκείνην περιπλέουν συνεχῶς ἐνταῖκα πολεμικά, ὅτι ὁ ῶνης εἶναι Προβέζανος, δηλαδὴ ὑπὴκόός μας, ὅτι ἔχει συγγενεῖς ἐκεῖ καὶ ὅτι τε- ῖως ἐνυμφεύθη. Ἠγανόκτησαν καὶ ὁ Πασᾶς τῶν Γ'ιαννίνων καὶ ὁ Καδῆς καὶ Ἄρ- πὺν εἶναι θεῖος τοῦ αἰχμαλωτισθέντος καὶ ζητοῦν ἀπὸ ἡμᾶς νὰ τὸν ἀπελευθερώ- ῶν ἀπὸ τὸς χεῖρας τοῦ Μηλιῶν καὶ νὰ ἀποζημιώσωμεν τὸν Καδῆν καὶ τὴν ἀκολου- τὸν διὰ τὰ κλαπέντα εἶδη καὶ χρήματα, ἀνερχόμενα εἰς 2500 πιάστρις καὶ ἐπιμέ- νὰ διατάξω τὴν σύλληψιν τῶν ἐν Προβέζῃ συγγενῶν του.

Καδῆ καὶ τῆς ἀπολομένης τῆς...

Ὅταν ὅμως ἔφθασαν ἄντικαὶ τῆς Προβέξης μετενόησαν ὁ Μηλιώτης καὶ δὲν ἤθελε νὰ θέσῃ εἰς ἐξουσίαν τὴν ἐπαύριον συμφωνίαν. Ἐξεπλάγη ὁ Μπουλούμπας Χουσεῖν μὲ τὰ καμώματα τοῦ Μηλιώτη καὶ ἐξήγησε τὴν παράφρασιν τοῦ Προβλεπτοῦ Προβέξης Μονλίρι, ἡ ἐνεργὸς τοῦ ὁποῦ πορτίβας ἐσωσε τὴν κατάστασιν καὶ ὁ Μηλιώτης συγκατετέθη ἐπὶ τέλους νὰ ἀπολύῃ τὸν Καδῆν, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ τῷ δοθοῦν 560 τρεκίγια καὶ ὄχι 300..... Ἐπέστρεψεν εἰς τὰ Γιάννινα ὁ Σουλεμὰν Πασᾶς ποὺ εἶχε μεταβῇ εἰς τὸ Στρατηγεῖον τοῦ Μπιηλέμπτη..... πληροφοροῦμαι τώρα ἀπὸ ἐμπιστον τῶν Γιαννίνων ὅτι πρόκειται νὰ κατέλθουν περίπου πασάδες μὲ 20,000 ἄνδρας ἵνα ὑποχρεώσουν διὰ τῆς βίας τοὺς πληθυσμοὺς νὰ πληρώσουν τὰς εἰσφορὰς εἰς τὸν Μέγαν Αὐθέρτην, τὰς ὁποίας καθυστέρουν. Ὡς γενικὸς ἀρχηγὸς ὁρίσθη ὁ Μουσταφᾶ Πασᾶς, ἐξ ἀδελφὸς τοῦ τωρινοῦ Σουλεμὰν πασᾶ τῶν Γιαννίνων... Καὶ ὁ ἐν Ἀσπρῇ Ὑποπρόξενος Ντὲ Λούνα μὲν γράφει τὰ ἴδια σχετικῶς μὲ τὴν ἐπικειμένην ἔλευσιν τῶν πασάδων, οἱ ὁποῖοι ἔρχονται ἵνα τιμωρήσουν τοὺς Μαργαριτιωτὲς διότι τὸ παράκαμαν.....».

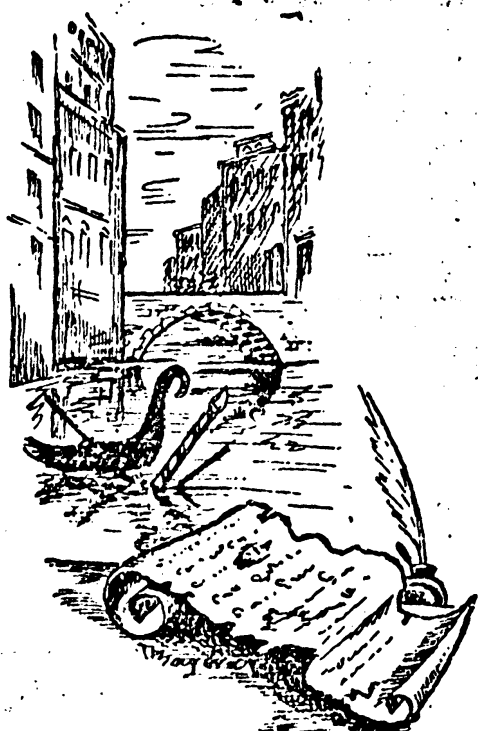
2 Μαΐου 1753. «...ἐτρομοκρατήθησαν οἱ πληθυσμοὶ περίξ τῶν συνόρων μας ἀπὸ τὴν ἐπικειμένην ἔλευσιν τῶν πασάδων καὶ ἔσπευσαν νὰ καταβάλουν τοὺς καθυστέρουμένους φόρους. Τοιοῦτοτρόπως θὰ ἀποφύγουν τὴν ἐπίσκεψιν τῶν πασάδων, οἱ ὁποῖοι θὰ τοὺς ἐπροξένουν πολλὰς ἐνοχλήσεις.....».

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΠΟΥΚΟΥΒΑΛΑΣ

(1760)

Νὰ εἰρωνα πετροπέρδικα στὰ πλάγια τοῦ Πετρίλου,
Νὰ ζύπναγα τ' ἀπόταχ', τρεῖς ὄρες πρὶν νὰ φέξῃ,
Ν' ἀκούρμαйна τὸν πόλεμον, ὁπῶκαναν οἱ κλέφτες.
Οἱ κλέφτες κι' ἄρματωλοι κι' ὁ Γιάννης Μπουκουβάλας.
Ἀδιάκοπα πολέμαγαν τρεῖς μέρες καὶ τρεῖς νύχτες
Στὴ μέση στὰ Κουμπουριανά, στὴ μέση τοῦ Πετρίλου,
Τὸ Μέτσο-Μπόννο τὸ σκυλί, τὸν πρῶτο τὸ μουρτάτη,
Ποῦ κλεισθήκε στὴν Ἑκκλησιὰ μὲ πεντακόσιους Τούρκους
Ἀπανωθὶ στὸν πόλεμο, στοῦ νιουφεκιοῦ τὴ βράση,
Ὁ Μπουκουβάλας φώναξε τοῦ Γιώργου τοῦ Χαϊντούτη:
— «Βάλτε φωτιά στὴν ἐκκλησιὰ καὶ κάψετε τοὺς Τούρκους,
«Χίλια φλωριά νὰ τῆς χρωστῶ, καινούργια νὰ τὴ φικάσω!»
Τὸ λόγο δὲν ἀπόσωσε, τὸ λόγο δὲν ἀπέπειπε,
Βλέπει τοὺς Τούρκους πῶφευγαν, σὰν προγκισμένα γίδια,
Κάνοντας τὸν κατήφορο καὶ πᾶν πρὸς τὸ γεφύρι
Κι' οἱ κλέφτες τοὺς ἀκολουθοῦν μὲ τὰ σπαθιά στὰ χέρια,
Καὶ πῆγαν καὶ τοὺς πρόφτασαν στὴν ἄκρη τοῦ Κοράκου,
Πιάνουν ἐξήντα ζωντανούς, σκοτώνουν κι' ἄλλους τόσους,
Κι' οἱ Τούρκοι πέρα πέρασαν καὶ πᾶν σιτὴ Βρεστενίτσα
Κι' ἀπέκει κάτω τράβηξαν καὶ νύχτωσαν στοῦ Πέτα,
Καὶ μὲς στὴν Ἀρτα κλεισθήκαν πὸ τὸν πολὺ τους φόβο.

Η ΑΡΤΑ ΕΙΣ ΤΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ

1696 - 1787*

Κ. Δ. ΜΕΡΤΖΟΥ Α. Μ. ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

Βιβλιοθήκη — Μουσείον Κορρέρ
«Διάφοροι προελεύσεις — Χειρόγραφα — Δέ
ομη αρ. 628».
Ἀλληλογραφία ἐξ Ἀρτης — Βονίτης —
Πρεβέζης πρὸς τὸν Ἑκτακτὸν Προβλεπτὴν Ἀ-
γίας Μαύρας.

Βόνιτσα 23 Ἰουνίου 1759. Ὁ Ταγματάρχης Γεώργιος Χαλικιόπουλος γράφει:
«...ὁ Ἰσμαὴλ Πασᾶς ἀναχωρῶν ἀπὸ τὸ Βραχῶρι, ἀπῆκεν ἐκεῖ ἓνα Μπέην Τοῦρ-
κον Κουνιάδον του μὲ 350 ἀνδρας καὶ διέταξεν ἵνα εἰς αὐτὸν δοθῇ παρὰ τοῦ Μουσέ-
λῑμ, τῶν μπέηδων καὶ τῶν προκρίτων Ἑλλήνων ἡ θέσις τοῦ ἀρματωλοῦ, ἥτοι τοῦ φί-
λακος τῆς ἐπαρχίας μὲ τὴν συνήθη μισθοδοσίαν εἰς τοὺς ἀνδρας του. Μετὰ πολλὰς συ-
σκέψεις κατέληξαν εἰς συμφωνίαν ὥπως ἀναθέσουν εἰς τὸν μπέην τὴν φύλαξιν τῆς ἐ-
παρχίας καὶ τοῦ δίδουν 350 κατὰ μῆνα διὰ τοὺς ὁπαδοὺς του. Δὲν ἔλειπεν παρὰ ἡ ὑ-
πογραφή ἄλλων δύο προκρίτων Ἑλλήνων, οἱ ὅποιοι εἶχον προσκληθῇ εἰς τὸ Βραχῶ-
ρι καὶ δὲν ἐπῆγαν ἐγκαίρως ἵνα συμπληρωθῇ τὸ ὑποχρεωτικὸν ἔγγραφον τοῦ διορισμοῦ.
Οὗτος ἀνέλαβε νὰ καταδιώξῃ ὄχι μόνον τοὺς προγεγραμμένους Μουχτάρ καὶ Ράμο Κα-
νίνα, ἀλλὰ καὶ ὅλους τοὺς Ἀλβανούς, οἱ ὅποιοι θὰ ἐμφανίζοντο εἰς τὰ ἐδάφη τῆς ἐ-
παρχίας καὶ τέλος θὰ ἐνήργει καὶ τὴν ἀπελευθέρωσιν τεσσάρων μπέηδων ἀπὸ τὸ Βρα-
χῶρι πὺν ἐπῆρε μαζὺ του ἀλυσσοδεμένους ὁ Πασᾶς ἐναντι καταβολῆς 14 πουνγιῶν.
Τὰς εἰδήσεις αὐτὰς μοῦ τὰς ἐπεβεβαίωσε καὶ ὁ Ἡγούμενος Δωρόθεος τῆς Κατοῦνας εἰς
τὸ Σηρόμερο καὶ ὁ ὁποῖος μοῦ προσέθεσεν ὅτι οἱ δύο κακοποιοὶ ἀρχηγοὶ Γρίβας καὶ
Γιάνος θὰ προσληφθοῦν ὡς ἀρματωλοί, ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Τούρκου, οἱ δὲ καίτοι-

οι θὰ ὑποχρεωθῶν νὰ τοῖς δίδουν 60 μισθοὺς εἰς τὸν καθένα. Οἱ δύο οὗτοι θὰ
πυρρίξουν τὰ χωριά νὰ εἰσπράττουν τὴν φορολογίαν ὑπὲρ τῶν σπαχήδων.

Οἱ προγεγραμμένοι Τοῦρκοι Μουχτὰρ Κλουῦρ, Ράμο Κανίνα καὶ σύντροφοί
των, ἔχουν εἰς τὴν διαθεσίαν των τρία καΐκια, ἓνα τοῦ Τοῦρκοῦ Μπισπίκη καὶ τὰ ἄλλα
τῶν Πρεβεζάνων Γιάννη Κουλουριώτη καὶ Γιάννη Φούντα καὶ μετὰ αὐτὰ μεταστέρου
πρὸ ἓνα μέρος εἰς τὸ ἄλλο τρώγιμα καὶ ἄλλα διάφορα ἐφόδια.

Ὁ προγεγραμμένος ἀρχηγὸς Νικόλα Σεργιάνης, ὁ ὁποῖος ἦτο ἀρματωλὸς εἰς τὴν
Ελαρχίαν τῆς Ἀρτῆς καὶ ἐξεδιώχθη, τώρα ἔρχισε τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ληστοῦ μαζί με
τοὺς ὁπαδοὺς του καὶ κυνηγοῦν τοὺς διαβάτας. ἔχουν τώρα καταφύγει εἰς τὰ δάση
ῥίσι, ποὺ εἶναι εἰς τὴν Τουρκικὴν Ἑλικράτειαν, εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τὰ σύνορά
μας. ἔχων ὡς ὁμηγήριον ἀπὸ πολλῶν μηνῶν τὰ δάση, πολλάκις ἐπεχείρησε νὰ διαβῇ
τὰ σύνορα ἵνα ἐξεύρῃ τρώγιμα, ἀλλ' ἀπεκροῖσθη ἀπὸ τοὺς φύλακας μας, οἱ ὅποιοι ὑπὸ
ἐντολὴν τῆς διαταγῆς μου, ἀλλὰ τὰς παρελθούσας ἡμέρας ἐπύρην διὰ τῆς βίας τρία
καΐκια καὶ προχθὲς τὴν νύκτα ἐπεβίβασθησαν καὶ ἀνεχώρησαν, ἄγνωστον ὅμως ποῦ ἀ-
πεβίβασθησαν. Δὲν εἶναι γνωστὸν ἂν ἠθέλησαν νὰ σωθῶν μεταβαίνοντες εἰς ἄλλο μέ-
ρος ἢ διὰ τὰ ἐπιτεθὼν κατὰ τινος χωριοῦ τοῦ κάμπου τῆς Ἀρτῆς καὶ νὰ τὸ λεηλατή-
σων, ὡς συνήθως, παίρνοντες καὶ σκλάβους...».

Ἴδοι καὶ μία ἐπιστολὴ τοῦ Μητροπολίτου Ναυπάκτου καὶ Ἀρτῆς πρὸς τὸν Ἐ-
πισκοπικὸν Προβλεπτὴν τῆς Πρεβέζης, ἣτις εὐρίσκεται εἰς τὸν φακέλλον Ἑλληνιστί:

«Ἐξοχώτατε, Ἐκλαμπρότατε καὶ Χριστιανικώτατε ἀνθέντα Προβλεπτὰ τῆς Πρε-
βέζης σινιὸρ, σινιὸρ Φραντζέσκο, Σοράντισο, ἡμέτερε ἐν Χριστῷ ἀγαπητὲ καὶ περιπόθη-
τε. Τὴν Ὑμετέραν Ἐξοχότητα ἠδὲως μετ' εὐχῆς ἀσπάζομενοι ἀνριβῶς χαιρετοῦμεν καὶ
καρτερικῶς προσαγαρεῖομεν ἐξαιτούμενοι ταύτῃ παρὰ Θεοῦ ὑγείαν, εὐτυχίαν καὶ πάντα
τὰ ἔτι καὶ καταθύμια εἰς μακροβιότητα.

Τὸ αἶτιον τοῦ παρόντος μας εἶναι πρῶτον νὰ ἀποδώσωμεν αὐτῷ τοῖς ἡδυνάτους
σπασμοῖς μας καὶ ἀκριβοὺς χαιρετισμοὺς κατὰ τὸ χρέος ὅπου ἔχομεν πρὸς τὴν Ὑμε-
τέραν Ἐξοχότητα καὶ δεῦτερον νὰ τῆς φανερώσωμεν ὅτι μετὰ τὸ νὰ ἀκούεται καὶ φημι-
ται εἰς μακρυνὰ μέρη ἡ λειμικὴ νόσος (ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἄμποτες ὁ ἅγιος Θεὸς νὰ ἡ-
λεήσῃ) ἡ λειμικὴ νόσος καὶ καθαρὸς τοῖς τόποις μας καὶ εἰς τὸ ἔξῃς ἐμποδευθῇ κατὰ τὸ
πρὸν καθεὶν πραγματεία καὶ (ἀλαιοβερσί—51), ὅπου ἐγίνονταν εἰς τοῦτον τὸν τόπον καὶ
εἰς τὰ σύνορά του, τόσον ἀπὸ τοῖς βασιλεῦς τῆς ὀριστοκρατίας, ὡσὺν καὶ ἀπὸ τοὺς βα-
σιλεῦς τοῦ Σουλτάνου καὶ ἀκολουθεῖ καὶ εἰς τὰ δύο μέρη μεγαλοτάτῃ ζημίᾳ ἐμποδιζομέ-
νη ἡ πραγματεία καὶ ἀλαιοβερσί. Καὶ διὰ τοῦτο τῆς φανερώνομεν μετὰ ἀλήθειαν ὅτι χά-
ρι θεῶν κατὰ τὸ παρὲν εἰς ταῦτα τὰ μέρη καὶ εἰς τὴν παρούσαν πολιτείαν καὶ τὰ πέριξ
τοῦ αὐτῆς εἶναι ὑγεία κατὰ πάντα καὶ αὕτη ἡ ἀσθένεια δὲν ἀκούεται, ὅπου νὰ ἡξεύ-
ρη καὶ νὰ μὴν ἔχῃ τινα ὑποψίαν πὺς ἐλησίσασεν εἰς τοῦτα τὰ μέρη, ἐπειδὴ καὶ ἡ κοι-
νὴ γῆ, ὡς τὰ πολλά, εἶναι ψευδής, καὶ ταῦτα μὲν διὰ τοῦ παρόντος, τὰ δὲ ἔτι αὐτῆς
ἐνθεὺς πλείστα καὶ πανειδαίμονα.

αχνη' (=1759) Ἰουνίου δ' (=4)

Τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος πρὸς θεὸν διάλυρος εὐχέτης καὶ ἔτοιμος εἰς τὰς προ-
τάσεις της

† Ὁ Ναυπάκτου καὶ Ἀρτῆς Πατριάρχης

Τῷ Ἐξοχωτάτῳ, Ἐκλαμπροτάτῳ καὶ Χριστιανικωτάτῳ Ἀνθέντῳ Προβλεπτῇ Πρε-
βέζης σινιὸρ σινιὸρ Νραντζίσκω Σοράντισω, τῷ ἐν Χριστῷ ἡμῶν ἀγαπητῷ καὶ περιπο-
τῷ ὀγιῶς

Εἰς Πρεβέζην

24 Ἰουνίου 1759. — Ὁ Ἐνετὸς Ὑποπρόξενος Μαρίν ντε Λούνα πρὸς τὸν
ἐπισκοπικὸν Προβλεπτὴν Ἀγίας Μαύρας Μαρίνον Μίνιο.

51) = Ληψοδοσία.

«...Τὰς τιμίας ἐπιστολάς Σας 18 τρέχοντος ἔλαβον καὶ εἰς τὰς 20, χωρὶς ἀργοπορίαν μετέβην εἰς τὸν νέον Διοικητὴν Βοεβόδαν Ζενὲλ μπέην, ἀδελφὸν τοῦ Μπάμεθ μπέη καὶ τῷ ἀνεκοίνωσα τὸ περιεχόμενον τῆς τιμίας Ὑμῶν. Ἐμείνεν εὐχαριστημένος διότι τῷ ἀπέδωκα τὴν βάρκαν μετὰ τὰ ἔξαρτήματα, τὰ ὁποῖα εἰσέβησαν ἐπὶ ταύτης καὶ ἀνήκουν εἰς τὸν Τούρκον Ἀχμέτ ἀνεψιὸν τοῦ Μουῆς Ἀμπιάι. Πλὴν καὶ ὁ ἴδιος Ἀχμέτ εἰς τὴν αἰλὴν τοῦ Διοικητοῦ, ὁ ὁποῖος τὸν ἐκάλεσε καὶ ἤκουσε καὶ αὐτὸς τὸ περιεχόμενον τῆς ἐπιστολῆς καὶ εἶδε τὴν σημείωσιν τῶν ἔξαρτημάτων ἀλλὰ εἶπεν ὅτι λείπουν καὶ ἄλλα πράγματα ποὺ εἶχεν εἰς τὴν βάρκαν καὶ τὰ ἐξήτει καὶ αὐτά. Τέλος ἀπεφάσισε νὰ τὴν παραλάβῃ ἀλλὰ δὲν ἤθελε νὰ πληρώσῃ τὸν Καδὴν ἵνα βγάλῃ τὸ νόμιμον χοτζέτι καὶ ὁ Βοεβόδας μοῦ εἶπεν ὅτι ἀφοῦ δὲν θέλει νὰ πληρώσῃ τὸ δικαίωμα ὁ Ἀλβανὸς, ἵνα λάβῃ τὴν βάρκαν, τότε νὰ εἰπεῖτε εἰς τὸν πλοίαρχον τοῦ τρεχαντηρίου ποὺ τὴν ἔφερεν ἔως ἐδῶ, νὰ τὴν ξαναπάρῃ....

....Ἐν τῷ μεταξὺ ἀπεφάσισα καὶ ἐγὼ νὰ ἀναχωρήσω διὰ τὴν Πρέβεζαν ἵνα ἀποκαταστήσω τὴν ὑγίαν μου, διότι πολὺ ὑπέφερα ἀπὸ τὸν κακοήθη πυρετὸν ποὺ ὑπάρχει εἰς οὗτὸν τὸν τόπον καὶ κατόπιν νὰ μεταβῶ εἰς τὸν Ἐξοχώτατον Γενικὸν Προβλεπτήν, ἵνα τῷ ἐκθέσω τὴν δύσκολον οἰκονομικὴν μου κατάστασιν...».

27 Ἰουνίου 1759.— Ὁ Ταγματάρχης Γεωργίος Χαλικιόπουλος γράφει ἐκ Πρεβέζης εἰς τὸν Ἐκτακτον Προβλεπτήν:

«...Ὁ ἀρχηγὸς τῶν κακοποιῶν Νικόλα Σεργιάνης, περὶ τοῦ ὁποίου εἶχον ἀναγγεῖραι Ὑμετέρα Ἐξοχότητα ὅτι εἶχεν ἐπιβιβασθῇ μετὰ τοὺς συντρόφους του ἐπὶ τριῶν καϊκιῶν τὴν νύκτα τῆς 21 τρέχοντος, ἀποβιβασθεὶς εἰς τὴν ἀπέναντι ἀκτὴν τοῦ Λούρου, Ἐπαρχίαν Ἀρτης, αἰφνιδίως σήμερον μοῦ ἔστειλεν ἐπιστολήν, διὰ τῆς ὁποίας μοῦ κάμνει γνωστὸν, ὅτι ἀνέλαβε καὶ πάλιν τὸ ἀξίωμα τοῦ ἀρματωλοῦ, ἥτοι φύλακος τῶν μερῶν ἐκείνων καὶ μαζὺ μετὰ τὴν ἰδική του μοῦ ἔστειλε καὶ ἄλλας δύο πρὸς τὴν ἐδῶ Ἀντιπροσωπείαν, ἥτοι μίαν τοῦ Βοεβόδα τῆς Ἀρτης καὶ ἄλλην τοῦ Χουσεῖν Μπουλούκμαση, διὰ τῶν ὁποίων κοινοποιεῖται ὁ διορισμὸς τοῦ Σεργιάνη ὡς ἀρματωλοῦ τῆς περιφερείας....».

Ἴδου ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Σεργιάνη: (ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ).

«Ἐκλαμπρότατε καὶ ἔξοχώτατε Κύριε Προβλεπτά, δουλικῶς Σᾶς προσκυνῶ, παρακαλῶ τὸν θεὸν νὰ τὴν προστατεύῃ ἀπὸ κάθε ἐναντιότητος καὶ νὰ διαφυλάττῃ τὴν ὑγίαν τῆς. Μετὰ τὸ παρὸν ἀγαπητὸν γράμμα κάμνω γνωστὸν εἰς Ὑμᾶς, ὅτι ἦλθα ἐδῶ εἰς τὸν Λόυρον καὶ ἀνταμώθηκα μετὰ τὸν Μπουλούκμαση μετὰ τὸν ὁποῖον ἐσυμφωνήσαμε καὶ ἐπανελάβον τὴν φύλαξιν τῶν μερῶν τοῦ Λούρου καὶ τὴν συμφωνίαν ὑπέγραψαν οἱ Δημογέροντες καὶ οἱ Πρόκριτοι τῆς Ἀρτης καὶ μᾶς ἔστειλε καὶ ὁ Βοεβόδας ἐπιστολήν διὰ τὸν Ἐξοχώτατον Κύριον καὶ ἄλλην ὁ Μπουλούκμασης καὶ ἰδοὺ τὰς στέλλω καὶ λέγουν ὅτι ἔδωκαν τὴν ἀδειαν εἰς τὰ δύο τρεχαντήρια τὸ ἓνα νὰ φυλάττῃ ἔξω τοῦ Ἀγίου Γεωργίου καὶ τὸ ἄλλο πρὸς τὴν Μπογονίσσαν, ἵνα ἐπιτηροῦν τὸν κόλπον κατὰ τῶν λειρατῶν. Ἐδωκαν ἐντολήν καὶ εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀρματωλοὺς ἵνα προσέχωμεν τὰ σύνορα καὶ ἀποστέλλω τὰς ἐπιστολάς καὶ θὰ ἀντιληφθῇτε ὅτι γράφουν καὶ μάθετε ὅτι εἰσθε ὁ Κύριός μου καὶ ὅπως ἡμεῖς πρῶτα εἶται θὰ εἰμεθα καὶ νὰ ἔχω τὴν ἀπάντησίν σας καὶ τέλος Σᾶς προσκυνῶ καὶ Σᾶς χαιρετῶ.

15 Ἰουνίου 1759

Τ.Σ. Νικολὸ Σεργιάνης εἰς τὰς διαταγὰς σας

Πρέβεζα 2 Ἰουλίου 1759.— Ὁ Μαρίν ντε Λούνα, Ὑποπρόξενος ἐνετὸς εἰς Ἀρταν, γράφει εἰς τὸν νέον ἔκτακτον Προβλεπτήν Ἀγίας Μαύρας κ. Βιντσέντζον Μπαλμπι:

«...Ἐυρίσκομαι εἰς μεγάλας οἰκονομικὰς στενοχωρίας, κατόπιν τῆς κλοπῆς ποὺ ὑπέστην ἀπὸ τοὺς Ἀλβανοὺς εἰς τὸ σπίτι μου ποὺ εἶναι καὶ ἡ ἔδρα τοῦ Προξενείου. Πολὺ μικρὰ ἐξ ἄλλου εἶναι καὶ ἡ ἀμοιβὴ ποὺ μοῦ δίδεται καὶ τέλος ἐπικίνδυνος καὶ δύσκολος εἶναι αἱ συναλλαγαὶ μετὰ τὴν χώραν τῆς Ἀρτης.... Οἱ Τούρκοι θέλουν δῶρα καὶ

«....Τὰς τιμίας ἐπιστολάς Σας 18 τρέχοντος ἔλαβον καὶ εἰς τὰς 20, χωρὶς ἀργοπορίαν μετέβην εἰς τὸν νέον Διοικητὴν Βοεβόδα·ν Ζενέλ, μπέην, ἀδελφὸν τοῦ Μπάμεθ μπέην καὶ τῷ ἀνεκοίνωσα τὸ περιεχόμενον τῆς τιμίας Ὑμῶν. Ἐμείνεν εὐχαριστημένος διότι τῷ ἀπέδωκα τὴν βάρκαν μετὰ ὅλα τὰ ἔξοχτήματα, τὰ ὅποια ἐφωτίθησαν ἐπὶ ταύτης καὶ ἀνήκουν εἰς τὸν Τούρκον Ἀχμέτ ἀνεψιὸν τοῦ Μουῆς Ἀμπάζι. Ἦλθε καὶ ὁ ἴδιος Ἀχμέτ εἰς τὴν αἰλὴν τοῦ Διοικητοῦ, ὁ ὁποῖος τὸν ἐκάλεσε καὶ ἤκουσε καὶ αὐτὸς τὸ περιεχόμενον τῆς ἐπιστολῆς καὶ εἶδε τὴν σημείωσιν τῶν ἔξαρχτημάτων ἀλλὰ εἶπεν ὅτι λείπουν καὶ ἄλλα πράγματα ποὺ εἶχεν εἰς τὴν βάρκαν καὶ τὰ ἐξήτει καὶ αὐτά. Τέλος ἀπεφάσισε νὰ τὴν παραλάβῃ ἀλλὰ δὲν ἤθελε νὰ πληρώσῃ τὸν Καδὴν ἵνα βγάλῃ τὸ νόμιμον χοτζέτι καὶ ὁ Βοεβόδας μοῦ εἶπεν ὅτι ἀφοῦ δὲν θέλει νὰ πληρώσῃ τὸ δικαίωμα ὁ Ἀλβανός, ἵνα λάβῃ τὴν βάρκαν, τότε νὰ εἰπεῖτε εἰς τὸν πλοίαρχον τοῦ τρεχαντηρίου ποὺ τὴν ἔφερεν ἔως ἐδῶ, νὰ τὴν ξαναπάρῃ....

....Ἐν τῷ μεταξὺ ἀπεφάσισα καὶ ἐγὼ νὰ ἀναχωρήσω διὰ τὴν Πρέβεζαν ἵνα ἀποκαταστήσω τὴν ὑγείαν μου, διότι πολὺ ὑπέμεινα ἀπὸ τὸν κακοήγη πυρετὸν ποὺ ὑπάρχει εἰς ρυτὸν τὸν τόπον καὶ κατόπιν νὰ μεταβῶ εἰς τὸν Ἐξοχώτατον Γενικὸν Προβλεπτήν, ἵνα τῷ ἐκθέσω τὴν δύσκολον οἰκονομικὴν μου κατὰστασιν...».

27 Ἰουνίου 1759.— Ὁ Ταγματάρχης Γεώργιος Χαλκιδόπουλος γράφει ἐκ Πρεβέζης εἰς τὸν Ἑκτακτον Προβλεπτήν:

«....Ὁ ἀρχηγὸς τῶν κακοποιῶν Νικόλα Σερργιάνης, περὶ τοῦ ὁλοίου εἶχον ἀναγέρει Ὑμέτερα Ἐξοχότητα ὅτι εἶχεν ἐπιβιβασθῇ μετὰ τοὺς συντρόφους του ἐπὶ τριῶν καϊκιῶν τὴν νύκτα τῆς 21 τρέχοντος, ἀποβιβάσθῃς εἰς τὴν ἀπέναντι ἀκτὴν τοῦ Λούρου, Ἐπαρχίαν Ἀρτης, αἰφνιδίως σήμερον μοῦ ἔστειλεν ἐπιστολήν, διὰ τῆς ὁποίας μοῦ κάμνει γνωστὸν, ὅτι ἀνέλαβε καὶ πάλιν τὸ ἀξίωμα τοῦ ἀρματωλοῦ, ἥτοι φύλακος τῶν μερῶν ἐκείνων καὶ μαζὺ μετὰ τὴν ἰδικήν του μοῦ ἔστειλε καὶ ἄλλας δύο πρὸς τὴν ἐδῶ Ἀντιπροσωπείαν, ἥτοι μίαν τοῦ Βοεβόδα τῆς Ἀρτης καὶ ἄλλην τοῦ Χουσεῖν Μπουλούκμαση, διὰ τῶν ὁποίων κοινοποιεῖται ὁ διορισμὸς τοῦ Σερργιάνη ὡς ἀρματωλοῦ τῆς περιφερείας....».

Ἴδου ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Σερργιάνη: (ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ).

«Ἐκλαμπρότατε καὶ ἔξοχότατε Κύριε Προβλεπτὰ, δουλικῶς Σὰς προσκυνῶ, παρακαλῶ τὸν θεὸν νὰ τὴν προστατεύῃ ἀπὸ κάθε ἐναντιότητος καὶ νὰ διαφυλάττῃ τὴν ὑγείαν τῆς. Μετὰ τὸ παρὸν ἀγαπητὸν γράμμα κάμνω γνωστὸν εἰς Ὑμᾶς, ὅτι ἦλθα ἐδῶ εἰς τὸν Λούρον καὶ ἀνταμώθηκα μετὰ τὸν Μπουλούκμαση μετὰ τὸν ὁλοῖον ἐσυμφωνήσαμε καὶ ἐπαλέαβον τὴν φύλαξιν τῶν μερῶν τοῦ Λούρου καὶ τὴν συμφωνίαν ὑπέγραψαν οἱ Δημογέροντες καὶ οἱ Πιόχριοι τῆς Ἀρτης καὶ μᾶς ἔστειλε καὶ ὁ Βοεβόδας ἐπιστολήν διὰ τὸν Ἐξοχώτατον Κύριον καὶ ἄλλην ὁ Μπουλούκμασης καὶ ἰδοὺ τὰς στέλλω καὶ λέγουν ὅτι ἔδωκαν τὴν ἀδειαν εἰς τὰ δύο τρεχαντήρια τὸ ἓνα νὰ φυλάττῃ ἔξω τοῦ Ἁγίου Γεωργίου καὶ τὸ ἄλλο πρὸς τὴν Μπογονίτσαν, ἵνα ἐπιτηροῦν τὸν κόλπον κατὰ τῶν πειρατῶν. Ἐδωκαν ἐντολήν καὶ εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀρματωλοὺς ἵνα προσέχωμεν τὰ σύνορα καὶ ἀποστέλλω τὰς ἐπιστολάς καὶ θὰ ἀντιληφθῇτε ὅτι γράφουν καὶ μάθετε ὅτι εἰσθε ὁ Κύριός μου καὶ ὅπως ἡμεῖς πρῶτα ἔτσι θὰ εἴμεθα καὶ νὰ ἔχω τὴν ἀπάντησίν σας καὶ τέλος Σὰς προσκυνῶ καὶ Σὰς χαιρετῶ.

15 Ἰουνίου 1759

Τ.Σ. Νικολὸ Σερργιάνης εἰς τὰς διαταγὰς σας

Πρέβεζα 2 Ἰουλίου 1759.— Ὁ Μαρίν ντὲ Λούνα, Ὑποπρόξενος ἐνετὸς εἰς Ἀρταν, γράφει εἰς τὸν νέον Ἑκτακτον Προβλεπτήν Ἀγίας Μαύρας κ. Βιντσέντζον Μπάμπι:

««....Ἐνθρῖσκομαι εἰς μεγάλας οἰκονομικὰς στενοχωρίας, κατόπιν τῆς κλοπῆς ποὺ ἔπεσεν ἀπὸ τοὺς Ἀλβανοὺς εἰς τὸ σπίτι μου ποὺ εἶναι καὶ ἡ ἔδρα τοῦ Προξενείου. Πολὺ μικρὰ ἐξ ἄλλων εἶναι καὶ ἡ ἀμοιβή ποὺ μοῦ δίδεται καὶ τέλος ἐπικίνδυνον καὶ δύσκολον εἶναι αἱ συναλλαγὰὶ μετὰ τὴν χώραν τῆς Ἀρτης....Οἱ Τούρκοι θέλουν δῶρα καὶ

χωρίς δώρα δὲν ἔμπορεῖ κανεὶς νὰ ἐπιτύχῃ τίποτε. Συνέχως ἐμφανίζονται δυσκολίαι, ἀδικίαι καὶ ἐνοχλήσεις εἰς βύθος τῶν ὑπηρεσιῶν μας καὶ ἵνα δύναται κανεὶς νὰ παρεμβαίνει ἀποκλειστικῶς διὰ τὴν τακτοποίησιν τῶν χρειάζοντα οικονομικὰ μέσα.... Ὑπέγραφα πολὺ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ἐν τῇ ἐκασκίῃ τῶν καθηκόντων μου καὶ ἤλπιθα ὅτι θὰ ἐβελτιώνετο ἡ θέσις μου, ἀλλὰ μέχρι σήμερον δὲν εἶδα τίποτε. Ἔως τώρα ἐδυσίασα καὶ τὴν νεότητά καὶ τὴν περιουσίαν μου ἵνα ὑπηρετήσω τὴν Γαληνοτάτην Δημοκρατίαν.... Εἰς τὸ Βασίλειον τῆς Μακεδονίας, εἰς διάφορα μέρη, ἐνεφανίσθη ἡ Πανώλης. Ἐδῶ εὐτυχῶς, δόξα νὰ ἔχῃ ὁ Θεὸς, ἀπολαμβάνομεν ἀρίστης ὑγείας καὶ μέχρι σιγῆς μὴς δὲν ἐφίσταται οὔτε ὑπὸνός τις πρὸς ἀσθενείας....».

Ἔγγραφα 7 Ἰουλίου 1769. — Ὁ Μλόρτολο Πιατζόνι, ἀναπληρωτὴς τοῦ ἐνεστοῦ Ὑποπροέδρου, γράφει εἰς τὸν Προβλεπτὴν Προέδρον:

«...Προσκαλέσας με σήμερον τὸ πρωὶ ὁ Βοεβόδας μοι ἐπέβαλε νὰ ἀποστέλλω ἀμέσως εἰς Ὑμᾶς τὴν ἑγκλειστον ἐπιστολήν του καὶ μοι εἶπε καὶ προφορικῶς νὰ σὺς παρακαλέσω ἵνα διὰ πολεμικοῦ πλουρίου ἀποσταλησόμενον ἐπίτηδες, πληροφορηθῇτε ἂν εἰς τὰ σκαλοῦματα πλησίον τοῦ Μαργαριτίου ὑπάρχουν πλοῖα ἐπὶ τῶν ὁποίων θὰ ἔμπορεῖται νὰ ἐπιβιβασθῇ ὁ Σολιμάν Μαργαριτιώτης, διότι ὁ Βοεβόδας μπερὴς ἔμαθεν ὅτι ὁ ἐν λόγῳ Σουλεμάν ἦτο ἔτοιμος με 200)300 ἀνδρας νὰ μετακινήθῃ. Ὁ Βοεβόδας ἐν τῷ μεταξὺ λαμβάνει τὰ μέτρα ἵνα, πῶς ἂν θέλῃ, ἐμποδίσῃ τὴν διέλευσιν τοῦ Σουλεμάν ἀπὸ ταῦτα τὰ μέρη καὶ ζητεῖ ἵνα μὴ τῷ ἐπιτραπῇ ἡ διὰ θαλάσσης διαπεραιώσις του. Διαφορετικὰ ἂν δὲν ὑπάρχουν πολεμικὰ πλοῖα διαθέσιμα, νὰ τῷ ἀπεγορευθῇ τὴν δίοδον, αὐτὸς ἀσφαλῶς θὰ κατορθώσῃ νὰ περῇ πρὸς τὰ ἐδῶ. Ὁ Βοεβόδας περιμένει με ἀνυπομονήσιν τὴν ὑμετέραν ἀπάντησιν....».

Πρόεδρος 14 Ἰουλίου 1769. — Ὁ Γεώργιος Χαλικιόπουλος γράφει εἰς τὸν ἴδιον ὡς ἄνω:

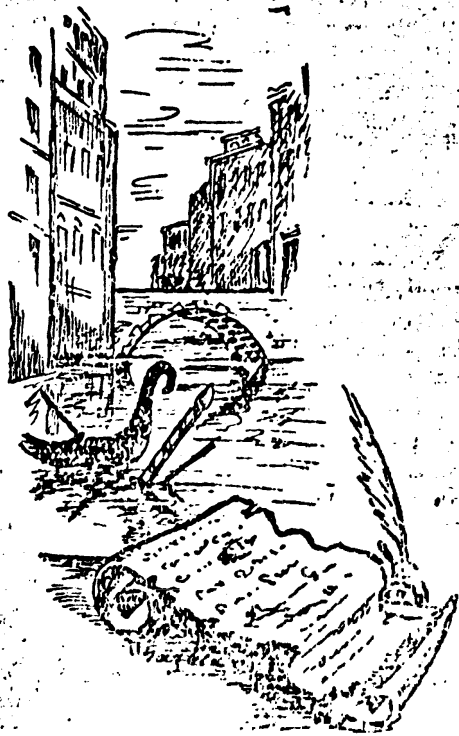
«...ἔλθων εἰς τὰ σῖνορα, ἔστειλα ἀμέσως ἕνα ἀπὸ τοὺς κατοίκους εἰς τὰ γειτονικά πρὸς τὸ Μαργαρίτι χωριά, ἵνα κατοπτεύσουν τὰς κινήσεις τῶν δύο κακοποιῶν Σουλεμάν Ἀγᾶ καὶ Ρύμο Κανίνα. Τὰντοχρόνως ἔστειλα ἕνα ἄλλον εἰς τὰ Φλιάμπουρα ὅπου εὐρίσκεται ὁ ἀρματολὸς τοῦ Λούρου. Νικόλα Σεργιάνης, ἵνα μάθῃ τί γνωρίζει αὐτὸς ἐπὶ τῶν κινήσεων τῶν δύο ῥηθέντων κακοποιῶν ἐκ Μαργαριτίου. Ἀπόψε μοι ἔστειλεν ὁ Σεργιάνης τὴν ἀπάντησιν εἰς τὴν ἐπιστολήν μου καὶ μοῦ βεβαιώνει ὅτι γίνεται συγκέντρωσις ταρᾶ τῶν, ὡς ἄνω, ἐνόπλων ἀνδρῶν, ἦτοι τοῦ Σουλεμάν, τοῦ Κανίνα καὶ τοῦ Μέτο Μπεράτι. Ὅμοιος μοῦ γράφει ὅτι προτίθενται νὰ περῇ πρὸς τὴν Ἀρτιν εἴτε διὰ ἐρηθῆς, εἴτε διὰ θαλάσσης....».

Ἔγγραφα 14 Ἰουλίου 1769. — Ὁ ἴδιος Πιατζόνι γράφει εἰς τὸν Ἐκτακτὸν Προβλεπτὴν Ἀγίας Μαίρας:

«...αἱ τελευταῖαι εἰδήσεις πὺν ἔλασαν ἐδῶ διὰ μέσου τῶν Γιαννίνων ἀναφέρουν ὅτι ἡ πανώλης κάμνει θραύσιν εἰς τὴν Λάρισσαν, ὅπου ἀποθνήσκουν 40 ἕως 50 ἄτομα τὴν ἡμέραν. Ἐκεῖ μετεδόθη ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκην, διὰ τοῦ Τυρνάβου, ὅπου ὁμοίως ἐπικρατεῖ ἡ νόσος. Καὶ τὰ Τρίκαλα ὑπέφεραν. Καὶ οἱ Γιάννενα καὶ ἐδῶ δὲν ἔρχονται πλέον ἐμπορεύματα ἀπὸ τὰ μέρη ὅπου ἐφίσταται ἡ ἀσθένεια, οὔτε καὶ ἔμποροι εἰσπνίζονται. Μόνον οἱ Τοῦρκοι οἱ ἐπίσημοι καὶ οἱ ταχυδρόμοι καὶ ἀπεσταλμένοι τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, μόνον αὐτοὶ ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ κινῶνται ἐλευθέρως ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν καὶ εἶναι αὐτοὶ πὺν μεταδίδουν τὴν ἀσθένειαν. Καὶ ἐδῶ καὶ εἰς τὰ Γιάννενα δὲν ἐσημειώθη κανὲν κρούσμα, ἐνῷ μετεδόθη εἰς τὰ Σάλωνα καὶ εἰς ὅλον τὸν κόλπον τῆς Ναυπλάτου... Φαίνεται ὅτι καὶ ὁ Σολιμάν ἐκ Μαργαριτίου ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν θὰ κινήθῃ πρὸς τὰ ἐδῶ, διότι ἄλλως θὰ προσκαλεῖτο ἐμφύλιον πόλεμον, καθόσον ὁ Βοεβόδας θὰ ἀντιτάξῃ ἄρμοναν κατὰ πύσης ἀποπέρας τῶν κακοποιῶν τούτων ἵνα εἰσδύσουν εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ἀρτιν....».

(Συνεχίζεται)

Η ΑΡΤΑ ΕΙΣ ΤΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ

1696 - 1787*

Κ. Δ. ΜΕΡΙΖΟΥ Α. Μ. ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

17 *Ιουλίου* 1759, *εκ Πρεβέζης*. 'Ο Ταγματάρχης Γεώργιος Χαλκικόπουλος γράφει: «...ἐπέστρεψεν ὁ ἄνθρωπος ποὺ εἶχα στείλει εἰς τὰ σύνορα ἵνα παρακολουθήσῃ τὰς κινήσεις τοῦ Σουλεμάν καὶ τῶν ἄλλων καὶ μοὶ ἀνέφερεν ὅτι πράγματι οὗτοι καθημερινῶς συγκεντρώνουν ἄνδρας...».

4 *Ιουλίου* 1759, *Ἀρτα*. 'Ο Ὑποπρόξενος Μαρίν ντὲ Λούνα γράφει: «...Κατόπιν τῆς Διαταγῆς τῆς Ὑμετέρας ἐξοχότητος, ἐζήτησα ἀπὸ τὸν Βασίλειον Γκιανάκαν, Εἰσπρακτορὰ τῶν εσόδων τοῦ Προξενείου τούτου, νὰ μοὺ μετρήσῃ προκαταβολικῶς τὴν τριμηνίαν, ἀλλὰ μοὺ ἀπήντησεν ὅτι δὲν ἔχει χρήματα οὔτε ἀπὸ τὸ Προξενεῖον οὔτε ἀπὸ τὸ Τελωνεῖον...».

25 *Ιουλίου* 1759, *Πρέβεζα*. 'Ο Ταγματάρχης Χαλκικόπουλος γράφει: «...Ἐπισυνάπτω ἐπιστολὴν τοῦ ἀρματολῶ Νικόλα Σεργιάννη, ὁ ὁποῖος λέγει ὅτι ὁ Σουλεμάν συγκεντρώνει ἐνόπλους καὶ ὅτι περιμένει ἓνα σῶμα καὶ ἀπὸ τὴν Ἀλβανίαν καὶ ἐτοιμάζεται νὰ κινηθῇ κατὰ τῆς Ἀρτῆς...».

28 *Ιουλίου* 1759. 'Ο ἴδιος ἐκ Πρεβέζης γράφει: «...ὁ ἀρματολὸς τοῦ Λούρου Νικόλα Σεργιάννης μοὺ γράφει ὅτι ἔφθασαν εἰς τὸ Μαργαρίτι 100 ἑξ Ἀλβάνοι, ὅτι ἔκτος τὸν Γάμο Κανίνα καὶ Σουλεμάν, ἐτοιμάζεται καὶ ὁ Ἱμπραὴμ Ἀγάς καὶ πιθανὸν νὰ ἐνωθῇ μὲ τοὺς δύο αὐτοὺς. Τώρα περιμένουν δύο μεγάλα πλοῖα ἀπὸ τὸ Λουλταίνο ἵνα ἐπιβιβασθοῦν...».

Ἀρτα 30 *Ιουλίου* 1759. 'Ο Ὑποπρόξενος Μαρίν ντὲ Λούνα γράφει: «...Εἰς τὴν Ἀρταν, τὰ Γιάννινα καὶ τὰ Τρίκαλα ἐπικρατεῖ ἄκρα ὕγεια... Ἐφθασεν ὁ νέος

Καδής ἐκ Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ προηγούμετος ἀνεχώρησε σήμερον λίαν πρῶτ'...».

3 Αὐγούστου 1759, Ἄρτα. Ὁ Ὑποπρύξενος Βενετὸς γράφει: «...ἐν αἰφνίδιον δυστύχημά ἐνέσκηψεν εἰς τὸν Βοεβόδαν καὶ εἰς ὅλην τὴν Κοινότητα τῆς Ἀρτης καὶ δι-
εχύθη πανταχοῦ ἡ ἀπόγνωσις. Ἡ αἰτία εἶναι ὅτι ἔξαφνα παρουσιάσθη ὁ κακοποιὸς
Σουλεμάν Ἀγάς ἀπὸ τὸ Μαργαρίτι χθὲς τὸ πρῶτ' μὲ 14 σημαίας ἀνατεταμένας, ὁ ἴδιος
δὲ ἦτο ἔφιππος ἀκολουθούμενος ἀπὸ ἄλλους ἐπὶ 14 Ἀγάδες καὶ ὅλοι οἱ ὁπαδοὶ τοῦ περὶ
τοὺς 700)800. Οὗτοι ἐστάθμευσαν εἰς τὸ Μοναστήρι τῆς Παρθένου Μαρίας, τὸ ὁποῖον
ἀπέχει ἀπὸ τὴν πόλιν ὅσον ἡ βολὴ ντουφεκιοῦ. Ἐξ αὐτῶν ἀπεσπιάσθησαν 150 οἱ ὁποῖοι
εἰσῆλθον εἰς τὴν πόλιν ἵνα προμηθευθοῦν τρόφιμα καὶ ἄλλα χρειώδη. Ὁ Βοεβόδας
Λοικητῆς ἐπεχείρησε νὰ τοὺς ἐμποδίσῃ ἵνα μὴ πάρουν τρόφιμα, πλὴν εἰς μάτην. Βρα-
δυτέρον ὁ Σουλεμάν, μὲ ὅλο τὸ σῶμα τῶν ὁπαδῶν του μετέβησαν εἰς τὸ Κομπότι, χω-
ρίον ἀπέχον ἀπὸ τὴν Ἄρταν τρεῖς ὥρας, ὅπου παραμένουν τῶρα καὶ προμηθεύονται
ψωμί ἀτ' ἐκεῖ. Δὲν εἶναι ἀκόμη γνωστὸν πρὸς ποῖον μέρος διευθύνεται ὁ Σουλεμάν, ἂν
δηλαδὴ πρὸς τὸ Ξηρόμερο ἢ πρὸς τὸ Βραχῶρι ἢ τὰ Τρίκκαλα ἢ τὰ Ἀγραφα ἢ τὰ
Φιόροαλα.

Ἄλλη εἰδήσις δυσάρεστος ἔφθασε σήμερον τὸ πρῶτ' δι' εἰδικοῦ ἀγγελιαφόρου εἰς
τὸν Βοεβόδαν, ὅτι ὁ Σεῖδ' Ἀγάς, καὶ αὐτὸς Μαργαριτιώτης, ὁδεύει πρὸς τὴν Ἄρταν.
Καὶ ἰδοὺ πάλιν νέα ἀνησυχία, νέα συγκέντρωσις ἐνόπλων, ὁ Βοεβόδας, ὁ Καδής καὶ ὅ-
λοι οἱ ἄλλοι τῆς χώρας τριγυρίζουν ἔφιπποι ἢ πεζοί, ἵνα ἐμποδίσουν τὴν εἴσοδον τοῦ
Σεῖδ'. Εἰς τοιαύτην κατάστασιν πραγμάτων ὅπου εὐρίσκεται ἡ πόλις εἶμαι καὶ ἐγὼ ὑπο
χρεωμένος νὰ μετακινουμαι μὲ συνῶδειαν Τούρκων καὶ ἄλλων κατοίκων, διότι βλέπω
κινδυνεύουσιν τὴν ζωὴν μου, ἀλλ' εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ παρακολουθῶ τὰ διατρέχον-
τα. Διεπίστωσα ὅτι ἡ ἀναχώρησις τοῦ Σουλεμάν Ἀγᾶ καὶ τῶν ὁπαδῶν του ἀπὸ τὸ Μαρ-
γαρίτι, ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονός ὅτι ὁ Ἰσμαὴλ Βεζύρης ἐπὶ κεφαλῇ 20.000, ὁδεύει
κατὰ τοῦ Μαργαριτίου ἵνα τιμωρήσῃ τοὺς κακοποιούς καὶ ἀποστείλῃ καὶ ὅτι ὁ Ἰσμαὴλ
Πασᾶς εἰδοποίησε τὰ Γιάννινα νὰ τοῦ στείλουν 24 φορτία πυρίτιδος. Αὐταὶ εἶναι αἱ
πληροφορίαι πού ἔλαβεν ὁ Βοεβόδας ἀπὸ τὰ Γιάννινα καὶ αἱ ὁποῖαι ἐπεβεβαιώθησαν
καὶ ἀπὸ ἄλλα ἄτομα ἐλθόντα ἀπὸ ἐκεῖ. Αἱ ἰδέαι, τὰ ἔργα καὶ αἱ ὑποσχέσεις καὶ αἱ ἐκ
δηλώσεις τοῦ Τουρκικοῦ τούτου ἔθνους εἶναι ὅλοι ψευδεῖς...»

Ἄρτα 17 Αὐγούστου 1759. Ὁ Ὑποπρύξενος Βενετὸς γράφει: «...χθὲς τὸ
βράδυ ἐπέρασεν ἐμπρὸς ἀπὸ τὸ σπίτι μου πού εἶναι ἔξω τοῦ Ὑποπρυξενείου καὶ ἐγὼ
ἦμην ἐνδεδυμένος καθ' ὃν χρόνον ἐλέστρεφα ἀπὸ τὸν Βοεβόδαν, ἕνας κάποιος Νικόλα
Μαρίνος ἀπὸ αὐτοῦ (Ἀγίαν Μαύραν), ὁ ὁποῖος διέφυγε τὰ ὄργανα τῆς δικαιοσύνης
ὑπὸ τὸν προκάτοχον τῆς Ὑμετ. Ἐξοχότητος κ. Μίνιο καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸ σπίτι τοῦ
κ. Φιλίππου Τριάντογλη, ὅστις ἐκτελεῖ χρεὴ Πρῶτον τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος τοῦ
Αὐτοκράτορος καὶ ἐκεῖ διενυκτέρευσε. Σήμερον τὸ πρῶτ' ἐπῆγεν εἰς τὸν Γάλλον Πρό-
ξενον κ. Μπουλλέ, ὅπου εὐρίσκεται καὶ τῶρα. Πθέλησα νὰ μάθω ἀπὸ ποῦ ἔρχεται ὁ
Μαρίνος καὶ μοῦ εἶπαν ὅτι ἔρχεται ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν... Ἐδῶ εὐρίσκονται
εἰς ἐπιφυλακὴν μὲ τὰ ὅπλα εἰς τὰς χεῖρας, καὶ ὁ Βοεβόδας καὶ ἡ ἄλλη χώρα, ἵνα μὴ ἐ-
πιτρέψουν τὴν ἐπάνοδον τοῦ περιφρήτου Σουλεμάν Ἀγᾶ, ὁ ὁποῖος ἵμπορεῖ νὰ ἐφα-
νισθῇ ἔξαφνα ἵνα ἐκδικηθῇ τὸν φόνον τριῶν ἀπαιδῶν του καὶ τὸν τραυματισμὸν ἐτέ-
ρων ὁκτώ, παρὰ τῶν ἀνδρῶν τοῦ Βοεβόδα...»

Ἄρτα 20 Αὐγούστου 1759. Ὁ Μπόρτολο Πιατζόνι γράφει: «...ἤδη θὰ πε-
ρῆλθον εἰς γνῶσιν τῆς Ὑμετ. Ἐξοχότητος ὅτι ἐλέφαντες ἀπὸ τὰ ἐδάφη ταῦτα ὁ προ-
γραφεὶς Σουλεμάν Μαργαριτιώτης, ὁ ὁποῖος ἐκινήθη πρὸς τὰ μέρη τῶν Ἀγρῶρων
καὶ Καρπενησιῶν καὶ κατόπιν ἐπέρασεν ἄλλο σῶμα τοῦ ἴδιου τοὺς ὁποῖους ἐκτύπησε
καὶ κατετρόπωσε ὁ Βοεβόδας ὁ ἴδιος μὲ τοὺς ἀνδρας του. Τῶρα ἔχομεν νέα εἰδήσεις
ὅτι ὁ ἄλλος ὁ προγραφεὶς Μουρδάρης, ἀνέλαβε τὴν ἐποχὴν ἀπέναντι τοῦ Βεζύρη
Ἰσμαὴλ πασᾶ νὰ ὁδεύσῃ αὐτὸς μὲ τοὺς ὁπαδούς του καὶ μὲ ἄλλους 3000 πού θὰ τοῦ
δώσῃ ὁ Βεζύρης, ἵνα κατατροπώσῃ τὸν Σουλεμάν καὶ ὅλοι αὐτοὶ πρόκειται νὰ παρῇ

σουν αὔριον ἢ μεθαύριον ἀπ' ἐδῶ, καθ' ὃν χρόνον ὁ Ἰσμαὴλ παῖς, θὰ μετακινήθῃ ἀπὸ ἄλλο μέρος βορειότερον, ἵνα θέσῃ τὸν Σουλεμάν ἀγὰν μεταξὺ δύο πυρῶν. Θά ἴδουμε ποῖαν ἐξέλξειν θὰ λάβουν τὰ πράγματα...»

Ζάκυνθος 21 Αὐγούστου 1759. Ὁ ὑγειονόμος τῆς περιφερείας γράφει εἰς Λευκάδα: «... Ἀφοῦ περάσουν 15 ἡμέραι εἰς τὴν ἐμποροπανήγυριν Ἰωαννίνων, ὅπου ἀναμειγνύονται ἔμποροι ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τῆς Τουρκίας, τότε ἐπιστρέφουν οἱ ἔμποροι οἱ τοῖς εἰς τὴν Ἄρταν, ὅπου ἀρχίζει ἄλλη ἐμποροπανήγυρις, ὀνομαζομένη Βουκοῦσι (Βουβοῦσι), τὴν 8 Σεπτεμβρίου προσερχοῦς καὶ τελειώνει τὴν 15 ἰδίον... Πρέπει νὰ ληφθοῦν τὰ κατάλληλα ὑγειονομικά μέτρα...»

Πρέβεζα 27 Αὐγούστου 1759. Ὁ Ταγματάρχης Χαλικιόπουλος γράφει εἰς τὸν Ἐκτακτὸν Προβλεπτὴν Ἀγίας Μαύρας:

«... Ὁ Τοῦρκος Καπλάν μπέης, ὁ ὁποῖος ἀνέλαβε τὸ ἀξίωμα τοῦ Κεχαγῆ τοῦ Ἰσμαὴλ Παπᾶ, περιμένεται σήμερον εἰς τὴν Ἄρταν με ἀκολουθίαν 2000 ἀνδρῶν ἵνα ἐνωθῇ με τὸν Κούρτμπεην, κονιάδον τοῦ Παπᾶ, ὁ ὁποῖος πρόκειται νὰ ἐκκινήσῃ ἀπὸ τὸ Βραχῶρι, ὅπου τῶρα εὐρίσκεται, καὶ ἡνωμένοι ὅλοι, θὰ ἀνακαλύψουν τὰ χρυσόρυγα τῶν προγραφέντων Σουλεμάν Ἀγᾶ καὶ Ράμο Κανίνα ἵνα τοὺς ἐξοντώσουν. Ὁ δὲ Ἰσμαὴλ Παπᾶς, ὁ ὁποῖος ἐπῆρε τὸν Μουλκαίνε ἥτοι φέουδον τῶν Γιαννίνων, ὅπου ἔως τῶρα ἦτο ὁ Σουλεμάν Παπᾶς, θὰ κατέλθῃ ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν εἰς τὸ χωρίον Κωστακιοῦς, ὀλίγον ἀπέχον ἀπὸ τὴν Ἄρταν, ἵνα στρατοπεδεύσῃ ἐκεῖ...»

Αἱ ἄνω εἰδήσεις μοὶ ἐφθασαν ἀπὸ τὴν Βόνιτζαν σήμερον τὸ πρωῒ...»

Πρέβεζα 6 Σεπτεμβρίου 1759. Ὁ Χαλικιόπουλος γράφει: «Σήμερον τὸ πρωῒ, μόλις ἐξημέρωσεν, ἔλαβα ἀκριβεῖς πληροφορίας ὅτι ὁ κακαποῖς Σουλεμάν Ἀγᾶς Μαργαριτώτης με ὁλόκληρον τὸ σῶμα του, ἐπέρασε χθὲς τὸ ἀπόγευμα αἰφνιδίως ἀπὸ τὰ μέρη τῆς Ἄρτης καὶ μετέβη εἰς τὸ χωρίον τοῦ Μουσακιά, ποῦ εὐρίσκεται εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Μαργαριτιοῦ...»

Πρέβεζα 7 Δεκεμβρίου 1759. Ὁ αὐτὸς Χαλικιόπουλος γράφει: «... προχθὲς Τετάρτην τὸ βράδυ ἦλθαν συνοδευόμενοι ἀπὸ τοὺς λεβέντες μου εἰς ταῦτα τὸ Ὑγειονομεῖον 15 ἄτομα ἀνήκοντα εἰς τὸ σῶμα τοῦ ἀρματοῦ τοῦ Λαῦρου Νικόλα Σεργιάννη, τὰ ὁποῖα μοὶ ἀνέφεραν ὅτι τὴν προηγουμένην νύκτα, μία δμᾶς κακοποιῶν ὀπαδῶν τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Κατσίκη, ἐπετέθησαν ἐπιβαίνοντες ἐνὸς καϊκιοῦ κατὰ τοῦ Ἰχθυοτροφείου Πλατυκομμένο καὶ συνέλαβον ἐπὶ ἀπὸ τοὺς κυριωτέρους ἀλιεῖς, φρονεύσαντες ἕνα ἄλλον, ὅτι οἱ 15 τοῦ Σεργιάννη διετάρχησαν παρὰ τοῦ ἰδίου νῆς κυνηγήσουν τοὺς κακοποιούς καὶ εἶχον ἀνάγκην νὰ διαπεραιωθοῦν εἰς τὴν ἀπέναντι ἀκτὴν καὶ ἐξήτουν νὰ τοὺς διεκολύνω, πρῶτον τὸ ὅποιον καὶ τοὺς τὸ παρεχώρησα διὰ μέσου ἐνὸς Λημοῦ πλοιαρίου. Χθὲς κατόπιν ἦλθεν εἰς τὸ Ὑγειονομεῖον ὁ ἴδιος ὁ Σεργιάννης με ἄλλους ὀπαδοὺς καὶ φέρων μίαν ἐπιστολὴν τοῦ ἀνωτέρου Ἐπιθεωρητοῦ Ἄρτης Χουσεῖν Μπουλούκμπαση καὶ ἐπειδὴ ἤμην κλινήρης, μόλις εἶδα τὸ περιεχόμενον τῆς ἐπιστολῆς εἶπα εἰς ἕνα κλητῆρα τοῦ Ὑγειονομεῖου νὰ συνοδεύσῃ ἐνώπιόν μου τὸν Σεργιάννην, ὡς αὐτὸς τὸ ἐπεθύμει καὶ ὕστερα μοὶ ἐξήγησε νὰ τῇ ἐπιτρέψω νὰ διαπεραιωθῇ καὶ αὐτὸς εἰς τὴν ἀπέναντι ἀκτὴν. Συμφώνως με τὴν ἐπιθυμίαν του διηκόλυνον αὐτὸν καὶ τοὺς ὀπαδοὺς του καὶ ἐπέμψαν ἵνα συναντήσουν τοὺς ἄλλους ποὺ εὐρίσκοντο εἰς τὸ Παλαιόκαστρον καὶ πέρασαν ὅλοι εἰς τὸ Σκαφιδάκι, ποῦ εἶναι Τουρκικὸν μέρος καὶ μαζὺ με τοὺς ἰδικούς μου λεβέντες ἠρεμήσαν εἰς τὰ δάση πρὸς ἀναζήτησιν τῶν κακοποιῶν τοῦ Κατσίκη καὶ ἀπελευθέρωσιν τῶν αἰχμαλώτων Τοῦρκων ποὺ συνέλαβον εἰς τὸ Ἰχθυοτροφεῖον, ἀλλὰ δὲν κατώρθωσαν νὰ ἀνεύρουν κανένα...»

Ἄρτα 11 Σεπτεμβρίου 1759. Ὁ Ὑποπρόξενος Μαρίν ντε Λούνα γράφει:

«... Λαβὼν τὴν τιμίαν τῆς Υ. Ε. ὡς καὶ ἐκείνην διὰ τὸν Ξενὲλ μπέην Βοεβόδα, τὴν ἐπῆγα ἀμέσως εἰς τὸν ἴδιον. Τὴν ἐδιάβασεν ἕνας Ἑβραῖος Δαβὶς υἱὸς τοῦ Σαμπεδάι, ὁ ὁποῖος ἠρτίσκετο κατὰ τὴν ἐκεῖ. Ἐσημείωσεν ὁ Βοεβόδας τὸ περιεχόμενον καὶ μοῦ ὑπετίθη ὅτι αἴτιον θὰ μοῦ δώσῃ τὴν ἀπάντησιν. Καὶ πρῶτον οἴμην τὸ

πρωί ξαναπήγα εις τὸν Βοεβόδα καὶ εἶχεν ἑτοιμον τὴν ἀπάντησιν, μοῦ τὴν ἔδωκεν καὶ Σῆς τὴν στέλλω ἀμέσως μαζί με τὴν παροῦσαν. Ὁ ἴδιος μοῦ εἶπε νὰ Σῆς γράψω τὰ κάτωθι: Νὰ διατάξητε νὰ ἔλθουν εἰς Ἄρταν δύο Πρεβεζάνοι ἵνα συμφωνήσουν διὰ τὸ ζήτημα τῶν Ἰχθυοτροφείων...»

16 Σεπτεμβρίου 1759. Ὁ ἴδιος Ὑποπρόξενος γράφει:

«...Ἐφθάσαν ἤδη ἐκεῖνοι οἱ δύο Ἀλβανοὶ τοῦ Βοεβόδα, ὁ ὁποῖος ἔλαβε καὶ τὴν ἐπιστολὴν τῆς Ὑμετ. Ἐξοχότητος. Τίποτε δὲν μοῦ εἶπεν ὁ Βοεβόδας ἀλλὰ, ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, ἔμαθα ὅτι ἀπειλοῦν τοὺς Ἑνετοὺς ὑπηκόους εἰς τὴν ἐμποροπανήγυριν ποὺ ἀρχίζει τὴν ἐρχομένην Πέμπτην. Αὐτοὶ οἱ ἐνοικιασταὶ τῶν φόρων καὶ οἱ χαρατσάροι καίμουν ἰδικίας καὶ ἐκβιασμοὺς εἰς τοὺς ἀτυχεῖς ὑπηκόους μας, οἱ ὁποῖοι δὲν ζητοῦν ἄλλο παρὰ νὰ κερδίσουν τὸ ψωμί τῆς ἡμέρας. Καὶ οἱ δύο—χαρατσάροι καὶ ἐνοικιασταὶ φόρων—δὲν κυττάζουν παρὰ τὸ συμφέρον των. Θὰ ἦτο ἀνάγκη νὰ γραφῇ μία ἐπιστολὴ εἰς τὸν Βοεβόδα διὰ τοὺς ἐκβιασμοὺς αὐτοὺς εἰς βάρος τῶν ὑπηκόων μας, παρὰ τοὺς ὅρους τῆς συνθήκης εἰρήνης. Ὁ Ἰσμαὴλ Πασὰς Βεζύρης σκέπτεται νὰ στείλῃ ἓνα σῶμα στρατοῦ εἰς τὰ μέρη ταῦτα ἵνα ἐκτελέσῃ τοὺς προγραφέντας Μαργαριώτες. Καὶ ἐδῶ ὁ Βοεβόδας συγκεντρώνει ἄνδρας καὶ ἔχει πῶρα εἰς τὴν Αὐλὴν του περὶ τοὺς 300, ἐκτὸς ἄλλων ποὺ εἰρίσκονται ἔξω. Εἶμαι τῆς γνώμης νὰ ἀπαγορευθῇ εἰς τοὺς Βενετοὺς ὑπηκόους νὰ ἔρχονται εἰς Ἄρταν, ἕως ὅτου νὰ ἴδουμε ποῖαν ἐξέλιξιν θὰ λάβουν αἱ κινήσεις τοῦ Ἰσμαὴλ Πασᾶ, περὶ τῶν ὁποίων γίνεται λόγος ἐδῶ...»

Ἀρτα 24 Σεπτεμβρίου 1759. Ὁ ἴδιος Ὑποπρόξενος γράφει:

«...Ὑστερα ἀπὸ πολιορκίαν τῆς Ἀρτῆς ποὺ διήρκεσεν ἕξ ἡμέρας, ἐδόθη ὁ Μουρασέλης (πρόσκλησις δικαστικὴ) εἰς τὸν ἀρματολὸν ποὺ εἶχε στείλῃ ὁ Ἰσμαὴλ Πασὰς Βεζύρης, ἀλλ' οὔτε καὶ μετ' αὐτὸ δὲν θέλει νὰ ὑποχωρήσῃ ὁ Βοεβόδας καὶ εἶναι μετὰ τὰ ὅπλα εἰς τὰς χεῖρας καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ὁπαδοὶ του καὶ ὑπάρχουν φόβοι μήπως λάβῃ χώραν καμμία αἱματηρὰ μάχη μετὰ τῶν ἀνδρῶν τοῦ Ἰσμαὴλ Πασᾶ καὶ τῶν τοῦ Βοεβόδα.

Ὅλοι οἱ κάτοικοι τῶν πόλεων καὶ τῶν χωριῶν κατέφυγον εἰς τὸ Κάστρον μετ' ὅ,τι ἠμπόρεσαν νὰ διασώσουν. Κλαίου εἰς τοὺς δρόμους οἱ δυστυχεῖς κάτοικοι, διότι τὰ πράγματα τῶν διαρπαζόντων ἀπὸ τοὺς Ἀλβανούς. Εἶμαι καὶ ἐγὼ κλεισμένος εἰς τὸ σπίτι, ὅπου εἶναι καὶ τὸ Προξενεῖον καὶ ἔχω καὶ ὀκτὼ ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι κατέφυγον εἰς ἐμὲ ἵνα σώσουν τὴν ζωὴν των. Ἄς μᾶς προφυλάξῃ ὁ ὅλος Κόσμος ὁ Θεός. Ὑπὸ τὰς παρούσας συνθήκας δὲν ἠμπορεῖ νὰ γίνῃ καμμία ἐμπορικὴ συναλλαγὴ καὶ παρέλυσεν κάθε κίνησις. Ἀποστέλλω μετ' εἰδικὸν ἀγγελιαφόρον τὴν παροῦσαν ἵνα λάβῃ γνῶσιν τῆς καταστάσεως ἐνταῦθα ἡ Ὑμετέρα Ἐξοχότης. Ἄν ὑπάρχουν οἰκογένειαι ὑπήκοοι τοῦ Μεγάλου Αἰθέντου εἰς τὰ μέρη τοῦ Πρίγκιπος, καλὸν εἶναι νὰ διατάξῃ ἡ Ὑμετ. Ἐξοχότης νὰ ἀποσυρθοῦν χωρὶς θόρυβον εἰς τὰ σπίτια των. Ὅ,τι θὰ συμβῇ περαιτέρω δὲν θὰ λείψω νὰ τὸ καταστήσω γνωστὸν εἰς τὴν Ὑμετ. Ἐξοχότητα...»

Ἀρτα 28 Σεπτεμβρίου 1759. Ὁ αὐτὸς Ὑποπρόξενος γράφει: «...ἦλθεν ἀπὸ τὰ βουνὰ καὶ ὁ Καπλὰν μπέης μετ' 1500 τῆς συνοδείας του ἱππεῖς καὶ πεζοὺς, οἱ ὁποῖοι προορίζονται διὰ τὸν Λούθηρον εἰς τὰ σύνορα μετὰ τὴν Πρεβεζαν. Μετ' ἄλλην πρὸ γενεσιτέραν μου εἶχον ἀνακοινώσει εἰς τὴν Υ.Ε. ὅτι ἐξελέγη ὁ Ἰσμαὴλ Πασὰς Βεζύρης ὡς Ἀρχηγὸς τῶν ἀρματολῶν. Ἐδῶ δὲν ἀκούονται παρὰ ὀδυρμοὶ καὶ κλάματα ἀπὸ τὸν πληθυσμὸν τῆς πόλεως ταύτης, ἕνεκα τῶν ἐκβιασμῶν καὶ βιαιοπραγιῶν τῶν Ἀλβανῶν. Ὁ Βοεβόδας ἀπεσφύθη εἰς τὴν αὐλὴν του καὶ κρατεῖ τὰ ὅπλα ἀνὰ χεῖρας ὡς καὶ οἱ ὁπαδοὶ του. Ὅλοι οἱ κάτοικοι, Ἕλληνες, Τούρκοι καὶ Ἑβραῖοι, κατέφυγον εἰς τὸ Κάστρον. Τὰ καταστήματα εἶναι κλεισμένα. Δὲν εὐρίσκει κανεὶς οὔτε ψωμί, οὔτε τίποτε ἄλλο τρόφιμον. Οἱ δρόμοι εἶναι γεμάτοι ἀπὸ Ἀλβανούς, οἱ ὁποῖοι ληστεύουν ὅποιον δῆποτε συναντήσουν. Εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν εἰρίσκομαι τῶρα ἐδῶ εἰς τὸ ἐπικίνδυνον αὐτὸ ἀξίωμα καὶ ἀτυχῶς δὲν ἔχω οὔτε χρήματα οὔτε ἐπιτοκὴν τρόφιμα...».

Συνεχίζεται

Η ΑΡΤΑ ΕΙΣ ΤΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ

1696-1787*

Κ. Δ. ΜΕΡΤΖΟΥ Α. Μ. ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

Ἀρτα 3 Ὀκτωβρίου 1759. Ὁ ἴδιος πρὸς τὸν Ἑκτακτὸν Προβλεπτὴν Ἀγίας Μαύρας κ. Βιτσέντζο Μιλάνμπι.

«... μόλις ἔφθασαν ἐδῶ τρεῖς ἔμποροι ἀπὸ τὴν Βόνιτσαν ὑπῆκοι τῆς Ἀυτοῦ Γαληνότητος, μετὰ τὰ ἐγκλειστα διαβατήρια τὰ ὅποια ὑποβάλλω εἰς τὴν Ὑμεῖ. Ἐξοχότητι καὶ ἀμέ-

σως συνελήφθησαν καὶ ἐφυλακίσθησαν ἀπὸ τοὺς «χαρτσάρους». Ἀπὸ ἓνα ἐξ αὐτῶν ὀνόματι Ἀποστόλην Μάνκαν ἀφῆρεσαν οἱ Ἀλβανοὶ τὸ διαβατήριον καὶ τὰ ἄλλα δύο τὰ ἔφεραν εἰς ἐμέ. Μόλις εἰδοποιήθην περὶ τῆς γενομένης συλλήψεως, ἐπῆγα εἰς τὸν Ἀγὺν Χαροτὴν καὶ ὕστερα ἀπὸ πολλὰς συζητήσεις, τοὺς ἀπεφυλάκισε. Οἱ Τοῦρκοι ἰσχυρίσθησαν ὅτι δὲν ἐγεννήθησαν εἰς τὴν Βόνιτσαν, ἐπομένως δὲν εἶνε ὑπῆκοι καὶ ὅτι προσωρινῶς δ' ἀμένουν ἐκεῖ, ἀλλὰ ὅπως εἶπα, κατώρθωσα μετὰ πολλὰς δυσκολίας νὰ τοὺς ἀπελευθερώσω. Ὑστερα τοὺς εἰδοποίησα ὅτι ἂν ἔχουν σκοπὸν νὰ ἐμπορευθοῦν, θὰ ἔπρεπε παρουσιάξαι μου νὰ κάμουν καὶ τὸν ἐκτελωνισμόν, ἵνα μὴ πληρώσουν πλέον τῶν 3 ο/ο. Πλὴν αὐτοὶ δὲν ἔδωκαν σημασίαν εἰς τὰς συστάσεις μου καὶ ἀφοῦ ἠγάγαν ἔμπορεύματα ἀξίας 500 πιαστρῶν, ἔκαμαν μόνον τῶν μυστικῶν τὰς τελωνιακὰς διατυπώσεις καὶ χθὲς τὸ βράδυ ἦλθε μόνον ὁ Ἀποστόλης νὰ ζητήσῃ τὸ διαβατήριόν του καὶ τὰ τῶν συντρόφων του, ὁ δὲ Γκινάκας ὁ Προξενικὸς εἰσπράκτωρ μοῦ εἶπεν ὅτι ὅλοι οἱ ὅσοι ἔρχονται ἀπὸ τὴν Πρέβεζαν, Ἀγίαν Μαύραν καὶ Βόνιτσαν πρέπει νὰ πληρῶνουν προξενικὰ δικαιώματα, πλὴν αὐτοὶ ἔφυγαν χωρὶς νὰ πληρώσουν τίποτε...».

Ἀρτα 3 Ὀκτωβρίου 1759. Ὁ αὐτὸς ὑποπρόξενος γράφει:

«... Ἐνας κάποιος Νικοτὸ Μαρίνος, ὑπῆκοος ἐξ Ἀγίας Μαύρας ὁ ὅποιος περιεφέ-

ορετο εις την 'Αλβανίαν και εις τα Γιάννινα και τέλος κατέληξεν εδω εις την 'Αρταν, διέδιδεν οτι ο 'Ισμαήλ Πασάς ειναι ο κύριός του. 'Ο εδω Βοεβόδας Ξενέλ μπέης, έντελώς αντίθετος του 'Ισμαήλ πασά, ως έννοούμενος του γιγαίου Σουλεμάν πασά, που έν-ρίσκεται τώρα εις το Μοναστήρι ως εισπρακτωρ των δικαιωμάτων του Μπειλέρ μπέη της Ροϊμέλης, κονιάδου του τωρινού Μεγάλου Αιθέντου, συνέλαβε τον Μαρκίνον και τον εκυλόκισεν. 'Επενέβησαν ο Γάλλος προξένος και ο 'Αναστάσιος Πανος προξένος του Βασιλείου των Λίγ Σικελιών και με ένα δώρον από το Τζεκίγια, τον απέλευθέ-ρωσαν από την αιχμαλωσίαν. 'Όταν ήγιναι αυτά, δέν ευρισκόμην εις την έδραν μου έν 'Αρτη, διότι είχαν μεταβή εις το 'Ιχθυοτροφεϊόν της Λαγαρούς ίνα πληροφορηθώ από τους Κερκυραίους έπηκόους, πώς συνέβη ή επίθεσις των δύο 'Αλβανών ή όποια ένηργήθη κατά των δύο Κερκυραίων, οι όποιοι ως εκ θαύματος διεσώθησαν και άν ήμουν παρών θα ήτρεχα να υπερασπίσω τους έπηκόους.

Μανθάνω τώρα οτι ο δημείς Μαρκίνος ξαναπήγε στα Γιάννινα και οτι ο 'Ισμαήλ Πασάς πρόκειται να στείλη 4000 άνδρας προς τα μέρη ταύτα δηλαδή εις τον Λούφρον και εκείθεν θα όδεύουν διά το Φανάρι και το Μαργαρίτι. Καί ο 'Αμπλή πασάς θα περάση απ' εδω διά τον Λούφρον και Μαργαρίτι ίνα τιμωρήση τους Μαργαριτιώτας και ύστερα θα πηγαίη προς την 'Αλβανίαν ή όπου άλλοι έγκρίνει ο 'Ιδιος, ίνα καταδιώξη τους στασιαστές. 'Τοιαύτην διαταγήν έχει από τον Μέγαν Αιθέντην.

'Εδημοτιεύθη εδω άλλη διαταγή του 'Αμπή πασά και του 'Ισμαήλ πασά διά της όποιας απαγορεύεται ή έξαγωγή σιτηρών και άλλων τροφίμων, ίνα διατεθούν ταύτα άποκλειστικώς διά τας ανάγκας των στρατευμάτων που θα περάσουν απ' εδω. 'Αφ'ιον, θεού θέλοντος, θα μεταβώ εις τα Γιάννινα ίνα εκτελέσω τας διατάγας της 'Υμετέρας 'Εξοχότητος, τας έπιστολάς μου εκείθεν θα τας διευθίνω ή εις τον κ. Μπουρτολό Πια-τζόνι ή εις τον κύριον Προξένον του Αιτοκράτορος και ούτοι θα φροντίσουν διά την άποστολήν των εις την 'Υμετέραν 'Εξοχότητα ...»

Άρτα 6 'Οκτωβρίου 1759. «... ένα άλλο παραξένο έπεισόδιο έλαβε χώραν εις τα νερά της Ψύργας, όπου μία βάρκα 'Οθωμανική, ανήκοσα εις τον Νικόλα Μπουρτζανά, έρχομένη προς την 'Αρταν με έμπορευματα εκ Κερκίρας διά λογαριασμόν των έμπόρων 'Αρτης, έκτυπήθη από πειρατές και ή βάρκα εύρέθη κενή εις τους Παξούς. Αύτη ή δυσάρετος είδησις προξένισε πολύν θόρυβον ένταύθα και οι εδω περιμένουν να έξακριβώσουν την αλήθειαν. 'Ο 'Ισμαήλ πασάς Βεζίρης έστειλε κατά του Μαργαριτίου 20.000 άνδρας και άλλους 4.000 έχει μαζί του. 'Ο άρματωλός του Πασά, ο όποιος προορίζεται διά τα μέρη ταύτα και διά τα σύνορα, δέν σκέπτεται να προσλάβη ως άρματωλούς 'Ελληνες. Αύτή είναι ή απόφασις του Βεζίρη. Καί άν οι 'Ελληνες κάτοικοι των μερών τούτων τους θέλουν, πρέπει να δίδουν αυτοί άλλους μισθοίς και όχι από τους 250 που προορίζονται διά τους άνδρας του άρματωλός του Βεζίρη.

'Ο Νικόλα Μαρκίνος επέστρεψε και πάλιν χθές εδω και φιλοξενεϊται εκ νέου εις το Γαλλικόν Προξενείον και σκέπτεται να ξαναπηγαίη εις τα Γιάννινα.

Πολλά λέγονται διά την συγκέντρωσιν τόσοσ στρατεύ υπό τον Βεζίρη. Κατά την ταπεινήν μου γνώμην, ως έγραψα και προηγουμένως εις την 'Υ. 'Ε. ίνα άποφεν-χθούν ένδεχόμεναι περιπλοκαί, καλόν είναι να διατάξητε ίνα, αν ύπάρχουν οικογένεια υπήκοοι του Μεγάλου Αιθέντου εις τα μέρη του πρίγκιπος, άπομακρυνθούν.

'Ο 'Ισμαήλ πασάς των Γιαννίνων απέκεφάλισε δύο προκρίτους 'Ελληνες. Τον έ-να ονόματι Ζώνη Χαραμήν και τον άλλον 'Αποστόλην Μέσιον. Καί οι δύο πλούσιοι και λίαν ευυπόληπτοι. 'Εδω τα χωριά έξω και ο Βοεβόδας είχε άνήσυχoi και φόβος ύ-πάρχει μήπως γίνη καμμία πολεμική σύρραξις...»

Άρτα 11 'Οκτωβρίου 1759. 'Ο 'Ιδιος έμποροξένος γράφει:

«... 'Ο Βεβόδας μου ένεχείρισε την έγκλειστον έπιστολήν σήμερον ίνα την διαβι-βάσω εις την 'Υμετέραν 'Εξοχότητα. 'Όμοίως σήμερον το πρωί έλαβα διά χειρός του άρχidiaκόνου του Μητροπολίτου 'Αρτης την τιμίαν της 'Υ. 'Ε. ήμερομηνίας 28 πα-

ρελθόντος μηνός. Με διατάσσει ἡ 'Υ. 'Ε. νὰ ἐξηγήσω ποῖα ἦσαν ἀκριβῶς τὰ αἷτια ποῦ με ἐξώθησαν νὰ ζητήσω τὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν ὑπηκόων 'Οθωμανῶν ἢ οἰκογενειῶν ἀπὸ τὰ μέρη τῆς 'Γαληνοτάτης Δημοκρατίας.

"Ὅταν ἐφθάσεν εἰς αὐτὰ τὰ μέρη ἑνὸς Μπεκίρ μπέης ἀρχηγὸς τῶν ἀρματωλῶν, μπουλούκμασης τοῦ 'Ισμαήλ πασᾶ, ἐθεώρησα σκόπιμον νὰ τὸν ἐπισκεφθῶ νὰ μάθω διὰ ποῖον σκοπὸν ἦλθε καὶ νὰ συστήσω καὶ τὸ αὐτομὸν μου καὶ τὸ Προξενεῖον, νὰ τὰ προστατεύῃ ἀπὸ οἰανδήποτε ἐπιδρομὴν καὶ λεηλασίαν. Καὶ πράγματι μοῦ ἔδωκε τὰς ἀναγκαίους διαβεβαιώσεις καὶ ὅτι ἦτο διατεθειμένος νὰ μοὶ χορηγήσῃ οἰανδήποτε συνδρομὴν, ἂν ἤθελεν λάβει ἀνάγκην, καὶ μοῦ εἶπε τέλος αὐτὰ ἀκριβῶς τὰ λόγια : «οἱ Πρέβεζα δέκοντε τοὺς κακοὺς ἀνθρώπους καὶ ὁ 'Ισμαήλ πασᾶς τοὺς κυνηγᾷ ὅτεν καὶ ἂν εἴνε*». 'Εγὼ τοῦ ἀλήντησα ὅτι εἶνε καλοὶ φίλακες εἰς τὰ σύνορα καὶ δὲν ἐπιτρέπουν τὴν εἴσοδον εἰς κακοποιούς.

Αὐτὰ ἤκουσα ἀπὸ τὸν Μπεκίρμπεην καὶ ἐοκέρφην νὰ γράψω εἰς τὴν 'Υμετ. 'Εξοχότητα, ὅτι ταπεινοφρόνως ἔγραψα, καίτοι ἐγνώριζα καὶ γνωρίζω πόση εἶναι ἡ ἐπαινετὴ προσοχὴ τῆς 'Υ. 'Ε. καὶ τῶν ἄλλων 'Αντιπροσώπων. Εὐρίσκομαι ἐδῶ ἀπὸ 'ἡ ἐτῶν περίπου εἰς αὐτὸ τὸ ἐπικίνδυνον ἀξίωμα καὶ ἀκούω καὶ ἑκάστη μέρα τι λέγουσιν ἐδῶ διὰ τὰ μέρη τοῦ 'Γαληνοτάτου καὶ εἰδικῶς διὰ τὴν Πρέβεζαν.

'Εκτὺς τοῦτου ἔχω καὶ τὰς αὐστηρὰς διαμαρτυρίας ποῦ μοῦ ἔκαμεν ὁ Βοεβόδας καὶ τὸ Λιβάνι του διὰ τὰς δολοφονίας ποῦ ἔγιναν, πρὸ ὀλίγων μηνῶν, μία πλησίον τῆς νήσου 'Ιθάκης καὶ ἡ ἄλλη εἰς τὰ ὕδατα τῆς Πάργας καὶ λέγουσιν ἐδῶ ὅτι ἡ δολοφονία τοῦ καραβοκίρη καὶ ἡ διαρπαγὴ τῆς βάρκας ποῦ εὐρέθη κατόπιν ἐρημῇ εἰς τοὺς Παξοὺς, ἐγένετο ἀπὸ Παργιανούς. Καὶ οἱ μὲν συγγενεῖς τοῦ πρώτου δολοφονηθέντος ἀπειλοῦν ἐμέ, οἱ δὲ ἔμποροι 'Εβραῖοι καὶ 'Ἑλληνας ποῦ εἶχαν εἰς τὴν βάρκαν παρὰ τὴν Πάργαν τὰ ἐμπορεύματά των ζητοῦν καὶ αὐτοὶ ἐκδίκησιν.

'Ο 'Ισμαήλ Πασᾶς εὐρίσκεται εἰς τὰ Γιάννινα καὶ ἔχει μαζύ του 4 000 ἄνδρας. Εἰς Παρμινιτιὰν ἀπέστειλε 2.000 μὲ τὸν Μοιργλάκ μπέην καὶ ἐγὼ ἐτοιμαίνομαι νὰ μεταβῶ εἰς τὰ Γιάννινα νὰ παρακολουθήσω ἐκ τοῦ πλησίον τὰς κινήσεις τῶν 'Τούρκων....».

Ἄρτι 14 'Οκτωβρίου 1759. «... 'Ο προγραφεὶς κακοποιὸς Ράμο Κανίνα πέρσεν ἀπὸ τὸν ποταμὸν τοῦτον μὲ συνοδείαν 30 ἀνδρῶν, καὶ κατευθύνεται πρὸς τὸ Ξηρόμερο. 'Εχρησιμοποίησε τὸ πλοῖον ἑνὸς καραβοκίρη ὀνόματι Δημήτρι Μπέλλη ἀπὸ τὴν 'Αγίαν Μαύραν, ὃ ὁποῖος εὐρίσκετο εἰς τὸ ποτάμι, μὲ τὸ πλοῖο γεμάτο ἀπὸ τυρ-γά καὶ φασόλια καὶ τοῦ ἔκαμε ζημίαν πλέον τῶν 10 τζεκεντίων, ὅπως μοῦ ἀνέφερεν ὁ ἐνδιαφερόμενος, ὃ ὁποῖος μοῦ προέθεσεν ὅτι εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ εὐρήκε ἄλλο πλοῖόν τι Ράμο καὶ ἐπῆρε ἐκεῖνον, ἀφίσους τὸ δικό του. "Ἐκαμα τὰς διαμαρτυρίας καὶ εἰς τὸν Βοεβόδαν καὶ εἰς τὸν Μπεκίρ μπέην καὶ εἰς τοὺς μπουλούκμασηδες τοῦ 'Ισμαήλ Πασᾶ. Οἱ τελευταῖοι εἶνε συγγενεῖς τοῦ Ράμο Κανίνα. Αὐτοὺς θὰ ἀναχωρήσω διὰ τὴν Πρέβεζαν καὶ θὰ διαπεραιωθῶ ἀκολουθῶς αὐτόθι...».

Ἄρτι 17 'Οκτωβρίου 1759. 'Ο 'Γάλλος Προξενος Λορέντος Μπουλλὲ γράφει εἰς τὸν ἑκτακτον προβλεπτήν 'Αγίας Μαύρας:

«... ἐπῆρα εἰδήσεις ἀπὸ τὰ Γιάννινα ὅτι ἐφθάσε τὸ δέμα ὅπου εὐρίσκετο καὶ ἡ ἐπιτολὴ τῆς 'Υμετ. 'Εξοχότητος, καὶ ἐπειδὴ πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του ὁ κ. 'Υποπρόξενος Ντὲ Λούνα μοῦ συνέστησε νὰ διεβιβάζω 'Υμῖν ὅ,τι μανθάνω, Σὰς γράφω ὅτι εἰς τὰ Γιάννινα—ὅπως μὲ πληροφοροῦν ἐκεῖθεν—ἐφθάσεν ἑνὸς Βεζύρης 'Αγίας ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν, μὲ γερμάνι ἀπευθυνόμενον εἰς τὸν 'Ισμαήλ Πασᾶν καὶ εἰς τὸν ἑαδὴν, νὰ λάβουν ἀκριβεῖς πληροφορίας πόσοι οἰκογένειαι Φράγκων εὐρίσκονται ἐκεῖ καὶ ἀπὸ πόσον καιρὸν, ἂν ἔχουν σπιτία ἰδιόκτητα ἢ ἄλλα κτήματα, ἂν οἱ Φράγκοι οὗτοι εἶναι νυμφευμένοι μὲ ὑπηκόους τοῦ Μεγάλου Αὐθέντου ἢ μὲ Φράγκικους, πόσοι εἰ-

'Ο 'Υποπρόξενος παραθέτει τὴν περίοδον αὐτὴν 'Ελληνιστὶ ὡς ἔχει.

ναί οἱ νυμφευμένοι καὶ πόσοι ἄγαμοι καὶ ἀπὸ τὰ δύο φύλα, καὶ ὅλα αὐτὰ μὲ τὴν μεγαλειτέραν ἀκριβείαν. Τὸ αὐτὸ Φερμάνι ἐστάλη καὶ εἰς τὸν Λοικακτὴν τῆς Ἄρτης Βοεβόδαν καὶ σπενδῶ νὰ καταστήσω ἐνήμερον τὴν Ὑμετέραν Ἐξοχότητα...»

Πρέβεζα 30 Ὀκτωβρίου 1759. Ὁ ἐν Ἄρτῃ πρόξενος Γάλλος Λορέντος Μπυλλέ, ὅστις ἦρχετο ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, γράφει εἰς τὸν ἑκτακτον προβλεπτήν Ἀγία Μαύρας: «... διεδόθη ὅτι προκειται νὰ κατέλθῃ προσεχῶς ἕνας κάποιος Ἀμπτή Πασῶς Ὀγλοῦ, ὁ ὁποῖος ἔρχεται μὲ ἑπτὰ ἕως ὀκτὼ χιλιάδας ἄνδρας, ἀτίντας Γενιτσάρους Γιουροκλήδες* δηλαδή τῆς ὑπαίθρου ὅχι τῶν πολέων, οἱ ὁποῖοι φέρουν ἕνα «Τουρμπάν» μὲ πανὶ κοινόν. Ὁ Ἀμπτή Πασῶς ἐπέρασεν ἀπὸ τὴν Λάρισσαν, οἱ δὲ κῆτοικοι φοβηθέντες τοῦ προσέφερον 40 πονγγιὰ ἕνα μὴ εἰσέλθῃ εἰς τὴν πόλιν, ἀλλ' ἀπῆντησεν ὅτι θὰ σκεφθῇ καὶ θὰ ἀποφασίσῃ. Τοῦ προσέφερον τότε 400 πονγγιὰ, ἀλλ' αὐτὸς δὲν τὰ ἐδέχθη καὶ εἰσήλθεν εἰς τὴν πόλιν, ἀλλὰ δὲν ἔκαμε κακὸ εἰς κανένα. Ὑστερα ἐπῆγεν εἰς τὸ Ξητοῦνι* καὶ ἀπ' ἀκεῖ εἰς τὴν Ναύπακτον καὶ κατόπιν εἰς τὸ Βραχῶρι ὅπου εἶχε προηγηθῇ ὁ κονακτῆς δηλαδή ὁ ἐπὶ τῶν καταλυμάτων ὑπαπιστῆς του, λέγουν ὅτι θὰ ἐνωθῇ μὲ τοὺς ἄνδρας τοῦ Ἰσμαὴλ Πασῶ. Ἡ ἀπαγόρευσις ἐξαγωγῆς σιτηρῶν ἐξ Ἄρτης ἐδημιούργησε τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἐπέκειτο κάτι τὸ δυσάρεστον...».

Ἄρτα 5 Νοεμβρίου 1759. Ὁ Μαρίν ντὲ Λούνα ὑποπρόξενος γράφει:

«... Χθὲς τὴν νύκτα ὁ Βοεβόδας μὲ τοὺς ἄνδρας του ἐξεκίνησε δι' ἄγνωστον διεύθυνσιν καὶ ἔμαθα ὅτι ἀνεκάλυψεν ἕνα Μπολούκμπασην, ὁ ὁποῖος εἶχε περάσει κρυφὰ ἀπὸ τὸ μέρος αὐτό, μὲ 100 ὁπαδοὺς, ἵνα ἐνωθῇ μὲ τὸν προγραφέντα Σουλεϊμὴν Ἀγῶν. Ὁ Βοεβόδας κατῶρθωσε μεταβῆς πέραν τοῦ Κομποτίου νὰ αἰφνιδιάσῃ τοὺς ὀρθεύοντας εἰς μίαν μικρὰν κοιλάδα ὅπου ἦτο νερὸ καὶ εἶχον σταθῇ ἐκεῖ ἵνα δροσισθοῦν. Ὁ Βοεβόδας τοὺς περιεκύκλωσε καὶ διέταξε νὰ ῥίξουν κατ' αὐτῶν 150 ντουφεκιὰς. Τρεῖς ἐξ ἐκείνων ἐφονεύθησαν καὶ διάφοροι ἐπληρώθησαν. Τοὺς τρεῖς αὐτοὺς ἀπεκεφάλισεν ὁ Βοεβόδας καὶ ἔφερε τὰ κεφάλια τῶν ἐπληγμένων σὲ κοντάριον καὶ τὰ ἐξέθεσεν εἰς τὸ Σεράγι του, εἰς κοινὴν θέαν, οἱ ὅλλοι διεισκαρπίσθησαν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. Ἐπῆγα ἀμέσως καὶ συνεχάρην τὸν Βοεβόδαν διὰ τὴν νίκην ποὺ κατήγαγεν. Μοῦ εἶπεν ὅτι ἔχει φοβερὸν πονοκέφαλον ἀπὸ τὴν κούρμασιν ἀλλὰ περισσότερον ἀπὸ τὴν ὀργὴν καὶ τὴν ἀγανάκτησιν...».

14 Νοεμβρίου 1759 Ἄρτα. Ὁ ἴδιος ὑποπρόξενος γράφει:

«... Ἐπιστρέψας ἀπὸ τὰ Γιάννινα εὗρον ἐδῶ τὴν τιμίαν τῆς Ὑμετ. Ἐξοχότητος τῆς 11 τρέχοντος καὶ ἀπαντῶ ἀμέσως: Ὡς πρὸς τὴν ἀπαγόρευσιν τῆς ἐξαγωγῆς τροφίμων παρὰ τοῦ Ἰσμαὴλ Πασῶ καὶ τοῦ Ἀμπτή Πάσογλου, ἡ αἰτία ὑπῆρξεν νὰ μὴ μείνῃ ὁ τόπος χωρὶς τροφίμα, ἐξ αἰτίας τῶν ἀναγκῶν ποὺ ἔχουν τὰ στρατεύματα τοῦ ἐνὸς καὶ τοῦ ἄλλου, μολονότι ὁ Ἀμπτή Πασῶς προσεκλήθη νὰ ἐπιστρέψῃ καὶ νὰ μεταβῇ εἰς Θεσσαλονίκην, ἀφοῦ ἀπέλυσε τοὺς σπαχήδες καὶ τοὺς Γενιτσάρους ποὺ εἶχε μαζὺ του. Ἀπέλυσε καὶ ὁ Ἰσμαὴλ Πασῶς τοὺς ἰδικούς του, ἀφοῦ τοὺς ἐπλήρωσε τοὺς μισθοὺς τριῶν μηνῶν ἔξω εἰς ἕνα χωριὸ τῶν Γιαννίνων καὶ ὅταν ἔφθασα ἐκεῖ, ἔλειπεν ὁ Ἰσμαὴλ Πασῶς καὶ ἐπερίμενα νὰ ἐπιστρέψῃ. Ὡς πρὸς τὸν Νικολὶ Μαρίνος τὸν ὑποκριτὴν καὶ οἰηματίαν, τὸν ὁποῖον ὁ Βοεβόδας Ἄρτης τὸν εἶχε φυλακίσαι καὶ ξεγυμνώσῃ, ὅμως οὗτος κατῶρθωσε καὶ διέφυγεν εἰς τὰ Γιάννινα, ὅπου τὸν εὗρήκα κατὰ τὴν ἄφῃξίν μου εἰς τὸ σπίτι τοῦ Ἀναστασίου Πάνου προξένου τοῦ Βασιλέως τῆς Νεαπόλεως, ἀλλὰ εἰς ἀθλίαν κατάστασιν καὶ τοιαύτην ὥστε μετ' ὀλίγας ἡμέρας μερικοὶ Ἕλληνες Χριστιανοὶ τῶ συνέλεξαν μερικὰ χρήματα ὥς ἐλεημοσύνην καὶ τῶ ἔδωσαν καὶ ἕνα παλτὸ καὶ ἕνα ζευγάρι στιβάλια καὶ τὸν συνέστησαν εἰς ἕνα καραβάνι ποὺ κατηυθύνετο εἰς Θεσσαλονίκην. Δὲν εὗρήκε συνεπῶς καμμίαν προστασίαν ὑπὸ τὸν Ἰσμαὴλ Πασῶν

* Ἦσαν νομάδες χωρὶς μόνιμον διαμονήν
* Λαμία

ούτε από άλλους 'Οθωμανούς, όπως διέδιδεν, μόνον επήρσε συστατικά γράμματα από τους προξένους της Γαλλίας και Νεαπόλεως και φαίνεται πως σκέπτεται να πηγαίνει εις Κωνσταντινούπολιν.

Ός προς την συγκέντρωσιν ανδρών που είχαν κάμει οι δύο αναφερόμεντες Πασάδες, τώρα απέλυσαν μέγα μέρος, ο δε 'Ισμαήλ πασάς έχει μόνον 1000 άτομα που είναι ή συνήθης φρουρά. Κατά την προσεχή άνοιξιν λέγουν ότι θα ξαναμαζεύσει τους απολυθέντας και θα βαδίσει κατά του Μαργαριτίου να επιτύχη την τελειωτικήν εξόντωσιν των στασιαστών.

Ο Βοεβόδας ένοχλει διαρκώς τους Ένετοους ύπηκόους, τόσον δια την δολοφονίαν εκείνων των Άλβανών, όσον και δια τον φόνον του καρμπούρη Νικολό Μπουρτζάνα, επισυμφίντα εις Πάργαν, όπως και δια το ζήτημα ενός κίαισιου Νικολό Ψωμά 'Αρδαβάνι, ο όποιος ήγάσασε λάδι και σταφίδα εις την 'Ιθάκην και ύστερα δέν του επέτρεψαν την έξαγωγήν και χθές ο Βοεβόδας συνέλαβε και εφυλάκισε δύο ύπηκόους εκ Κεφαλληνίας. Δέν ώφέλησαν εις τίποτε αι διαμαρτυρίαι μου δια την βιαιάν αυτήν συμπεριφοράν του κατά την παράβασιν του δικαίου των Έθνών. Μοι άπήντησεν ότι ήμεις δέν είμεθα άλλο τι παρά λόγια και χαρτιά, ενώ αυτός καπνίζει έτσι με τα χέρια του και θέλει να οι άτυχεις ούτοι ύπηκοοι πληρώσουν τις άμαρτίας άλλων. Είναι ανάγκη να γίνει γνωστή εις τον Έξοχώτατον Βάλλον ή βία συμπεριφορά του Βοεβόδα τούτου. Δέν έφείσθη ούτε του Αύτοκρατορικού προξένου Φιλίππου Τριάντογλη τον όποιον εφυλάκισε και του άήήρεσεν 150 πιύοτες. Άνηκούστους βίαι διαπράττει ο Βοεβόδας. Ο πρόξενος Τριάντογλης έφρονε και μετέβη εις τα Γιάννινα να διαμαρτυρηθή κατά του Βοεβόδα εις τον 'Ισμαήλ πασάν και άν δέν εβρη εκεί το δικαίόν του, σκέπεται να πηγαίνη εις την Κων)πολιν. Σκόπιμον θα ήτο να άπηγόρευεν ή 'Υμετ. Έξοχότης εις ύπηκόους Βενετοίς να έρχωνται εις Άρταν. Διότι ελάχιστον εμπόριον διεξάγεται τώρα υπό τις παρούσας περιστάσεις. Και να άπαγορευθή ή έλευσις των ένταύθα έως ότου φύγη ο κακοϋργος και απάνθρωπος Βοεβόδας. Είναι επίσης ανάγκη να προβή εις τα άρμόζοντα διαβήματα ή Α. Ε. ο Γενικός προβλεπτής προς τον 'Ισμαήλ πασάν των Γιαννίνων και εις την 'Υψηλήν 'Οθωμανικήν πύλην....

Πράβεζα 15 Νοεμβρίου 1759. Ο ύποπρόξενος Ντιέ Λοίνα γράφει:

«... Έγινα δεκτός με ύλας τις τιμάς εις τα Γιάννινα παρά του 'Ισμαήλ πασά και ενώ τή επέδιδον τις επιστολάς της Α. Ε. του Γενικού προβλεπτού με ήρώτησεν άμέσως πώς είναι εις την υγείαν του ο Έξοχώτατος Γ'κενεράλης. Έγώ τή απήντησα ότι είναι καλά και ότι διαβιβάζει ειλικρινείς χαιρετισμούς και εξέφρασε την επιθυμίαν να μάθω που διαμένει τώρα ή Α. Ε. να στείλμ ή Γενικός προβλεπτής τον Δραγομιόν του να τή παρουσιάση τοίς έγκαρδίους του χαιρετισμούς, και ότι ή πρόθεσις του είναι να διάγμ εις φιλικήν άρμονίαν με τον Έξοχώτατον και τόσον Έκαουστόν Βεζύρη. Όταν ήκουσε τα άνωτέρω μοι απήντησεν: άφερμ, άφερμ.

Και ενώ έδιάβαζε σιγά σιγά την επιστολήν του Γενικού προβλεπτού με ήρώτησεν πόσος καιρός είναι όπου έστελεν ο Γενικός τα δύο άτομα εις τον Μουσελίμν του Βραχωρίου, περί των όποιων κάμνει λόγον εις την επιστολήν. Τή απήντησα ότι επειδή εύρίσκωμαι εις την Άρταν, δέν ήμπορεσα ακόμη να τό μάθω. Με ήρώτησεν επείτα πόσος καιρός είναι που συνέληφθη εκείνη ή βία. Τή απήντησα: μετά την διάβασιν της 'Υμετ. Έξοχότητος από το Βραχώρι εις Άρταν και μάλιστα ότι ήλθεν άπειταλμένος εις τα Γιάννινα να τή εγχειρίσθι άλλην επιστολήν του Κυρίου μου Τζε-νεράλη και μη εφρών αυτά εις τα Γιάννινα, απέστειλε το γράμμα εις το Άργυρό-καστρον.

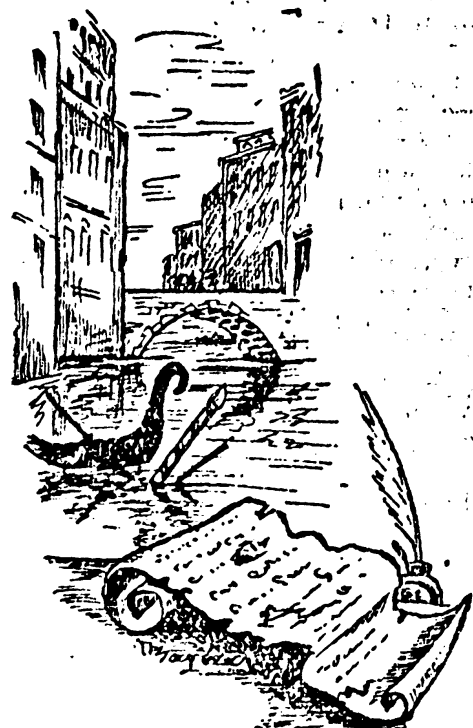
Συνεχίζεται

Η ΑΡΤΑ ΕΙΣ ΤΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ

1696-1787*

Κ. Δ. ΜΕΡΤΖΟΥ Α. Μ. ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

Τότε αμέσως εκάλεσε τὸν Διὸν Ἐφέντην του καὶ συνωμίλησε ἐπ' ὀλίγον μὲ τὸν ἴδιον. Μὲ ἠρώτησαν ἀκολουθῶς διάφορα πράγματα καὶ διὰ τὴν Α.Ε. τὸν Γενικὸν Προβλεπτήν καὶ διὰ τὴν Ὑμετ. Ἐξοχότητα καὶ δι' ἄλλους ἀντιπροσώπους καὶ εἰς τὰς ἀπαντήσεις μου μοὶ ἔλεγε πάντοτε: ἀμείριμ.

Μὲ ἐκράτησεν ἐκεῖ πλέον τῆς μιᾶς ὥρας. Μὲ ἔβαλε νὰ καθίσω ἐπάνω εἰς δύο χρυσὰ προσκεφίλαια καὶ μοῦ προσέφερεν ἕνα γλυκὸ μὲ ἕνα κονταλάκι καὶ ἐπῆρα μὲ κονταλιά, ὥστερα μοῦ ἔφεραν καφέ καὶ τέλος ὅταν ἐπῆγα νὰ τὸν ἀποχαιρετήσω δι' ἀναχώρησιν, διέταξεν ὁ Βοεβόδας καὶ ἐχτύπησαν ὅλα τὰ τύμπανα ποὺ ἦσαν 32 πρὸς τιμὴν μου. Τέλος μὲ ἠρώτησε τί κατάλυμα θέλω. Τῷ ἀπήντησα ὅτι μένω εἰς τὸ σπίτι ἑνὸς Ἰταλοῦ Ἰατροῦ, ὀνομαζομένου Ἀντωνίου Κασότι, Κερκυραίου. Καὶ εἰς ἐρώτησίν μου πόσα ἄτομα ἔχω μαζί μου, ἀπήντησα: δύο ὑπηρέτας καὶ ἕνα Τούρκον καὶ ἔδωκεν ἀμέσως διαταγὴν νὰ τοῖς δώσουν κρέας, ρύζι, βούτυρον, ψωμί καὶ κρασί.

Τέλος ἔχω νὰ ἀναφέρω ὅτι ἐγένετο δεκτὸν μὲ τόσας τιμὰς τὸ ἄγομόν μου καὶ τόσον ἡχαριστήθη ὁ Ἰσμαὴλ ἀπὸ τὰς ἐπιστολὰς τῆς Α.Ε. τοῦ Γενικοῦ Προβλεπτοῦ, ὥστε, ἵνα ἐκδηλώσῃ τὴν ἱκανοποίησίν του μοὶ ἔδωκεν ἕνα ἵππον μεγάλῃς ἀξίᾳς, τὸν ὁποῖον συνοδεύει μὲ ἐπιστολὰς τοῦ Πασᾶ ἕνας τσοχαντάρης του καὶ ἕνας ἄλλος ὑπηρετῆς. Τὸν ἵππον τοῦτον θὰ τὸν δώσουν οἱ δύο αὐτοὶ εἰς τὴν Α.Ε. τὸν Γενικὸν Προ-

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου.

βλεπτήν.

Εὐχαριστῶ τὸν Θεὸν διότι ἠὐδόκησε νὰ μὲ ἐνισχύσῃ, ὥστε ἡ ἀποστολή μου παρὰ τῷ Ἰσμαὴλ Πασᾷ νὰ σημειώσῃ πλήρη ἐπιτυχίαν, ὅπως καὶ ἐπεθύμουν.

Δεν παρῆλθα νὰ δώσω καὶ φιλοδωρήματα εἰς διαφόρους ἀξιωματικούς καὶ ὑπηρετίας τοῦ Πασᾶ, μεταξὺ τῶν ὁποίων εἶναι ὁ Ὑποχάντης, ἀδελφὸς τοῦ Ταμίου τοῦ αὐτοῦ Βεζῆρ Πασᾶ. Ἐφθάσα δὲ σὺν καὶ ἀβλαβὴς εἰς Πρέβεζαν, ὅπου καὶ θὰ ἀναμείνω τὰς Ὑμετέρας Διαταγὰς. Παρακαλῶ τὴν Ὑμετ. Ἐξοχότητα νὰ διατάξῃ νὰ διατεθῇ μία βάρκα πρὸς μεταφορὰν τοῦ ἱπποῦ καὶ τῶν δύο συνοδῶν εἰς Κέρκυραν καὶ τοῦτο πρέπει νὰ γίνῃ λίαν συντόμως, διότι ὁ Ἀγὼς βιάζεται νὰ ἐπιστρέψῃ. Ἔτσι τὸν διέταξεν ὁ Κύριός του....».

Ἄρτα 29 Δεκεμβρίου 1759. Ὁ Μπέρτολο Πιατοόνι γράφει εἰς τὸν ἐν Πρεβέζῃ Ντὲ Λούνα:

«.... Ἐγκλείστως διαβιβάζω δύο ἐπιστολάς τοῦ δόκτορος Κασσῶτι ἀπὸ τὰ Γιάννινα εἰς ἀπάντησιν τῆς Ὑμετέρας.... Βοεβόδης τώρα εἶναι ὁ Ἀβδουράμ μπέης, ἀδελφὸς τοῦ Ζενὲλ μπέη καὶ ὡς ἀμαρτωλὸν ἔχομεν τὸν Τότοικαν, ἀλλ' ἀκόμη δὲν ἤλθεν. Ἐφθάσε καὶ ὁ νέος Καδῆς, ὁ ὁποῖος εἶναι νόμιμος Καδῆς καὶ θὰ παραμείνῃ 20 μῆνας.... Ἄν τυχὸν ἀκουσθῇ καμμιά διαδοσις ὅτι εἰς τὰ Γιάννινα εἶναι πανώλης, μὴν πιστεύετε, διότι εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι πρὸ 22 ἡμερῶν ἀπέθανον δύο ἄτομα εἰς ἓνα σπῖτι μὲ κάποιαν ὑποψίαν ὅτι ἐπρόκειτο περὶ πανώλους, ἀλλὰ ἀπὸ τότε δὲν συνέβη κανὲν κρούσμα. Τὸ σπῖτι ἐτέθη ὑπὸ καθαρὴν καὶ ἀπομόνωσιν. Φαίνεται ὅμως ὅτι ἡ διαδοσις ἔγινεν ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας κατοίκους καὶ τινὰς Τούρκους, οἱ ὁποῖοι φοβούμενοι τὴν «πανώλην» τὸν Σουλεμὰν πασᾶν μὴ τοῖς φορολογήσῃ ἀγρίως, ἐσκορπίσθησαν εἰς τὰ διάφορα χωριά, μεταχειρισθέντες ὡς πρόσχημα τὴν ὑπαρξίν τῆς νόσου. Ὁ Σουλεμὰν ἔκλεισε τὰς διόδους ὅπως καὶ ὁ Ἰσμαὴλ πασᾶς καὶ δὲν ἤξεύρω ποῖον ἀπὸ τοὺς δύο κινδυνεύει τὸ κεφάλι..... Ἀπὸ ὑγείαν, θεῖα χάριτι, εἰμένα καλά ἐδῶ εἰς τὴν Ἄρταν, οὔτε καὶ εἰς τὰ Γιάννινα ὑφίσταται ἔστω καὶ ὑποψία τις, διότι θὰ ἐγίνετο ἀμέσως γνωστή, λόγῳ τῆς συχνῆς ἐπικοινωνίας μετὰ τῶν Γιαννίνων....»

Πρέβεζα 30 Δεκεμβρίου 1759.* Ὁ Ὑποπρόξενος Μαρίν ντὲ Λούνα γράφει εἰς τὸν ἐν Ἀγίᾳ Μαύρᾳ Ἐκτικτὸν Προβλεπτήν Μπάλμπι:

«... Ὑποβάλλω ἐγκλείστως ἐπιστολάς καὶ ἀπὸ τὰ Γιάννινα καὶ ἀπὸ τὴν Ἄρταν.... Ὡς θὰ ἴδῃ ἡ Υ.Ε. εἰς τὰ μέρη τῆς Ἀρτῆς ἐτοποθετήθη ὡς ἀμαρτωλὸς ἕνας μολονγκμπασῆς Τότοικας, ὁ ὁποῖος εἶχεν ὑπηρετήσει καὶ πρὸ πέντε ἐτῶν καὶ περῆσαμε τότε ἐν καλῇ ἀρμονίᾳ μὲ αὐτόν. Κυκλοφορεῖ ἡ φήμη ὅτι ὁ Ἰσμαὴλ πασᾶς θὰ γυρίσῃ γρήγορα στὰ Γιάννινα.... Ὑποφέρω ἀκόμη φοβερὰ ἀπὸ τὸν κακοήθη πυρετὸν ποὺ πῆρα εἰς τὴν Ἄρταν, ἀλλὰ μὲ τὴν Κίνα—Κίνα ἐλπίζω νὰ ἀναλάβω....».

3 Φεβρουαρίου 1760, Πρέβεζα. Ὁ ὑποπρόξενος ντὲ Λούνα γράφει:

«... μετὰ μεγάλης μου λύπης ὑποβίβλω τῇ Ὑμετ. Ἐξοχότητι τὴν ἐγκλειστον ἔκθεσιν τοῦ ἐν Ἀρτῇ πρίκτορός μου. Εἰδοποίησα ἀμέσως τοὺς ὑγειονομικοὺς φύλακας περὶ τῶν θλιβερῶν εἰδήσεων καὶ τοῖς συνέστησα νὰ στείλουν ἐπειγόντως τὴν ἔκθεσιν εἰς τὴν Ὑμετ. Ἐξοχότητα....».

16 Φεβρουαρίου 1760, Πρέβεζα. «... μοὶ ἐφθάσεν ἐξ Ἀρτῆς ἡ ἐπὶ κλειστός ἐπιστολή ἡ ὁποία περιγράφει διάφορα συμβάντα καὶ ἰδίᾳ ὅτι ἐξεδηλώθη ἡ πανώλης εἰς τρία σπῖτια τῶν Γιαννίνων Ἑλληνικά.... ὁ Βοεβόδης δὲν εἶναι στὴν Ἄρτα. Οἱ ὑλοποιοὶ ἀσθενείας Τούρκοι τοῦ Σουλεμὰν πασᾶ πηγαινοέρχονται ἀπὸ τὰ Γιάννινα στὴν Ἄρταν καὶ ὑπάρχει κίνδυνος μολύνσεως. Οἱ Ἀλβανοὶ στὰ Γιάννινα διαπράττουν καὶ εἰδους βιοπραγίας καὶ ἔχομεν καὶ μερικά κρούσματα καὶ εἰς τὴν Ἄρταν. Ἀκόμη καὶ

* Εἰς προηγουμένην ἐπιστολήν 24)12)1759 ἡ ὁποία ἐνδιαφέρει μόνον τὰ Γιάννινα καὶ δὲν τὴν δημοσιεύομεν, ἀναφέρεται ὅτι ὁ Σουλεμὰν πασᾶς ἐπίστρεψε μὲ τὴν οἰκογένειάν του στὰ Γιάννινα, προσερχόμενος ἀπὸ τὸ Μοναστήρι (Μπινώλια).

οι δημόσιοι δρόμοι δεν είναι ασφαλείς από τους δολοφονικούς του Σουλτάνου. Εγκρίσθη
ότι ο Ισμαήλ πασάς απέκτησε και πάλιν την εμπιστοσύνην του Μεγάλου Αδύδεντου και
ότι εύρίσκεται εντός ολίγου στα Γιάννινα με μεγαλύτερα δικαιώματα...».

18 Μαρτίου 1760, Άρτα. Ο Υποπρόξενος Ντε Λουνα γράφει:

«... μέχρι στιγμής επικρατεί άκρα υγεία. Δεν υφίσταται ουδὲ υποψία τις περί
όπου. Ἀλλὰ εἰς τὰ Γιάννινα ζοῦν με μεγάλην υποψίαν καὶ λέγουν ὅτι εἶναι ἀκόμη
ὡντανὸ τὸ κακὸ καὶ τὸ ὅτι δὲν κίμνει προσόδους, τοῦτο ἀφείλεται εἰς τὴν θείαν ἐν-
πλοχίαν ἢ ὅποια μᾶς ἔδωκε χιόνι καὶ κρύο διὰ νὰ ἐξαλειφθῇ τὸ κακόν. Ἀπέστειλα
εἰς τὰ Γιάννινα εἰδικὸν ἄνθρωπον νὰ ἐξυκριβώσω τὰ καθέκαστα. Δὲν ἐπέστρεψεν ἰσό-
ς ὁ Βοεβόδας. Οὔτε ἤλθεν ἀκόμη οὔτε εἶναι γνωστὸν ποῖος θὰ εἶναι καὶ ἐν τῷ με-
τῷ καὶ ἡ χώρα καὶ τὸ ἐμπόριον κερδίσκονται εἰς τὴν ἀπόλυτον διάθεσιν τῶν Ἀλβανῶν.

Οἱ ὑπῆκοοι Βενετοὶ ποὺ ἔρχονται ἀπὸ αὐτοῦ με φορτία ἐλαιολάδου, δὲν παρουσιάζ-
ονται εἰς τὸ Προξενεῖον νὰ θεωρήσουν τὰ χαρτιά των καὶ τὰ ναυτιλιακὰ ἔγγραφα.
Ἀπαρκαλῶ τὴν ὕμετ. Ἐξοχότητα νὰ, εὐαρεστονημένη, λάβῃ τὰ κατάλληλα μέτρα καὶ
δοποιήσῃ πάντας τοὺς ὑπῆκόους ποὺ συναλλάσσονται με τὴν Ἀρτιαν—καὶ εἶναι ὅχι
λίγοι, διότι καθημερινῶς ἔρχονται—νὰ ἐμφανίζονται εἰς τὸ Προξενεῖον...».

Ἴδου καὶ ἓν Ἑλληνικὸν ἔγγραφον εἰς τὴν ἰδίαν Λέσμη:

«Ἀπὸ τὸν ἐνδοξότατον Χασάναγα Βοϊβόνδα τῆς Ἀρτίας πρὸς τὸν ἐνδοξότατον
ῥεβεδούρον ἐστραορδινάρον (56) τῆς Ἀγίας Μαύρας καὶ ἐξουσιαστὴν τῶν δύο Κα-
ρῶν Lignon Βητζέντζο Μπάμπη, φιλικούς καὶ ἀκριβοὺς χαρταετισμούς. Μὲ τὸ παρὸν
φιλικόν, πρῶτον εἶναι νὰ τὴν ἀκριβοχαρτείσω καὶ δεύτερον νὰ τῆς φανερώσω, ἔδω-
θεν ὁ Μουτεβελῆς (57) καὶ ἐποῦλησε τὴν Βουλκαρίαν, τὴν Σάλτηνα, τὸ Σκαλι καὶ
τὰ Λέματα ὅπου εἶναι εἰς τὸ Βακοῦρ τοῦ Φαῖν Πασᾶ, τὰ πούλησε λέγω τοῦ Χουσεῖν
ἡγὰ Τωμαῖ τοῦ Ἀρτινοῦ καὶ τὸν ἀπερασμένον χρόνον ὁ Μουτεβελῆς τίχε πούλησει
τὴν Μίτζη τοῦ Μανρομμάτη καὶ τὴν φετεςινὴν τὴν χρονίαν δὲν τοῦ τᾶδωσε καὶ τ' ἀ-
φῆκεν ὁ ἄνωθεν Χουσεῖν Ἀγάς, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ὕστερα τὰ χάλευσε (58) ὁ μίτζης
ὁ δὲν τοῦ τᾶδωσε, ὅτι δὲν ἐστρέχθησαν εἰς τὸ παζάρι καὶ ὁ Χουσεῖν ἁγᾶς ἔμαθε πῶς
τὸ τοὺς δικούς σου τοὺς ραγιάδες ἐπῆγαν κάποιον καὶ τοῖς καμῖαν ζάχτι (59) καὶ τὰ
χάλευσαν ζήσιμος ἀλετράς καὶ γιοργάκης μοραῖτης χωρὶς ντεσκερέ. Τώρα τέτοια νὰ
ἴνουν οἱ ραγιάδες σου, ὅπου προξενοῦν σκάνδαλο, δὲν τὸ πιστεύω ἢ ἐνδοξότης σου νὰ
καμῖ καμποῦλι (60). Διὰ τοῦτο τῆς δίδω τὴν εἰδησιν καὶ διὰ νὰ τρέχῃ ἡ φιλία μας
ἀντοινην αὐτονοῦς τοῖς σουδιδίς (61) τῆς νὰ τοὺς κάμης νὰ κινήσουν νάλθουν νὰ
ἴνουν χουσαινήτην (62) τὸν ἄνωθεν Χουσεῖν Ἀγᾶν καὶ νὰ φτιασθοῦν με αὐτὸν ὥσαν
τοῦ εἶναι νοικοκίρης καὶ ἂν προφασισθοῦν καὶ σοῦ εἰποῦν πῶς ὁ μίτζης δὲν ἔχει νὰ
καμῖ καὶ δὲν ὀρίζει νὰ πούλῃ καὶ ὥσαν ἐξουσιαστῆς ὅπου εἶσε κάμε ἐκεῖνο ὅπου
εἶναι τῆς δικαιοσύνης. Ἄλλο τύσον θέλω πράξῃ καὶ ἐγὼ εἰς καμμίαν τῆς ὑπόθεσιν
νὰ εἶμαι βέβαιος καὶ νάχω φιλικόν σας με πρῶτον καὶ τῆς προξενῶ ἀπὸ τὸν θεὸν
ὁ εὐτυχίαν.

1760 Ἀπριλίου 24

(παρὰπλεύρως ὑπογραφή τουρκικὴ καὶ σφραγίς).

Ἀρτα 4 Μαΐου 1760. Ο Πλόροτο Πλατῶνι γράφει εἰς τὸν Ἐκτακτον Προ-
ξενεῖον Λευκάδος Βιτσέντζον Μπάμπη:

«... Ἀπουσιάζοντος τοῦ Υποπρόξενου κ. Μαρίν Ντε Λούνα, με ἐκάλεσε ὁ Τσιά-

θ) Ἐκτακτον.

γ) Ἀντιπρόσωπος, πληρεξούσιος.

δ) Τὰ ἔξοχα.

ε) Ζημίαν, θρήνον.

ς) Δεκτόν.

ζ) Ὑπηκόους

η) Ἡ λ. περσικὴ χουσονουδι=τόχυμαστημένος, ἐκαστοποιημένος.

νος μπουλνύκμπασης, ο οποίος εκτελεί τώρα χρέη Βοεβόδα κατόπιν εξουσιοδότησεως του Σουλεμάν πασά και μοί παρέδωκε την Εγκλειστον επιστολήν ἵνα τὴν ἀποστείλω ἀσφαλῶς εἰς τὴν Ὑμετ. Ἐξοχότητα καὶ μοῦ εἶπε νὰ προσθέσω εἰς τὸ συνοδευτικόν μου ἔγγραφον, ὅτι ἀνέβαλε τὴν δικαίαν τιμωρίαν ἐκείνων ποὺ ἐτόλμησαν νὰ ἀναμιχθῶν εἰς τὸ Ἰχθυοτροφεῖον τῆς Βουλκαριάς, χωρὶς νὰ ἔχουν τὴν ἀδειαν τοῦ κυρίου ταύτης καὶ ὅτι ἂν θέλουν νὰ ἐξακολουθήσουν νὰ ἐργάζονται εἰς τὸ Ἰχθυοτροφεῖον, ἄς ἔλθουν νὰ τὸ ἐνοικιάσουν καὶ νὰ λάβουν τὸν δεσφερέν, ἀπὸ ἐκείνον ποὺ τὸ ἐξουσιάζει ἢ ἄς καταθέσουν εἰς τὴν Ὑμετ. Ἐξοχότητι ἢ ἄς στείλουν μὲ ἐμπιστὸν πρόσωπον Τζεκίνια Βενέτικα 40, τὰ ὁποῖα ζητεῖ ὁ κύριος τοῦ Ἰχθυοτροφείου καὶ ἂν εἰποῦν ὅτι τὸ ἐνοικίασαν ἀπὸ τὸν Μαυρομάτην, αὐτὸ δὲν εἶναι ἀληθές, διότι μὲ τὸν Μαυρομάτην ὁ ἀφέντης τοῦ Ἰχθυοτροφείου δὲν ἔμεινε σύμφωνας ἐφέτος....».

5 Μαΐου 1760 (π.ή.). Ὁ Ἀναστάσιος Πάνος ἀπὸ τὰ Γιάννινα γράφει εἰς τὸν Ὑποπρόξενον τῶν δύο Σικελιῶν εἰς Ἀρταν.

«.... Τὲς περασμένες ἡμέρες σὰς ἔγραψα ὅτι εὐρίσκομαι ἔξω στὸ χωριό μου καὶ τώρα ἔλαβα τὸ γράμμα σας, χωρὶς ἡμερομηνίαν, καὶ μοῦ γράφετε ὅτι ὁ Ἐκτακτος Προβλεπτής τῆς Ἀγίας Μαύρας θὰ ἤθελε νὰ μάθῃ τὰ τῆς ἐπιδημίας καὶ Σὰς γράφω εἰληκρινὰ καὶ ἀδελφικὰ ὅτι αὐτὲς τὲς ἡμέρες δὲν εἶναι τίποτε. Μόνον ὁ πληθυσμὸς ἔφυγεν ἀπὸ τὴν πόλιν καὶ ἐσκορπίσθη εἰς τὰ χωριά Μόνον εἰς 10—12 σπίτια πρὸ τριῶν μηνῶν ἔχεν ἐμφανισθῇ ἡ πανώλης καὶ τώρα μόνον 4 ἢ 5 εὐρίσκονται ἀκόμη ὑπὸ κάθαρον.... Εἰς τρεῖς μῆνας δὲν ἀπέθανον παρὰ 20 ἄτομα ἐν ὄλῳ.... Σεῖς παρακαλεῖσθε νὰ μείνητε εἰς Ἀρταν καὶ νὰ προσέχητε μήπως ἔλθῃ κανένα πλοῖον καὶ μήπως χρειασθῇ τίποτε καὶ ἐγὼ θὰ σὰς γράψω ἀμέσως... Ἐλαβα τὴν προηγουμένην ἐπιστολήν μὲ τὸ Βιντσέντζον Ἀλμπάνο καὶ ἐπειδὴ εὐρίσκομαι εἰς τὴν ἐξοχὴν καὶ εἶναι Ἰταλιστὴ ἢ ἐπιστολή, δὲν ἔχω ποιὸς νὰ μοῦ τὴν διαβάσῃ καὶ αὐριον θὰ τὴν στείλω στὰ Γιάννινα.... Ἐν τῷ μεταξύ σεῖς ὡς ὑποπρόξενος νὰ γράψετε εἰς τὴν Αὐλὴν τῆς Νεαπόλεως δίδων πληροφορίας διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς πανώλους καὶ δώσατε χαιρετισμοὺς εἰς τὴν σύζυγόν σας Ἐλένην...».

Ἀρτα 13 Μαΐου 1760. Ὁ Μπάρτολο Πιατσόνι γράφει:

«... Ἐλαβα διὰ τοῦ Ναδάλ Ψωμᾶ τὴν τιμίαν τῆς Ὑμετ. Ἐξοχ. ἀπὸ 12 τρέχοντος μὲ διαταγὴν ἵνα πληροφορηθῶ ἀμέσως τὴν ὑψ' Ὑμᾶς Ἀρχὴν διὰ τὴν ἐν Ἰωαννίνοις ἐπιδημίαν. Ἐἶναι βεβαιωμένον ὅτι τὸ κακὸν αὐτὸ ἐξεδηλώθη τὴν 20 Ἰανουαρίου (π.ήμ.), μολονότι πρὸ ἐνὸς καὶ ἡμίσεως μηνὸς ὑπῆρχε κάποια ὑποψία. Ἀλλὰ ἐσημείωσε τόσῃν βραδύτητα εἰς τὴν ἐξέλιξιν, ὥστε παρουσιάσθη καὶ διάστημα 30—40 ἡμερῶν χωρὶς θανάτους καὶ ὅλοι οἱ προσβληθέντες ἀφοῦ ἀπεμονώθησαν ἔξω τῆς πόλεως καὶ ὑπέστησαν τεσσαρακοντῆμερον κάθαρον, ἐπανήλθον εἰς τὴν πόλιν σῶοι καὶ ἀβλαβεῖς, ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ σπίτια τῶν δὲν εἶχον καλὰ ἀπολυμανθῇ, ἡσθένησαν καὶ πάλιν καὶ μετὰ τὸ Πάσχα παρετηρήθη νέα ἔντασις τῆς νόσου.... Ἀφ' ἧς ἐξεδηλώθη τὸ πρῶτον ἡ νόσος, οἱ νεκροὶ ὑπολογίζονται εἰς 50 περίπου.... Ἐπειδὴ ὅμως αἱ εἰδήσεις μοῦ ἔρχονται συγκεχυμέναι, θὰ γράψω εἰς σοβαρὰ πρόσωπον ἵνα ἐξακριβώσω τί γίνεται καὶ θὰ στείλω ἀμέσως ἐκθεσιν δι' εἰδικοῦ ἀπεσταλμένου εἰς τὴν Υ.Ε. Εἰς ἄλλους τόπους πλησίον τῆς Ἀρτις δὲν ἐξεδηλώθη ἡ ἀσθένεια, ἀλλὰ πέραν τῶν βουνῶν ὅλη σχεδὸν ἡ Ρούμελη ὑποφέρει εἰς δὲ τὴν Λάρισαν εἰς ἑπτὰ μῆνας ἀπέθανον 24.000 ἄτομα καὶ ἄλλα τόσα εἰς τὴν Θεσσαλονίκην.... Ἐδῶ, θεῖα χάριτι, μέχρι στιγμῆς ἐπικρατεῖ ὑγεία καὶ δὲν ὑπάρχει καμμία ὑποψία περὶ πανώλους. Μόνον μία ἐπιδημία μισοκακοήθους ποὺ μᾶς ἐτάραξεν ἐπὶ 4—5 μῆνας καὶ ἀπὸ αὐτὴν, θεῖα συνάρσει, ἀπηλλάγημεν.... Ταῦτα ἀναφέρω κατὰ καθήκον εἰς τὴν Ὑμετ. Ἐξοχότητι καὶ τὸ Σάββατον δταν ἐπιστρέψῃ ὁ ἀγγελιαφόρος ἀπὸ τὰ Γιάννινα, θὰ ξαναγράψω ἂν ἔχω τίποτε νεώτερον....».

Ἀπὸ γράμμα τοῦ Μπύρτολο (Βαρθολομαίου) Πιατσόνι πρὸς τὸν Δανιὴλ Ἀλεάνδρι γραμματέα τοῦ Προβλεπτοῦ Πρεβέξης, μανθάνομεν ὅτι οὗτος ἦτο Ἐνετὸς πολίτης, δημόσιος ἱατρὸς τῆς πόλεως Ἀρτις καὶ ὑποπρόξενος μιᾶς ξένης Δυνάμεως.

Εἰς τὸν φάκελλον εὐρίσκεται ἡ κάτωθι Ἑλληνικὴ ἐπιστολὴ τοῦ Προξένου τῆς
Νεαπόλεως Φιλίππου Τριάντογλη ἐξ Ἀρτίας:

«Τῷ ἐκλαμπροτάτῳ καὶ εὐγενῇ κτῆ Πολυχρόνῃ Χαντζήρῃ, Λογαρόν.

Ἐντιμότητε κουμπάρε ακριβῶς σας Χαιρετὸ

19. Ἰουνίου 1760 Ἀρτα.

Ἐστὺν τιν ὅρα τιμῶν σας ελαβὼν με τὴν ὁποίαν ἐπιθυμᾶτε νὰ μαθετε καταλε-
πτος δια τὸ θανατικὸ πού ἀκούσθηκε καὶ μάλιστα ἀγαποῦσα νὰ ἠθέλε σας ἀπολαύσομε
ἐδὼ μα ἐπιδῇ ἡ κομισιὸν (63) σας ἦνε εἰσι πρὲτι ἰσομοניה στο ἐμποδιον, δια τὴν ἡπο-
θεσιν λιπὼν σας λεγο οἱ ἐδὼ χαρητι κυρίου δὲν ἦνε κανένα σοοπετο (64) ἀπὸ τετιο
καὶ μόνον εἰς Ἰωάννηνα ἦσαν λαβῇ τὲς ἀπερασμένες ὀληγον σοσπετο καὶ πλεον δὲν
εἴυχε τιποτας καὶ εἰς τουτο σας βεβεονο οἱ χαρητι Κυρίου δὲν ἦνε τιποτες καὶ τὰ
παρον εχοντας βεβεοτιτα κατα τὲς ἡδῆσες ὅπου καθημερουσιον εχομεν ἀπο Ἰωαννηνα
ἡμπορητε νὰ δῆξετε καὶ τὸν εξουχότατον εστραορδιναριον καὶ μὴν εχετε τοσιν ἀνφιβυ-
λιαν διατι καὶ ἡμῖς ἀν ἦτον τιποτας το ἡξενραμε καλητερα ἀπο αλους καὶ ἀς μὴν εχουν
τοση στενοχωρίαν εἰς τὸ Κομέρτζηο, (65) λογιαζο πὸς παρόμια θέλη γράφη καὶ ὁ
μιτροπολῆτις.

ταυτα εν βια καὶ ξαναχερετόντας σας μένο

ἡγαπημενος παντα
Φίλιππος Τριάντογλης

Ἀρτα 19 Ἰουνίου 1760 (ν. ἡ.) Ὁ Μπάρτολο Πιατζόνι εἰς τὴν Β. Μπάλμπι:

«... Σήμερον με ἐκάλεσαν διὰ δημοσίον κλητῆρος, ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου τοῦ
Καδῆ τῆς Ἀρτίας, ὅπου εὐρήκα συνηγμένους ὄλους τοὺς Τούρκους προκρίτους τῆς
πύλεως καὶ τὸν Χασὺν Ἀγὰν πού ἐκτελεῖ χρέη Βοεβόδα. Ἦρχισε νὰ ὁμιλῇ ὁ Καδῆς
καὶ νὰ λέγῃ ὅτι οἱ Κερκυραῖοι, ὑπῆκοοι Βενετοί, παραβιάζοντες τοὺς ὅρους τῆς Συν-
θήκης, ἐρχονται εἰς τὰ Ἰχθυοτροφεία τοῦ Μεγάλου Αὔθεντου καὶ εἰς τὰς ἐκβολὰς τῶν
ποταμῶν καὶ ψαρεύουν με «τράτε,» χωρὶς νὰ πέρνουν ἀδειαν ἀπὸ κανένα, ὅτι ὁ Βοεβό-
δας διεμαρτυρήθη εἰς τὸν Ἐξουχότατον Προβλεπτὴν διὰ τὸ ζήτημα τοῦτο, ἀλλὰ δὲν ἔ-
λαβεν ἱκανοποιητικὴν ἀπάντησιν. Καὶ δι' αὐτὸν τὸν λόγον ἐκλήθη δλη ἡ ὁμήγυρις τῶν
ἀγάδων καὶ τῶν ἀφεντάδων τῆς Χώρας, ἵνα πιστοποιηθῇ ἡ παραβίασις αὕτη καὶ ἀπο-
σταλῇ εἰς Κωνσταντινουπόλιν. Ἐγὼ ἀπήντησα ὅτι δὲν εἶναι ἀληθὲς ὅτι ὁ Γαληνότα-
τος πρίγκηψ ὑπόσχεται εἰς τοὺς ὑπηκόους του τὴν παράβιασιν τῶν συνθηκῶν εἰρήνης
καὶ ἂν ἔχωνται ἀληθείας ὅσα ἐλέχθησαν εἰς βάρος τῶν Κερκυραίων, θὰ τιμωρηθοῦν
οἱ ὑπαίτιοι. Ἀς ἀποδειχθῇ λοιπὸν με μάρτυρας, ἐνώπιόν μου, τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ Κερ-
κυραῖοι ἐρχονται καὶ ψαρεύουν αὐθαίρετως εἰς τὰ Ἰχθυοτροφεία καὶ ἐγὼ κατόπιν θὰ
κἄμω ἐκθεσιν εἰς τὸν Ἐξοχ. Προβλεπτὴν ἵνα δώσῃ τὴν πρέπουσαν ἱκανοποίησιν.

Ἐμαθα ὅτι τὴν καταγγελίαν κατὰ τῶν Κερκυραίων ὑπέβαλεν ἓνας Ρίζος Ἀναστά-
σιος, γονναῤῥς, ὁ ὁποῖος εἶναι ἄνθρωπος καταχθόνιος καὶ ὅστις καὶ ἄλλες φορές ἐδη-
μιουργήσε παρεξηγήσεις με τὰς διαβολὰς του. Οὗτος ἔχει ἓν Ἰχθυοτροφεῖον ὀνομαζό-
μενον Καλαματερό, πού εἶναι πλησίον εἰς τὴν ἐκβολὴν τοῦ ποταμοῦ καὶ ἀνέλαβε τὴν
ὑποχρέωσιν νὰ φέρῃ τὴν ἐρχομένην Κυριακὴν μάρτυρας εἰς τὸ Δικαστήριον, διὰ νὰ ἀ-
ποδείξῃ τὰ τῆς καταγγελίας καὶ τὰ πρακτικὰ θὰ σταλοῦν εἰς τὴν Ὑμετ. Ἐξουχότητα.
Τῷ εἶπα ὅτι αὐτὰ δὲν μποροῦν νὰ εἶναι παρὰ συκοφανταί φθονερῶν ψαράδων ἢ ἐνοι-
καστῶν τῶν ἰχθυοτροφείων, ἐπειδὴ εἶδαν τὲς περασμένες ἐδῶ εἰς τὴν πόλιν, λίγες ποσό-
τητες ψάρια ἀπὸ τὲς τράτες καὶ δὲν μποροῦν νὰ πωλήσουν τὰ ἰδικὰ των τῶν ἰχθυοτρο-
φείων εἰς τιμὰς πού ἡ ἀπληστία των θὰ ἐπεθύμει.

63) ἡ παραγγελία οἱ ε

64) ὑποψία

65) Ἐμπορίον

Η ΑΡΤΑ ΕΙΣ ΤΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ

1696-1787*

Κ. Δ. ΜΕΡΤΖΟΥ Α. Μ. ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

Καὶ εὐρίσκαν ἀφορμὴν νὰ δημιουργήσουν αὐτὴν τὴν Ἱστορίαν. Ἀλλ' ὅστε τὸ νὰ παρῶν κανεὶς ἔξω τῶν ἰχθυοτροφείων μὲ τράτες ἐπιτρέπεται, διότι τὰ νερά τοῦ κόλπου εἶναι ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Γαληνοτάτου Πρίγκηπος, οὐτε καὶ αἱ τράτες ἡμποροῦν νὰ παρῶν εἰς ἀβαθὴ νερά.

Εἰς τὰς παρατηρήσεις μου αὐτὰς ὅλοι οἱ Τούρκοι ἀπήντησαν—καὶ ἰδίᾳ ὁ Ἀλῆ ἐνδης, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ πρῶτος τῆς τάξεως τῶν Καδὴδων εἰς τὸ μέρος τοῦτο—ὅτι ἡττημα τοῦτο εἶχε συζητηθῇ καὶ μὲ τὸν Ἐξοχώτατον Γενικὸν Προβλεπτὴν Δουλῶν ὅτι ὁ Πρίγκηψ δὲν ἔχει ἄλλην κυριαρχίαν παρὰ μόνον νὰ φυλάσῃ τὰ νερά καὶ προστατεύῃ τὰς ἀκτῆς. Ἐξωθὶ τῶν ἰχθυοτροφείων εἶναι ρηγὰ τὰ νερά καὶ οἱ Κερῶνιοι παρῶν ἀκριβῶς ἐκεῖ ὅπου τὰ ψάρια θὰ ἔμπαιναν μέσα στὰ ἰχθυοτροφεία. ὡς τὸ ψάρεμα αὐτὸ εἶναι παράνομο.

Τοῖς ἀπήντησα ὅτι δὲν ἔχω ὑπ' ὄψει μου τί λένε τὰ ἄρθρα τῆς Συνθήκης οὔτε ἄλλ' ὅτι ἔχω μαζί μου ἵνα ἀποδείξω τὸ ἐναντίον καὶ τέλος ὅτι αὐτὸ τὸ Δικαστήριον εἶναι ἀρμόδιον νὰ ἀσχοληθῇ μὲ ζητήματα συνόρων.

Μοῦ εἶπεν ἐπίσης ὁ Βοεβόδας, ὅτι δὲν εἶχεν ἀπάντησιν τῆς Ὑμετ. Ἐξοχότητος πιστολὴν του, τὴν ὁποίαν εἶχον διαβιβάσει ὁ ἴδιος ἐντὸς ἰδικοῦ μου φακέλλου. Ἡ ὁλὴ αὕτη ἐνδιέφερε τὴν ὑπόθεσιν τοῦ ἰχθυοτροφείου τῆς Βουλγαρίας, τὴν ὁ-

ἔρχεται ἐκ τοῦ προηγουμένου.

ποιναν εκμεταλλεύονται ψαράδες εξ 'Αγίας Μαύρας, χωρίς άδειαν του Κυρίου του 'Ι-
χθυοτροφείου και ότι αναγνωρίζουν ως τουούτον τον Μήτησον Μαυροματην.... "Υστε-
ρα από πολλές ημέρες διακοπής, ενεφανίσθη και πάλιν η νέσος εις τέσσαρα Τουρκικά
σπίτια των Γιαννίνων και απόψε έφθασε γράμμα εις έναν έμπορον εδώ, ότι ενός Κα-
δή που από τα Τρίκαλα μετέβαινε στα Γιάννινα, υπέθανον καθ' οδόν μερικοί ύπηρέ-
ται εις ένα χάνι όπου είχαν καταλύσει.... Λέγεται ότι διάφοροι Πασάδες κινούνται κα-
τά του 'Ισμαήλ Πασά, αλλά δεν υπάρχουν άλλαι νεώτεραι ειδήσεις που τώρα εφίσκον-
ται....".

Άρτα 23 'Ιουνίου 1760. 'Ο Μπάρτολο Πατζότι γράφει: «... 'Αφού έγγραψα
την προγενεότεραν μου επιστολήν, προσεκλήθη και πάλιν από τον Καδήν, ο όποιος
μοι ένεχείρισε το εσώκλειστον έγγραφον Τουρκιστί δια την 'Υμετ. 'Εξοχότητα. Νεώ-
τερα είναι ότι οι ψαράδες των 'Ιχθυοτροφείων Τζουκαλλέ και Λαγαρούς, ήλθον και
υπέβαλον άναφοράν εις τον Βοεβόδαν Αιτακλήν ένα γράφη εις τον Σουλεμάν Πασά
ότι και αυτοί εξημιώθησαν από Κερκυραίους ψαράδες που ήλθαν και εφάρεψαν με
τράτες....".

Άρτα 1η 'Ιουλίου 1760. 'Ο ίδιος Μπάρτολο Πατζότι γράφει:
«... 'Η επιδημία εις τα Γιάννινα εξακολουθεί με τινα ύφεσιν.... 'Ο 'Ισμαήλ Πασάς
αφού έθυσίασεν εις τον Βορμόν της άγανακτήσεώς του ένα Δερβίσην έξομότην και άλ-
λους δύο εμπίστους της Αύλης του, διέφυγεν έτι ένως πλοίου Ντουλτσινιώτικου, το ό
ποιον έναύλωσεν εις Κέρκυραν. Διά τον σκοπόν τουτόν ειχε στείλει εις Κέρκυραν τον
Δερβίσην και τοίς άλλους δύο εμπίστους και τοίς ειχε παραγγείλει να τηρήσουν από-
λυτον μυστικότητα εις τας κινήσεις των. Πλήν οι τρεις αυτοί, απρόσεκτοι, διέδοσαν ά-
κουσίως το μυστικόν και μόλις επέστρεψαν τοίς εκρέμασε και τοίς τρεις. Άλλοι λέ-
γουν ότι έμεσολάβησε πρὸς οσια ύποκινήθεισα από το Μπεϊλέρη, ο όποιος ήθε-
λε να έξοντώσῃ τον 'Ισμαήλ.... Διό την ειδημίαν εις το Σηρόμερο δεν ήμπορῶ να
δώσω ακριβή τινα πληροφορίαν, διότι δεν έχω άλληλογραφίαν με έντίμους ανθρώπους
και δεν διδω σημασίαν εις τας γήμας που διαδίδει ο λαός....".

Άρτα 13 'Ιουλίου 1760. «... 'Αναχωρήσας εκ Προβέξης: έφθασα εδώ, όπου
εύρηκα την χθεσινήν επιστολήν της Υ.Ε. 'Ως προς το ανακώψαν ζήτημα μεταξύ του-
των των δολίων 'Ελλήνων και του καρσποχόρη Μάρκου Κερκυραίου, ο όποιος εφάρεψε
εις τας άκτάς του Κόλλιν και πλησίον των 'Ιχθυοτροφείων, είναι ήδη γνωστόν εις
την Υ.Ε. ότι η ύπόθεσις πρώτα έξεράσεν από τον Τούτο Μπουλονκμαση, ο όποιος
έκτελεί χρέη Βοεβόδα και ούτος ένα την επικυρώση, την παρέπεμψεν εις τον Καδήν
και ούτος, εξετάσας μάρτυρας και σχηματίσας το Πρακτικόν, καταδικάζει τοίς Κερκυ-
ραίους ψαράδες, επί τη βάσει των μαρτυρικών καταθέσεων. "Ενα άιτακχόσι και άπαρ-
ρίψω τας καταθέσεις ταντας, θα έπρεπε να προσαγάγω άλλους μάρτυρας και να έχρει-
ζετο και χρήμα και δια τον Καδήν και διά τον Βοεβόδαν. Άλλά και αν ακόμη παρον-
σάσωμεν νέους μάρτυρας, ένα άιτακχόσιμεν τας καταθέσεις των άλλων, είναι βέβαιον
από τώρα ότι αυτοί οι "Ελληνες είναι εκ γένεως πεισται, μοχθηροί και
γεμάτοι έμπαθειαν κατά των Κερκυραίων, θα μπορούσαν να προσαγάγουν άλλους φευ-
δομάρτυρας είτε Τούρκους, είτε 'Εβραίους, διότι όλη αυτή η χώρα είναι έδρα της φευ-
τιάς. Συνεπώς, η ταπεινή μου γνώμη, είναι να δοκιμάσωμεν διά τρίτου προσώπου να
προσεγγίσωμεν τον Βοεβόδαν και τον Καδήν και να θυσιάσωμεν όλίγον χρήμα, ένα,
τοιουτρόπως, άπορρήγωμεν μεγαλυτέρας επιπολας η να γράψῃ ο 'Εξοχώτατος Γεν. Προ-
βλεπτής, τουρκιστί, εις τον Σουλεμάν Πασά και να τον εξηγήσῃ την μηχανορραφίαν
και συκοφαντίαν των 'Αρτινών κατά των ύπηκόων Κερκυραίων και ότι θα έαναγκα-
σθούν οι Κερκυραίοι να διακρίνουν καθε έμπορικὴν συναλλαγὴν με τα μέρη αυτά. Θα
ίδοιμε τότε τι απάντησιν θα κάμῃ ο Σουλεμάν, ο όποιος περιμένεται ένταύθα από η-
μέρας εις ημέραν, ένα επισκεφθῇ το γένειον τουτ'.

'Ο Βοεβόδας έλαβε την επιστολήν της 'Υμετ. 'Εξοχότητος αλλά δεν εκαμεν ακό-

...ντησιν... ως προς την νόσον της πανώλους είχαν εμφανισθή εις τέσσαρα σπεί-
...ελχον απομακρυνθή μακράν της πόλεως οι ένοικοι, τώρα εξεδηλώθη εις βίωσι-
...αι και από καιρού εις καιρόν σημειούνται και θάνατοι... Είς την Θεσσαλονίκην
...σκουν 200 την κάθε ημέραν, όμοιως εις την Λάρισαν, Τύρναβον και Τρίκαλα.
...Ξηρόμερο όμοιως υπάρχει ή νόσος, αλλά προχωρεί βραδέως. Εξεδηλώθη και
...Αιτωλικόν, όπου εφθασεν ένας εισπρακτωρ φόρων από την Κων/πολιν, του ό-
...ληθάνεν εκ της νόσου ένας υπηρέτης... Εδώ ζώμεν - με την βοήθειαν του Θε-
...ως καρμίαν υποτίριαν, μολονότι εξακολουθεί ή καθημερινή κίνησις με τά Γιάιν-
...που πηγαίνουν και έρχονται Τούρκοι και Έλληνες...».

...ρια 22 Ιουλίου 1760. Ο Υποπρόξενος ντε Λούνα γράφει:

Ένας κύριος: Γιάννη Παπαχρήστου υπήκοος Οθωμανός αλλά κάτοικος Πρεσβέ-
...ο από 15 ημερών ενταύθα ίνα πραγματοποιη μίαν υποθέσιν των Πρεβεστών
...του Τουίνου Μπουλουκίανση, ό όποιος εκτελεί χρέη Βοεβόδα, και μόλις έμαθον
...σπερμα, έφυγεν άμέσως από την Άρταν. Ούτος είχε λαβεί και 100-150 τεκένια
...όλο ένα πρόσωπον έν Πρεβεζή ίνα τα παραδώσει τον Πρόξενον της Γαλλίας,
...ρξένος θά τα έδιδεν εις αιτούς τούς Πελεκάνους, έναντι λογαριασμού 2000
...α, τα όποια είχε πωλήσει ό εδώ έμπορος Δημήτριος Βλαχούτης εις τούς εν λό-
...εκάνους.

...μερον ό Βοεβόδας έλαβεν έπιστολήν από τον δηθέντα Γιάννην ό όποιος του
...δι οι Κερκυραίοι έφυγαν και δι επιθυμεί να λάβη την απάντησιν του Σου-
...λασά. Ο Βοεβόδας του έκαμε εις απάντησιν μίαν έπιστολήν, την όποιαν έγρα-
...ς φίλος μου καθ' υπαγόρευσιν του Βοεβόδα και λέγει εις τον Γιάννην, να έλ-
...α ίνα διαβάσῃ την απάντησιν που ήλθεν από τα Γιάννινα και ήμω την διαβίωσιν
...κάη ίνα μη την ιδῇ κατένας άλλος.

...ν οι ιεροί και σεβαστοί Νόμοι του λατρευτού Προέγκητος επιτρέπουν εις παρό-
...τοκείμενα να άλληλογραφούν με τούς Τούρκους, να διαπραγματεύωνται δημο-
...ποθέσεις, να ανακοινώνουν την συγγή των έγκυών και άλλα παρόμοια, δέν
...καμία ανάγκη να διατηρώνται αντιπρόσωποι επίσημοι εις την Τουρκίαν...
...αι ή πρώτη φορά που ό Γιάννης Παπαχρήστου έκαμε παρομοίως ένοχοποιητι-
...ξεις, διότι και υπό τον Έξοχότατον Άλβιζε Φόσκαρι, προηγηθέντα της Ύμετ.
...ητος εις τό Αζιωμα, έκαμε τά ίδια και τον είχε βάλει στα σίδερα άρκετάς ήρ-
...μού είχε γράφει ό Έξοχότατος να τον τιμωρήσω, ως ταύτα προκύπτουν από
...έμοι έγισταμένην έκτοτε άλληλογραφίαν.

Γιάννης αυτός προστατεύεται και υποστηρίζεται από έπηρεδους του Προέγκη-
...από άλλα άτομα της χώρας αυτής, τα όποια έχουν τις ίδιες με αυτόν δι-
...ας ιδέες. Η Ύμετέρα Έξοχότης θά απαγορεύσῃ, είμαι βέβαιος, και εις αυτόν
... άλλους οι όποιοι έρχονται εδώ κρυφίως ίνα διαπραγματευθῶν με τούς
...ς....

...ερα τό πρωτ έλαβον ειδήσεις από τα Γιάννινα διτι ή πανώλης προσέβηκε και
...εις Έλληνικήν Συνεικίαν. Επισυλάσσομαι τα έπανελλάω μόλις έχω νεώ-
...».

...αυγούστου 1760—"Αρτα. «...αυτήν την στιγμήν ήσαι άρην 21ην με
...ό Βοεβόδας και μου είπε να γράψω εις την Ύμετ. Έξοχότητα, διτι ό αδελ-
...Σουλεμάν πιστάς έγραφε μίαν έπιστολήν διά την Υ.Ε. κατόπιν ατήσεως των
...δηλαδή των υπενοκικιατών των Ιχθυοτροφείων Παλαματερού και Κουβαλι-
...ποστέλλει δύο πρόσωπα ίνα φέρουν την έπιστολήν προς Ύμεις, επιβεβαιθέντα
...ου ένός Άντωνίου Καρδιάμη και περιμένει την απαντησιν. Τῳ είπα διτι θά
...α έγώ σχετικώς εις την Ύμετ. Έξοχότητα...».

...α 8 άυγούστου 1760. Ο Υποπρόξενος γράφων εις την Α.Ε. τον Έ-
...Πο βλέπτην Αγίας Μαύρας, παρημονείται διότι τα Ένετικά πλοία και αί

βάρκες δὲν παρουσιάζονται εἰς τὸ Προξενεῖον ἵνα θεωρήσουν τὰ χαρτιά των καὶ πληρώσουν τὰ δικαιώματα. Ζητεῖ, κατόπιν, προκαταβολικῶς τὸν μισθὸν τῆς τριμηνίας ποὺ ἀρχεται τὴν 1ην Ἰβρίου, διότι, λέγει, τοῦ λείπει ἡ ἡμερησία τροφή εἰς αὐτὴν τὴν χώραν τῶν βαρβάρων καὶ θέλει νὰ πληρώσῃ καὶ τὸ ἐνοίκιον τοῦ Προξενικοῦ Καταστήματος. Εἰς τὰ Γιάνινα, ἀναφέρει ἐν τέλει, ἐπικρατεῖ ἀκρα ὑγεία, συμφωνῶς μὲ τὰς ἐκθέσεις ποὺ ἐλήφθησαν ἐκεῖθεν.

Ἀρτ. 28 Αὐγούστου 1760. ὁ αὐτὸς Ὑποπρόξενος γράφει:

«... Προσεκλήθη ἄπὸ τὸν Βοεβόδαν, ἐνώπιον τοῦ ὁποῖου παρουσιάσθη καὶ ὁ Μουσταφᾶ Ρεῖζ, ἐκεῖνος ποὺ ἐταξίδευσεν μὲ τὴν βάρκαν τοῦ Μεχμέτ Μουσατ Ἀλῆ. Ἡ βάρκα αὐτὴ εἶχε συλληφθῇ πρὸ καιροῦ εἰς τὴν ἐναντι τῆς Πρεβέζης Ἀκραν καὶ τὴν ζητεῖ ὁ Ραῖζης, ἵνα τὴν ἀποδώσῃ εἰς τὸν Μουσατ Ἀλῆν, ὅστις τοῦ ἔκαμεν ἀγωγὴν ἐνώπιον τοῦ Καδὴ καὶ ἠναγκάσθη ὁ Ρεῖζ νὰ δώσῃ εἰς τὸν ἄλλον 25 Τζεκίνια καὶ ἔτσι ἡ βάρκα εἶναι εἰς τὴν διάθεσίν του. Μὲ ὅλα αὐτά, τόσον ὁ Βοεβόδας καὶ ὁ Μπουλούκμπας Τσιάνο μοῦ παρήγγειλαν νὰ γράψω εἰς τὴν Ὑμετέραν Ἐξοχότητα ὡς διατάξῃ τὰς Ἀρχάς τῆς Πρεβέζης νὰ παραδώσουν τὴν βάρκαν εἰς τὸν ρηθέντα Μουσταφᾶ Ρεῖζ.

Ἐγὼ δὲν ἀπήγγεσα καθόλου εἰς τὴν ἀξίωσιν ταύτην, μόνον εἶπα ὅτι εὐχριστίως θὰ γράψω καὶ θὰ ἐκτελέσω τὴν διαταγὴν ποὺ θὰ μοῦ δώσῃ ἡ Ὑμετέρα Ἐξοχότης....

Οἱ ὑπάρχοντες Κερκυραῖοι περνοῦν καὶ ἀπὸ τὴν Βόνιτσαν καὶ ἔπειτα ἔρχονται ἐδῶ καὶ ξαναπιστρέφουν εἰς Πρεβέζαν καὶ δὲν ξέρω ποῦ θεωροῦν τὰ χαρτιά των, πιθανῶς εἰς Πρεβέζαν καὶ τοῦτο κατὰ παρῴσιον τῶν διαταγῶν τοῦ Ἐξοχωτάτου Γενικοῦ Προβλεπτοῦ καὶ τῶν Ὑμετέρων ἀποφάσεων. Καὶ μερικοὶ ὑπάρχοντες Πρεβεζάνοι ἦλθαν ἐδῶ μὲ βάρκαν καὶ κατόπιν ἀνεχώρησαν διὰ τὰ Γιάνινα ἵνα λάβουν μέρος εἰς τὴν ἐκεῖ Ἐμποροπανηγύριν, ἡ ὁποία ἀρχίζει μεθαύριον. Ἀπ' ἐκεῖ προμηθεύονται διάφορα εἶδη καὶ τὰ μεταφέρουν χωρὶς ποσῶς νὰ διέλθουν ἀπὸ τὸ Προξενεῖον τοῦτο....»

Πρεβέζα 30 Αὐγούστου 1760. Ὁ Ἰωάννης Πατρίκιος γράφει εἰς τὸν Ἐκτάκτον Προβλεπτὴν Βιτσέντζον Μπάμπι:

«...παρουσιάσθη χθὲς εἰς τὰ κάγγελα τοῦ Ὑειονομείου ὁ Καπετὰν Νικόλα Σεργιάννης, ἀρματωλὸς τοῦ Λοιῶνου, φέρων ἐπιστολὰς τοῦ Διοικητοῦ τῆς Ἀρτῆς πρὸς τὸν ἀνταῦθα Δημόσιον Ἀντιπρόσωπον, διὰ τῶν ὁποίων ζητεῖ νὰ συλληφθῇ ἡ σύζυγος τοῦ Σοῦρου καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Ἀποστόλη Σκαπέτη, διότι ὁ τελευταῖος οὗτος ἔπιασε δύο σκλάβους εἰς τὸν κάμπον τῆς Ἀρτῆς. Οὗτοι ἦσαν λεβέντηδες τοῦ Καπετὰν Σεργιάννη καὶ ἀπομακρυνθέντες ἀπὸ αὐτόν, ἐπεδόθησαν εἰς ληστρικὰς πράξεις καὶ τοὺς ἐπῆρε σκλάβους ὁ Σκαπέτης....».

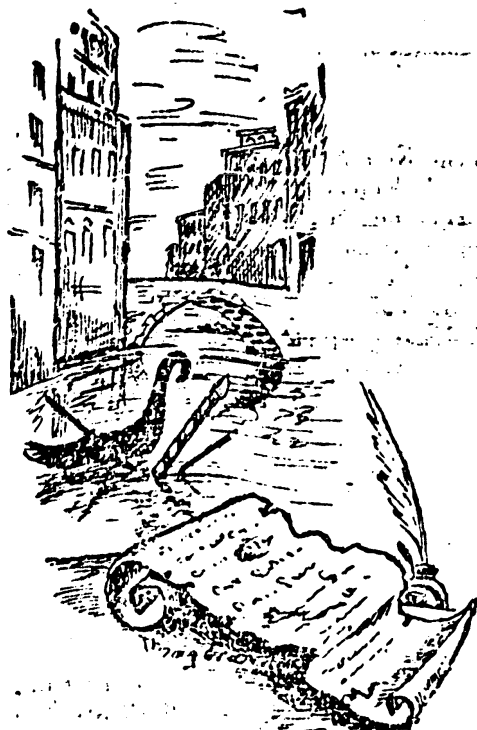
Πρεβέζα 5 Σεπτεμβρίου 1760. Ὁ αὐτὸς Πατρίκιος γράφει:

«...ὁ ἀρχηγὸς τῶν λεβέντηδων ποὺ εἶναι ὑπὸ τὰς διαταγὰς μου ὀνόματι Στάθη Μέργκοβα, ὁ ὁποῖος φυλάττει τὰ σύνορα τῆς Βόνιτσας, μοῦ ἀνέφερε τὰς ἐνοχλήσεις καὶ τὰς ζημίας ποὺ προξενοῦν δύο σώματα λεβέντηδων τοῦ Μπαρμπαρικοῦ καὶ Γιάννη Σιωκό, ποὺ ἀποτελοῦν τὴν συνοδείαν τοῦ ἀρματωλοῦ Γρίβα.

Ἐκτὸς τῶν ζώων ποὺ ἀρπάζουν ἀπὸ τοὺς ἀτυχεῖς κατοίκους, ἔφθασαν μέχρι τοῦ σημείου νὰ πληρώσουν θανάσιμως δύο κατοίκους ἀπὸ τὸ Κομπότι, ὑπάρχοντες ὁθωμανοὺς, οἱ ὁποῖοι εἶχον ζητήσει ἀσυλὸν ὑπὸ τὴν σημαίαν τοῦ Ἁγίου Μαρκοῦ....»

Ἀρτ. 15 Σεπτεμβρίου 1760. Ὁ Ὑποπρόξενος Ντὲ Λούνα γράφει εἰς τὸν Γραμματέα τοῦ Ἐκτάκτου Προβλεπτοῦ ἐν Ἀγίᾳ Μαύρᾳ κ. Ἀλεάνδρου:

«...ἔφθασεν ἐδῶ ὁ Γιάννη Παπαχρήστος καὶ μοῖ ἐδωσε τὴν ἐπιστολὴν ὑμῶν καθὼς καὶ ἄλλας τρεῖς τοῦ Δραγουμάνου.

Η ΑΡΤΑ ΕΙΣ ΤΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ

1697-1787*

Κ. Δ. ΜΕΡΤΖΟΥ Α. Μ. ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

Ἐν σχέσει μετὰ τὰ ὅσα μοι γράφετε, τῷ ἔ
δωκα καὶ ἐγὼ μερικὰς ὁδηγίας, ποὺ εἶναι ἀρ-
κετὰ ἵνα συμπληρώσουν τὰς Ὑμειτέρας καὶ ἐ-
τελείωσι μετὰ τὸν Διοικητὴν. Ἐπειδὴ ὅμως ἐ-
λείπεν ἓως Ρίζος ποὺ εἶναι ὁ ἀνώτερος δι-
κανονιστὴς τῆς ὑποθέσεως, δι' αὐτὸν τὸν λό-
γον δὲν ἐμεσολάβησεν ἡ ὀριστικὴ διευθέτησις,

διότι λείπει ἀκόμη κάτι τι. Δὲν ἐξήρκεσαν τὰ καθ' ἑλθόντα διὰ τὸν δικαιοδοτισμὸν τῆς
ἀντιρῶς ὑποθέσεως καὶ ὁ ἴδιος ὁ Γιάννη Παπαζοῆτος κατέβαλε τὸ ὑπόλοιπον ἢ ἀνέ-
λαβε τὴν ὑποχρέωσιν νὰ τὸ μετρήσῃ τὴν προσεχὴ ἐβδομάδα, ποὺ θὰ ἐπιστρέψῃ ἵνα
λάβῃ τὸ χαρτὶ τοῦ Διευθυντοῦ.

Ὁ Καδὴς οὖτος παρμπονεῖται διότι δὲν ἔλαβε ἀπάντησιν εἰς τὴν ἐπιστολὴν ποὺ
αὐτὸς ἔγραψεν. Παρακαλῶ νὰ τοῦ κάμῃτε τέσσερας λέξεις ἀπάντησιν, ἂν ἡ Α.Ε. ἔλαβε
τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Καδῆ.

Οἱ Χαρατσηῖδες, οἱ Βοστινιαῖοι (66) καὶ οἱ εἰσπράκτορες τῶν ἄλλων φόρων δὲν
παύουν νὰ ἐκβιάζουν καθημερινῶς τοὺς κατοίκους. Στενοχωροῦν καὶ τοὺς ὑπάρχουσ
μας. Ἀπληδῆσαι καὶ ἀπὸ τὰ συχνὰ παράπονά των καὶ ἀπὸ τοὺς κόπους καὶ τοὺς κιν-
δύνους ποὺ ὑφίσταται. Θὰ ἦτο ἀνάγκη νὰ ληφθῶν μέτρα δραστήρια ἵνα προστατευ-
θοῦν οἱ ὑπῆκοί μας, ποὺ ἔρχονται εἰς τοῦτο τὸ σκάλωμα. Ἐκουράσθηκα νὰ γράψω
καὶ εἰς τὸν αὐτόθι ἐξοχώτατον Αὐθέντην καὶ εἰς τὸν Ἐξοχώτατον Γενικὸν Προβλε

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγούμενου.

τιν. Χρειάζονται ἔργα διὰ τὴν προστασίαν τῶν ἐπὶ τῶν καὶ ὅχι λόγια καὶ χρησιμὰ, ἃ ὅποια οἱ Τούρκοι δὲν λαμβάνουν ὑπὸ σημείωσιν.

Εἶναι δέκα πέντε χρόνια ποὺ εὑρίσκομαι εἰς αὐτὸ τὸ ἐπικίνδυνον ἀξίωμα. Νὰ εἶ-
αι κατηραμένος ἂν ἔχω μία πιάστρα, ἕναν παρὰ, ἕνα ἄσπρο. Δὲν εἰσπράττω τίποτε
πρὸ τοῦς ὑπὸ τῶν, δὲν πῆρα ἀπὸ κανένα ἕνα σολδίου καὶ ἔχω καθημερινὰ ἔξοδα δια-
σιγῆς, τιμιπύκο, ἐνοίκιον καὶ διὰ δῶρα καθὼς καὶ διὰ τὴν πληρωμὴν τῆς ὑπηρεσίας.
Ἔεῖναι αὐτὰ τὰ ἄθλια τέσσαρα τέχνια, ποὺ μοῦ δίδονται ὡς ἀμοιβὴ κατὰ μῆνα. Μὲ
ἐγγίνωσαν οἱ Ἀλβανοὶ καὶ δὲν ἠμπόρεσα νὰ πάρω οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ἀποζημίω-
σιν... Συγχωρήσατέ μοι ἂν σὰς ἐνοχλῶ μὲ τὴν φλυαρίαν μου...».

19 Σεπτεμβρίου 1760. Ἀρτα. Ὁ αὐτὸς ὑποπρόξενος γράφει εἰς τὸν Ἐκτα-
τον προβλεπτήν.

«...ἐλήφθη ἡ τιμία τῆς Ὑμέτ. Ἐξοχ. διὰ τῆς ὁποίας με διατάσσει νὰ παραδώ-
ῃ τὴν βάρκαν με ὅλα τὰ ἐξαρτήματα, ὅπως ἀκριβῶς ἠδύρκετο τότε, εἰς τὸν Διοικη-
ν καὶ εἰς τὸν ἰδιοκτήτην καὶ νὰ λάβω τὰς ἀναγκαίους ἀποδείξεις παραλαβῆς μετὰ πᾶ-
ς ἐξασφαλίσεως. Τοιοῦτοτρόπως ἐπέτυχα τὴν ἔκλειστον ἐπιστολὴν τοῦ Βοεβόδα ὡς
ἄλλην ἀπόδειξιν παραλαβῆς τοῦ Μουσταφᾶ Ρεῖζ καὶ ἐλπίζω νὰ διησφαλισθῇ τε-
ως τὸ Δημόσιον.

Ὡς πρὸς τοὺς ἐκβιασμοὺς ποὺ κάμνουν εἰς βῆρος τῶν ὑπὸ τῶν μας οἱ Χαράτζη-
καὶ οἱ ἄλλοι φορατζήδες, οὗτοι γίνονται καὶ ἐπαναλαμβάνονται καθ' ἑκάστην. Τὰ
πεντημέμνη διαβήματά μου καὶ αἱ διαμαρτυρίαι μου εἰς τίποτε δὲν ἐχρησίμευσαν,
τι αὐτοὶ κοιτάζουν μόνον τὸ συμφέρον των καὶ ἀπαντοῦν ὅπως αὐτοὶ νομίζουν.
Ὁ Θεὸς βλέπει τοὺς κόπους μου, τοὺς ἰδρωτὰς μου καὶ τοὺς κινδύνους ποὺ δια-
κω...».

Ἴδου τώρα ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Βοεβόδα (ἐλληνιστί)

Πρὸς τὸν Ἐξοχώτατον καὶ ἀκριβὺν μας φίλον Προβλεπτήν Ἐστρατοδυνάμιον τῆς
ἱας Μαύρας ἀπὸ τὸν ἐνδοξώτατον Χασάν Ἀγᾶ Προϊόντα τῆς Ἀρτας, φιλικούς
μετισμοὺς πέμπομεν. Τὸ ἡγαπητὸν σας γράμμα ἐλάβομεν μαζί με τὴν βάρκαν τοῦ
μέτη, ἀνεμιοῦ Μουσᾶ Ἀμπάζη, τὴν ὁποίαν ἐπαρადώσαμε εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Μου-
σᾶ Ρεῖζ, τὴν ὁποίαν με τὴν κρίσιν τὴν βασιλικὴν ἐπλερώθη ὁ Ἀχμέτης ἀπὸ τὸν
θεν Μουσταφᾶ Ρεῖζ, ὁ ὁποῖος εἶναι καθολικὸς νοικοκύρης τὴν σήμερον εἰς τὴν
θεν βάρκαν καὶ εἰς βεβαίωσιν τῆς περιλαβῆς ὑπογράφεται καὶ αὐτὸς εἰς τὴν πα-
σαν, ὡς τόσον εὐχαριστοῦμεν τὴν καλὴν σας ἀγάπην. Διὰ δὲ ἐκεῖνα ὅπου μᾶς γρά-
πτὸς οἱ Χαράτζηδες οἱ ἰδιοὶ μας πιάνουν τοὺς ραγιάδες σας τόσον εἰς τὸ μῖσος
ἴσον καὶ εἰς τὰ σκαλώματα, καὶ τοὺς γυρεῦν χαράτζι, αὐτὸ δὲν εἶναι τρόπος νὰ
μίσωμε νὰ γεῖν ἔστωντας καὶ νὰ ἀγαποῦμε νὰ φυλάττονται τὰ ὅρια τῆς ἀγάτης
καλῆς γειτονίας ἀπαρασάλευτα. Ὅμως κατὰ τοὺς ὁρισμοὺς τῶν βασιλικῶν ἀκτα-
ων, τοὺς ραγιάδες μας πιάνουν καὶ γυρεῦν νὰ πλερώσουν τὸ βασιλικὸ χαράτζι,
ποῖον πρέπει ἡ ἐξοχότης της νὰ δώσῃ ὁρδινίαν εἰς Πρέβεζαν καὶ Βόνιτσαν, ὅπου
ραγιάδες μας εἴρεθοῖν, νὰ πλερώσουν τὸ βασιλικὸ Χαράτζι, διὰ νὰ μὴ γίνε-
ται εἰς τὸ βασιλικὸν τὸ μὲρ (67) καὶ τρέχουν σκάνδαλα εἰς τὰς φιλίας ὅπου ἔχουμε
εταξί μας, τὰ ὁποῖα δὲν ἀγαποῦμε. Τὴν ἄνωθεν βάρκαν τὴν ἐπεριλάβαμε φτιασμέ-
αθῶς, σὰς γράψαμε με ὅλα της τὰ χρειάζόμενα καθὼς ἦτον ὅταν τὴν ἐπῆρατε καὶ
παρადώσαμε τοῦ Μουσταφᾶ Ρεῖζ, ὁ ὁποῖος καὶ ὑπογράφεται καὶ τῆς εὐχόμεθα
τὸν Θεὸν κάθε εὐτυχίαν.

1760 Σεπτεμβρίου 8 Ἀρτα

Παραπλευρῶς Τυρκικῇ σφραγίς καὶ ὑπογραφή).

Ἄλλη ἀπόδειξις ὁμοίως Ἑλληνιστί.

Διὰ τοῦ παρόντος φανερώνω ἐγὼ ὁ ὑποκίτωθεν γεγραμμένος Μουσταφᾶ Ρεῖζ,
ὃν βάρκαν ὑποῦ εἶχον πύρη τὰ περναντίνια (68) τοῦ Βενεζιάνου ἀπὸ τοὺς ἀρ-
τες, ἡ ὁποία ἦτο τοῦ Ἀχμέτ υἱοῦ τοῦ Μουσᾶ Ἀμπάζη καὶ ὄντας ἀκόμη ζωντα-

νός, με ἐλήφεν εἰς τὴν κρίσιν τὴν βασιλικὴν καὶ με ἔκαμε χοῦρη (69) καὶ τοῦ τὴν ἐπλέρωσα καὶ ἔγινε ἐγὼ ὁ ἴδιος νοικοκύρης με τὴν κρίσιν, με τὸ νὰ τὴν ἔστειλε ὁ ἔσχωτάτος Ἐσπασαρχιδιάρης τοῦ ἐκλαμπροτάτου βίτζε κόνσολε (70) Βένετου κ. Μαρίου δὲ Λούνα, τὴν ἐπερίλαβε ἐγὼ φκιασμένην καὶ γερόν, με τὰ παντὶ τῆς, οἶδερα καὶ τὴν ταίνταν τῆς καὶ ὅλα τὰ ἄλλα χρειάζόμενα, καθὼς ἦτον ὅταν τὴν ἐλήφην τὰ περὶ αὐτῆς νὰ ἀπὸ τοὺς κακοὺς ἀνθρώπους τοὺς Ἀρβανίτες καὶ εἰς τὸ ἔξης ἡ ἀφεντεία νὰ μὴν ἀποταξήτης τὴν ἀπὸ τοὺς κληρονόμους τοῦ Ἀχμέτη, ὅσον καὶ ἀπὸ ἐμένα καὶ εἰς βεβαίωσιν τῆς αὐτῆς περιλαβῆς ἔδωσα τὸ παρὸν μου γράμμα βεβαιωμένον με τὴν βοῦλάν μου.

1760 Σεπτεμβρίου 8 Ἄρτα

(Παραπλεύρως σφραγὶς καὶ Τυρκικὴ ὑπογραφή).

Ἄρτα 12 Ὀκτωβρίου 1760. Ὁ Ὑποπρόξενος γράφει:

«..... Ἡ Ὑμετέρα ἑσχότης θὰ ἔχει ἀσφαλῶς ἐνοχληθῇ πολὺ ἀπὸ τὰ συνεχῆ γράμματα μου, διὰ τῶν ὁποίων ἐξαιτοῦμαι τὴν προστασίαν τῶν ἀτυχῶν τούτων Βενετῶν ὑπηκόων, οἱ ὅποιοι κλαίουν καὶ ὀδύρονται ἐντὺς τῶν φυλακῶν ποὶ τοὺς ἔρριξαν οἱ βάρβαροι οὗτοι, ἀλλὰ θὰ με συγχωρήσῃ καὶ θὰ με κρίνῃ ἐπιεικῶς, διότι κάμνω ὅ,τι ἡμπορῶ σύμφωνα με τὰς διαταγὰς τῶν ἀνωτέρων μου καὶ φροντίζω νὰ προστατεύσω τοὺς ὑπηκόους μας, παρουσιαζόμενος συχνὰ ἐνώπιον τῶν προγεγραμμένων τούτων Ἀλβανῶν, οἱ ὅποιοι εἶναι οἱ διοικηταὶ καὶ ἐξουσιασται τῆς χώρας ταύτης. Οὗτοι θεωροῦν ἐπιτρεπόμενον νὰ συλλάμβάνουν καὶ νὰ ἐκβιάζουν τοὺς ἀτυχεῖς Βενετοὺς δαγκόους, χωρὶς ποσῶς νὰ λογαριάζουν τὰ ἄρθρα τῆς Συνθήκης Εἰρήνης, οὔτε σέβονται τὰς ὑπογραφὰς ἢ τὰ χαρτιά ἐν γένει, ἐνῶ ἐξ ἄλλου οὐδὲν ἀποτέλεσμα φέρουν τὰ λογικά καὶ ἔντονα διαβήματά μου, τέλος τίποτε πλέον δὲν εἶναι δυνατόν νὰ τοὺς φέρῃ εἰς τὸν εὐθὺν δρόμον. Εἴθε μόνον ὁ Θεὸς νὰ ἐνισχύσῃ τὸν ἑξοχώτατον Βασιλεὺς παρὰ τῇ Ὑψηλῇ Πύλῃ ὅπως ἐκδόσῃ εἰς τὸν Μέγα Αὐθέντην τὰς τυραννικάς μεθόδους, τὰς φυλακίσεις, τοὺς ἐκβιασμοὺς κατὰ τῶν ὑπηκόων μας, ὅπου ἐφαρμόζουν οἱ προγεγραμμένοι οὗτοι Ἀλβανοί, τοὺς ὁποίους ἐτοποθέτησεν ὁ Σουλεμὰν πασῆς καὶ εἶναι ὅλοι ἱδικοί του ἀνθρώποι.

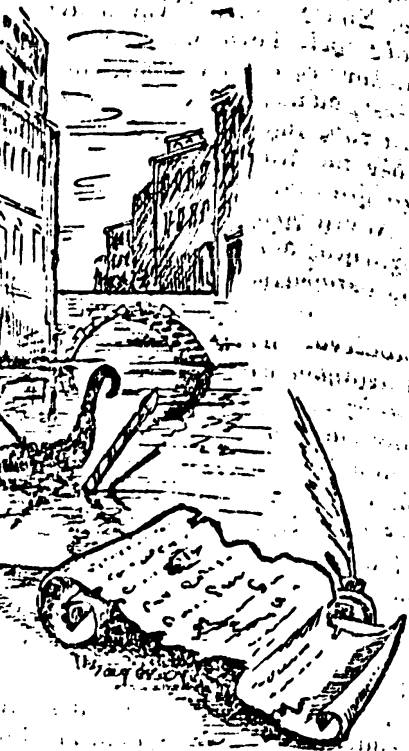
Πολλὰ καὶ διαφόρους διαμαρτυρίας ἔκαμα εἰς τούτον ἔδω τὸν Βοεβόδαν ὁ ὅποιος πράγματι δὲν εἶναι Βοεβόδας διορισμένος ἀπὸ τὴν Ὑψηλὴν Πύλιν, ἀλλ' ἔνας ἀπλὸς Ἀλβανός, πράκτωρ τοῦ Σουλεμὰν πασῆς, τὰς ἔκαμα διὰ τὸν Ἀναστάσιον ἢ Κούση, ὑπὸ τὸν Βενετὸν, Πρεβεζάνον, ὁ ὅποιος ἦτο γραμματικὸς εἰς τὸ Ἰχθυοτροφεῖον Μάζωμα καὶ τὸν ἔφεραν ἐδῶ σιδηροδέσμιον καὶ τὸν ἔρριξαν εἰς αὐτὰς τὰς ἀνιέσεις φυλακῆς. Πιθὲλμα νὰ τὸν ἀπελευθερώσω, ἀλλ' ὁ Βοεβόδας μου ἀπήντησεν ὡς ἔξης: «Ἐγὼ ἔστειλα καὶ τὸν συνέλαβε καὶ ἄς πεθάνῃ στὴ φυλακῇ, διότι εἶναι 700 ὑπὸ τὸν Μεγάλου Αὐθέντου ἐξ Ἄρτης εἰς τὴν Πρεβεζάν καὶ ἐγὼ θέλω νὰ εἰσπράξω τὸ χαράτζι ποὺ εἶναι βασιλικὸ μερὶ, δηλαδὴ βασιλικὸ χρῆμα. Ἐγὼ φιλικῶς τοῦ εἶπα, ὅτι δὲν εἶναι καλὲς αὐτὲς αἱ ἐχθρότητες με τοὺς ὑπηκόους τοῦ Πρίγκηπος, ποὺ εἶναι τόσο φίλος καὶ ἀκόμη περισσότερο διότι χάρις εἰς ἡμᾶς ἐνοίκισαν τὰ Ἰχθυοτροφεῖα.

Ἀλλὰ εἰς τίποτε δὲν ὠφέλησαν τὰ διαβήματά μου, αἱ παρακλήσεις μου. Μάλιστα αὐτὸς προσέθεσε καὶ κάτι ἐκφράσεις τὰς ὁποίας κρίνω προτιμὴν νὰ παραθέσω καὶ οὔτε τὰς προσέχω, ἐπ' ὅσον ἄλλωστε περέρχονται ἀπὸ ἓνα προγραμμένον Ἀλβανόν. Καὶ ἓνα πτωχὸν στρωτιώτην ποὺ εἶχα στὸ σπίτι μου καὶ ἡτοιμαζόμην νὰ τὸν στείλω αὐτόθι καὶ αὐτὸν ἀκόμη τὸν ἐφυλάκισεν καὶ ζητεῖ τὸ χαράτζι. Κάθε μέρα παρουνισάζονται ὑπὸ τὴν Λευκάδα, Κεφαλληνίαν, Παξοὺς καὶ ἀπὸ ἄλλα μέρη Βενετικά καὶ ἐπειδὴ τοὺς ἐνοχλοῦν, εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ τρέχω δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ εἰς τοὺς προστατεύσω...».

(Συνεχίζεται)

(69) Δίκη (70) Ὑποπρόξενος.

20

Η ΑΡΤΑ ΕΙΣ ΤΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ

1697-1787*

Κ. Δ. ΜΕΡΤΖΟΥ Α.Μ. ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

«Τὰ κάμνω αὐτὰ ἀπὸ ζήλον πίστεως, ζή-
λον τιμῆς, ζήλον πρὸς τὸ ὄξωμά μου καὶ ζή-
λον χριστιανικῆς ἐλεημοσύνης... Τὴν ἐπιστο-
λὴν τῆς Ὑμετ. ἔξοχ. πρὸς τὸν Σουλεμάν πα-
σᾶν τὴν διαβίβασα εἰς τὰ Γιάννινα μὲ εἰδικὸν
ταχυδρόμον.....».

Ἀρτὰ 14 Φεβρουαρίου, 1761. Ὁ ἀν-

υποπρόξενος γράφει:

«.....ἐνεφανίσθη εἰς τὸ Προξενεῖον τοῦτο κάποιος Ἀθηνῆσιος Γαλανὸς καὶ εἶπεν
ρὸ τεσσάρων ἐτῶν περίπου, ὡς ὑπενοικιστὴς τοῦ Ἰχθυοτροφείου Βουλχαριά,
ἐνοικιάσει τοῦτο εἰς τὸν Ζαφείρην Μοῦλλον κάτοικον Ἀμαξιτίου καὶ ὅτι τῷ ἑ-
χρεώστης δι' ὑπόλοιπον ἀπὸ ἑξ ἑξήκιντα καὶ ζητεῖ ἀπὸ τὴν δικαιοσύνην τῆς Ὑ-
Ἐξοχότητος νὰ ἐποχρεώσῃ τὸν Ζαφείρην νὰ τοῦ τὰ δώσῃ. Ὁ ἐν λόγῳ Ἀθανάσι-
οῦς εἶναι τώρα Μουζακερὲς τοῦ Σουλεμάν πασᾶ. Ὁ πασᾶς οὗτος ἐτοιμάζει χι-
καὶ πλέον ἄνδρας ἵνα τοὺς στείλῃ εἰς τὸ Ξηρόμερον κατὰ τῶν ἑξ ἀγάδων ἐκ τοῦ
Πρωτοῦ καὶ Τρίτου καὶ ἦσαν περὶ τοὺς 700.....».

Ἀρτὰ 4 Μαρτίου 1761. Ὁ ὑποπρόξενος πρὸς Λούνα γράφει:

«...ὁ Μουσταφᾶ Ἀγῆς υἱὸς τοῦ Ρεσούλ Ἀγᾶ ποῦ εἶναι φασούραρχος ἐδῶ, στὸ
πρῶτο, ἔκαμιν αἰτήσιν εἰς τὸν Σουλεμάν πασᾶν ὅτι ἔχει γαίαν εἰς τὸ Κόκκινο, τὰς

Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου.

ὁποίας ἐκαλλιέργησαν οἱ κάτωθι Βενετοὶ ἐλήκοι: Νικόλας καὶ ἀδελφὸς τοῦ Κατοινέ-
λης, Ξενδομάρκος, Βαλεντῆς, Ἀργύρης καὶ Ἀῆμιος ἐκ Βονίτης καὶ ἕως τῶρα δὲν τοῦ
ἔδωκαν τίποτε. Παρακαλεῖται ἡ Ὑμετέρα ἐξοχότης νὰ τοὺς ἐξαναγκάσῃ νὰ πληρώσουν
τὰ ὀφειλόμενα, ὅπως ἔμειναν σύμφωνα τοῦ παρελθόντος Αὐγούστου μὲ τὸν ἴδιον Μου-
σταφᾶν Ἀγᾶν ἥτοι δύο τεκέκια διὰ κάθε ζευγάρι θώδια. Ὁ Σουλεμὴν πασᾶς μὲ πα-
ρήγγειλε νὰ γράψω εἰς τὴν Ὑμετ. Ἐξοχότητα ἵνα φροντίσῃ ὥστε νὰ δικαιωθῇ ὁ αἰ-
τῶν Μουσταφᾶ Ἀγᾶς...».

Ἄρτα 3 Ἀπριλίου 1761. «... μόλις ἔλαβα τὴν ἐπιστολὴν τῆς Ὑμετ. Ἐξο-
χότητος διὰ τὸν Σουλεμὴν πασᾶν, ἐφρόντισα ἀμέσως νὰ τὴν διαβιβάσω μὲ εἰδικὸν τα-
χυδρομὸν εἰς τὰ χεῖρα τοῦ ἵνα λάβω καὶ ἀπάντησιν. Τὴν ἔστειλα εἰς τὸν δόκτορα Κασ-
σούτι ποὺ εἶναι γιατρὸς τοῦ πασᾶ καὶ φίλος μου. Σήμερα ἔλαβα τὴν ἀπάντησιν τοῦ
Πασᾶ τὴν ὁποίαν καὶ ὑποβάλλω σσημημένως. Τοὺς τρεῖς Τοῦρκους τοὺς ὑποίους ἡ
φῆκεν ἐν ζωῇ ὁ Μπουλούκχιασης Ἀρτῆς, ἐνῶ ἄλλους ἐφόνευσεν, μόλις τοὺς ἐτήγαν
ζωντανούς εἰς τὸν Σουλεμὴν, καὶ ἡμεῖς ἐφτασαν ἐκεῖ, διέταξεν ὁ πασᾶς τὴν ἀποκεφαλι-
οῦν των. Εἰς μάτην προσέφερον 1500 τεκέκια ἵνα τοὺς χαρισθῇ ἡ ζωὴ. Πολλοὶ εἰδὴ
εἰς κυκλοφοροῦν, ἀλλὰ δὲν εἶναι πιστεντὰ καὶ δὲν τὰς ἀναφέρω, ἐπιφυλασσόμενος νὰ
τὰς ἐκθέσω προφορικῶς εἰς τὴν Ὑμετέραν Ἐξοχότητα...».

Ἄρτα 30 Ἰουνίου 1761. Ὁ αὐτὸς ντὲ Λούνα γράφει:
«... τὰς τιμίας ἐπιστολάς τῆς Ὑμετέρας ἐξοχότητος διὰ τὸν Σουλεμὴν πασᾶν τῶν
Γιαννίνων θὰ τὰς ἐπιδώσω ὁ ἴδιος εἰς χεῖράς του μεταβαίνων ἐκεῖ αὐτὸν. Δὲν ὑπά-
ρει τίποτε τὸ νεώτερον ἐνταῦθα...».

Ἄρτα 29 Ἰουλίου 1761. Ὁ αὐτὸς ὑποπρόξενος γράφει:
«... ἡ τιμία τῆς Υ.Ε. ἀπὸ 13 τρέχοντος μοὶ περιήλθε στὰ Γιάννινα τὴν 28ην μα-
τί μὲ τὴν πρὸς τὸν Σουλεμὴν πασᾶν καὶ ἑτέραν πρὸς τὸν Βοεβόδαν. Μόλις ἀνέγνωσα
τὸ περιεχόμενον, ἐπῆγα ἀμέσως εἰς τὸν Σουλεμὴν καὶ τῷ ἐνεχείρισα τὴν ἐπιστολὴν
τῆς Ὑμετ. Ἐξοχότητος καὶ ἡμεῖς τὴν ἀνέγνωσαν, μοῦ εἶπε νὰ ἐπιστρέψω τὴν ἐπομένην
πρωτὴν καὶ πράγματι μετέβην καὶ ἵστερα ἀπὸ τὰς συνήθεις φιλοφρονήσεις μοῦ εἶπεν
αὐτολεξεῖ: «ἐκίνο ἡ βασιλικὴ μερὶ καὶ δὲ χάνετε» (1). Ἐγὼ τῷ ἀπήντησα λέγοντας
ὅτι ἀκριβὲς εἶναι ἐκείνος ποὺ θέλει νὰ χάσῃ τὸ βασιλικὸ μερὶ καὶ αὐτὸς τότε ἀνταπῆ-
ντησεν: θὰ γράψω ἐγὼ τὴν ἀπάντησιν «μὰ τὸ βασιλικὸ μερὶ δὲν χάνετε». Ἐγὼ κατὸ
πιν εἶπα ὅτι ἐκεῖνο τὸ ἔργον ποὺ κατασκευάζεται εἰς τὴν ἐκβολὴν τοῦ ποταμοῦ Λού-
ρου δὲν εἶναι κατὰ πρῶτον νὰ γίγῃ ὑπὸ τὴν διοίκησιν του καὶ ὅτι καὶ ἄλλες φορὲς
εἰχόν ἀργίσει κατὰ τὴν κάμουν, ἀλλ' ὁ τότε βοεβόδας τῆς Ἀρτῆς Ἀρδουλά ἀγᾶς καὶ
βραδύτερον ἄλλος Ἀρδουλάς, ἐπῆγαν ἐπὶ τόπου, παρυσίε καὶ ἡμεῖς, καὶ εἶδαν τὴν
σκανδαλώδη διαγωγὴν ἐκείνων ποὺ ἠθέλαν νὰ κάμουν ἐκεῖ νέον ἰχθυοτροφεῖον καὶ
ἀμέσως εἰχον δώσει διαταγὴν νὰ βγάλουν μερικοὺς πασσάλους ποὺ εἶχαν ἐμπῆξει καὶ
εἶμαι βέβαιος, τοῦ εἶπα, ὅτι καὶ Ὑμεῖς θὰ δώσητε τὰς ἰδίας διαταγὰς, δεδομένης τῆς
καλῆς καὶ εὐλικρινοῦς φιλίας ποὺ ἔχουν οἱ δύο ἐκλαμπρότατοι Αὐθένται μας. Μοὶ ἡ
πήντησεν ὅτι θὰ γράψῃ ὁ ἴδιος καὶ μὲ μετεχειρίσθῃ μὲ εὐγένειαν. Τέλος ἀνεχώρησα
ἀπὸ τὰ Γιάννινα καὶ ἦλθα ἐδῶ ὅπου. θὰ μοῦ στείλῃ, ὡς μοῦ εἶπε, τὴν ἀπάντησιν διὰ
τὴν Ὑμετ. Ἐξοχότητα. Τὴν αὐτὴν ἀπάντησιν μοῦ ἔδωκε καὶ ὁ βοεβόδας...».

Ἄρτα 4 Αὐγούστου 1761. Ὁ ἴδιος ὑποπρόξενος πρὸς τὸν Ἐκτικτονι:
«... ὕστερα ἀπὸ πολλοὺς δρόμους ποὺ ἔκαμα ἐπᾶνω, καίτω εἰς τὸ σπῆτι τοῦ
Βοεβόδα, ἀπειράσις τέλος αὐτοῦ νὰ κάμῃ τὴν ἀπάντησιν εἰς τὴν τιμίαν ἐπιστολὴν τῆς
Ὑ.Ε. τὴν ὁποίαν ἔλαβον καὶ ὑποβάλλω ἐγκλείστως. Ἀπὸ τὸν Σουλεμὴν πασᾶν μέχρι
στιγμῆς δὲν ἔλαβον ἀπάντησιν εἰς τὴν ἐπιστολὴν τῆς Υ.Ε. ποὺ τὴν ἐνεχείρισα ὁ ἴδιος
εἰς τὸν πασᾶν, ὅπως εἶχα τὴν τιμὴν νὰ πληροῦ ορήσω προηγουμένως τὴν Υ.Ε. Ἠ ἱ-
δέα τοῦ Σουλεμὴν πασᾶ καὶ τοῦ Βοεβόδα του, εἶναι νὰ ἀναγκασθοῦν οἱ Πρεβεζάνοι.

1) Ὁ ὑποπρόξενος τὰς γράφει ἑλληνιστὶ τὰς λέξεις αὐτὰς.

να ἐνοικιάσουν τὰ Ἴχθυοτροφεία. Φαίνεται λοιπὸν καθαρὰ καὶ τὸ ἐπιβεβαιώνουν καὶ οἱ πρόκριτοι Ἕλληνες τῆς Ἀρχῆς ὅτι ὁ σκοπὸς τοῦ φροῦγματος τοῦ κáινουν εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Λούρου, εἶναι νὰ ἐξαναγκάσουν τοὺς Πρεβεζάνους νὰ ἐνοικιάσουν τὰ Ἴχθυοτροφεία καὶ παρυσιαῖζον ὡς ἀπειλὴν τὸ ἔργον τοῦ κáινουν εἰς τὰς ἐκβολὰς. Ἦναι πολλὰ χρόνια ποὺ ἤρχισαν οἱ Πρεβεζάνοι νὰ ἐνοικιάζουν τὰ Ἴχθυοτροφεία τῶν Ὀθωμανῶν. Ὑστερα πυρρυσιασθήσαν ἀνταγωνιστοὶ ἄλλοι Πρεβεζάνοι καὶ εἰς μίαν ἡμοσφαισίαν τὰ ἐφύθασαν 300 τέκνιά τῆς οἰκίας, ἐνῶ πρὸ πέντε ἐτῶν τὰ εἶχαν πάρει μὲν 180 καὶ ἦσαν τότε ἐνοικιασταὶ ὁ Πάνος Τουρλαμπῆς καὶ ὁ Γεώργιος Τζόγκας καὶ ἀντιβόλαιον τούτων εὑρίσκειται κατεσχημένον εἰς τὴν Γραμματεῖαν τοῦ Ὑποπροξένου....»

Πρέβεζα 1 Σεπτεμβρ. 1761. Ὁ Ἐπιθεωρητὴς Ἰωάννης Πατρίκος γράφει πρὸς τὸν Ἐκτακτὸν Λευκάδος:

«.... ὁ ἀρματολὸς Μπουλούκμπασης τῆς Ἀρχῆς Μάλλιος γράφει εἰς τὴν Ἐπιθεώρησιν ταύτην, ὅτι ὁ κακοποιὸς Καραβέλλος μετὰ ἄλλους ὁπαδοὺς του, ἐλήφθην ἀκλιβούς Ὀθωμανοὺς ὑπὸ τὸν Μπουλούκμπασιν ζητεῖ νὰ συλλάβωμεν τοὺς συγγενεῖς τῶν κακοποιῶν, ὅπως τοὺς ἐμφανίζει εἰς μίαν κατάστασιν τοῦ συνωπλεύμενου. Ἀλλὰ ἐν ἡλικίᾳ ἃν ὑπάρχουν ἐδῶ συγγενεῖς τοῦ Καραβέλλου. Ἦτο ἐδῶ ἡ γυναῖκα του, ἀλλ' ἐν ἐκδιωχθῇ μετὰ μετὰ ἄλλους λεβέντες τῶν Καπεταναρέων Γρηγοῖρα, Σταθιᾶ, Μπουκουβῆ καὶ Καρακίτσου, κατόπιν διαταγῆς τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος....».

Πρέβεζα 15 Σεπτεμβρ. 1761. ὁ ἴδιος πατρίκος γράφει:

«.... ὁ Μπουλούκμπασης Μάλλιος, ὁ ὁποῖος εἶχε πηγαίνει νὰ συναντήσῃ τὸν Μπεϊμπην τῆς Ρούμελης, ἐπέστρεψε τὶς περυσμένες μετὰ μετὰ τὸν υἱὸν τοῦ πατρὸς Μοῦν Κάπα καὶ διωρίσθη ἀπὸ τὸν Μπεϊλέρημπην Γενικὸς Ἐπιθεωρητὴς τῶν γειτονικῶν Ὀθωμανικῶν Ἐπαρχιῶν καὶ ἔλαβε τὴν ἐντολὴν νὰ ἐξοντώσῃ τοὺς κακοποιούς. ὁ μετὰ 500 ἀνδρῶν ὑπὸ τῆς διαταγῆς του ἐκτύπησε διαφόρους κλέφτες καὶ ἀρματολούς. Ἕλληνας εἰς τὰ βουνὰ τοῦ Βελεντζικίου καὶ ὕστερα κατέβηκαν εἰς τὸν Βάλτον, εἰς τὴν Ἀρτιαν εὑρίσκονται πολλοὶ Μπουλούκμπασῆδες καὶ τέλος ἐν ἀπόσπασμα ὁ τοῦρκων τοῦ Σώματος Μάλλιου καὶ Μοῦνσο Κάπα κατέλαβον τὴν διάβασιν τοῦ ποταμοῦ καὶ Φλάμπουρα. Αἱ κινήσεις αὗται δημιουργοῦν ἐπικίνδυνον τὴν κατὰ τὴν εἰς τὰ Ἀθηνοῦσα σύνορα καὶ ἂν τοὺς καταδιώξουν καὶ τοὺς στενοχωρήσουν κακοποιούς Ἕλληνας καὶ θελήσουν νὰ διασωθῶν παρὰβιάζοντες τὰ σύνορα, τότε εὑρεθῶμεν πρὸ σοβαρῶν κινδύνων.... λαμβάνω τὰ κατάλληλα μέτρα...»

Πρέβεζα Σεπτέμβριος 1761. Ὁ ἴδιος πατρίκος δίδει σημειώσεις τῶν συγγενῶν ἔχοντων ἀπὸ τὴν Πρέβεζαν καὶ τώρα εὑρίσκονται μετὰ τοὺς ἀρματολούς τοὺς ἀπελαττομένους ἐντεῦθεν: Καρακίτσον, Μπουκουβῆ καὶ Σταθιᾶν:

Τοῦ Σπύρου Πόλκα ὁ ἀδελφὸς εἶναι μετὰ τὸν Καρακίτσον

» Ἀποστόλη Καλογερά »

» Δήμου Σόλκα ὁ υἱὸς »

» Παναγ. Μπαρμπαντινὴν ὁ ἀδελφὸς εἶναι μετὰ τὸν Σταθιᾶν

» Γεώργιον Κρούσκου δύο υἱοὶ εἶναι μετὰ τὸν Μπουκουβῆ καὶ

τῆς Κολιακοβίτενας ὁ υἱὸς εἶναι μετὰ τὸν Μπουκουβῆ καὶ

ὁ γέγονος Γεωργέλης εἶναι ταχυδρόμος τοῦ ληστοῦ Καραβέλλου.

Ἀρτια 10 Ὀκτωβρίου 1761. Ὁ ἴδιος πρὸς τὸν Ἐκτακτὸν Ἀγ. Μαύρα:

«.... ἐπὶ τέλους μετὰ τὰς νέας διαπραγματεύσεις τὰς διεξαχθείσας κατόπιν τῶν ὁδηγῶν τῆς ὕμης. Ἐξοχότητος καὶ μετὰ καταβολὴν 20 τέκνιων διὰ λογαριασμὸν τοῦ Λητοῦ εἰς τὸν Βοεβόδαν, γενομένην παρὰ τοῦ ἀπεσταλμένου τῆς Ὑ. Ε. καὶ μετὰ τὴν ἰσχυρὰν παρὰ τῶν Πρεβεζάνων τῶν Ἰχθυοτροφείων Μάζωμα καὶ Γρίππο—πρὸς ἐξομολογήσασθαι πρὸς τοῦτο παρὰ τῆς Ὑ. Ε. ἀπεφάσισαν καὶ ὁ Βοεβόδας καὶ ὁ ἀνώτερος ἀντιβόλαιον Πασᾶς, νὰ προσδοκῶν εἰς τὴν ὁλοσχερῇ κατεδάφισιν τοῦ νέου Ἰχθυοτροφείου τοῦ ὁποῖον εἶχον ἀνεγείρει παρὰπλεῖρος τῶν συνόρων τῆς Πρεβέζης εἰς τὰς ἐκ-

βολάς τοῦ ποταμοῦ Λούρου. Τὸ νέον τοῦτο ὄρι κατεδάμειν Ἰχθυοτροφεῖον θὰ
ἠμλοδιζέ· τελείως τὸ φῶμα τοῦ γελτοῦ εἰς τοὺς ἡμετέρους θαλάσσους. Καὶ ἔνα δοθῇ
μεγαλύνειν φαισημότης εἰς τὸ χαλῶμα τοῦ Ἰχθυοτροφεῖου, ὃ Αἰοικητὴς ἔστειλεν
ἀνθρώπους τῆς Ἀδῆς του μαζὺ μὲ τοὺς φαρμάκους καὶ ἠρέλῃαν νὰ εἶμαι καὶ ἐνὶ παρών.
Μετῆβηνεν ὅλοι μὲ τα πλοῖα τοῦ Λημοῦ ποῦ ἀπεστάλησαν ἐλπίδες ἐκ Περσέως.
ἔνα ἐπὶ ῥαχὶ ἀσφάλεια καὶ εἰς τὴν περὶ ἴσασιν καὶ εἰς τὴν εἰσοδογὴν, καὶ οὕτως, ὅπου
τὰ ἔργατά μου, συνετελεσθῇ ἡ κατεδάμις τοῦ κρημένου Ἰχθυοτροφεῖου...».

Ἔρτα 14 Δεκεμβρίου 1701. Ὁ αὐτός Ντιέ Λούνα γράφει:

«... Τὰ νεώτερα εἶναι ὅτι ἴσας Μουζοῦ Κάπα διορίσθη παρὰ τοῦ Μπελέρημης
τῆς Ραῖμελης, τῇ συγκαταθέσει καὶ τῆς Ὑψηλῆς Πέλης, φῶμας ὅλων τῶν γεωγραφικῶν
(ὁθωμανικῶν) παρχικῶν, ὅτι ἐδημοκρατίσθησαν ἔδω τὰ ἔργατά τοῦ διορισμοῦ καὶ εἰς
τὴν Ἀρτιαν, ἀλλὰ, ἴσας, εἰς οἱ διορεῖται Αἰοικητὰ τῶν ἐπαρχικῶν δὲν ἔλαβον νὰ
τον ἀναγνωρίσουν. Λέγουσιν εἰς τὴν εἰς τὸ ἐξορῆμα ἠμλοφεί νὰ ἔλθῃ ἄλλος Αἰοικη-
τῆς ἀντὶ τοῦ σημερινοῦ καὶ ὅτι ὁ ἐρχόμενος δυσχερῶς εἰς τοὺς Ἕλληνας Προκαρτίους
τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης...».

Ἔρτα 20 Δεκεμβρίου 1761. Ὁ ἴδιος Ντιέ Λούνα γράφει:

«... καλῶς ποιεῖν ἡμῶν ὅτι εἰς τὴν Ἀρτιαν καὶ εἰς τὸ ἐξορῆμα ἠμλοφεί
ἡ πανώλης εἰς πολλὰς πόλεις καὶ εἰς οὐκ ὅλα χωριά... ὅτι ὁ ἡγεμὼν Βενετὸς Ἰχθυο-
τῶν καθήμενός, πηγαίνων ἄποστα στα Γιάννινα, κέρουν τὰ ἐργατά των, ἐπιστρέ-
φουν πάλιν εἰς τὴν Ἀρτιαν καὶ ἀναχωροῦν, ἀλλὰ εἰς τὸ Ἰχθυοτροφεῖον δὲν παρουσιάζονται...
(ἀκολουθοῦν τὰ συνήθη παράπονα τοῦ ὑποπρόξενου).

Ἔρτα 6 Ἰαννουαρίου 1762. Ὁ αὐτός ὑποπρόξενος γράφει:

«... ἡ νόσος τῆς πανώλης ἐξεδηλώθη εἰς ἕνα σπῆτι στὰ Γιάννινα, ὅπως ἔγραψαν διὰ
φορὰ ἐκεῖθεν εἰς τοὺς ἔδω ἀνταποκριτὰς των.

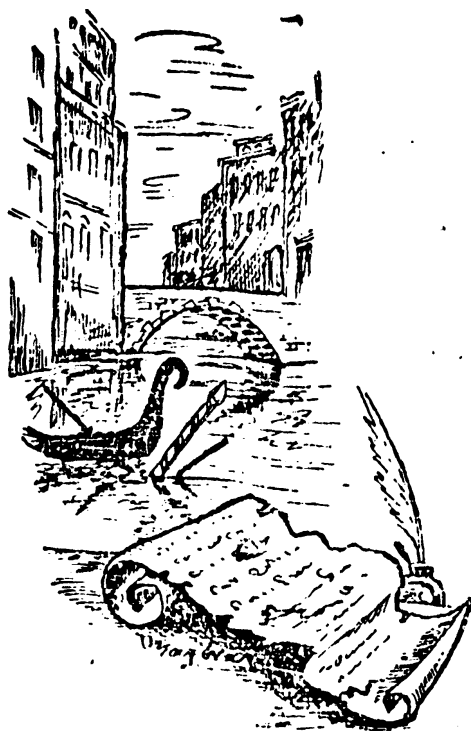
... μία Σουλταῖνα τοῦ Μεγάλου Ἀδελφικοῦ ἀπέκτησαν ἄρσεν, ἀναμένεται ἐπιβεβαι-
ωσις καὶ τῇ ἐρχομῇ καὶ στὰ Γιάννινα μεγάλες γιορτές, καθὼς καὶ εἰς τὰ ἄλλα μέρη
τῆς ἐπαρχίας...».

20 Ἰαννουαρίου 1762. Ἔρτα. Ὁ ὑποπρόξενος Ντιέ Λούνα γράφει:

«... ἐξεδηλώθησαν ἀποστραφὲς διαταγαὶ τοῦ Σουλτανοῦ πρὸς ἀναγνωρίσασιν τὴν διὰ τοῦ
πρόσθεν ἀπὸς εἰς τὰ Γιάννινα, διὰ μέσου ἐπιστολῶν ἢ ἄλλως πῶς. Καὶ ὁ λόγος εἶναι διότι
τὴν ἡμετέραν ἐπὶ ἐπὶ ῥαχὶ μὲ, ἐκτάκτως ἐπαχθεῖς φορολογίαι, ἐπιβλήθησαν εἰς
τοὺς πληθυσμούς τούτους. Ἡ ἴδια φορολογία ἐπεβλήθη καὶ ἔδω εἰς τὴν Ἀρτιαν, ἀλλ'
ἔτι διὰ τὸ ὅτι πρὸς μὲ τα Γιάννινα, διότι ἡ πόλις αὕτη εἶναι πολὺ μικροτέρα πρὸς
τοῦσιν ὅπως τὸ 1,6 τῶν Γιαννικῶν ἀπὸ ἀπόψεως κατοικῶν... Μεγάλος πᾶσις γινώσκω
καὶ ἔδω καὶ στὰ Γιάννινα διὰ τὴν γέννησιν τοῦ ἄρσενος παρὰ τῇ Σουλταῖνᾳ... εἰς
τὴν Ροῖμελὴν ἡ νόσος εἶναι διαδεδομένη εἰς πολλὰς πόλεις καὶ χωριά ἥτοι Ἀρτιαν,
Τέφροστον καὶ Τρίγκαλα, ὅπουθεν κατεδόθη στὰ Γιάννινα, ἀλλὰ δὲν κέρουν προόγους...
ἴσως καὶ νὰ ἀποχρηστούσιν ἐλπίδες διὰ λόγους ποῦ ἀνέγραψα παλαιότερα. Ἐδῶ τὸν
χῶς δὲν ἠκούσθη τίποτε... Ὁ Βοεβόδας Μανκίφ Ἀγάς ἀπέθανε σήμερον...».

(Συνεχίζεται)

21

Η ΑΡΤΑ ΕΙΣ ΤΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ

1697-1787*

Κ. Δ. ΜΕΡΤΖΙΟΥ
Α. Μ. ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

* Αρτα 24 'Ιανουαρίου 1762 δ 'Ιδιος γράφει:

«...Ένας κάποιος Νικόλα Κουμενιώτης υπήκοος ὀθωμανὸς ἀπ' ἐδῶ, μὲ μερικοὺς ἀγάδες τούρκους ἐνεφανίσθησαν εἰς τὸ προξενεῖον καὶ εἶπον ὅτι ἐνοίκιασαν τὸ ἰχθυοτροφεῖον Ἀργίλο εἰς μερικοὺς ὑπηκόους Βενετοὺς ὀνομαζομένους: Δημουλά, Παπαδόπουλο, Γιάννη Μασούρα, Φραγκίσκο Πιτριέκιο, Χρήστο Κουνούρη, Γιώργο Ἀελιανή, Ἀντώνιο Μολωνά, οἱ ὅποιοι ἔμειναν χρεώσται δι' ἐν ὑπόλοιπον ἀπὸ ἄσπρα 3960, καλῆς μονέδας, δηλαδὴ καλὰ ἄσπρα. Οὗτοι ἀνεχώρησαν πρὸ καιροῦ ἐντεῦθεν καὶ πέρασαν εἰς τὴν Ἀγίαν Μαύραν ὅπου εἶναι τὰ σπίτια των ἵνα κάμουν τοὺς λογαριασμοὺς καὶ μοιράσουν τὰ κέρδη ἢ τὰς ζημίας καὶ ὅσπερ ὑπεσχέθησαν διὰ τὰ ἐπανήρχοντο ἵνα ἐξοφλήσουν τὸ χρέος. Ἐν τῷ μεταξὺ ἀφῆκαν ἐδῶ ὡς ὀκτὼ καὶ ἐγγυητὴν ἵνα ἐξ αὐτῶν, ἦτοι τὸν Δημουλὰν μέχρι τῆς ἐπανόδου των, ἀλλὰ μέχρι σήμερον δὲν ἐνεφανίσθησαν. Ὁ ἐν λόγῳ Δημουλιάς προτιθέμενος νὰ ἀναχωρήσῃ ἵνα συναντήσῃ τοὺς ἄλλους συντροφους καὶ μάθῃ τὰ καθέκαστα, προσέφεραν ἐγγυητὴν ἄλλον.

Τώρα ὁ Κουμενιώτης καὶ οἱ λοιποὶ τούτοις ἐκθέτοντες τὰ καθέκαστα, παρακαλοῦν τὴν Ὑμετέραν Ἐξοχότητα ἵνα τοὺς ἐξαναγκάσῃ ἢ Δικαιοσύνη τοὺς εἰρημένους ὀφειλτάς νὰ ἐξοφλήσουν τὰ χρέη, ἦτοι τὰ ἄσπρα 3960(74). Ἐπὶ πλέον ζητοῦν ἄλλες 20 πιάστρες διότι εἶχον μείνει σύμφωνοι νὰ τοὺς δώσουν ψάρια καὶ δὲν τὰ ἔλαβον. Ἀκόμη ὁ Νικολὸς Κουμενιώτης ζητεῖ ἀπὸ τὸν Ντελιάνην νὰ τοῦ δώσῃ ἄλλα 2000 ἄσπρα πὸν τοῦ τὰ ὀφείλει ἀπὸ πέρυσι, καθὼς νὰ πληρώσῃ ἄλλα δύο τρεκίνια ὁ Φρ. Πιτριέκιος τὰ ὅποια εἶχε λάβει ὡς δάνειον καὶ τέλος οἱ αἰτοῦντες θέλουν ἄλλες 20 πιάστρες διὰ τὸ ψάρεμα πὸν ἔκαμαν

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου.
74. 120 ἄσπρα εἶχεν ἡ πιάστρα.

οί αναφερθέντες εις τὴ Παλαματερὸ καὶ δι' ὅλα αὐτὰ εἶχεν ἐγγύησιν ὁ Δη-
μουλᾶς...».

Πρόβευα 26 Ἰανουαρίου 1762 ὁ Ἰωάννης Πατρέϊκος γράφει:

«...εἰς μίαν ἐπίσκεψιν ποῦ ἔκαμα εἰς τὰ ἐδῶ σπίτια, εὐρήκα κάποιον Ἀν-
δρέαν Μικρογιάννην, ὑπήκοον ὀθωμανόν, ὁ ὁποῖος ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἐπεδόθη
εἰς τὴν ληστείαν εἰς τὴν ὀθωμανικὴν γειτονικὴν ἐπικράτειαν. Ἦτο κατ' ἀρχὰς
μόνος του, ὕστερα ἐπῆγε μὲ τὸν Μπουκοβάλαν καὶ μὲ ἄλλους ἀρματωλοὺς καὶ
τελευταίως ἦτο μὲ τὸν καπετὰν Σεργιάννην, ἀρματωλὸν τῆς περιφερείας Λού-
ρου. Ἀλλ' ἐξεδιώχθη καὶ ἀπὸ τὸν Σεργιάννην καὶ δὲν ξεύρω πῶς εἰσεχώρησεν
εἰς τὴν Πρόβευαν. Τὸν συνέλαβα διὰ τῶν λεβεντάδων μου καὶ τὸν παρέδωσα εἰς
τὸν Ἐξοχότατον Προβλεπτὴν, ἵνα τὸν θέσῃ εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Ὑμετέρας
Ἐξοχότητος...».

Ἀρχεῖον τοῦ Βατλου. Φάκελλος ἀρ. 94

Κων)λῖς 2 Ἀπριλίου 1764 ὁ Ἐνετὸς Βάσιλος πρὸς τὸν Δόγην.

«...ὁ Μπεϊλέρμπεης τῆς Ρούμελης ἔστειλε τὴν περασμένην ἐβδομάδα εἰς
τὴν Ὑψηλὴν Πύλιν τὸ κεφάλι τοῦ Σουλεμὰν Πασᾶ τῶν Γιαννίνων, τὸ ὁποῖον
ἀπὸ πολὺν καιρὸν ὁ Σουλτᾶνος ἐπερίμενε, διότι ὁ Σουλεμὰν εἶχε διαπράξει πολ-
λὰ ἐγκλήματα εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη. Τὸ κεφάλι τὴν ἐπομένην ἐξετέθη μεταξὺ τῶν
δύο πυλῶν τοῦ Σεραγιῦ μὲ μίαν πινακίδα εἰς τὴν ὁποίαν ἦσαν γοιμημένα τὰ
παρ' αὐτοῦ διαπραχθέντα κακουργήματα. Ὅπως θὰ εἶναι γνωστὸν ὑποθέτω εἰς
τάς Ὑμετ. Ἐξοχότητας, διὰ τὴν σύλληψιν τοῦ Σουλεμὰν ἐβοήθησε πολὺ ὁ κου-
νιάδος του Μεχμέτ Πασᾶς καὶ εἰς ἀνταμοιβὴν τῶν ὑπηρεσιῶν του ὁ Σουλτᾶνος
τὸν διώρισε πασᾶν τῶν Γιαννίνων, εἰς δὲ τὸν κομίσαντα τὴν κεφαλὴν τοῦ
Σουλεμὰν ἐδώρησε 10 πουνγιά. Τώρα ὁ Μέγας Αὐθέντης ἔστειλε στὰ Γιάννινα
τὸν Γιαννοῦν Ἀγᾶν εὐνοοούμενόν του ἵνα περισυλλέξῃ τὰ εἶδη καὶ τὰ χρήματα
τοῦ ἀποκεφαλισθέντος πασᾶ...».

Δέσμη 1010 ὁ Γεν. Προβλεπτὴς γράφει εἰς τὸν Δόγην:

17 Δεκεμβρίου 1764 «...παρὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον καθ' ἣν ἡλπίζετο
δι θὰ ἔπαυεν ἡ ἐπιδημία, ἐν τούτοις ἐξακολουθεῖ καὶ εἰς τὰ Γιάννινα καὶ εἰς
τὴν Ἀρταν, ὅπου ἀπέθανον περὶ τοὺς τριακοσίους. Καὶ ἐπειδὴ πολλοὶ κάτοι-
κοι ἐγκατέλειψαν τὴν πόλιν καὶ κατέφυγαν εἰς τὴν ἐξοχὴν, μετέδωσαν τὸ μι-
κρόβιον τῆς ἀσθενείας εἰς πολλὰ χωριά, ἀλλὰ δὲν ἐγνώσθη ἂν σημειώθησαν θά-
νατοι ἐκεῖ καὶ πόσοι...».

Δέσμη 1011

20 Ἀπριλίου 1765 ὁ Γεν. Προβλεπτὴς πρὸς τὸν Δόγην.

«...Δὲν ὑπέστη καμμίαν μείωσιν ἡ ἐπιδημία τῆς πανώλους εἰς Ἀρταν καὶ
ἐνεφανίσθη καὶ πάλιν εἰς τὰ Γιάννινα...».

5 Μαΐου 1765. Κέρκυρα. Ὁ ἴδιος γράφει:

Ἐκδηλωθείσης τῆς πανώλους εἰς τὴν Ἀρταν καὶ τὰ Γιάννινα, ἤρξατο
τὰς προφυλάξεις εἰς τὴν νῆσον ταύτην ὡς πρὸς τὸ ἐμπόριον μὲ τὴν ἀπέναντι
ἐνδοχώραν καὶ οὕτω δὲν πηγαίνουν πλέον αἱ βάρκες μὲ ἐμπορεύματα εἰς τὸ
σκάλωμα «λάσπη», τοῦ ὁποῦ τοῦ τελωνείου εἶναι φέουδον τοῦ πασᾶ τῶν Γιαν-

νίνων και είναι ανοικιασμένον από τον τούρκον Κόκαν πρόκριτον του Δελβίνου... Η ασθένεια στα Γιάννινα και την Άρτιαν υφίσταται διακυμάνσεις. Είς την Άρτιαν είναι αρκετά ημέραι που δεν ευημειώθη θάνατός τις...».

29 Μαΐου 1765 ο ίδιος γράφει:

«...είς την Άρτιαν η νόσος σημειώνει έντασιν, ενώ εις τα Γιάννινα φαίνεται ότι αρχίζει να υποχωρή...».

16 Ιουλίου 1765 ο ίδιος γράφει:

«...Βαίνει προς ολοσχερή εξάλειψιν η επιδημία εις την Άρτιαν και η υποχώρησις του κακού προσιωνίζει ότι θα εξαφανισθή γρήγορα. Αυτό εκλιπαρούν οι κάτοικοι από την θείαν εύπλαχνίαν...».

25 Οκτωβρίου 1765 ο ίδιος γράφει:

«...αναπνέει επί τέλους η επαρχία από τον έπαπειληθέντα κίνδυνον της επιδημίας. Την έπροφύλαξεν η θεία πρόνοια... έπαισε τελείως το κακόν εις την Άρτιαν...».

Δέσμη 1012

Κέρκυρα 18 Οκτωβρίου 1766 (ν. ή.). Ο Γεν. Προβλεπτής κατά θάλασσαν προς τον Δόγην:

«...άναφορικώς με οικογενείας τούρκων υπηκόων καταφυγούσας εις Βόνιτσαν και Πρέβεζαν, μου ήλθε έγγραφον του Πασά των Γιαννίνων, με συνημιμένον φερμάνι, ως και άλλο του Βοεβόδα της Άρτις, ο οποίος απέστειλε εις Πρέβεζαν ειδικόν άνθρωπόν του, τον Μουσταφά Άγάν, ίνα τους παραλάβη. Έδωκα διαταγήν ίνα τους παραδώσουν και ούτω λάβη πέρας η ένοχλητική αυτή υπόθεσις...».

Ίδου η έπιστολή του Μεχμέτ Πασά των Γιαννίνων:

«...άφου υποβάλλω τον φιλικόν μου χαιρετισμόν, κάμνω γνωστόν ότι μέγα μέρος των κατοίκων της Άρτις, εγκαταλείπουν την πατρίδα των και καταφεύγουν και εγκαθίστανται εις Πρέβεζαν, Βόνιτσαν, Άγίαν Μαύραν και με αυτό προξενούν μεγάλην ζημίαν εις τα έσοδα του Μεγ. Αύθέντου. Λι' αυτό ο Μονάρχης εξέδωκε το μεγαλοπρεπές φερμάνι. Παρακαλείσθε δθεν να διαταχτε ίνα επιστρέψουν εις τα σπίτια των οι υπήκοοι του Μεγάλου Αύθέντου σύμφωνα με τας διατάξεις των ιερών συνθηκών. Ούτω θα αύξηθῇ η άναμεταξύ μας φιλία...».

Και ο Βοεβόδας Σουλεμάν Άγας ζητεί τα ίδια και δίνει σημειώσιν των προσώπων που θέλει να γυρίσουν: Γιαννάκη υιός του Τζιοβάρα, Κακριούτσου και Καρακίτσο (κλέφτες και κακοποιοί, σκοτώνουν, και πέρνουν σκλάβους τους υπηκόους του Μεγ. Αύθέντου. Αυτών των κακοποιών εύρίσκονται αυτού και αι οικογένειαι ήτοι μητέρες, γυναίκες, άδελφοί και συγγενείς. Να τους παραδώσουν εις τους άπεσταλμένους του, ήτοι τον Μουσταφά Άγάν και τους δημογέροντας Άρτις Άνδρέαν Μπάνην και Νικόλα Καταμύρη...».

Πρέβεζα 26 7βρίου 1766 (π. ή.)

Διαταγή δια τας οικογενείας και ανθρώπους της περιοχής Άρτις που εύρίσκονται εις Άγίαν Μαύραν, Πρέβεζαν και Βόνιτσαν, ίνα παραδοθούν εις τον Μουσταφά Άγάν, τον οποίον απέστειλεν ο ένδοξος Βοεβόδας της Άρτις Σουλεμάν Άγας εις τον Έκτακτον Προβλεπτήν Αντώνιον Πισούλη, μαζί με το βασιλικό φερμάνι και είναι ούτοι: Γεώργιο Σιασινός, Γιάννη Σιασινός, Νίκτος Φώτος, Μάνο Βαρσάλη, Γιάννης Νικολάου, Πάνο Λαϊνάς, Πάνος Καζαντζής, Κώστα Πάλα Καραγιάννη. Οικογένειαι των κλεφτών υπηκόων τούρκων: Κώ-

στα Σωκύλη, Χρήστου Ράφτη, ή μητέρα του Κουκουρέντζα, ή μητέρα του Μεντζακιά(;), ο υιός του Λιγκούρη, ο εξαδελφος του Καρκαήση.

Σύμφωνα με την διαταγήν του ενδόξου κυρίου μου Σουλεμάν 'Αγῶ Βοεβόδα της 'Αρτης, έλαβα εγώ ο Μουσταφῶ 'Αγῶς, κατόπιν εντολῆς του 'Εκτάκτου Προβλεπτοῦ της 'Αγίας Μαύρας πρὸς τὸν Προβλεπτήν της Προβέξης, τὰς ἄνω ἀναφερθείσας οικογενείας, ὑπηκόους τοῦ Μ. Αὐθέντου καθὼς καὶ τοὺς ἄνδρας τοὺς ἄνω, ἵνα τοὺς μεταφέρω ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ εἰρημένου Κυρίου μου πρὸς τὸν 'Εξοχώτατον Στρατηγὸν καὶ ἔτσι βεβαιώνω με τὴν σφραγίδα μου καὶ τὴν ὑπογραφήν μου, παρόντων καὶ τῶν δύο μαρτύρων ποὺ εἶναι σύντροφοί μου. Πρέβεζα 27 7βρίου 1766, 'Ανδρέας Μπάνης μαρτυρῶ, Νικόλας Κατερίνης, μαρτυρῶ.

Κέρκυρα 8 Νοεμβρίου 1766 ὁ Γεν. κατὰ θάλασσαν Προβλεπτής 'Αντ. Προσύλη γράφει εἰς τὸν Δόγην:

«...καὶ νέα ἐξεδηλώθησαν κρούσματα πανώλους εἰς 'Αρταν κατὰ τὰς παρελθούσας ἡμέρας. Ὅμοίως φαίνεται ὅτι ἐπιπολάζει καὶ εἰς τὰ Γιάννινα. Αἱ εἰδήσεις αὗται με ὥθησαν ἵνα λάβω τὰ κατάλληλα μέτρα ὥπως προφυλαχθοῦν αἱ ἐπαρχίαι τῆς 'Υμ. Γαληνότητος ἀπὸ τὸν κίνδυνον τῆς ἐπιδημίας καὶ τὰ μέτρα εἶναι νὰ διακοπῇ προσωρινῶς ἡ ἐμπορικὴ ἐπικοινωνία καὶ διὰ ξηρῶς καὶ διὰ θαλάσσης. Γράφει ὁ ἐν 'Αρτῇ ὑποπρόξενος ὅτι προσεβλήθησαν τρία ἄτομα ἐκεῖ καὶ ἄλλο ἓνα εἰς τὰ προάστεια. Προσθέτει ὁ ἴδιος καὶ οἱ κάτοικοι δοκιμασθέντες ἀπὸ τὴν πέρουσι ἐνσκήψασαν ἐπιδημίαν, ἔλαβον τώρα αὐστηρὰ μέτρα καὶ ἐχώρισαν τοὺς προσβληθέντας καὶ τοὺς ἀλιμνώνουσιν ἔξω τῆς πόλεως. Οὕτως ἐλπίζεται ὅτι δὲν θὰ ἐξαπλωθῇ τὸ κακὸν... Τὸ περασμένο καλοκαίρι ἔφυγε ἀπὸ τὴν 'Αρτιαν ἡ σύζυγος ἐνὸς ἱερέως, ὁπωριανοῦ υἱοῦ, ἀκολουθήσασα ἓνα λεβέντην τοῦ ἀρματολῶ Γρίβα, ἀποῦ ἐπῆρε μαζὺ τῆς μερικῆς ἀργυρᾶ σκευῆς καὶ ἐνδύματα ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ συζύγου. Κατέφυγε βραδύτερον εἰς Πρέβεζαν καὶ ἡ παρουσία τῆς ἐκεῖ γνωστῆς ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὸν Μουσελίμην τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης νὰ γράψῃ εἰς τὸν 'Εκτ. Προβλεπτήν καὶ νὰ ζητήσῃ τὴν σύλληψιν αὐτῆς, τὴν ἀνεύρεσιν τῶν ἀρπαγέντων εἰδῶν καὶ τὴν παράδοσιν εἰς τὸν σύζυγον. 'Απέστειλε δὲ ὁ Μουσελίμης ἓνα τοῦρκον πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, συνοδευόμενον ἀπὸ τὸν ἱερέα. Ἢ ἐν λόγῳ διαφυγούσα ἀνευρέθη καὶ παρεδόθη εἰς τοὺς δύο αὐτοὺς. Πλὴν ὁ Προβλεπτής ἐδαπάνησε διὰ τὴν διατροφήν των ἐπὶ τινὰς ἡμέρας πέντε τρεκίνια καὶ ζητεῖ νὰ τῷ ἀναγνωρισθῇ ἡ δαπάνη».

27 'Ιανουαρίου 1767 ὁ 'Εκτ. Προβλεπτής πρὸς τὸν Δόγην:

«...εἶναι πεντήκοντα ἡμέραι ὅπου δὲν ἐσημειώθη πλέον κρούσμά τι πανώλους εἰς τὴν πόλιν τῆς 'Αρτης...».

'Ἰδοὺ καὶ μία ἐπιστολὴ τοῦ 'Υποπροξένου Παγκάλου πρὸς τὸν 'Εκτακτον Προβλεπτήν:

'Αρτα 8 Φεβρουαρίου 1767.. «...ἡ ἐπιδημία ἡ ὁποία εἶχεν ἐξαπλωθεῖ σὲ κάθε δρόμο καὶ σὲ κάθε σπίτι τῆς 'Αρτης κατ' ὅλον τὸ παρελθὸν ἔτος καὶ εἶχεν ἐκ νέου ἐμφανισθεῖ κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας, εἶχεν ἐρημώσει τὴν πόλιν... καὶ ὑπεσιῆλθε καὶ εἰς τὸ Γαλλικὸν Προξενεῖον εἰς τὸ ὁποῖον εἶχον καταφύγει καὶ ἐγώ, ὡς εἰς μέρος ὀλιγώτερον ἐντεθειμένον. Πολλοὶ ἄλλοι προσεβλήθησαν καὶ μόλις ἐγλύτωσα ἀπὸ τὸ κακὸν καὶ μολυνότι ὑπῆρχε μέγας κίνδυνος, δὲν παρέλειψα νὰ πληροφορῶ τακτικὰ τὰς ἀρχὰς Προβέξης καὶ 'Αγίως Μαύρας, διαβιβάζων σχεδὸν καθημερινῶς ἐκθέσεις περὶ τῆς πορείας τῆς ἀσθενείας, ὅπως λαμβάνουν τὰ κατάλληλα μέτρα προφυλάξεως, καὶ τοῦτο ἔπραξα κατὰ καθήκον καὶ με προφανῇ κίνδυνον τῆς ζωῆς μου...».

(Συνεχίζεται)

29

Η ΑΡΤΑ

ΕΙΣ ΤΑ ΑΡΧΕΙΑ

ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ

1697-1787*

Κ. Δ. ΜΕΡΤΖΙΟΥ
Α. Μ. ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

Δέσμη 1013

31 'Ιουλίου 1767 ὁ Γεν. Προβλεπτής 'Ανι. Πριούλη πρὸς τὸν Δόγην: «...ἀνετέθη εἰς ἓνα Δερβένι—'Αγὰν ἢ ἐξόντωσις τῶν κακοποιῶν οἱ ὅποιοι μὲ ἰσχυρὰ σώματα λυμαίνονται τὸ Ξηρόμερον καὶ τὴν 'Αρταν. 'Η παρουσία τῶσων ἐνόπλων Τούρκων εἰς τὰ σύνορά μας, ἀπαιτεῖ τὴν λήψιν μέτρων προφυλακτικῶν. Διέταξα μίαν μικρὰν γαλέραν καὶ ἄλλα πολεμικὰ πλοιάρια νὰ περιπλέουν εἰς τὸν κόλπον τῆς 'Αρτας. 'Ο δὲ ἐκτάκτος προβλεπτής Λευκάδος Μορο μού γράφει διὰ ἐνίσχυσε τὰς φρουρὰς τῶν συνόρων Πρεβέζης καὶ Βονίτσης... Μετ' ὀλίγης ἡμέρας βραδύτερον ὁ Δερβέν—'Αγὰς ποὺ ἠύρισκετο εἰς τὰ μέρη τῆς Βονίτσης προήχθη εἰς πασὰν μὲ δύο ἱππουρίδας καὶ τῷ ὑπεσχέθησαν νὰ τὸν κάμουν πασὰν τῶν Γιαννίνων. Τοιουτοτρόπως ἐγκατέλειπεν οὗτος τὴν ἐπιχείρησιν κατὰ τῶν κακοποιῶν, ἧτις τώρα ἀνετέθη εἰς τὸν μουσελμὴν τοῦ Κάρλελι: Οὗτος κατηγοροῦσε τοὺς κατοίκους Βονίτσης διὰ δίδουν ἄσυλον εἰς τοὺς κακοποιούς καὶ πείλησε νὰ ἐκτρέψῃ τὴν ροὴν τοῦ ποταμοῦ ἀποκαλουμένου Μπέρδα, τὸ ὅποιον ἠγάξει ἀπὸ τὸ ὀθωμανικὸν ἔδαφος... Παρουσιάσθη ἐδῶ ἓνας Τούρκος 'Αλῆς μὲ συνοδείαν διαφόρων ὑπῆκόων 'Αρτης, μερικοὶ τῶν ὁποίων λέγουν διὰ εἶναι ὀθωμανοὶ ὑπῆκοοι, καὶ ὅμως δὲν εἶναι, καὶ ἔφερε τὰς ἐγκλειστοὺς ἐπιστολάς τοῦ Ιωεβόδα καὶ τοῦ Καδῆ τῆς 'Αρτας, διὰ τῶν ὁποίων ζητοῦν νὰ ἀπογρεωθῇ ἓνας πῆκοός των, ἐδῶ διαμένων, νὰ πληρώσῃ ἓνα χρέος του πρὸς ἄλλον κάτοικον διαμένοντα ἐν 'Αρτῃ. 'Ομοίως παρουσίασαν διαμαρτυρίαν καὶ ζητοῦν ἀπαζημιώσεις διὰ τοὺς ἐκβιασμούς ποὺ ὑπέστησαν ἀπὸ ὑπῆκοους τῶν 'Υμετ. 'Εξουχότητων. 'Ὡς πρὸς τοὺς ἐκβιασμούς τούτους αἱ εἰρημέναι ἐπιστολαὶ ἀναφέρουν διὰ ἀπὸ τὸν ἴδιον ἀρχηγὸν τῆς Βονίτσης ὑπέστη ἐπίθεσιν ἓνας Κώστας Παπαβασίλης ἐξ 'Αρ-

Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου, σελ. 340.

της, τοῦ ὁποῖου εἰς αὐτὴν τὴν περίσσειαν ἀφηρέθησαν 22 τζεκίνια καὶ 2 1/2 τάλ-
ληρα...».

Ἰδοὺ ἡ ἐπιστολὴ⁷⁵⁾ τοῦ Ἑδὶπ Μεχμέτ Ἐφένδη, καθὴ τῆς Ἀρτις.

«Μεγαλόπρεπε, ἀγαπητὲ καὶ φιλεὺσπλαγγχε φίλε μας σὲ χαιρετοῦμεν καὶ
σοῦ κάμνομεν φιλικῶς γνωστὸν ὅτι ἓνας ὑπὴκόος μας ὀνομαζόμενος Χρήστος
Μπούκαλης, υἱὸς τοῦ Δημητρίου, κατοικῶν εἰς τὸ Κάστρον τῆς πόλεως Ἀρτις,
ἐμφανισθεὶς ἐνώπιον τῆς εὐγενοῦς δικαιοσύνης, ἐξέθεσε τὸ πάθιμά του κατὰ τὸν
ἀκόλουθον τρόπον: «Πρὸ ἐννέα μηνῶν εὐρισκόμενος εἰς τὸ χωριὸ Σιούρο τῆς
Ἀγίας Μαύρας, ὅπου ἐπὶ πέντε μῆνας ἔκαμα τὸ ἐμπόριόν μου, ἐδέχθην τὴν ἐπι-
θεσιν μερικῶν ὑπηκόων Βενετῶν, κατοικῶν ἐκεῖ, ἀνθρώπων κακοποιῶν καὶ λη-
στῶν, ἥτοι τοῦ Μίχου Γιώργη, Ἀναγνώστη Φουρλάνου, Μανιώλη Σούνδια καὶ
Κώττα Κατοῖνη καὶ ἄλλων συντρόφων των, οἱ ὅποιοι ἐφθασαν εἰς τὸ μέρος ὅπου
εἶχα τὴν κατοικίαν μου, τὴν ἡμέραν, καὶ μοῦ ἐπετέθησαν ριψαντες πυροβολι-
σμοὺς ἐναντίον μου καὶ ἐφόνευσαν ἀδίκως τὸν σύντροφόν μου. Ἐμένα δὲ μου
ἐκλεψαν 55 χρυσὰ τζεκίνια τὰ ὁποῖα εἶχα ἐπάνω μου, καθὼς καὶ ἓνα κουτὶ μὲ
διάφορα θρησκευτικὰ ἐνθύμια ἐξ ἀργύρου, μεγάλης ἀξίας, ὡς ἐμφαίνεται ἀπὸ
τὴν σημειῶσιν παῦ ἔχω εἰς χεῖρας μου. Τέλος μοῦ ἀφήρεσαν καὶ ὅσα πράγματα
εἶχον ἐκεῖ, ἀξίας τζεκινίων 385 καὶ τὰ ἐμοίρασαν μεταξὺ των καὶ μὲ ἐκράτη-
σαν ἐπὶ τινα καιρὸν μαζὺ των, περιπαίζοντές με καὶ ὑποβάλλοντές με εἰς
βασανιστήρια μεγάλα. Ὅταν δὲ μὲ ἀφήκαν ἐλεύθερον καὶ ἐπανῆλθον εἰς τὰ μέ-
ρη τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, ἔστειλα μίαν ἐπιστολὴν εἰς τὸν ἐν Κερκύρα Βενετὸν
στρατηγὸν καὶ ἐξέθεσα τὰ παθήματά μου. Ἐκεῖνος μὲ παρεκάλεσε νὰ ἐμφανισθῶ
ἐνώπιόν του, μὲ ῥώτησε τὰ καθέκαστα καὶ ἐγὼ ἐπιβεβαίωσα τὰ ὅσα εἶχον ἐκ-
θέσει ὅτι μοῦ εἶχον συμβῇ. Ὁ στρατηγὸς μοῦ ἐξέφρασε τὴν λύπην του καὶ μοῦ
ὑπεσχέθη ὅτι θὰ φρονίσῃ νὰ ἀνακαλύψῃ τὰ κλαπέντα, μοῦ συνέστησε δὲ νὰ
μὴν ἀπειθυνθῶ εἰς τοὺς Τούρκους... Ἀποῦ μοῦ ἔδωσεν ὀλίγα χρήματα μὲ ἐξε-
δίωξε ἀπὸ τὰ σύνορά του καὶ μοῦ ἀπηγόρευσε νὰ ξαναπλησιάσω. Τότε ἐγὼ ἐκί-
νησα διὰ τὴν Ἀρτιαν. Φθάσας εἰς τὴν Πάργαν εἶχα ἄλλα βάσανα. Μὲ ἐσταμάτη-
σαν, ἐπῆραν τὰ χαρτιά μου τοῦ χαρτοῦλου καὶ ἄλλα ἐγγράφα καὶ τὰ ἐπέταξαν εἰς
τὴν θάλασσαν. Διὰ ταῦτα κόμνω αἰτησὶν καὶ παρακαλῶ νὰ μοῦ δοθῇ ἓν Ἰλλάμ
διὰ τὴν Ὑψ. Πύλιν, ἵνα ἔκθῃται ἐκεῖ τὰ παθήματά μου, ἐπιτόχω παρὰ τοῦ
Βατλοῦ τῆς Βενετικῆς Δημοκρατίας τὴν ἐπιστροφὴν τῶν πραγμάτων ποὺ μοῦ ἐπῆ-
ραν οἱ κακοποιοί, ὡς καὶ τὰ μετρητὰ καὶ τὴν τιμὴν τοῦ αἵματος διὰ τὸν φονευ-
θέντα σύντροφόν μου». Τὸ οὐσιώδες εἶναι ὅτι πάντες οἱ κάτοικοι τῆς Ἀρτις,
μικροὶ καὶ μεγάλοι, ὅλοι μαζὺ δίδοντες μαρτυρίαν διὰ τὰ ἄνω συμβάντα ζητοῦν
ἵνα ἐπαφθῇ τὸ Ἰλλάμ διὰ τὴν Ὑψηλὴν Πύλιν. Ὅμως χάριν τῆς παλαιᾶς μας
φίλλας καὶ ἐπειδὴ εἴμεθα καὶ γείτονες, γράφομεν τὴν παρούσαν καὶ τὴν στέλλο-
μεν ἐπειγόντως εἰς Ὑμᾶς. Θεοῦ θέλοντος, δταν φθάσῃ ἀσφαλῆς εἰς χεῖρας σας,
καλὸν θὰ εἶναι νὰ καταβληθῇ κάθε δυνατὴ προσπάθεια ἵνα οἱ ὑπῆκοοι ἀμφοτέ-
ρων τῶν Κρατῶν μὴ προξενεοῦν ζημίας ἢ ἓνας εἰς τὸν ἄλλον, ἀλλὰ νὰ εἶναι
ἀσφαλεῖς καὶ σώοι μεταξὺ των καὶ συμφώνως πρὸς ταύτας τὰς ἀρχὰς ἡ Υ.Ε. θὰ
φροντίσῃ νὰ ἀποδοθοῦν εἰς τὸν ρηθέντα Χρήστον τοῦ Δημήτρη τὰ 55 τζεκίνια
καὶ τὰ ἄλλα εἶδη ποὺ τοῦ ἀφηρέθησαν ἀξίας 385 τζεκινίων, καθὼς ἐπίσης καὶ
τὴν τιμὴν τοῦ αἵματος διὰ τὸν φονευθέντα σύντροφόν του, ἀπὸ τοὺς κακοποιούς
ὑπηκόους σας. Ἐν συμπεράσματι, ἡμεῖς ζητοῦμεν νὰ γυρίσῃ εὐχαριστημένους ὁ
ὑπὴκόος μας... κατὰ τὰ ἄλλα νὰ ἐξοκολουθήσῃ ἡ καλὴ ἀνάμνησίς σας...», Ἐγρᾶφη

75. Αἱ ἐπιστολαὶ ποὺ φέρουν εἰς τὸ τέλος τουρκικὴν ἡμερομηνίαν ἦσαν γραμμέναι
τουρκιστὶ καὶ εὐρέθησαν εἰς τοὺς φακέλλους μεταφράσεις ἰταλιστὶ, καμωμέναι ἀπὸ τοὺς
ἰταλοὺς δραγομάνους.

εις τὰς ἀρχὰς τοῦ Μουχαρέμ ἔτος Ἑγείρας 1178 (ἥτοι ἀρχὰς Ἰουνίου 1767 (v. h.) (76). Ὁ φίλος σας Μεχμέτ Καδής τῆς Ἀρτας.

Ἄλλη ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Ἐκτ. Προβλεπτὴν διὰ τὸ αὐτὸ ζήτημα :

«...ἀφοῦ δώσωμεν τοὺς χαιρετισμούς μας εἰς Ὑμᾶς, Σᾶς κάμνομεν φιλικῶς γνωστὸν ὅτι ἓνας Χρήστος τοῦ Δημήτρη, κατ. Ἀρτης, ὑπῆκοός μας, πρὸ ἐννέα μηνῶν, ἐνῶ ἠδύρεσκετο εἰς τὸ χωρίον Σιούρο τῆς Ἀ. Μαύρας, καὶ ἡσχολεῖτο μὲ τὸ ἐμπόριόν του, ἔξαφνα μερικοὶ κακοποιοί, κάτοικοι τοῦ μέρους ἐκείνου καὶ πῆκοοί σας, λησται τὸ ἐπάγγελμα, ἦτοι Μίχος τοῦ Γεώργη, ὁ ἀδελφός του Πασαγῆς μὲ τὸν θείον των Δοξαράν, καθὼς καὶ οἱ σύντροφοί των Ἀναγνώστης Πουρλάνος, Μανώλης Σούνδια, Κόκο Ἀνομάϊ καὶ ἄλλοι, ἐπετέθησαν κατὰ τοῦ ἱ.ρ. Δημήτρη, ἐφόρευσαν τὸν σύντροφόν του κάποιον Κονδαρῆν καὶ ἔκλεψαν ἑξήκτια 55 εἰς μετροῦτὰ καὶ πράγματα ἀξίας 385 ἑξελινίων. Ἀποστέλλομεν ὅθεν ἦν παροῦσαν εἰς Ὑμᾶς μαζὺ μὲ ἓν Ἰλλάμ τῆς Δικαιοσύνης διὰ μέσου τοῦ Ἀλῆ Ἰγὰ υἱοῦ τοῦ Μεχμέτ Ἀγᾶ. Ὁ φίλος σας Σουλεμὰν Ἀγᾶς, Βοεβόδας Ἀρτης, ἰχμέτ Ἀγᾶς, Βοεβόδας Ἀρτης».

Ἡ ἀπάντησις τοῦ Ἐκτάκτου Προβλεπτοῦ πρὸς τὸν Καδὴν Ἀρτας εἶναι καὶ ὁ Χρήστος Δημητρίου καὶ ὁ Κονδαρῆς εἶναι ὑπῆκοοι Βενετοί, διότι διανομὴν μὲν εἰς Ἀρταν, ἀλλὰ ἐγεννήθησαν εἰς Λευκάδα καὶ συνεπῶς ὁ ἀσχοληθῇ Βενετικῇ Δικαιοσύνῃ. Τέλος διὰ τὴν διατροφήν τοῦ Ἀλῆ καὶ ὁκτὼ συντρόφων ὁ ἐπὶ ὁκτὼ ἡμέρας ὁ Προβλεπτὴς ἐδαπάνησεν Τζελίνια 15, λίρες 40 καὶ σολ. 8 καὶ ἐχάρισε καὶ ρούχι διάφορα ὡς δῶρα διὰ τὸν Καδὴν καὶ τοὺς Βοεβόδας. Κέρκυρα 31 Ἰουλίου 1767.

Ὁ Γεν. Προβλεπτὴς πρὸς τὸν Δόγην «...ὥς νὰ μὴ ἐφθάναν αἱ διὰ προγετέρων ἐπιστολῶν ἀναφεύθεισαι ἐνοχλήσεις, ἐπηκολούθησε καὶ ἄλλη δυσάρεστος ἀντιαρά, δημιουργηθεῖσα ἀπὸ μίαν ἐπίβουλον μηχανορραφίαν δύο ὑπηκόων θωμανῶν ἐξ Ἀρτης, ὀνομαζομένων Πάνου Μπίτσινου ἢ ἄλλως ἐπιλεγομένου εφτοπάνου καὶ Στασινοῦ. Οὗτοι προσβληθέντες καὶ κακοποιηθέντες τὸ παρελθόντος ἀπὸ κλέφτες Ξηρομερίτες, ὑπηκόους τοῦ Μεγ. Αὐθέντου καὶ ὁπαδοὺς τοῦ σήμου κακοποιοῦ Χριστάκη, διὲ ἐπέβαινον μιᾶς βάρκας παρὰ τὰς Ἑχινάδας τοὺς καὶ ἐπειδὴ δὲν εἶχαν καμμίαν ἐλπίδα νὰ ἀποζημιωθοῦν ἀπὸ αὐτοῦς, ἐσκεπάζον νὰ ἐνοχοποιήσουν ὑπηκόους μας ἐξ Ἰθάκης καὶ νὰ ζητήσουν κατόπιν τὴν στήριξιν τούρκων Διοικητῶν. Ἡτοίμασεν ὁ Μπίτσινος τὴν σκευωρίαν, λαβὼν ἀπὸ τοῦ καραβυκύρη πιστοποιητικὸν τοῦ συμβάντος ὅπερ ὑπέβαλεν εἰς τὸν Ἐκτόν Προβλεπτὴν Ἀγῆας Μαύρας καὶ κατόπιν ἀπετάθη εἰς τὸν Μουσέλιμν τοῦ Ἰλίου καὶ παρὰ τούτου ἐστάλη διαμαρτυρία εἰς τὸν Διοικητὴν τῆς Ἰθάκης δι' ἧς ἐζήτησε νὰ ὑποχρεωθοῦν οἱ διαπράξαντες τὴν ληστείαν νὰ ἐπιστρέψουν τὰ πάντα πραγματὰ των καὶ νὰ ἀπολύσουν τὸν κρατηθέντα ὡς αἰχμάλωτον σύντροφόν του... οἱ τῆς Ἰθάκης εἶπον δι' οὐδόλως ἀνεμίχθησαν εἰς τὴν κλοπὴν τὴν ἂν διέπραξαν οἱ ὁπαδοὶ τοῦ κακοποιοῦ Χριστάκη... Ἐν τοσούτῳ ὁ Κλεφτοπά- ὑπέβαλεν ἀναφορὰν εἰς τὸν Βοεβόδαν τῆς Ἀρτας καὶ ἐνεφανίσθη, συνοδευόμενος μὲ ἐπιστολὴν τοῦ Βοεβόδα καὶ ἐζήτησεν ἀποζημιώσιν παρ' ἡμῶν. Προσε- ἔρχομαι νὰ τὸν πείσω δι' ὅτι δὲν ἦσαν ἀναμειγμένοι οἱ ὑπῆκοοί μας τῆς Ἰθάκης, εἶπα, νὰ πηγαίνη ὁ ἴδιος καὶ νὰ ἐξετάσῃ νὰ βεβαιωθῇ πῶς ἔχει τὸ ζήτημα καὶ ἐρευνήσῃ ἂν ὑπάρχουν ἐκεῖ τὰ κλαπέντα πραγματὰ του, ἀλλὰ μόλις ἔφθασεν εἰς τὴν Ἰθάκην, ἀνεχώρησεν ἐσπευσμένως χωρὶς νὰ κάμῃ καμμίαν ἐκκρίσιν... Εἰδοποίησα περὶ τούτου τὸν παρὰ τῇ Ὑψηλῇ Πύλῃ Ἐξοχώτατον Βασιλέα. Ἄλλ' ὁ Μπίτσινος, ἐξακολουθῶν τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ καταχθονίου σχεδίου

76. Τὴν χρονολογίαν εἰς τὸ Γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον τὴν ἔχουν τὰ ἐγγραφα τῶν ὡν

του, επέτυχε παρὰ τῶν Τούρκων τῆς Ἀρτας τὴν ἐγκλειστον πιστοποίησιν ἥτοι «ἄρις—μαζὰρ» τῶν προκρίτων Τούρκων καὶ τὴν παρουσίαν εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πύλῃν... Τοιουτοτρόπως ἐπῆλθε κάποια ἡσυχία εἰς τὴν ὑπόθεσιν... Ἀλλ' ἰδοὺ καὶ πάλιν καὶ ἀναφοραὶ τοῦ Μπίτσινον εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πύλῃν αἱ ὁποῖαι εἶχον ὡς ἀποτέλεσμα νὰ ἐκδοθῇ Βασιλικὸ Φιρμάνι διὰ τὸν Πασᾶν τῶν Γιαννίνων καὶ τὸν Καδὴν τῆς Ἀρτας μαζὺ μὲ μίαν ἐπιστολὴν τοῦ Μεγάλου Βεζύρη, ὅστις ἐπικαλούμενος τὴν συνθήκην εἰρήνης ζητεῖ νὰ κανονισθοῦν αἱ ἀπαιτήσεις τῶν ὑπηκόων του.

Τὸ φιρμάνι καὶ τὸ γράμμα τοῦ βεζύρη ἐστέλλεσαν μὲ τὸν Τούρκον Μεχμέτ Ἀγᾶν ἄνθρωπον τῆς Ὑψηλῆς Πύλης καὶ ἀπὸ τὸν πασᾶν τῶν Γιαννίνων διεβίβασθησαν ἐδῶ τὰ περιεχόμενα τῶν ἐπισήμων διαταγῶν μαζὺ μὲ ἰδιαιτέραν ἐπιστολὴν του καὶ ἠθέλησε νὰ ἐλθῇ ἐδῶ ὁ Μεχμέτ Ἀγᾶς κομίζων τὰ ἄνω ἔγγραφα ἵνα διαπραγματευθῇ τὸν διακανονισμόν τῆς ὑποθέσεως... Φθάσας εἰς Ἀρταν ὁ Μεχμέτ Ἀγᾶς μὲ πολυάριθμον συνοδείαν ἀνδρῶν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦσαν καὶ μερικοὶ «μπουταντζήδες», ἥτοι φρουροὶ τοῦ Μ. Αὐθέντου καὶ μετὰ τῆς Αὐλῆς τοῦ Πασᾶ τῶν Γιαννίνων, ἔδωκεν ἐκεῖ τὰ πρῶτα δείγματα τῆς ἰδιότητός του καὶ τῆς προσωπικότητός του πρὸς τὸν ἐκεῖ ὑποπρόξενον Πάγκαλον τὸν ὁποῖον μετεχειρίσθη μὲ περιφρόνησιν καὶ μὲ ὕβρεις, ὡς θὰ ἀντιληφθοῦν αἱ Ὑμέτεραι Ἐξοχότητες ἀπὸ τὴν συνημμένην ἐπιστολὴν του. Ἐξηκολούθησε τὴν ἀγέρωχον στάσιν του καὶ πρὸς τὸν Ἐκτακτὸν Προβλεπτὴν Ἀγῆας Μαύρας ὅστις καὶ μοι ἀνέφερε σχετικῶς καὶ ἀφοῦ ἀφῆκεν εἰς Ἀρταν μέρος ἀπὸ τὴν πολυάριθμον ἀκολουθίαν, ἦλθεν ἐδῶ μὲ ὀχι μικρὰν συνοδείαν καὶ μὲ τὸν Μπίτσινον καθὼς καὶ μὲ τοὺς ἑνδρους τῆς αὐλῆς τοῦ πασᾶ τῶν Γιαννίνων, οἱ ὁποῖοι τὸν συνώδευσαν ἵνα προσδώσῃν μεγαλυτέραν αἰγλήν εἰς τὸ αὐτόμὸν του. Ἀφοῦ μοῦ ἐπέδωκε τὰ ὄργανα καὶ ἐσχημάτισα τὴν πεποθῆσιν διὰ πρόκειται περὶ Τούρκου ἀξιωματοῦχου, ἐφρόνισα νὰ τῷ διαδηλώσω αἰσθήματα ἐκτιμήσεως καὶ φιλοφρονήσεως.

Εὗρον εἰς αὐτὸν ἕνα πανοῦργον καὶ ἐπιτήδειον Τούρκον διὰ νὰ ἤρχισε νὰ μοῦ διηγήσῃ περὶ τοῦ ρηθέντος Μπίτσινον ἢ Κλεφτοπᾶνου διὰ τὸν ὅποιον ἐζητεῖ μίαν ἀποζημίωσιν ἀπὸ 9000 πιάστρες καὶ ἐν περιπτώσει διαφωνίας νὰ ὑποχρεωθοῦν οἱ ἔνοχοι νὰ ἐμφανισθοῦν ἐνώπιον τοῦ Καδὴ τῆς Ἀρτας ὅπως δικασθοῦν... Μὴ ἔχων καμμίαν εἰδήσιν ἀπὸ τὸν Ἐξοχώτατον Βαῖλον, εὐρέθην εἰς μεγάλην ἀμηχανίαν καὶ τὸ εἶπα καὶ εἰς τὸν ἴδιον... ἀλλ' ἐκεῖνος θυμωθεὶς ἀπήντησεν διὰ θὰ μένῃ ἐδῶ ἕως ὅτου φθάσῃ τὰ ἔγγραφα τοῦ Βαίλου... Ὁμοίως ἔκαμε λόγον διὰ ἀπὸ ὑπηκόους μας ἐκόπτοντο καὶ ἐξήγοντο ξύλα κατὰλληλα διὰ ναυπηγήσεις εἰς τὸν κόλπον τῆς Ἀρτας καὶ ἀπὸ δάση ἀνέκοντα εἰς τὸν Μέγαν Αὐθέντην καὶ τὰ ὁποῖα ἐστέλλοντο εἰς τοὺς ἐχθροὺς τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, διὰ εἰς τὰς κτήσεις μας Πάργας, Πρεβέζης καὶ Βονίτης, ἐδίδετο ἀσὺλον εἰς κακοποιούς ποὺ λιπαίνονται τὰ τουρκικὰ μέρη καὶ διὰ ἀπὸ τοὺς ὑπακόους μας εἶχεν ἀνευρεθῇ σιτὴ γῆ ἕνας θησαυρὸς ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔχει δικαίωμα καὶ ὁ σουλτάνος... Προσέφερε 200 τζεκίνια ὄχι ὡς ἀποζημίωσιν τοῦ Μπίτσινον ἀλλὰ ὡς δαῖγμα τῆς πρὸς τὸ πρόσωπόν του ἐκτιμήσεώς μου καὶ ἐπέμεινα διὰ οἱ ὑπήκοοί μας τῆς Ἰθάκης εἶναι τελείως ἀθῶοι τῆς ἀποδομένης εἰς αὐτοὺς κατηγορίας καὶ διὰ αἱ ἀπαιτήσεις τοῦ Μπίτσινον ἦσαν ἀδικαιολόγητοι... Λὲν κατώρθωσα νὰ τὸν ἐξευμενίσω μὲ τὴν ἄνω προσφορὰν τῶν 200 τζεκινίων, τὴν ὁποίαν ἐκεῖνος ἀπέρριψε θεωρήσας αὐτὴν πολὺ μικρὰν καὶ τέλος ἐπειδὴ δὲν ἠμποροῦσα νὰ ἀναλάβω μεγαλείτερον βάρος, ἐθεώρησα σκόπιμον νὰ ἐλαφρώσω τὸ Δημόσιον Ταμεῖον ἀπὸ τὰ βαρέα ἔξοδα ποὺ ὑφίστατο μὲ τὴν καθημερινὴν συντήρησιν τοῦ εἰρημένου Τούρκου καὶ τῆς ἀκολουθίας του. Μέσον τοῦ δραγουμάνου τὸν ἔκαμα νὰ καταλάβῃ διὰ θὰ ἐβράδυναν πολὺ τὰ γράμματα τοῦ Βαίλου καὶ ἔτσι ἀνεχώρησεν...».

Ἰδοὺ τώρα ἡ σημείωσις τῶν δαπανῶν διὰ τὴν διατροφήν τοῦ Μεχμέτ Ἀγά, 22 Μπαστάντζήδων καὶ τεσσάρων ὑπηρετῶν διὰ 16 ἡμέρας, ἤτοι πρὸς λίρας ἐνε-
τικὰς 202 καὶ σολῖα 8 τὴν ἡμέραν τὸ ὅλον 1879, ἤτοι πρὸς λίρας 48 τὸ τζεκίνι,
κάμουν τζεκίνια 101.318.

Ἰδοὺ καὶ τὰ δοθέντα ὡς συνήθως δῶρα εἰς τὸν Μεχμέτ Ἀγᾶν:

Χρυσοῦφαντον καὶ ἀργυροῦφαντον ⁽⁷⁷⁾ μεταξωτὸν μπράτσα	12
--	----

Βελούδο χρώματος ρουμπινίου	10
-----------------------------	----

Ὑφασμα σκαρλάτο πρωτίστης ποιότητος	5
-------------------------------------	---

Ἴδιον ὀλίγον δευτερώτερον	5
---------------------------	---

Μίαν πιστόλαν ἀργυροποικίλων	
------------------------------	--

Θεριάκαν ⁽⁷⁸⁾ κουτιά 12	
------------------------------------	--

Ρούχο κράσινου Ὀλλανδίας διὰ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ πισῶ τῶν Γιαννίνων	10
---	----

(Συνεχίζεται)

77. Τὸ πολύτιμον τοῦτο ὕφασμα ἡγοράσθη ἀπὸ τὸν ἐν Κερκύρῃ Λέοντα Μιχανέλι
Ρουβάντε πρὸς τρία τζεκίνια τὸ μπράτσο, τὰ ἄλλα πρὸς 29 καὶ 32 ἐνετικὰς λίρας. Συν-
ολικὴ ἀξία 33 τζεκίνια.

78. Ἡ θεριάκα ἦτο ἓνα παραιοσκεῦασμα ἐνὸς φαρμακοποιοῦ τῆς Βενετίας, ἐθεω-
ρεῖτο ὡς δυναμωτικὸν πρῶτης τάξεως καὶ ἐγένετο εὐρυτάτη χρήσις αὐτοῦ.

— Παλατ. Ἀνθ. VII, 231 —

ΔΑΜΑΓΗΤΟΥ

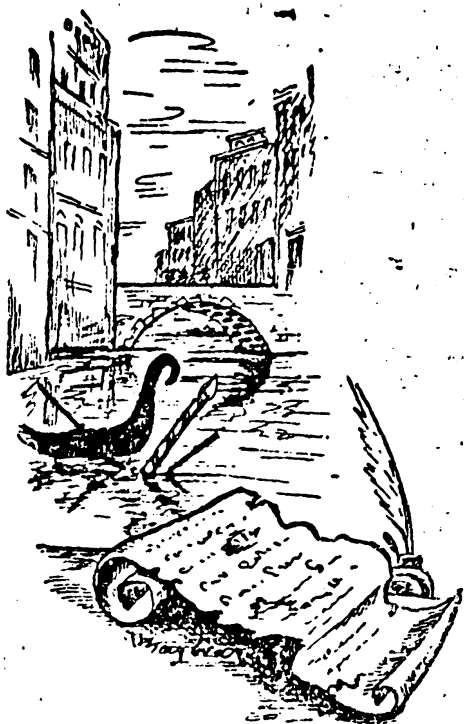
Ὡδ' ὑπὲρ Ἀμβρακίᾳς ὁ βοαδρόμον ἀσπίδ' αἰέρας
τεθνάμεν ἢ φεύγειν εἴλετ' Ἀρηιμένης,
υἱὸς Θευπόμπου. Μὴ θαῦμ' ἔχε Δωρικὸς ἀνὴρ
πατρίδος, οὐχ' ἦβας, ἀλλυμένως ἀλέγει.

Μετάφραση:

Πρόμαχη ἀσπίδα ὕψωσ' ἐδῶ, τῆς Ἀμβρακίας προστάτης,
κι ἀντὶ φυγῇ τὸ θάνατο διάλεξεν ὁ Ἀρηιμένης,
γιὸς τοῦ Θευπόμπου. Τί ἀπορεῖς; Ἄντρα, πού' ναι Σπαρτιάτης,
τρῶει μιᾶς πατρίδας ὁ καημὸς, ὅχι νιότης, χαμένης,

(Μεταφρ. ΣΥΜΕΩΝ ΚΟΥΡΗΤΗΣ)

Η ΑΡΤΑ
ΕΙΣ ΤΑ ΑΡΧΕΙΑ
ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ
1697-1787*

23

Κ. Δ. ΜΕΡΤΖΙΟΥ

Α. Μ. ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

Δέσμη 1014

Κέρκυρα 22 Αυγούστου 1767

Ὁ Νέος Γενικός προβλεπτής Ἀνδρέας Ντονα γράφει εἰς τὴν Πόλιν :
... ὁ ἐξοχώτατος προκατόχος μου εἶχεν ἀναφέρει ὅτι εἶχεν ἐνταῦθα κα-
τὰ τὸν παρελθόντα μῆνα ὁ Μεχμέτ Ἀγάς κομίζων ἐπιστολὰς τοῦ πασᾶ τῶν
Γιαννίνων μὲ ἀξιώσεις ἀποζημιώσεως διὰ 3.000 πιάστρες, ἐναντίον οὐκ ἐκ-
θάκης ὑπὲρ τῶν δὴθεν παύδωντων Κλεφτοπάνου ἢ Μπίτσινου καὶ τοῦ συντρο-
φου αὐτοῦ. Εἶχεν ἀναφέρει ὡσαύτως τίνι τρόπῳ, κατόπιν ὀλιγοήμερου παραμυ-
θῆς ἐνταῦθα, κατάρθωσε νὰ ἀπομακρύνῃ τὸν ῥηθέντα Ἀγάν, μὲ τὴν δικαιολο-
γίαν ὅτι δὲν ἦτο ἐφωδιασμένος μὲ γράμματα τοῦ ἐξοχωτάτου Βασιλεῦς Ὁ Μεχ-
μέτ Ἀγάς ἀποτυχὼν εἰς τὰς διαπραγματεύσεις, ἠπέλιπεν ὅτι θὰ γράψῃ εἰς τὴν
Ῥηλὴν Πόλιν καὶ θὰ διατυπώσῃ καὶ ἄλλας ὑπερβολικὰς ἀξιώσεις μόνις γυ-
σῇ εἰς Ἀρταν καὶ εἰς Γιάννινα... Ἀντὶ ὅμως νὰ μεταβῇ ἐκεῖ, ἐστάθη εἰς
Ῥέβεζαν μὲ τὴν πρόφασιν νὰ ἡσυχάσῃ, διότι ἦτο κουρασμένος ἀπὸ τὸ ταξεῖδι,
ἀγματοῦ ὅμως μὲ τὴν πρόθεσιν ἵνα περιμένῃ τὸν ἐκεῖ κατὰ πλεον μου καὶ ἐπα-
φέρῃ ἐπὶ τάπητος τὴν ἀνιάραν αὐτὴν ὑπόθεσιν .. Εἰς τὰς παραστάσεις τοῦ
προβλεπτοῦ ἐκείνου περὶ τῶν βαρῶν ποὺ ἐπέφερον εἰς τὸ Ταμεῖον ἢ συντήρησις
ἢ διατροφή τῶν ἀνδρῶν, ἀπήντησεν ὅτι ἡ παραμονὴ του εἶναι ζήτημα τριῶν
ερῶν ἕως ὅτου ἔλθῃ, ἢ ἀπάντησις τοῦ πασᾶ τῶν Γιαννίνων, εἰς ὃν διεβίβα-
ν ἐπιστολὴν μὲ εἰδικὸν ἀνθρωπὸν του. Ἀλλὰ καὶ ἀφοῦ ἐπέστρεψεν ὁ ἀπε-
αλμένος κομίζων γράμματα τοῦ πασᾶ πρὸς τὸ ἐνταῦθα Ἀξιῶμα, πρὸς τὸν
ἐνταῦθα προβλεπτὴν Ἀγίας Μαύρας καὶ τὸν τῆς Πρεβέξης, ἐδήλωσε καθαρά ὁ
γὰς ὅτι ἀπὸ τὴν Πρέβεζαν δὲν ἐννοοῦσε νὰ φύγῃ πρὶν ἢ διακανονισθῇ τὰ
μυφρόντά των. Ἐπισυνάπτω ἀντίγραφον ἐπιστολῆς τοῦ πασᾶ...».

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου.

«...Διοκεκριμένε μεταξύ τῶν μεγάλων τοῦ ἔθνους τοῦ Μεσσία πού εἶσαι μεταξύ τῶν πλέον σημαινόντων τοῦ λαοῦ τοῦ Ἰησοῦ, εὐγενῆ καί γενναιόδωρε φίλε μας, τοῦ ὁποίου τὸ τέλος νὰ εἶναι καλόν. Ἀφοῦ παρουσιάσωμεν εἰς σᾶς τοὺς χαιρετισμούς μας καί ἀφοῦ ἐρωτήσαμεν διὰ τὸ αἶσιον τῆς ὑγείας σας, σᾶς κάμνομεν φιλικῶς γνωστὸν ὅτι ἐλάβομεν εἰδήσεις κατὰ τὰς ὁποίας δὲν διεκανονίσθη ἀκόμη ἡ ὑπόθεσις τῶν ἐμπόρων τῆς Ἄρτας καί μάλιστα ἀφοῦ ἔμεινε τόσον καιρὸν ἕνας ἐπίσημος ἐπιθεωρητής, υἱὸς τοῦ μεγάλου Βεζύρη, ἐλθὼν ἐπίτηδες διὰ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην καί ὁ ὁποῖος ἀναχώρησεν ἀπρακτος. Εἶναι φανερόν ὅτι δὲν ἐδείξατε τὴν δέουσαν προσοχὴν, σεῖς ὁ εὐγενὴς φίλος μας, οὔτε τὴν ἀπαιτουμένην ἐπιμέλειαν καί ἔτσι δὲν ἐστάθη δυνατός ὁ διακανονισμὸς τῆς ὑποθέσεως, ἐνῶ σύμφωνα μὲ τοὺς ὅρους τῆς Εἰρήνης πού ἰσχύουν μεταξύ τῶν δύο κρατῶν, πρέπει αἱ τοιαῦται διαφοραὶ νὰ λύονται ὅσον τὸ δυνατόν ταχύτερον καί εἶναι καθήκον πάντων νὰ μὴ δημιουργοῦν παρεξηγήσεις καί δυσανεσκειας. Καί σεῖς, πού εἴσθε τόσον εὐφυῆς, ἐκδόλως ἀντιλαμβάνεσθε πόσον παραβλάπτει τὰς σχέσεις μας τὸ ὅτι καθυστερεῖται ἡ ἀναχώρησις ἐνὸς τόσο σπουδαίου Ἀγῶ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, ἀκριβῶς διότι σεῖς δὲν ἀποφασίζετε νὰ δικαιώσητε τοὺς παθόντας ὑπηκόους μας.

Σεῖς λοιπὸν πού εἴσθε φίλος μας, καταβάλατε κάθε προσπάθειαν καί φροντίδα ὥστε νὰ τελειώσῃ ἡ ὑπόθεσις, διὰ τὴν ὁποίαν ἐνετάλη παρὰ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης ὁ Μεχμέτ Ἀγᾶς καί οὕτω δυνηθῇ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν θέσιν του εὐχαριστημένος καί ἱκανοποιημένος. Διαφορετικὰ καί ἡμεῖς καί ὁ καθὼς τῆς Ἄρτης εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ ἐκθέσωμεν εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πύλιν τὰ καθέκαστα... Πρὸς ἀποφυγὴν τοιούτων ἐνδεχομένων, σᾶς γράφομεν καί σᾶς στέλλομεν τὴν παρῶσαν φιλικὴν μας ἐπιστολήν καί ὅταν μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ φθάσῃ εἰς χεῖρας σας νὰ φροντίσητε σύμφωνα μὲ τοὺς ὅρους τῆς συνθήκης εἰρήνης, ἵνα ὁ εἰρημένος Ἀγᾶς ἐπιστρέψῃ τὸ ταχύτερον φέρων τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐνεργειῶν του καί ἔτσι ἡ Ὑψηλὴ Πύλη δὲν θὰ ἔχῃ πλέον νὰ ἐκδώσῃ καί τὰς διαταγὰς.

Ἐν τέλει σᾶς χαιρετῶμεν

(χωρὶς ἡμερομηνίαν)

φίλος σας Μεχμέτ πασᾶς Ἰωαννίνων

10 Αὐγούστου 1767

...Ὁ ἑκτακτος Προβλεπτής Ἀγῶς Μαύρας γράφει εἰς τὸν Γενικόν, ὅτι κατόπιν διαταγῆς τοῦ ὁ Πρόξενος Πρεβέξης διέκοψε τὴν παροχὴν τροφίμων εἰς τὸν Ἀγᾶν καί τὴν ἀκολουθίαν του, ἀλλ' ὅτι οὗτος ἐξακολουθεῖ νὰ παραμένῃ εἰς τὴν Πρέβεζαν.

9 Σεπτεμβρίου 1767

Ὁ Γεν. Προβλεπτής πρὸς τὸν Δόγην :

«... ὁ ἐν Ἄρτῃ ἔμπορος Δημήτριος Βλαχούτσῃς διαμαρτύρεται καί ζητεῖ ἀποζημιώσεις διὰ τέσσαρας ἐμπόρους Ἀρτηνοὺς τοὺς ὁποῖους ἐλήστευσαν ὑπῆκοοί μας εἰς τὸ ξηρονήσι Θηλειά... ὡς πρὸς τὰς ἀξιώσεις τοῦ Κλεφτοπάνου Ἀρτηνοῦ ἐναντίον κατοίκων Ἰθάκης διὰ τὰς ὁποίας εἶχεν ἐλθεῖ ἐδῶ ὁ Τοῦρκος Μεχμέτ Ἀγᾶς Σαλαχώρ, τίποτε τὸ νεώτερον ἐκτὸς τοῦ ὅτι ὁ Μεχμέτ παραμένει ἀκόμη εἰς τὴν Ἄρταν ἀπειλητικῶς.

11 Σεπτεμβρίου 1767

Ὁ ἴδιος πρὸς τὸν Δόγην.

«... δὲν ἦτο ἀδικοιολόγητος ἡ ὑπόψια μου τὴν ὁποίαν διετύλωσα εἰς τὴν

‘Υμετ. Γαληνότητα’ εἰς προγενέστερον ἔγγραφόν μου, διτι ἡ γνωστή ὑπόθεσις τὴν ὁποῖαν ἀνεκίνησεν ὁ Μεχμέτ Ἀγᾶς Σαλαχῶρ ἤμποροῦσε νὰ ἀποβῇ ἐνοχλητική. Ποῖαν ἐξέλιξιν λαμβάνει τώρα θὰ ἀντιληφθοῦν αἱ ὑμέτεραι ἐξοχότητες ἀπὸ τὸ συνημμένον ἀντίγραφον ἐπιστολῆς τοῦ ἐν Ἀρτῇ ὑποπρόξενου, ἡ ὁποία διεβιβάσθη μὲ εἰδικὸν ταχυδρόμον εἰς τὸν ἐν Ἀγίᾳ Μύρᾳ ἑκτακτον προβλεπτήν. Οὗτος γράφει διτι ὁ Σαλαχῶρ κατέστη ἀνυπόφορος διότι καθυστερεῖ τὴν ἐπιστροφὴν του καὶ διότι δὲν κατάρθωσε νὰ δώσῃ μιὰ λύσιν εἰς τὴν ὑπόθεσιν ποῦ τοῦ ἀνετέθη.

Ὁ Μεχμέτ Ἀγᾶς Σαλαχῶρ προσεκάλεσε τὸν ὑποπρόξενον μὲ μιαν πρόφασιν εἰς τὴν κατοικίαν του καὶ μόλις ἔφθασε ἐκεῖ ὁ ὑποπρόξενος, τὸν ἔθεσεν ὑπὸ κράτησιν καὶ ἤρχισε νὰ τὸν ἐξυβρίζῃ καθὼς ἐξύβριζε καὶ τὸ ἀξίωμά μου καὶ τὸν ἠπειλήσεν διτι θὰ τοῦ ἀφαιρέσῃ τὴν ζωὴν.

Αἱ ὑπερβασίαι οὗται τοῦ Σαλαχῶρ, πρωτοφανεῖς εἰς τὰ χρονικά, θὰ ἠδύναντο νὰ φθάσουν εἰς λυπηρὰς συνεπείας ἂν δὲν προσέτρεχεν ὁ ἴδιος ὁ Καδῆς ὡς καὶ ὁ πρόξενος τῆς Γαλλίας μετὰ τῶν ἄλλων προξένων οἱ ὁποῖοι καθυστάσαν τὸν Μεχμέτ Ἀγᾶν. Τέλος συγκατετέθη νὰ τὸν ἀπολύσῃ, ἀλλὰ ἀμέσως ἀνεχώρησε διὰ τὰ Γιάννινα ἵνα ἐκθέσῃ εἰς τὸν παῖδαν τὰ καθέκαστα καὶ νὰ στείλῃ παρομοίαν ἔκθεσιν εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πύλιν. Ὁμοίως ἐζήτησε καὶ ἀπὸ τὸν Καδῆν νὰ τοῦ κάμῃ ἓνα ἱλλάμ μὲ αὐστηρὰς ἐκφράσεις διὰ τὴν ἄρνησιν μας ὅπως ἱκανοποιήσωμεν τὰς ἀξιώσεις του. Πολὺ ἀνησύχησα ἀπὸ τὰς εἰδήσεις αὐτάς καὶ ἔσπευσα ἀμέσως νὰ εὐχαριστήσω τὸν Κυδῆν διὰ τὴν αὐθόρμητον παρέμβασίν του ὑπὲρ τοῦ ὑποπρόξενου καὶ τοῦ ἔστειλα ἀμέσως ἓνα φέρεμα καὶ ἄλλα μικροαντικείμενα ὡς δῶρον, ὡς ἀναφέρονται εἰς τὴν ἐγκλειστον σημείωσιν καὶ παρακαλῶ τὰς Ὑμετέρας ἐξοχότητις νὰ μοῦ ἐγκρίνουν τὴν δαπάνην. Ἐπεφόρτισα δὲ τὸν ὑποπρόξενον νὰ πάρῃ ἓνα ἱλλάμ ἀπὸ τὸν Καδῆν, διὰ σχετικῆς δαπάνης διὰ τὸ συμβάν, ὡς παρομοία πιστοποιήσις ἐγένετο παρὰ τοῦ Γάλλου προξένου καὶ θὰ στείλω τὰ ἔγγραφα ταῦτα εἰς τὸν ἐν Κων/πόλει ἐξωχώτατον Βάϊλον...».

Ὁ ἐν Ἀρτῇ ὑποπρόξενος περιγράφει λεπτομερῶς τὰ συμβάντα εἰς τὴν ἐπιστολὴν του ὅπου ἐπαινεῖ τὴν στάσιν τῶν προξένων, οἱ ὁποῖοι ἔτρεξαν νὰ τὸν ὑπερασπίσουν. Ὁμοίως ἐκφράζεται καλῶς διὰ τὸν Καδῆν καὶ Βοεβόδαν, οἱ ὁποῖοι ἀπεδοκίμασαν τὰς ἐνεργείας τοῦ Μεχμέτ Ἀγᾶ, καὶ διτι τέλος ἐκέτυχεν οὗτος νὰ τοῦ δοθῇ ἐν ἱλλάμ παρὰ τοῦ Καδῆ διὰ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Πάνου Μπίτσινου καὶ Στασινοῦ, ὅχι ὅμως μὲ τὸν τύπον ποῦ ἠξίωσεν ὁ Μεχμέτ Ἀγᾶς, ἀλλ’ ὅπως ἠθέλησε νὰ τὸ κάμῃ ὁ Καδῆς, ἔχων σύμφωνον καὶ τὸν Βοεβόδαν.

(Ἐκ τοῦ Ἱταλικοῦ)

Ἰδοὺ τώρα ἡ πιστοποίησις τοῦ Γάλλου προξένου. Ἡμεῖς Ἰωάννης Ἰουλιανός, Σύμβουλος τοῦ Βασιλέως, Γενικός πρόξενος τῆς Γαλλίας εἰς Ἀλβανίαν. (Πιστοποιοῦμεν καὶ μαρτυροῦμεν ὅπου δεῖ διτι τὴν 18ην παρελθόντος Αὐγούστου, ὁ Σαλαχῶρ ποῦ ἐστάλη ἀπὸ τὸν Μέγαν αὐθέντην διὰ μιαν ὑπόθεσιν μὲ τὴν Γαληνοτάτην Δημοκρατίαν τῆς Βενετίας, καλέσας περ’ αὐτῷ τὸν κ. Νικολάκην Πάγκαλον, ὑποπρόξενον Βενετῶν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, τὸν ἔθεσε ὑπὸ περιορισμὸν εἰς τὸ σπίτι του, μεταχειρισθεὶς βίαν ἐναντίον του καὶ χωρὶς νὰ δώσῃ καμμίαν ἀφορμὴν ὁ ὑποπρόξενος, ἐδέχθη σωρεῖαν ὕβρεων, ἀπὸ τὸν Σαλαχῶρ καὶ τὸν ἠπειλήσεν διτι θὰ τὸν μεταφέρῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Ἐπὶ πλέον μετεχειρίσθη ἀπρεπεῖς ἐκφράσεις ἐναντίον τῆς αὐτοῦ ἐξοχότητος τοῦ Στρατηγοῦ Βενετοῦ τῆς Ἀνατολῆς ..).

Μόλις ἔλαβα τὴν εἶδησιν τῆς συλλήψεως ἑκάμα αἵτησιν εἰς τὸν Καδῆν τῆς πόλεως ταύτης, ὅστις μεταβάς ἀμέσως εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ Σαλαχῶρ, ἐνήργησεν ὥστε νὰ ἀπολυθῇ ἀμέσως ὁ ὑποπρόξενος.

Εἰς πίστωσιν τῶν ἄνω ὑπέγραψα τὴν παροῦσαν καὶ ἔθεσα τὴν Βασιλικὴν σφραγίδα τοῦ προξενείου Ἄρτης.

Ἄρτα 2 Σεπτεμβρίου 1764

Ἰουλιανὸς

3 Φεβρουαρίου 1768

Ὁ ἴδιος Γ. προβλεπτής πρὸς τὸν Δόγην.

«...Ἐξακολουθεῖ νὰ μὲ ἀνησυχῇ πλέον ἡ ὑπόθεσις τοῦ Σαλαχώρ καὶ ἵνα ἀποφευχθοῦν μεγαλύτεραι περίπλοκαὶ ἀπέστειλα εἰς Ἄρταν ἔμπιστον πρόσωπον ἵνα βολιδοσκοπήσῃ τίνι τρόπῳ ἡμπορεῖ νὰ λυθῇ ἡ ἀνιάρᾳ αὕτη ὑπόθεσις ἡ ὁποία ἔχει ἐξαγριώσῃ τὸν Σαλαχώρ...

Παρακαλῶ τὰς Ὑμετ. Ἐξοχότητας νὰ μοὶ ἀναγνωρίσουν τὴν δαπάνην τῶν 100 τζεκινίων ποῦ ἐχρειάσθησαν διὰ τὸν Καδὴν πρὸς ἐκδοσιν τοῦ Ἰλλάμ, πιστοποιοῦντος τὰ συμβάντα εἰς βάρος τοῦ ὑποπροξένου Παγκάλου...».

11 Φεβρουαρίου 1768

Ὁ ἴδιος πρὸς τὸν Δόγην.

«...συνελήφθη παρὰ τοῦ Σαλαχώρ καὶ διὰ δευτέραν φοράν ὁ ὑποπρόξενος Ἄρτης καὶ ἀπολυθεὶς καὶ πάλιν ἐζήτησεν ἄσυλον εἰς τὸ Γαλλικὸν προξενεῖον... Εἶχα στείλῃ εἰς Ἄρταν, ὡς ἀνέφερα, τὸν Καγκελλάριον τοῦ ἐκτάκτου προβλεπτοῦ Ἀγίας Μαύρας κ. Πέτρον Ἀλεξάνδρι, πρόσωπον ἔμπειρον, ἱκανόν. Οὗτος γνωρίζει καλῶς τὸν τρόπον τοῦ φερεσθαι τῶν Τούρκων καὶ ἀπειράθη νὰ συμβιβάσῃ τὴν ὑπόθεσιν μετὰ τοῦ Σαλαχώρ, διὰ μέσου τοῦ Καδὴ .. ἐπειδὴ δὲν ἐφθάνεν εἰς κανὲν ἀποτέλεσμα, ἐδήλωσεν ὅτι θὰ ἀναχωρήσῃ ἄπρακτος... τότε ἐστάλη διὰ τοῦ Ἀγᾶ τοῦ Κύστρου ἐπιστελῇ τοῦ Καδὴ εἰς τὸν Ἀλεξάνδρι διὰ τῆς ὁποίας προσεφέρετο ὁ Καδὴς νὰ ἐξομολύνη τὴν ὑπόθεσιν διὰ καταβολῆς 650 τζεκινίων καὶ, ἐπειδὴ ἐν τῷ μεταξὺ ἐκρατεῖτο ἀκόμη αἰχμάλωτος εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ Καδὴ ὁ ὑποπρόξενος, ἐδήλωσα ὅτι δὲν θὰ κλεισθῇ καμμία συμφωνία ἂν δὲν ἔλθουν νέαι διαταγαὶ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης... ὁ Ἀγᾶς μόλις ἔμαθε τὴν ἀπόφασίν μου ἀνησύχησε... ἔγραψα εἰς τὸν Ἀλεξάνδρι νὰ ἐπιμείνῃ πρὸ παντός διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ ὑποπροξένου... Δὲν παρέλειψα νὰ ἐκθέσω τὰ διατρέξαντα εἰς τὸν ἐξοχώτατον Βαίλον... Ἐν τῷ μεταξὺ ἔλαβον ἐπιστολὴν τοῦ ὑποπροξένου ἐκ Πρεβέζης, ὅπου κατῴρθωσε νὰ διαφύγῃ, καὶ μοῦ γράφει ὅτι ὁ Σαλαχώρ Μεχμέτ Ἀγᾶς εἶχε καταντήσῃ ἀνυπόφορος ὅταν ἔμαθε τὴν αἰφνιδίαν ἀναχώρησιν τοῦ ἀπεσταλμένου μου Ἀλεξάνδρι καὶ ὅτι ὁ Σαλαχώρ ἀνεχώρησεν ἐσπευσμένως διὰ τὰ Γιάννινα, χωρὶς νὰ περιμένῃ τὰς νεωτέρας ἀπαντήσεις μου ἐπὶ τῶν ὧσων θὰ μοῦ ἀνέφερεν ὁ Ἀλεξάνδρι... ὁ πρόξενος τῆς Γαλλίας ἔστειλε μακρὰν ἀναφορὰν διὰ τὰ διατρέξαντα εἰς βάρος τοῦ ὑποπροξένου, πρὸς τὸν ἐν Κων/πόλει Γάλλον πρεσβευτὴν... ὁ ὑποπρόξενος γράφει ὅτι κατῴρθωσε νὰ λάβῃ νέον Ἰλλάμ ἀπὸ τὸν Καδὴν, ὅπου περιγράφονται τὰ πάντα ἐν πάσῃ ἀληθείᾳ καὶ διὰ τὴν ἐπιτύχῃ ἔδωσε 30 τζεκινία εἰς τὸν Καδὴν καὶ ἄλλα τρία εἰς τὸν Ναῖπτην τοῦ τὰ ὁποῖα δὲν ἡμπόρεσα νὰ μὴ τοῦ τὰ ἀναγνωρίσω...». Ἴδου πῶς περιγράφει τὰ συμβάντα ὁ Ἐντὸς ὑποπρόξενος:

Ἄρτα 2 Ἰανουαρίου 1768

«...Παράξενο καὶ πρωτοφανὲς καὶ καταπληκτικὸν πρᾶγμα θὰ φανῇ εἰς τὴν Ὑμετ. Ἐξοχότητα ἡ ἀπάνθρωπος καὶ βίρβαρος συμπεριφορὰ τοῦ Τούρκου Σα-

λαχώρ, ὁ ὁποῖος καὶ διὰ δευτέραν φοράν ἐτόλμησε νὰ τρομοκρατήσῃ τὸ ἄτομόν μου ὅπως ἀνέφερα λεπτομερῶς εἰς προηγουμένην μου.

Ἐπειδὴ ἀπεφάσισαν οἱ πρόκριτοι τῆς πόλεως νὰ διακόψουν τὴν δωρεὰν χορήγησιν τροφίμων εἰς αὐτόν καὶ τὴν ἀκολουθίαν του ἵνα ἀπαλλαγῶν ἀπὸ τὰ βάρη ταῦτα καὶ ἐπειδὴ ὁ Σαλαχώρ θυμωθείς διὰ τὴν ὑπόφασιν ταύτην θὰ ἤμποροῦσε νὰ ἐκδικηθῇ τοὺς προκρίτους τῆς χώρας, ἐπεχείρησε νὰ ἐπιτεθῇ κατ' ἑμοῦ καὶ ἔστησεν ἐπὶ δύο ἡμέρας ἐνέδραν. Κατ' ὥρθωσεν ἐπὶ τέλους νὰ πραγματοποιήσῃ τὸν σκοπὸν του, διότι καθ' ὃν χρόνον ἐξηρχόμην ἀπὸ τὸ σπῖτι τοῦ κυρίου προξένου τῆς Ραγούζης μαζὺ μὲ τὸν γραμματέα τοῦ προξένου τῆς Γαλλίας, ἀνηρπάγην βιαιῶς ἀπὸ τοῦ ἐνόπλου του ὡς κοινὸς λωποδύτης καὶ ὠδηγήθην εἰς τὴν κατοικίαν του. Μόλις ἔφθασα μὲ ἔφεραν οἱ «μποστιαντζήδες» τοῦ ἐνώπιόν του καὶ σὰν σκύλος λυσσισμένος ἐπετέθη μὲ ἓνα μπιστοβνι, ἀλλ' ἀπέφυγα τὸ κτύπημα. Ἐξοργισθεὶς ἀκομὴ περισσότερον ἀνέσυρε τὸ σπαθί καὶ ἀπεπειράθη νὰ μὲ πληγώσῃ πλην εἰς μάτην, διότι τῷ ἀφηρέθη ἀπὸ τὰ χέρια παρ' ἑνὸς παρακειμένου μποστιαντζή. Τέλος ἐπῆρε τὸ πιστόλι στὸ χέρι καὶ ἡτοιμάζετο νὰ τὸ ἐκκενώσῃ ἐναντίον μου, ὅποτε καὶ δὲν θὰ ἐγλύτωνα, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν φοράν παρενέβησαν οἱ παρόντες καὶ τοῦ τὸ ἀφῆρσαν. Κατόπιν τούτου, ἀποθηριωθεὶς ὁ Σαλαχώρ ἐξεστὸμισε ὕβρεις ἐναντίον μου καὶ διέταξε νὰ μὲ κλείσουν εἰς ἓνα σκοτεινὸ δωμάτιον καὶ νὰ τοποθετήσουν ἔξωθεν φρουράν. Ἐκείνην τὴν στιγμὴν κατέφθασαν ὁ Μπουλούκμπασης τοῦ Βοεβόδα καὶ οἱ ἄνδρες τῆς φρουρᾶς του, πρὸς βοήθειάν μου καὶ εἶπαν εἰς τὸν Σαλαχώρ ἐκ μέρους τοῦ Βοϊβόδα νὰ μὲ ἀφίσῃ ἐλεύθερον, πλην ὁ λυσσασμένος Σαλαχώρ ἠρνήθη καὶ ἤρχισε νὰ ἐκτοξεύῃ χυδαίας ὕβρεις κατὰ τοῦ Μπουλούκμπασης, τὸν ὁποῖον ἔφθασε νὰ ἀποκαλέσῃ ἀπιστον. Κατόπιν ἦλθεν ὁ Μουσούρμπασης⁸⁰) κομίζων γράμμα τοῦ Καδῆ διὰ τοῦ ὁποῖου παρῶτρυνε τὸν Σαλαχώρ νὰ ἐπιτρέψῃ ὅπως παραμείνουν κατὰ τὴν νύκτα πρὸς συντροφίαν μερικὰ γνωστὰ μου πρόσωπα, ἀλλὰ καὶ πάλιν ἠρνήθη... Ἀπεφάσισε νὰ μὲ μεταφέρῃ δέσμιον εἰς τὰ Γιάννινα καὶ ἀπὸ ἐκεῖ εἰς τὸν Μπεϊλέρμπεη τῆς Ρούμελης καὶ διέταξε νὰ ἐτοιμάσουν ἀμάξια διὰ τὴν ἐπομένην... Μοῦ ἔφεραν οἱ ἰδικοὶ μου φαγητόν, καὶ ἓνα στρώμα ἀλλὰ ὁ Σαλαχώρ δὲν ἐπέτρεψε νὰ μοῦ δοθῶν καὶ δὲν ἔπρεπε νὰ ἐξυβρίζῃ τὴν Ὑμετ. Ἐξοχότητα καὶ τὴν Γαληνοτάτην Δημοκρατίαν...

Ἔτσι ἐπέρασα τὴν νύκτα ὀλομόνυχος ἀνάμεσα ἀπὸ τόσους ἐχθροὺς πάντοτε μὲ τὸν φόβον νὰ χάσω τὴν ζωὴν... Τὴν ἐπομένην πρωὶ ὁ Σαλαχώρ μὲ διέταξε νὰ ἐτοιμασθῶ διὰ τὴν ἀναχώρησιν... Ἐκείνην τὴν στιγμὴν ὁ πρόξενος τῆς Γαλλίας προϊστάμενος τοῦ προξενικοῦ σώματος, ἀκολουθούμενος καὶ ἀπὸ τοὺς ἄλλους προξένους παρουσιάσθη εἰς τὸν Καδῆν καὶ διεμαρτυρήθη διὰ τὴν προσβολὴν ποὺ ἐγένετο εἰς τὸ προξενικὸ σῶμα καὶ ἰδὼν ὅτι δὲν θὰ ἀποχωρήσουν ἀπὸ τὸ δικαστήριόν του ἂν δὲν ἀπολυθῇ ὁ ἀδίκως καὶ παραλόγως κρατούμενος συνάδελφός του... ὁ Καδῆς δὲν ἠμπόρισε νὰ ἀρνηθῇ... ἐκάλεσε τὸν μουσούρμπασην καὶ τοῦ ἔδωκε ἓνα μουραφετέν⁸¹) διὰ τοῦ ὁποῖου διέταξε τὴν ἀπελευθέρωσίν μου καὶ τοῦ εἶπε νὰ παρουσιασθῇ ἁμέσως εἰς τὸν Σαλαχώρ καὶ ἂν ἀρνηθῇ τὴν ἀπόλυσίν μου, τότε νὰ δείξῃ τὸν μουραφετέν εἰς τὸν Μπουλούκμπασην τοῦ Βοεβόδα, ὁ ὁποῖος ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἐγγράφου τούτου τοῦ Κατῆ εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ἐπέμβῃ καὶ νὰ μὲ ἐλευθερώσῃ ἐν ἀνάγκῃ καὶ διὰ τῆς βίας... Φοβούμενος περιπλοκῆς ὁ Καδῆς μετέβη αὐτοπροσώπως εἰς τὸν Σαλαχώρ καὶ ἐπέτυχε τὴν ἀπόλυσίν μου χωρὶς θόρυβον... ἀπελευθερωθεὶς παρὰ τοῦ Καδῆ ὁ ὁποῖος μὲ πῆρε ἀπὸ τὸ χέρι παρὰ τὰς διμαρτυρίας τοῦ Σαλαχώρ, με-

80 Ὁ ἀρχικλητὴρ τοῦ Καδῆ.

81 Δικαστικὸν σημείωμα.

τέβην μετ' αὐτοῦ εἰς τὸ Δικαστήριόν του, ὅπου εὗρήκα τοὺς προξένους νὰ με περιμένουν καὶ ἦσαν πολὺ ἀνήσυχοι διὰ τὴν ἐκβασιν τῆς ὑποθέσεως... ὁ Καδῆς μοῦ ἐνεχείρισε τὴν ἐγκλειστον ἐπιστολὴν διὰ τὴν Ὑμετ. ἐξοχότητα... ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Σαλαχῶρ ὑπεχρέωσε τοὺς κατοίκους νὰ τὸν διαθρέψουν ἀκόμη δέκα ἡμέρας ποῦ σκέπτεται νὰ παρυσίνη, καὶ ἐπειδὴ φοβᾶμαι μήπως με ἐνοχλήσῃ ἀκόμη ἀπεφάσισα νὰ ἀναχωρήσω διὰ Πρέβεζαν...».

10 Φεβρουαρίου 1768

Ὁ ἴδιος πρὸς τὸν Δόγην.

«...ἐφθασεν ἐδῶ κομίζων ἐπιστολὰς τοῦ πασᾶ τῶν Γιαννίνων καὶ τοῦ Διοικητοῦ Ἀρτης, ὁ Μουσταφᾶ ἀγᾶς φρούραρχος Ἀρτης διὰ τὴν ὑπόθεσιν τῶν τεσσάρων Ἀρτινῶν ἐμπόρων οἱ ὅποιοι ἐρχόμενοι ἀπὸ τὸν Μορέαν, εἶχον προσεγγίσει εἰς τὸ Ξερονῆσι Θηλειά. Ἐκεῖ κακοποιοὶ Ξηρομερίτες ἐπιβάντες βάρκας ἀνηκούσης εἰς ὑπήκοον ἐξ Ἰθάκης ἐπετέθησαν ἐναντίον τῶν ἐμπόρων καὶ διήρπασαν πάντα τὰ ὑπάρχοντά των, πολλὰ ἐκ τῶν ὁποίων ἐπωλήθησαν εἰς τὴν ἀγορὰν τῆς Ἰθάκης... Κατόπιν πολλῶν διαπραγματεύσεων καὶ ἀτελειώτων συζητήσεων ἐπέτυχα νὰ συμβιβάσω τὴν ὑπόθεσιν με 166 τζεκίνια τὰ ὁποῖα καὶ ἐδόθησαν εἰς τὸν εἰρημένον Μουσταφᾶ Ἀγᾶν...».

19 Μαρτίου 1768

Ὁ ἴδιος πρὸς τὸν Δόγην.

«...βλέπων ὁ Σαλαχῶρ ὅτι ναυαγοῦν τὰ σχέδιά του ἀπεφάσισε νὰ θεωρήσῃ ὡς λήξασαν τὴν ἀποσιολὴν του διὰ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Κλεφτοπάνου καὶ Στασινοῦ, ἂν τοῦ δοθοῦν 550 τζεκίνια μόνον...».

Δὲ ἐθώρησα σκόπιμον νὰ ἐπιμείνω περισσότερον καὶ ἀπεφάσισα νὰ δεχθῶ τὴν παραίτησίν του. Οὕτω, συνταγέντος τοῦ νομίμου «χοτζετίου», ὑπογράφεντος καὶ παρὰ ἑπτὰ Τούρκων ὡς μωρτύρων, ἡ ἐμετρήθη τὸ ποσὸν καὶ ἀπηλλάγημεν ἀπαξ διὰ παντός ἀπὸ μίαν τόσον ἐνοχλητικὴν ὑπόθεσιν, περιορίζοντες εἰς τὸ ἐλάχιστον τὴν ἀποζημίωσιν. Οὗτος ἐξ ἀρχῆς ἐζήτησε 4000 πιάστρες, κατήλθε ἐπειτα εἰς τὰς 3000 καὶ τώρα ἐκλείσθη ἡ συμφωνία εἰς μόνον 2200, διότι τόσας πιάστρας ἀντιπροσωπεύουν τὰ 550 τζεκίνια. Ἀλλὰ δὲν ἦτο μόνον αὕτη ἡ δαπάνη. Ἀλλὰ 37 τζεκίνια ἐρχειάσθησαν διὰ φιλοδωρήματα, ἀπαραίτητα εἰς τοιαύτας περιστάσεις καὶ τέλος ἄλλα 47 τζεκίνια ἐστοίχισεν ἡ ἀποστολὴ τοῦ Καγκελλάριου μου Ἀλεάνδρι εἰς ἐξοδα ταξειδίου, τροφῶν καὶ φιλοδώρημα δοθέν εἰς τὸν ἴδιον. Ἐπίσης ἐδῶρησα εἰς τὸν Γάλλον πρόξενον κ. Τζιουλιέν ἓνα μεγάλο κουτί γλυκίσματα ἀξίας 7 τζεκινίων. Ὁ κύριος οὗτος πολὺ μᾶς ἐξυπηρέτησε καὶ δὲν παύω νὰ εἶμαι μετ' αὐτοῦ εἰς ἀρίστας σχέσεις...».

8 Ἀπριλίου 1768, Ἀρτα

Ὁ Ὑποπρόξενος Πάγκαλος πρὸς τὸν Γεν. Προβλεπτήν.

«...ἐφθασεν ἐδῶ χθὲς ἓνας Τάρταρος σταλεῖς παρὰ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, κομίζων Βασιλικὸν Φιρμάνι πρὸς τὸν Καδῆν ἐνταῦθα, διὰ τοῦ ὁποίου, ἀφοῦ ὁ Μέγας Αὐθέντης ἔμαθε τὴν ὑβρίαν πρὸς τὸ πρόσωπόν μου παρὰ τοῦ Σαλαχῶρ, ὡς ἐπίσης καὶ τὴν ἐνοχλήσειν ποῦ ἐδημιούργησε εἰς τὸν ἀπεσταλμένον τῆς Υ. Ε. Καγκελλάριον Πέτρον Ἀλεάνδρι, διοτρίσσει τὸν Καδῆν νὰ παραδώσῃ ἀμέσως τὸν Σαλαχῶρ εἰς τὸν Τάρταρον διὰ νὰ τὸν οδηγήσῃ χωρὶς ἀργοπορίαν, ἐνώπιον τοῦ Μεγάλου Αὐθέντου.»

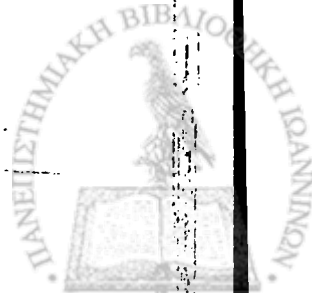
Πέρασε και από τὰ Γιάννινα ὁ Τάρταρος, ὅπου ἔμαθε ὅτι ὁ Σαλαχῶρ εἶχεν ἀναχωρήσει ἀπ' ἐκεῖ καὶ κατευθύνετο εἰς τὸ Ζητοῦνι, ἀλλὰ δὲν ἐγκατέλειψε τὴν ἐντολὴν ποὺ τοῦ ἀνετέθη καὶ ἦλθεν ἐδῶ πρὸς συνάντησιν τοῦ Καδῆ. Μόλις ἦλθεν ἐνταῦθα ὁ Τάρταρος, μὲ ἐκάλεσεν ὁ νέος Καδῆς, καθὼς ἐκάλεσε καὶ τοὺς ἄλλους προξένους ὡς καὶ τοὺς Ἀγάδες καὶ προκρίτους Ἕλληνας καὶ ἀφοῦ ἐδιόλυσεν ἐνώπιον πάντων τὸ Βασιλικὸν φερμάνι καὶ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Μεγάλου Βεζύρη, ἀπετάθη πρὸς ἐμὲ καὶ μοῦ εἶπεν ὅτι ἀφοῦ ἔφθασαν αὐταὶ αἱ διαταγαὶ ποὺ μοῦ δίδουν πλήρη ἱκανοποίησιν, ὡφείλον ἐγὼ νὰ πληρώσω ὅχι μόνον τὰ ἔξοδα ταξειδίου τοῦ Ταρτάρου, ἀλλὰ καὶ τὰ δικαιώματα ποὺ εἰσπράττει τὸ δικαστήριον τοῦ διὰ τὴν σύνταξιν ἐνὸς ἱλλιάμ, τὸ ὅποιον θὰ δοθῇ εἰς ἐμὲ ὡς ἀπάντησις εἰς τὰ παράπονα ποὺ ὑπέβαλα εἰς τὸν Μέγαν Αὐθέντην. Τοῦ ἀπήντησα μετὰ δεξιότητος ὅτι ἐγὼ ὡς ἀπλὸς ἀντιπρόσωπος δὲν ἤμποροῦσα νὰ ἀναλάβω τοιαῦτα βάρη, ἀνεῦ τῆς ἐγκρίσεως τῶν ἀνωτέρων μου καὶ ἂν ὁ Τάρταρος ἔχει καμμίαν ἀπαίτησιν, ἄς ἀποτανθῇ εἰς τὸν ἐξουχίστατον Βάϊλον, ὁ ὅποιος ὑπέβαλεν εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πύλιν τὰ δίκαια παράπονά μου μὲ βάσιν τὸ ἱλλάμ τοῦ προγενεστέρου Καδῆ. Δὲν ἐπείσθη εἰς τὰ λόγια μου καὶ ἀπεπειράθη νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἐπρόκειτο περὶ ἰδιωτικῆς ὑποθέσεως καὶ ἀνέφερε μόνον τὸ ἄτομόν μου...

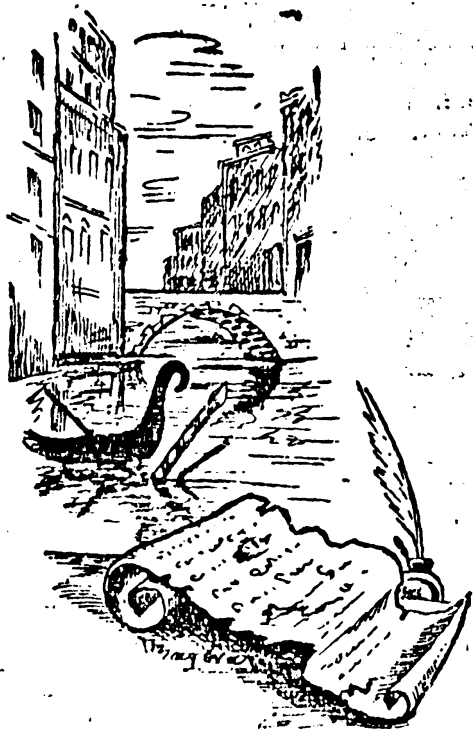
Τέλος ἐπενέβησαν καὶ οἱ Ἕλληνες πρόκριτοι οἱ ὅποιοι μοῦ εἶπαν ὅτι ὁ Τάρταρος δὲν εἶχε τὰ ἔξοδα τῆς ἐπιστροφῆς καὶ ὅτι ἡ Κοινότης πολλὰ βάρη ὑπέφερεν ἀπὸ τὴν ἐπὶ τόσον χρόνον συντήρησιν τοῦ Σαλαχῶρ καὶ τῆς ἀκολουθίας του καὶ ὅτι τώρα ἀδυνατεῖ νὰ καταβάλλῃ ἔστω καὶ ἓνα σολδίου... ἔγραψα εἰς τὸν Ἐκτακτὸν προβλεπτήν... μοῦ ἀπήντησεν ἀρνητικῶς... μὲ ἀπειλοῦν ὅτι θὰ στείλουν τὸν Τάρταρον εἰς τὸ προξενεῖον ἵνα τὸν διαθρέψω, ἀποτείνομαι ὅθεν εἰς τὴν Ὑμετ. ἐξουχότητα... Μοῦ εἶπαν ὅτι θὰ φθάσουν 20 τζεκίνια διὰ τὸν Τάρταρον, ἐκτὸς τὰ διὰ τὸν Καδῆν ποὺ θὰ ἐκδώσῃ τὸ ἱλλιάμ.. ἐν τούτῳ ὁ Σαλαχῶρ ἀφοῦ ἐπῆρε στὸ χέρι τὰ 550 τζεκίνια δὲν ἤθελεσε νὰ δώσῃ τίποτε εἰς τὸν παθόντα Στασινόν, ὁ ὅποιος δ' αὐτὴν τὴν σίτιον ἀνεχώρησε διὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν νὰ ζητήσῃ δικαιοσύνην...».

Ὁ Γενικὸς προβλεπτής συνοδεύων δι' ἐγγράφου τοῦ πρὸς τὸν Δόγην ἀντίγραφον τῆς ἀνω ἐπιστολῆς τοῦ ὑποπροξένου, γράφει :

«... ἐπειδὴ κανὲν πρᾶγμα δὲν ἔμπορεῖ νὰ ἐπιτύχῃ κανεὶς ἀπὸ τοὺς Τούρκους ἂν δὲν θυσιάσῃ εἰς τὸν βωμόν τοῦ εἰδῶλου των, ποὺ εἶναι τὸ χρήμα, δι' αὐτὸ ἐνέκρινά νὰ δοθῇ εἰς τὸν Τάρταρον τὸ ποσὸν τῶν 20 τζεκινίων καὶ μικρὸν ποσὸν εἰς τὸν Καδῆν...».

(Συνεχίζεται)

Η ΑΡΤΑ ΕΙΣ ΤΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ

1697 - 1787* (24)

Κ. Δ. ΜΕΡΤΖΙΟΥ
Α. Μ. ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

Ἴδου τώρα τὰ ἔγγραφα τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὸ δημοσιευθὲν ὡς ἄνω τοῦ Γεν. Προβλεπτοῦ :

1) Μετάφρασις τοῦ Ἀρτὶ Μαζόρ ἥτοι γενικὴ ἐκθεσις πρὸς τὴν ὑψηλὴν πύλιν : « Ἐκεῖνο ποὺ ἀναφέρουν μὲ ἐκθέσεις τῶν γενικὰς οἱ νομομαθεῖς, οἱ πρῶτοι, οἱ Πούρσικοι, οἱ κήρυκες, Ἀγάδες καὶ ἄλλοι πτωχοὶ Μουσουλμάνοι κάτοικοι τῆς Ἀρτῆς πρὸς τὴν Ὑψηλὴν Πύλιν, εἶναι ὅτι ὁ Στασινὸς υἱὸς τοῦ Ἀποστόλου καὶ Γιάννου υἱὸς τοῦ Γιάννη, ὑπῆκοοι, δοῦλοι τῆς Πύλης, ἔμποροι κάτοικοι τῆς πόλεως Ἀρτῆς, πρὸ 10 μηνῶν, λαβόντες ὁσείας ἐμπόριον εἰς τὴν βάρκαν τοῦ Γιάννου Μπίτσινου μὲ εἶδη διάφορα ἀξίας 4611 πιάστρες. — Ἀναχωρήσαντες ἀπὸ τὴν Ἀρταν διὰ τὰ μέρη τοῦ Μορέως καὶ Ναυπάκτου καὶ ὅταν ἐπέστρεψαν, φθάσαντες εἰς ἓνα νησί Σοχίης πλησίον τῆς Ἰθάκης, ἐνήρυσαν εἰς τοὺς Βενετούς, ἐδέχθησαν τὴν ἐπίθεσιν τῶν κακοποιῶν τοῦ χωριοῦ Βοτζί ἀνομιμασμένων : Σταμάτη Ἀβιτσάνου, Γιάννη Μλάκη, Ἀναστάσι Μισριζιώκα καὶ ἀδελφοῦ του, Βαγγέλη Γιακουμή, Δημήτριου Γαλάτη Κωτσιμήτη καὶ ἀδελφοῦ του, Θεόδωρῃ Καλλίνικο, τοῦ υἱοῦ τοῦ Παπαχαρίτου, τοῦ υἱοῦ τοῦ Νικολᾶ Γαλάτη καὶ ἄλλων κακοποιῶν, οἱ ὅποιοι ἐκ συμφώνου εἶχον πάρει εἰς τὸ νησί τὸ λεγόμενον Κάστρο τὸν εἰρημένον Στασινὸν καὶ τὸν σύντροφόν του Πᾶνον καὶ τοὺς δύο ὑπηκόους. Τοὺς ἔπιασαν σκλάβους, τοὺς ἐβασάνισαν, τοὺς ἐτυράνησαν καὶ κατόπιν τοὺς μετέφεραν εἰς ἓνα μέρος λεγόμενον Ἀτέκο καὶ τοὺς διήρπασαν ὅλα τὰ πράγματά των καὶ τὰ ἐμοίρασαν μεταξὺ των. Ὑστερὰ τοὺς μετέφεραν εἰς τὸ νησί Κάλαμο, ὅπου τοὺς ἐκράτησαν ἐπὶ ἑξ μῆνας ὡς σκλάβους στὴν φυλακὴ καὶ ὅταν πέρασαν εἰς τὸν τόπον Φορμυκόλα, μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ κατώρθωσαν νὰ διαφύγουν καὶ νὰ ἀπαλαγοῦν ἀπὸ τὰ χεῖρα τῶν κακούργων, γυμνοὶ καὶ ἀνυπόδητοι καὶ ἔφθα-

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου, σελ. 413.

σαν εις την Ἀρτιαν και παρουσιάσθησαν εις τὸ Δικαστήριον, ἐκθέσαντες τὰ θλιβερά συμβάντα, τὰς κακουχίας ποὺ ὑπέστησαν και τὰ μαρτύρια ποὺ ἐτιράβησαν.

Λιὰ ταῦτα ἐκ μέρους τῆς χώρας ταύτης εἶχε γραφῇ τὸ πᾶν και ἐκτεθῇ εις τὴν Γενικὴν Προβλεπτικὴν Κερκύρας ἵνα ἐνεργήσῃ νὰ ἀποδοθῇ εις τοὺς παθόντας πᾶν εἶδος ἀλλ' οὕτως δὲν ἔλαβεν καμμίαν φροντίδα εις τὰς διαμαρτυρίας ποὺ τοὺ ἐγιναν και ἔδιωξε τοὺς ὑπηκόους δυσαρεστημένους και χωρὶς καμμίαν ἀποζημίωσιν και ἐπέστρεψαν εις τὴν Ἀρτιαν κλαίοντες και ὀδυρόμενοι.

Ὑποβάλλων ὁθεν ἀναφορὰν εις τὴν Ὑψηλὴν Πύλην οἱ εἰρημένοι και ζητοῦν ἀπὸ τὴν εὐσπλαγχνίαν τῆς, δι' ὄνομα τοῦ Θεοῦ και τοῦ Προφήτου, ἵνα ἐκδοθῇ Βασιλικὴ Διαταγὴ πρὸς τὸν Πασᾶν τῶν Ἰωαννίνων και τὸν Καδὴν τῆς Ἀρτίας, ὁμοίως νὰ γραφῇ και ἐπιστολὴ παρὰ τοῦ Βαίλου τῆς Βενετίας πρὸς τὸν Γενικὸν Προβλεπτικὴν Κερκύρας ὅπως φροντίσῃ νὰ πύρῃ ἀπὸ τοὺς εἰρημένους κακοποιούς τὰ διαρπαγέντα πράγματα.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον και διὰ τὴν καθαρὰν ἀλήθειαν ἐκτίθεται πᾶν ὅ,τι συνέβη πρὸς τὸ Ἀυτοκρατορικὸν Κατῶφλι. Κατὰ τὰ ἄλλα ἢ ἀπόφασις ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν κυρίαρχον ἑκλαμπρον Πύλην και ὑπογράφεται ἡ πυροῦσα ἐκθεσις παρὰ πάντων τῶν ἀναφερομένων και ἐσφραγίσθη μὲ τὰς σφραγίδας τῶν.

Ἐδόθη τὰς τελευταίας ἡμέρας τῆς σελήνης τοῦ Ἰεμαλ οὐλ ἐβέλ τοῦ 1187 (ἦτοι τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ Ὀκτωβρίου 1766).

Παρόμοιον Ἰλλὰμ ἐξέδωκε και ὁ Καδὴς Ἀρτίας.

Ἰδοὺ τώρα και τὸ Βασιλικὸν φερμάνι πρὸς τὸν Πασᾶν τῶν Ἰωαννίνων και τὸν Καδὴν τῆς Ἀρτίας:

«Ἀμα φθάσῃ τὸ παρὸν ὑψηλὸν αὐτοκρατορικὸν φερμάνιον μου ἔστι γνωστὸν ὅτι ἐφ' ὅσον σὺ ποὺ εἶσαι ὁ ναῖπης ἡ Καδὴς τῆς Ἀρτίας διὰ τῆς ἐπιστολῆς τῆς ὑποβληθείσης εις τὴν Ὑψηλὴν Πύλιν ἀνέφερες ὅτι ὁ Στασινὸς υἱὸς τοῦ Ἀποστόλου και λοιπὰ (ἐπαναλαμβάνεται τὸ περιεχόμενον τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Καδὴ και τῶν ἄλλων προκρίτων).

Καταφυγόντες διὰ ταῦτα εις τὰς ἱερὰς Συνθήκας Εἰρήνης, αἱ ὁποῖαι φυλάσσονται εις τὸ αὐτοκρατορικὸν μου Διβάνιον και ἐπειδὴ εις αὐτὰς ἐκτίθεται και ἀναγράφεται — ὡς πρὸς τὰς μετὰ τῶν Βενετῶν κλεισθείσας — ὅτι ἂν συμβοῦν φόνοι ἢ οἰαδήποτε ἄλλη βιοπραγία ἢ φινονικία ἢ διαφθορά εις τὰ σύνορα, νὰ διακανονίζωνται τὰ ζητήματα ταῦτα τὰ ἀναφυόμενα ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων μὲ πᾶσαν ἀμεροληψίαν και δικαιοσύνην και νὰ ἐκλείπῃ πᾶσα αἰτία δυναμένη νὰ προκαλέσῃ προστριβὰς, χωρὶς καθόλου νὰ ἀνακοινῶνται τὰ συμβάντα ταῦτα εις τὴν Ὑψηλὴν Πύλιν οὔτε εις τὸν Πρίγκηπιν τῆς Βενετίας, ἀλλὰ νὰ λύωνται ἐπὶ τόπον πᾶσαι αἱ διαφοραὶ και νὰ μὴν ἐνοχλῆται οὔτε ἡ Ὑψηλὴ Πύλη οὔτε ὁ Πρίγκηψ.

Ἄν ὅμως κατ' οἰονδήποτε τρόπον δὲν θὰ ἦτο δυνατός ὁ διακανονισμὸς τῶν διαφορῶν ἐπὶ τόπον, τότε νὰ ἀναφέρεται μὲ πᾶσαν ἀλήθειαν τὸ συμβάν, ἵνα μὲ τὴν παρέμβασιν τοῦ ὀρισθησομένου Ἐπιθεωρητοῦ και συμφώνως μὲ τὰς ἱερὰς Συνθήκας και Συμβάσεις, διὰ τῆς νομίμου ὁδοῦ, ἐξετάζεται ἡ ὑπόθεσις και ἀποδίδεται ἡ πρέπουσα δικαιοσύνη και διὰ τοῦτο ἐξεδόθη τὸ Βασιλικὸν μου Φερμάνι.

Τώρα μὲ τὴν συνενόησιν ὑμῶν ἦτοι τοῦ Διοικητοῦ τῶν Ἰωαννίνων και Καδὴ τῆς Ἀρτίας, διορισθέντες και προορισθέντες ὡς Ἐπιθεωρηταὶ τῆς ὑποθέσεως, ὁ ἐνδοξος μεταξὺ τῶν ὁμοίων τῶν ὑπηρετῆς ἦτοι πιστὸς τῆς ὑψηλῆς μου Αὐτοκρατορίας Μεχμέτ Ἀγᾶς, τοῦ ὁποίου νὰ μεγαλῶνῃ ἡ δόξα, και συνενουόμενος μὲ ὑμᾶς και ἀλληλογραφῶν μὲ τὸν Στρατηγὸν ποὺ εἶναι εις τὰ σύνορα, θὰ φροντίσῃ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν σύλληψιν τῶν κακοποιῶν ὑπηκόων Βενετῶν και νὰ ἀποσπάσῃ τὰ πράγματα και ἄδη ἀρπαγέντα και κλαπέντα και ἐν πάσῃ περιπτώσει θὰ ἐφαρμοσθῇ ἡ δικαιοσύνη και νὰ γίνῃ δικαία ἐκτέλεσις διακανονισμοῦ και

ἵνα γίνῃ χρῆσις πάσις ἐπιμελείας καὶ προσοχῆς, ἀποφευγομένης πάσης ἐναντίας συμπεριφορᾶς, ἐξεδόθη καὶ ἐδημοσιεύθη τὸ Αὐτοκρατορικὸν μου Φερμάνι μετὰ τὸ ὁποῖον διατάσσω καὶ παραγγέλλω διὰ μόλις φθάσει τὸ ἐν λόγῳ Φερμάνι, ἐκδοθὲν κατὰ τὸν ὡς ἄνω ἐκτεθέντα τρόπον, πρὸς τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ὑπακούσῃτε ἀπολύτως καὶ νὰ τὸ δεχθῆτε μετὰ τελείαν ὑποταγὴν καὶ νὰ ἐνεργήσῃτε σύμφωνα μετὰ τοὺς ὁρισμούς Του, προσέχοντες καὶ προσωλάσσόμενοι ἀπὸ κάθε ἐναντίαν πρὸς τοῦτο ἐνέργειαν.

Αὐτὸ νὰ γνωρίζετε καὶ νὰ δώσετε πίστιν εἰς τὸ Αὐτοκρατορικὸν ἔμβλημα. — Ἐγράφη ἐν τῇ Φρουρουμένη πόλει τῆς Κων)πόλεως τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς σελήνης τοῦ Σιχ)Ζε 1180 (ἦτοι τὸν μῆνα Ἀπρίλιον τοῦ 1767).

Ἴδου τὸ γράμμα τοῦ Μεχμέτ Πασᾶ πρώτου Βεζύρη πρὸς τὸν Μεχμέτ πασᾶν τωρινὸν Διοικητὴν τῶν Γιαννίνων καὶ εἰς τὸν Ναίλην ἢ Καδῆν τῆς Ἀρτας.

Μετὰ τοὺς χαιρετισμούς σὺς γίνεται γνωστὸν διὰ, ἐπειδὴ ὁ Στσιανὸς υἱὸς τοῦ Ἀποστόλου καὶ Γιάννης υἱὸς τοῦ Γιάννη, ἔμποροι, ὑπῆκοι, κάτοικοι Ἀρτης, ὑπέστησαν ἐπιθεσὶν πλοῖον τῆς νήσου Ἰθάκης εἰς τόπον λεγόμενον Σοχίε, ἀπὸ τοὺς κακοποιούς τοῦ χωριοῦ Βαθύ, ἐνῷ μετέβαινον εἰς ἐμπόριόν των... (ἐκτίθεται τὸ περιστατικὸν λεπτομερῶς). Τώρα ὅμως σύμφωνα μετὰ τὰς ἱερὰς Συνθήκας, τὰς ἀναφερομένας εἰς τὸ Βασιλικὸν Φερμάνι, μετὰ τὴν παρέμβασιν τοῦ Μεχμέτ Ἀγᾶ ὑπηρετοῦ ἦτοι πιστοῦ τῆς Ὑψηλῆς Αὐτοκρατορίας, προορισθέντος ὡς Ἐπιθεωρητοῦ εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην, ἴσως θὰ ἀλληλογραφήσῃ μετὰ τὸν σιρατηγὸν τῶν συνόρων ἵνα συλληφθῶν οἱ κακοποιοὶ καὶ ἀποδοθῶν τὰ κλαπέντα πράγματα εἰς τοὺς παθόντας καὶ σύμφωνα μετὰ τὸ Βασιλικὸν Φερμάνι, πρέπει νὰ γίνῃ διακανονισμός διὰ τῆς νομίμου ὁδοῦ ἵνα ἀποδοθῇ ἡ πρέπουσα δικαιοσύνη, ὡς ὀρίζει τὸ εὐγενὲς Φερμάνι. Διὰ τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐγράφη καὶ ἐστάλη καὶ ἡ παρούσα ἐπιστολή. — Καὶ μόλις φθάσῃ, Θεοῦ θέλοντος, ὑφείλετε νὰ καταβάλλετε κάθε προσοχὴν καὶ ἐπιμέλειαν εἰς τὰς ἐνεργείας σας, συμφώνως μετὰ τὸ ἔξοχον Φερμάνι.

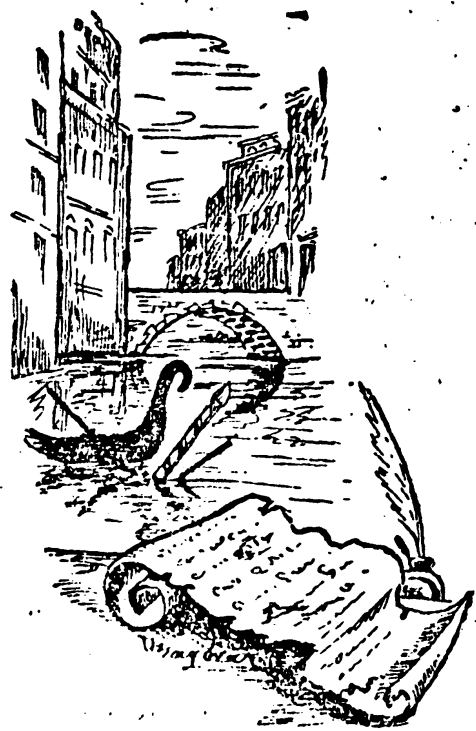
Ἡ ἐπιτυχία σας νὰ εἶναι ἐξακολουθητική.

Μεχμέτ Πασᾶς ἀνώτατος Βεζύρης

Ἴδου τώρα ἡ ἐκθεσις τὴν ὁποίαν ὑπέβαλεν ὁ ἐν Ἀρτῇ ὑποπρόξενος Νικόλα Πάγκαλος εἰς τὸν Γενικὸν Προβλεπτικόν.

Ἀρτα 11 Ἰουλίου 1767. «... ἦλθεν αἰφνιδίως ἀπὸ τὴν Κων)πολιν μία ἐπίσημος προσωπικότης, συνοδευομένη ἀπὸ πολλοὺς ὑπηρέτας, ὄλους ντυμένους ὅπως οἱ Μοταντζήδες. Οὗτος κομίζει ἓνα Βασιλικὸν Φερμάνι τῆς Ὑψηλῆς Πύλης ὡς καὶ ἐπιστολὰς τοῦ ἐξοχωτάτου Βαίλου ἀπευθυνομένας εἰς τὴν ὑμετέραν ἐξοχότητα. Τὰ ἔγγραφα αὐτὰ ἀναφέρονται εἰς τὴν γνωστὴν ἀξίωσιν δύο ὑπηκόων Ὀθωμανῶν ἐξ Ἀρτης ἦτοι τοῦ Γιάννου Μπίτσιου ἐπονομαζομένου Κλεφτογιάννου καὶ τοῦ συντρόφου του Στσιανεῦ καὶ ἐπειδὴ ἐφάνη διὰ εἶναι διακεκριμένον πρόσωπον μετὰ ὅσιν μεγαλοπρεπῆ, ἐνόμισαν οἱ κάτοικοι τῆς Ἀρτας διὰ οὗτος πλὴν τῆς διαφορᾶς ἣν ἀνέλαβεν νὰ κανονίσῃ, ἡμπορεῖ νὰ ἔχῃ καὶ ἄλλῃ πλὴν μυστικὴν ἀποστολὴν νὰ διαπραγματευθῇ σπουδαιότερας ὑποθέσεις... Μετ' ὀλίγας ἡμέρας διεδόθη διὰ οὗτος εἶχεν ἐντολὴν νὰ ἐξετάσῃ τὸ ζήτημα τῆς ξυλείας ποῦ μερικοὶ ξένοι ἐξάγουν ἀπὸ τὸν κόλπον τῆς Ἀρτας καὶ τέλος νὰ ἐξακριβώσῃ εἰς ποῖον ἀκριβῶς μέρος ἀνευρέθη ὁ θησαυρὸς τῶν ἀρχαίων χρυσῶν νομισμάτων..... ἀλλὰ διὰν ἀνεγνώσθη τὸ Βασιλικὸν Φερμάνι εἰς τὸ Δικαστήριον τοῦ Καδῆ παρουσία τοῦ Βορβόδα καὶ τῶν Προκρίτων Ἀγάδων τῆς χώρας, ποῦ ἦμουν παρὼν καὶ ἐγώ, εὐρέθη διὰ τὸ περιεχόμενον ἦτο καθ' ὅλα σύμφωνον πρὸς τὸ Ἀρτ)μαζα) ποῦ εἶχε σταλῇ ἀπ' ἐδῶ εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πύλιν. Ὁ ἐν λόγῳ ἀπεσταλμένος τῆς Πύλης ἀφοῦ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Φερμανίου μου ἔκαμε παρουσίαν ὄλων τὰς

Η ΑΡΤΑ ΕΙΣ ΤΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ 1697-1787*

K. A. MEPTZIOY
A. M. ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

Δέσμη 1015

9 'Ιουνίου 1768

‘Ο Γενικός Προβλεπτής πρὸς τὸν Δόγην:

«.....‘Ο Κεχαγιᾶς τοῦ Διοικητοῦ ‘Αρτης μετέβη εἰς τὴν ‘Αγίαν Μαύραν μὲ ἐπιστολὰς μου πρὸς τὸν ἐκεῖ ἑκτακτὸν προβλεπτήν, ὁμοίως δὲ καὶ εἰς Βόνιτσαν καὶ Γρέβεζαν, σταλείς πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ εἴρῃ ὑπηκόους καταφυγόντας εἰς τὰς κτήσεις τῆς ‘Υμετέρας Γαληνότητος, ἀλλὰ δὲν εὑρήκε κανένα..... θυμωθεὶς. ‘Ο Κεχαγιᾶς τότε ἐνόμισεν ὅτι ἡμεῖς τοὺς ἀποκρύπτομεν, ἔφερεν ἀπὸ τὴν ‘Αρταν ἕναν πρόκριτον, ὁ ὁποῖος εἶναι πολὺ ἐνήμερος καὶ γνώστης τῆς ὑποθέσεως καὶ ἐνήργησαν μαζὶ ἐρευνᾶν, ἀλλὰ καὶ πάλιν χωρὶς ἀποτέλεσμα..... Τέλος ἐζήτησεν μίαν ἔγγριφον δηλώσιν μὲ ἄλλα δῶρα, καὶ τὰ ὁποῖα τοῦ ἔδωκεν ὁ ἑκτακτὸς προβλεπτής, τὰ πράγματα ἐξομαλύνθησαν καὶ ἐπέστρεψεν εὐχαριστημένος ὁ Κεχαγιᾶς εἰς ‘Αρταν.....».

‘Ιδοὺ ἡ σημείωσις τῶν δώρων καὶ τῶν ἐξόδων:

Χρυσοῦφαντον ὕφασμα ἀπὸ τὸ μαγαζί τοῦ Βερίκιου διὰ τὸν Κεχαγιᾶν.	
μπράτσα 10 πρὸς 65 λίρες τὸ μπράτσο	λίρες 650
διὰ τοὺς δύο προύχοντας ‘Αρτης μπράτσα 4 1/2 ὕφασμα × 65	λίρες 292.10
φιλοδωρήματα εἰς τοὺς ὑπηρέτας 11	λίρες 132
ἐξοδα διατροφῆς καὶ συντηρήσεως	λίρες 1264
	σύνολον
	λίρες 2686.10

ἦτοι πρὸς λίρες 48 τὸ κάθε τζεκίνι = τζεκίνια 55.46.10⁸²

* Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 223 (665) τοῦ 36 τευχ. καὶ τέλος 82. ἦτοι 55 τζεκίνια λίρες 40 καὶ σολδία 10.

Ἡ δὲ παραμονὴ εἰς τὴν Κέρκυραν τοῦ αὐτοῦ Κεχαγιά ἐστοίχισεν εἰς τὸν προβλεπτὴν τζεκινιά 77 καὶ λίρες 29.

Ἴνα δὲ κολακεύσῃ τὸν Βοεβόδαν, ὁ Γενικὸς ἐβγαλε ἀπὸ τὴν ἀποθήκην καὶ ἐχάρισεν εἰς τὸν Κεχαγιάν τὰ κάτωθι πολυτίμητα δῶρα:

Ὑφασμα χρυσοῦφαντον μπροκάτο καὶ ἀραχνοῦφαντον διὰ δύο ἐνδύμασις τοῦ Βοεβόδα, μπράτσα 24.

Ὅμοιως διὰ δύο ἐσωτερικὰς ἐνδυμασίας τοῦ ἰδίου: ροδχο φίνο χρώματος ρουμπινίν μπράτσα 10.

Ἄλλο ὕφασμα λεγόμενον «τσενδάλ» χρώματος κριμεζί μπράτσα 12.

φλυτζάνια πορσελάνης διὰ καφὲν κομμάτια 24.

στακτοκῆρια βάρους 24 λίβρων.

ζάχαρι εἰς κομμάτια λίβρες 24.

θεριάκα δοχεῖα ἐκ κασιτέρου 8.

τραπεζομάνδηλα κεντημένα 20.

εἰς τὸν Κεχαγιάν

Δι' ἐν φόρεμα ὕφασμα Δαμασκοῦ χρώμα Κρέμεζι μπράτσα 12.

ὁμοίως ροδχο φίνο κυανοῦν μπράτσα 5.

Γιαλικά πεποικιλμένα 12.

θεριάκα δοχεῖα 2.

ζάχαρι εἰς κομμάτια λίβρες 8.

Στακτοκῆρια λίβρες 8.

μυρωδικὰ ἐκ Ρώμης δοχεῖα 6.

Ἄρτα 19 Μαρτίου 1768

Ὁ ὑποπρόξενος Πάγκαλος γράφει εἰς τὸν Γενικὸν Προβλεπτὴν:

«.....κατόπιν τῆς διαταγῆς τῆς ὑμετέρας ἐξοχότητος τὴν ὁποίαν μοῦ διέβιβασεν διὰ τῆς ἐπιστολῆς ἀπὸ 27 παρελθόντος ἵνα ἐξετάσω εἰς κάθε τόπον ποία εἶναι ἡ ποιότης καὶ πόση ἡ ποσότης τοῦ παραγομένου ἁλατος⁸³ εἰς τὰ μέρη αὐτά, ἀπαντῶ: εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ ὑποπροξενικοῦ τούτου δύο μόνον ὑπάρχουν ἡ καὶ εἰς τὸν κόλπον: ἡ μία στὴν Κόλπρεναν καὶ ἡ ἄλλη στὴν Σαλαχώραν, τὰς ὁποίας οἱ Βοιβόδες συνηθίζουν νὰ ἐνοικιάζουν κατ' ἔτος διὰ 25 πουργιά. — Συνήθως παραγωγὴ τῶν δύο ἀλυκῶν δὲν ὑπερβαίνει τὰ 10.000 ζάια⁸⁴ κατ' ἔτος καὶ ἡ τιμὴ τοῦ πωλεῖται ἐδῶ καὶ στὰ Γιάννινα εἶναι ἓνα Τουρκικὸ τζεκινὶ τὸ κάθε ζάι. Τὸ δὲ ἀλάτι τοῦ ἀγοράζουν πρὸς ἐξαγωγικὸν οἱ Δολχινιώτες τὸ πληρώνουν πολὺ εὐθυνότερον ἥτοι 6 καὶ 7 ζάια τὸ Βενέτικο τζεκινὶ. Ἡ ποσότης εἶναι ἀρκετὰ καλὴ, ἀλλὰ κατωτέρα τοῦ τῆς Ἀγίας Μαύρας.....».

Ἀρχεῖον τοῦ Βαίλου — Φάκελλος 227

Ὁ ἐν Ἄρτι Ὑ/πρόξενος Φραγκίσκος Πάγκαλος γράφει εἰς τὸν Βαῖλον τῇ 3ῃ Νοεμβρίου 1775.

«.....ἐπὶ πλέον ἔχω τὴν τιμὴν νὰ σᾶς ἱκετεύσω διὰ τὸ ὅτι ὁ διοικητὴς Ὁσμάν μπέης υἱὸς τοῦ Ἀλή⁸⁵ Πασᾶ τῶν Ἰωαννίνων, λαμβάνει τὴν τόλμην καὶ

83. Τὸ ἀλάτι ἐνδιέφερε πολὺ τοὺς Βενετοὺς καὶ εἶχαν παντοῦ ἐν Ἑλλάδι δημιουργήσει ἀλυκάς. Τὸ ἀλάτι ἐξήγετο εἰς διάφορα κράτη τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης καὶ ἦτο μονοπώλιον τῆς Δημοκρατίας, ἀπέφερον τεράστιον ἔσοδον.

84. Ἀγνωστον ἡμῖν τὸ μέτρον τοῦτου τῆς χωρητικότητος.

85. Δὲν πρόκειται περὶ τοῦ Ἀλή Τεπελενλή, ἀλλὰ περὶ ἄλλου προγενεστέρου.

συλλαμβάνει κάποτε - κάποτε άθώους ήμετέρους ύπηκόους οί όποιοι έρχονται διά τά συμπέροντά των έδώ ίνα έκδικηθή και άλλων κακοποιών, όμοίως ήμετέρων ύπηκόων και τό ύποχρεώνει νά πληρώνουν οί άθώοι, εκείνα τά όποια έκλειψαν οί κακοποιοί. Σας ίκετεύω, όθεν, νά πρακαλέσητε ένα φερμάνι εις τό όποϊον νά αναφέρεται ότι από τώρα και εις τό έξής ούτε ό Καδής ούτε ό Βοεβόδας μή λαμβάνουν την αύτην έλευθερίαν κατά των ύπηκόων μας, άν προτίτερα δέν εξετασθή ή ύπόθεσις από των πρόξενόν των και σύμφωνα με όσα αναφέρουν αί Συνθήκαι ειρήνης.....».

27 'Οκτωβρίου 1776. "Αρτα.

“Ο Ιδιος πρós τόν Βάϊλον :

«.....Δέν απέδωκαν μέχρι τουδε κανέν θετικόν αποτέλεσμα τά διαβήματα του προκατόχου μου και άδελφού μου Νικολάου και τά ιδικά μου, τά λεγόμενα εις τούς Τούρκους διοικητάς διά την επιβληθείσαν κατάχρησιν εις την είσπραξιν του τελωνιακού φόρου από αυτόν, εις βάρος των έμπορευομένων ύπηκόων μας, τόν όποϊον φόρον οί Διοικηταί ύπολογίζουν όσο θέλουν αυτοί και όχι 30% ως αναφέρουν τά άρθρα της Συνθήκης. “Ηδη από του παρελθόντος Μαρτίου είχαν υποβάλει διαμαρτυρίαν έγγραφον εις τόν “Αλή πασά, όνοματιζόμενον “Αληζάταγαν, κύριον Κυβερνήτην της μικράς αυτής έπορχίας διά την είσπραττομένην αύξησιν του φόρου και διετύπωσα πόσον ζημιώνεται τό εμπόριον. Ούτος μου έδωσε κάποιαν έλπίδα ότι θα διέτασσε νά παύση αύτή ή κατάχρησι.

“Εως τώρα ό “Αλή πασάς μου ύπέσχετο ότι θα έλυνε τό ζήτημα ως πρós τούς ένοικιαστάς του Τελωνιακού φόρου, αλλά παρουσιάσθη και άλλο : τό της άγκυροβολίας, λεγόμενον «λιμενιάτικο» και συνίσταται εις τό ότι ένω έως τώρα ό караβοκύρης επλήρωνεν διά τοιούτονδικαιωμα πάστρες 2 και 30 παράδες τώρα τούς παίρνουν πάστρες τρεις. Βεβαίως μικρά είναι ή επί πλέον διαφορά, των δέκα παράδων, αλλά ποιός μάς έγγυϊται άν δέν αρχίσουν σιγά-σιγά νά ανεβάσουν και τό δικαίωμα αυτό, κατά βούλησιν ;

“Εχομε και ένα ακόμα ζήτημα : τό της διαβάσεως του γεφυριού. Τό δικαίωμα τουτο έχει ένοικιασθή και οί ένοικιασταί ζητούν νά πληρώνουν τόσον κατά την είσοδον όσον και κατά την έξοδον και οί Φράγκοι, ένω δέν επλήρωνον ποτέ, σύμφωνα με τās Συνθήκας, και τώρα θέλουν νά τό επιβάλλουν διά της βίας, ίνα αποδείξουν ακόμη μιá φορά την άπληστίαν που έχουν οί Τούρκοι. “Εκαμα διαβήματα αλλά χωρίς αποτέλεσμα. Μάλιστα οί διοικηταί προβάλλουν προσχήματα διάφορα, συνήθη εις αυτούς και λέγουν ότι όλαί αί αξιώσεις των είναι σύμφωνα με μιαν ταρίφαν την όποιαν είχε κάμει ό Σουλεμάν πασάς, αλλά αυτό είναι καθαρόν ψέμα.

Εις τουτο τό σημείο εύρίσκονται αί έμπορικαί ύποθέσεις των ύπηκόων μας και ύποθέτουν ότι εις όλα αυτά τά έκτροπα έχει βάλει τό δάκτυλον, ένας κακοήθης και ανάξιος Δημήτριος Βλαχούτσης, ύπηκοος “Οθωμανός, δηλαδή “Ελλην, κάτοικος του τόπου τουτου, πρόσωπον μάλλον συνετόν και πολέμιον των συμφερόντων της Γαληνοτάτης Δημοκρατίας. Ούτος με τās κακοήθεις είσηγήσεις του εις τούς Τούρκους διοικητάς, δημιουργεί προσκώμματα και βάρη εις τούς έμπορευμένους Βενετούς ύπηκόους..... Προσφεύγω εις την “Υμετ. έξοχήτητα και Σας παρακαλώ νά φροντίσητε νά σταλή διαταγή του νυν Σουλτάνου πρós την πόλιν της “Αρτης, όπως μη επιβυρύνεται εις τό έξής τό εμπόριον των ύπηκόων παρά των Διοικητών, πέραν των καθοριζομένων υπό των Συνθηκών... έτσι θα τεθή τέρμα και εις τās κακάς είσηγήσεις του Δημητρίου Βλαχούτση.....».

6 Δεκεμβρίου 1776 Άρτα.

Ό ίδιος πρὸς τὸν Βάϊλον:

«.....εἶναι κάποιος Φίλιππος Τριάντογλης, καταγόμενός ἐξ Ἀγίας Μαύρας, πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἐνυμφεῦθη μίαν Ὀθωμανὴν ὑπήκοον καὶ διαμένει μονίμως ἐνταῦθα, κατεῖχεν εἰς τὸ παρελθὸν τὸ ἀξίωμα τοῦ ὑποπροξένου τῆς Δανίας. Ἀλλὰ διὰ τὰς πολλὰς τοῦ κακὰς πράξεις ἐστερήθη τοῦ ἀξιώματος καὶ σκέπτεται νὰ μεταβῇ εἰς Κωνσταντινούπολιν ἵνα ἐπιτύχῃ μὲ τὰς συνήθεις τοῦ διαβολὰς καμμίαν νέαν θέσιν. Εἶναι ἄνθρωπος κακοήθης, ψεύτης καὶ ἀπατεῶν καὶ μίαν φορὰν ἐξηπάτησε καὶ τὸν ἐξοχώτατον Βάϊλον Ρουιόυνι καὶ ἐπῆρε 200 τζεκίγια διὰ τὸ ναυαγῆσαν εἰς Ἀγίους 40 πλοῖον τοῦ Στασινοῦ Πυθαγωνιά..... παρόμοιαι ἀπάται καὶ κακοήθειαι διεπράχθησαν πάντοτε παρὰ τοῦ Τριάντογλη ἐναντίον τῶν Δημοσίων συμφερόντων.....».

Δέση 126/1029 Άρτα 19 Αὐγούστου 1777.

Ό ἐν Ἀρτῇ ὑποπρόξενος γράφει εἰς τὸν Ἑκτακτον Προβλεπτήν:

«.....μὲ ἐρωτᾶτε διὰ τοὺς δύο φιλονικούντας πιασάδες Κούρτ καὶ Ἀλῆ καὶ ἂν ὁ δεύτερος εἶναι ἱκανὸς νὰ ὑπερμασίῃ διὰ τῆς βίας τῶν ὄπλων τὰ δικά τῶν.

Ό Ἀλῆ πασᾶς ἔστειλε διὰ ξηρᾶς ἀπὸ τὰ Γιάννινα καὶ τὸ Ζαγόρι εἴκοσι πέντε προύχοντας Ἑλλήνας καὶ Τούρκους, καθὼς καὶ Ἑλλήνας ἐξ Ἀρτῆς εἰς τὸν Μέγαν Αὐθέντην εἰς Κων/λιν φορτωμένους μὲ μεγάλα χρηματικά ποσὰ καὶ μὲ δυνατὰ «ἰλλιάμια», ἵνα ἐκθέσουν εἰς τὸν Σουλτάνον τὰ παράπονα τῶν πληθυσμῶν κατὰ τοῦ Κούρτ πασᾶ καὶ εἰς τὸ τέλος τοῦ παρελθόντος μηνὸς ἔφθασεν ἐπιστολὴ ἀπὸ τὸν Μέγαν Βεζύρη, ὁ ὁποῖος ἀπαντῶν λέγει ὅτι δὲν ἔχει νὰ ἀναμιγνύεται ὁ Κούρτ πασᾶς εἰς τὰ Γιάννινα καὶ εἰς τὴν Ἀρταν καὶ ὅτι θὰ ἀναθέσῃ εἰς τὸν Ἀλῆ τὴν διοίκησιν τῶν δερβενίων εἰς τὰς δύο ἐπαρχίας τῶν Γιαννίνων καὶ Ἀρτῆς, διατὶ ὁ πληθυσμὸς δὲν εἶναι καθόλου εὐχαριστημένος ἀπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Κούρτ πασᾶ, ἐφ' ὅσον οὗτος καταχρῶμενος τῆς ἐμπιστοσύνης καὶ τοῦ ἀξιώματος ποῦ τοῦ ἀνείθεθ, ἐκλέγει ὡς ἀρχηγούς, φύλακας τῶν δρόμων, τὰ άτομα ἐκεῖνα τὰ μισητὰ εἰς τὸν πληθυσμὸν, ἐνῶ εἰς τὸ φερμάνι γίνεται ῥητὴ μνεῖα ὅτι ὡς ἀρχηγοὶ φύλακες τῶν δρόμων θὰ διορίζωνται ἐκεῖνοι ποῦ εἶναι ἀρεστοὶ εἰς τὰς Κοινότητες.

Ἐπειδὴ ὁ Κούρτ πασᾶς εἶναι τώρα ἀπασχολημένος εἰς ἄλλας ταραχάς, ἐκραγεῖσας εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀλβανίας, δὲν ἔδωκε καμμίαν ἀπάντησιν εἰς τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Ἀλῆ πασᾶ διὰ τῆς ὁποίας τῷ ἐκοινοποιεῖ τὰς διαταγὰς τοῦ Μεγάλου Βεζύρη.

Τὰ φαινόμενα δείχνουν ὅτι αἱ διαταγαὶ ποῦ θὰ φθάσουν ἀπὸ τὴν Ὑψηλὴν Πύλιν θὰ εἶναι ὑπὲρ τοῦ Ἀλῆ πασᾶ... Τὸ τμήμα τῶν 300 Ἀλβανῶν ποῦ εὐρίσκετο πρὸ δύο ἐβδομάδων πλησίον τῶν Γιαννίνων, ἦτο προορισμένον νὰ ἐνισχύσῃ τὴν φρουρὰν τοῦ Βέλλιο, ἀλλ' ἡ ἐπιδειξιότης τοῦ Ἀλῆ, διὰ τῆς προσφορᾶς μεγαλυτέρου μισθοῦ ἐπέτυχεν ὥστε νὰ ταχθοῦν μὲ τὸ μέρος τοῦ πλέον τοῦ ἡμίσεως τῶν ἀνδρῶν τοῦ σώματος, οἱ δὲ ὑπολειφθέντες ἐξηκικλούθησαν τὴν πορείαν διὰ τοῦ Βέλλιο, ἀλλὰ διὰν ἐφθασαν μεταξύ Ἀρτῆς καὶ Ἀγρᾶφων εἰς μίαν συμπλοκὴν γενομένην ἐκεῖ, διεσκορπίσθησαν ἐξ ὁλοκλήρου. Ἀκολουθοῦντες τὸ παράδειγμα τούτων, ἐλιποτάκτησαν καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἀπὸ τὸ σύνορόν του εἰς τρόπον ὥστε ἔμεινεν οὗτος μὲ μόνον 80 ἄνδρας καὶ ἀπεσύρθη κατ' ἀνάγκην πρὸς τὸ Ξηρόμερο, πλησίον τοῦ ἀδελφοῦ του Λιάσκο. Τὰ πράγματα λοιπὸν ἡσυχάσαν καὶ τὰ σύνορα τῆς Ἀρτῆς ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη φυλάσ-

σονται καλά υπό πολυαριθμού σώματος ενόπλων Τούρκων και Ἑλλήνων.

Μολονότι δὲν ἐσημειώθη καμμιὰ κίνησις ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ Κούρτ πασᾶ, ἐν τούτοις ὁ Ἀλῆ πασᾶς, φρονίμως ποιῶν δὲν παύει νὰ ἐνισχύῃ τὴν φύλαξιν τῶν συνόρων διὰ τῆς συγκεντρώσεως νέων δυνάμεων, ἵνα εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀποκρούσῃ τοὺς ἐχθροὺς καὶ ἂν ἀκόμη ἐπετίθεντο 10.000 ἐκ τούτων.....».

10 Ἀπριλίου 1777

Ὁ ἑκτακτος προβλεπτής πρὸς τὸν Γενικόν :

«Ὁ Ἀλῆ πασᾶς τῶν Γιαννίνων ἡλλαξε διαμονὴν καὶ ἦλθε μὲ τὴν οἰκογένειαν καὶ μὲ τὴν αὐλὴν του εἰς Ἄρταν εἰς τὰ παρὰ τὸν Λοῦρον σύνορα ἵνα καθορίσῃ ἐπακριβῶς ἕως ποῦ φθάνει ἡ δικαιοδοσία του καὶ τοποθετήσῃ ὁρῶσημα θὰ μεταβῇ ἐκεῖ μὲ τὸν Κυδὴν τῆς Ἀρτῆς καὶ μὲ τὸν Βοεβόδαν ποῦ εἶναι υἱὸς τοῦ Ἀλῆ πασᾶ. Καθὼς ἔγραφεν ὁ ὑποπρόξενος Πάγκαλος ἐξ Ἀρτῆς, τὴν 30 Μαρτίου λήγοντος, εἰσηλθεν εἰς Ἄρταν ὁ Ἀλῆ πασᾶς μὲ τὸ χαρέμι του, ἥτοι μὲ τὴν γυναῖκα του ποῦ εἶναι ἀδελφὴ τοῦ πασᾶ Καλὸ καὶ μὲ τὴν ἀκουλουθίαν τῆς αὐλῆς του. Ὁμοίως τὸν συνώδευον καὶ οἱ πρόκριτοι Τούρκοι. Ἦσαν δὲ ἐν ὧν 200 ἑφιπποὶ. Ἐξω τῆς πόλεως, πρὸς προϋπάντησίν του, εἶχον ἐξέλθει ὁ Διοικητὴς Ἀρτῆς, ὁ Καδῆς, οἱ πρόκριτοι Τούρκοι, ὁ Μητροπολίτης μετὰ τῶν Ἑλλήνων προκρίτων καὶ πολλὸς λαός. Τὸν ὑπεδέχθησαν μὲ ἐνθουσιασμόν καὶ ἐκεῖνος ἐχαιρέτα εὐχαριστημένως. Διοικητὴς ἐδῶ εἶναι ὁ υἱὸς τοῦ Χουσεῖν μπέης, ἀλλὰ τῶρα τὸν ἀντικατέστησε καὶ ἐτοποθέτησε τὸν τρίτον υἱόν του ὀνόματι Ὁσμάν μπέην, τὸν δὲ Χουσεῖν τὸν διώρισε Μουσσελίμην στὰ Γιάννινα.....».

15 Αὐγούστου 1777

Ὁ ἑκτακτος προβλεπτής εἰς τὸν Γενικόν :

«.....κατόπιν τῆς πρόνοητικῆς ἀποφάσεως τῆς Ὑμετ. Ἐξοχότητος, κατέπλευσεν χθὲς ὁ ἐκλαμπρότατος προβλεπτής τοῦ Στόλου μὲ τὴν ναυτικὴν του μοῖραν εἰς τὸ Φρούριον τῆς Πρεβέζης, εἰς μίαν στιγμὴν ὅπου οἱ ἀρχηγοὶ τῶν δύο ἀντιμαχομένων μερίδων Κούρτ πασᾶς καὶ Ἀλῆ πασᾶς τῶν Γιαννίνων συνεπλάκησαν διὰ δευτέραν φοράν. Τοιοῦτοτρόπως ὁ στόλος ἐξασφαλίζει ἀπὸ θαλάσσης νὰ μὴ γίνῃ καμμιὰ ἐπίθεσις κατὰ τῆς περιοχῆς τῆς Ἀρτῆς.....».

Φάκελλος 227 - Ἀρχεῖον τοῦ Βαίλου

Ὁ ἐν Ἀρτῇ Βενετὸς Ὑποπρόξενος γράφει εἰς τὸν ἐν Κων/πόλει Ἐνετὸν Βαῖλον τῇ 1ῃ Σεπτεμβρίου 1777.

«.....παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ μου προξένου ἐν Ἀθήναις, μοῦ ἐστάλησαν τὰ δύο πρόσφατα φερμάνια τὰ ὁποῖα ἡ Ὑμετ. Ἐξοχότης ἐνήργησε νὰ ἐκδοθοῦν παρὰ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης. Τὸ πρῶτον ἀφορᾷ τὴν κατάχρησιν εἰς τὸν τελωνειακὸν φόρον τοῦ σκαλώματος τούτου καὶ τὸ δεύτερον ἐνδιαφέρει τὸ ζήτημα τῆς ἀγκυροβολίας καὶ τοῦ δικαιώματος τοῦ Γεφυριῦ, τὸ λεγόμενον Κορμέκι. Τὰ παρουσίασα εἰς τὸν Καδὴν ἵνα τὰ θέσῃ εἰς ἐκτέλεσιν καὶ ἵνα ἐφαρμοσθοῦν οὕτως οἱ ὅροι τῆς Συνθήκης εἰρήνης. Τὸν παρεκάλεσα νὰ ὑποχρεώσῃ τὸν Βοεβόδαν ἵνα συμμορφωθῇ μὲ τὰ ἐν τῷ φερμανίῳ διατασσόμενα. Πλὴν ὁ διοικητὴς σεβόμενος τὰς διαταγὰς τοῦ Ἡγεμόνος του, δὲν ἔκαμε ἄλλο τι παρὰ νὰ καταγράψῃ τὰ φερμάνια εἰς τὸ πρωτόκολλον τοῦ Δικαστηρίου του.

Και επειδή παρουσιάσθη ή περίπτωσης ενός ύπηκόου παρά τοῦ ὁποίου, ὁ Τελώνης ἐζήτησε νά πληρώσῃ φόρον 60% διὰ μερικά κιβώτια ἀτσαλίου καί σαπωνίου, μετέβην εἰς τὸν Βοεβόδαν καί με τὸ φερμάνι στὸ χέρι τοῦ εἶπε ὅτι ὁ Τελώνης δὲν ἐννοεῖ νά συμμορφωθῇ με τὰς διαταγὰς τοῦ Μεγάλου Αὐθέντου καί ἐξακολουθεῖ νά πιέξῃ τοὺς Βενετοὺς ὑπηκόους καί ἐξ καὶ ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν διὰ τὰ ἐμπορεύματά των καί ὅτι, ἂν αὐτὸς ὡς Διοικητὴς δὲν θά ἐφαρμόσῃ τὸ περιεχόμενον τοῦ Βασιλικοῦ φερμανίου, ἐγὼ δὲν θά κάμω ἄλλο τι παρὰ νά ἀναφερθῶ εἰς τὴν Ὑμετ. Ἐξοχότητα διὰ τὴν σκανδαλώδη ἀνυπακοήν του πρὸς τὰ διατάγματα τοῦ Μεγάλου Αὐθέντου.

Ὁ Βοεβόδας μοῦ ἀπήντησεν ὅτι ἡ ταρίφα τὴν ὁποίαν κατήρτισε εἰς τὸ Σκάλωμα τοῦτο, πρέπει νά χρησιμεύῃ ὡς ὁδηγὸς δι' ὅλους τοὺς ἐμπορευομένους, οἱ ὅποιοι ἐπὶ τῇ βάσει ταύτης θά πληρώνουν τὸν φόρον τοῦ Τελωνείου καί ὅτι ὁ ἴδιος δὲν θά συγκατανεύσῃ ποτὲ νά ἐνεργήσῃ διαφορετικὰ ἀπὸ ὅ,τι ὁρίζει ἡ Ταρίφα, οὔτε θά ἐκτελέσῃ ἐκεῖνα ποὺ ἀναφέρουν τὰ Βασιλικά διατάγματα. Τὸν παρετήρησα ὅτι ἡ ταρίφα τοῦ τῶν 6 καί 70% ἐπιβαρύνει τοὺς ὑπηκόους Ὁθωμανοὺς, ἀλλὰ διὰ τοὺς Βενετοὺς ὑπηκόους αἱ Συνθήκαι καθορίζουν 30%.

Ἐπειδὴ δὲν κατόρθωσα νά τὸν πείσω, ἀπετάθην εἰς τὸν πατέρα του Ἀλῆ πασᾶ τῶν Γιαννίνων, ἐλπίζων νά ἐπιτύχω παρ' αὐτοῦ δικαιοσύνην, ἀλλὰ καί τοῦτου ἡ ἀπάντησις ὑπῆρξεν ἀρνητικὴ καί λυποῦμαι πολὺ, βλέπων ὅτι εἰς οὐδὲν με χρησιμεύουν τὰ Βασιλικά φερμάνια.

Ὁφείλω ὁμῶς νά ἀναφέρω εἰς τὴν Ὑμετ. Ἐξοχότητα ὅτι τὸ ἥμισυ τοῦ Τελωνειακοῦ φόρου εἶναι διὰ λογαριασμὸν τοῦ Βοεβόδα καί τὸ ἄλλο ἥμισυ διὰ λογαριασμὸν μερικῶν ὑποστηρικτῶν του καί ενός Δημητρίου Βλαχούτσῃ, Ἕλληνας προκρίτου, τὸν ὁποῖον βλέποντες πόσο εἶναι συμφεροντολόγος ὁ Διοικητὴς δὲν παραλείπουν νά υποβάλλουν τὴν ἀπληστίαν του... Ὁ Διοικητὴς στηρίζεται εἰς τὴν προστασίαν τοῦ πατρὸς του Ἀλῆ πασᾶ καί ἐξασκεῖ μίαν κυριαρχίαν τυραννικὴν εἰς τὴν Ὁθωμανικὴν ταύτην ἐπαρχίαν: Ἀλλοτε ἡ θέσι τοῦ Καδῆ κατελχετο ἀπὸ δικαστὴν διοριζόμενον ἀπὸ τὴν Κων/πολιν ἢ ἀπὸ ἄλλα μέρη τῆς Ὁθωμανικῆς Ἑλικρατείας καί ἀπέδιδεν τὴν δικαιοσύνην εἰς τρόπον ὥστε ἐτίθετο φραγμὸς εἰς τὰς ὑπερφιάλους ἀξιώσεις τοῦ Βοεβόδα, ἀλλὰ τώρα ὁ Βοεβόδας ἐπῆρε τὸ δικαίωμα νά ἐκλέξῃ αὐτὸς τὸν Καδῆν, ἕνα ἐκ τῶν ὑποτακτικῶν του ὀνόματι Ἰσμαήλ Ἐφένδην, γεννηθέντα καί κατοικοῦντα ἐν Ἄρτῃ, ὁ ὁποῖος δὲν ἔπρεπε νά εἶναι Καδῆς, διότι κατὰ τοὺς Ὁθωμανικοὺς Νόμους ὁ Καδῆς δὲν δύναται νά εἶναι γεννημένος εἰς τὸν τόπον. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον ὁ δικαστὴς οὗτος δὲν δύναται νά ἐκδώσῃ ἕνα «ιλάμ», ὑποχρεῶνον τὸν Βοεβόδαν νά σεβασθῇ τὰ φερμάνια. Συμφώνως ὑποβάλλω εἰς τὴν Ὑμετ. Ἐξοχότητα τὸ γράμμα ποὺ μοῦ ἔγραφεν ὁ εἰρημένος πασᾶς τῶν Γιαννίνων Ἀλῆς, εἰς ἀπάντησιν ἰδικῶν μου καί θά ἴδῃτε με πόσῃ τέχνῃ καί με πόσας ὑπογραφὰς νομίζει ὅτι δικαιώνει τὴν συμπεριφορὰν του καθὼς καί τὴν τοῦ υἱοῦ του. Οὗτος θά ἤθελε νά κατοικοῦσαν εἰς τὴν Ἄρταν οἱ ἐμπορευόμενοι Βενετοὶ ὑπῆκοοι καί τότε θά ἐπλήρωνον καί αὐτοὶ τὸ 30% ὅπως τὸ πληρώνουν οἱ Γάλλοι. Πλὴν οἱ ὑπῆκοοι Βενετοὶ εἶναι πλησίον καί ἔρχονται με τὴν βάρκαν καί ἐμπορεύονται, καί δὲν ἔχουν κατὰ συνέπειαν, ἀνάγκην νά ἐγκατασταθοῦν εἰς τὴν Ἄρταν.

Τούτων, οὕτως ἐχόντων, καθίσταται ἀναγκαῖα ἡ ἀποστολὴ ενός Τσαούση τῆς Ὑψηλῆς Πύλης νά ἐκτελέσῃ τὰ φερμάνια καί νά πληρωθῇ ἀπὸ τὸν Βοεβόδαν καί αὐτὸς καί ἡ συνοδεία του, ὡς ποινὴ διὰ τὴν ἀνυπακοήν του ἢ νά προσκληθῶν εἰς Κων/πολιν οἱ ἐνοικιασταὶ τοῦ Τελωνείου καί δώσουν λόγον τῶν ἐκβιασμῶν ποὺ κάμνουν.....».

Ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ (συνημμένον)

«Παρά τοῦ Ἐξοχωτάτου Ἀλῆ πασᾶ εἰς τὸν φίλον μας κ. Νικόλα Πάγκαλον πρόξενον, στέλλονται χαιρετισμοὶ λαβόντες τὴν ἐπιστολὴν σας ἐχάρημεν διὰ τὴν καλὴν σας ὑγείαν. Ὅμοίως ἐσημειώσαμεν ἐκεῖνο ποῦ μᾶς γράφετε ἐν σχέσει μὲ τὸ φηρμάνι ποῦ ἐλάβετε, ἵνα στὸ ἐμπορεύματα τῶν Βενετῶν μὴ πληρῶνουν περισσότερον ἀπὸ 30% ὡς τελωνεῖον, 4 παράδες ὡς φόρον διὰ κάθε θέμα καὶ 100 παράδες διὰ τὴν ἀγκυροβολίαν. Ὡς πρὸς τὸν φόρον καὶ τὴν ἀγκυροβολίαν, δὲν ὑφίσταται ζήτημα, διότι ἕως τώρα δὲν ἠκούσαμεν κανὲν παράπονον ἀπὸ κανένα διὲ ἐπλήρωσε περισσότερα. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ Τελωνεῖον ποῦ παίρνομεν ἀπὸ τὰ ἐμπορεύματα τῶν Γάλλων 30% καὶ αὐτὸ τὸ λέγητε καὶ σεῖς διὰ τοὺς ὑπηκόους σας. Μάθετε διὲ ὕστερα ἀπὸ τόσα χρόνια ποῦ εἴμεθα εἰς τὸν τόπον, δὲν ἐφηρμόσαμεν ποτὲ τοὺς νεωτερισμοὺς καὶ μάλιστα ἡμποδίσσαμεν κάθε ἀδικίαν καὶ διὲ μὲ τοὺς γείτονες καὶ φίλους περάσαμε πάντοτε καλὰ καὶ ἔτσι ἐλπίζομεν εἰς τὸν Θεὸν διὲ θὰ περάσωμεν καὶ εἰς τὸ μέλλον.

Ἡ διαφορὰ τῆς πληρωμῆς τοῦ τελωνεῖου προέρχεται ἐκ τοῦ διὲ λείπουν ἀπὸ τὴν Ἄρταν Βενετοὶ ἔμποροι ποῦ νὰ ἐργάζωνται ὅπως οἱ Γάλλοι. Ὅταν θὰ ἔλθουν καὶ ἔμποροι ἰδιοὶ σας νὰ ἐγκατασταθοῦν καὶ νὰ κατοικήσουν εἰς τὴν Ἄρταν, θὰ κάμωμεν καὶ διὲ αὐτοὺς τὴν ἰδίαν μεταχείρισιν ποῦ κάμνομεν καὶ εἰς τοὺς Γάλλους.

Αὐτὴν τὴν ἀπάντησιν θὰ δώσωμεν εἰς τὸν ἐξοχωτάτον πρέσβυν Βενετόν, φίλον μας καὶ ἐπιθυμοῦμεν νὰ εἰσθε καὶ σεῖς πάντοτε εὐχαριστημένοι ἀπὸ ἡμᾶς.....».

20 Ἰανουαρίου 1778

Ὁ ὑποπρόξενος, Ἄρτης γράφει εἰς τὸν Βάϊλον:

«.....Τὴν 16ην τρέχοντος καὶ εἰς τὰς τρεῖς ὥρας τῆς νυκτὸς ὁ Βοεβόδας Ἄρτης Μουσταφᾶ Μπέης, ὁ νεώτερος υἱὸς τοῦ Ἀλῆ πασᾶ, μοῦ ἔστειλεν ἐῖδῃσιν μὲ ἓνα Ἱσσιαούσην τοῦ διὲ πέντε ὑπῆκοι Βενετοὶ ὀνομαζόμενοι: Δημήτριος Μωραΐτης, Ἰακώβ Φερεντίνος τοῦ Φραγκίσκου, Ἀναστάσιος Φερεντίνος τοῦ Φραγκίσκου, Λαμπρινὸς Φερεντίνος τοῦ Νικόλα καὶ Χρήστος, ὅλοι καταγόμενοι ἀπὸ τὸ χωριὸ Μαχμινάδες τῆς Ζυκύνθου, ποῦ ἠύρισκοντο ἐδῶ ὡς καλλιεργῆται τῶν ἀγρῶν τῶν Ἑλλήνων τούτων, ἐπὶ ἡμερομισθίῳ, ἐδολοφόνησαν μίαν γυναῖκα μέσα στὸ σπίτι της καὶ ἔφυγαν κατόπιν πρὸς τὴν Πρέβεζαν. Ὁ Βοεβόδας ἀπαιτεῖ παρ' ἐμοῦ νὰ ἐνεργήσω ὥστε νὰ συλληφθοῦν οἱ ἔνοχοι. Ἐγὼ δὲν ἔκαμα ἄλλο τι παρὰ νὰ γράψω εἰς τὰς πέντε ὥρας τῆς νυκτὸς περὶ τοῦ ἄνω ζητήματος μὲ εἰδικὸν ταχυδρόμον εἰς τὸν ἐξοχωτάτον Ἐκτακτον Προβλεπτὴν τῆς Ἀγίας Μαύρας.

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν μετέβην εἰς τὸν Βοεβόδαν καὶ ἐθεώρησα καθήκον μου νὰ τῷ δηλώσω καθαρά διὲ ἂν συλληφθοῦν οἱ ἔνοχοι εἴτε εἰς τὴν Ἐπικράτειάν του εἴτε εἰς τὴν τοῦ πρίγκιπος πρέπει νὰ ἐφαρμοσθοῦν οἱ ὅροι τῆς Συνθήκης. Δηλαδὴ τῷ εἶπα διὲ ἂν συλληφθοῦν εἰς τουρκικὸν μέρος πρέπει νὰ παραδοθοῦν εἰς τὸν πρόξενον ἵνα τοὺς ἀποστείλῃ εἰς τὴν Δικαιοσύνην τοῦ Πρίγκιπος νὰ δικασθοῦν συμφώνως μὲ τὸ ἄρθρον 16.

Συνελήφθησαν τὴν ἐπομένην παρὰ τῶν λεβέντηδων τοῦ Βοεβόδα εἰς τὸν ὄρμον τῆς Σαλαχώρας, ποῦ ὑπάγεται εἰς τὴν δικαιοδοσίαν του καὶ τοὺς ἔφεραν ἐδῶ, σύροντας αὐτοὺς κατὰ βάρβαρον τρόπον καὶ τοὺς ἔδερναν ὑπὸ τὰ δμματα τοῦ λαοῦ, ἐνῷ διέσχίζον τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως, καὶ τοὺς παρουσίασαν

εις τὸν Βοεβόδαν, ὁ ὁποῖος διέταξε νὰ τοὺς δαίρουν δυνατὰ καὶ χωρὶς ἔλεος καὶ τοὺς πέντε, οἱ ὁποῖοι ἦσαν σὺν μισοπεθαιμένοι, ἔπειτα τοὺς ἔβαλαν τὶς ἀλυσίδες στοὺς λαιμοὺς καὶ στὰ πόδια καὶ τοὺς ἔρριξαν εἰς τὰς φυλακὰς ὅπου καὶ ὑφίσταντο καὶ ἄλλα, κάθε ἡμέραν μαρτύρια..... δὲν ἔκαμα κανέν διάβημα εἰς τὸν Βοεβόδαν, οὔτε καὶ αὐτὸς μοῦ ἔστειλεν εἰδῆσίν τινα περὶ τῆς συλλήψεως τῶν ἄνω..... Προχθὲς δύο Ὁθωμανοὶ ὑπῆκοοι ἦτοι Ἕλληνες, δηλαδὴ ὁ γραμματεὺς τοῦ εἰρημένου Βλαχούτση καὶ ὁ Δημήτρης Μπουλούμπασης, Ἕλληνα καὶ αὐτὸς, μὲ προσέβαλον μέσα εἰς τὸν προξενικὸν οἶκον μὲ ὑβριστικὰ λόγια καὶ βοηθούμενοι καὶ ἀπὸ ἓναν Ἀλβανὸν εἰσέβαλον εἰς τὸ Προξενεῖον μὲ τὸν σκοπὸν νὰ συλλάβουν μερικοὺς ὑπηκόους μας, οἱ ὁποῖοι ἔχουν καταφύγει ἐδῶ..... Προσέφυγα εἰς τὸν Διοικητὴν ἵνα μοῦ ἀποδώσῃ δικαιοσύνην καὶ τιμωρήσῃ τοὺς ὑπηκόους τοῦ Ἕλληνας ποὺ παρεβίασαν τὸ Βενετικὸν ἄσυλον καὶ ἀποδώσῃ τὸ παράδειγμα καὶ εἰς τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ μέχρι στιγμῆς δὲν ἐπέτυχα κημίαν ἱκανοποίησιν..... Εἶναι τέσσαρα χρόνια ποὺ ἐχρησιμοποιοῦσα εἰς τὴν ὑπηρεσίαν μου ἓναν Τοῦρκον ὡς Γενίτσαρον, ὡς ἐπεκράτησε παλαιὰ συνήθεια καὶ ἐπειδὴ μοῦ παραχωρεῖ καὶ τὸ Βεράτιον τοῦ διορισμοῦ μου τὸ δικαίωμα νὰ ἔχω ἓναν Γενίτσαρον διὰ τὴν φύλαξιν τοῦ Προξενείου καὶ διὰ νὰ ἡμπορῶ νὰ κανονίζω τὸσες ἐνοχλήσεις ποὺ μοῦ δημιουργοῦν πολλοὶ χωρικοὶ ποὺ συνηθίζουν νὰ μεταφέρωνται ἐδῶ ἀπὸ τὰς νήσους Κεφαλληνίαν, Ζάκυνθον, Ἰθάκην, Λευκάδα, Παξοὺς καὶ Κέρκυραν, ἵνα καλλιεργοῦν τὰς γαίας τῶν Ἀρτινῶν. Ἀγωνίζομαι πάντοτε νὰ τοὺς ἀπαλλάξω ἀπὸ τὴν πληρωμὴν τοῦ «χωρῆτισίου» καὶ χωρὶς τὸν Γενίτσαρον εἶναι ἀδύνατον νὰ μένω καὶ ὅμως ὁ Βοεβόδας μοῦ ἀπηγόρευσε τὸ δικαίωμα νὰ κρατῶ Γενίτσαρον εἰς τὴν ὑπηρεσίαν μου καὶ ἔδωκε διαταγὴν εἰς τὸν ἴδιον νὰ μὴ ξαναέλθῃ πλέον εἰς τὸ Προξενεῖον..... Καταφεύγω εἰς τὴν Ὑμετ. Ἐξοχότητα κ.λ.π.....».

Φάκελλος 227. Ἀρχεῖον τοῦ Βαΐλου.
Ἄρτα 29 Ἰανουαρίου 1778

Ὁ Ὑποπρόξενος Φ. Πάγκαλος γράφει εἰς τὸν ἐν Κων/πόλει Βαΐλον Βαρθολομαῖον Γραδενίγον:

«..... αἱ τυραννικαὶ βαρβαρότητες τὰς ὁποίας ὁ Βοεβόδας, χωρὶς τὴν παραιμικρὰν ἐξέτασιν, ἐπέβαλεν εἰς τοὺς γνωστοὺς πέντε Βενετοὺς ὑπηκόους ἐκ Ζακύνθου ἐξετέθησαν εἰς τὴν Ὑμετ. Ἐξοχότητα διὰ τῆς ἀπὸ 20 τρέχοντος ἐπιστολῆς μου.

Τώρα ἔρχομαι νὰ ἀναφέρω Ὑμῖν ὅτι τὴν 24ην τοῦ μηνὸς ἐξέπνευσεν εἰς τὰς φυλακὰς, κατόπιν τῶν βυσανιστηρίων, χωρὶς νὰ ἐξομολογηθῇ οὔτε νὰ μεταλάβῃ, ἓνας ἀπὸ τοὺς πέντε ὀνόματι Ἀναστάσιος Ψερεντίνος τοῦ ποτὲ Φρυγκίσκου, ἓνας ἄλλος εἶναι ἐτοιμοθάνατος καὶ οἱ ὑπολειπόμενοι τρεῖς εὐρίσκονται εἰς τοιαύτην κατάστασιν ὥστε θὰ ἦτο προτιμότερον δι' αὐτοὺς νὰ ἀποθάνουν, ἵνα μὴ ὑποφέρουν πλέον.....

Κάμνω γνωστὸν εἰς τὴν Ὑμετ. Ἐξοχότητα ὅτι, σήμερα εἰς τὰς 2 τὸ ἀπόγευμα, χωρὶς νὰ εἶμαι προειδοποιημένος, ἐνεφανίσθησαν πολλὰ ἄτομα πρὸ τοῦ Προξενικοῦ κτηρίου καὶ μετέφεραν τοὺς τέσσαρας δυστυχεῖς ὑπηκόους, δηλαδὴ τὸν ἐτοιμοθάνατον καὶ τοὺς ἄλλους τρεῖς εἰς οἰκτρὰν κατάστασιν καὶ τοὺς ἐτοποθέτησαν εἰς τὴν πόρταν μου, ὡσάν νὰ ἦσαν τέσσαρα σακκιά μὲ ἄχυρον..... Μετέβην ἀμέσως εἰς τὸν Βοεβόδαν καὶ τῇ ἔδωκα νὰ καταλάβῃ ὅτι δὲν εἶναι σωστὸ πρᾶγμα νὰ μεταχειρίζεται τοιουτοτρόπως τοὺς ὑπηκόους τοῦ Γαληνοτάτου πρίγκιπος, φίλου τοῦ Μεγάλου Αὐθέντου καὶ ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ στείλῃ ἔξω στὴν πόρτα μου ἐτοιμοθανάτους ἀνθρώπους καὶ ὅτι ὥφειλε νὰ κά-

μη φιλική διαβήματα πριν ή τοις τυραννίσαι και έπρεπε να τοις εξετάσαι και κατόπιν να τοις στείλῃ εἰς τὴν Ἀνωτάτην Ἀρχὴν τῆς Βενετικῆς Δημοκρατίας, ὅπως τοις δικάσαι καὶ τοις τιμωρήσαι αὐτὴ καὶ μόνῃ συμφώνως με τοις ὅροις τῆς ἐν ἰσχύϊ Συνθήκης καὶ ὅχι να ἐφαρμόσαι τὴν δικαιοσύνην με τὰ χέρια του, ὅπως τὴν ἐφήρμοσεν. Μοῦ ἀπήντησεν ὅ,τι ἔκαμεν τὸ ἔκαμεν ἵνα τοις ἀναγκάσαι να μαρτυρήσουν τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ τοῦτο εἶναι ὑπεκφυγὴ καὶ εἶναι τὰ συνήθη «τερτίπια» τῶν Τούρκων Διοικητῶν.

Ἐπέστρεψα κατόπιν εἰς τὸ Προξενεῖον καὶ ἔβαλα ἀνθρώπους να μεταφέρουν ἀλλαχοῦ τοις εἰρημένους μελλοθανάτους καὶ ἐφώνεξα ἱερέα να ἐξομολογήσαι καὶ κοινωνήσαι τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων τὸν ἑτοιμοθάνατον νέον.....

Ἄς εἶναι εἰς γνώσιν τῆς Ὑμετ. Ἐξοχότητος ὅτι οἱ εἰρημένοι πέντε ὑπήκοοι εἶχον πᾶν τὸν κατὰ τὴν σύλληψιν εἰς μετρητὰ καὶ ὑφάσματα περὶ τὰς 100 πιάστρας καὶ τοις τὰ πῆραν οἱ Λεβέντες τοῦ Βοεβόδα, ὅταν τοις συνέλαβον. Καθὼς ἠδυνήθην να ἀντιληφθῶ ὁ κύριος ἔνοχος τοῦ μισαροῦ ἐγκλήματος εἶναι ὁ ὀνομαζόμενος Δημήτριος Χελιδονάκης Μωραΐτης καὶ γιὰ μία γυναῖκα ἐχάθησαν πέντε ἀνθρώποι ὑπήκοοι τῆς Γαληνοτάτης Δημοκρατίας... Ἐκλιπαρῶ τὴν Ὑμετ. Ἐξοχότητα να ἐνεργήσαι ὥστε να τεθῇ τέρμα εἰς τὴν ἐπιβολὴ συμπεριφορᾶν τοῦ γνωστοῦ Δημητρίου Βλαχούτση, ἐχθροῦ τῆς Γαληνοτάτης Δημοκρατίας.....».

Δέσμη 127/1030

Ἄρτα 24 Ἀπριλίου 1778

Ὁ ὑποπρόξενος Πάγκαλος γράφει εἰς τὸν Ἐκτακτον Προβλεπτὴν Ἀγίας Μαύρας:

«.....Ὅσον καὶ ὅν ὑπῆρξαν ἐπιμελεῖς αἱ ἐρευναι μου ὡς πρὸς τὸ πέρασμα τῶν γνωστῶν Ἀλβανῶν πλησίον τῶν Ἰωαννίνων, ὅμως δὲν κατώρθωσα να μάθω ἄλλο τι, εἰμὴ ὅτι, ἀφοῦ πέρασαν οὗτοι, παρουσιάσθησαν ἄλλα δύο σώματα, τὸ ἐν ἀπὸ 150 καὶ τὸ ἄλλο ἀπὸ 300 ἀνδρας, οἱ ὅποιοι πέρασαν ἐπίσης καὶ τώρα λέγουν ὅτι δὲν ὑπάρχουν ἄλλοι..... Ἦλθε διαταγὴ ἀπὸ τὰ Γιάννινα εἰς τὸν ἐδῶ Βοεβόδαν να ἐπαγρυπνῇ εἰς τὰς διαβάσεις καὶ να μὴ ἐπιτρέψῃ τὴν διάβασιν στασιαστῶν Ἀλβανῶν..... Ἐμαθα ἀπὸ ἀσφαλῆ πηγὴν ὅτι ἐφθασε στὰ Γιάννινα ὁ Κούρτ πασᾶς με 2000, ἵνα κυνηγήσαι τοις ῥηθέντας Ἀλβανούς, οἱ ὅποιοι πέρασαν ὅχι μακρὰν ἀπὸ τὰ Γιάννινα. Ἐτσι ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος ὁ Κούρτ πασᾶς καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο ὁ Μουσταφᾶ πασᾶς τοῦ Μορέως θὰ τοις ἐξοντώσουν. Ὁ Κούρτ πασᾶς συνεφιλιώθη με τὸν Μουσελίμην τῶν Γιαννίνων υἱὸν τοῦ Ἀλῆ πασᾶ καὶ ἐξέχασαν τὴν παλαιὰ ἐχθρα.....».

Ἄρτα 10 Μαΐου 1778

Ὁ ὑποπρόξενος Πάγκαλος γράφει εἰς τὸν Ἐκτακτον Προβλεπτὴν Ἀγίας Μαύρας:

«.....ὅλως αἰφνιδίως ἐνεφανίσθη στὰ Γιάννινα ὁ περίφημος Κούρτ πασᾶς, ὁ ὅποιος ἤρχισε τὴν καταδίωξιν τῶν στασιαστῶν Ἀλβανῶν. Ἐν ἰσχυρὸν σῶμα ἐκ τούτων ἐπέτυχε να διασκορπίσῃ εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Τρικάλων καὶ ἐκεῖθεν ἐξεκίνησεν να συναντήσῃ τὸ πολυαριθμότερον σῶμα ποῦ εἶχε πάρει τὸν δρόμον πρὸς τὸν Μοριάν.....».

Δέσμη 127/1030

Ἄρτα 2 Αὐγούστου 1778 (ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ)

Ὁ Μουσταφᾶ πασᾶς Βοεβόδας τῆς Ἀρτης, υἱὸς τοῦ Ἀλῆ πασᾶ τῶν Γιαν-

νίνων γράφει εἰς τὸν Ἑκτακτον Προβλεπτὴν Λευκάδος Σεβαστιανὸν Μοροζίνι :

«.....ἐλάβομεν παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ μας Χοισεῖν μπέη, Μουσελίμη τῶν Γιαννίνων ἐπιστολὴν εἰς ἣν μᾶς γράφει ὅτι τὴν χθεσινὴν ἡμέραν, ποῦ ἦτο Κυριακὴ, ἔστειλαν οἱ στασιασταὶ Ἀλβανοὶ ἄνθρωπον ἐπίτηδες στὰ Γιάννινα νὰ εἰσέλθουν στὰ Γιάννινα καὶ ἔζητοῦσαν ψωμί γιὰ τρεῖς ἡμέρες διὰ 16.000 ἄνδρας. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι θὰ περάσουν ἀπὸ ἐκεῖνα τα μέρη.

Ἐκτὸς τούτων, εἰς τὰ μέρη τοῦ Λούρου καὶ στὸ Φανάρι, μᾶς γράφουν ὅτι εἶδαν ἄλλους στασιαστὰς Ἀλβανούς, ἀλλὰ δὲν νομίζω ὅτι εἶναι ἀληθὴς αὐτὴ ἡ εἰδησις, ποιὸς ἤμπορεῖ νὰ δώσῃ πίστιν εἰς τέτοιους ἀνθρώπους ; Ἡμεῖς βαστοῦμε ἄνδρας στὰ σύνορα καὶ ἂν ἔλθουν πρὸς τὰ ἔδω, εἴμαστε ἀποφασισμένοι νὰ τοὺς πολεμήσωμεν. Εἰς αὐτὰς τὰς ἀνησυχίας συνετέλεσαν ὅχι ὀλίγον αἱ καὶ ἐπιχειρήσεις τοῦ Σπύρου Γκάλλιου καὶ τοῦ Τάσσου, ποῦ ἦσαν κάτοικοι τοῦ Λούρου, οἱ ὅποιοι ἔκαμαν τόσα ἀνομήματα εἰς τὸν τόπον αὐτὸν καὶ ἂν ἀκόμη δὲν περάσουν οἱ στασιασταὶ Ἀλβανοί, πάλιν θὰ ὑποστῶμεν πολλὰ δεινὰ, τόσον ἡμεῖς ὥσον καὶ οἱ ταλαιπωροὶ κάτοικοι ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς δύο. Ἐμάθαμε ὅτι τοὺς συνελάβετε καὶ τοὺς ἐφυλακίσατε καὶ εἴμεθα πολὺ εὐχαριστημένοι καὶ κατόπιν θὰ σᾶς παρακαλέσωμεν νὰ τοὺς στείλῃτε ἔδω εἰς ἡμᾶς ἵνα τοὺς τιμωρήσωμεν καὶ σᾶς συνιστῶμεν νὰ τοὺς φυλάσσητε καλὰ μὴ δραπετεύσουν καὶ θὰ τοὺς παραδώσῃτε εἰς ἡμᾶς σύμφωνα μὲ τοὺς ὅρους τῆς Συνθήκης ποῦ ἔχομε.....».

Ὁ Μοροζίνι εἰς τὴν ἀπάντησίν του πρὸς τὸν Βοεβόδαν λέγει ὅτι ὁ Ὁσμὰν Ἀγᾶς ὑποτακτικὸς τοῦ μπέη τοῦ Λούρου τοῦ ἀνέφερε διὰ τοὺς ἄνω δύο κακοποιούς καθὼς καὶ διὰ ἕναν τρίτον ὀνόματι Τσέκα, ἀλλὰ ὅτι ὁ ἴδιος ὁ Μοροζίνι δὲν ἐτιμώρησε παρὰ τὸν Σπύρον Γκάλιον καὶ τὸν ἔβαλεν εἰς τὸ κάτεργο σιδηροδέσιμον.....».

Φάκελλος 30/632 Ἀρχεῖον : πέντε σωροὶ τοῦ ἐμπορίου.

Ὁ ὑποπρόξενος Πάγκαλος γράφει τῇ 3 Μαρτίου 1779.

«.....κατέπλευσεν εἰς τὸν λιμένα τῆς Ἀρτης μία Βενέτικη Ταρτάνα κυβερνωμένη ἀπὸ τὸν καπιτὰν Κοσμάν Μπουράτοβιτς Σκλεβοδινον, προσρχομένη ἀπὸ τὴν ἀκτὴν τῆς Μπαρμπάριᾶς. Ἡ Ταρτάνα μετέφερε τρεῖς Τούρκους ἐκεῖθεν μὲ τὰ ἐμπορεύματα καὶ ἔλαβεν τὸν συμφωνηθέντα ναύλον, ἐπὶ τῇ βάσει συνταχθέντος εἰς τὸ προξενεῖον τῆς Τριπολίτιδος. Πλὴν οἱ εἰρημένοι Τούρκοι δὲν ἔμειναν εὐχαριστημένοι καὶ παρεπονέθησαν διὰ τὴν κακὴν μεταχείρισιν καὶ τὴν ἀνάρμοστον συμπεριφορὰν τοῦ πλοιάρχου, ὁ ὁποῖος κατὰ τὸν πλοῦν ἐξύβρισε πολλὰς φορὰς τὴν Μωαμεθανικὴν θρησκείαν καὶ ἔτσι οἱ εἰρημένοι Τούρκοι ἔμποροι παρουσιάσθησαν εἰς τὸν Καδὴν καὶ διετύπωσαν κατηγορίας κατὰ τοῦ πλοιάρχου, ἀναφέροντες εἰς τὴν ἀναφορὰν τῶν ὅτι οἱ ναῦται τοὺς ἀφῆρεσαν ἐμπορεύματα ἀξίας 200 πιαστρῶν. Ὁ Καδὴς ἐξαγριωθεὶς ἔστειλεν ἀμέσως ἀνθρώπους τοῦ ἵνα ὀδηγήσουν τὸν πλοίαρχον ἐνώπιόν του. Ἐγὼ δέ, γνωρίζων τὰς βαρβάρους τυραννίας ποῦ συνηθίζουν νὰ ἐπιβάλλουν οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ βαρβάρου τούτου Κράτους, δὲν ἀφῆκα τὸν πλοίαρχον νὰ παρουσιασθῇ καὶ ἐπῆγα μόνος μου εἰς τὸν Καδὴν καὶ μετεχειρίσθην κάθε μέσον πολιτικὸν καὶ τέλος ἔδωκα καὶ χρήματα ἵνα διορθώσω τὰ πράγματα καὶ ἔτσι κατάρθωσα νὰ μαλάξω τὸν θηριώδη Καδὴν καὶ ἀπεφεύχθῃ κάθε βάρβαρος ποινὴ εἰς βάρος τοῦ πλοιάρχου.

Ὑστερα ἀπὸ ὀλίγας ἡμέρας ἦλθεν ὁ νέος Καδὴς, ἄνθρωπος μᾶλλον ὑπερήφανος, ἄδικος καὶ ἀκατάστατος περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον προγενέστερον.

Ἐνώπιόν του παρουσιάσθησαν καὶ πάλιν οἱ Τοῦρκοι ἔμποροι καὶ ἤγειραν τὰς πλέον παραλόγους ἀξιώσεις, τόσον διὰ τὸ ζήτημα τῆς ἐξυβρισθείσης Μωαμεθανικῆς πίστεως, ὅσο καὶ διὰ τὰ ἀφαιρεθέντα ἐμπορεύματα. Καὶ ὁ νέος Καδῆς χωρὶς νὰ χάσῃ καιρὸν, ἔστειλεν ἄνθρωπον τὸν εἰς τὸ Προξενεῖον ὁ ὁποῖος μὲ ἠπειλήσεν νὰ ἀφήσῃ ἀμέσως τὸν πλοίαρχον νὰ πηγαίῃ εἰς τὸν Καδῆν. Τῷ ἀπάντησα ὅτι ὁ πλοίαρχος εὐρίσκεται ἐπάνω στὸ καράβι του καὶ δὲν ἔμπορεῖ νὰ τὸ ἀφήσῃ. Τέλος ἔστειλα τὸ συνηθισμένο δῶρον εἰς τὸν Καδῆν, ὅπως ἔκαμα καὶ μὲ τοὺς ἄλλους προγενεστέρους του, καὶ κατόπιν παρουσιάσθην μόνος μου ἵνα τῷ κάμω τὴν πρώτην ἐπίσκεψιν, ὡς ἐγένετο ὅταν ἤρχοντο καὶ οἱ προηγούμενοι Καδῆδες. Πλὴν ὁ Καδῆς οὗτος χωρὶς νὰ σκεφθῇ ὀρίμως καὶ χωρὶς καμμίαν διάκρισιν μοῦ εἶπεν: «Ἐσεῖς Πρόξενε θὰ πληρώσητε διὰ τὸν πλοίαρχον, εἰδὲ μὴ θὰ σῶς ρίξω στὴν φυλακὴ καὶ δὲν θὰ σῶς ἀποφυλακίσω ἂν δὲν ἱκανοποιήσῃς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν ἐμπόρων τῆς Μπαρμπαριάς». Ἐγὼ τοῦ ἀπάντησα νὰ προσέξῃ καλὰ τί μέλλει νὰ κάμῃ καὶ νὰ σκεφθῇ ὀρίμως λαμβάνων ὑπ' ὄψει τὰ ὅσα ἀναφέρουν τὰ Βασιλικά Φιρμάνια καὶ τὸ Βεράτιον ποὺ εὐρίσκονται εἰς τὴν Γραμματεῖαν τοῦ Δικαστηρίου του περὶ τοῦ ὅτι τὸ ἀξίωμα τοῦ προξένου εἶναι σεβαστὸν καὶ δὲν ἔμπορεῖ νὰ συλληφθῇ. Οὔτε ὁ πρόξενος ἔμπορεῖ νὰ εἶναι συνυπεύθυνος διὰ παραλείψεις ἄλλων. Ἐξ ἄλλου ἐξήσκησα πᾶν μέσον παρὰ τῷ πλοιάρχῳ ἵνα δώσῃ τὴν ἀναγκαιὴν ἀποζημιώσεις, ταυτοχρόνως δὲ ἔστειλα ἀγγελιαφόρον μὲ ἐπιστολὴν μου πρὸς τὸν παῖδα τῶν Γιαννίνων, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐλήφθη εἰς τὸν Καδῆν. Ζωηρὰ σύστασις νὰ μὴ προβῇ εἰς τοιαύτας πράξεις οὔτε κατὰ τοῦ προξένου, οὔτε κατὰ τοῦ πλοίαρχου..... Ἀφοῦ ἐξήτασα τὸν πλοίαρχον, ἐσχημάτισα τὴν πεποίθησιν ὅτι ἐκεῖνα ποὺ ἔλεγον οἱ Τοῦρκοι ἔμποροι ἦσαν ἀληθῆ καὶ, μολονότι οἱ ἔμποροι ἐνταῦθα ἔχον ἕν φορτίον ἐμπορευμάτων διὰ τὴν Σενιγάλλιαν⁸⁶, ἐν τούτοις ὅμως δὲν ἠθέλησαν νὰ τὸ δώσουν εἰς τὸν πλοίαρχον αὐτόν, ὅσπερ ἀπὸ ὅσα ἔμαθα ὅτι ἔκαμαν τῶν Τούρκων τῆς Μπαρμπαριάς..... ἐφρόνουν πάντοτε νὰ ὑπερασπίζομαι τὰ συμφέροντα τῶν ὑπηκόων, ἐναντίον τῶν συνεχῶν ἐκβιασμῶν τοῦ τωρινοῦ Βοεβόδα, πρὸς τιμὴν καὶ δόξαν τῆς Βενετικῆς σημαίας ὅπως αἱ ὑμέτεραι ἐξοχότητες δύνανται νὰ τὸ διαπιστώσουν ἀπὸ τὴν ἐσώκλειστον μαρτυρίαν τοῦ ἐνταῦθα προξένου τῆς Γαλλίας, ὅστις αὐθορμήτως μοι ἔδωκε τὸ ἐν λόγῳ πιστοποιητικόν. Ἰκετεύω ἐν τοσοῦτῳ τὴν ἀξιოსέβαστον δικαιοσύνην τῶν ὑμετέρων ἐξοχότητων ἵνα εὐαρεστηθοῦν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν τὰ δέοντα εἰς τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐξοχώτατον Βαῖλον παρὰ τῇ Ὑψηλῇ Πύλῃ, ὅπως διὰ τοῦ κύρους του θελήσῃ νὰ εἶναι συμπαραστάτης τῆς πιστῆς μου καὶ ἐπιζήλου πολιτείας μὲ τὸν σκοπὸν ἵνα ἐξουδετερώσῃ τὰς αὐθαιρέτους παρανομίας τοῦ ῥηθέντος Βοεβόδα.....». Ἰδοὺ ἡ πιστοποίησις τοῦ Γάλλου προξένου:

«Ἡμεῖς Ἀμάμπλ Γκαλέν, πράκτωρ τοῦ Γαλλικοῦ Ἔθνους εἰς τὴν Ἀρταν καὶ τὰ ἐξαρτήματά της, πιστοποιοῦμε καὶ μαρτυροῦμεν ὅπου δεῖ, ὅτι ὁ Μουσταφᾶ μπέης, τωρινὸς Διοικητὴς τῆς Ἀρτης, ἔστειλε τὴν τρίτην τρέχοντος εἰς τὸν κ. Φραγκίσκον Πάγκαλον πρόξενον τῆς Βενετίας, ἕναν Ἀλβανὸ τῆς φρουρᾶς του, συνοδευόμενον ἀπὸ τὸν Γιάννην Ἀργυρᾶ, Κερκυραῖον. Οὗτος, ὑποστηριζόμενος ὑπὸ τοῦ Ἀλβανοῦ καὶ χωρὶς τὸν ἐλάχιστον σεβασμὸν πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ ῥηθέντος κ. Προξένου καὶ τοῦ ἀξιωματοῦ μεθ' οὗ εἶναι περιβεβλημένος, ἔλαβε τὴν ἐλευθερίαν νὰ τοῦ ἀπευθύνῃ ἀπειλὰς καὶ νὰ τοῦ διμλήσῃ ὑβριστικῶς καὶ τέλος ἐφύσσε μέχρι τοιαύτης θρασυότητος, ὥστε νὰ βάλῃ καὶ τὸ χέρι ἐπάνω του.

Ἐπειδὴ ἡ προσβολὴ αὐτὴ δὲν τῷ ἐγένετο παρὰ κατόπιν ὑποκινήσεως

⁸⁶ Λιμὴν τῆς Κεντρικῆς Ἰταλίας εἰς τὴν Ἀδριακὴν.

* Παρατίθεται μόνον σὲ μετάφραση.

τοῦ εἰρημένου Διοικητοῦ, ὁ Πρόξενος κατέφυγεν εἰς τὸν Καδῆν, διὰ μέσου τοῦ ὁποῖου ἐπέτυχε νὰ φυλακισθῇ ὁ ῥηθεὶς Ἀργυρὸς, ὅστις κατόπιν, νὰ μεταφερθῇ εἰς τὴν Ἀγίαν Μαύραν, νὰ τιμωρηθῇ ὡς τοῦ ἡξίζεν, ἀπὸ τοὺς ἀνωτέρους του. Ὁ Διοικητὴς μόλις ἔμαθε τὴν σύλληψιν, ὅχι μόνον ὑπεχρέωσε τὸν Καδῆν νὰ ἀφήσῃ ἐλεύθερον τὸν ἐν λόγῳ Ἀργυρὸν, ἀλλὰ ἵνα ταπεινώσῃ περισσότερον τὸν ῥηθέντα κ. Πρόξενον, διέταξε καὶ συνέλαβον αὐθωρεὶ τὸν ὁπηρέτην του, Ἐνειδὸν ὑπήκοον, τὸν ὁποῖον καὶ ἐφυλάκισεν καὶ ἀκόμη τὸν κρατεῖ σιδηροδέσιμον, ὥσάν νὰ εἶχε κάμει τὸ μεγαλύτερον κακούργημα.

Ὁ εἰρημένος Μουσταφὰ μπέης, βίαιος χαρυκτὴρ, δὲν παύει νὰ πιέζῃ τοὺς ὑπηκόους τῆς Γαληνοτάτης Δημοκρατίας ἐξαναγκάζων αὐτοὺς εἰς πληρωμὴν αὐθαιρέτων τελωνειακῶν φόρων καὶ διοδίων.

Ὁ ῥηθεὶς πρόξενος, τρέφων μέγαν ζήλον διὰ τὸ ἔθνος του, δὲν παραλείπει τίποτα διὰ νὰ προστατεύσῃ τοὺς ὑπηκόους του ἀπὸ τὰς αὐθαιρεσίας αὐτὰς, πλὴν ἐκτός τοῦ ὅτι ἀδυνατεῖ νὰ ἐπιτύχῃ κάτι ἀπὸ τὸν Διοικητὴν τοῦτον, ἔχει τὸ δυστύχημα καὶ τὸ «σκάσιμο» νὰ ὑφίσταται τὰς ὕβρεις καὶ τὰς ἀπειλάς του κάθε φορά πού τοῦ ἐδόθη ἡ εὐκαιρία νὰ παρουσιασθῇ εἰς τὸν Διοικητὴν ἵνα ὑπερασπίσῃ Βενετὸν τινα ὑπήκοον.

Ἡμεῖς ὁ ῥηθεὶς πράκτωρ ἐν Ἀρτῇ, πιστοποιοῦμε καὶ μαρτυροῦμεν ὅτι ὅχι μόνον ὑπῆρξamen μάρτυρες πασῶν τῶν κατὰ τοῦ εἰρημένου προξένου κ. Φραγκίσκου Παγκάλου, ἀσκηθεισῶν ὑπὸ τοῦ ῥηθέντος Διοικητοῦ, βιαιοτήτων, ἀλλὰ εὐρισκόμεθα εἰς τὴν Οἰσιν νὰ παρσπονεθῶμεν καὶ ἡμεῖς πλήρως καὶ νὰ διατυπώσωμεν τὰς μεγαλυτέρας μομφὰς κατ' αὐτοῦ, εἰς τρόπον ὥστε ἴν τὸ πρῆγμα ἐξακολουθήσῃ, ἡ χώρα αὐτὴ θὰ κυτινιτήσῃ ἀκυτοίκτητος.

Εἰς πίστιν τῶν ἄνω ἐξεδώσαμεν τὴν παροῦσαν μαρτυρίαν καὶ ἐθέσαμεν ἐπ' αὐτῆς τὴν βασιλικὴν σφραγίδα τοῦ προξενείου τούτου καὶ προσυπέγραψε καὶ ὁ ἡμέτερος Γραμματεὺς.

Ἐδόθη εἰς Ἀρταν τὴν ὀγδόην Ἀπριλίου τοῦ χιλιοστοῦ ἑπτακοσιοστοῦ ἑβδομηκοστοῦ ἑννάτου ἔτους.

Γκαλέν
Ὁ Γραμματεὺς
Γκριμαλδίν.

ἡσμη 128/1031

Ὁ Φραγκίσκος Πάγκαλος πρὸς τὸν Γενικὸν κατὰ θάλασσαν Προβλεπτήν :

Ἀρτα 8 Ἰουλίου 1778

«.....σήμερον ἦλθε εἰδήσις εἰς τοὺς ἐδῶ Βλαχούτην καὶ Λεοντίκην ὅτι εἰς τα Γιάννινα ἐνεφανίσθη πανώλης τὴν ὁποίαν ἔφεραν δύο ἐπιβάται ἐκ Θεσσαλονίκης καὶ ὅτι μόλις ἐφθασαν, μετὰ δύο ἡμέρας ἀπέθανον καὶ μετέδωσαν μικρόβιον εἰς τὰς οἰκογενεῖας ὅπου διέμενον».

Ἰουλίου 1778, ἐκ Λευκάδος.

«..... Καθὼς μᾶς γράφουν οἱ Μητροπολίται Ἀρτῆς καὶ Ἰωαννίνων, ἡ νώλης εἶναι στάσιμος. Δὲν ἐνεφανίσθησαν νέα κρούσματα.....».

Ἀρτα 16 Ἀπριλίου 1779

Ὁ Φρ. Πάγκαλος πρὸς τὸν Ἐκτακτὸν Προβλεπτήν :

«..... οί ἐδῶ ἔμποροι Ἕλληνες τῆς Ἀρτῆς παρουσιάσθησαν εἰς τὸ προξενεῖον καὶ μεθυσότητα καὶ ἀπειλὰς κατὰ τοῦ ἀτόμου μου ἐξέθεσαν ὅτι εἰς τὴν Πρέβεξαν ἐκρατήθη τὸ Βενετικὸ πλοῖο ἡ «Παναγία τῆς Μεθώνης» μετὰ καραβοκύρην τὸν Καπιτὰν Δημήτριον Γλέσσην ἐκ Κεφαλληνίας καὶ μετὰ φορτίον ἐκ σιδήρου διὰ λογαριασμὸν καὶ μετὰ κίνδυνον τῶν ῥηθέντων ἐμπόρων, προερχόμενον ἀπὸ τὴν Ἀγκῶνα μετὰ προορισμὸν Ἀρταν, ὡς ἀναφέρουν τὰ ναυτιλιακὰ ἔγγραφα. Καὶ ἡμποδίσθη εἰς τὴν Πρέβεξαν ὁ περαιτέρω πλοῦς διότι ἐζητήθη ἀπὸ τὸν πλοίαρχον ἡ πληρωμὴ τῶν προξενικῶν δικαιωμάτων, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον οὐδέποτε συνέβη, διότι οἱ πλοίαρχοι τὰ πληρώνουν εἰς τὸ προξενεῖον τῆς Ἀρτῆς. Διεμαρτυρήθησαν εἰς ἐμὲ ἐντόνως, οἱ ἔμποροι διότι καθυστεροῦν ἀδίκως καὶ παραλόγως τὰ ἐμπορεύματά των.....»

Παρακαλῶ τὴν Ὑμετέραν Ἀρχὴν νὰ διατάξῃ ὅπως ἀφεθῇ ἐλεύθερον τὸ πλοῖον καὶ μεταβῇ εἰς τὸ σκάλωμα τῆς Σαλαχώρας πρὸς ἐκφόρτισιν τοῦ σιδήρου καὶ ἐγὼ θὰ ὑποβάλω λογαριασμὸν τῶν προξενικῶν δικαιωμάτων.....».

Ἀρχεῖον τοῦ Βαίλου. Φάκελλος 235

Ἀρτα 28 Μαρτίου 1787

Ὁ ἐν Ἀρτῇ ὑποπρόξενος Βενετὸς Γεράσιμος Βριώνη γράφει εἰς τὸν Βαῖλον παρὰ τῇ Ὑψηλῇ Πύλῃ·

«.....ἀπουσίαζεν ὁ Διοικητὴς τῆς Ἀρτῆς Χουσεῖν μπέης ὅταν μοῦ ἐφθάσε τὸ φερμάνι ὑπὲρ τῶν ὑπηκόων μας ἐμπόρων· Παρουσιάσθη εἰς τὸν Καδὴν Γιαγιά Ἐφέντην καὶ τὸν εἰδοποίησα ἵνα προκαλέσῃ τὸν ἀναπληρωτὴν τοῦ Διοικητοῦ Μεχμέτ Ἀγᾶν καὶ τοὺς Τούρκους προκρίτους καὶ Ἕλληνας ἵνα παρουσιασθῇ καὶ ἀναγνώσθῃ τὸ Βασιλικὸ φερμάνι. Ἐγένετο ἡ συγκέντρωσις τὴν ἐπομένην ὑπὸ ἐξήγησιν νὰ ἀναγνώσθῃ καὶ νὰ ἐκτελεσθῇ ἡ Βασιλικὴ ἐπιταγή, πλὴν αὐτοὶ ἀντέτειναν λέγοντες ὅτι τοῦτο ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸν Βοεβόδαν καὶ ἦτο ἐπάναγκες νὰ περιμένουν τὴν ἐπιστροφὴν του. Ἐν τῷ μεταξύ ἐξήγησα προασπίζων τὰ συμφέροντα τῶν ὑπηκόων νὰ κατατεθῇ τὸ ἐπὶ πλέον τοῦ 30/ο — πού ἦτο τὸ νόμιμον — εἰς χεῖρας τοῦ Ρώσσου προξένου. Τὴν πρότασιν ἀπεδέχθησαν οἱ παρόντες καὶ μόλις ἐπέστρεψεν ὁ Διοικητὴς εἰς τὸν ὁποῖον ἔκαμα λόγον διὰ τὸ φερμάνι, οὗτος ὅμως μοῦ ἀπήντησεν ὅτι ἀπὸ πολλῶν ἔτων οἱ Βενετοὶ ἔμποροι ἐπλήρωνον ὅλα τὰ βάρη διὰ τὰ ὅποια τῶρα διαμαρτύρονται καὶ ὅτι πρέπει νὰ ἐξακολουθήσουν νὰ τὰ πληρώνουν. Κατέβηλα κάθε προσπάθεια ἵνα τὸν μεταπείσω, ἀλλὰ δὲν ἐπέτυχα τίποτε διότι αὐτὸς ἐπιμένει καὶ μόνον μοῦ εἶπεν ὅτι θὰ ὠμίλει μετὰ τὸν πρόκριτον Ἕλληνα Δημήτριον Βλαχούτσην ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ κυρίως ἐνδιαφερόμενος εἰς τὰ Τελωνεῖα καὶ ὅτι ἐπιφυλάσσετο νὰ μοῦ δώσῃ ὀριστικὴν ἀπάντησιν. Ἐθεώρησα εὐλογον νὰ τοῦ δώσω ἱκανοποίησιν καὶ εἰς αὐτὸ τὸ ζήτημα, ἵνα μὴ ἐξαγριωθῇ ἐτι περισσότερο καὶ ἐξήτησε τρεῖς μέρες καιρὸν ἵνα ἀποφασίσῃ. Ἐν τῷ μεταξύ ὅμως ἠξίωσε νὰ πάσῃ ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ Ρώσσου προξένου τὰς καταθέσεις τοῦ ἐπὶ πλέον τῶν 30/ο δασμοῦ. Δὲν κατώρθωσα νὰ τὸν πείσω ὅτι τοῦτο ἦτο κατὰ τῶν ὁρῶν τῆς Συνθήκης..... ὁ πρῶτος πού ὑπέστη τὴν αὐθαιρεσίαν τοῦ Βοεβόδα ἦτο ἕνας Ζακύνθιος ἔμπορος ὁ ὁποῖος δι' ἐμπορεύματα ἀξίας 226 πιάστρες καπνῶν, ἐπλήρωσε διὰ Τελωνεῖον 18, παρὰ τὰς διαμαρτυρίας μου· καὶ παρ' ὅλα ὅσα ἐπιτάσσει τὸ Βασιλικὸ φερμάνι καὶ τὰ ὅποια κατέστησα γνωστά εἰς τὸν Βοεβόδαν. οὗτος μετὰ συνεβούλευσεν νὰ ὁμιλήσῃ τοῦ Βλαχούτση, μετὰ τὸν ὁποῖον συνηντήθη, ἀλλὰ χωρὶς ἀποτέλεσμα..... ἔλαβα παρὰ τοῦ Καδὴ ἕνα ἰλὰμ σχετικὸν μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ φερμανίου, πλὴν οὗτος ἤρνηθη νὰ μοῦ δώσῃ ἕνα αὐθεντι-

κόν αντίγραφον τῆς πράξεως πού ἔκαμεν εἰς τὸ Δικαστήριόν του, διότι δὲν θέλει νὰ ἔλθῃ εἰς ρῆξιν μετὰ τὸν Βοεβόδαν πού εἶναι ἀφεντικὸς του οὔτε καὶ μετὰ τὸν Βλαχούτσιν, μετὰ τὸν ὁποῖον ὁ Διοικητὴς ἔχει πολὺ στενὰ συμφέροντα. Τόσον ὁ Καδῆς ὅσον καὶ ὁ Βοεβόδας ὑπερασπίζουσιν ἀναφάνδον τὸν πρόκριτον Βλαχούτσιν.

Χωρὶς τὴν ἰσχυρὰν ἐπέμβασιν τῆς Ὑμετ. Ἐξοχότητος ἐγὼ δὲν βλέπω νὰ προκύβουν εὐκολίαι διὰ τοὺς ὑπηκόους μας, οὔτε καὶ ἀσφάλεια διὰ τὸ ἄτομόν μου. Τὰ νησιά διεξάγουσιν ἐδῶ ἕνα μεγάλο ἐμπόριο ἀπὸ τρόφιμα, κρασί καὶ ἄλλα εἶδη καὶ ἡμπορεῖ νὰ ὑπολογισθῇ ἡ ζημιὰ ἀπὸ τὰ παράνομα τέλη πού καταβάλλουσιν ἐτησίως εἰς 15.000 πάστρες.

Ἴδου ποῖα εἶναι τὰ βάρη:

Οἱ Ἐνετοὶ ὑπῆκοοι ἀντὶ τοῦ 30/0 πού ἔπρεπε νὰ πληρώνουν διὰ τελωνεῖον, ὑποχρεοῦνται νὰ καταβάλλουσιν τὸ 1/6 τὸ 1/8 καὶ τὸ 1/12 ἀναλόγως μετὰ τὰ εἶδη, δυνάμει μιᾶς «ταρίφας» τὴν ὁποίαν εἰς τὴν Ἄρταν ἐφαρμόζουν διὰ τοὺς Ὀθωμανοὺς ὑπηκόους, ἐνῶ ὅλα τὰ ἄλλα Ἑθνη δὲν πληρώνουσιν παρὰ μόνον τὸ 30/0.

Ἐκτὸς τοῦ Τελωνεῖου ὑπάρχει καὶ μία ἄλλη φορολογία ὀνομαζομένη Κομέρκι καὶ ὑπολογίζεται εἰς κάθε φορτίον ζῶου οἰουδήποτε ἐμπορεύματος 8 παράδες καὶ ἐπὶ πλέον 4 παράδες διὰ κάθε ἕνα πού εἰσέρχεται στὴν Ἄρταν ἐφιππος καὶ ἄλλους 4 δταν ἐξέρχεται.

Οἱ χωρικοὶ πού ἔρχονται ἀπὸ τὰ νησιά καὶ εἶναι ὑπῆκοοί μας, ἵνα καλλιεργήσουν ἀπὸ τοῦ Μαρτίου μέχρι Ὀκτωβρίου τὰς γαίας τῶν Ἀρτινῶν καὶ ὑπολογίζονται εἰς χιλίους, ὀφείλουν νὰ πληρώσουν δύο παράδες εἰς τὸ σκάλωμα, μόλις ἀποβιβάζονται, καὶ ἄλλους δύο δταν περνοῦν τὸ γεφύρι τῆς Ἀρτῆς. Ἐκτὸς τούτου ἐξαναγκάζονται παρὰ τοῦ Διοικητοῦ καὶ τῶν Προκρίτων Τούρκων καὶ εἰς διαφόρους ἀγγαραίαις.

Οἱ караβοκῦρηδες Βενετοὶ πληρώνουσιν τελωνεῖον καὶ διὰ τὸ ὀλίγο ψωμί καὶ κρασί πού ἀγοράζουν διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ πληρώματος τῶν πλοίων των.

Οἱ Ἐνετοὶ ὑπῆκοοι οἱ ὁποῖοι ἔχουσιν διαφορὰς μετὰ τοὺς ὑπηκόους Ὀθωμανοὺς, καλοῦνται εἰς τὰ Δικαστήρια, καταδικάζονται, φυλακίζονται, δέρονται, χωρὶς κἄν νὰ εἰδοποιηθῇ ὁ πρόξενος.

Ὁ «Χαρατσάρης» ὑποχρεώνει τοὺς ὑπηκόους νὰ πληρώνουν τὸ χαράτσι δταν διαμένουν πλέον τῶν τριῶν ἐτῶν εἰς Ἄρταν καὶ ἂν ἀκόμα δὲν ἔχουν περιουσίαν ἐν τῇ πόλει.

Τὰ Βενέτικα ἐμπορικὰ πλοῖα πού μεταφέρουσιν ἐμπορεύματα ἀπὸ Τουρκικὰ μέρη, ὅπου ἐπλήρωσαν ἤδη τὸ τελωνεῖον, ὑποχρεοῦνται νὰ πληρώνουν καὶ δευτέραν φορὰν ἐδῶ.

Ὁμοίως πληρώνουσιν εἰς τὸν ἐνοικιαστὴν τρεῖς πάστρες τὰ πλοῖα καὶ μίαν οἱ βάρκες δι' ἕναν φόρον πού τὸν λέγουσιν «λιμενιάτικο».....

18 Νοεμβρίου 1787, Ἄρτα

Ὁ ὑποπρόξενος Βρυώνη γράφει εἰς τὸν Βαῖλλον:

«..... ἐπετεύχθη διὰ τοῦ Βασιλικοῦ Φερμανίου μόνον ὁ καθορισμὸς τοῦ Τελωνεῖου εἰς τὰ 30/0, ἐνῶ παρῆναι ὅλα τὰ ἄλλα βάρη εἰς τὸ ἴδιον ἐπίπεδον. Μόνον τὸ ὑπὸ τῶν Τούρκων ὀνομαζόμενον Κομέρκι ἐπιβαρύνει ἐν τῷ σω-όλῳ τοὺς ὑπηκόους μας μετὰ 10 περίπου πουργιά ἐτησίως. Δὲν ἐπιβάλλονται τὰ βάρη αὐτὰ εἰς τοὺς ὑπηκόους ἄλλων ἐθνῶν..... δὲν εἶναι μόνον τὰ βάρη ταῦτα πού μετὰ πικραίνουσιν καὶ μετὰ στενοχωροῦν..... πολλὰ καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος ὑφίστα-

μαι έξυβρίσεις και προσβολάς και ακόμη περισσότερο υποφέρουν οι υπήκοοι και ή θέσις μου γίνεται όσημέραι πλέον κρίσιμος. Αί φυλακαί του, καταχρηστικώς τώρα διοικοῦντος Όμέρ μπέη Άρτινοῦ, άντηχοῦν συνεχῶς ἀπὸ τὰς οί-
μαγὰς τῶν φυλακισμένων Βενετῶν ὑπηκόων, ἐνῶ αἱ παραστάσεις μου, αἱ δια-
μαρτυραὶ μου, αἱ φωναὶ μου πέφτουν εἰς τὸ κενὸν καὶ δὲν φέρουν καμμίαν
ἀνακούφισιν εἰς τοὺς πάσχοντας. Καὶ εἰς αὐτὸ ἀκόμη τὸ Προξενικὸν Κατά-
στημα ὅπου εἶναι καὶ ή κατοικία μου, κατεδιώχθη ἕνας ἀτυχῆς υπήκοος ἀπὸ
ἕναν Τούρκον, παρὰ τὰς ζωηρὰς διαμαρτυρίας μου καὶ τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ὅτι
ἐδέχθην ὕβρεις καὶ ἀπειλὰς κατὰ τοῦ ἀτόμου μου.

Ἵνα σχηματίσῃ ή Υ. Ε. μίαν ἰδέαν τῆς ἐξιοθρηνήτου θέσεώς μου, ὑπο-
βάλλω μίαν ἐγγραφὸν μαρτυρίαν τοῦ πράκτορος τῆς Γαλλίας καὶ τοῦ Ρώσου
προξένου, οἱ ὅποιοι συνεκινήθησαν ἀπὸ τὸν διωγμὸν τοῦ ὑφίσταμαι παρὰ τῶν
Τούρκων καὶ γνωρίζουν καλῶς τὰ παθηματά μου.....».

Ἵδού τὸ ἐγγραφὸν τοῦ Γάλλου προξένου:

Ἐκ τοῦ Ἰταλικῶδ) τῇ 20ῇ Αὐγούστου 1787.

«Παρ' ὅλην τὴν σύνεσιν καὶ μετριοφροσύνην μεθ' ὧν ἐφρόντισε πάντοτε
νὰ ἐξυσκεῖται τὸ ἀξιώμα του ὁ κύριος Γερσимиος Βρυώνης Βενετὸς πρόξενος
ἐν Ἄρτῃ, ὅμως εἶναι τέτοια καὶ τόσα τὰ βάσανα ποὺ ὑφίσταται ὁ ἴδιος καὶ ὁ-
λοὶ οἱ υπήκοοι ἀπὸ τὸν τωρινόν, καταχρηστικῶς διοικοῦντα Όμέρ μπέην, ὥ-
στε ἂν δὲν τεθῇ ἕνας φραγμὸς ἀποτελεσματικὸς, εἶναι ἀδύνατον εἰς τὸν Ὑπο-
πρόξενον νὰ ἐξσκολληθῇ τὴν ὑπηρεσίαν του μετ' ἀσφάλειαν καὶ τιμῇ.

»Ἡδὴ πολλὰς φορὰς ἐφυλακίσθησαν, ὑπεβλήθησαν εἰς ἀγγραφείας καὶ ἐ-
δεινοπάθησαν ἄρκετοὶ Ἰνέτοὶ ὑλῆκσοι καὶ ὄλοὶ οἱ καλοὶ κάτοικοι τοὺς συνε-
πόθησαν καὶ ἐξέφρασαν τὴν λύπην των. Οὕτε τὰ διαβήματα τοῦ Ὑποπροξένου
εἰς τὸν διοικοῦντα ἔφερον ἀποτέλεσμα, οὔτε αἱ εἰς τοὺς ἄλλους διοικητὰς πα-
ρόμοιαι παραστάσεις ἔτυχον τοῦ ποθουμένου. Κανεὶς δὲν ἤκουσε τὴν εἰσήγη-
σιν τοῦ Ὑποπροξένου ὅτι σύμφωνα μετὰ τὰς Συνθήκας ἔπρεπε ὁ πρόξενος νὰ
δικάζῃ τοὺς ὑπηκόους του.

»Προσφύτως ἕνα παλληκάρι τοῦ Διοικητοῦ, κατόπιν διαταγῆς τούτου,
εἰσεχώρησεν ἐντὸς τοῦ Προξένου εὐθαιρείως ἵνα καταδιώξῃ ἕνα υπήκοον
καταφυγόντα ἐκεῖ καὶ ἐπειδὴ ὁ Πρόξενος τὸν υπερασπίσθῃ ἐδέχθη σωρείαν ὕ-
βρεων καὶ ἀπειλῶν κατὰ τοῦ ἀτόμου του.

»Ἐν τούτῳ πιστοποιοῦντες τὴν ἀλήθειαν καὶ αἰσθανόμενοι οἶκτον καὶ
συμπάθειαν διὰ τὸν Βρυώνην, υπεγράψαμεν τὸ παρὸν μαρτυρικὸν ἐγγραφὸν, ἵνα
τὸ μεταχειρισθῇ ὅπου ἐγκρίνῃ, ὡς ἀποδεικνύει αὐθεντικὴν, ἂν ἀποφασίσῃ νὰ
κάμῃ ἀναφορὰν τινά».

Ἀκολουθεῖ ή ἐπικύρωσις τοῦ ὡς ἄνω ἐγγράφου εἰς γαλλικὴν γλῶσσαν,
ή ὅποια ἐν μεταφράσει ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Ἡμεῖς Ἰωσήφ ντε Γκριμαλντί, πράκτωρ τῆς Γαλλίας ἐν Ἄρτῃ, πιστο-
ποιοῦμεν καὶ μαρτυροῦμεν ὅπου δεῖ ὅτι ή ἄνω ἐκθεσις εἶναι ἀληθεστάτη, διότι
ὑπῆρξαμεν αὐτόπται μάρτυρες τῶν σὺθαιρεσιδν ἃς ἐδοκίμασεν ὁ κ. Βρυώνης,
ὑποπρόξενος τῆς Βενετικῆς Δημοκρατίας εἰς τὸν τόπον τοῦτον, ἐκ μέρους τοῦ
Όμέρ μπέη. Εἰς πίστῳσιν ὧν ἄνω υπεγράψαμεν τὴν παροῦσαν καὶ ἐθέσαμεν
καὶ τὴν συνήθη βασιλικὴν σφραγίδα. Ἐγένετο ἐν Ἄρτῃ τῇ 20 Αὐγούστου 1787.
Γκριμαλντί, Κόνσουλ εἰς Ἄρταν».

Παρομοία πιστοποιήσις ἐδρίσκεται εἰς τὸν ἴδιον φάκελλον ῥωσιστὶ τοῦ
Ζαχαρία Μπιτσίλη πρώτου διερχομένου καὶ ἀντιπροσώπου τῶν προξενικῶν ὑπο-
θέσεων τοῦ Γενικοῦ Προξένου τῆς Ρωσσίας ἐν Ἀλβανία διαμένοντος ἐν Ἄρτῃ.

ΤΕΛΟΣ

